

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 9238

CALL No. BPa8 / Fau

D.G.A. 79

JATAKATTHAVANNANA

BY

V. FAUSBOLL.

THE
JĀTAKA

TOGETHER WITH ITS COMMENTARY

TALES OF THE ANTERIOR BIRTHS

GOTAMA BUDDHA

9238

FOR THE FIRST TIME EDITED IN THE ORIGINAL PĀLI

BY
V. FAUSBOLL

AND TRANSLATED

BY
I. W. RHYS DAVIDS.

TEXT. VOL. II.

BPa8
Fau

LONDON.
TRÜBNER & CO.

STERNBERG,
KARL J. TRÜBNER

KOPENHAGEN.
H. HANSEN

1878.

[All Rights Reserved]

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. ~~9237~~ ... 9238 ...

Date. 3. 8. 57

Call No. ~~.....~~ BPa 8

Fau

DEDICATED
TO THE MEMORY OF
THE SAGACIOUS INTERPRETER OF ANTIQUITY
NIELS LUDVIG WESTERGAARD.

PRELIMINARY REMARKS I.

While working at this volume, a sunbeam glided into my study: on the 14th of February 1878 I received as a present from Colonel Duncan, the British Resident at Mandalay, who had heard of my troubles from the Rev. C. H. Chard S. P. G. Missionary, a Burmese MS. of the whole Jātaka in 7 volumes, splendidly got up. This was indeed a liberal gift for which I cannot sufficiently thank the noble donor.

Duncan's MS. agrees nearly throughout with B¹, so it seems evident that the Burmese MSS. in fact represent a redaction different from the Chinese, and in some cases have most likely preserved the true readings, but notwithstanding this I shall, as I have once resolved, still continue to give the Chinese Redaction in the text, and put the Burmese readings in the footnotes.

Being now furnished with two MSS. of the whole Jātaka and having had the promise of a continuation of a transcript from the Rev. W. Subhūti, I hope to work with a little more ease, provided my good friends in Ceylon do not fail me.

As it will appear from the Various Readings, I have, besides the Copenhagen MS. (C¹), had a Transcript from Subhūti (C²) and the Burmese MS. of the India Office (B¹) for the Jātakas 151—110. For J. 161—220 I had only C² and B¹, but as before M. L. Fear was good enough to give me the readings of the Parisian MS. (B²) in some of the difficult passages. For J. 221—300 I have again had Subhūti's transcript besides C² and B¹, and up to J. 250 the continued assistance of M. Fear. For J. 251—300 I have had the MS. presented to me by Colonel Duncan (B²) besides C² C³ and B¹.

Copenhagen, Febr. 26, 1879.

CORRECTIONS AND ADDITIONS.

- Page 17 l. 29 for *U* read *C*.
 — 17 l. 30 for *U* read *B*.
 — 17 l. 31 for *U* read *C*.
 — 23 l. 25 cfr. *infra* p. 314 l. 21.
 — 40 l. 14 for *ne va* read *te va*.
 — 49 l. 30 for *K nera* read *K ne va*.
 — 97 l. 5 add (*Obp.* p. 275).
 — 122 l. 10 cfr. *infra* p. 206.
 — 326 l. 9 for *kaindrene* read *kumdrene*.
 — 383 l. 2 for *qāssa* read *nāssa*.
 — 410 l. 1 for *Khadiranga* read *Khadirāgara*.
 — 413 l. 12 for *bhūṣṭasāmīti* read *bhūṣṭa sāmīti*.
 — 427 l. 3 for *ṣipāni* read *ṣippāni*.
 — 575 l. 10 fr. the b. of Vol. I for *skatham rojanam* read *skath am-rojanam*.

Formerly published:

Dhammapadam. Ex tribus codicibus haurientibus palice colligit, latine vertit, excerptis ex commentariis palice notisque illustravit V. Fausholl. Hauniae 1856. 8 Danish crowns.

Five Jātakas, containing a Fairy Tale, a Comical Story, and Three Fables. In the Original Pāli Text, with a Translation and Notes, by V. Fausholl. Copenhagen 1861. 3 Danish crowns.

Two Jātakas. The original Pāli Text, with an English Translation and Critical Notes. By V. Fausholl. 1870. (From the Journal of the R. A. S.) 1 Danish crown.

The Dasarutha-Jātaka, being the Buddhist Story of King Rama. The Original Pāli Text with a Translation and Notes by V. Fausholl. Copenhagen 1871. 1 crown 33 ører Danish.

Ten Jātakas. The Original Pāli Text with a Translation and Notes by V. Fausholl. Copenhagen 1872. 4 Danish crowns.

II. DUKANIPĀTA.

1. DAHĀVAGGA.

1. Rājovāda-jātaka.

Daḍḍam daḍḍassa khīpatitī¹. Idam Saṭṭhā Jetavane vi-
 haranto rājovādaṃ ārabhha kathaṃ. So Tesakuna-jātako āvāhaṃsaṃti. 5
 Ekaṃsīm paṇa dirassa Kusalarājā² ekaṃ gaṇigataṃ³ dubbhinicchayaṃ
 aṭṭhaṃ vinicchinitvā⁴ bhuttapātārāṃ allahatṭhe va alaṃkatarathasā abhi-
 ruyha Saṭṭha santikam gantvā phullapadumaṃsāṃsīkeṇ pādeṇ Saṭṭhā-
 raṃ vanditvā ekamantaṃ nīdī. Atha naṃ Saṭṭhā etad avoca: „haṃsa,
 kuto nu tvaṃ mahārāja āgacchasi divādivassa“⁵ ti. „Bhante, aṭṭha 10
 ekaṃ gaṇigataṃ⁶ dubbhinicchayaṃ aṭṭhaṃ vinicchinnanta okāsaṃ alabbhivā⁷
 idāni tam tīretvā⁸ bhūñjitvā allahatṭhe va tumhākam upaṭṭhāna⁹ āgato
 ‘mhitī. Saṭṭhā „mahārāja, dhammena samena aṭṭavinnicchayaṃ¹⁰’ nāma
 kusalaṃ, saggamaṃge eva, asacchariyaṃ kho paṇ¹¹ etam yaṃ tuma
 mādāssa sabbhāṇussa¹² santikā evādaṃ labhamāṇā dhammena samena¹³
 aṭṭhaṃ vinicchineyyātha, etad eva acchariyaṃ yaṃ¹⁴ pubbe rājāno asub-
 baññūṃsa¹⁵ pi paṇḍitānaṃ vacanaṃ sutvā dhammaṃ samena aṭṭhaṃ
 vinicchinnanta vattāri agatigamāṇāni raḍḍetvā daṇḍarājadharmā akopetvā
 dhammena rājāṃ kīretvā saggapadaṃ pūrayamāṇā agamaṇeṇ¹⁶ ti
 vatrā tena yācito attham ākari:

20

1. Cf. Ten Jā. by V. Fausbøll 1872 p. 1 and the following. ¹ C² khīpatitī,
 B² khīppatitī. ² B² gaṇigataṃ. ³ B² avinnicchitva. ⁴ B² agatagataṃ. ⁵ C² C³ C⁴
 labbhivā. ⁶ B² vīrodetvā. ⁷ C² C³ B² agatitvā. ⁸ B² saggapadaṃ tuddhaṃsa,
 C² sabbhāṇussa. ⁹ B² smita samena. ¹⁰ C² C³ C⁴ nūti yaṃ. ¹¹ C² C³ asub-
 baññūṃsa.

Attie Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente Bo-
 dhisatto tassa aggamaheṣīyā kucchāmiṃ' paṭisandhū gabe-
 tvā laddhagabbhaparihāre sotthiṇā mātukaccimhā nikkhami.
 Nāmagahaṇadivase paṇ' assa Brahmadaṭṭakumāro iv-eva
 5 nāmaṃ akāṇisu. So anupubbena veyyapatto soḷasavaasakāle
 Takkaṣilaṃ gantvā sabbasippesu nipphattiṃ patvā pitu accayena
 rajje paṭiṭṭhāya dhammena samena rajjaṃ kāresi. Chandaḍi-
 vasaena agantvā vinicchayaṃ anusāsī. Tasmīṃ evaṃ dhammena
 rajjaṃ kārente amaccāpi dhammeṃ' eva vohāraṃ vinicchinimāsu.
 10 Vohāresu dhammena vinicchayaṃānesu' kūtattakārakā nāma
 nāhesuṃ'. Tesāṃ abhāvā attatthāya rajaṅgaṇe aparavo' pae-
 chijjī. Amaccā divasaṃ pi vinicchayaṭṭhāne nisiditvā kañci
 vinicchayaṭṭhāya āgacchantāṃ adievā pakkamanti. Viniccha-
 yaṭṭhānaṃ chaddetabbabhāvāṃ' pāpuṇi. Bodhisatto cīntesi:
 15 „mayi dhammena rajjaṃ kārente vinicchayaṭṭhāya āgacchantā
 nāma a' attā, aparavo paccijjī, vinicchayaṭṭhānaṃ chadde-
 tabbabhāvāṃ pattuṃ, idāṇi mayā attano agunāṃ pariyesitūṃ
 vattati', 'ayaṃ nāma me aguno' ti" ūtvā " taṃ pahāya guṇeṇa
 yeva vattissāmi". Tato paṭṭhāya „attā nu kho me koci
 20 agunavādī" parigaṇhanto antovaḷaṇṇakānaṃ āntare kañci agunā-
 vādīṃ adievā attano guṇakatham eva sutvā „ete mayhaṃ bha-
 yenāpi agunāṃ avatvā guṇaṃ" eva vadēyyuṃ" ti bahivaḷaṇṇaka-
 parigaṇhanto tatrāpi adievā autonagaraṃ parigaṇhi, bahinagara-
 catusu dvāresu dvāragāmaṃ parigaṇhi. Tatrāpi kañci agunā-
 25 vādīṃ adievā attano guṇakatham eva sutvā „janapadaṃ pari-
 gaṇhissāmi" amacce rajjaṃ paṭicchāpetvā rathaṃ ārayha
 sārathīṃ eva gahetvā aṇṇātakavesena nagarā nikkhamitvā jana-
 padaṃ parigaṇhamāno yeva paccantabbhūmiṃ¹ gantvā kañci

¹ B' kucchāmi. ² C² C³ agantvā. C³ anāgata. ³ so all four MSS. instead of vinicchi-. ⁴ B' aharaṃ, C² hevaṃ. ⁵ B' upaddava. ⁶ B' chaddetabba-, C² C³ chaddhetabba-. ⁷ B' adda na. ⁸ B' chaddetabba-, C² chaddhetabba-. ⁹ B' vatta-
 ti. ¹⁰ C² C³ add ca. ¹¹ B' sutvā. ¹² C² C³ guṇakatham. ¹³ B' paccantabbhū-
 miṃ.

agunavādiṃ adisvā attano guṇakatham eva sutvā paccantasīmato mahāmaggena nagarābhinukho yeva nivattī. Tasmīṃ pana kāle Malliko nāma Kosalarājāpi¹ dhāmmena rajjāṃ karento agunagavesako² hutvā antovalāṇṇakādīsū³ agunavādiṃ adisvā attano guṇakatham eva sutvā janapadaṃ parigaṇhanto taṃ padesaṃ agamāsi. Te ubho pi ekasmiṃ nimne sakatamagge abhinukhā abesum. Rathassa ukkamanatṭhānaṃ n' atthi. Atha⁴ Mallikaraṇṇo sārathī Bārāpasiraṇṇo sārathīṃ „tava ratham ukkamāpehī“ āha. So pi „ambho⁵ sārathī, tava ratham ukkamāpehī, imasmiṃ rathe Bārāpasirajjasāmiko Brahmadattamahārājā nisīno“ ti āha. Itaro⁶ pi „ambho⁷ sārathī, imasmiṃ rathe Kosalarajjasāmiko Mallikamahārājā nisīno, tava ratham ukkamāpetvā ambhakaṃ raṇṇo rathassa okāsaṃ dehīti“ āha. Bārāpasiraṇṇo sārathī „ayam pi kira rājā yeva, kin nu kho kātabbam“ ti cīntento „atth' esa upāyo⁸: vyaṃ pucchitvā daharatarassa ratham ukkamāpetvā mahallakassa okāsaṃ dāpessāmīti“ sannitṭhānaṃ katvā taṃ sārathīṃ Kosalaraṇṇo vyaṃ pucchitvā parigaṇhanto ubhinnaṃ pi samānavayabhāvaṃ ūtvā rajjapari-mānaṃ balaṃ dhaṇaṃ yasaṃ jātigottakulapadesaṃ⁹ ti sabbaṃ pucchitvā „ubho pi tiyojanaaatikassa rajjasā sāmīno, samānabalaḍḍhanayasujātigottakulapadesaṃ“ ti ūtvā „silavantatarassa“ okāsaṃ dassāmīti“ cīntetvā so sārathī „ambhakaṃ raṇṇo silācāro kidāso“ ti pucchī. So „ayaṃ ca ayaṃ ca ambhakaṃ raṇṇo silācāro“ ti attano raṇṇo aguṇaṃ eva guṇato pakāsaento paṭhamā gāthāṃ āha:

23

1. Daḷhaṃ daḷhassa khīpati¹⁰ Malliko mudanā mudanā,
sādhum pi sādhunā jēti asādhum pi asādhunā.
Etādiso ayaṃ rājā, maggā uyyāhi sārathīti. I.

¹ B¹ omits pi. ² B¹ agunakatham vesato; C² agunavesako. ³ C² antovalāṇṇakādīsū, C³ antovalāṇṇakādīsū, B² antovalāṇṇakādīsū. ⁴ C² omits atha. ⁵ C² ambho. ⁶ C² C³ C⁴ Itarasmīṃ. ⁷ B² adda ti. ⁸ B² jātigottakulapadesaṃ. ⁹ B² silavantatarassa, C² silavantatarassa. ¹⁰ B² khīpati.

Tattha dāḥam dāḥassa khīṭpetṭi¹ yo dāḥo koti bahavāsāhena pahā-
rena vā² vamanena vā jhūtabbo³ tassā dāḥam eva pahārāḥ vā vacanam vā khī-
petṭi⁴ evaṃ dāḥo va kutvā taṃ jhūṭṭi⁵ dasseti. Malliko ti tassā raṇṇo nōmaṃ,
muddunā muddun ti mudapuggalaṃ sayam pi mudu kutvā muddunā va upāyena
5 jhūṭṭi, aśdhum pi aśdhunā⁶ jettī aśḍhūm pi aśḍhūnā⁷ ti yo aśḍhū⁸ sap-
purisā⁹ te¹⁰ sayam pi aśḍhu kutvā aśḍhunā va upāyena, yo paṇa aśḍhū¹¹ te¹²
sayam pi aśḍhu kutvā aśḍhunā va upāyena jhūṭṭi dasseti; etādiso sayam
rājā ti sayam ambhakarō Kosalarājā ellācārena evaṃ¹³o, maggā uyyāhi sārā-
thi¹⁴ti¹⁵ sattha ratham maggā ukkamāpetvā¹⁶ uyyāhi¹⁷ uppathena yāṭṭi¹⁸ ambhakaṃ
10 raṇṇo maggaṃ dehi¹⁹ti²⁰ vadati.

Atha taṃ Bārāṇasiraṇṇo sārathi „ambho, kiṃ pana tayā
attano raṇṇo guṇā kathitā²¹“ ti vatvā „āmā²²“ ti vutte „yadi eto
guṇā agunā pana kidisā²³“ ti vatvā „ete tāva agunā hontu, tumhā-
kaṃ pana raṇṇo kidisā guṇā²⁴“ ti vutte „tena hi soṇāhiti²⁵“ dutti-
15 yaṃ gātham āha:

1. Akkodhena jñe kodham, aśḍhūm aśḍhunā jñe,
jñe kadariyaṃ dānena saccena alikavādinam²⁶.

Etādiso sayam rājā, maggā-uyyāhi sārathīti. 2. (Dhp. v. 22.)

Tattha etādiso ti evaṃ akkodhena jñe kodham-ti-ādivasena vutteti.
20 guṇāṃ samannāgate, sayam hi kuddham puggalaṃ sayam akkodhu kutvā akko-
dhena jñati, aśḍhūm paṇa²⁷ sayam aśḍhu kutvā aśḍhunā, kadariyaṃ
thuddhamacchariṃ sayam²⁸ dāyako kutvā dānena, alikavādinam²⁹ mudda-
vidūṃ sayam muddavādi³⁰ kutvā saccena jñati; maggā uyyāhiti³¹ amma sārā-
thi³²ti maggate apagaccho evaṃ vidheṃ³³ācāraganayuttasa³⁴ ambhakaṃ raṇṇo maggaṃ
25 dehi³⁵ti³⁶ ambhakaṃ rājā maggaṃ amucchavāko ti.

Evam vutte Mallikarājā³⁷ ca sārathi ca abho pi rathā
otaritvā asse mocetvā ratham apacetvā Bārāṇasiraṇṇo maggaṃ
adaṃsu. Bārāṇasirājā Mallikaraṇṇo nāma „idaṃ c' idaṃ ca

¹ C¹ C² C³ omit yā. ² B¹ khīpetṭi. ³ all the MSS. aśḍhu. ⁴ C¹ C² C³ tassā.

⁵ all the MSS. aśḍhu. ⁶ all the MSS. except C¹ ukkīpetvā. ⁷ B¹ yāhi.

⁸ B¹ alikavādinam, C¹ C² alikavādinam. ⁹ C¹ janam. ¹⁰ C¹ C² omit sayam. ¹¹ C¹

C² C³ alikavādinam. ¹² C¹ -vādin, C² C³ -vadi. ¹³ C¹ evaṃ vidheṃ. B¹ evaṃ

vidatvani. ¹⁴ B¹ dehi. ¹⁵ C¹ C² C³ here and in the following malliya-

kātuṃ vaṭṭaṭṭi¹“ ovādaṃ datvā Bārāṇasīṃ gantvā dānādīni puñ-
ṇāni katvā jīvitapariyosāne saggapadaṃ pūresi. Mallikarājāpi
tassa ovādaṃ gahetvā janapadaṃ pariggahetvā² attano agama-
vādīn adisvā va sakanagaraṃ gantvā dānādīni puñṇāni katvā³
jīvitapariyosāne saggapadaṃ eva pūresi.

Satthā Koṣṭharājassa ovādadānathāya imaṃ desanaṃ⁴ āharitvā
jātakaṃ samodhānesi: „Tadā Mallikarājāno sārathī Moggallāno ahoṃ.
rājā Amalo, Bārāṇasirājāno sārathī Sāriputto ahoṃ⁵, rājā paṇa aham
evā⁶“ ti. Rājovāda-jātakaṃ.

2. Sigāḷajātaka.

10

Aramakkhitakammantaṃ ti. Idam Satthā Kūṭāgāra-
sālāyaṃ viharanto Vesālī-vāṣikāṃ mahāpitaputtaṃ⁷ ārabha ka-
thesi. Tassa kira pitā rājūnaṃ⁸ rājovodhānaṃ rājakumārānaṃ
rājakumārīnaṃ ca massakurupakeśasatthāpānasatthapadaṃ⁹ apānādīni¹⁰
sabbakiccāni karoti soddhe paṇaṇo tisaraṇagato samādhānapāṇasaḷo,
antarasiarena Satthū dhammaṃ suṇanto kālaṃ vīṇāmeti. So ekad-
vaseṃ rājānivesane kammaṃ kātuṃ gacchanto attano puttāṃ gahetvā
gato. So tattha ekaṃ deraṇṇarapaṭṭibhāgaṃ alaṃkatapaṭṭiyattāni Lie-
charikumārīkaṃ disvā kilesavareṇa paṭṭibuddhacitto¹¹ hūtvā pitarā sad-
dhūṃ rājānivesanaṃ olkhamitvā „etaṃ kumārīkaṃ labhamāṇo jīvasāmi,
alabhamāṇasaṃ me etthi¹²“ eva maraṇaṃ¹³ ti āharāpacchedaṃ¹⁴ katvā
mañcekaṃ parisaṇṇitvā nipaṭṭi. Atha naṃ pitā upasamkamitvā „tāta,
avasthaghiḷ chandarāgaṃ mā kari¹⁵“, hinajacco tvaṃ mahāpitaputto¹⁶,
Liecharikumārīkā khattiyadhītā jātisampannā, na sū tvaṃ amoccha-
vika, anāṇa te jātigottehi sadisakumārīkaṃ ānessāmi¹⁷“ āha. So pitā
kathāṃ na gaṇhāti. Atha naṃ mātā bhātā bhaginī eḷlamatā¹⁸ eḷla-
pitā¹⁹ ti sabbe pi jātakaṃ²⁰ eva mittasenhajjā²¹ sa sammipatitvā anāṇa-
pentoṭṭi²² anāṇapetuṃ nāsakkhīnaṃ. So tatth²³ eva melleṭvā parisaṇṇitvā
jīvitakkhayaṃ pāpuṇi. Ath²⁴ assa pitā sarīrikiccapetakiccāni katvā

¹ B¹ pariggahetvā. ² B² datvā. ³ B³ dhammedesanaṃ. ⁴ B⁴ omite ahoṃ. ⁵ B⁵
nāḍe paṭṭikamā. ⁶ B⁶ hāpita-. ⁷ B⁷ rājūnaṃ. ⁸ B⁸ massakurupakeśasatthapāna-
sattarāpāṇādīnaṃ. B⁹ -satthapānasattarāpāṇādīni. ⁹ B⁹ paṭṭibuddha-.
¹⁰ B¹⁰ āharāpacchedaṃ. ¹¹ B¹¹ āharāpacchedaṃ. ¹² B¹² āharāpacchedaṃ. ¹³ C¹³ C¹³ kari.
¹⁴ B¹⁴ hāpita-. ¹⁵ B¹⁵ āhāṇa-. ¹⁶ B¹⁶ eḷla-. ¹⁷ B¹⁷ B¹⁷ anāṇapento pi.

tanuttam gate soke „Satthāraṇi vandissāmi”¹ bahum gaudhamālavilepanaṇi² gubetvā Mahāvamsaṇi gantvā Satthāraṇi pūjetvā vanditvā ekamantaṇi nisinna „khu nu kho upāsaka luṇhi dīvasāni na dīssanti”³ vutte tam attham āroceti. Satthā „na kho upāsaka idāṇ’ eva tāva
 1 putto avatthuminiṇi⁴ chandarāgaṇi uppādetvā viṇaṇaṇi pāpuni, pubbe pi
 patto yevā”⁵ ti vatvā tena yāceti atthaṇi āharī.

Atte Bārāṇasīyaṇi Brahmaḍatte rajjaṇi kareṇte Bodhisatto Himavantapadesa⁶ sīhayoniyaṇi nibbatti. Tassa kaṇṭhā cha bhātaro⁷ ekā ca bhagini⁸ ahosi. Sabbe pi Kañ-
 10 canaguhāyaṇi vasanti. Tassā pana guhāya avidūro Rajatapabate ekā phalīkaguḥā atthi. Tatth’ eko sigālo vasati. Aparabhāge sīhānaṇi mātāpitaro kālaṇi akaṇṇsu. Te bhaginiṇi sīhapotikaṇi Kañcanaguhāyaṇi tīpētva gocarāya nikkhamitvā⁹,
 manisaṇi āharitvā tassā denti. So sigālo tam sīhapotikaṇi diṇvā
 15 paṭibaddhacitto¹⁰ ahosi. Tassā¹¹ pana mātāpitunnaṇi dharamāna-kāle okāsaṇi na lattha¹². So sattannaṇi pi tesam gocarāya pakkantakāle Phalīkaguḥāya ocaritvā Kañcanaguhādvāraṇi gantvā sīhapotikāya purato lokāmisapaṭisaṇyuttaṇi evarūpaṇi rahassakathaṇi¹³ kathesi¹⁴: „sīhapotike, ahaṇi pi catuppādo tvaṇi pi
 20 catuppādā¹⁵, tvaṇi me pajāpati¹⁶ hohi¹⁷ ahaṇi¹⁸ te pati bhavissāmi, te mayam samaggā sammodamāṇā vasissāma, tvaṇi ito paṭṭhāya maṇi kilesavaseṇa saṅgaṇhāhīti¹⁹. Sā tassa vacannaṇi sutvā cintesi: „ayaṇi sigālo catoppādānaṇi²⁰ antare hīno paṭi-
 kuṭṭho caṇḍālasadiso, mayam uttamarājakulasammatā, esa kho
 25 mayā ca saddhiṇi asabhaṇi ananucchavikāṇi²¹ katheti, ahaṇi evarūpaṇi²² kathaṇi sutvā jiviteṇa kiṇi karissāmi, nāsāvataṇi sannirohiteva²³ marissāmi”²⁴. Ath’ assā etad’ ahosi: „mayhaṇi evam eva maraṇaṇi ayuttaṇi, bhūtikā tāva me āgacchanti²⁵, tesam

¹ C² gaudhamālavilepanaṇi. ² B¹ C² dīvasāni. ³ B¹ avatthumini. ⁴ B¹ -padesa. ⁵ B¹ tassa eho kaṇṭhahātaro. ⁶ B¹ pakkantitvā. ⁷ B¹ paṭibaddha. ⁸ B¹ tassa. ⁹ B¹ nāladaddhaṇi. C² C³ na lattha. ¹⁰ C² C³ rahassakathaṇi. ¹¹ B¹ katheti. ¹² B¹ catuppādo. ¹³ B¹ C² C³ pajāpati. ¹⁴ B¹ hohi, C² hohi. ¹⁵ B¹ ahaṇi. ¹⁶ B¹ catuppādānaṇi. ¹⁷ B¹ adda kathaṇi. ¹⁸ C² C³ evarūpaṇi. ¹⁹ B¹ sannirohiteva. ²⁰ B¹ B² āgacchanti.

kathetvā marissāmiti¹. Sigālo pi tassa santikā paṭivacanam
 alabhītvā „na idāni² esā mayi sambajjhātīti³“ demaṇassappatto
 Phalīkagubhaṃ⁴ pavasītvā nipajjī⁵. Ath⁶ eko sīhapotako mahisa-
 vāranādisu⁷ aññataram vadhītvā maṁsasaṁ khādītvā bhaginiyā
 bhāgaṁ āharitvā „amma maṁsasaṁ khādassāmi⁸“ ti āha. „Bhātika,
 mīhaṁ maṁsasaṁ khādissāmi⁹, marissāmiti¹⁰. „Kikkāraṇā¹¹“ ti.
 Sā taṁ pavattim ācikkhi „idāni kahaṁ so sigālo¹²“ ti ca vutte
 Phalīkagubhāyaṁ nipannasigātāṁ¹³ „ākāse nipanno¹⁴“ ti mañña-
 mānā „bhātika, kim na passasi¹⁵, eso Rajatapabbate ākāse ni-
 panno¹⁶“ ti¹⁷. Sīhapotako tassa Phalīkagubhāyaṁ¹⁸ nipannabhāvaṁ
 ajānanto „ākāse nipanno¹⁹“ ti asūṇi hutvā „māressāmi²⁰“ naṁ²¹ ti
 sīhavegena pakkhaṇḍitvā Phalīkagubhaṁ hadayaṁ²² eva pahari.
 So hadayena phalītena²³ tatth²⁴ eva jīvītakkhayaṁ patvā pabba-
 tapāde pati. Athāparo āgañchi²⁵. Sā tassa pi tath²⁶ eva
 kathesi. So pi tath²⁷ eva katvā jīvītakkhayaṁ patvā pabbata-
 pāde pati. Evaṁfchaṇu pi bhātikesu mateṣu saṁbhapaṇḍhā Bodhi-
 satto āgañchi²⁸. Sā tassa pi²⁹ taṁ kāraṇaṁ ārocetvā „idāni
 so kuhū³⁰“ ti vutte „eso Rajatapabbatamatthake ākāse nipanno³¹“
 ti āha. Bodhisatto³² cintesi: „sigālānaṁ ākāse paṭiṭṭhā nāma
 n³³ atthi, Phalīkagubhāya³⁴ nipannako³⁵ bhavīsaṁtīti³⁶. So pabbata-
 pādaṁ otarītvā cha bhātike mate dievā „ime attano bālātāya
 parigaṇḍhanapaṇḍāya³⁷“ abhāvena Phalīkagubhābhāvaṁ ajānitvā
 hadayena paharītvā matā bhavissanti, asamekkhītaṁtītoritaṁ
 karontānaṁ kammaṁ nāma evarūpaṁ hotīti³⁸“ itvā³⁹ paṭhamasā
 gātham āha:

25

1. Asamekkhītakammantānaṁ turitābhiniṣṭhānaṁ

sāni⁴⁰ kammaṇi tappenti⁴¹ uphaṁ v⁴² ajjhohītaṁ mukhe ti. 3.

¹ B' C' C' na dñt. ² B' sambajjhātīti. ³ B' -gubhāyaṁ. ⁴ B' nipajjād. ⁵ B' vā-
 diṣa. ⁶ B' khādīmi. ⁷ B' nipannasā sigātāṁ. ⁸ B' kim na paṇasi, C' kim
 paṇassasi. ⁹ C' oṇḍi ti. ¹⁰ C' C' -gubhāya. ¹¹ B' marissāmi. ¹² C' phalītena
¹³ B' āgañchi, C' and C' āgañchi corrected to āgañchi. ¹⁴ B' āgañchi, C' āgañchi
 corrected to āgañchi. ¹⁵ C' C' oṇḍi ti. ¹⁶ C' C' add evaṁ. ¹⁷ B' -gubhāyaṁ.
¹⁸ B' adda ca. ¹⁹ B' asūṇāya. ²⁰ B' vatte. ²¹ B' dñt. ²² B' tappenti.

Tattha aasmaṅkhalikammuntam suṭṭābhiniṭṭāpāṭhan ti ya jaggala-
 yam¹ kamman kātukāmo hoti tattha dham aasmaṅkhaliv anupulhāratv tusteo
 hutvā rogam² eva tam kamman kātum abhinigutv³ pakkhandati patipossi⁴ tati
 aasmaṅkhalikammuntam suṭṭābhiniṭṭāpāṭhanam tati eva⁵ kaṭṭhā vāṇi kamman⁶ tap-
 5 penti⁷ soceti⁸ khameti, yathā kkh: aḥam⁹ e¹⁰ ajjhoḥitāṇ mukha¹¹ yathā
 bhōṭjantena¹² „idam¹³ etolaṇ¹⁴ idam¹⁵ nāha¹⁶“ ti anupadhāretv¹⁷ nāhaṇ¹⁸ ajjhoḥaraṇ¹⁹(-
 yam²⁰) mukha ajjhoḥitāṇ thapitaṇ mukham²¹ pi kaṭṭham²² pi kucchim²³ pi dābati²⁴
 socati²⁵ khameti eva²⁶ tathārūpaṇ jaggalaṇ tati kamman²⁷ tappenti²⁸

Iti so siho imaṇi gāthāṇi vatvā „mama bhātika anupāya-
 10 kusala²⁹“ ‘sigālāṇ mārēsaṇā³⁰’ ‘ti utivogena pakkhauditvā sayam³¹
 matā, aham³² pana evaṇi akatvā sigālāssa Phallikaguhāyaṇi³³ ni-
 pannaṇa³⁴ eva hadayaṇi phāḷesaṇā³⁵ so sigālāssa ārohasaoro-
 hanamaggaṇi sallakkhetvā³⁶ tadahlūmukha hutvā tikkhatum
 sihanādaṇi³⁷ nadi³⁸. Pathaviyā³⁹ saddhiṇi⁴⁰ ākāsaṇ ekaninnādaṇi⁴¹
 15 abosi. Sigālāssa Phallikaguhāya⁴² nīpannaṇaṇa⁴³ eva⁴⁴ bhātataṇ-
 tassa hadayaṇi phalī⁴⁵. So tatth⁴⁶ eva jīvitaṇṇhayaṇi⁴⁷ pāpuni.

Sattihā „evaṇi so sigālo sihanādaṇi sutvā jīvitaṇṇhayaṇi⁴⁸ patto⁴⁹
 ti vatvā abhisaṇṇabuddho hutvā dutiyaṇi⁵⁰ gāthāṇi āha:

v. Siho ca sihanādenā Daddaṇi⁵¹ abhinādayi⁵².
 20 sutvā sihanāṇa nigghosaṇi⁵³ sigālo Daddaṇa⁵⁴ vasaṇi
 bhito⁵⁵ santāsaṇi⁵⁶ āpādi, hadayaṇi⁵⁷ e⁵⁸ aṇa apphallaṇi. 4.

Tattha sihoṭṭi⁵⁹ sutvāro sihā: tussikoṭṭependusaṇi⁶⁰ kālāsiho⁶¹ sutvāsihāsiho-
 pādo⁶² keṇasāsiho⁶³ ti, tvaṇ keṇasāsiho⁶⁴ idha⁶⁵ adhippeta, daddaṇaṇi⁶⁶ abhinādayiṇi⁶⁷
 tvaṇ⁶⁸ vasaṇatasaṇḍabheravatarena⁶⁹ sihanādena⁷⁰ tam⁷¹ Rajasapabbataṇi⁷² abhinādayi⁷³
 25 sihanādaṇi⁷⁴ ākāsi, daddaṇa⁷⁵ vasaṇ⁷⁶ ti phallikamūsaṇi⁷⁷ Rajasapabbata⁷⁸ vasaṇaṇi,
 bhito⁷⁹ santāsaṇi⁸⁰ āpādi⁸¹ tvaṇ⁸² sihanādaṇi⁸³ bhito⁸⁴ dūtūsaṇi⁸⁵ āpādi⁸⁶, hadayaṇi⁸⁷
 aṇaṇa⁸⁸ apphallaṇi⁸⁹ tvaṇ⁹⁰ e⁹¹ aṇa⁹² bhayaṇa⁹³ kulayaṇi⁹⁴ phallāṇi.

¹ C¹ omits yam. ² B¹ kappenti. ³ B¹ socatani, C¹ socaneti. ⁴ B¹ adda ti. ⁵ B¹
 bhōṭjanta. ⁶ C¹ C² C³ omits idam. ⁷ B¹ ajjhoḥarabaṇi, C¹ ajjhoḥaraṇi. ⁸ B¹
 adda tappeti. ⁹ B¹ -kusalaṭṭiya. ¹⁰ B¹ mārēsaṇi. ¹¹ B¹ sayam pi. ¹² B¹ sallak-
 khivā. ¹³ B¹ nadati. ¹⁴ B¹ pathaviyā. ¹⁵ B¹ phallikaguhāyaṇi, C¹ phallikaguhā.
¹⁶ C¹ C² nīpannaṇaṇa, B¹ nīpannaṇaṇa. ¹⁷ C¹ phalī. ¹⁸ B¹ abhinādayi. ¹⁹ C¹
 omits kālāsiho, C² C³ kālāsiho corrected to kālāsiho. ²⁰ B¹ sihanādaṇi.

²¹ C¹ āpādi, B¹ āpādi.

Evam aho sigālāṃ¹ jīvita-kkhaṃ paṭetvā bhūtare ekasmiṃ
thāne patiechhetvā² tesaṃ mutabhāvaṃ bhaginiyā³ soikkhūtvā taṃ
samassāsetvā yāvajjivam Kaṇṇanagulaṃ⁴ vasitvā yathākam-
maṃ gato.

Saṭṭhā⁵ munda⁶ dezanah⁷ āharitvā⁸ saṇṇā⁹ pakāsetvā¹⁰ jātakaṃ samo-
dhāresi: (Saccapuriyaṇṇe upāsako sotāpatti-phale patiṭṭhahī) „Tadā
sigāle mahāpāṭaputto¹¹ aho, eṭhapotikā¹² Iccharikumārīkā, cha¹³ kaṇṇiṭṭha-
bhūtaro¹⁴ amātarattherā¹⁵ aheṇu, jettahābhūti¹⁶kaṇho¹⁷ pana aham evā¹⁸”
ti. Sigāla-jātakaṃ.

3. Sūkara-jātaka.

Catuppado¹ aham sammā² ti. Idam Saṭṭhā³ Jetarāṇe⁴ vīha-
ranto amātarāṇa⁵ mahallakatttheraṃ⁶ ārabha⁷ kathesi. Ekasmiṃ hi
ditṭhe⁸ rattie⁹ dhammasarāṇe¹⁰ vattamāṇe Saṭṭhari¹¹ gundhakoṭṭhāre¹²
maṇḍapānaphalake¹³ thitvā¹⁴ bhikkhusaṅghassa¹⁵ Sugatavādura¹⁶ datvā¹⁷ gandha-
kaṇṇi¹⁸ pavitṭhe¹⁹ dhammasenāpati²⁰ Saṭṭhāraṇi²¹ vanditvā²² attano²³ parive-
ṇaṃ²⁴ agamāsi²⁵. Mahāmoggallāṇo²⁶ pi²⁷ pariveṇaṃ²⁸ etu²⁹ gantvā³⁰
mahattam³¹ viśaṇṇitvā³² tīrassa³³ santikaṃ³⁴ āguttvā³⁵ pañhaṃ³⁶ pucchā.
Pucchitapucchitāṃ³⁷ dhammasenāpati³⁸ gaganatale³⁹ vandam⁴⁰ utthāpeno⁴¹
viya⁴² viṇaṇṇetvā⁴³ pakāṭam⁴⁴ akāsi. Catasso⁴⁵ pi⁴⁶ pariṇā⁴⁷ dhammaṃ⁴⁸ sanna-
mānā⁴⁹ uṇṇiṇāṇa. Tat⁵⁰ eko⁵¹ mahallakattthero⁵² cintesi: „aṇ⁵³ āhuṃ⁵⁴ huleṇ⁵⁵”
parisāya⁵⁶ majjhe⁵⁷ Sāriputtaṃ⁵⁸ ālento⁵⁹ pañhaṃ⁶⁰ pucchissāmi⁶¹ ayaṃ⁶² me
pariṇā⁶³ huleṇ⁶⁴ ayaṃ⁶⁵ ti⁶⁶ sūtvā⁶⁷ akkāra⁶⁸saṃmānāṃ⁶⁹ karissanti⁷⁰ pari-
sutarā⁷¹ utthāya⁷² therāṃ⁷³ apasamkamitvā⁷⁴ ekamantaṃ⁷⁵ thutvā⁷⁶ „āraṇo
Sāriputta, mayam⁷⁷ pi⁷⁸ taṃ⁷⁹ ekam⁸⁰ pañhaṃ⁸¹ pucchāma, amhākaṃ⁸² pi⁸³ akā-
saṃ⁸⁴ karohi, dehi⁸⁵ me⁸⁶ tūlucchayaṃ⁸⁷ āvedhikāya⁸⁸ vā⁸⁹ nibbedhikāya⁹⁰ vā⁹¹
niggahe⁹² vā⁹³ paṭiggaha⁹⁴ vā⁹⁵ viṇeṇ⁹⁶ vā⁹⁷ paṭiviseṇ⁹⁸ vā⁹⁹ ti¹⁰⁰ āha. Thero¹⁰¹ taṃ¹⁰²
oloketvā¹⁰³ „ayaṃ¹⁰⁴ mahallako¹⁰⁵ lochuccāre¹⁰⁶ thito¹⁰⁷ tucchā¹⁰⁸ na¹⁰⁹ kiñci¹¹⁰ jānāti¹¹¹”
tena¹¹² vaddhiṃ¹¹³ akathetvā¹¹⁴ va¹¹⁵ lajjamāṇo¹¹⁶ vijāṇi¹¹⁷ thapetvā¹¹⁸ āsana¹¹⁹ otaritvā¹²⁰

¹ B¹ sigālāsa. ² B² -gahāyaṃ, C² -gahāyaṃ corrected to -gahāya. ³ B³ dhamma-
dezanam. ⁴ C⁴ C⁵ omi cha. ⁵ C⁵ C⁶ kaṇṇiṭṭhabhūtaro. ⁶ B⁶ jettahābhūti. ⁷ B⁷
catuppādo. ⁸ B⁸ rattī. ⁹ B⁹ -kattī. ¹⁰ B¹⁰ -kattī, C¹⁰ -kattī. ¹¹ C¹¹ C¹² C¹³ parī-
veṇaṃ. ¹² B¹² āgamāsi. ¹³ C¹³ C¹⁴ C¹⁵ omi pi. ¹⁴ B¹⁴ viṇaṇṇetvā¹⁵ viṇaṇṇetvā. ¹⁵ B¹⁵
gantvā. ¹⁶ B¹⁶ punnacanta. ¹⁷ B¹⁷ upathapento. ¹⁸ C¹⁸ viṇaṇṇetvā. ¹⁹ B¹⁹ (maṇḍa)ya.
²⁰ B²⁰ ālento. C²⁰ ālento. ²¹ B²¹ thapetvā. ²² B²² aveṭhikāya, C²² aveṭhikāya.
²³ B²³ nippucchikāya, C²³ nibbedhikāya. ²⁴ B²⁴ amhi taṃ.

parivenamā¹ agamāsi². Moggallānatthero pi attano parivenamā³ eva
 agamāsi. Manussā upphāya „ganhath⁴ etam dutthamahallakam, ma-
 dhuradhammasayanam no satum na idāsi⁵“ anulohikimū⁶. So palā-
 yanto vibhārapaccante bhinnapadarāya vaccekuppiyā pativā gūthamakkhito
 5 upphāsi. Manussā tam diavā vippatissācino hutvā Satthu santikam aga-
 mamsu. Sattho te diavā „kiṃ upāsakā avekāya āgatā aṭṭhā⁷“ ‘ti
 pucchī. Manussā tam⁸ attham ārocesu. Satthā „na kho upāsakā
 idā⁹ ev¹⁰ esa mahallako ubbhallāpito¹¹“ hutvā attano balam ajānetvā ma-
 hābhalehi saddhiṃ payojetvā gūthamakkhito jāto, pubbe p¹² esa ubbhallā-
 10 pito¹³ hutvā attano balam ajānetvā mahābhalehi saddhiṃ payojetvā gūthā-
 makkhito ahoṣi¹⁴ vatvā tehi yāccho aittam āhari:

Attito Bārānasīyam Brahmadaṭṭe rajjam kāreṇte Bo-
 dhizatto siho hutvā Himavantapadesa pabbataguhāya¹
 vasaṃ kappesi. Tassāvidūre ekam saram nissāya bahusūkarā
 15 nivāsaṃ kappesum. Tam eva saram nissāya tāpasāpi paṇṇa-
 sālāsu² vasaṃ kappesum. Ath³ ekadivasaṃ siho mahāsavāra-
 nādīsu⁴ aññatarā vadhītvā yāvadattham mahasaṃ khādītvā
 tam saram otarītvā pūṇiyam⁵ pīvitvā uttari. Tasmīn khaṇe
 eko thullasūkarō tam saram nissāya gocaraṃ ganhāti⁶. Siho
 20 tam diavā „aṇṇam ekadivasaṃ imam khādissamī⁷, mam kho
 pana diavā puna nāgaccheyyā⁸“ ‘ti tassa anāgamanabhayena⁹
 sarato uttarītvā ekena passena gantum ārabhi. Sūkarō oloketvā
 „esa mūḍo diavā mama bhayena upagantum asakkonto bhayena
 palāyati, ajja mayā iminā sīhena saddhiṃ payojetum vaṭṭatī¹⁰“
 25 sisam ukkhipitvā tam yaddhatthāya svhayanto¹¹ paṭhamam¹²
 gātham āha:

1. Catuppado aham samma, tvam pi samma catuppado;
 ehi sīha¹³ nivattassa, kin nu bhīto palāyasi¹⁴. 5.

¹ C² C³ C⁴ parivenam. ² B¹ pāvāsi. ³ C² C³ C⁴ parivenam. ⁴ B¹ nāḍāsi. ⁵ B¹
 anubandhīsam. ⁶ B¹ āgatāsi. ⁷ C² nam. ⁸ B¹ uppiṭṭāpito. ⁹ B¹ paṇṇataguhāyaṃ
¹⁰ B¹ -sālāsu. ¹¹ B¹ mahāsavāranādīsu. ¹² B¹ pūṇiyam, C² pūṇiyam. ¹³ B¹ gau-
 hatī. ¹⁴ B¹ khādissamīti. ¹⁵ B¹ na āgaccheyyā. ¹⁶ B¹ anāgatabhayena. ¹⁷ C² C³
 C⁴ vadhīti. ¹⁸ B¹ svhayanto. ¹⁹ B¹ paṭhamam. ²⁰ B¹ samma. ²¹ B¹ pi. ²² B¹ sīha.

Siho tassa kathañ sutvā „samma sôkara, aña amhâkañ
 tayā saddhimi saṅgâmo n' utthi, ite pana sattame divase imaṃsihi
 yeva thâne saṅgâmo hotu" ti vatvā pakkāmi. Sôkaro „si-
 hena" saddhimi saṅgâmassamiti" tuṭṭhapahattho tam' pavattiñ
 ñatakânañ ārocesi. Te tassa kathañ sutvā bhittatasita „idāni
 tvañ sabbe pi amhe nâsessaasi, attano balam ājāntvā sihena
 saddhimi saṅgâmañ kâtakâmo" si, siho āgantvā sabbe pi amhe
 jīvitaṅkhaṇaṃ pāpessasi, sāhasikakammañ mā karitī" āhamañ.
 So bhittatasito „idāni kiñ karomhi" pucchā. Sôkara¹ „atesaṃ
 tâpasânañ ukkâraḥkhaṇim" gantvā pātigūtho sattadivasañ sarī-
 rañ vattetvā² sarīrañ³ sukkhāpetvā⁴ sattame divase sarīrañ
 ussāvabindūhi temetvā sihaṃsā āgamanato⁵ purimatarāñ āgantvā⁶
 vātayogañ ñatvā uparivāto tiṭṭha", eucijātiko siho tava" sarīra-
 gandhañ ghāyivā tuyhañ jayañ datvā gamiessati" āhamañ.
 So tatthā katvā sattame divase tattha utthāsī. Siho tassa⁷
 sarīragandhañ ghāyivā gūthamakkhitabhāvañ ñatvā „samma
 sôkara, aundaro te lesa cintito, sace tvañ" gūthamakkhito nâ-
 bhavissa" idh' eva tam" jīvitaṅkhaṇaṃ apāpessam", idāni
 pana te sarīrañ n' eva mukhena dhasitum na pādena paharitum
 sakkā", jayañ te dammāti" vatvā dutiyañ gātham āha:

1. Asūci pāttilomo si, duggandho vāsi sôkara;

sace yujjhitakâmo⁸ si jayañ samma dadāmi te ti. G.

Tattha pāttilomo sīti sūthamakkhīta⁹ duggandhalomo, duggandho
 vāsi¹⁰ sūthajegucchapaṭṭakūlagandho hutvā vāsi. jayañ samma dadāmi te
 ti tuyhañ jayañ demā, amhi parājito, gaccha tvañ n' vata

Siho nivattitvā¹¹ gocarañ gahetvā sare pāṇiyañ¹² pīvitvā
 pabbataguhaṃ eva gato. Sôkaro pi „siho me jito" ti ñatakânañ

¹ B' pi tona. ² B' saṅgâmassamiti, C' C' saṅgâmassamiti. ³ B' C' amhi tam.
⁴ B' amhâkañkâtakâmo, C' saṅgâmo kâtakâmo, C' C' saṅgâmotaṅkâmo. ⁵ B'
 adda samma tvañ. ⁶ B' ussāvabumiyam. ⁷ C' C' C' vaddhataṇ, B' vattetvā.
⁸ B' amhi sarīrañ. ⁹ B' āgamanato. ¹⁰ B' gaccha. ¹¹ B' utthāsi. ¹² B' iah.
¹³ B' sarīragandhañ. ¹⁴ B' bhavissamiti. ¹⁵ B' amhi tvañ. ¹⁶ B' na bhavissam.
¹⁷ B' amhi tam. ¹⁸ B' pāpessam. ¹⁹ B' adda sūta. ²⁰ C' yajjhitu-, B' ko-
 jhitu-. ²¹ B' sūthā-. ²² B' siho tato na nivattetvā. ²³ B' pāṇiyañ.

ārocesi. Te bhūtatassitā „puna ekadivassam āgacchanto sihe
sabbe va amhe jīvitaṃ kkhayaṃ pāpessatīti“¹ palayitvā aññattha
agamarāsu.

Satthā imāṃ desanāṃ² āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā³
3 sūkarā mahallako ssohi, sihe pama aham evā“⁴ ti. Sūkara-jātakam.

4. Uragajātaka.

Idhūragānaṃ pavaro pavitṭho ti. Idam Satthā Jeta-
vana viharanto senibhaṇḍaṇaṃ ārabha kathesi. Kosalarāṇhō kira
serakā senipannukhā dve mahāmaccā⁵ aññamaññam diṭṭhaññhāne⁶ kala-
ham karonti. Tesaṃ veritthāro sakalanagare pākato jātu. Te p⁷ eva
10 riḷḷā na ātimitā samagge kātum sakkhimsu⁸. Ath⁹ ekadivassam Satthā
paccūsaṇṇamaye bodhanayyabandhāro lokento tesaṃ ubbāṇam pi sotā-
pattimaggassaṃ upanissayam diṭṭvā punadivasa ekako va Sāvatthiṃ¹⁰ phādāya
parisutvā tesu okussa gehadrāre aṭṭhāsi¹¹. So nikkhamitvā pattam gahe-
15 tvā Satthāraṃ autonivasaṇam pavasetvā āsanaṃ paṇḍāpetvā¹² nisidāpesi.
Satthā nisiditvā¹³ tassa mettābhāraṇāya āmisaṇam kasetvā kallaṇṇita-
taṃ ātvā saccaṇi pakāsesi. Saccapariyosāne sotāpattiphale patitṭhahi.
Satthā tassa sotāpannalāhavaṃ ātvā tam eva pattam gāhāpetvā¹⁴ utthāya
ārasaṃ gehadrāraṃ agamāsi. So¹⁵ nikkhamitvā Satthāraṃ vanditvā
20 „parisatha bhante“ ti gharāṃ¹⁶ pavasetvā nisidāpesi. Itaro pi pattam ga-
hetvā Satthāraṃ¹⁷ saddhūṃ yeva¹⁸ pavāsi. Satthā tassa ekūdasā mettāni-
saṇṇe vappetva cittakalyaṇam ātvā saccaṇi pakāsesi. Saccapariyosāne
so pi sotāpattiphale patitṭhahi. Iti te ubbo pi sotāpunnā hutvā aññamañ-
ñam accayam desetvā¹⁹ khmāpetvā samaggā sammodesāṇāṃ ekaññhāyā
25 āhesuṃ. Taṃ divasaṃ yeva²⁰ Bhagavato samunukhā va ekato bhū-
jiṃsu. Satthā bhūttakāraṇam utthāpetvā vihāraṃ agamāsi. To pi ha-
hūṇi mālagandharilepanādīni²¹ c²² eva sappinadhupphāṇitādīni²³ ca ādāya
Satthāraṃ saddhūṃ yeva²⁴ nikkhamiṃsu. Satthā bhikkhūsaṃghena

¹ C² C³ C⁴ pāpessatīti. ² B¹ chammaḍḍaṇaṃ. ³ B¹ omite tadā. ⁴ B¹ mahā-
mattā. ⁵ B¹ dinatthāna. ⁶ B¹ kātu nāṭṭhāna, C² sāmā na sakkhimsu. ⁷ B¹ at-
taññhāyā. ⁸ B¹ tassa. ⁹ C² paṇḍāpetvā, C³ C⁴ paṇḍāpetvā. ¹⁰ C² C³ add va.
¹¹ B¹ āharitvā. ¹² B¹ add pi. ¹³ C² gharāṃ. ¹⁴ C² add va. ¹⁵ B¹ addhā-
raḍḍeva. ¹⁶ C² amite tassa. ¹⁷ B¹ desetvā. ¹⁸ B¹ ārasāṇhāro, C² C³ divasam
yeva va. ¹⁹ B¹ -vilepanādīni. ²⁰ C² C³ C⁴ -phāṇitādīni. ²¹ B¹ addhā āra.

rutte¹ dassite Sugatorādāsi² dātvā gundhakuṇḍin³ pāvisi. Bhikkhū sā-
 yaphasamaye dhammasabbhāyāsi⁴ kathāsi⁵ sammāthāpesasi⁶: „āraṇa.
 Sattihā aḍaṇṭadamako, ye⁷ nāma dve mahānace⁸ ciraṇ⁹ rāyamaṇḍāno¹⁰
 pi n¹¹ era rājā samagge kātum asakkhi¹² na pātimitādayo¹³ te ekadi-
 vasesu¹⁴ eva Tathāgatenā dānitā¹⁵ ti. Sattihā āgacchā¹⁶ „kāya me¹⁷ itthā
 bhikkhave otarāhi kathāya saṇḍisānā¹⁸ ti pucchātvā „imāya nāmā¹⁹ ti
 vatte²⁰ „na bhikkhave idā²¹ evāham ime dve jāne samagge akāsiṃ.
 pubbe p²² ete²³ mayā samaggā katā yevā²⁴ ti evā atītiṃ āhāsi:

Atīte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karento
 Bārāṇasīyaṃ ussave ghoṣite mahāsamaḍḍaṃ ahoṣi. Bahū ma-
 nussā ca dēvaṇāgasupannaḍḍayo ca samajjāḍassanaṭṭhaṃ saṇṇi-
 patihesu. Tatr¹ ekasmiṃ thāne eko nāgo ca supannaḍḍo ca²
 samajjāṃ paṇṇamānā ekato aṭṭhaṃsu. Nāgo supannaṇassa su-
 pannaḍḍavāṃ ajānanto asheṣe hatthāṃ thāpesi. Supannaḍḍo „kena
 me anise hattho thapito“ ti nivattitvā olokento nāgaṃ sañjāni.
 Nāgo pi olokento supannaṃ sañjānitvā maraṇabhayaṭṭajjito na-
 garā nikkhamitvā uddipittihena palāyi. Supannaḍḍo pi³ „tam
 gaheesāṃṇi“ anubandhi. Tasmiṃ samaye Bodhisatto tāpaso
 hutvā tassā nadiyā tīre paṇṇasālāya⁴ vasamāno divādaruthaṃ⁵
 paṭippaṇṇasambhaṇattham⁶ udakasāṭṭikam nivāsetvā vakkalaṃ bahi⁷
 thapetvā nadiṃ otaritvā nahāyati⁸. Nāgo „imam pabbajitaṃ
 nissāya jivitaṃ labhissāṃṇi“ pakativannaṃ vijahitvā maṇi-
 khaṇḍhavaṇṇaṃ māpetvā vakkalantarasi pāvisi. Supannaḍḍo anu-
 bandhamāno tam tattha pavitttham diṣvā vakkale garabbhāvena
 agahetvā Bodhisattaṃ āmantetvā „bhante, ahaṃ chāto, tumhā-
 kaṃ vakkalaṃ gaṇḍhaṭṭha, imeṃ nāgaṃ khādissāṃṇi“ imam
 aṭṭhaṃ pakāsetuṃ⁹ paṭhamasi gātham āha:

¹ B¹ rita. ² B² sattha gataṭṭhaṃ. ³ B³ ye te. ⁴ B⁴ mahāmatā. ⁵ C⁵ B⁵ sāya-
 nāno. ⁶ B⁶ nāsi. ⁷ B⁷ adda akkhesu. ⁸ B⁸ puppe pi te, C⁸ pubbe te. ⁹ B⁹
 adda ti dve. ¹⁰ B¹⁰ mūti pi. ¹¹ B¹¹ paṇṇasālāyaṃ. ¹² B¹² divādarutha, B¹² divā-
 darutha and aciradarutha, C¹² divārikam. ¹³ B¹³ paṭṭapaṇṇa. ¹⁴ B¹⁴ nahāyati.
¹⁵ B¹⁵ pakāseto.

1. Idh' āragānaṃ pavaro pavittṭho
 selassa vaṇṇena pamokkham icchaṃ,
 brahmaṇ ca vaṇṇaṃ apacāyamāno
 babbhukkḥito no visahāmi bhottun ti. 7.

5 Tathā idhāragānaṃ pavaro pavittṭho ti imasmiṃ vakkate¹ āragānaṃ pavaro nāgarājā pavittṭho. selassa vaṇṇena 'ti manivassena² manikkhandaṃ hurvā pavittṭho ti artho, pamokkham icchan ti mama santiki mokkham icchamāno, brahmaṇ ca vaṇṇaṃ apacāyamāno ti ahaṃ pana tumhikāṃ brahmarānaṃ selhavaṇṇaṃ pūjento³ gatakaranto, babbhukkḥito no visahāmi bhottun ti itaṃ⁴ nāgaṃ vakkalantarāṃ pavittṭhaṃ⁵ chāto pi smāno bhakkhītuṃ na sakkomīti.

Bodhisatto udake thito yeva supannarājassa thutim katvā
 dutiyaṃ gātham āha:

2. So Brahma-gutto ciraṃ eva jīva,
 dībbā⁶ ca te pātubhavantu⁷ bhakkhā,
 so brahmavaṇṇaṃ apacāyamāno
 babbhukkḥito no vitarāsi⁸ bhottun⁹ ti. 8.

20 Tathā so brahmagutto ti so itaṃ Brahma-gutto Brahma-bhakkhito hurvā, dībbā ca te pātubhavantu¹⁰ bhakkhā ti devatānaṃ paribhogarāhā so bhakkhā ca tava pātubhavantu¹¹, mā pātīpātāṃ katvā nāgarāḍḍhakke ahaṃ.

Iti Bodhisatto udake thito va anumodanaṃ katvā uttaritvā
 vakkalaṃ nivāsetvā te ubbo pi gahetvā samapadaṃ gantvā
 mettābhāvanāya vaṇṇaṃ kathetvā dve pi jane samagge akāsi.
 Te tato paṭṭhāya samaggā sammodayānā sukhaṃ vasiṃsu¹².

- 25 Sathā imāṃ dhammadesanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
 „Tadā nāgo ca supaṇṇo ca ime dve mahāmattā ahesuṃ, tāpaso pana
 ahaṃ evā¹³ ti. Uvaga-jātakaṃ¹⁴.”

¹ Ck Cc C vakkalaṃ. ² Ck omite manivassena. ³ B¹ pūjanto. ⁴ B¹ akāsi.
⁵ Ck Cc C pavittṭho, B pavittṭhaṃ. ⁶ B dībba. ⁷ Cc C pātubhavanti. ⁸ B vitarāsi.
⁹ B¹ zottun. ¹⁰ Ck Cc C pātubhavanti. ¹¹ B¹ suttavassāṃ vasiṃsu. ¹² B¹
 brahmaguttajātakaṃ, B¹ idde varuttṭhaṃ.

5. Gaggajātaka.

Jīva vaṣṣavasiyaṃ Gaggā 'ti. Idha Saṭṭhā Jetavana-
 -sūnipe Pāsādikānāṃ kārīte Rājakārāme¹ viharanto attho khipi-
 takāṃ ārahita kathaṃ. Ekasmiṃ hi divase Saṭṭhā Rājakārāme²
 catuparisaṃvāṇhe nelditvā dhammaṃ desento khipi. Bhikkhū Jīvato³
 bhante Bhagarā, jīvato Sugato⁴ ti uccāraditā⁵ mahāsaddhā aṇaṃsu.
 Tena saddheṃ dhammakathāya aatarāyo ahoṃ. Atha kho Bhagarā
 bhikkhū āmutesi: „Apī nu kho bhikkhave khipita jīvā⁶ ti vutte
 tappacanyā jīveyya vā⁷ mareyya⁸ vā⁹ ti. „No h' etaṃ bhante¹⁰.
 „Na¹¹ bhikkhave khipita jīvā¹² ti vattabbo, yo¹³ vadeyya āpatti dukka-
 -tassa¹⁴ ti. Tena kho pana sūnayeṇa manussā bhikkhūnaṃ khipite
 „jīvathā¹⁵ bhante¹⁶ ti vadanti. Bhikkhū kukkucēyanta¹⁷ nālapanti. Ma-
 -nussā ujjhāyanti; „kathāṃ hi nāṃsu sūnayaṃ Sakyaputtiyā jīvatha
 bhante¹⁸ ti vuccamāṇā nālapissanti¹⁹. Bhagarato etaṃ utthāṃ āroce-
 -sūni. „Gihī bhikkhave jīṭhamūgalikā²⁰; amjāṇāni bhikkhave gihīnaṃ²¹
 jīvatha bhante²² ti vuccamāṇāna eṇaṃ jīvā²³ ti vattm ti²⁴. Bhikkhū
 Bhagavantaṃ pucchāmu: „bhante, jīvapaṭṭijīvāṃ nāma kaṇḍa uppannaṃ
 ti. Saṭṭhā „bhikkhave, jīvapaṭṭijīvāṃ nāma porāṇakāle²⁵ uppannaṃ²⁶
 ti vattvā atītaṃ āhāsi.

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kāranto Bo-
 dhisatto Kāsiraṭṭhe²⁷ ekasmiṃ brāhmaṇakule nibbatti. Tassa
 pitā vohāraṃ katvā jīvikaṃ²⁸ kappeti²⁹. So soḷasavvasapadesi-
 kāmāṃ Bodhisattaṃ manikabhaṇḍaṃ akkhipāpetvā gāmanigamādisu
 caranto Bārāṇasīyaṃ³⁰ patvā dovārikassa ghare bhattāṃ pacāpe-
 tvā bhūṇjitvā niyāsanaṭṭhānaṃ alabhanto „avelāya āgatā āgantukā³¹
 kattha vaṣṣanti³² pucchī. Atha naṃ manussā „bahinagare ekā
 sālā atthi, sā pana amanussa-pariggahitā³³, sace icchatha
 tattha³⁴ vaṣṣathā³⁵ ti āhāsu. Bodhisatto „etha ttha, gacchāma,
 mā yakkhassa bhāyittha, ahaṃ taṃ dametvā tumbākāṃ pādeṃ

¹ B' rājikā. ² B' uccāraditā. C' C' muddā. ³ B' adda dhareyya vā. ⁴ B' mareyya. ⁵ B' adda hi. ⁶ C' C' ye. ⁷ B' C' jīvato. ⁸ B' lapissanti. ⁹ B' B' ontit
 jīṭha. ¹⁰ B' B' vattmā vattatī. ¹¹ C' C' porāṇakakāle. ¹² B' kūsikaragha. ¹³ B'
 jīvāna. ¹⁴ B' kappeti. ¹⁵ B' Bārāṇasī, C' C' C' Bārāṇasīyaṃ. ¹⁶ B' C' C' -pari-
 gahitā. ¹⁷ C' C' C' ontit tattha. ¹⁸ C' C' ahaṃ.

pāṭessāmiti¹“ pītaram gahetvā tattha gato. Ath² assa pītā phalake
 nipajji, sayam pītu pāde sambāhamāno³ nisīdi. Tattha adbhavattho
 yakkho pana dvādasā vassāni Vessavāṇaṃ⁴ upatthahitvā taṃ sā-
 laṃ labhanto „imāṃ sālāṃ pavatthamanusseso yo⁵ khipite ‘jīvā’⁶ ‘ti
 3 vadati yo⁷ ca ‘jīvā’ ‘ti vutte ‘paṭijīvā’ ‘ti vadati te jīvapaṭijīvabbhā-
 nino thapetvā avasese khādeyyasīti⁸“ labhi. So pūṭhavaṇṇasathūnā-
 ya vasati. So „Bodhisattapītaram⁹ khipāpessāmiti¹⁰“ attano āna-
 bhāvena sukhumacunnaṃ viśajjesi. Cūppo āguntvā tassa nāsā-
 putesu pāvīsi. So phalake nipannako va khipi. Bodhisatto
 15 na¹¹ ‘jīvā’ ‘ti āha. Yakkho taṃ khādītum thūpāya otarati.
 Bodhisatto taṃ otarantaṃ diāvā „imā me pītā khipāpito bha-
 vissati¹²“, ayaṃ so khipite ‘jīvā’ ‘ti avadantaṃ khādakayakkho
 bhavissatīti¹³“ pītaram ārabhha paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Jīva vassasataṃ Gagga aparāṇi ca viśatīṃ¹⁴,
- 15 mā maṃ piśācā khādanto¹⁵, jīva tvam sarado¹⁶ satan ti. 9.

Tattha Gagga¹⁷ ‘ti pītaram nāmena āpatti, aparāṇi ca viśatīṃ aparāṇi
 ca viśatī vassāni jīva, mā maṃ piśācā khādanto¹⁸ ‘ti maṃ piśācā mā khā-
 danto, jīva tvam sarado¹⁹ satan ti tvam pana viśuttaraṃ vassasataṃ jīva
 ‘ti²⁰, saradāsatāṃ hi²¹ gacchiyamānaṃ vassasataṃ eva hoti, taṃ purimehi śloka²²
 20 saddhamā viśuttaraṃ idha adhippetāṃ.

Yakkho Bodhisattassa vacanaṃ sutvā „imāṃ tva māya-
 vaṃ ‘jīvā’ ‘ti vuttattā khādītum na sakkā²³“, pītaram pan²⁴ assa
 khādissāmiti²⁵“ pīto santikaṃ agamāsi. So taṃ āgacchantāṃ
 diāvā cintesi: „ayaṃ so ‘paṭijīvā’ ‘ti abhapaṇṇānaṃ khādava-
 25 yakkho bhavissati, paṭijīvaṃ karissāmiti²⁶“ so puttāṃ ārabhha
 dutiyāṃ gāthāṃ āha:

2. Tvam pi vassasataṃ jīva aparāṇi ca viśatīṃ²⁷,
- viśatī²⁸ piśācā khādanto, jīva tvam sarado²⁹ satan ti. 10.

¹ B¹ samāhanta. ² B² vassavāṇaṃ, C² C³ C⁴ vassavāṇaṃ. ³ C² so. ⁴ B¹ bodhi-
 sattassa pītaraṃ, C² bodhisatto pītaraṃ. ⁵ B¹ bodhisattā naṃ, C² bodhisatto naṃ.
⁶ C² bhavissatīti. ⁷ B¹ viśati, C² viśatī. ⁸ B¹ vāṇaṃ. ⁹ B¹ B² parato. ¹⁰ B¹ hi.
¹¹ B¹ parato satan ti, B² parato satan ti. ¹² B¹ viśati, C² śloka. ¹³ C² adda
 ti. ¹⁴ B¹ viśati. ¹⁵ C² C³ vāṇa. ¹⁶ B¹ B² parato.

Tattha viṣaṃ¹ piṇḍa² ti piṇḍaṃ kaṭṭhahavisaṃ khādamā.

Yakkho tassa vacanāṃ sutvā „ubho p' ime na sakkā khāditaṃ“ ti paṭinivatti. Atha naṃ Bodhisatta pucchi: „bho yakkha, kasmā tvaṃ imaṃ³ sālaṃ pavittḥamanusse khādasī“ „Dvādasā vaṣṣāni Vessavanāṃ upatthahitvā laddhattā“ ti. „Kim paṇa sabbe va khāditaṃ lahasāti“⁴. „Jivapaṭijivabhānino tṭhepetvā nvaesse khādāmi“⁵. „Yakkha, tvaṃ polle pi akusalaṃ katvā kakkhaḷo“ pharusa paravihiṃsako hutvā nibbatta, idāni pi tādisaṃ kammaṃ katvā samutamaparāyaṇo bhaviṣṣasi⁶, tasmā ito paṭṭhāya pānātipātādīhi viramāssa⁷“ ti taṃ yakkhaṃ dametvā ulrayabhayaena tājjetvā pañcaṇa silesu paṭṭṭhāpetvā yakkhaṃ pesanukārakaṃ viya ekāsi. Punadivase sañcarantā mānussa yakkhaṃ divā Bodhisattena o'assa damitabhāvaṃ ſatvā rañño ārocesuḥ: „deva, eko mānavo taṃ yakkhaṃ dametvā pesanukārakaṃ viyā katvā tḥito“ ti. Rājā Bodhisattasā pakkō sāpetvā senāpaṭṭhāṇe⁸ tṭhepesi pīṭa o'assa mahantaṃ yasaṃ udāsi. So yakkhaṃ balipaṭṭiggāhakaṃ katvā Bodhisattaassa ovāde tḥatvā dānādini puññāni katvā saggapadaṃ⁹ pūresi.

Satthā imaṃ Jinnamadesanāṃ āharitvā „Jivapaṭijivam“¹⁰ nāma tasmim kāle oppannam¹¹ ti vatvā jāṇakaṃ samodhānesi: „Tadā rājā so āmāde ahesi, piṇḍo Kāṇḍo, putto puna aham evā“ ti. Gagga-jātakaṃ¹².

6. Alinaçittajātaka.

Alinaçittam nissāyā¹ ti. Iduṃ Satthā Jetavane viharanto ekam ovaṃjṭhuvīriyaṃ bhikkhūṃ ārabbe kuthesi. Vatthūṃ Ekādasanipāte Samvaraṇajātaka āvīḥhaviṣanti². So puna bhikkhū Satthā thārā „saccaṃ kīṃ tvaṃ bhikkhu viṇṇaṃ ovaṃjṭhi“³ rutte „saccaṃ

¹ B' ānāḥ. ² B' vāde khādamā. ³ C' omite imam. ⁴ B' addā so. ⁵ B' C' C' kakkhaḷo. ⁶ B' bhavissati, C' bhavissanti. ⁷ B' zam yakkhaṃ. ⁸ C' sota-paṭṭṭhāṇa. ⁹ B' saggapadam. ¹⁰ B' Jivapaṭijivam. ¹¹ D' vāde pañcamam. ¹² B' k'ā. ¹³ B' saggajit, D' saggajit.

Bhagavā¹ 'ti āha. Atha nam Satthū „nānu tvaṃ bhikkho pubbe
viriyaṃ katvā maṃsapeṇasaddhassa dāharakumārassa Jvādasayajjanike
Bārānasinagaraṃ rajjaṃ gabetvā adāsi, idāni kasmā evaṃrūpe āsāse
pabbajitvā viriyaṃ sajjasi?²“ tatvā aññam āharī-

- 3 Aññe Bārānasiyam Brahmaḍatte rajjaṃ karente Bā-
rānasito avidūre vaḍḍhakigāmo³ ahoṣi. Tattha pañcaśatā⁴
vaḍḍhaki⁵ vasaṃti. Te nāvāya⁶ uparisotaṃ gantvā araṇṇe⁷
gehasambhārādārūni⁸ koṭṭetvā tatth⁹ eva ekabhinīkadvibhinī-
kādiḷḷede geḥa¹⁰ sajjetvā thambhato paṭṭhāya sabbadārūni¹¹
10 saññam katvā nadittiraṃ netvā nāvam āropetvā anusetena na-
garāṃ āgantvā ye yādhisāni geḥāni ākakkhanti tesam tādhisāni
katvā kahāpāṇe gabetvā puna tatth¹² eva¹³ gantvā gehasambhāre
āharanti. Evam tesam jīvikaṃ¹⁴ kappentānadi ekasamīṃ kāle
khandhāvāraṃ bandhitvā¹⁵ dārūni¹⁶ koṭṭentāsaṃ avidūre eko
15 hatthi¹⁷ khadirakhānukam¹⁸ akkumī. Tassa so khānuko¹⁹ pādaṃ
vūjhi, balavavodanā vattanti, pādo uddhumāyitvā pabbam gaṇhi.
So vedanāmatto²⁰ tesam dārukoṭṭanasaddam atvā „ime vaḍ-
ḍhaki nissāya mayham sotthi bhavissati²¹“ maññamāno tīhi
pādehi tesam saṃtikam gantvā avidūre nipajji. Vaḍḍhaki tam
20 uddhumātapādaṃ diāvā upasamkamitvā pāde khānukam²² diāvā
tikkhavāsiyā²³ khānukassa²⁴ samantato odhhiṃ katvā rajjoyā
bandhitvā ākaḍḍhantā²⁵ khānukam²⁶ niharitvā pabbam mocetvā²⁷
ughodakena dhovitvā tadanurūpehi bhesajjehi²⁸ naśirasā²⁹ eva
vaṇaṃ phāsukam karimsu. Hatthi³⁰ ārogo³¹ hutvā cintesi:
25 „mayā ime vaḍḍhaki nissāya jīvitaṃ laddham, idāni tesam
mayā upakāraṃ kītuṃ varatīti³²“ so tato paṭṭhāya vaḍḍhakūhi

¹ B' sajjita. ² B' vaḍḍhaki. C' C' vaḍḍhaki. ³ B' pañcaśatā. ⁴ B' vaḍḍhakūhi.
C' C' vaḍḍhaki. ⁵ B' nāvāya. C' nāvāya. ⁶ B' araṇṇa pavāṇa. ⁷ B' gehasam-
bhārādārūni. C' C' gehasambhārādārūni. ⁸ B' gehasambhāre. ⁹ al' MSS.
-dārūni. ¹⁰ C' C' tatthera. ¹¹ B' jittāni. ¹² B' bandhitvā. ¹³ B' C' C' idā-
ni. ¹⁴ so al' MSS. ¹⁵ B' ekam khadirakhānukam. ¹⁶ B' khānuko. ¹⁷ B'
vedanāmatto. ¹⁸ B' khānukam. ¹⁹ B' tamkhānāvāsiyā. C' tikkhavāsiyā. C' ti-
kkhavāsiyā. ²⁰ B' C' C' khānukassa. ²¹ B' khamajanti. C' C' ākaḍḍhantā.
²² B' C' khānukam. ²³ B' pucchitvā. ²⁴ B' eddā makkhitvā. ²⁵ B' ārogo.

saddhīm rukkhe niharati, tacchontānam¹ parivattetvā² deti, vā-
 siādini upasamharati, soddāya vethevā³ kālasattakotiyaṃ⁴ gan-
 hāti. Vajjhakī pi⁵ 'ssa bhojanavelāya ekekam piṇḍaṃ dentā
 pañca pindasatāni denti. Tassa pana hatthissa putto saḍbaseto
 hatthājāniyapotaḥ⁶ atthi. Ten' asen etad' ahoṣi: „ahaṃ etarahi 3
 mahallako, idāni mayā imesaṃ kammakaraṇatthāya puttāṃ datvā
 gantvā vattatīti“ so vajjhakīnaṃ anācikkhivā va araṇṇaṃ
 pavisitvā puttāṃ ānetvā „ayaṃ hatthipotaḥ mama putto, tam-
 hehi mayhaṃ jīvitāni dinnāni, ahaṃ vo vajjavetanatthāya imas-
 dammi, ayaṃ tumbhakaṃ ito paṭṭhāya kammāni karissatīti“ 10
 ratvā „ito paṭṭhāya yaṃ pana mayā kattabbaṃ kammaṃ tvaṃ
 karohīti“ puttāṃ ovaditvā vajjhakīnaṃ datvā ayaṃ araṇṇaṃ
 pāvisi. Tato paṭṭhāya hatthipotaḥ vajjhakīnaṃ vacanako⁷
 ovādakkaṃ hutvā saḍhakiccāni karoti. Te pi tam pañcahi
 piṇḍasatehi posenti. So kammaṃ katvā nadiṃ otaritvā⁸ kīṭiya⁹ 15
 āgacchati. Vajjhakīdārakāpi¹⁰ tam soddādiṃ¹¹ gahetvā udake
 pi thale pi tena saddhīm kīlanti. Ajāniyā¹² pana hatthino pi
 assāpi purisāpi udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā na karonti.
 Tasmā so pi udake uccārapassāvaṃ akatvā bali vadītiro eva¹³
 karoti. Ath' ekasmiṃ divase upari nadiyā devo vassī. Addha- 20
 sukkhaṃ¹⁴ hatthilāṇḍaṃ¹⁵ udakena nadiṃ otaritvā gacchantāṃ
 Bārāṇasīnagaratitthe ekasmiṃ gumba laggitvā atthāsī. Atha
 raṇṇo hatthigopakā „hatthi“¹⁶ nahāpessāmā¹⁷ ti pañca hatthi-
 satāni nayīmaṃ¹⁸. Ajāniyalāṇḍassa¹⁹ gandhaṃ ghāyitvā eko pi
 hatthi nadiṃ otaritum na ssaahi, sabbe naṅgutthaṃ ukkhipitvā 25
 palāyitum ārabhiṃsaṃ. Hatthigopakā hatthācariyānaṃ ārocesuṃ.
 Te „udake paripaṇṭhena²⁰ bhavitabbaṃ“ ti udakam soddāpetvā

¹ B' tacchontānaṃ. ² B' parivattetvā. ³ C' kāla. ⁴ B' hatthājāniya-
⁵ B' vacanāṃ karoti. ⁶ B' adda ahāyitvā or kīṭiyitvā. ⁷ C' C' C' vāṭṭhaṃ,
 B' vajjhakīdāra. ⁸ C' soddādiṃ. ⁹ C' ajāniya, C' ajāniya, B' ajāniya.
¹⁰ B' yeva. ¹¹ B' aha sukkhaṃ. ¹² B' hatthilāṇḍaṃ, C' hatthilāṇḍaṃ.
¹³ B' C' hatthi, C' C' hatthiṃ. ¹⁴ B' ahāyitvā or kīṭiyitvā. ¹⁵ B' ajāniya, C'
 C' ajāniya, C' ajāniyalāṇḍassa. ¹⁶ B' mahābhāṇḍaṃ, C' paripaṇṭhena.

taamin gumbe ājāṇiyalaṇḍam¹ dīvā „īdam ettha kāraṇaṃ“ ti
 ūtvā cāṭiṃ āharāpetvā udakassa pūretvā taṃ tattha madḍitvā
 hatthinaṃ sarire² sūcāpesuṃ³. Surirūṇi sugandhāni ahesuṃ.
 Tasmiṃ kāle te nadiṃ otarivā mahāyimesu⁴. Hatthācariyā raṭṭho
 3 taṃ pavattitvā ārocetvā „taṃ hatthājāṇiyam⁵ pariyesitvā ānetuṃ
 vattati deva“ ti āhāsuṃ. Rājā nāvāsamghātehi nadiṃ pak-
 khaṇḍitvā uddhagāmīhi samighātehi⁶ vadḍhakīnaṃ vasaṇat-
 thācam sampāpemi. Hatthipotako nadiyaṃ kiṇanto bheri-
 saddhaṃ uttvā gantvā vadḍhakīnaṃ santike atthāsi. Vadḍhaki
 10 raṭṭho paccoggamanam katvā „deva, sace dārūhi⁷ ettha kiṃ-
 kāraṇā āgata⁸ ettha, kiṃ pesetvā āharāpetuṃ na vattatitvā⁹
 āhāsuṃ. „Nāhaṃ bhano dārūnaṃ¹⁰ atthāya āgato, imassa pana
 hatthisa atthāya āgato¹¹ mhi“¹². „Gāhāpetvā gaḇchatha¹³ deva“
 ti. Hatthipotako gantuṃ na icchi. „Kiṃ kārapesi¹⁴ bhano
 15 hatthiṃ“¹⁵. „Vadḍhakīnaṃ posāvaṇikaṃ¹⁶ āharāpeti¹⁷ deva“ ti.
 „Sādhū bhano“ ti rājā hatthisa catuṃnaṃ pādānaṃ¹⁸ soḍḍāya
 naṅguttāsaṃ¹⁹ santike sata-sahasasata-sahasāsaṃ²⁰ kaḥāpase thā-
 pāpesi. Hatthi²¹ ettakenāpi agantvā²² sabbavvadḍhakīnaṃ dūsa-
 yugesu vadḍhakibhūriyānaṃ nīvaṃnaṇasātakaṃ diṇṇesu sadḍhiṃ-
 20 kiṭṭhadārakhaṇaṃ²³ ca dārakapuriḥṇo²⁴ kate²⁵ nivattitvā vadḍhaki
 ca²⁶ itthiya ca dārūke ca sloketvā raṭṭhā saddhiṃ agamāsi²⁷.
 Rājā taṃ ādāya nagaraṃ gantvā nagaraṃ ca batthiṇālaṃ ca
 alaṃkārapetvā²⁸ hatthiṃ nagaraṃ padakkhiṇaṃ kāretvā hatthi-
 sālaṃ pavesetvā saḥālaṇkārehi alaṃkaritvā²⁹ abhisekaṃ datvā
 25 opavayham³⁰ katvā attano saḥāyatthiṇe³¹ thāpetvā upadḍharajjam

¹ B¹ ājāṇiyalaṇḍam, C¹ ājāṇiyalaṇḍam, C² ājāṇiyalaṇḍam, C³ ājāṇiyalaṇḍam.

² B¹ hatthinaṃ sarireṇ. ³ B¹ mekkhāpessu. ⁴ B¹ mahāyimesu. ⁵ C¹ hatthājāṇi-
yam, B¹ hatthājāṇiyam. ⁶ B¹ uddhaṃ gāmānāvāsaṃghātehi. ⁷ C¹ C² dārūhi.

⁸ B¹ dārūnaṃ. C¹ C² dārūnaṃ. ⁹ B¹ gaḇcha. ¹⁰ B¹ karomi. ¹¹ B¹ posāvaṇijam.

¹² B¹ āharāpeti, C¹ āharāpeti, C² C³ āharāpeti. ¹³ C¹ C² pādānaṃ. ¹⁴ B¹ mīda
ca. ¹⁵ B¹ mīda sata-sahasāsaṃ. ¹⁶ B¹ mīda hatthiṃ. ¹⁷ C¹ gantuṃ, C² āgantuṃ,
C³ āgantuṃ. ¹⁸ B¹ kiṭṭhadārakhaṇaṃ, C¹ kiṭṭhadārakhaṇaṃ.

¹⁹ C¹ C² C³ add vadḍhakīnaṃ. ²⁰ C¹ C² C³ mīda vadḍhakīnaṃ. ²¹ B¹ agamāsi.

²² B¹ āharāpetvā. ²³ B¹ kiṭṭhadārakhaṇaṃ. ²⁴ C¹ C² opavayham.

²⁵ B¹ mekkhāpessu.

hatthiessa datvā attano samānaparihāraṃ akāsi. Hatthiessa
 āgatakalāto paṭṭhāya rañño sakala-Jambudīpa rajjaṃ hattha-
 gatam eva abosi. Evaṃ kālā gacchante Bodhisatto tassa
 rañño aggamahesiya¹ kucchisamūh² paṭisandhiṃ gaṇhi. Tassa
 gabbhapaṇipākakālā: rājā kūlam akāsi. Hatthi³ pana sace rañño⁴
 kālakatabhāvaṃ⁵ jāneyya tatth⁶ ev⁷ assa hadayaṃ phāleyya⁸,
 tasmi hatthiṃ rañño kālakatabhāvaṃ⁹ ajānāpetvā¹⁰ va upaṭṭha-
 himsu¹¹. Rañño pana kālakatabhāvaṃ¹² sutvā „tacchaṃ kira
 rajjaṃ“ ti anantarasāmanāto Kosalarājā mahatiya senāya āgantvā
 nagaraṃ parivāri¹³. Te¹⁴ nagaradvārāni pidahitvā Kosalarañño¹⁵ 10
 sāsanāni pahinīsen¹⁶: „ambhakaṃ rañño aggamahesi¹⁷ pariṇaṇṇa-
 gabbhā, ‘ito kira sattame divase puttāṃ vijāyisatī’¹⁸ añgavijā-
 pāthakā ābamsu, sace sā puttāṃ vijāyisatī mayāṃ sattame
 divase yuddhaṃ dassāma, na rajjaṃ, ettakam kalam āgamethā”
 ‘H. Rājā „sādhū”¹⁹ ‘ti sampaticcehi. Devī sattame divase puttāṃ²⁰ 15
 vijāyi. Tassa nāmagahaṇadivase²¹ „mahājānasa²² alinaṃ cittaṃ”
 paṇṇananto jāto²³ ti Aññacittakumāro²⁴ t²⁵ ev²⁶ assa²⁷ oṃaṃ
 akāmesu. Jātaḍivasato yeva paṇ²⁸ assa paṭṭhāya²⁹ nāgarā Ko-
 salarañño³⁰ saddhiṃ yujjhīsen³¹. Ninnāyakatū³² saṅgāmasa
 mahantāni pi balāni yujjhamānaṃ thokathokam³³ osakkatī. 20
 Amaccā deviyā tam atthaṃ ārocetvā „mayāṃ evaṃ osakka-
 māne bale parājjanabhāvassa”³⁴ bhāyāma, ambhakaṃ pana rañño
 kālakatabhāvaṃ³⁵ puttassa jātabhāvāṃ Kosalarañño āgantvā
 yujjhanabhāvaṃ³⁶ ca rañño sahāyako madgalahatthi³⁷ na jānāti,
 jānāpema na³⁸ ti pucchīmsu. Sā „sādhū”³⁹ ‘ti sampaticcehitvā⁴⁰ 25
 puttāṃ aluṅkacitvā dukūlacumbate⁴¹ upajjāpetvā pāsādā oruḥa
 amaccagana-parivatā hatthiśālāṃ gantvā Bodhisattaṃ hatthiessa

¹ Cp C² B² kucchisamūh. ² so all MSS. ³ B² kālāhika-. ⁴ Cp C² phāleyya. ⁵ B² upaṭṭhahimsu. ⁶ B² parivāra. ⁷ B² omīta te. ⁸ B² pahitūna, Cp pahitūna, C² pahitūna. ⁹ so all MSS. ¹⁰ B² oṃmagahaṇadivase parivāra. ¹¹ B² omīta. ¹² B² omīta. ¹³ B² te-va. ¹⁴ B² jātadivato paṭṭhāya paṇa. ¹⁵ C² yud-
 dhīsen. ¹⁶ B² alinā-. ¹⁷ B² thokam thokam. ¹⁸ so C² Cp C², B² parijāsa
 āvāsa (parijāyabhāva?). ¹⁹ B² yujjhamānaṃ. ²⁰ C² mahācumbhika.

pādamulā nipajjāpetvā „sāmi, sahāyo te kālākato¹, mayam tva-
ham hadayaphūḍanabhayena² nārocimha, ayaṃ te sahāyassa pūto,
Kosalārājā āgantvā nagaraṃ parivāretvā tava puttena saddhiṃ
yujjhati, balaṃ osakkati, tava puttāṃ tvaṃ ūeva mārehi rajjaṃ
5 vāssa³ gaṇhitvā dehiti⁴ āha. Tasmā kālā hatthi⁵ Bodhisattāṃ
sonḍāya parāmasitvā ukkhipitvā kumbhe thapetvā roditvā pari-
devitvā Bodhisattāṃ otāretvā deviyā hatthe nipajjāpetvā „Ko-
salarājānaṃ⁶ gaṇessāmiti⁷ hatthisālato nikkhami. Ath⁸ assa
amaccā vammaṃ paṭimūñcitvā alaṃkaritvā nagaradvārāṃ avā-
10 puritvā taṃ parivāretvā nikkhamāsu. Hatthi⁹ nagarā nikkha-
mitvā koṇcanādaṃ katvā mahājānaṃ santāsetvā palāpetvā
balakottakam¹⁰ blunditvā Kosalarājānaṃ cūḷaya gaṇetvā ānetvā
Bodhisattassa pādamulā nipajjāpetvā mārapatthāy¹¹ assa¹² utthi-
vāretvā „īto patthāya appamatto hohi, ‘kumāro daharo’ ti saṇ-
15 ṇam¹³ mā karitī¹⁴ ovaḍitvā¹⁵ nyyojesi. Tato patthāya sakala-
Jambudīpe rajjaṃ Bodhisattassa hatthagatam eva jātum, añño
paṭisattu¹⁶ nama utthahitum samattho¹⁷ nāhesi. Bodhisatto
sattavassikakālā abhisekam patvā Allnacittarājā nama hutvā
dhammena rajjaṃ kāretvā jīvītapariyosāna saggapadam¹⁸ pāresi.

20 Satthō imāṃ uttāṃ āharitvā abhisaṃbuddho hutvā imāṃ gātha-
dvayaṃ āha¹⁹:

1. Allnacittāṃ nissāya pahatthā mahatī camā
Kosalāṃ sonḍasantutthāṃ jīvagūhaṃ agāhayī²⁰. 11.

2. Evaṃ nissāyasampanno²¹ bhokkhu āradḍhavīriyo
25 bhāvenyaṃ kusalāṃ dhammaṃ yogakkhemassa paṭṭiyā
pāpuṇe anupabbhena sabbasaṃyojanakkhayaṃ ti. 12.

¹ B¹ kālākato ti. ² B² sūmhākaṃ hadayaphūḍanabhayena. ³ B³ vā tassa. ⁴ so
all. 1888. ⁵ C⁵ B⁵ Kosalarājāṃ, C⁶ Kosalarājāṃ. ⁶ C⁶ balaṃ kottakam.

⁷ C⁷ naramatthāyassa, B⁷ mārapatthāya. ⁸ C⁸ C⁹ C¹⁰ amāṇaṃ, B⁸ eḷā. ⁹ B⁹ ova-
ditvā, C⁹ ovaḍitvā corrected to ovaḍitvā. ¹⁰ B¹⁰ paṭisattu. ¹¹ B¹¹ samatto,
C¹¹ eḷā nama. ¹² B¹² saggapadam. ¹³ B¹³ imāṃ gāthaṃ abhāsi. ¹⁴ C¹⁴ C¹⁵ agā-
hasi. ¹⁵ B¹⁵ nissāya-, C¹⁵ nissāya-, corrected to nissāya-

Tattha alīnacittam nīśiṇṇā 'u Alīnacittarājakumāra' nīśiṇṇā, pa-
 haṇṇā mahatī samā 'u pavasāṇa' no dīṭṭha 'u haṇṇatotiṭṭhā hotī
 mahatī sūnā, Kosalaṃ saṅgātantaṭṭhaṃ 'u Kosalarājāna' sūnā¹ rajjama
 asānuttamaṃ pararajalūbhena āgataṃ, jīvagāhaṃ agāhaṇṇi amāreṭṭe² va eṇ
 samā tam rājānaṃ haṭṭhina jīvagāhaṃ gaṇhāpeti. Eṇaṃ nīśayasaṃpanna³
 'u yathā⁴ eṇ samā eṇaṃ aṇṇaṃ pi kulaputto nīśayasaṃpannaṃ kalyāṇamittaṃ
 Buddham 'u Buddhasāvakānaṃ vā⁵ nīśayaṃ labhivā, bhikkhū 'u parīuddhā-
 dāvaṇṇaṃ eṇaṃ, āradḍhāviriya⁶ 'u paṇḍitāviriya⁷ catudosāpagaṇe vi-
 yena samānāgato, bhāvaṃ kusaḷaṃ dhammaṃ bhāvaṃ, yogeḷḷhemassa pa-
 satthasambuddhapakkhiyasaṃbhūtaṃ dhammaṃ bhāvaṃ, yogeḷḷhemassa pa-
 tiṇṇā 'u satthā⁸ yogeḷḷ khamassa nibbānaṃ pāpunaṭṭhā⁹ tam dhammaṃ
 bhāvaṃ, pāpūṇaṃ anupubbena sabbasaṃyojanakkhayaṃ 'u eṇaṃ vi-
 paṇṇaṇaṃ paṭṭhāṇaṃ tam kusaḷadhammaṃ¹⁰ bhāvaṃ so kalyāṇamittapaṇḍitaya-
 saṃpannaṃ bhikkhū anupubbena vipassanānaṃ eṇaṃ heṭṭhimamaggaphāṇi¹¹ eṇ
 pāpunaṇaṃ paṭṭhāṇaṃ dhammaṃ pi saṃyojanaṃ khayanta uppanṇatā sabbā-
 saṃyojanakkhayaṃ bhikkhū arāhattaṃ pāpuṇṇi, yaṃvā¹² vā nibbānaṃ āgama
 saṃyojanaṃ¹³ khīyanti tamā tam pi sabbasaṃyojanakkhayaṃ eṇaṃ, eṇaṃ anu-
 pubbena nibbānaṃ bhikkhū sabbasaṃyojanakkhayaṃ pāpuṇṇi¹⁴ arāho.

Iti Bhagavā amatamahānibbāna¹⁵ dhammadhammāya kūjaṃ ga-
 heṭṭvā uttarāṃ pi vacceṇi pakāsetvā jātakam samodhāvaṇṇaṃ: (Saccapari-
 yoṇe osasāṭṭhāviriyaṃ bhikkhū arāhatta¹⁶ paṭṭṭhahi) „Tadā mātā
 Mahāmāyā, jūtā Suddhodanaṃ mahārājā ahesi, rajjama gaheṭṭvā dīna-
 haṭṭhi¹⁷ ayaṃ osasāṭṭhāviriyaṃ bhikkhū, haṭṭhissa piṭā Sūriputto, Alīna-
 cittakumāra pana aham evā¹⁸ 'u. Alīnacittarājakam¹⁹“.

7. Guṇajātaka.

25

Yenakāmaṃ paṇāmeti²⁰. Idam²¹ Satthā Jetavane viho-
 ranto ānandattatheressa sātaka saha sapajjilāḷhaṃ²² ārabha ka-
 thesi. Therassa Kosalarājāno antepura dhammavācānatthiṃ²³ heṭṭhā Ma-
 hāsārājātaka²⁴ āgataṃ eva. Iti there²⁵ rājāno antepura dhammaṃ vācanta

¹ B' alīnacittam. ² B' pavasāṇa. ³ B' Kosalaṃ. ⁴ B' samā. Cf C' sakka.
⁵ B' adda va. ⁶ B' adda paccakhabuddham vā. ⁷ B' C' D' āradḍhāviriya.
⁸ C' -viriya. ⁹ B' nīśayaṃ dhammaṃ. ¹⁰ All MSS. satthā? ¹¹ B' pāpuna-
 ṭṭhā. C' C' pāpunaṇṭṭhā. ¹² B' C' kusaḷaṃ. ¹³ B' sabbasaṃyojanā-
¹⁴ B' pāpuṇṇi. C' pāpunaṭṭhā. Cf C' pāpunaṭṭhā pi. ¹⁵ B' amatamahānibbāna.
¹⁶ B' arāhattaphala. ¹⁷ so all MSS. ¹⁸ B' adda vācanta. ¹⁹ C' paṇāmeti.
 Cf C' paṇāmeti. B' paṇāmeti. ²⁰ B' tamā. ²¹ B' -sahasalūbhena. ²² B'
 eṭṭha. ²³ B' mahāsārājātaka. ²⁴ B' itera.

rañño sahasasagghaṇakāṇaṃ¹ sātakāṇaṃ sahasaṃ āharīyittha². Rājā
 tato pañca sātakasatāni pañcassaṃ devītatānaṃ³ adāsi. Tā sabbhāpi
 te sātake śhapetvā pamaḍḍase Anandatherassa⁴ datvā sayāṃ parāga-
 sātake yeva pārupitvā⁵ rañño pātaraṇṭhānaṃ āgamaṃsu⁶. Rājā
 5 „Mayā tumhākaṃ sahasasagghaṇakā⁷ sātakā dāpetā, kasmā tumhe te
 apārupitvā⁸ va āgata⁹“ ti pucchhi. „Dera, te amhehi therassa diṇhā¹⁰“ ti¹¹.
 „Anandatherena sabbe gahitā¹²“ ti. „Ama devā¹³“ ti. „Sammāsamibuddhena
 ticivaraṃ amuṇṇātā¹⁴“, „Anandathero dassavupijjā¹⁵“ maṇḍo karissanti¹⁶
 uttāhū tesa sātakā gahitā¹⁷“ ti¹⁸ therassa kuṇḍitvā bhuttapātaraṇṭho vihi-
 10 naṃ gatrā therassa parivapaṃ pavittvā iberam vunditvā nisīna¹⁹
 pucchhi: „Api²⁰ bhante amhākaṃ ghaṃ itthiyo tumhākaṃ santiko dham-
 maṃ uggaṇḥanti vā suṇanti vā²¹“ ti. „Ama mahārāja, gubetabbayuttakaṃ
 gaṇḥanti sotabbayuttakaṃ suṇanti²². Kiṃ tā suṇanti yeva udāhu tumhā-
 kaṃ nivāsaṇaṃ vā pārupaṇaṃ²³ vā dadanti²⁴. „Aja²⁵ mahārāja²⁶ sa-
 15 hasasagghaṇakā²⁷ pañca sātakasatāni adāsa²⁸“ ti. „Tumhehi gahī-
 tāni²⁹ bhante“ ti. „Ama mahārāja³⁰“ ti. „Nana bhante Satthārū
 ticivaraṃ eva amuṇṇātā³¹“ ti. „Ama mahārāja, Bhagavatā³² ekassa
 bhikkhuno ticivaraṃ eva paribhogāseṇa amuṇṇātā, paṭiggahaṇaṃ³³
 paṇa evāritā, tasmā mayāpi sūccassa jīvacivaraṇakāṇaṃ³⁴ datvā te
 20 sātakā paṭiggahitā³⁵“ ti. „Te paṇa bhikkhū³⁶ tumhākaṃ enutthā
 sātake labhivā parāpavaraṇā³⁷ kiṃ karissanti³⁸. „Porāṇacivaraṃ³⁹
 attarāsaṃgam karissanti⁴⁰. „Porāṇakuttarāsaṃgam⁴¹ kiṃ karissanti⁴².
 „Antarāsaṃgam karissanti⁴³. „Paṇḍakuttarāsaṃgam⁴⁴ kiṃ
 karissanti⁴⁵. „Paṇḍakuttarāsaṃgam⁴⁶. „Porāṇakpaṇḍakuttarā-
 25 saṃgam⁴⁷ kiṃ karissanti⁴⁸. „Rhammattharāsaṃgam⁴⁹ karissanti⁵⁰.

¹ C¹ sahasasagghaṇakāṇaṃ, B¹ sahasasatthāṇakāṇaṃ. ² B¹ āharīyittha, C¹ C² āharī-
 yittha. ³ C¹ C² devī-. ⁴ B¹ C¹ C² Anandatherassa. ⁵ B¹ pārupitvā.
⁶ B¹ āgamaṃsu. ⁷ B¹ sahasasatthāṇakā. ⁸ C¹ sahasasagghaṇakā. ⁹ B¹ apārupitvā.
¹⁰ B¹ adda āharīyittha. ¹¹ C¹ C² C³ amuṇṇātā, B¹ amuṇṇātā amuṇṇātā.
¹² C¹ C² C³ vupijjā, B¹ vupijjā. ¹³ B¹ karissanti. ¹⁴ C¹ ti corrected to ut.
¹⁵ B¹ adda va. ¹⁶ B¹ adda na. ¹⁷ C¹ uttāhū parivapaṇṭhaṃ, B¹ pārupaṇaṃ.
¹⁸ B¹ dentiti. ¹⁹ B¹ omits aja. ²⁰ B¹ adda 35. ²¹ C¹ C² C³ C⁴ C⁵ C⁶ C⁷ C⁸ C⁹ C¹⁰ C¹¹ C¹² C¹³ C¹⁴ C¹⁵ C¹⁶ C¹⁷ C¹⁸ C¹⁹ C²⁰ C²¹ C²² C²³ C²⁴ C²⁵ C²⁶ C²⁷ C²⁸ C²⁹ C³⁰ C³¹ C³² C³³ C³⁴ C³⁵ C³⁶ C³⁷ C³⁸ C³⁹ C⁴⁰ C⁴¹ C⁴² C⁴³ C⁴⁴ C⁴⁵ C⁴⁶ C⁴⁷ C⁴⁸ C⁴⁹ C⁵⁰ C⁵¹ C⁵² C⁵³ C⁵⁴ C⁵⁵ C⁵⁶ C⁵⁷ C⁵⁸ C⁵⁹ C⁶⁰ C⁶¹ C⁶² C⁶³ C⁶⁴ C⁶⁵ C⁶⁶ C⁶⁷ C⁶⁸ C⁶⁹ C⁷⁰ C⁷¹ C⁷² C⁷³ C⁷⁴ C⁷⁵ C⁷⁶ C⁷⁷ C⁷⁸ C⁷⁹ C⁸⁰ C⁸¹ C⁸² C⁸³ C⁸⁴ C⁸⁵ C⁸⁶ C⁸⁷ C⁸⁸ C⁸⁹ C⁹⁰ C⁹¹ C⁹² C⁹³ C⁹⁴ C⁹⁵ C⁹⁶ C⁹⁷ C⁹⁸ C⁹⁹ C¹⁰⁰ C¹⁰¹ C¹⁰² C¹⁰³ C¹⁰⁴ C¹⁰⁵ C¹⁰⁶ C¹⁰⁷ C¹⁰⁸ C¹⁰⁹ C¹¹⁰ C¹¹¹ C¹¹² C¹¹³ C¹¹⁴ C¹¹⁵ C¹¹⁶ C¹¹⁷ C¹¹⁸ C¹¹⁹ C¹²⁰ C¹²¹ C¹²² C¹²³ C¹²⁴ C¹²⁵ C¹²⁶ C¹²⁷ C¹²⁸ C¹²⁹ C¹³⁰ C¹³¹ C¹³² C¹³³ C¹³⁴ C¹³⁵ C¹³⁶ C¹³⁷ C¹³⁸ C¹³⁹ C¹⁴⁰ C¹⁴¹ C¹⁴² C¹⁴³ C¹⁴⁴ C¹⁴⁵ C¹⁴⁶ C¹⁴⁷ C¹⁴⁸ C¹⁴⁹ C¹⁵⁰ C¹⁵¹ C¹⁵² C¹⁵³ C¹⁵⁴ C¹⁵⁵ C¹⁵⁶ C¹⁵⁷ C¹⁵⁸ C¹⁵⁹ C¹⁶⁰ C¹⁶¹ C¹⁶² C¹⁶³ C¹⁶⁴ C¹⁶⁵ C¹⁶⁶ C¹⁶⁷ C¹⁶⁸ C¹⁶⁹ C¹⁷⁰ C¹⁷¹ C¹⁷² C¹⁷³ C¹⁷⁴ C¹⁷⁵ C¹⁷⁶ C¹⁷⁷ C¹⁷⁸ C¹⁷⁹ C¹⁸⁰ C¹⁸¹ C¹⁸² C¹⁸³ C¹⁸⁴ C¹⁸⁵ C¹⁸⁶ C¹⁸⁷ C¹⁸⁸ C¹⁸⁹ C¹⁹⁰ C¹⁹¹ C¹⁹² C¹⁹³ C¹⁹⁴ C¹⁹⁵ C¹⁹⁶ C¹⁹⁷ C¹⁹⁸ C¹⁹⁹ C²⁰⁰ C²⁰¹ C²⁰² C²⁰³ C²⁰⁴ C²⁰⁵ C²⁰⁶ C²⁰⁷ C²⁰⁸ C²⁰⁹ C²¹⁰ C²¹¹ C²¹² C²¹³ C²¹⁴ C²¹⁵ C²¹⁶ C²¹⁷ C²¹⁸ C²¹⁹ C²²⁰ C²²¹ C²²² C²²³ C²²⁴ C²²⁵ C²²⁶ C²²⁷ C²²⁸ C²²⁹ C²³⁰ C²³¹ C²³² C²³³ C²³⁴ C²³⁵ C²³⁶ C²³⁷ C²³⁸ C²³⁹ C²⁴⁰ C²⁴¹ C²⁴² C²⁴³ C²⁴⁴ C²⁴⁵ C²⁴⁶ C²⁴⁷ C²⁴⁸ C²⁴⁹ C²⁵⁰ C²⁵¹ C²⁵² C²⁵³ C²⁵⁴ C²⁵⁵ C²⁵⁶ C²⁵⁷ C²⁵⁸ C²⁵⁹ C²⁶⁰ C²⁶¹ C²⁶² C²⁶³ C²⁶⁴ C²⁶⁵ C²⁶⁶ C²⁶⁷ C²⁶⁸ C²⁶⁹ C²⁷⁰ C²⁷¹ C²⁷² C²⁷³ C²⁷⁴ C²⁷⁵ C²⁷⁶ C²⁷⁷ C²⁷⁸ C²⁷⁹ C²⁸⁰ C²⁸¹ C²⁸² C²⁸³ C²⁸⁴ C²⁸⁵ C²⁸⁶ C²⁸⁷ C²⁸⁸ C²⁸⁹ C²⁹⁰ C²⁹¹ C²⁹² C²⁹³ C²⁹⁴ C²⁹⁵ C²⁹⁶ C²⁹⁷ C²⁹⁸ C²⁹⁹ C³⁰⁰ C³⁰¹ C³⁰² C³⁰³ C³⁰⁴ C³⁰⁵ C³⁰⁶ C³⁰⁷ C³⁰⁸ C³⁰⁹ C³¹⁰ C³¹¹ C³¹² C³¹³ C³¹⁴ C³¹⁵ C³¹⁶ C³¹⁷ C³¹⁸ C³¹⁹ C³²⁰ C³²¹ C³²² C³²³ C³²⁴ C³²⁵ C³²⁶ C³²⁷ C³²⁸ C³²⁹ C³³⁰ C³³¹ C³³² C³³³ C³³⁴ C³³⁵ C³³⁶ C³³⁷ C³³⁸ C³³⁹ C³⁴⁰ C³⁴¹ C³⁴² C³⁴³ C³⁴⁴ C³⁴⁵ C³⁴⁶ C³⁴⁷ C³⁴⁸ C³⁴⁹ C³⁵⁰ C³⁵¹ C³⁵² C³⁵³ C³⁵⁴ C³⁵⁵ C³⁵⁶ C³⁵⁷ C³⁵⁸ C³⁵⁹ C³⁶⁰ C³⁶¹ C³⁶² C³⁶³ C³⁶⁴ C³⁶⁵ C³⁶⁶ C³⁶⁷ C³⁶⁸ C³⁶⁹ C³⁷⁰ C³⁷¹ C³⁷² C³⁷³ C³⁷⁴ C³⁷⁵ C³⁷⁶ C³⁷⁷ C³⁷⁸ C³⁷⁹ C³⁸⁰ C³⁸¹ C³⁸² C³⁸³ C³⁸⁴ C³⁸⁵ C³⁸⁶ C³⁸⁷ C³⁸⁸ C³⁸⁹ C³⁹⁰ C³⁹¹ C³⁹² C³⁹³ C³⁹⁴ C³⁹⁵ C³⁹⁶ C³⁹⁷ C³⁹⁸ C³⁹⁹ C⁴⁰⁰ C⁴⁰¹ C⁴⁰² C⁴⁰³ C⁴⁰⁴ C⁴⁰⁵ C⁴⁰⁶ C⁴⁰⁷ C⁴⁰⁸ C⁴⁰⁹ C⁴¹⁰ C⁴¹¹ C⁴¹² C⁴¹³ C⁴¹⁴ C⁴¹⁵ C⁴¹⁶ C⁴¹⁷ C⁴¹⁸ C⁴¹⁹ C⁴²⁰ C⁴²¹ C⁴²² C⁴²³ C⁴²⁴ C⁴²⁵ C⁴²⁶ C⁴²⁷ C⁴²⁸ C⁴²⁹ C⁴³⁰ C⁴³¹ C⁴³² C⁴³³ C⁴³⁴ C⁴³⁵ C⁴³⁶ C⁴³⁷ C⁴³⁸ C⁴³⁹ C⁴⁴⁰ C⁴⁴¹ C⁴⁴² C⁴⁴³ C⁴⁴⁴ C⁴⁴⁵ C⁴⁴⁶ C⁴⁴⁷ C⁴⁴⁸ C⁴⁴⁹ C⁴⁵⁰ C⁴⁵¹ C⁴⁵² C⁴⁵³ C⁴⁵⁴ C⁴⁵⁵ C⁴⁵⁶ C⁴⁵⁷ C⁴⁵⁸ C⁴⁵⁹ C⁴⁶⁰ C⁴⁶¹ C⁴⁶² C⁴⁶³ C⁴⁶⁴ C⁴⁶⁵ C⁴⁶⁶ C⁴⁶⁷ C⁴⁶⁸ C⁴⁶⁹ C⁴⁷⁰ C⁴⁷¹ C⁴⁷² C⁴⁷³ C⁴⁷⁴ C⁴⁷⁵ C⁴⁷⁶ C⁴⁷⁷ C⁴⁷⁸ C⁴⁷⁹ C⁴⁸⁰ C⁴⁸¹ C⁴⁸² C⁴⁸³ C⁴⁸⁴ C⁴⁸⁵ C⁴⁸⁶ C⁴⁸⁷ C⁴⁸⁸ C⁴⁸⁹ C⁴⁹⁰ C⁴⁹¹ C⁴⁹² C⁴⁹³ C⁴⁹⁴ C⁴⁹⁵ C⁴⁹⁶ C⁴⁹⁷ C⁴⁹⁸ C⁴⁹⁹ C⁵⁰⁰ C⁵⁰¹ C⁵⁰² C⁵⁰³ C⁵⁰⁴ C⁵⁰⁵ C⁵⁰⁶ C⁵⁰⁷ C⁵⁰⁸ C⁵⁰⁹ C⁵¹⁰ C⁵¹¹ C⁵¹² C⁵¹³ C⁵¹⁴ C⁵¹⁵ C⁵¹⁶ C⁵¹⁷ C⁵¹⁸ C⁵¹⁹ C⁵²⁰ C⁵²¹ C⁵²² C⁵²³ C⁵²⁴ C⁵²⁵ C⁵²⁶ C⁵²⁷ C⁵²⁸ C⁵²⁹ C⁵³⁰ C⁵³¹ C⁵³² C⁵³³ C⁵³⁴ C⁵³⁵ C⁵³⁶ C⁵³⁷ C⁵³⁸ C⁵³⁹ C⁵⁴⁰ C⁵⁴¹ C⁵⁴² C⁵⁴³ C⁵⁴⁴ C⁵⁴⁵ C⁵⁴⁶ C⁵⁴⁷ C⁵⁴⁸ C⁵⁴⁹ C⁵⁵⁰ C⁵⁵¹ C⁵⁵² C⁵⁵³ C⁵⁵⁴ C⁵⁵⁵ C⁵⁵⁶ C⁵⁵⁷ C⁵⁵⁸ C⁵⁵⁹ C⁵⁶⁰ C⁵⁶¹ C⁵⁶² C⁵⁶³ C⁵⁶⁴ C⁵⁶⁵ C⁵⁶⁶ C⁵⁶⁷ C⁵⁶⁸ C⁵⁶⁹ C⁵⁷⁰ C⁵⁷¹ C⁵⁷² C⁵⁷³ C⁵⁷⁴ C⁵⁷⁵ C⁵⁷⁶ C⁵⁷⁷ C⁵⁷⁸ C⁵⁷⁹ C⁵⁸⁰ C⁵⁸¹ C⁵⁸² C⁵⁸³ C⁵⁸⁴ C⁵⁸⁵ C⁵⁸⁶ C⁵⁸⁷ C⁵⁸⁸ C⁵⁸⁹ C⁵⁹⁰ C⁵⁹¹ C⁵⁹² C⁵⁹³ C⁵⁹⁴ C⁵⁹⁵ C⁵⁹⁶ C⁵⁹⁷ C⁵⁹⁸ C⁵⁹⁹ C⁶⁰⁰ C⁶⁰¹ C⁶⁰² C⁶⁰³ C⁶⁰⁴ C⁶⁰⁵ C⁶⁰⁶ C⁶⁰⁷ C⁶⁰⁸ C⁶⁰⁹ C⁶¹⁰ C⁶¹¹ C⁶¹² C⁶¹³ C⁶¹⁴ C⁶¹⁵ C⁶¹⁶ C⁶¹⁷ C⁶¹⁸ C⁶¹⁹ C⁶²⁰ C⁶²¹ C⁶²² C⁶²³ C⁶²⁴ C⁶²⁵ C⁶²⁶ C⁶²⁷ C⁶²⁸ C⁶²⁹ C⁶³⁰ C⁶³¹ C⁶³² C⁶³³ C⁶³⁴ C⁶³⁵ C⁶³⁶ C⁶³⁷ C⁶³⁸ C⁶³⁹ C⁶⁴⁰ C⁶⁴¹ C⁶⁴² C⁶⁴³ C⁶⁴⁴ C⁶⁴⁵ C⁶⁴⁶ C⁶⁴⁷ C⁶⁴⁸ C⁶⁴⁹ C⁶⁵⁰ C⁶⁵¹ C⁶⁵² C⁶⁵³ C⁶⁵⁴ C⁶⁵⁵ C⁶⁵⁶ C⁶⁵⁷ C⁶⁵⁸ C⁶⁵⁹ C⁶⁶⁰ C⁶⁶¹ C⁶⁶² C⁶⁶³ C⁶⁶⁴ C⁶⁶⁵ C⁶⁶⁶ C⁶⁶⁷ C⁶⁶⁸ C⁶⁶⁹ C⁶⁷⁰ C⁶⁷¹ C⁶⁷² C⁶⁷³ C⁶⁷⁴ C⁶⁷⁵ C⁶⁷⁶ C⁶⁷⁷ C⁶⁷⁸ C⁶⁷⁹ C⁶⁸⁰ C⁶⁸¹ C⁶⁸² C⁶⁸³ C⁶⁸⁴ C⁶⁸⁵ C⁶⁸⁶ C⁶⁸⁷ C⁶⁸⁸ C⁶⁸⁹ C⁶⁹⁰ C⁶⁹¹ C⁶⁹² C⁶⁹³ C⁶⁹⁴ C⁶⁹⁵ C⁶⁹⁶ C⁶⁹⁷ C⁶⁹⁸ C⁶⁹⁹ C⁷⁰⁰ C⁷⁰¹ C⁷⁰² C⁷⁰³ C⁷⁰⁴ C⁷⁰⁵ C⁷⁰⁶ C⁷⁰⁷ C⁷⁰⁸ C⁷⁰⁹ C⁷¹⁰ C⁷¹¹ C⁷¹² C⁷¹³ C⁷¹⁴ C⁷¹⁵ C⁷¹⁶ C⁷¹⁷ C⁷¹⁸ C⁷¹⁹ C⁷²⁰ C⁷²¹ C⁷²² C⁷²³ C⁷²⁴ C⁷²⁵ C⁷²⁶ C⁷²⁷ C⁷²⁸ C⁷²⁹ C⁷³⁰ C⁷³¹ C⁷³² C⁷³³ C⁷³⁴ C⁷³⁵ C⁷³⁶ C⁷³⁷ C⁷³⁸ C⁷³⁹ C⁷⁴⁰ C⁷⁴¹ C⁷⁴² C⁷⁴³ C⁷⁴⁴ C⁷⁴⁵ C⁷⁴⁶ C⁷⁴⁷ C⁷⁴⁸ C⁷⁴⁹ C⁷⁵⁰ C⁷⁵¹ C⁷⁵² C⁷⁵³ C⁷⁵⁴ C⁷⁵⁵ C⁷⁵⁶ C⁷⁵⁷ C⁷⁵⁸ C⁷⁵⁹ C⁷⁶⁰ C⁷⁶¹ C⁷⁶² C⁷⁶³ C⁷⁶⁴ C⁷⁶⁵ C⁷⁶⁶ C⁷⁶⁷ C⁷⁶⁸ C⁷⁶⁹ C⁷⁷⁰ C⁷⁷¹ C⁷⁷² C⁷⁷³ C⁷⁷⁴ C⁷⁷⁵ C⁷⁷⁶ C⁷⁷⁷ C⁷⁷⁸ C⁷⁷⁹ C⁷⁸⁰ C⁷⁸¹ C⁷⁸² C⁷⁸³ C⁷⁸⁴ C⁷⁸⁵ C⁷⁸⁶ C⁷⁸⁷ C⁷⁸⁸ C⁷⁸⁹ C⁷⁹⁰ C⁷⁹¹ C⁷⁹² C⁷⁹³ C⁷⁹⁴ C⁷⁹⁵ C⁷⁹⁶ C⁷⁹⁷ C⁷⁹⁸ C⁷⁹⁹ C⁸⁰⁰ C⁸⁰¹ C⁸⁰² C⁸⁰³ C⁸⁰⁴ C⁸⁰⁵ C⁸⁰⁶ C⁸⁰⁷ C⁸⁰⁸ C⁸⁰⁹ C⁸¹⁰ C⁸¹¹ C⁸¹² C⁸¹³ C⁸¹⁴ C⁸¹⁵ C⁸¹⁶ C⁸¹⁷ C⁸¹⁸ C⁸¹⁹ C⁸²⁰ C⁸²¹ C⁸²² C⁸²³ C⁸²⁴ C⁸²⁵ C⁸²⁶ C⁸²⁷ C⁸²⁸ C⁸²⁹ C⁸³⁰ C⁸³¹ C⁸³² C⁸³³ C⁸³⁴ C⁸³⁵ C⁸³⁶ C⁸³⁷ C⁸³⁸ C⁸³⁹ C⁸⁴⁰ C⁸⁴¹ C⁸⁴² C⁸⁴³ C⁸⁴⁴ C⁸⁴⁵ C⁸⁴⁶ C⁸⁴⁷ C⁸⁴⁸ C⁸⁴⁹ C⁸⁵⁰ C⁸⁵¹ C⁸⁵² C⁸⁵³ C⁸⁵⁴ C⁸⁵⁵ C⁸⁵⁶ C⁸⁵⁷ C⁸⁵⁸ C⁸⁵⁹ C⁸⁶⁰ C⁸⁶¹ C⁸⁶² C⁸⁶³ C⁸⁶⁴ C⁸⁶⁵ C⁸⁶⁶ C⁸⁶⁷ C⁸⁶⁸ C⁸⁶⁹ C⁸⁷⁰ C⁸⁷¹ C⁸⁷² C⁸⁷³ C⁸⁷⁴ C⁸⁷⁵ C⁸⁷⁶ C⁸⁷⁷ C⁸⁷⁸ C⁸⁷⁹ C⁸⁸⁰ C⁸⁸¹ C⁸⁸² C⁸⁸³ C⁸⁸⁴ C⁸⁸⁵ C⁸⁸⁶ C⁸⁸⁷ C⁸⁸⁸ C⁸⁸⁹ C⁸⁹⁰ C⁸⁹¹ C⁸⁹² C⁸⁹³ C⁸⁹⁴ C⁸⁹⁵ C⁸⁹⁶ C⁸⁹⁷ C⁸⁹⁸ C⁸⁹⁹ C⁹⁰⁰ C⁹⁰¹ C⁹⁰² C⁹⁰³ C⁹⁰⁴ C⁹⁰⁵ C⁹⁰⁶ C⁹⁰⁷ C⁹⁰⁸ C⁹⁰⁹ C⁹¹⁰ C⁹¹¹ C⁹¹² C⁹¹³ C⁹¹⁴ C⁹¹⁵ C⁹¹⁶ C⁹¹⁷ C⁹¹⁸ C⁹¹⁹ C⁹²⁰ C⁹²¹ C⁹²² C⁹²³ C⁹²⁴ C⁹²⁵ C⁹²⁶ C⁹²⁷ C⁹²⁸ C⁹²⁹ C⁹³⁰ C⁹³¹ C⁹³² C⁹³³ C⁹³⁴ C⁹³⁵ C⁹³⁶ C⁹³⁷ C⁹³⁸ C⁹³⁹ C⁹⁴⁰ C⁹⁴¹ C⁹⁴² C⁹⁴³ C⁹⁴⁴ C⁹⁴⁵ C⁹⁴⁶ C⁹⁴⁷ C⁹⁴⁸ C⁹⁴⁹ C⁹⁵⁰ C⁹⁵¹ C⁹⁵² C⁹⁵³ C⁹⁵⁴ C⁹⁵⁵ C⁹⁵⁶ C⁹⁵⁷ C⁹⁵⁸ C⁹⁵⁹ C⁹⁶⁰ C⁹⁶¹ C⁹⁶² C⁹⁶³ C⁹⁶⁴ C⁹⁶⁵ C⁹⁶⁶ C⁹⁶⁷ C⁹⁶⁸ C⁹⁶⁹ C⁹⁷⁰ C⁹⁷¹ C⁹⁷² C⁹⁷³ C⁹⁷⁴ C⁹⁷⁵ C⁹⁷⁶ C⁹⁷⁷ C⁹⁷⁸ C⁹⁷⁹ C⁹⁸⁰ C⁹⁸¹ C⁹⁸² C⁹⁸³ C⁹⁸⁴ C⁹⁸⁵ C⁹⁸⁶ C⁹⁸⁷ C⁹⁸⁸ C⁹⁸⁹ C⁹⁹⁰ C⁹⁹¹ C⁹⁹² C⁹⁹³ C⁹⁹⁴ C⁹⁹⁵ C⁹⁹⁶ C⁹⁹⁷ C⁹⁹⁸ C⁹⁹⁹ C¹⁰⁰⁰ C¹⁰⁰¹ C¹⁰⁰² C¹⁰⁰³ C¹⁰⁰⁴ C¹⁰⁰⁵ C¹⁰⁰⁶ C¹⁰⁰⁷ C¹⁰⁰⁸ C¹⁰⁰⁹ C¹⁰¹⁰ C¹⁰¹¹ C¹⁰¹² C¹⁰¹³ C¹⁰¹⁴ C¹⁰¹⁵ C¹⁰¹⁶ C¹⁰¹⁷ C¹⁰¹⁸ C¹⁰¹⁹ C¹⁰²⁰ C¹⁰²¹ C¹⁰²² C¹⁰²³ C

„Porāṇakabhummattharaṇaṃ¹ kīṃ karissanti²“. „Pādapuñchanāṃ³
karissanti⁴“. „Porāṇakapādapuñchinnāṃ kīṃ karissanti⁵“. „Mahā-
rājā, saddhadeyyaṃ nāna⁶ viciyādetum na labhati, tasmā porāṇakapā-
dapuñchanāṃ⁷ vāṇijā⁸ koṭṭetvā matikkāyā pakkhipitvā senāsamu-
matikkālepaṃ⁹ dassenti¹⁰“. „Bhante, tumhākaṃ dinnāṃ yāva pāda-
puñchanāpi¹¹ nassitum na labhati¹²“. „Aha mahārājā amhākaṃ dī-
nāṃ nassitum na labhati¹³ paribhogam eva hehi¹⁴“. Hāya tatthe
somaṇassappatto hūtvā itarāṃ pi gehe¹⁵ thapitāni paṇḍa sūpakasatāni
āharāpetvā therassa dattā anuṇodanāṃ satvā therāṃ vassitvā padak-
khiṇāṃ hūtvā pakkāmi¹⁶“. Thero paṭhamaladdhāni paṇḍa sūtakasatāni¹⁷
jīṇasāvarakūṇāṃ¹⁸ adāsi. Therassa paṇḍa pañcamattāni saddhivihā-
kavutāni. Tesu eko daharabhiṅkhu therassa bahūpakāro¹⁹ parivevāsi
sammajjati pāṇiyaparbhejanīyaṃ²⁰ upatthapeṭi²¹ dantakapṭhamakha-
kaṃ²² deti racakapṭṭhantāgharaṇṇānāṃ²³ pupphajaggāni batthapari-
kammapādaparikammapiṭṭhi²⁴ parikkamvādinī karoti. Thero pacchāladdhāni²⁵
paṇḍa sūtakasatāni „ayam me²⁶ bahūpakāro²⁷“ ti yuttarasam sa-
bhāmi²⁸ tuss²⁹ eva adāsi. So pi saṁhe te sūtake bhājetvā attano samā-
nupajjhāyāsam adāsi. Evam saṁhe pi te laddhasūtakā bhikkhū³⁰ sū-
take abhūdivā saṁjyitvā³¹ kaṇṭhāropupphavannāni kāsāyāni ulvāsetvā co-
pāruṇitvā ca³² Sattihāraṇi upasamākamitvā vassitvā ekamantaṃ vāditvā³³
evam āhāraṇ³⁴“. „Bhante, sūḍāpannassa ariyasāvakaṃ mukholokana-
dīnaṃ³⁵ nāma atthi³⁶“. „Na bhikkhave ariyasāvakaṇaṃ mukholokana-
dīnaṃ nāma atthi³⁷“. „Bhante, amhākaṃ³⁸ upajjhāyema dhamma-
bhāṇḍagārīkattihoreṇa sahasasagghavakūṇāṃ³⁹ sūtakānaṃ⁴⁰ paṇḍa satāni
ekassa⁴¹ eva daharabhiṅkhuno dinnāni, so paṇḍa attanā laddhe bhājetvā⁴²
amhākaṃ adāsi⁴³“. „Na bhikkhave Anando mukholōkambhikkhāṃ

¹ B¹ porāṇakabhu. C¹ porāṇakabh. ² B¹ karissam. C² C² -puñchanāṃ? C³ -puñ-
chanāṃ corrected to puñchapanā. ³ all the MSS. karissanti. ⁴ B¹ omits porā-
ṇaka. . . karissanti. ⁵ B¹ omits nāna. ⁶ B¹ -puñchanāṃ. C⁷ C⁷ -puñchanāṃ?
C⁸ -puñchanāṃ corrected to -puñchapanā. ⁷ B¹ vāṇijāyo. ⁸ B¹ -lepanāṃ. ⁹ B¹ ka-
rissanti. ¹⁰ B¹ yāva puñchanāṃ. C¹¹ -puñchanāpi. C¹² yāva pādapuñchanāṃ pi cor-
rected to -puñchapanāpi pi. ¹¹ B¹ labhati. ¹² B¹ gehe. ¹³ B¹ C¹ C¹ pakkhāmb-
¹⁴ C¹ -leha-. B¹ sūda bhikkhūnaṃ. ¹⁵ B¹ C¹ C¹ bahūpakāro. ¹⁶ B¹ pāṇiya-
paribhojanā. ¹⁷ B¹ upatthapeṭi. ¹⁸ B¹ āhāraṇakāṃ. ¹⁹ B¹ -somaṇassam.
²⁰ B¹ ayam me. C²¹ ayam me corrected to ayam. ²¹ B¹ bahūpakāro. C²² C²² ba-
hūpakāro. ²² B¹ sappanti pi. ²³ all the MSS. bhikkhū. ²⁴ B¹ C¹ C¹ sūtakā.
²⁵ B¹ sūtakāṇi pāruṇitvā ca. ²⁶ B¹ āhāraṇā. ²⁷ B¹ -dīnaṃ. ²⁸ B¹ omits
amhākaṃ. ²⁹ B¹ -gghavakūṇāni. ³⁰ B¹ sūtakāni. ³¹ B¹ adāsi.

deti¹, so pan² asa bhikkhu bhūṭpakāro³, tasmā attano upakārasa
 upakāravassena guṇavassena yuttavassena⁴ 'upakārasa nama paccupakāro
 kātum raṭṭaṭṭi'⁵ kutaññēkatavedihhāvena addā, parāpakapapāṭṭāpi hi
 attano upakārānaṃ⁶ 'yeva' paccupakāraṃ karimā⁷ "ti vatrā tehi yācilo
 5 aṭṭam āhāri:

Attā⁸ Bārānasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karente
 Bodhisatto siha hutvā pabbataguhāyaṃ vasati. So ekadhi-
 vasaṃ guhāya⁹ nikkhamitvā¹⁰ pabbatapādaṃ olōkesi. Taṃ pana
 pabbatapādaṃ parikkhipitvā¹¹ mahāsaro abhosi. Tassa ekasmin
 10 unuṭṭāṭṭhāno upari thaddhakaḍḍamapitthe mudūni haritattipāni
 jāyimsu, sasakā¹² e¹³ eva hariṇādayo ca¹⁴ 'sallakukamigā'¹⁵ kadda-
 mamatthako vicarantā tāni khādanti. Taṃ divasaṃ pi eko
 migo tāni tiṇāsi¹⁶ khādanto vicarati. Siho pi 'taṃ migaṃ ga-
 hisāmiti' pabbatamatthakā uppatitvā sihavegena pakkhaṇḍi.
 15 Migo maraṇabhayaṭṭajjito viravanto palāyi. Siho vegaṃ san-
 dhāretuṃ asakkonto kalalapiṭṭhe nipatitvā osiditvā uggantuṃ¹⁷
 asakkonto cattāro pāde thambhe viya oṭāretvā cattāhaṃ nira-
 hāro aṭṭhāsi. Atha eko¹⁸ sigālo gocarapasuto taṃ diavā bhayena
 palāyi. Siho taṃ pakkosītva „bho sigāla, mā palāyi, ahaṃ
 20 kalale laggo, jīvitaṃ me dehi¹⁹“ āha. Sigālo tassa santikhaṃ
 gantvā „ahaṃ taṃ uddhareyyaṃ, 'uddhato'²⁰ pana maṃ khā-
 deyyāse²¹ti' bhāyāmiti²². „Mā²³ bhāyi, nāhaṃ taṃ khādissāmi²⁴,
 mahantaṃ pana te²⁵ guṇaṃ karissāmi²⁶, eko²⁷ upāyena maṃ
 uddharāhīti²⁸. Sigālo puliññaṃ gabetvā²⁹ catunnam³⁰ pādānaṃ
 25 samantā kalale apanetvā catunnam pi pādānaṃ catasso mātikā³¹

¹ B' mukhoṭkaso bhikkhu sa deti. ² B' C' C' bhu-. ³ B' upakāravassena
 sa yuttavassena ca. ⁴ C' upakārānaṃ, C' C' upakārakānaṃ, B' upakārakānaṃ.
⁵ B' heta. ⁶ B' adda bhikkhave. ⁷ B' kharāṃ. ⁸ B' adda pappatamuddanti tha-
 retā. ⁹ B' parikkhipitvā. ¹⁰ B' sasakādayo eva bhāraśālyādayo ca. ¹¹ B' adda ca.
¹² B' omāsa tiṇāsi. ¹³ B' upagantuṃ. ¹⁴ B' aṭṭhāsi. ¹⁵ B' sigālo heta and
 in the following. ¹⁶ B' uddhato. ¹⁷ B' omāsa bhāyāmiti mā. ¹⁸ B' rakkhāssa-
 miti. ¹⁹ B' te pana. ²⁰ B' carissāmiti. ²¹ C' adda ca. ²² B' adda pi.
²³ B' mātikāyo.

khaṇṭvā udakābhimukhaṃ akāsi, udakaṃ parisiṭvā kalalaṃ
 muduṃ akāsi. Tasmā khaṇe sigālo¹ sithassa udarantaraṃ pa-
 visitvā „vāyāmaṃ karohi sāṃhiti“ uccāsaddaṃ karonto sithena
 udaraṃ pahari. Siho rogam janetvā kalalā nggantvā pak-
 khanditva thala atthasi. So muhuttaṃ vijsamitvā saraṃ oruyha.
 kaddamaṃ dhovitvā nahāyitvā² atha ekaṃ³ mahisaṃ vadhitvā
 dāthāhi⁴ ovijjhātvā mahisaṃ udbattitvā „khāda sammā“⁵ ti⁶
 sigālassa purato thapetvā tena khādite paccā attanā khādi.
 Puna sigālo ekaṃ mahisapesiṃ daṣitvā ganhi „idaṃ kimatthāya
 sammā“⁷ ti ca⁸ vutte „tumbhakaṃ dāsi“⁹ atthi, tassā¹⁰ bhayissa-
 titi¹¹ āha. Siho „ganhāhiti“¹² vatvā sayam pi sithiā atthāya¹³
 mahisaṃ ganhitvā „ehi samma, amhākaṃ palbatamuddhāni
 thatvā“¹⁴ sakhiyā vasaṇatthānaṃ gamissāma¹⁵ ti vatvā tattha
 gantvā mahisaṃ khādāpetvā sigālāṃ ca sigālīṃ ca assāsetvā
 tato paṭṭhāya „dāni“¹⁶ ahaṃ tumbhe patiṇaggissāmi¹⁷ titano
 vasaṇatthānaṃ petvā gubhāvare¹⁸ aññissa gubhāya vasāpasi¹⁹.
 Tato²⁰ paṭṭhāya gocarāya gacchanto sithiṃ ca sigālīṃ ca thape-
 tvā sigālena saddhiṃ gantvā nānāmiḃ vadhitvā ubbo pi tatth²¹
 „eva mahisaṃ khādītva itarāsam pi“²² dvīṇaṃ āharitvā denti.
 Evaṃ kāle gacchanto sithi²³ pi dve putte vijāyi sigālī²⁴ pi²⁵.
 Te sabbe pi samaggavāsāṃ vasiṃsu. Ath²⁶ ekadivasaṃ sithiā
 etad ahoṣi: „ayaṃ sitho sigālāṃ vā sigālīṃ ca sigālapotake ca
 ativiya piyāyati, nānaṃ assa sigāliyā saddhiṃ santbavo“²⁷ atthi,
 tasmā evaṃ sinebaṃ karoti, yaṃ nānākaṃ imāṃ piṭetvā taje-
 tvā ito palāpeyyan²⁸ ti sā sithassa sigālāṃ gabhetvā²⁹ gocarāya
 gatakalē sigālīṃ piṭesi tājjesi: „kimkāraṇā imasmiṃ thāne

¹ B¹ sigāleva. ² B¹ bhāyitvā darākaṃ paṭṭapavānāhetvā. ³ B¹ atthakaṃ
⁴ B¹ atthasi. ⁵ B¹ adda sammā ti. ⁶ B¹ omīti ca. ⁷ B¹ C¹ C² C³ dāsi. ⁸ B¹ teṇi-
 vādhitvā. ⁹ C¹ C² C³ ganhāsi, B¹ gantāhiti. ¹⁰ C¹ sithiyānāya, B¹ sithiā
 sithiā. ¹¹ B¹ pappasamuddhāni gametvā, C¹ C² C³ paṭṭasamuddhāne thatvā.
¹² B¹ ito paṭṭhāya idāni. ¹³ B¹ adda vatva. ¹⁴ B¹ gubhāya itare. ¹⁵ B¹ vasa-
 pasi. ¹⁶ B¹ so tato. ¹⁷ B¹ omīti pi. ¹⁸ B¹ C¹ sithi. ¹⁹ B¹ sigālī. ²⁰ B¹ adda
 dve putte vijāyi. ²¹ B¹ kim nānāmaṃ sigālassa sigālīyā saddhiṃ santbavo,
 C¹ C² C³ nānaṃ, C¹ santbavo. ²² B¹ omīti gabhetvā.

vasasī na palāyasitī¹⁴. Pottāpi 'asā' sigāliputto' tath' eva
tājjayīman. Sigālī' tam attāhaṃ sigālassa kuthetvā „sthāssa
vacanena etāya evaṃ katabhāvaṃ paṇa' jānāma, ciraṃ vasiṃhā,
nāsāpeyyāpi no', ambhākaṃ vasaṇatthānāṃ eva gacchāma" 'ti
āha. Sigālo taṇṇā vacanaṃ sutvā sihaṃ upasāṃkamitvā
āha. „Sāmi, ciraṃ ambhehi tumbhākaṃ santike vutthaṃ, ati-
ciraṃ vasaṇtā nāma appiyā honti, ambhākaṃ gocarāya paṅkanta-
kāle sīhi' sigālīṃ viheṭṭheti 'imasmīhi thāne kasmā vasaṇtha
palāyathā' 'ti tājjeti', sihapotakāpi sigālapotake' tājjeti, yo
nāma yasā attāno santike vasaṇa na roceti' tena 'yāhihi' ni-
haritabbo ya', evaṃ' viheṭṭhanaṃ kīnatthiyaṃ' ti vatvā paṭha-
maṃ gātham āha:

1. Yenakāmaṃ paṇāmeti¹⁵, dhammo bhavantaṃ, mīgi¹⁶
unnadanti, vijācāhi¹⁷, jātāṃ saragato bhayaṃ ti. 13.

Tathā yenakāmaṃ paṇāmeti¹⁸ dhammo bhavantaṃ ti bhavā nāma
15 kassaro sīmaṃ sarakāṃ yena dīghabhāgeṇa lochasi tena dīghabhāgeṇa so paṇāmeti¹⁹
nikaraṇi, eva dhammo bhavantaṃ, yaṃ' yasaṇṇaṃ sabbāro pavatthāmaṃ²⁰
va, tasmā sace ambhākaṃ vasaṇa na roretha vjākaṃ eva no niharatha, dīghabhā-
ge aṭṭhe ti diponto evaṃ āha, mīgihi sihaṃ ālapeti, so hi mīgarājatāya mīgi
sace aṭṭhiṃ mīgi²¹, unnadanti ti pi²² tam eva ālapeti, so hi unnatānaṃ²³ den-
20 tanaṃ aṭṭhiya unnatā²⁴ danti sace aṭṭhiṃ unnadanti²⁵, unnatadanti ti²⁶ pi
paṭṭho yeva, vijācāhi ti eva sarakāṃ sīmaṃ ti saccā jānāhi, jātāṃ sara-
gato bhayaṃ ti ambhākaṃ tumbha paṅkantaṭṭhena²⁷ sarakāṃ, tumbhākaṃ yeva²⁸
santiki bhayaṃ jātāṃ, tasmā attāno vasaṇatthānaṃ eva gacchāma' ti dipeti
saro nayo: ara²⁹ mīgi sīhi³⁰ unnadanti³¹ mame paṭṭadāraṇi tājjeti³² yena-
35 kāmāṃ paṇāmeti ti³³ yena yendāreṇa³⁴ lochasi tena paṇāmeti³⁵ pavattati³⁶

¹ B' palāyasitī, C² C' C' palāyasī. ² B' suttā suttā. ³ C² sigālī-, B' sigālī-

⁴ C² sigālī, B' sigālī. ⁵ B' bhayaṃ piṇa. ⁶ B' nāsāpeyyaṃ no. ⁷ B' C² āha.

⁸ B' tājjeti. ⁹ B' sigālapotake pi. ¹⁰ B' na roceti, C² nikaroceti. ¹¹ C² suttā

va. ¹² B' suttā yeva. ¹³ C² paṇāmeti, C' C' paṇāmeti. ¹⁴ so all the MSS

¹⁵ B' vijācāhi. ¹⁶ C² paṇāmeti, C' C' paṇāmeti. ¹⁷ B' C' C' paṇāmeti.

¹⁸ C² suttā yaṃ. ¹⁹ C² C' paṇā-. ²⁰ C² B' mīgi. ²¹ C² suttā pi.

B' unnadanti sihaṃ eva ālapeti. ²² C' C' unnatānaṃ. ²³ C' C' sarakā,

B' nāma. ²⁴ B' unnadatha, C' C' unnadanti. ²⁵ C' C' unnadanti, B' danti

²⁶ B' paṅkantaṭṭhena. ²⁷ B' tumbhākaṃ bhava. ²⁸ B' yeva. ²⁹ B' C² sīhi.

³⁰ C² C' B' unnadanti. ³¹ C² C' C' tājjeti. ³² C² paṇāmeti, C' C' paṇā-

meti. ³³ B' yena sarakāṃ, C' C' yendāreṇa. ³⁴ C² paṇāmeti, C' C' paṇā-

meti. ³⁵ C² C' C' pavattati.

rihettheti¹, ayaṃ tvaṃ vijānāhi, tatra kiṃ sakki ambehi kīṇu, dhammo hā-
vatarā eṇa, bahavaṇṇaṃ saḍḍhe², līlāni mayam gamissimā³ ti yamā jītaṃ eṇa-
nāto bhayaṃ ti.

Tassa vacanam sutvā siho sīhīṃ āha: „bhaddo, asukasmiṃ
nāma kāle mama gocaratthāya gantvā suttamo divase sigālena⁴
ca⁵ imāya ca sigāliya saddhūṃ āgatabhāvaṃ aśrasīti⁶. „Ama
sarāṇīti⁷. „Jāgasi para mayham sattiāham anāgamanassa kā-
raṇaṃ⁸ ti. „Na jānāmi sāmīti⁹. „Bladdo, ahaṃ¹⁰ ekam migaṃ
ganhissāmīti virajjhitrā kalale laggo tato nikkhamitum asak-
konto sattiāham nirāhāro sīthāsīṃ. sv-āhaṃ imam sigālam nī-
sāya jivitaṃ labbhū, ayaṃ me jivitadāyako sahāyo, mittadhamma
thūṭṭam samattho hi mitto doḍḍalu nāma n¹¹ atthi, no puttāya
mayham sahāyassa ca sahāyikāya ca puttakāpaṇ¹² ca evarūpaṃ
avamānaṃ mā akāsi¹³ vatvā siho dutiyaṃ gātham āha:

1. Apī co pi¹ dubbalo mitto mittadhammasu tittḥati 15
so nātako ca bandhu ca so mitto so ca me sakā,
dāṭhīni², māṭimaṇṇīti³, sigālo mama pāḍo ti. 14.

Tatha apī co pi¹ ekā pi-saddo² amaggakariko eko ambehi-samāho, tatrīyaṃ
yujāni dubbalo co pi mitto mittadhammasu apī tittḥati eṇa tātum sakko so
nātako ca bandhu ca so³ mittadhammasu⁴ mitto co ca me sakāyathena⁵ sakā, so
dāṭhīni⁶ māṭimaṇṇīti⁷ bladdo dāṭhīsampanno⁸ sīhī⁹ mā mayham
sahāya ca sahāya ca sīthāsī¹⁰ ayaṃ¹¹ hi sigālo-mama pāḍo ti.

Sā sīhassa vacanam sutvā sigālīṃ¹² khamāpetvā tato paṭ-
thāya saputtāya tāya¹³ saddhūṃ samaggavāsaṃ vasi¹⁴, sīha-
potakāpi sigālapotakēhi saddhūṃ kīlānāṃ¹⁵ mātāpītanam¹⁶

¹ B¹ adda palāpeti pi. ² B² mātā ca sīthāsīna. ³ B³ amāti. ⁴ B⁴ amāti,
C⁵ dāṭhīni. ⁵ B⁵ pāṭimaṇṇīti, C⁶ māṭimaṇṇīti, C⁷ māṭimaṇṇīti, C⁸ mā-
tāmaṇṇīti. ⁶ B⁶ eko apāḍo. ⁷ B⁷ amāti so. ⁸ C⁸ mittadhammasu, B⁹ mitto
mittadhammasu. ⁹ B⁹ sakāyathena, C¹⁰ sakāyathena. ¹⁰ B¹⁰ dāṭhīni, C¹¹ dāṭhīni,
C¹² dāṭhīni. ¹¹ B¹¹ māṭimaṇṇīti, C¹² māṭimaṇṇīti. ¹² C¹² C¹³ dāṭhīsam-
panno, C¹⁴ dāṭhīsampanno altered to sampanno, B¹⁵ dāṭhīsampanno. ¹³ C¹³
C¹⁴ sīhī. ¹⁴ C¹⁴ C¹⁵ sīthāsīni, B¹⁶ sīthāsīni. ¹⁵ B¹⁵ sīhī. ¹⁶ C¹⁶
C¹⁷ C¹⁸ sigālam, B¹⁹ sigālī. ¹⁷ B¹⁷ saputtāyāya. ¹⁸ B¹⁸ vasi. ¹⁹ C¹⁹ kīlā-
nāṃ, B²⁰ C²⁰ C²¹ kīlānāṃ sammatānāṃ.

atikkantakāle pi mittabhāvaṃ abhīnditvā sammōdamānāpi va-
sīṃsa. Tesāṃ kira satta kulaparivatte' abhijjāmanā' metti'
agamāsi¹.

Satthā imāṃ dhammedesaṃ āharitvā soccāni pakāsetvā jātakam
sammōdhānesi: (Saccapariyosāne keci sotāpannā, keci saṅghāgāminā,
keci anāgāminā, keci arahantā ahesuṃ.) „Tadā sigālo Anando ahoṃsi,
alho pana aham evā 'ti. Guṇajātakaṃ'.

8. Sahanujātaka.

Nā-y-idam vīramasilenā 'ti. Idam Satthā Jetavane
10 vīharanta dve caṇḍabhiḅbhū' ārabhu kathesi. Tasmā hi samaye
Jetavane pi eke bhikkhu caṇḍo ahoṃsi pharusā sāhasikā, jānapado pi.
Ahi' ekadivaṃsāṃ jānapado bhikkhu kammaṃ eva kammaṃ Jetavane
agumāsi². Sāmaperū e' eva dāharabhiḅbhū ca tassa caṇḍabhūraṃ
jānanti, „Tessā' dvimāṃ caṇḍāṃ kātāhaṃ passissāma' 'ti kutūhalā'
15 tam bhikkhūṃ Jetavana-vāsikassa parivapaṃ³ pahipūva. Ubbho"
caṇḍā aṇḍamaṇḍaṃ diṣṭvā va sammāndimāṃ somesaṃ⁴ katthapādapiṭṭhi-
sambāhūṇādiṃ akāseṃ. Dhammasabbhāyaṃ bhikkhū kathasā sam-
ṭhāpesuṃ. „Araso, caṇḍā bhikkhū aṇḍesaṃ uṇari caṇḍā pharusā
sāhasikā, aṇḍamaṇḍaṃ pana ubbo pi⁵ samaggā sammōdamānā piya-
20 samvāsa jātā' ti. Satthā āgantvā „kāya su 'ttha bhikkhave etarahi
kathāya sammānaṃ' ti pucchitvā „imāya nāma' 'ti vutte „na bhikkhave
idāṃ' eva, pubbe p' ete aṇḍesaṃ caṇḍā pharusā sāhasikā aṇḍamaṇḍaṃ
pana samaggā sammōdamānā piyasamvāsa va⁶ ahesuṃ' ti vatte
utītaṃ āharī:

62 Atīte Bārāṇasīyaṃ Brahmadatto rajjasa karente Bo-
dhisatto tassa sabbatthako⁷ atthadhammānussāsaka-
amacco⁸ ahoṃsi. So pana rājā thokaṃ dhanalebbhapakatiko.

¹ B' sattrakulaparivatte. ² B' abhijjāmanā. ³ C' metti. C' C' metti, B' metti.

⁴ B' agamāsi. ⁵ B' sabbatthako sammāna. ⁶ B' saṅghāgāmi. ⁷ B' āgumāsi.

⁸ C' C' C' tam. ⁹ B' kutūhalā. ¹⁰ C' parivapaṃ. ¹¹ B' te ubbo pi.

¹² B' jānapadānussāsakaṃ. ¹³ B' alho te. ¹⁴ C' omāsa va, B' va.

¹⁵ B' pappasādhaka. ¹⁶ B' -ānāko amacco.

Tassa Mahāsoṇa¹ nāma kūṭasso² atthi. Atha³ ottarāpathakā
 assavāṇijā pañca assasātāni ānesuṃ. Assānaṃ āgatabhāvaṃ rañño
 ārocesuṃ. Tato pubbe pana Bodhisatto asse agghāpetva mūlaṃ
 aparihāpetvā dāpesi. Rājā taṃ asukhāyamāno⁴ aññaṃ amac-
 caṃ pakkosivā⁵ „tāta, asse agghāpehi, agghāpetvā⁶ ca patha-
 maṃ Mahāsoṇaṃ⁷ yathā tesam assānaṃ antaram pavīsati tathā
 viśajjetvā asse dāsāpetvā⁸ vaṇṭa kārāpetvā dubbalakāle mūlaṃ
 hāpetvā agghāpeyyāsīti⁹ āha. So „sādhu“ ti sampaticchitvā
 tathā akāsi. Assavāṇijā anattamaṇā hutvā tena katakiriyaṃ
 Bodhisaṭṭassa ārocesuṃ. Bodhisatto „kiṃ pana tumhākaṃ¹⁰
 ugure kūṭasso¹¹ n’ atthīti¹²“ pucchi. „Atthi sāmi Sahaṇu“
 nāma kūṭasso¹³ caṇḍa pharusu¹⁴ ti. „Tena hi pana āgacchanta
 maṃ¹⁵ assaṃ āneyyāthā“ ti. Te „sādhu“ ti paṭissuṇitvā pana
 āgacchantaṃ taṃ¹⁶ kūṭassaṃ¹⁷ gāhāpetvā āgacchimaṃ. Rājā
 „assavāṇijā āgata“ ti sutvā sīhapañjaraṃ ugghātetvā asse¹⁸
 oloketvā Mahāsoṇaṃ¹⁹ viśajjāpesi. Assavāṇijāpi Mahāsoṇaṃ²⁰
 āgacchantāṃ dievā Sahanuṃ viśajjesuṃ²¹. Te aññamaññaṃ
 patvā sarīraṇi lehanta²² aṭṭhamaṃ. Rājā Bodhisattaṃ pucchi:
 „Vayassa, ima dve kūṭassa²³ aññesaṃ caṇḍa pharusā sāhasikā
 aññe asse dāsivā²⁴ gelaṇḍaṃ pāpenti, aññamaññaṃ pana sarī-
 raṃ²⁵ lehanta²⁶ sammōdamaṇā aṭṭhamaṃ, kiṃ vāṃ²⁷ utaṃ“ ti.
 Bodhisatto „na-y-ime mahārāja viśamaṣṭhā, samaṣṭhā samadhā-
 tuka²⁸ ete“ ti vatvā imaṃ gāthadāyama āha:

1. Na-y-idam viśamaṣṭhena Soṇena Sahanus sāha²⁹;

Sahanu pi³⁰ idādiso yeva yo Soṇassa sogocaro³¹. 15. 22

¹ C^h. Cr. C^o mahāsoṇa. ² B^h C^o kūṭa-. ³ B^h adda āva. ⁴ B^h parthāyamāno.

⁵ B^h pakkosāpetvā. ⁶ B^h agghāpetvā. ⁷ B^h mahāsoṇaṃ. C^h C^o C^o mahāsoṇaṃ.

⁸ B^h dāśāpetvā. ⁹ B^h asse agghāpeyyāsīti. ¹⁰ B^h kūṭasso. C^h C^o kūṭassaṃ.

¹¹ B^h atthi. ¹² B^h Sahanu. ¹³ B^h kūṭassaṃ. C^h C^o kūṭasso. ¹⁴ B^h taṃ. ¹⁵ Cr.

C^h maṃ. B^h ta. ¹⁶ B^h kūṭassaṃ. ¹⁷ C^h mahāsoṇaṃ. ¹⁸ Cr. C^o mahāsoṇaṃ.

¹⁹ C^h viśajjāpesuṃ. ²⁰ B^h iyaṃta sammōdamaṇā. ²¹ B^h kūṭassaṃ. ²² B^h sam-

asetvā. ²³ B^h idam pana aññamaññaṃ sarīraṃ. ²⁴ B^h C^h lehanta. ²⁵ B^h viśama-

ṣṭhā viśamaṣṭhā. C^h viśamaṣṭhā samadhātuka. ²⁶ B^h Sahanu sāha. ²⁷ B^h a-

haya pi. C^h Sahanu pi. ²⁸ B^h ya aññamaññaṃ gaccha.

2. Pakkhaṇḍiṇā pagabbheṇa niccaṇḍi¹ sandānakhādiniṇā
sameti pāpam pāpeṇa sameti assa² asā³ ti. 16.

Tattha nayidam viśamaññeṇa Sōṇeṇa⁴ Sōḥanussakā⁵ ti yam idam
Suhāṇu⁶ kōṇaṇṇa⁷ Sōṇeṇa⁸ paḍḍhiṇa pemaṇḍa⁹ karoti idam na attano viśamaññeṇa,
3 ettha kho attano samasāḍhe¹⁰ eva¹¹ sādḍhiṇa¹² karoti, ubbo pi ti¹³ ete attano sukka-
ciya¹⁴ dussilekāya samasāḍhe samadhatukā, Suhāṇu pi¹⁵ tadāso yeva ya Sōḥaṇa
sagocaro¹⁶ ti yadāsa hi Sōṇo Suhāṇu¹⁷ pi tadāso yeva, ya Sōḥaṇa¹⁸ sagocaro¹⁹,
yadagocaro Sōṇa²⁰ samgocaro yeva, yathā²¹ eva hi Sōṇo sagocaro²² eso dāṇḍi²³
vareti tattha Suhāṇu pi, kutimā²⁴ uṇṇam samānagocaratena²⁵ dāṇḍi; te yāṇu²⁶ kōṇa-
10 gocaro²⁷ ettha²⁸ kōṇa dāṇḍeṇa²⁹ pakkaṇḍiṇā³⁰ ti³¹ eṇi³² vattam, tattha pakkaṇḍi-
ṇiṇā³³ ti³⁴ samasāḍhe³⁵ opari³⁶ pakkaṇḍanagocareṇa, pagakkaṇḍi³⁷ ti³⁸ kāyepagabbhi-
yadāsamānagocareṇa dāṇḍiṇeṇa, nāṇam sandānakhādiniṇā³⁹ ti⁴⁰ tadā⁴¹ attano
baddhacāyattam khāḍanacāreṇa⁴² khāḍanagocareṇa⁴³ eva, sameti pāpam pāpeṇa⁴⁴
ti⁴⁵ ettha⁴⁶ sādḍhateṇa⁴⁷ pāpam⁴⁸ sādḍhiṇā⁴⁹ sādḍhateṇa⁵⁰ pāpam⁵¹ dāṇḍi⁵² sameti,
15 ettha⁵³ asā⁵⁴ ti⁵⁵ mēṇa⁵⁶ sādḍhateṇa⁵⁷ asā⁵⁸ anacāragocarasampanneṇa⁵⁹ saka⁶⁰ dāṇḍeṇa⁶¹
asā⁶² asā⁶³ asādḍhateṇa⁶⁴ sameti⁶⁵ gūḍhāṇi⁶⁶ viya⁶⁷ gūḍhāṇi⁶⁸ ettha⁶⁹ samasāḍhe⁷⁰
sādḍham⁷¹ sādḍhateṇa⁷² eva⁷³ karoti.

Evam vatrā⁷⁴ eva⁷⁵ pana Bodhisatto „mahārāja, raṇṇiṇā⁷⁶ nāma
na atilodḍheṇa⁷⁷ bhavitaḍḍha⁷⁸ ti, parassa⁷⁹ santakam⁸⁰ nāma⁸¹ adde-
20 tum⁸² na⁸³ vattatī⁸⁴“⁸⁵ rājānaṇi⁸⁶ ovaditvā⁸⁷ asā⁸⁸ agghāpetvā⁸⁹ bhūram⁹⁰
eva⁹¹ mūlam⁹² dāpeṇi.

Assavānija⁹³ yathāsabbhāvam⁹⁴ eva⁹⁵ mūlam⁹⁶ labhita⁹⁷ haṭṭhatatṭhā⁹⁸
agamamaṇa⁹⁹. Rājāpi¹⁰⁰ Bodhisattussa¹⁰¹ ovade¹⁰² thatvā¹⁰³ yathā-
kammaṇi¹⁰⁴ gato.

13. Sattā¹⁰⁵ imā¹⁰⁶ dhammasāṇaṇa¹⁰⁷ āharitvā¹⁰⁸ jātakam¹⁰⁹ samodhāpeṇi;
„Tadā¹¹⁰ dve¹¹¹ asā¹¹² ime¹¹³ haṭṭhabhūkkhū¹¹⁴ nāṇam¹¹⁵, rājā¹¹⁶ Ānando, paṇḍita-
maceṇ¹¹⁷“¹¹⁸ pana¹¹⁹ aham¹²⁰ evā¹²¹“¹²² ti. Suhāṇujātakam¹²³.

¹ B¹ nāṇa. ² B² asāḍhe. ³ B³ sūhāṇu. ⁴ B⁴ sūhāṇu. ⁵ B⁵ kōṇaṇṇa.
⁶ C⁶ sōṇeṇa. ⁷ C⁷ C⁸ viśamaññeṇa, C⁸ viśama- corrected to sante- ⁸ B⁸ an-
hāṇu pi ⁹ B⁹ sūhāṇu. ¹⁰ C¹⁰ sūhāṇu. ¹¹ B¹¹ adde ti. ¹² C¹² sōṇo. ¹³ B¹³ dāṇ-
ḍiṇa. ¹⁴ B¹⁴ anicāragocaro. ¹⁵ C¹⁵ pagabbheṇa. ¹⁶ C¹⁶ ettha. ¹⁷ C¹⁷ C¹⁸ C¹⁹ sūhāṇu.
¹⁸ C¹⁸ omite¹⁸ gūḍhāṇi¹⁸ viya, C¹⁸ has¹⁸ adde¹⁸ gūḍhāṇi¹⁸ viya. ¹⁹ B¹⁹ ettha¹⁹ sameti.
²⁰ B²⁰ vareti. ²¹ B²¹ ovaditvā, C²¹ ovaditvā corrected to ovaditvā. ²² B²² bhūti-
mūlam, C²² C²³ C²⁴ bhūram eva mūla. ²³ B²³ āgamam. ²⁴ B²⁴ paṇḍitamaceṇa.
²⁵ B²⁵ adde²⁵ sūhāṇu.

9. Morajātaka.

Udet' ayaṃ cakkhumā u. Idam Saṭṭhā Jetavane viha-
ranto ekaṃ ukkaṇṭhitabbhikkhūṃ¹ ārabhha kathesi. So² bhikkhu
bhikkhūhi Saṭṭhu santikaṃ nīte „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu ukkaṇ-
ṭhito“ ti vutte „saccaṃ³ bhante“ ti vatvā „kim diavā“ ti vutte „ekam
alaṇkatapaṭiyattasāriraṃ⁴ mātogāmaṃ oloketvā“ ti āha⁵. Atha naṃ
Saṭṭhā „bhikkhu, mātogāmaṃ⁶ nāma tumhādānaṃ yeva kasmā⁷ cittaṃ
nāluhesanti“, porāpakapaṇḍitaṃ naṃ⁸ pi hi mātogāmaṃ aniddaṃ sutvā
sutta vassasāntāni anamudācinnakileṣā ukkaṇṭhi lahitvā khaṇḍe⁹ eva
samuḍḍharāṃsa, vīradhāpi suttā raṃkhiṭṭvanti, uttamayasāsaṃmāgino pi
āyasaḥkyaṃ pāpuṇanti pag eva aparisaṇḍhā¹⁰ ti vatvā aññam āhāri:

Atite Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājjaṃ karente
Bodhisatto morayoniyaṃ patisaṇḍhūṃ gahetvā aṇḍakāle pi
kaṇḍakāramakulavaggaṇḍakoso¹¹ hutvā aṇḍam bhinditvā nik-
khanto suvaṇṇavaggaṃ ahesi dassaniyo pāsāḍiko pakkhānaṃ
antare surattarājivirājito. So attano jivitaṃ rakkhanto tiṣṣo
pabbatarājīyo atikkamma catutthāya pabbatarājīyā ekaṃsūh
Daṇḍakuhiraññapabbatatale vasaṃ kappeṣi. So pabbatāya rattiyā
pabbatamatthake nisinnō suriyam¹² uggacchantaṃ oloketvā attano
gocarabhūmiyaṃ rakkhāvaranattihāya¹³ Brahmamantaṃ han-
dhanto „udet' ayaṃ“ ti ādim āha:

1. Udet' ayaṃ cakkhumā ekaṇṭhā

harissavaggaṃ paṭhavippabhāso¹⁴;

taṃ taṃ namassāmi harissavaggaṃ paṭhavippabhāsaṃ¹⁵,

tay' ajja guttā viharemu¹⁶ divasaṃ¹⁷ ti. 17.

¹ B' ukkaṇṭhitānaṃ. ² B' ahaṃ hi. ³ C' saccaṃ. ⁴ C' C' C' -paṭiyattam sārī-
ram. ⁵ B' mātogāmaṃ diavā ukkaṇṭhito. ⁶ C' mātogāmaṃ corrected to mātogāma.
⁷ B' kasmā tumhādānaṃ yeva. ⁸ C' C' C' nāluhesanti, B' nāluhesi. ⁹ B' naṃ.
¹⁰ C' C' C' laṅkhaṇaṃ, B' kaṇḍakāramakulavaggaṇḍakoso. ¹¹ C' kaṇḍakāramakula-
vaggaṇḍakoso. ¹² B' C' suriyam. ¹³ C' C' C' rakkhāvaranaṃ. B' rakkhaṇa-
ttihāya. ¹⁴ B' paṭhosi. ¹⁵ all the MSS. add this word, B' paṭhavippabhāsaṃ, B'
paṭhosi. ¹⁶ B' ratta cihāreṇa. ¹⁷ so all the MSS.

Tattha udeṣiṭṭi pāṇalokaadhānto uggaecchati, cakkhumaṃ ti sakalacakkha-
 vāṇavinnā¹ andhākaraṃ vidhānetaṃ cakkhupattibhākarupena yeh teṇa² teṇa
 dinnam cakkhumaṃ teṇa³ cakkhumaṃ cakkhumaṃ, ekarājā ti sakalacakkhavaḡ⁴ āka-
 karānaṃ anura sakkhaviṭṭhāṭṭheṇa ekarājā, harissavayya ti bahissamānavaṇṇo
 5 suttavaggaṇaṃ ti attho, paṭhavāṇaṃ pabbhāseti⁵ paṭhavippabbhāso⁶; teṇa tam
 namassāmiti namaṃ teṇa⁷ ekarūpaṃ bhavantaṃ namassāmi, tayajja gatiṃ
 vihareṃ divasaṃ ti tayā aṇṇa rakkhitaḡopitā⁸ huvaṃ (namaṃ divasaṃ cātthariya-
 paṭhavāḡareṇa⁹ aṇṇam vāṭavayyāma.

Evam Bodhisatto imāya gāthāya suriyam¹⁰ namassitvā
 10 dutiyagāthāya atthe parinibbute Buddhe e¹¹ eva Buddhagūṇe ca
 namassati:

3. Ye brāhmaṇā vedagū¹² sabbadhamme
 te me namo te ca maṃ pālayantu;
 nam¹³ attho Buddhānaṃ, nam¹⁴ attho bodhiyā,
 15 namo vimuttānaṃ, namo vimuttiyā. 18.

Imaṃ so parittanti katvā more carati¹⁵ esaṇā ti.

Tattha ye brāhmaṇā ti ye tāhitaḡapā vāḡoddhāraḡbrāhmaṇā, vedagū ti
 vedānaṃ pāraṇ gāṭhā ti pī vedagū, vedohi pāraṇ gāṭhā ti pī vedagū¹⁶, idha paṇa
 sabbe cāḡhātānaṃkhaṇḡadhamme vidite pākāṇe katvā gāṭhā ti vedagū¹⁷, tam¹⁸ evāha
 20 sabbadhamme ti, sabbe khaṇḡhāyatanadhāṇḡadhamme velakkhāṇānaṃmāḡḡat-
 tākhaṇḡeṇa atthāna ḡāḡapaṇa vidite pākāṇe¹⁹ katvā gāṭhā, tinnam Mārānaṃ²⁰ ma-
 thakaṃ modditvā dāṇḡasāṇḡatokaḡhātānaṃ unḡādetvā bodhitale sammāsamḡbōdhiṃ
 paṭva amāraṇaṃ vā atthānaṃ ti attho, te me namo ti te namaṃ imāṃ namaḡ-
 karaṇaṃ paṭicchaṇṇaṃ, te ca maṃ pālayantu²¹ ti evaṃ maye namassitvā e²² te
 25 bhagvantaṃ²³ maṃ pālayantu²⁴ rakkhantu gopenta, namatthiṃ buddhānaṃ
 namatthiṃ bodhiyā namo vimuttānaṃ namo vimuttiyā ti ayaṃ namaṃ

¹ B¹ -cakkhāvāṇavinnā, C¹ C² -cakkhāva- corrected to -cakkhāvāṇa-. ² B¹ yaṇ-
 teṇa, C¹ yaṇi yena. ³ B¹ dinnam cakkhupattibhākarupena. ⁴ C¹ C² sakala-
 B¹ sakalacakkhavaḡ, C¹ sakalacakkhāvāṇa. ⁵ C¹ paṭhavippabbhāseti. ⁶ B¹ attho
 paṭhavippabbhāso ti paṭhavipabbhāso. ⁷ B¹ tam taṃmā. ⁸ B¹ rakkhitaḡ-. ⁹ C¹ -ā-
 bareṇa, B¹ cātthiṃ viyapaṭṭhehi. ¹⁰ B¹ C¹ suriyam. ¹¹ B¹ C¹ C² vedagū.
¹² B¹ caṭṭi. ¹³ B¹ vedagū ti dāṇḡanaṃ pāraṇ gāṭhā ti pī vedagū vedohi pāraṇ
 gāṭhā ti vedagū. ¹⁴ C¹ C² C³ vedagū. ¹⁵ B¹ pākāṇa. ¹⁶ all the MSS. māṇānaṃ.
¹⁷ B¹ amāṇa ca. ¹⁸ B¹ bhavanta. ¹⁹ B¹ pālayantu.

namakkāro attānaṃ paribbūtaṃ Buddhānaṃ¹ attā, tevaṃ yeva² catuṃ
 muggesaṃ ekena phaleṇ ānasaṃbhāsiya bodhiyā³ attā, tathā tevaṃ yeva⁴
 atthaṃ phalavimuttiyā vimuttīnaṃ attā, yā ca tevaṃ tadāgavimuttivikkhaṃ-
 bhana vimuttiṇaṃ vedāvinuṭṭipatiṃ passaddhā vimuttiṇaṃ araṇa vimuttī⁵ paṭi-
 siddhā vimuttiṃ tassā tevaṃ⁶ vimuttīyāpi ayaṃ mayhaṃ namakkāro attā⁷ ti; 6
 Imam so parittam katvā moro vasaṃ akappayitī⁸ ekaṃ ti idam paṇḍarāyaṃ
 Sāṇhā abhisambodhā hutaṃ āha, tassā⁹ attā: bhikkhava so moro¹⁰ imam parit-
 tamam imam rakkhāmi katvā attāṃ gataṃ bhūmiyaṃ pupphapaṭṭhānaṃ¹¹ attāya
 nānapakkāsaṃ¹² ekaṃ vā caṭṭi.

Evam divā saṃcaritvā sāyaṃ pabbatamatthake nisiditvā 10
 attāṃ gacchantāṃ suriyaṃ¹³ olokeno Buddhagūṇe āvajjetvā
 nīvasanattihāṇe rakkhāvaranattihāya¹⁴ puna Brahmamantaṃ ban-
 dhanto „apet’ ayaṃ“ ti ādim āha:

1. Apet’ ayaṃ cakkhumā ekaṃ rājā
 harissavaṇṇo pathavippabhāso¹⁵; 15
 taṃ taṃ namaṃ sāmī harissavaṇṇaṃ pathavippabhāsaṃ¹⁶,
 tay’ ajjā guttā viharemu rattim. 17¹⁷.

2. Ye brāhmaṇā vedagū¹⁸ sabbadhamme
 te me nāmo te ca maṃ pālayanta;
 nam’ attā buddhānaṃ, nam’ attā bodhiyā, 20
 namo vimuttīnaṃ, namo vimuttīyā. 18¹⁸.

Imam so parittam katvā moro vasaṃ akappayitī.

Tattha apeti¹⁹ apayitī attāṃ assekhaṃ; Imam so parittam katvā
 moro vasaṃ akappayitī idam²⁰ pi abhisambodhā hutaṃ āha, tassā²¹ attā:
 bhikkhava, so moro imam parittam imam²² rakkhāmi katvā attāṃ nīvasanattihāṇe 25
 vasaṃ akappayitī, tassā rattim vā divā²³ vā imam parittasambhāveṇa n’ eva
 bhayaṃ²⁴ na tumhaṃso²⁵ āheṃ.

¹ B tevaṃ āna. ² C te sambodhiyā. ³ B tadagi. - patiṃ passaddhā. C tadagi. - vikkhaṃ bhana. - patiṃ passaddhā. ⁴ B tassā muggesa. ⁵ B adda tadā. ⁶ B pupphapaṭṭhāna. C pupphapaṭṭhāna. ⁷ B nānapakkāsa. ⁸ C omīta ekaṃ vā. B ekaṃ. ⁹ B attāya. ¹⁰ B rakkhāvaranā. ¹¹ B pathavi. ¹² B attā. ¹³ B adda this word. B pathavi. ¹⁴ C vasaṃ. ¹⁵ B divā. ¹⁶ B divā. ¹⁷ B adda this. ¹⁸ C divā. ¹⁹ C divā. ²⁰ B adda this. ²¹ B adda this. ²² B adda this. ²³ B adda this. ²⁴ B adda this. ²⁵ B adda this.

Ath' eko Bārānaṣīyā avīdāre nesādagāmaṇasī nesādo Hima-
vantapadeso¹ vicaranto tasmim Daṇḍakahiraññapabbatamatthako
nissinnam Bodhisattamā diṇvā āgantvā² puttassa āroceṇ. Ath'
ekadivasaṁ Khemā nāma Bārānaṣīrañño³ devī suppiṇṇa
5 suvaṇṇavannaṇaṁ moraṁ dhammaṁ deṇṇanti diṇvā rañño ārocesi:
„Ahaṁ deva suvaṇṇavannaṇassa morassa dhammaṁ sotukāma“
ti. Rājā amacce pucchī. Amaccā „brāhmaṇs jānissanti“
āhaṇsu. Brāhmaṇā „suvaṇṇavannaṇā⁴ morā nāma honti“⁵ vatvā
„kathā honti“⁶ vatte „nesāda jānissanti“⁷ āhaṇsu. Rājā
10 nesādo samūpātetvā pucchī. Atha so nesādaputto „āma mahā-
rāja, Daṇḍakahiraññapabbato nāma atthi, tattha suvaṇṇavanna-
moro⁸ vasatī“⁹. „Tena hi taṁ moraṁ na māretvā¹⁰ bandhītva
va“¹¹ ānehīti“. Nesādo gantvā¹² tassa gocarabhumīyaṁ¹³ pāso
odhesi¹⁴. Morena akkantaṭṭhāne pi pāso na sañcarati. Nesādo
15 gaṇhītum asakkonto satta yassāni vicaritvā tatthi¹⁵ eva kālam
akāsi. Khemāpi devī¹⁶ patthitāni alabhamānā kālam akāsi.
Rājā „moraṁ me“¹⁷ nissāya devī kalakata¹⁸ ti kuḷḷitvā¹⁹
„Himavantapadeso“²⁰ Daṇḍakahiraññapabbato nāma atthi, tattha
suvaṇṇavannaṇamoro vasati, ye tassa²¹ mānsaṁ khādanti te aja-
20 rāmarā²² honti“²³ suvaṇṇapatto²⁴ likhāpetvā paṭṭaṇṇaṁ²⁵ mañjūsāya
nikkhipāpesi. Tasmim kālakata²⁶ añño rājā rajjaṁ patvā suvaṇṇa-
paṭṭaṇṇaṁ vācetvā „ajarāmaro bhaviṣṣāmiti“²⁷ aññaṁ nesādaṁ
pesesi²⁸. So pi gantvā²⁹ Bodhisattamā gaṇetum asakkonto tatthi³⁰
eva kālam akāsi. Eten' eva³¹ niyāmena cha rājaparivaṇṇā³² gatā.
25 Atha sattamo rājā rajjaṁ patvā ekam nesādaṁ pahīpi. So gan-
tvā³³ Bodhisattena akkantaṭṭhāne pi pāsassa asaṇcaranabhāvaṁ

¹ B' -ppadeso. ² B' āgantva. ³ B' bārānaṣīrañño. ⁴ C' C' C' bārānaṣīrañño.
⁵ B' addā vuttā. ⁶ C' C' suvaṇṇavannaṇa. ⁷ C' nāma jāhonti. ⁸ C' vuttā
vatvā kathā honti. ⁹ B' suvaṇṇavannaṇa mora. ¹⁰ B' omāta na māretvā and
addā ānehīti ca. ¹¹ B' ca. ¹² B' gantvā. ¹³ B' -bhumīyaṁ. ¹⁴ B' vuttā.
¹⁵ B' omāta devī. ¹⁶ B' omāta me. ¹⁷ B' kuḷḷitvā. ¹⁸ B' kuḷḷitvā. ¹⁹ B' appa-
dasa. ²⁰ C' nāma. ²¹ B' ajara. ²² B' -patta. ²³ B' paṭṭaṇṇa. ²⁴ B' kālakata.
²⁵ B' jāhanti. ²⁶ B' gantvā. ²⁷ B' omāta. ²⁸ B' parivattā.

attano parittam katvā gocarabhumigamanabhāvaṃ c' asā āsavā
 paccantam oṭarivā ekam moriṃ gaheṭvā yathā hatthatūlana-
 saddena¹ maccati accharāsaddena ca vassati evaṃ sikkhāpetvā²
 tam adāya gantvā³ morena paritte akate pāto yeva pāsayaṭṭhiyo
 ropetvā pāse odḍetvā moriṃ vassāpesi. Moro viśabhāgaṃ⁴
 mātugāmasaddam sutvā kilesāturo hotvā parittam kāmam asak-
 khitvā⁵ gantvā pāse haṃhi. Atha naṃ nosādo gaheṭvā gantvā⁶
 Bārāmasiraṇṇo⁷ adāsi. Rājā tassa rūpasampattiṃ diṇvā tūṭha-
 mānaso āsanaṃ⁸ dāpesi. Bodhisatto paṇḍittāsano nīśiditvā
 „mahārāja, kasmā maṃ⁹ gaṇhāpesiṃ¹⁰ pucchī. „Ye kira tava¹¹
 māṇsaṃ khādanti te ajarāmarā honti, sv-āhaṃ tava māṇsaṃ
 khādītva ajarāmaro hotukāmo taṃ gaṇhāpesiṃ¹²” ti āha¹³.
 „Mahārāja, mama tava māṇsaṃ khādantā ajarāmarā hontu¹⁴,
 ahaṃ paṇa marisaṃṇi¹⁵. „Aha marisaṃṇi¹⁶. „Mayi maranta
 paṇa¹⁷ mama māṇsaṃ eva¹⁸ khādītva kinti¹⁹ katvā na marissaṃ-
 ṇi²⁰. „Tvam²¹ suvaṇṇavaṇṇo²², tasmā kira tava māṇsaṃ khā-
 daka ajarāmarā bhaviṣṣanti²³. „Mahārāja, ahaṃ na akāraṇa²⁴
 suvaṇṇavaṇṇo jāto, pulbe paṇāhaṃ imasmiṃ yeva nagare cakkā-
 vattirājā hotvā sayam²⁵ pi pañca silāni rakkhīṃ, sakalacakka-
 vālavāsiṃ pi rakkhāpesiṃ, sv-āhaṃ kalam katvā Tāvatiṃ²⁶
 sabhavane nibbatto, tattha yavatāyukaṃ thatvā²⁷ tato cuto
 uṇṇasa²⁸ ekassa akusalassa²⁹ nissandena moraṇṇiyam³⁰ nibhatti-
 tvā³¹ porāṇasīlānubhāvena³² suvaṇṇavaṇṇo jāto³³ ti. „Tvam³⁴
 cakkavatti³⁵ hotvā³⁶ ellam rakkhitvā silaphaleṇa suvaṇṇavaṇṇo
 jāto³⁷ ti katham³⁸ idaṃ amhehi saddhātubham, atthi no koci³⁹ 28

¹ B' - māsaddena, Cp - tilānāsaddena, C' - tilātasaddena. ² Cp - sikkhāpapaṭṭi.
³ B' - gantvā. ⁴ B' - viśabhāga. ⁵ B' - adāsi - veyron. ⁶ B' - omīti gantvā. ⁷ Cp - Bārāmasiraṇṇaḍḍo, Cp - Bārāmasiraṇṇaḍḍo. ⁸ Cp - āsanaṃ. ⁹ Cp - C' - ma. ¹⁰ Cp - gaṇhāpesiṃ, B' - gaṇhāpesiṃ. ¹¹ Li - omīti āha. ¹² B' - honti. ¹³ B' - omīti paṇa.
¹⁴ B' - omīti eva. ¹⁵ Cp - paṇa. ¹⁶ B' - āha ahaṃ. ¹⁷ B' - ahaṃ paṇa cakkavatti.
¹⁸ B' - sayam. ¹⁹ B' - āpapaṭṭi. ²⁰ B' - akusalakammassa. ²¹ Cp - Cp - nīśiditvā,
 B' - nippaṭṭitvā. ²² Cp - porāṇasīlānubhāvena, Cp - Porāṇaḍḍo, Cp - porāṇaḍḍo.
²³ Cp - Cp - C' - ma. ²⁴ B' - cakkavattirājā. ²⁵ B' - omīti hotvā. ²⁶ Cp - āha.

sakkhīti¹. „Atthi mahārāja“ ti. „Ke nāmā“² ti. „Mahārāja,
 ahañ cakkavattikāle ratanamaye rathe nisiditvā ākāse vicarim,
 so me ratho maṅgalapokkharanīyā³ autobhūmiyaṃ nidahāpito,
 tam maṅgalapokkharanīto⁴ ukkhipāpehi, so me sakkhī⁵ bhaviṣsa-
 5 tīti“. Rājā „sādhū“⁶ ti paṭisaṇṭitvā pokkharanīto⁷ udakaṃ harā-
 petvā ratham⁸ niharāpetvā Bodhisattassa saddahī. Bodhisatto
 „mahārāja, thapetvā anantamahānibbānaṃ avasesā sabbe saṃ-
 khatadhammā⁹ hutvā abhāvino¹⁰ aniccā khayavayadhammā yevā“
 ti vatvā¹¹ raṇṇo dhammaṃ desetvā rājānaṃ pañcasu silesu
 10 paṭiṭṭhāpesi. Rājā paṣanno Bodhisattam rājena pūjetvā ma-
 hantaṃ sakkāraṃ akāsi. So rājāṃ tass¹² eva dātvā katipāham¹³
 vasitvā va¹⁴ „appamatto hohi mahārāja“¹⁵ ti ovāditvā¹⁶ ākāse
 uppatitvā Daḍḍakahiraṇṇapabbataṃ eva agamāsi. Rājāpi¹⁷
 Bodhisattassa ovāde thito dānādini puññaṃ katvā yathā-
 15 kammaṃ¹⁸ gato.

Satthā imaṃ dhammadeśanaṃ āharitvā saccāni pakāsetvā¹⁹ jāta-
 kaṃ samodhūnesi: (Saccapaṇiyosāne ukkaṇṭhitatthikkhu arahatto pa-
 tiṭṭhahi) „Tadā rājā Anando ahoṣi, suraṇṇamoro“²⁰ paṇa ahaṃ evā“
 ti. Moraajātakam²¹.

10. Viññākaajātakam.

Evam eva nūna rājānaṃ ti. Imaṃ Satthā Vajjaraṇe vi-
 haranto Devadattassa Sugaṭālayaṃ ārabha kathesi. Devadatto
 Gayāsīsaṃ āgātānaṃ evamaṃ aggasāvakaṇaṃ Sugaṭālayaṃ dassetvā
 nīpāne ubho pi therā dhammaṃ dassetvā attano nissitako ādāya Vaj-
 25 jaraṇaṃ agāmiṃsu¹. Te Satthārā „Sārīputta, Devadatto tumhe divā

¹ C¹ C² maṅgala-, all the MSS. -pokkharanīyā. ² C¹ C² maṅgala-, C³ C⁴
 -pokkharanīto. ³ C¹ C² C³ sakkhīti, B¹ sakkhī. ⁴ C¹ C² C³ pokkharanīto.

⁵ B¹ omits ratham. ⁶ B¹ sādhata-. ⁷ C¹ abhāsitā. ⁸ B¹ omits vatvā. ⁹ B¹
 saṃsamariyādetvā. ¹⁰ B¹ omits va. ¹¹ B¹ ovāditvā, C¹ ovāditvā corrected to
 ovāditvā. ¹² B¹ rāja. ¹³ B¹ yathākkammaṃ. ¹⁴ C¹ omits saccāni pakāsetvā.

¹⁵ B¹ suraṇṇavanno moro. ¹⁶ B¹ add's vassamaṃ. ¹⁷ B¹ āgāmiṃsu.

kiñ akāsa¹ puttā² „bhante Sogatālayam dassetvā mahāvīṇasam pā-
panti³ ārocesuṃ. Saṭṭhā⁴ „na kho Sāriputta Deradatto idāṃ⁵ eva
mama samskāriyam karonti vīṇasam papanti. pubbe⁶ pī⁷ putto yeva⁸“ ti
evatvā thorena yāceto nīlām āharī⁹:

Atiṭṭhe Videharatṭhe Mithilāyaṃ Videhe rajjam kāraṇte¹⁰
Bodhisatto taṃsa aggamaheṣiye¹¹ kucchiamim¹² nibbattitvā va-
yappatto Tākkasilāyaṃ sabbasāppāni uggaṇhitvā¹³ pitu accayena
rajjō patitṭhāsi. Tada ekassa evannarājahadissassa gaccha-
bhūmiyaṃ kākīya¹⁴ saddhīm samvāso¹⁵ ahosi. Sā puttari vijāyi.
So a¹⁶ eva mātū patirūpako¹⁷ ahosi na pitu¹⁸. Ath¹⁹ assa vinīla-
kadhātukattā Vinīlako tv-eva nāmañ²⁰ akāsa²¹. Haṃsarājā abhiñ-
haṃ gantvā puttari passati. Apare pan²² assa dve²³ haṃsapotakā
puttā ahesuṃ. Te pitaraṃ abhiñhaṃ manussapathaṃ gacchan-
taṃ²⁴ disvā pucchimāṃ: „Tāta, tomhe kasmā abhiñhaṃ manussapa-
thaṃ gacchatha“ ti. „Tāta, ekāya²⁵ me kākīya²⁶ saddhīm samvā-
sam anvāya eko putto jāto, Vinīlako ti²⁷ ssa nāmañ, taṃ ahañ
daṭṭhuṃ gacchāmīti²⁸. „Kahañ pana te²⁹ vasantīti³⁰. „Vide-
haratṭhe Mithilāyaṃ³¹ avidūre asukasmim nāma thāne ekasmim
tālāgge vasantīti³². „Tāta, manussapatho nāma sāsāṅko sappā-
tibhavo, tomhe mā gacchatha, mayaṃ gantvā³³ taṃ ānessāma³⁴“ so
ti dve haṃsapotakā pitara³⁵ ācikkhitasāññāya tattha gantvā³⁶
taṃ Vinīlakam ekasmim daḍḍake nisīdipetvā mukhatuḍḍakena
daḍḍakotiyam dasitvā³⁷ Mithilānagaramutthakena pāyinaṃ. Tas-
mim khane Videharājā saḥbasatatusindhavayuttarathavare ni-
sīditvā nagaraṃ padakkhiṇaṃ karoti. Vinīlako taṃ disvā cintesi:
„mayhañ Videharaññā³⁸ saddhīm kiñ nānakaraṇaṃ, eso³⁹ catu-
sindhavayuttarathe nisīditvā nagaraṃ anusaṅcarati, ahañ pana
haṃsayuttarathe nisīditvā gacchāmīti⁴⁰ so ākāseṇa gacchanto⁴¹
paṭhamam gātham āha:

¹ B¹ kucchimāṃ, C² C³ kucchimāṃ. ² C² uggaṇhi. B¹ uggaṇhi. ³ B¹ paṭi-
rūpako. ⁴ B¹ adda pīrūpako. ⁵ B¹ karoti. ⁶ B¹ aparena dve ca. ⁷ C² ugga-
chantam. ⁸ B¹ tāta ekāya. ⁹ B¹ putte. ¹⁰ so all the MSS. ¹¹ B¹ paṭi-
rūpako. ¹² B¹ adda va. ¹³ B¹ adda va.

1. Eṃam eva uṇṇa rājjāmaṃ Vedeḥam Mithilaggahaṃ
assa vāhanti ājāṇṇā yathā haṃsā Vinilaken¹ ti. 19.

Tattha eṃam eva² 'ti eṃam eva, uṇṇa³ ti parivattakke nipāte ekameva pi
vāhanti⁴ yeva, Vedeḥam⁵ ti Videhaṃ (Videharām), Mithilaggahaṃ⁶ ti Mithila-
3 gahaṃ⁷ Mithilāyā⁸ ghaṃ pariggahetvā tassamāsaṃ ti attho, ājāṇṇā⁹ ti kī-
raṇakaraṇajāṇṇāka, yathā haṃsā Vinilaken¹⁰ ti yathā ime haṃsā maṃ Vinī-
laken vāhanti eṃam eva vāhanti.

Haṃsapotakaṃ tassa vacanāya sutva kījḍhitvā „idh' eva naṃ
pātetvā gaṇiṇṇāmaṃ¹¹ 'ti cittaṃ uppādetvāpi „evaṃ kato piṭṭa
10 no kiṃ vakkharitī¹² garaḥabbhayaṇa piṭṭa saṅgikāya netvā teṃa
katakiriyaṃ piṭṭa ācikkhiṃsaṃ. Atha naṃ piṭṭa kījḍhitvā „kiṃ
tvam mama puttehi adhikataro yo¹³ mama putte abhūbhavitvā
rathe yuttasindhave viya karosi, attano paṇāpanaṃ na jānāsi,
imāya phāṇaṃ tava agocaro, attano mātu vacanaṃ pphāṇaṃ eva
15 gacchā¹⁴ 'ti tajjetvā dutiyaṃ gātham āha:

2. Vinila, duggaṃ bhajasi, abhūmiṃ tāta sevasi,
gāmasutakāni sevassu, etaṃ mātālayaṃ¹⁵ tavaṃ¹⁶ ti. 20.

Tattha Vinila¹⁷ 'ti tam nāmaṃkappaṃ, duggaṃ bhajasi¹⁸ ti ānavaṃ vacosa
groduggaṃ bhajasi, abhūmiṃ tāta sevasi¹⁹ ti tvaṃ gīṭṭasamā²⁰ tāta tava
20 abhūmiṃ tāta sevati upagacchasi, etaṃ mātālayaṃ²¹ tavaṃ²² ti etaṃ gāma-
naṃ uttaraṃ (tāmaṃ ānavaṃ) pphāṇaṃ ca tava mātu ālayaṃ gahaṃ vacanaṃ pphā-
ṇaṃ, tattha gacchā²³ 'ti

Evaṃ taṃ tajjetvā „gacchatha, naṃ Mithilānagarassa uk-
kārabhūmiyaṃ yeva²⁴ otāretvā etthā²⁵ 'ti putte ānāpeṣi²⁶. Te
25 tatthā akāṇṇa.

Satthē imāya dhammadānaṃ²⁷ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā Vinilako Devadatto abosi, haṃsapotakāpi²⁸ dṛe aggaṇāvahā,
piṭṭa āmaṇḍo, Videharājā paṇā aham evā²⁹ 'ti. Vinilakajātakaṃ³⁰.
Daḥhavagga paṭhamo.

¹ B¹ vāhanti. C¹ U¹ vādhanti.

² B² mithilaggahaṃ.

³ B³ C³ C⁴ mithilāya.

⁴ B⁴ adhikataro ti so tevaḥ. ⁵ B⁵ gacchasi.

⁶ C⁶ C⁷ mātālayaṃ.

⁷ B⁷ tava.

⁸ B⁸ gīṭṭasamā. ⁹ B⁹ mātālayaṃ. ¹⁰ B¹⁰ abhūmiyaṃ tava.

¹¹ C¹¹ C¹² ānāpeṣi.

¹² C¹² C¹³ omite dhamma. ¹³ B¹³ omite pi. ¹⁴ B¹⁴ adda dānaṃ.

2. SANTHAVAVAGGA.

1. Indasamānagottajātaka.

Na saanthavaṃ kāparisena kayirā ti. Idam Sattthā Jeta-
vane viharanto ekaṃ dubbacajātikaṃ ārabbhā kātheṃ. tassa ca'
cathuṃ Narmupāte (ijjha)jātaka āvibharisenti. Sattthā pana tam bhik'
khuṃ „pubbe piṭṭam bhikkhu dubbacatāya paṇḍitānaṃ vacanaṃ akatvā
mattahatthipādehi¹ saṃcunḍito“ ti vatrā mītaṃ ākaṃ:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kareṃte
Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vuddhippatto² gharā-
vāsaṃ paḥāya isipabbajjaṃ pabbajitvā pañcannaṃ isiṣatānaṃ³
ganasattthā hutvā Himavantaṭṭapadeso⁴ vāsaṃ kappesi. Tadaṃ teṇu
tāpasena Indasamānagotto⁵ nāmeṃ⁶ eko tāpaso ahoṣi dubbac-
anovādako. So ekaṃ hatthipotakaṃ posesi. Bodhisatto sutvā
taṃ pakkosivā⁷ „saccaṃ kira tvam⁸ hatthipotakaṃ posesīti“
puechi. „Saccathā acariya matamātikaṃ ekaṃ hatthipotakaṃ⁹
posemīti“¹⁰. „Hatthino nāma vuddhippattā¹¹ posako yeva mā-
reṇti, mā taṃ posehīti“¹². „Tena vinā vattitum na sakkomi
acariya“ ti. „Tena hi paṇḍāyiasusīti“¹³. So teṇa posiyamāno
aparabhāge mahāsarīro ahoṣi. Ath' ekasmiṃ kāle te¹⁴ isayo
vaṇṇamūlaphalāphalaṭṭhāya dūraṃ gantvā tatth' eva kaṭipāsaṃ¹⁵
vasiṇṇsu. Hatthi¹⁶ pi aggadakkhiṇavāte pabhinnaṃ mado hutvā
„tassa pannaṣāṭaṃ viddhamsetvā paṇiyaghaṭaṃ“ bhinditvā pā-
sāpaphalakaṃ¹⁷ khīpivā ālambanaphalakaṃ luṇḍitvā¹⁸ taṃ
tāpasam māretvā va¹⁹ gamissāmīti“ ekaṃ gahanaṭṭhānaṃ pavi-
sivā āgamanamaggaṃ olokento arthāsi. Indasamānagotto tassa²⁰

¹ B' omite ca. ² B' addo satiraṃ. ³ B' vuddh-. ⁴ B' -ppadeso. ⁵ K Indasamānagotto. ⁶ B' nāma. ⁷ B' pakkosāpotvā. ⁸ B' taṃ. ⁹ B' vuddhi-. ¹⁰ B' posemīti. ¹¹ B' -yiasasīti. ¹² K na. ¹³ B' hatthi. ¹⁴ K paṇiya-, B' paṇiya-. ¹⁵ K pāsāpaphalakaṃ, B' pāsāpaphalakaṃ. ¹⁶ K luṇḍitvā. ¹⁷ B' omite ca.

gocaram gahetvā subbesam purato va āgacchanto¹ tam diṣvā
pakāṣaṇṇo² yev³ nssa santikam agamasi⁴. Atha naṃ so
hatthi gahanattihānā nikkhamitvā soṇḍāya parāmaṇṇvā bhūmiyaṃ
pādetvā eṣam pādena akkamitvā jīvitaṃ kkhayaṃ pāpetvā muddi-
1 tvā koḍḍanāḍam katvā araṇṇam pāvīsi. Sesatāpasā⁵ tadā pa-
vattim Bodhisattassa ārocesum. Bodhisatto „kāpurisehi saddhīm
saṅgaḃgo na kātabbo“ ti vatvā imā gāthā āha:

1. Na saṅkhavaṃ kāpurisena kayirā⁶
ariyo anariyena pajānam attham
10 ciraṇuvuttho pi karoti pāpam
gajo yathā Indasamānagottaro. 21.

2. Yam tv-eva⁷ jaṇṇā sadiṣo mamev ti
sileva paṇṇāya sutena cāpi
ten⁸ eva mettum kayirātha saddhīm,
15 sukhāvaho sappuriseva saṅgamo ti. 22.

Tatha „na saṅkhavaṃ kāpurisena kayirā“ ti kucchitena⁹ kodha-
purisena saddhīm saṅkhaṇṇavaṃ vā mittaṃsaṇṇavaṃ vā na kayirātha, ariyo
anariyena pajānam attham ti, ariyo ti cattāro ariyā; seṭṭharīyo lingarīyo
dassanariyo paṭivuddharīyo ti, teṇ koḍḍarīyo idha adhippeto, so pajānam at-
10 tham attham: pajānanto atthānattakāroḍḍo ācāro (hiṇṇo ariyapuggalo anariyena
nīlajjens dussileṇa saddhīb saṅkhavaṃ¹⁰ na karoyyā ti attho, kkhāḍḍayyā:
ciraṇuvuttho pi karoti pāpam ti jamev anariyo ciraṇo ekato anuvuttho pi
tam¹¹ ekatonivāṇam agametvā karoti pāpam. Imasam kamman karoti yeva,
yathā hi: gajo yathā Indasamānagottaro yathā so gajo Indasamānagottaro
mārento pāpam akkheṭti attho; yam tv-eva¹² jaṇṇā sadiṣo mamev ti idam
yam tv-eva¹³ puggalam apam mamev atthāṇi sadiṣo ti jāneyyā ten¹⁴ eva saddhīm
kayirātha, sappuriseva saddhīm¹⁵ saṅgamo sukhāvaho ti¹⁶.

¹ B¹ gacchanto. ² B² -saṇṇo. ³ B³ āg-. ⁴ B⁴ seṭṭh-. ⁵ B⁵ kayirātha. ⁶ so B⁶; K
yathava, B⁷ yatheva. ⁷ B⁷ kayirātha. ⁸ K cchitana, B⁸ kucchitana. ⁹ B⁹ saṅkhā-
saṇṇavaṃ vā mittaṃsaṇṇavaṃ vā. ¹⁰ B¹⁰ etam. ¹¹ so B¹¹; K B¹² pavatvā. ¹² K
has added kayirātha sappuriseva saddhīm, B¹³ omits these words. ¹³ K sukhāva-
hato, B¹⁴ sukhāvahotto.

Evam Bodhisatto „anovādakena nāma na bhavitabbam, so-
 sikkhiteṇa bhavitum vaṭṭatīti“ isiganam ovaditvā Indasamāna-
 gottassa sarīrakiccam karetvā¹ Brahmayihāram² bhāvetvā
 brahmalokūpago ahoṣi.

Satthā imaṃ dhammadessanā āharitvā jātakaṃ samodhānesi: 2
 „Tadā Indasamānagotto ayaṃ dubbaco ahoṣi, gaṇasatthā pana aham
 evā“ ti. Indasamānagottajātakam³.

2. Santhavajātaka.

Na santhavasmā param attī pi pāpiyo u. Idam Satthā
 Jetavane viharanto aggijuhannān ārabhva katheṣi. Vatthum hetthā 10
 Naṅguttahajātaka kathitasamāsam eva. Bhikkhū te aggim⁴ juhante
 divā „bhante, jaṭṭā nānappakāraṃ nīrchāṭṭapāni karonti, attī no kho
 ettha vadḍhīti“⁵ Bhagavantaṃ pucchimān. Satthā „na bhikkhave ettha
 kūci vadḍhī“ nāma attī, porāṇakapanditān aggijuhane vadḍhī⁶ at-
 thīti⁷ sūnāya⁸ ciraṇi aggim juhitrā⁹ namim¹⁰ kamme avadḍhim¹¹ eva 15
 divā aggim udakam nibbāpetvā sikkhādīhi pothetvā pothetvā puna ni-
 vatṭitvāpi na olekessu“ ti eva uttama āhari:

Attī Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam karente Bo-
 dhisatto brāhmaṇakule nibbatti. Mātāpitaro tassa jātaggim
 gahetvā taṃ soḷasaavassapadesa¹² thitān āhaṃsu: „kūh tāta jā-
 taggim gahetvā araṇṇe aggim paricarissasi“¹³ udāhu tayo veḍe
 aggaghitvā¹⁴ kuṭumbam saṅghapetvā gharāvāsaṃ vasissasi¹⁵.
 So „na me gharāvāsaṃ“ attī¹⁶, araṇṇe aggim paricaritvā
 Brahmaloṇa-parāyano bhavissāmīti¹⁷ jātaggim gahetvā mātā-
 pitaro vanditvā araṇṇam pavieṭvā paṇṇasālāya vasaṃ kappetvā 20
 aggim paricari. So ākadvasaṃ nimantitayṭhānaṃ gantvā sappiṇā
 pāyasaṃ labḍtvā „imaṃ pāyasaṃ Mahābrahmuno yajissāmīti“

¹ B¹ karvā. ² B¹ -vihāra. ³ B¹ adda pethamena. ⁴ both MSS. aggi. ⁵ B¹ vad-
 dhi. ⁶ B¹ vadḍhi. ⁷ K vadḍhim, B¹ vadḍhi. ⁸ K sūnāya. B¹ paṭṭāya.
⁹ B¹ juhetrā. ¹⁰ B¹ avadḍhim. ¹¹ B¹ -vassapa-. ¹² K -carassasi. ¹³ B¹ -hetvā.
¹⁴ B¹ -vassasa attīho.

pāyāsam¹ āharitvā aggim jāletvā² „Aggim tāva Bhagavantam³
sappiyuttam⁴ pāyāsam pāyemti⁵“ pāyāsam agginhi pakkhipi.
Bahusāsehe pāyase agginhi pakkhittamatto yeva aggi accogga-
tāhi agginhi⁶ paṇṇasālān jhāpesi. Brāhmaṇo bhittatasito⁷ palā-
yitvā bahi itatvā „kāpurisehi⁸ nāma saṁthavo na kātabbo,
idāni me iminā agginā kiechena katā paṇṇasālā jhāpitā“ ti
vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Na saṁthavasmi param atthi pāpiyo
yo saṁthavo kāpurisena hoti,
10 santappito sappinā pāyasena⁹
kiechā katam paṇṇakuṭim¹⁰ adarbhahitī¹¹. 23.

Tatha na saṁthavasmi ti tathasaṁthavā mīttasaṁthavāpi ca ti dāsi-
dhāpi¹² etasmā saṁthavā param uttarim aññam pāpataram limakataren¹³ nāma
n¹⁴ atthim attho, yo saṁthavo kāpurisena ti yo pāpānā kāpurisena siddhim
15 divedha pi saṁthavo¹⁵ tato pāpataram aññam n¹⁶ atthi, kasma: santappito
-pa.¹⁷ adarbhahitī¹⁸ yasmā sappinā ca pāyasena ca¹⁹ santappito pi syam
aggi mayā kiechena katam paṇṇasālān jhāpeti attho.

So²⁰ evam vatvā „na me tayā²¹ mittadābhina²² attho“ ti
tam aggin udakena nibbāpetvā sākkhihi pothetvā anto Hima-
20 vantam pavasanto ekam sāmāgim²³ sīhasa ca vyagghasa²⁴
ca dīpiva²⁵ ca²⁶ mukham lehanti²⁷ diśvā „sappurisehi sad-
dhim saṁthavā paraṁ²⁸ seyyo nāma n²⁹ atthōti“ cintetvā dutti-
yam gātham āha:

1. Na saṁthavasmi param atthi seyyo
30 yo saṁthavo sappurisena hoti,

¹ B¹ mahābrahmanānaṁ dāsihi ti tam pāyasam. ² K jāletvā. ³ B¹ Bhagavantam.

⁴ B¹ sappiyutta. ⁵ B¹ adda so. ⁶ B¹ amehhi. ⁷ B¹ -tasito. ⁸ B¹ kāpūti. ⁹ B¹ pāyasena.

¹⁰ B¹ -kuṭi. ¹¹ B¹ adarbhahitī. B¹ adarbhahitī. ¹² B¹ omite ti dāsi-dhāpi.

¹³ B¹ omite limakataren. ¹⁴ K saṁthavo. B¹ saṁthavo. ¹⁵ K omite pa.

B¹ ya. ¹⁶ K adarbhahitī. B¹ adarbhahitī. ¹⁷ K adda tam. ¹⁸ B¹ so. ¹⁹ K nāya.

B¹ tasitā. ²⁰ K -dābhina. B¹ -doppina. ²¹ K sāmāgim. B¹ sāmā nāma mgi.

²² B¹ vyagghasa. ²³ K dīpiva. ²⁴ B¹ omite ca. ²⁵ B¹ lehanti. ²⁶ B¹ paramam.

sīhasa vyagghassa¹ ca dipino ca
sānā mukham lehati santhavenā² 'ti. 24.

Tathā sānā mukham lehati santhavenā³ 'ti sānā⁴ nigāḥaṇṇaṁ dīpa-
maṁ⁵ jantunā santhavena sīhasena mukham lehati⁶.

Evam vutvā Bodhisatto anto Himavantaṁ pavasiṭṭvā isi-
palahajjani⁷ palahajjivā abhiññā ca samāpattiyo ca nibhattetvā
jīvitapariyasāno brahmalokūpago ahoṣi.

Satthā imaṁ dhammadāsaṇaṁ⁸ āhuritvā jātakaṁ samodhāvesi.
„Teṇa samayena tūpaṣo aham eva ahoṣi“⁹ ti. Santhava-jātakaṁ¹⁰.

3. Susimajātaka.

16

Kālamigū¹ setadantā tara ima ti. Imaṁ Satthā Jeta-
raṇe vihamato chandakadānaṁ āruhhā kathesi. Sāvatthiyyaṁ hi
kadāci ekam eva kulaṁ buddhapamukkhassa bhikkhusaṅghassa dānaṁ
denti, kadāci aññatithiyyaṁ denti, kadāci² gaṇabandhanena³ taṁ
ekuto hinvā denti, kadāci viṭṭhisabhāgena, kadāci sakalanagaravāsa-
chamtakaṁ saṁharitvā⁴ dānaṁ denti. Imasmiṁ pana kīḷo sakala-
nagaravāsiṇo chandakaṁ saṁharitvā⁵ sabba-parikkhāradānaṁ añjeteṁ
dve kuṭṭhāsā hinvā ekacce „imaṁ saṁhapanikkhāradānaṁ aññatithi-
yyaṁ dāsaṁā“⁶ ti āvāsa ekacce „buddhapamukhassa bhikkhusaṅ-
ghassa“⁷ ti. Evaṁ punappuna⁸ kathāya vattamānāya aññatithiya-
sāvakehi⁹ aññatithiyyasāthi¹⁰ ōeva Buddhāsāvakehi buddhapamukhassa
bhikkhusaṅghassa¹¹ cā 'ti rutte „saṁbahulaṁ karissāma“¹² ti saṁbahula-
tāya katāya „buddhapamukhassa saṅghassa dāsaṁā“¹³ ti tadantā yeva
bahu¹⁴ jāti, teva ōeva¹⁵ kathā patijjhāsi, aññatithiyyasāveskā Buddha-
naṁ dātābhaddānaṁ antarāyaṁ kātunā ānakkhiṇaṁ. Nāgarā buddha-
pamukhaṁ saṅghaṁ āvāsetvā satthāhaṁ mahādānaṁ paratitvā sattha-
jīvaṇe saṁhapanikkhāre¹⁶ adāmaṁ. Satthā anumodamaṁ katvā mahājānaṁ

¹ B vyagghassa. ² K sānā. ³ both K and B rāṇaṁ. ⁴ B' bāhi. ⁵ B' dip-
pajjani. ⁶ K dāsaṁā. ⁷ B' āvāsaṇaṁ samayena tūpaṣo ahoṣi. ⁸ B' aññ-
atithiyyaṁ. ⁹ both K and B kīḷa. ¹⁰ B' gaṇabandhanena. ¹¹ K vutvā aññatithi-
yyaṁ denti kadāci. ¹² so B' K saṁharitvā, B' haritvā. ¹³ so B' B' K
saṁharitvā. ¹⁴ K saṁghassa. ¹⁵ B' punnaṁ. ¹⁶ B' saṁharitvā. ¹⁷ K saṁ-
ghassa. ¹⁸ B' bahu. ¹⁹ K samayena. ²⁰ B' bāhi.

maggaḥalehi bodhisatvā Jetavanavijhāraṃ eva gaṇṭhā bhikkhusaṅghena¹
 vutte dasāte gandhakūṭipamakkhe² thatvā³ Sugatovādaṃ datvā gandha-
 kuṭipāṃ parisi. Sāyaṇhasamaye bhikkhū dhammasabhāyāṃ sannipatiṭṭvā⁴
 kathāṃ sannipāpeṣuṃ: „āvuso aññatitthiyasārukā Buddhānaṃ dāraha-
 dānassa⁵ antarāyakaṇṇapattihāya⁶ vāyamaṇṭāpi antarāyaṃ kātum nāsa-
 kkhimsu, taṃ sabbaḥparikkhārādānaṃ⁷ Buddhānaṃ yeva pādamūlaṃ⁸
 āgataṃ, aho Buddhābalaṃ⁹ nāma puṇṇaṇṇaṃ“ ti. Satthā āgaṇṭhā
 „kāyaṃ nu ‘tiha bhikkhave etarahi kathāya sannisimaṃ“¹⁰ ti pucchitvā
 „imāya nāma“¹¹ ti vutte „na bhikkhave ete aññatitthiyasārukā idāṃ“
 10 eva mayham dārabhadānassa antarāyakaṇṇapattihāya¹² vāyamaṇṭi, pubbe
 pi vāyamiṃsu, so pana parikkhāro sabhakāle¹³ pi man’ eva¹⁴ pādamū-
 laṃ“¹⁵ āgacchatitthi¹⁶ vatvā atitāṃ āhuti:

Aṭṭe Bārāṇasīyaṃ Sueṇṇa nāma rājā abosi. Tada
 Bodhisatto tassa purohitassa brāhmaṇiyā kucchisimā¹⁷
 15 paṭisaṇḍhiṃ gaṇhi. Tassa soḷasaṇṇasakāle piṭṭa kālāṃ akāsi.
 So pana dharamānakāle raṇṇo hatthimaṇḍalākārako abosi,
 hatthimaṇḍalā¹⁸ maṇḍalākāraṇṇapattihāna¹⁹ ābhataṃ²⁰ upakaraṇa-
 bhaṇḍaṃ²¹ ca hatthalaṇḍakāraṇṇaṃ ca sabbaṃ so yeva ala-
 tha²². Evam aśe ekekasmim maṇḍale²³ kotimattaṃ²⁴
 20 dhanāṃ uppajjati²⁵. Atha tasmim kāle hatthimaṇḍalachaṇo
 sampāpuri. Sesabrāhmaṇa²⁶ rājānaṃ upasāṇikamitvā „mahā-
 rāja, hatthimaṇḍalachaṇo sampatto, maṇḍalaṃ kātum vattati“²⁷,
 purohitabrāhmaṇassa putte pana²⁸ atidharaṇo n’ eva tayo vede²⁹
 jānāti na hatthisuttaṃ, mayam hatthimaṇḍalaṃ karissāma³⁰ ti
 25 āhamsu. Rāja „sādhū“³¹ ti sampajjehi. Brāhmaṇa „purohita-
 puttaṃ hatthimaṇḍalaṃ kātum adatvā hatthimaṇḍalaṃ katvā
 mayam dhanam gaṇhissāma“³² ti hatthatoruṭṭhā vicaraṇi³³.
 Atha „catutthe divase maṇḍalaṃ“³⁴ bhavissati³⁵ Bodhisattassa

¹ B¹ saṅgha. ² B² -koti. ³ B³ katvā. ⁴ B⁴ dārahaṇa. ⁵ B⁵ saṇṭhi-
⁶ B⁶ mitta. ⁷ B⁷ balam. ⁸ B⁸ antarāyama. ⁹ B⁹ saṇṭhaleṇa. ¹⁰ B¹⁰ mayham
 eva. ¹¹ K -manā. ¹² B¹² āgacchatitthi. ¹³ B¹³ kāmā. ¹⁴ K -karaṇa. ¹⁵ K ābhata,
 B¹⁶ ātha. ¹⁶ B¹⁶ upakāraṇaṇṇaṇṇa. ¹⁷ B¹⁷ alaṭṭha. ¹⁸ B¹⁸ maṇḍala. ¹⁹ B¹⁹ -matta
²⁰ B²⁰ uppajji. ²¹ B²¹ -sa. ²² B²² vattati. ²³ B²³ pana putte. ²⁴ B²⁴ vede.
²⁵ B²⁵ hatthimaṇḍala. ²⁶ B²⁶ āhara. ²⁷ B²⁷ hatthimaṇḍalaṃ.

mātā taṁ pavattiṁ sutvā „hatthimaṅgalakarasu”¹ nāma yāva
 sattamaṁ kulaparivattā² amhākaṁ, vaṇiso ca no osakkhasati³
 dhanā ca paribhāyissamā⁴”⁵ ti anuvasamānā parodī. Bodhisatto
 „kasmā amma rodasīti”⁶ vatvā taṁ karanāṁ sutvā „nāno amma
 ahaṁ maṅgalaṁ karissāmīti”⁷ āha. „Tāta tvaṁ u’ eva tayo
 vede”⁸ jānāsi na hatthisuttaṁ, kathaṁ maṅgalaṁ karissa-
 sīti”⁹. „Amma kadā pana hatthimaṅgalaṁ karissanti”¹⁰.
 „Ito catutthe divase tātā”¹¹ ti. „Amma tayo pana vede”¹² pa-
 gane katvā hatthisuttaṁ jānanakā ācariyā”¹³ kaheṁ vasaṇṭi”¹⁴.
 „Tāta evarūpo disāpāmokkhācariyo”¹⁵ ito vīsaṃyojanasatamatthake”¹⁶ 10
 Gandhāraratthe Takkaṣilāyaṁ vasatīti”¹⁷. „Amma amhākaṁ
 vaṇisaṁ na nāsessāmi, eva ekadivaseṁ”¹⁸ eva Takkaṣilaṁ¹⁹ gantvā
 ekaratten’²⁰ eva tayo vede’²¹ ca²² hatthisuttaṁ ca uggaṇṭhvā²³
 punadivase āgantvā catutthe divase hatthimaṅgalaṁ karissāmi,
 mā rodīti”²⁴ mātaraṁ samassāsetvā Bodhisatto punadivase pāto 15
 va bhūñjītvā ekako va ukkhamitvā ekadivaseṁ”²⁵ eva Takkaṣilaṁ
 gantvā ācariyaṁ vanditvā ekamante”²⁶ nisīdi. Atha naṁ āca-
 riyo „kuto āgato si tātā”²⁷ ti pucchī. „Bārāṇasito ācariyā”²⁸ ti.
 „Kea’ atthenā”²⁹ ti. „Tumhākaṁ santike tayo”³⁰ vede’³¹ ca hatthi-
 suttaṁ”³² ca uggaṇṭhatthāyā”³³ ti. „Sādhū tāta, uggaṇṭhā”³⁴ 20
 ’ti. Bodhisatto „ācariya mayhaṁ kammaṁ accāyikaṁ”³⁵ ti saḥ-
 baṁ pavattiṁ ārocetvā „ahaṁ ekadivaseṁ”³⁶ eva vīsaṃyojanasatamaṁ³⁷
 āgato, ajj’³⁸ ekarattaṁ”³⁹ mayhaṁ yeva”⁴⁰ okāsaṁ karotha, ito ta-
 tiya”⁴¹ hatthimaṅgalaṁ”⁴² bhavissati, ahaṁ ekeṁ”⁴³ eva uddesa-
 maggena sabbaṁ uggaṇṭhissāmīti”⁴⁴ vatvā ācariyaṁ okāsaṁ 25
 kāretvā ācariyassa pāde dhovītvā saḥassatthavikaṁ purato

¹ 10 B¹; K -karasaṁ, B² -kharasaṁ. ² K -vaḍḍhā, B¹ -vaṇṭi. ³ K -raṇo osak-
 khi-, B¹ -ekhuṇo osakkhi-, B² -chaṇo osakkhi-. ⁴ K -yissāmi, B¹ -yissāmi. ⁵ B² -kato.
⁶ B¹ -kulasatthi. ⁷ B¹ -karissasīti. ⁸ K -kaccariyā, B¹ -kaccariyo. ⁹ B¹ -vasatīti.
¹⁰ B¹ -kātā ācariyo. ¹¹ K -vīsaṃyojana-, B¹ -vīsaṃyojanasatamatthake. ¹² K -lāyaṁ.
¹³ B¹ -amhā ca. ¹⁴ B¹ -katvā. ¹⁵ B¹ -rodasīti. ¹⁶ B¹ -tam. ¹⁷ K -omho tayo.
¹⁸ K -sutte. ¹⁹ B¹ -uggaṇṭhāyā. ²⁰ B¹ -hāṭhā. ²¹ K -vīsaṁ-. ²² K -rūṇṇā,
 B¹ -satthāṇā. ²³ B¹ -mayhaṁ ōvea. ²⁴ K -ya. ²⁵ B¹ -tam.

thapetvā vanditvā ekamantaṃ nisīno pariyattin thapetvā aruṇe
 uggacchante uggacchante taya vede¹ batthasuttaṃ ca nīṭha-
 petvā² „aṇṇaṃ³ pi atthi ācariya⁴“ ti pucchitvā „u⁵ atthi tāta,
 sabbam nīṭhitaṃ“ ti vutte „ācariya imasmiṃ gante⁶ ettakam⁷
 a paḍam paccābhattam⁸ ettakam⁹ sajjhāyamūḥhatthānam, ito
 paṭṭhāya antevāsika evaṃ vāceyyātha¹⁰“ ti ācariyassa sippam¹¹
 sōdhetvā pāto va bhūñjitvā ācariyam vanditvā ekadivaseṃ¹² eva
 Bārāṇasim paccāgantvā mātaraṃ vanditvā „uggaṇhitao te tāta
 sippam¹³“ ti vutte „āṃsā¹⁴“ ti vatvā mātaraṃ paritosesi. Puna-
 10 divase batthhiṃsaṃ maṅgalachapo¹⁵ paṭiyādīyittha¹⁶. Sāramatte¹⁷
 batthhi¹⁸ sonnālamkāre sonnadhaje¹⁹ hemajālasāṇhane²⁰ kaṭvā
 thapesun, rājāṅgapaṇi alambkarimso. Brāhmaṇa „mayam batthhi-
 maṅgalaṃ karissāma, mayam karissāma²¹“ ti maṇḍitapaśādhita
 aṭṭhamso. Susīmo pi rājā sabbālamkārapatimandito²² ābhāra-
 15 malhaṇḍam²³ gāhāpetvā maṅgalatṭhāssaṃ agamāsi. Bodhisatto
 pi kumārāparihāreṇa alambkato sitano paribhaya purakkhata-
 parivārīto raṇṇo santikam gantvā „saccaṃ kira mahārāja tumhe
 ambhākaṃ vamsam²⁴“ nāsetvā aṇṇehi brāhmaṇehi batthhimaṅgalaṃ
 kāretvā²⁵ batthhālamkāraṃ ca upakaraṇṇi ca tesam dāssāma²⁶
 20 ti avacutthā²⁷ ti vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Kālā²⁸ migā setadanta tava ime²⁹
 parosataṃ hemajālābhichanna³⁰,
 te te³¹ dadāmi³² Susīma brūsi
 anussaraṃ pettipitāmahānaṃ³³ ti. 25.

23 Taṭṭha 10 te³⁴ dadāmi³⁵ Susīma brūsi³⁶ te ete³⁷ tava sante³⁸
 15 28 migā setadanta ti evaṃ ambhākaṃ gataṃ parosataṃ sabbālamkāra-

¹ B¹ vede. ² B² nīṭhā. ³ K aṇṇa, B³ aṇṇam. ⁴ B⁴ gante, ⁵ B⁵ ekam. ⁶ K
 paccābhattam, B⁶ paccābhattam. ⁷ B⁷ ettakam. ⁸ B⁸ ācariyasāṇam. ⁹ K -echane
¹⁰ B¹⁰ pariyādīyittha. ¹¹ B¹¹ sāramatte. ¹² so 10¹², both K and B¹² batthi. ¹³ B¹³ so
 raṇṇam. ¹⁴ B¹⁴ hemajālapatichanne. ¹⁵ B¹⁵ omīte mayam karissāma. ¹⁶ B¹⁶ -paṭi-
¹⁷ B¹⁷ upakaraṇahhaṇḍam. ¹⁸ B¹⁸ raṇṇaṃ ca sitānaṃ ca vamsam. ¹⁹ B¹⁹ taṭṭha
 20 B²⁰ kāla. ²¹ so all three MSS. ²² K B²² -bhāsaṇhane, B²³ -bhāsaṇḍā. ²³ K aṇṇi
 24 so. ²⁵ K penti, B²⁵ mettāsi. ²⁶ K heva. ²⁷ K adda tava. ²⁸ B²⁸ annika

paṭṭhamaṃ hatthi¹ aññesaṃ brāhmaṇānaṃ dadāmi² saccaṃ kira ttho Susima
evaṃ brūhi³ attho, anussaraṃ pettipitāmahanā⁴ ti ambhakaṃ ca attano ca
vaṇse⁵ pitupitāmahanā⁶ kappasā saranto yeva, idam vuttam hoti: mahārāja⁷,
yeva satamā⁸ kulaparivatta⁹ tumhākaṃ pitupitāmahanā¹⁰ ambhakaṃ pitupitā-
mahā¹¹ hatthimaṅgalāṃ karomi¹², so tvaṃ evaṃ anussaranto pi ambhakaṃ ca at-
tano ca vaṇsaṃ nāsetvā saccaṃ kira tvaṃ¹³ evaṃ brūhi.

Susimo rāja¹⁴ Bodhisattassa vacanāṃ sutvā dutiyaṃ gā-
tham āha:

2. Kālā¹⁵ migā setadantā mama ime
parosataṃ hemajālābhichannā¹⁶,
te te dadāmi¹⁷ vadāmi mūṇava¹⁸
anussaraṃ pettipitāmahanā¹⁹ ti. 26.

Tattha te te²⁰ dadāmi²¹ te ete hatthi²² aññesaṃ brāhmaṇānaṃ dadāmi²³
saccaṃ yeva mūṇava vadāmi he va²⁴ hatthi²⁵ brāhmaṇānaṃ dadāmi²⁶ attho²⁷, anu-
saraṃ pettipitāmahanā²⁸ ti pitupitāmahanā²⁹ pi³⁰ kiriyaṃ anussarāmi yeva³¹
so anussarāmi, ambhakaṃ pitupitāmahanā³² hatthimaṅgalāṃ tumhākaṃ pitupitā-
mahā³³ karomi³⁴ yeva anussaranto pi evaṃ vadāmi yeva³⁵ ti adhippāyaṃ evaṃ āha.

Atha naṃ Bodhisatto etad avoca: „Mahārāja ambhakaṃ ca
attano ca³⁶ vaṇsaṃ anussaranto yeva kaṃmā mañi ṭhapetvā
aññehi hatthimaṅgalāṃ kārūpethā³⁷ ‘ti. „Tvaṃ kira tāta tayo³⁸
vede³⁹ hatthisuttaṃ ca na jānāsīti mayhaṃ ārocesuṃ, tenāhaṃ
aññehi brāhmaṇehi kārūpemi⁴⁰. „Tena hi mahārāja ettha-
kesu⁴¹ brāhmaṇesu ekabrāhmaṇo pi vedesu⁴² vā hatthisutteṣu
vā ekadesam pi yadi mayā saddhiṃ kathetuṃ samattho atthi
uttahatu, tayo pi vede⁴³ hatthisuttaṃ ca saddhiṃ hatthimaṅ-
galakaraṇena mañi ṭhapetvā añño sakala-Jambudīpe pi jānanto

¹ both K and B¹ hatthi. ² B¹ attano yeva. ³ B¹ petti-. ⁴ K omits mahārāja.
⁵ K adds hi. ⁶ K -vaddhā. ⁷ B¹ petti-. ⁸ B¹ pettipitāmahi va. ⁹ B¹ -to.
¹⁰ K omits tvaṃ. ¹¹ K omits rāja. ¹² B¹ kīlā. ¹³ K -bhāsihannā. ¹⁴ K mā-
nava. ¹⁵ K lona. ¹⁶ K neva, B¹ te, B¹ tetava. ¹⁷ B¹ vadāmi. ¹⁸ B¹ adds te
brāhmaṇa saccaṃ eva vadāmi ti attho. ¹⁹ K omits pettipitāmahanā. ²⁰ B¹ omits
pitupitāmahanā pi. ²¹ B¹ pettipitā. B¹ pitupitā. ²² B¹ pitupitā. B¹ adds
maṅgalāṃ. ²³ K omits ca. ²⁴ B¹ heva. ²⁵ so both K and B¹. ²⁶ B¹ vedesu.

nāma n' atthitī¹“ sīhannādaṃ nadi. Ekabrāhmaṇo pi paṭisattu²
huvā uṭṭhātuṃ nāsakkhī. Bodhisatto attano kulavaṇṇasaṃ³ pa-
tiṭṭhāpetvā maṅgalaṃ katvā bahuni dhanam ādāya attano⁴ nive-
sanaṃ agamāsi.

- 5 Satthā imaṃ dhammadesanāṃ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakāni
samedhānesi: (keci sotāpamā ahesuṃ keci sakadāgāmīna keci anā-
gāmīna, keci arahattaṃ pāpuṇṇasu) „Tadā mātā Mahāmāyā ahoṣi, pitā
Suddhodano mahārājā, Susīmo rājā Annudo⁵, diṣṣāpamokkhaṇariya⁶ Sāri-
putto, māpāro pana ahaṃ evā⁷ ‘ti. Susimajātakam⁸“.

10 4. Gijjhajāṭaka.

- Yaṃ nu gijjhe yejanaṣatan ti. Idhaṃ Satthā Jetavana
vihārante ekaṃ mātāpissakabhikkhūṃ ārabha kathesi. Vattho⁹
Sāmajāṭuke āvibhavissati. Satthā pana taṃ bhikkhūṃ „saccaṃ kiṃ
tvam bhikkhu gūhī¹⁰ poseti¹¹“ pucchitvā „saccaṃ¹² ti vutte „kiṃ pana
15 te hotitī¹³“ pucchitvā¹⁴ „mātāpitara me bhāṇe¹⁵“ ti vutte „ādhū aś-
dhū¹⁶“ ti sādhukāraṃ daṭṭvā „amā bhikkhave imaṃ bhikkhūṃ ujjhāyittha,
purāṇakapaṇḍitāpi gaṇavasena aṇṇatākāsaṃ pi upakāraṃ akaṇṇu,
imassa pana mātāpitumhaṃ bhāro¹⁷ yevā¹⁸“ ti vatvā aṭṭhaṃ āhari:

- Atthi Bārāṇasīyaṃ Brahmādatte rajjam kārente Bo-
20 dhīsatto Gijjhapabbate gijjhayoniyaṃ nibbattitvā mātāpitara
poseti. Ath' ekasmiṃ kāle mahati¹⁹ vātavutthi²⁰ ahoṣi. Gijjhā
vātavutthiṃ sahitaṃ asakkontā sītābhayena Bārāṇasīṃ gantvā
pākārasamipe²¹ parikhāsamipe ca sīteṇa kampamānā nīsidiṃsu.
Tadā Bārāṇasīsetthi nagarā nikkhamitvā nahāyitaṃ gacchanto
25 te gijjhe kilamante diṣvā ekasmiṃ anovassakaṭṭhāne sannipāte-
tvā aggūṃ kūrāpetvā gosusānaṃ²² posetvā gomaṇisaṃ āharāpe-
tvā tesam dāpetvā ārakkhaṃ ṭhapesi. Gijjhā vūpasantūya

¹ B' paṭisattū. ² B' kulavāṇṇasaṃ. ³ K omiṭṭa attano. ⁴ B' adda ahoṣi. ⁵ B' -makkho āraṇiyo. ⁶ B' adda satiyari. ⁷ B' vatthū. ⁸ B' gūhī. ⁹ K poseti, B' po-
setiti. ¹⁰ B' kiṃ pana tvam poseti. ¹¹ B' pucchī. ¹² B' upakāraṃ tam thāro.
¹³ B' -ti. ¹⁴ K -vutthi. ¹⁵ B' adda so. ¹⁶ so B'; K gosusānaṃ, B' purāṇasānaṃ.

vātavutṭhiyā kallasarirā hutvā pabbataṃ eva agamaṃsu¹.
 Tatthi² eva³ sammipattitvā evaṃ mantayimāsu: „Bārāṇasissetṭhiṇā
 ambhākaṃ upakāro kato, 'katupakārassa'⁴ nāma paccupakāraṃ
 kātum vaṭṭatīti⁵, tasmā ito paṭṭhāya tumhesu yo yaṃ vattham⁶
 vā ābharapaṇi⁷ vā labhati tena taṃ⁸ Bārāṇasissetṭhiassa⁹ gehe
 ākāsaṅgaṇe pādetabbān¹⁰ ti. Tato paṭṭhāya giḥhā manussānaṃ
 vatthābharapaṇi¹¹ ātape sikkhāpentānaṃ pamādaṃ oloketvā senā
 viya mahāsaṇḍaṃ sahasā¹² gaheṭvā Bārāṇasissetṭhiassa gehe¹³ ākā-
 saṅgaṇe pārenti. So giḥhānaṃ ābharapaṇbhāvaṃ¹⁴ ātvā¹⁵ sab-
 bhāni tāni vīsuṃ yeva ṭhapāpesi¹⁶. „Giḥhā nagaraṃ vilumpantī-
 tīti¹⁷ raṇṇo ārocesuṃ. Rājā „okaṃ giḥham pi tāva gaṇhatha,
 sabbaṃ āharāpessāmīti¹⁸ tattha tattha pāse o¹⁹ eva²⁰ jālāni²¹ ca
 oḍḍāpesi²². Mātuposakagiḥho pāse bajjhi. Taṃ gaheṭvā „raṇṇo
 dassesāmā²³ 'ti nenti²⁴. Bārāṇasissetṭhi rājupaṭṭhānaṃ gac-
 chanto te²⁵ manusse giḥham gaheṭvā gacchanto diavā „mā imaṃ
 giḥham bādhayimāsu²⁶ ti saddhiṃ āeva agamāsi²⁷. Giḥham
 raṇṇo dassesuṃ. Atha naṃ rājā pucchi: „tumhe²⁸ nagaraṃ
 vilumpitvā²⁹ vatthādinī gaṇhathā³⁰ ti. „Ama mahārājā³¹ ti.
 „Kaasa³² dinnānti³³. „Bārāṇasissetṭhiassa³⁴ ti. „Kimkāraṇa³⁵ ti.
 „Ambhākaṃ tena jīvitaṃ dinnāṃ, upakārassa³⁶ nāma paccupa-
 kārāṃ katum vaṭṭati, tasmā adambhā³⁷ ti. Atha naṃ rājā
 „giḥhā kira yojanasatamattthake ṭhatvā³⁸ kuṇapaṇi passanti,
 kasmā tvaṃ attano oḍḍitaṃ pāsāṃ na passasīti³⁹ vatvā paṭha-
 maṃ gātham āha:

1. Yan⁴⁰ na giḥho yojanasataṃ kuṇapaṇi avekkhati
 kasmā jālaṃ ca pāsāṃ⁴¹ ca āsajjāpi na bujhasīti. 27.

¹ B¹ āgamaṃsu. ² B² adda te. ³ B³ adda ca. ⁴ B⁴ vattam. ⁵ B⁵ āharapaṇi.
⁶ B⁶ labhatuṃ tena taṃ. ⁷ B⁷ -sissetṭhiassa. ⁸ K⁸ vatthābharapaṇi, B⁸ vatthābharapa-
 ṇi. ⁹ K⁹ sahasā, B⁹ sahasa. ¹⁰ K¹⁰ omite gehe. ¹¹ B¹¹ āharapaṇi. ¹² B¹² ākāsa-
 ṅgaṇe. ¹³ B¹³ ṭhapeti. ¹⁴ K¹⁴ vilumpantīti, B¹⁴ vilumpantīti. ¹⁵ K¹⁵ ca. ¹⁶ K¹⁶ jālāni,
 B¹⁶ jāla. ¹⁷ B¹⁷ oḍḍāpesi. ¹⁸ B¹⁸ dassesāmā. ¹⁹ B¹⁹ nenti. ²⁰ K²⁰ omite te. ²¹ K²¹ -su,
 B²¹ mārasyaṇ. ²² B²² āg-. ²³ K²³ omite tumhe. ²⁴ K²⁴ vilum-. ²⁵ B²⁵ adda vā.
²⁶ B²⁶ upakārakassa. ²⁷ K²⁷ ambhā. ²⁸ B²⁸ katvā. ²⁹ B²⁹ yaṃ. ³⁰ B³⁰ jālaṃ.

Tattha yānā ānāpānāntā, nā 'ti nāmattho āpāno, gijjho nāma yu-
janasatāṃ atikkamitvā phīḷāni kinnapāni avekkhanti paccetiṭṭhi attho, āsajjāpīti
āsādetvāpi sampāpūnitvāpi attho, evaṃ attano atthāya eḍḍitam jālaṃ ca pāsāḥ¹
ca paṭṭāpīti kammā na bujjhasiṭi pucchī².

5 Gijjho tassa vacanaṃ sutvā dutiyaṃ gātham āha:

9. Yadā parābhavo hoti poṣo jīvitasakkhaye
attha jālaṃ ca pāsāṃ ca āsajjāpī³ na bujjhatīti. 28.

Tattha parābhavo ti vāṇaso, poṣo ti satto.

Gijjhassa vacanaṃ sutvā rājā seṭṭhīm pucchī: „saccaṃ ma-
10 hāseṭṭhi gijjhehi tunhākaṃ gehe vatthādini ābhatānti“⁴. „Sac-
caṃ devā“⁵ ti. „Kahaṃ tānti“⁶. „Deva mayā sabbāni viṣum
ṭhapitāni, yaṃ yesaṃ santakāṃ⁷ taṃ⁸ tesāṃ daṣṣāmi, imaṃ
gijjhaṃ vissajjethā“⁹ ti gijjhaṃ vissajjāpetvā mahāseṭṭhi¹⁰ sabbe-
saṃ santakāni dāpesi.

15 Satthā imaṃ dhammapadesanaṃ āharitvā¹¹ sāceṇi pakāsetvā jāta-
kaṃ samodhānesi: Saccapariyoṣāne mātuposakabbhikkhu¹² sotāpattiṭṭhale
paṭigghāhi) „Tadā rājā ānando abhosi, Bārāṇasīseṭṭhi Sāriputto, mātī-
posakagijjho¹³ pana ahaṃ evā“¹⁴ ti. Gijjhajātakaṃ¹⁵.

5. Nakulajātaka.

20 Saṇḍhīm¹⁶ katvā amittenā¹⁷ ti. Idam Satthā Jetavane¹⁸
viharante seḍḍhamānānaṃ ārabbhā katvosi, Vāṭṭhaṃ¹⁹ heṭṭhū Uraga-
jātaka²⁰ kathitasoddisso eva. Idhāpi Satthā „am bhikkhave ime dve
mahāmattā idhū“ eva mayā samaggā katā, pubbe p²¹ āhaṃ ime sa-
magge akāsiṃ yevā“²² ti vatra atītaṃ āharī:

25 Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente Bo-
ddhisatto ekasmiṃ gāmake brāhmaṇakule nibhattitvā vayappatto

¹ B¹ pāsā. ² B¹ pucchati attho. ³ K āsajjāpī, B¹ āpajjāpī. ⁴ so B¹, K ābhatānti.

⁵ K santakāṃ? ⁶ taṃ struck out in K. ⁷ B¹ amita gijjhehi. . . . mahāseṭṭhi.

⁸ K daṣṣāmi. ⁹ B¹ mātuposaka-, K mātuposakabbhikkhū. ¹⁰ B¹ mātuposakagijjho.

¹¹ B¹ attho satuttham. ¹² B¹ siddhi. ¹³ B¹ Vejavane. ¹⁴ B¹ vattho. ¹⁵ K

uruga-, B¹ arabha-.

Takkasilāyaṃ¹ sabbasippāni² uggaḥetvā³ gharāvāsāni⁴ pahāya⁵ isi-
pabbajjāni⁶ pabbajitvā⁷ abhiññā⁸ ca samāpattiyo⁹ ca nibhattetvā¹⁰
nūchācuriyāya¹¹ vanamūlaphalāhāro¹² Himavantapadeso¹³ vāsāni¹⁴
kappesi. Tassa caṃkamanakotiyaṃ¹⁵ ekasmiṃ vammike nakulo¹⁶
vasati¹⁷, tass'eva ca¹⁸ santike ekasmiṃ rukkhavile¹⁹ sappo vāsāni²⁰ 5
kappesi. Te ubbo pi ahinakulā²¹ niccakālāni²² kalahaṇi²³ karonti.
Bodhisatto tesaṃ kalāhe ādinavaṇi²⁴ ca mettābhāvanāya²⁵ ca ānisaṃ-
saṃ kathetvā²⁶ „kalahaṇi nāma akatvā²⁷ samaggavāsāni²⁸ vasitūni²⁹
vaṭṭatīti“³⁰ ovaḍitvā³¹ ubbo pi te samagge akāsi. Atha sappassa
bahinikkhaṇṭakāle³² nakulo caṃkamanakotiyaṃ vammikaassa bila- 10
dvāre³³ āsāni³⁴ katvā mukhaṃ vivaritvā³⁵ nīpanno assasanto passa-
santo niddaṃ upagañchi³⁶. Bodhisatto taṃ tathā nipajjitvā³⁷ 15
niddāyamānaṃ diṣvā „kin nu kho te nīsaṃya bhayaṃ uppan-
na“³⁸ ti pucchanto paṭhamāni³⁹ gāthāni āha:

1. Sandhiṃ katvā amittena⁴⁰ aṇḍajena⁴¹ jalābujā⁴² 13
vivariya⁴³ dāṭhāni⁴⁴ sayasi⁴⁵, kuto te⁴⁶ bhayaṃ āgataṃ ti. 29.

Tatha sandhiṃ⁴⁷ katvā⁴⁸ ti mittabhāvaṃ karitvā⁴⁹, aṇḍajena⁵⁰ ti aṇḍa-
koma nibbattena⁵¹ nāgena, jalābujā⁵² ti nakulāni āsāni, so hi jalābujā⁵³ jātatā⁵⁴
jalābujā⁵⁵ ti vuccati, vivariya⁵⁶ ti vivaritaṃ.

Evāṃ Bodhisattena⁵⁷ vutto⁵⁸ nakulo „ayya, paecāmitto⁵⁹ nāma⁶⁰ 20
na⁶¹ avajānitaḥko āsaniṭakitaḥko yevā⁶² ti vatvā⁶³ dutiyaṃ gāthāni āha:

2. Saṃkethi⁶⁴ eva amittasmiṃ, mittasmiṃ pi na viśaṃso.
abhaṃ bhayaṃ uppannaṃ⁶⁵ apī mūlāni⁶⁶ kantatīti. 30.

Tatha abhaṃ bhayaṃ uppannaṃ⁶⁷ ti na tim te⁶⁸ bhayaṃ uppannaṃ⁶⁹ ti
abhaṃ, ka so⁷⁰ ti: mitto yamhi mittasmiṃ pi viśaṃso⁷¹ ti tato bhayaṃ upparijati, 25
na mūlāni⁷² pi⁷³ nīkantatīti⁷⁴ mittassa⁷⁵ sabbarandhanāni⁷⁶ viditāni⁷⁷ mūla-
ghaṭṭāni⁷⁸ asivattatīti⁷⁹ aṇḍo.

¹ B' adde gubhivā. ² so K and B; B' -cariya. ³ B' -ppadeso. ⁴ B' caṃkamanā-
⁵ K amita vasati. B' puto vasati after amita. ⁶ K tassavato, B' tassava. ⁷ B' ruk-
khaṇṭile. ⁸ B' vaṭṭatī. ⁹ B' -gacchi. ¹⁰ K nipajji, B' nipajjitvā. ¹¹ B' asassati.
¹² K nāni. ¹³ B' asiddhi. ¹⁴ B' katvā. ¹⁵ K vutta. ¹⁶ B' amita te. ¹⁷ B' so ko.
¹⁸ so K and B; B' mūla. ¹⁹ K nīkantatī. ²⁰ B' sappadantāni. ²¹ B' mūla-
ghaṭṭāni. ²² B' pavattatīti.

Atha naṁ Bodhisatto „mā bhāyi, yathā sappo¹ taya na dubbhati² ev³ āhuṁ akāsiṁ, tvaṁ ito paṭṭhāya tasmān āsāṁkaṁ mā karīti“ evaditvā cattāro Brahmaṇihāro bhāvetvā Brahma-loka-parāyano abosi. Te pi yathākammaṁ gatā.

- 5 Satthā imāṁ dhammaḍḍesaṁ āharitvā⁴ jātakaṁ samodhānesi: „Tadā sappo ca nakulo ca ime dve mahāmattā ahesuṁ, tāpaso paṇa uham evā“ ti. Nakulajātakaṁ⁵.

6. Upasāḥhajātaka.

- Upasāḥhakanāmānaṁ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto
 10 ekaṁ Upasāḥhakaṁ⁶ māna susānauddhikaṁ brāhmaṇaṁ ārabhha kathesi. So kira addho ahoṁ mahaddhano, diṭṭhigatikkattā⁷ paṇa dhumavikāro vasantānaṁ pi Buddhānaṁ saṅgahaṁ nāma na akāsi. Putto pan⁸ assa paṇḍito ahoṁ āgaccesampanno. So mahālakakāle puttān āha: „mā kho maṁ tāta aññassa vasalessa jhāpitasuāṇe jhāpehi⁹,
 15 ekasmiṁ paṇa anucehiṭṭhasuāṇe¹⁰ yeva maṁ jhāpeyyāsi¹¹“. „Tāta, ahaṁ tumhākaṁ jhāpetabbayuttakaṁ¹² thāneṁ na jānāmi. addhu vata maṁ ādāya gantvā imasmiṁ thāne maṁ jhāpeyyāsi¹³“ tumho va ācikkha-
 thā¹⁴“ ti. Brāhmaṇo „addhu tāta“ ti tam ādāya ugarā¹⁵ nikkhami-
 tvā ājijhakūṭamattthakaṁ abhirūhivā „tāta idam¹⁶ aññassa vasalessa
 20 na jhāpitaṭṭhānaṁ¹⁷, ettha maṁ jhāpeyyāsi¹⁸“ vatvā puttāna saddhiṁ
 pabbatā otaritūṁ ārabhi. Satthā paṇa tam divasaṁ paṇḍasakāle bodha-
 neyyabandhavo okento tesaṁ pitāputtānaṁ sotāpattimaggaṇaṁ upaṇi-
 sayācā addasa, tasmā tam¹⁹ maggaṁ gahetvā thitaluddako²⁰ viya
 pabbatapādāni gantvā tesaṁ pabbatamattthakā otarutānaṁ āgamaya-
 māno nisīdi. Te otarutā Satthāraṁ oddasamu. Satthā paṇisatthāraṁ
 25 karonto „kalam gamittha brāhmaṇā“ ti pucchī. Māpavo tam attham
 āroceti. Satthā „Jena hi ehi, tava pitarā ācikkhitāṭṭhānaṁ gacchāmā“
 ti ubbo pitāputte gahetvā pabbatamattthakaṁ āruya „katarāṁ²¹ thā-
 naṁ“ ti pucchī. Māpavo „Jenāṁ tiṇṇaṁ pabbatānaṁ antaraṁ ācikkhi

¹ B' sabbo. ² B' doppadi. ³ B' adda samāsi pakkasvā. ⁴ B' adda paṇesamam.

⁵ B' -kaṁ. ⁶ B' diṭṭhigatikkattā, B' diṭṭhigatipattā. ⁷ B' jhāpehi. ⁸ B' anucehi-

ṭṭha-, K. anucehiṭṭha-. ⁹ B' tumho āgacchathā. ¹⁰ B' gharā. ¹¹ B' omiṁ idāhi.

¹² B' vasalessa jhāpitaṭṭhānaṁ. ¹³ K. omiṁ tam. ¹⁴ K. thitaluddako. ¹⁵ B' mā-

gahetvā. ¹⁶ B' katarā.

bhante¹ ti āha. Sattā² „na kha māgava³ tava pitā⁴ idā⁵ eva susāna-
suddhiko⁶, pubbe pi susānasuddhiko va⁷, na c⁸ eso⁹ idā¹⁰ eva imas-
sīm¹¹ yeva thāne mañ jhāpeyyāsīti¹² tava ācikkhatī, pubbe pi imassīm¹³
yeva thāne attam jhāpanabhāva¹⁴ ācikkhīti¹⁵ vatvā tena yācito
sīlān āhāri¹⁶.

3

Attā¹ imassīm yeva Rājagahe ayaṃ eva Upasāhako
brāhmaṇo ayaṃ eva c² assa putto ahoṣi. Tada Bodhisatto
Magadharatthe brāhmanakule nibhattitvā paripuṇṇasippo isi-
pabbajjān pabbajjitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattitvā
jhānakīlaṃ kījanto Himavantapadeso³ ciraṃ vasitvā loṇambhilase- 10
vanattthāya Gijjhakūte paṇṇasālāya⁴ vihāsi. Tada so brāhmaṇo
iminā va niyāmena puttān vatvā puttēna „tumhe yeva me
tathārūpaṃ thānaṃ ācikkhatā⁵ ti vutte idam⁶ eva thānaṃ⁷
ācikkhitvā puttēna saddhīm otaranto Bodhisattān diavā tassa
santikaṃ upasāmkamī⁸ Bodhisatto ca⁹ iminā va niyāmena 13
pucchitvā māgavassa vacanaṃ sutvā „ohi, tava pitarā¹⁰ ācikkhi-
tatthānaṃ uccchittabhāvaṃ¹¹ vā anuccchittabhāvaṃ¹² vā jāni-
sāma¹³ ti tehi saddhīm pabbatamatthakaṃ āroya „idam¹⁴ tū-
paṃ pabbatānaṃ antaraṃ anuccchittatthānaṃ¹⁵ ti māgavenū
vutte „māgava, imassīm yeva thāne jhāpitakānaṃ¹⁶ pamāṇaṃ¹⁷ 20
a¹⁸ atthi, tav¹⁹ eva pitā imassīm yeva Rājagahe brāhmaṇakule
yeva²⁰ nibhattitvā Upasāhako yeva nāma²¹ hutvā imassīm
pabbatantare cūddasajātisahassāni jhāpito, paṭhaviyaṃ hi²² ajjhā-
pitatthānaṃ vā asusānatthānaṃ vā sīsānaṃ anivethitatthānaṃ²³
vā laddhuṃ na sakka²⁴ ti pubbenivāsānāgena paricchinditvā imaṃ 23
gāthadvayaṃ āha:

¹ B' attā aṃ māgava. ² B' adda na. ³ B' adda yeva. ⁴ B' omits pubbe - - -
ko va. ⁵ B' cesa. ⁶ C' adda yeva. ⁷ B' himavantapadeso. ⁸ K paṇṇasālāya.
⁹ B' idam. ¹⁰ B' thānaṃ. ¹¹ K upasāmkamitvā. ¹² B' omits ca. ¹³ B' pu-
ttena. ¹⁴ B' uccchitta-. K uccittittha-. ¹⁵ B' anuccchitta-. K anuccchitta-. ¹⁶ B' ime-
sām. ¹⁷ B' jhāpitakānaṃ. ¹⁸ B' adda nāma. ¹⁹ B' omits yeva. ²⁰ K nāmaṃ.
²¹ B' paṭhaviyaṃ. ²² B' sīsānaṃ anivethitatthānaṃ. ²³ B' anivethitatthānaṃ
omitting sīsānaṃ.

1. Upasāḷhakanāmanān¹ enhassāni catuddasa²
asmiṃ padese dadāhāni, n³ atthi⁴ loka anāmatāni. 31.
2. Yamhi saccaṃ ca dhammo ca alimhā saññamo⁵ damo⁶
etaḍ⁷ ariyā⁸ sevanti, etaṃ loka anāmatan ti. 32.
3. Tattha anāmatan ti mataṭṭhānaṃ hi upasāraṇena⁹ amatan ti vuccati,
taṃ puttābhento anāmatan ti āha, anāmatan¹⁰ ti pi pāṭha, lokasmiṃ hi ana-
mataṭṭhānaḥ¹¹ asuṇṇaṭṭhānaṃ nāma n¹² atthi¹³ attho; yamhi saccaṃ ca
dhammo ca¹⁴ ti yasmiṃ¹⁵ puggale catuasaccavattitūkaṃ¹⁶ pubbabhāgasaccañānaṃ
ca lokuttarasaccaṃ c¹⁷ eva atthi, ahiṃsā ti parameṃ ariṇeṃ¹⁸ arihetṭhānaṃ¹⁹,
10 saṃyamo ti sāsathiyamo, damo ti indriyadamanānaṃ idaṃ ca²⁰ gūṇajātaṃ ya-
smiṃ puggale atthi, etaḍariyā²¹ sevanti²² ariyā buddhā ca paccakābuddhā ca
buddhasāvakā ca etaṃ thānaṃ sevanti, evarūpaṃ puggalaṃ upasāḷhakananti²³
bhājanāti attho, etaṃ loka anāmatan ti etaṃ gūṇajātaṃ loka amataḥhāra-
sāḷhanā²⁴ amatan ti nāma²⁵.
13. Evaṃ Bodhisatto pitāputtānaṃ dhammaṃ desetvā cattāro
Brahmavihāre bhāvetvā Brahmaloḷa-parāyano ahoṣi.

Satthā imāṃ dhammadessanaṃ āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakaṃ
samedhānesi: (Saccapariyosāne ubho pitāputtā sotāpattiṃphale patijjhā-
hīṃhe) „Tadā pitāputtā va²⁶ etarahi pitāputtā abhesuṃ, tāpaṇo paṇa
vo aham evā²⁷ ti. Upasāḷhajātakam²⁸“.

7. Samiddhiajāta.

- Abhūtvā bhikkhavi bhikkhū ti, idaṃ Satthā Rajagahaṃ
nisāya Tapodārāme viharanto Samiddhitherasā ārabha kathaṃ.
Ekadvasaṃ hi āyasmā Samiddhi saḥharattāni padhānaṃ²⁹ padahitvā
25 aruṇaggaṃanavrelāyaṃ nahātva³⁰ suvaṇṇapaṇṇaṃ attabhāvaṃ lokkappaya-
māṇo antaravāsakaṃ nirāsetvā uttarāsaṃgaṃ hutthena gahetvā atthāsi.
Suparikkammakatā viya³¹ suvaṇṇapaṇṇiṃ attabhāvassamiddhiyā³² yva

¹ B¹ -nāmanā. ² K saññamo, B² saṃyamo. ³ Dhj. v. 201. ⁴ B³ etaḍ. ⁵ B⁴ aca-
riyā. ⁶ K mataṭṭhānaṃ upasāraṇaṇena. ⁷ B⁵ amatan. ⁸ B⁶ amataṭṭhānaṃ.
⁹ B⁷ atthi. ¹⁰ B⁸ yamhi. ¹¹ B⁹ catuasaccā ca vattitūka. ¹² B¹⁰ ariṇeṃ. ¹³ B¹¹ ya-
smiṃ. ¹⁴ B¹² catu. ¹⁵ B¹³ etaḍ ariyā. ¹⁶ B¹⁴ upasāḷhakanāni. ¹⁷ B¹⁵ anāmatan.
¹⁸ B¹⁶ anāmatan. ¹⁹ B¹⁷ nāma ti attho. ²⁰ B¹⁸ ca. ²¹ adda chathamaṃ. ²² B¹⁹ pa-
hānaṃ. ²³ B²⁰ bhāva. ²⁴ B²¹ adda hi. ²⁵ K attabhāvaṃ.

hi 'esa Samiddhīti nāman āhasi. Ath' assa asārasobhaggam divā
 ekā devadhītā paṭibaddhacittā theram evam āha: „tvaṃ kho si bhik-
 khu daharo yuvā sasu kūḷakoso bhaddo yobbanena samasāgato ubbi-
 rūpo dassaniyo pāsādiko, ovarūpassa tava kāme aparibhuṅgītvā ko attho
 pabbajjāya, kāme tava paribhuṅgassu, pacchā pabbajitvā samaga- 5
 dhammam karissasīti¹“. Atha nam therō āha: „devadhīte, asukasmim
 nāma vayo thito marissāmiti manā maraṇakālam na jānāmi, esa me
 kāle paṭicchanno, tasmā tarupakāle yeva samagullhannam katvā duk-
 khass' antam karissāmiti². Sā therassa santikā paṭisaṅghāram ābhūtā
 intth' er' antaradhāyī³. Therō Sattthāram upasamkannitvā etam attham 10
 āroceti. Sattthā „sa kho Samiddhī tvaṃ ōva etarahi devadhītāya
 palobhite, pubbe pi devadhitaro pabbajite palobhesum yevā⁴“ 'ti vatvā
 tena yācīte attān āharī:

Attite Bārāṇasiyam Brahmadatto rajjam kārento
 Bodhisatto ekasmin Kāsigāmake⁵ brāhmaṇakale nibbattitvā 15
 yayappatto sabbasipposu⁶ nipphattim patvā isipabbajjam
 pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattitvā Himavanta-
 padese ekam jātassaraṃ nissāya vāsam kappesi. So sabbarattim
 padhānam padahitvā aruṇḍagamanavelāya nahātvā ekam valka-
 lam nivāsetvā ekam hatthena gahetvā sarīram nivodakam⁷ 20
 karonto atthāsi. Ath' assa rūpaggappattaṃ attabhavaṃ oloke-
 tvā paṭibaddhacittā⁸ ekā devadhītā Bodhisattaṃ palobhayamānā
 imam paṭhamam gātham āha:

1. Abhutvā bhikkhasi bhikkhu, na hi bhutvāna bhikkhasi,
 bhutvāna bhikkhu bhikkhassu, mā tam kālo upaccagā ti. 33. 23

Tatthe abhutvā bhikkhasi bhikkhū 'ti tam daharakāle bhikkhūmarasena
 vattukāme abhūjītvā ca bhikkhāya vasaṃ, na hi bhutvāna bhikkhasi¹
 nam nāma paṭicakkāmagucco bhūjītvā bhikkhāya caritabbho, na hi bhutvāna
 bhikkhasi, kāme abhutvā ca bhikkhūmarasam upagato si, bhutvāna bhikkhu
 bhikkhassu 'ti bhikkhu-daharakāle tava kāme bhūjī², bhutvāna³ pacchā ma- 30
 hallakakāle bhikkhassu, mā tam kālo upaccagā 'ti ayam kāme bhūjanakāle
 daharakāle tvaṃ mā atikkameti⁴ 'ti.

¹ B¹ -vassīti. ² B² tatheva antara:dhāyī. ³ B³ gāmake. ⁴ K -sippe. ⁵ so. B⁶ B⁷.
 K rodakam. ⁶ B⁸ paṭibaddha-. ⁷ B⁹ omite bhūjī. ⁸ B¹⁰ bhūjītvā.

Bodhisatto devadhitāya vacanaṃ sutvā attano' ajjhāsayam
pakāseṇto dutiyam gūtham āha:

7. Kālaṃ vo 'haṃ na jānāmi, chaṇno kālo na dīssati,
tasmā abhūtvā bhikkhāmi, mā maṃ⁹ kālo upaccagā ti. 34.

8. Tattha kālaṃ vo haṃ na jānāmi vo ti upātanattano, ahaṃ paṭha-
mataya vā mayā maritabbam majjhimataya vā pacchimamataya vā ti evaṃ attano
maragakkālaṃ na jānāmi, utpannāṭṭhāpi¹⁰ hi puggaleva

Jivitaṃ vyādhī kālo¹¹ va dehanikkheparasaṃ¹² gati
pamā te¹³ jīvanakassuṇṇaṃ antimaṃ na jāyare¹⁴,

10 chaṇno kālo na dīssatīti yasmiṃ¹⁵ aruhasmiṃ nāma vasaṃkālā¹⁶ va komaṇṇāṭṭhi-
ntukālā¹⁷ vā mayā maritabbam ti mayham p'esa¹⁸ chaṇno kālo na dīssati, upattho-
chaṇno hitvā¹⁹ hito²⁰ na paññāyati, tasmā abhūtvā bhikkhāmi²¹ teṇa kīra-
pena kīmaguṇa²² abhūtvā va²³ bhikkhāmi²⁴, mā maṃ kālo upaccagā ti
maṃ samasādhamaṃsa²⁵ karagakkālo mā atikkamati²⁶, imiṃ kīrapena dāhara
15 vasaṃsino pabbajjīva samasādhamaṃsaṃ karomīti²⁷.

Devadhitā²⁸ Bodhisattassa vacanaṃ sutvā tatth' ev'
antaradhāyi²⁹.

Satthā imam dhammaḍḍaṇaṃ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā devadhitā ayaṃ devadhitā ahoi³⁰“, ahaṃ eva teṇa samayena
30 āpaso ahoṃ³¹ ti. Samiddhi-jātakam³².

8. Sakupagghijātaka.

Seno balasā patamāno ti. Idam Satthā Jetavane viharanto
attano³³ ajjhāsayam sakupavādasuttaṃ ārabba kathesi. Ekadi-
vasaṃ³⁴ hi Satthā bhikkhū āmantovā „gocaro bhikkhave caratha
va sake pottiko viṣaye“ ti imam samyuttaṃ Mahāvagge suttantaṃ³⁵

¹ K adda ca. ² B haṃ. ³ B utpannāṭṭhena. ⁴ B vyādhī. ⁵ B dehanikkhe-
parasaṃ. ⁶ B paṭṭhe. ⁷ B jīrayeti. ⁸ K tasmā. ⁹ K sayakālo. ¹⁰ B ha-
mantāṭṭhinaṃ. ¹¹ K -pomaṃ. B mayham eva. ¹² B hitto. ¹³ B paññakāma-
¹⁴ B omiṭṭe ca. ¹⁵ K -mi. ¹⁶ K savaṇa-. ¹⁷ B adda ti attho. ¹⁸ B adda
vatta. ¹⁹ K devatā. ²⁰ B tathevaantaradhāyi. ²¹ K omiṭṭe tula - - ahoṃ.
²² B adda sattaṃsaṃ. ²³ K omiṭṭe attano. ²⁴ B -saṃ. ²⁵ B suttanti, K
adda vattaṃ.

kathento „tumbo tāva tiṭṭhaṭṭha, paṭhe tiracchānagatāpi sukam pettekam
visayaṃ pahāya agocare carantā paṇāmitānaṃ katthapaccasaṃ gantvā”¹
attano paṇāmasampattiya² upāyakosallena paṇāmitānaṃ katthā muc-
cimsū³ “ti tatvā attānaṃ āhāri:

Aṭṭe Bārāpasīyaṃ Brahmaḍatta rejjam karenta⁴
Bodhisatto lāpasakunayoniyam nibbattitvā naṅgalakattṭha-
karame leḍḍutthāne⁵ vāsam kappesi. So⁶ ekadivasam sakavi-
saye gocaragahanam⁷ pahāya „paravisaye gocaram gahessāmīti”
stavipariyantam agamāsi. Atha nam tattha gocaram gahantam
disvā sakunagghi sahasā ajjhappattā aggahesi. So sakunagghiya⁸
hariyamāno evaṃ paridevesi: „mayam” eva mahālakakkhikā,
mayam appapuñña yeva, mayam agocare carimha paravisaye,
sac’ ajja mayam gocare careyyāma sake petteke visaye na kho⁹
my-āyam” sakunagghi alam abhavissa yadidaṃ āgato¹⁰ yuddhāya¹¹
”ti. „Ko pana te lāpaka gocaro sako petteko visayo” ti¹². „Yad
idaṃ naṅgalakattṭhakarapam¹³ leḍḍutthānam¹⁴” ti. Atha nam
sakunagghi sake bale atthaddhā¹⁵ amuñci: „gaccha kho tvam
lāpa, tatthāpi” gantvā na makkhasīti¹⁶. So tattha gantvā ma-
hantam leḍḍum¹⁷ abhirūhitvā¹⁸ „ehi kho dāni sakunagghiti” so
tam avhayanto¹⁹ atthāsi. Sakunagghi sake bale thaddhā²⁰ so
ubho pakkhe sandhāya lāpakasakunam²¹ sahasā ajjhappattā²²,
yadā pana tam lāpo „bahumāgato” kho my-āyam sakunagghiti²³
aṇṇāsi aṭṭha parivattitvā tass’ eva leḍḍassa²⁴ antaram paṇā-
pādi²⁵. Sakunagghi vegam sandhāretum asakkonto²⁶ tatth’
eva uram peccālesi²⁷, evaṃ so bhinnena²⁸ hadayena akkhihi²⁹
nikkhanthehi³⁰ jīvatakkhayam pāpuni.

¹ B’ katthagatan paccā. ² B’ paṇāmasampattiya. ³ B’ muñcāsi. ⁴ B’ jeyyānaṃ.
⁵ B’ so. ⁶ K’ -nam. ⁷ B’ sakunagghasā. ⁸ B’ ayam. ⁹ K’ omāsi kho.
¹⁰ K’ mayam. ¹¹ so B’; K’ B’ omāsi āgato. ¹² B’ -na. ¹³ B’ leḍḍutthānam. ¹⁴ B’ ap-
pattaddhā, B’ apattaddhā. ¹⁵ B’ tatthāpi, K’ tatthāpima. ¹⁶ B’ jeyyā. ¹⁷ B’
abhirūhitvā. ¹⁸ B’ avhayanto. ¹⁹ B’ appattaddhā, B’ apattaddhā. ²⁰ B’ lāpasaku-
nam. ²¹ K’ ajjhappattā, B’ ajjhappattā, B’ ajjhappatto. ²² K’ bahumāgato. ²³ B’ le-
ssa. ²⁴ so B’; K’ paṇāpādi, B’ paṇāpādi. ²⁵ so K’ B’; B’ asakkonti. ²⁶ so
B’; K’ asakkonti, B’ paṇāpādi. ²⁷ K’ bhinnena, B’ bhinnena. ²⁸ B’ nik-
khanthehi akkhihi.

Saithā imaṃ aññāsaṃ dāsetvā „evuṃ”¹ bhikkhave tīracehāmagatāpi agocaro carantā apattahattham gacchanti, gocaro pana sako pettiko viṣaye carantā apatte nigraḥhanti. taṃvā tunhe pi mā agocaro ca-
 5 ditha paravisayo², agocaro bhikkhave³ carantānaṃ⁴ paravisaye laccanti
 Māro otāraṃ⁵ lacchati Māro ārammaṇaṃ, ko ca bhikkhave bhikkhuno
 agocaro paravisayo: yadidaṃ pañcakāmaguṇā, katama pañca: sakkhu-
 vineyyā rūpā, anyā bhikkhave bhikkhuno agocaro paravisayo” ti vatvā
 aññisambuddho hutvā paṭhamam gātham āha:

1. Sene balasā paṭamāno lāpaṃ gocarattāyīnaṃ
 10 sahasā ajjhappatto⁶ va⁷, maraṇaṃ⁸ ten⁹ upāgamāmi. 35.

Tattha balasā paṭamāno ti lāpaṃ gacchissamāsi balena thāmena¹⁰ paṭa-
 mūno, gocarattāyīnaṃ ti sakkavisaṭṭhā olākkhamitvā gocarāya¹¹ saccapariyosāne
 lhitvā, maraṇaṃ¹² tenupāgamāmi tena kīraṇaṃ maraṇaṃ petto.

Tasmiṃ pana maraṇaṃ upagato lāpo nikkhamitvā „diṭṭhā
 15 vata me paccāmittassa piṭṭhūti” tassa hadaye¹³ ṭhatvā udānaṃ
 udānento dutiyaṃ gātham āha:

2. So ”haṃ nayeṇa sampanno pettiko gocaro rato
 apetasattu¹⁴ modāmi¹⁵ sampassaṃ¹⁶ attham¹⁷ attano ti. 36.

Tattha nayeṇa¹⁸ ti upāyena, attham¹⁹ attano ti attano srogaḥḥāraṇa-
 20 khātaṃ vajjhāmi²⁰.

Saithā imaṃ dhammadesanaṃ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ
 samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū bhikkhū sotāpattiṭṭhādiṇi pāpa-
 gūḍha) „Tadā sene Devadatto ahesi, lāpo pana aham eva” ti. Sa-
 kuṇṇagghijātakaṃ²¹.

23

9. Arakajātaka.

Yo ve mettena cittaṇā ”ti. Idam Saithā Jetāvana vīhā-
 ranto mettasaṃtāṃ ārabha kathaṃ. Ekasmiṃ hi²² samaye Saithā
 bhikkhū āmantetvā „mettāya bhikkhave cetovimuttiyā āsevītāya

¹ B¹ adda kko. ² B² agocaro paravisayo carantā. ³ K omitsa bhikkhave. ⁴ K ca-
 rantā. ⁵ B⁵ otāraṃ. ⁶ so B⁶; K ajjhappatto, B⁶ ajhappatto. ⁷ K omitsa va.
⁸ B⁸ maraṇaṃ. ⁹ B⁹ va-tamena. ¹⁰ B¹⁰ gocarattāyīya. ¹¹ B¹¹ adda va. ¹² B¹² -attham.
¹³ K modāmi. ¹⁴ K sampassati. ¹⁵ both MSS attham. ¹⁶ B¹⁶ attano. ¹⁷ B¹⁷
 vuddhāmi, B¹⁷ vuddhāmi sako. ¹⁸ B¹⁸ adda ahamam. ¹⁹ C. D. L. Fear in Journ. As.
 1875 Tom. VI p. 193. ²⁰ K omitsa hi.

bhāvāyā bahulikatāyā yānikatāyā vatthukutāyā anuṭṭhitāyā susam-
 āradhāyā¹ ekādasaññānāpātānāṁkā, katame ekādaśa: sukham supāti²
 sukham patibhujhati, na pāpakam supinaṁ passati, maggaññānaṁ piyo
 hoti, devatā³ rakkhanti, nāna uggi⁴ vā rāsa⁵ vā satthāna⁶ vā kamatā⁷,
 tvaṇṇaṁ⁸ cittaṁ samādhiyati, mukhavaggaṁ⁹ vippasādati, ānānūllo¹⁰
 kālaṁ karoti, uttarim¹¹ appaṭivijjhanto¹² brahmalokūpago hoti¹³, mettāya
 bhikkhave cetovimuttāyā āsevītāyā -pe-¹⁴ ime ekādasa ānānāṁ pāṇi-
 kaniṁkā ti, ime¹⁵ ekādasa ānānāṁ gaheṭvā tītaṁ mettābhāvaṇaṁ
 vappetvā bhikkhave bhikkhuṇā nāma sakkasantesu odissakānodissaka-
 rasena mettā bhāvetabbā, hito pi hitena pharitabbo¹⁶, ahito pi hitena
 pharitabbo¹⁷, majjhanto pi hitena pharitabbo etaṁ sabhasantesu odissaka-
 anodissakarasena¹⁸ mettā bhāvetabbā, karuṇā moditā upekkhā¹⁹ bhāve-
 tabbā, satūsu Brahmavihāresu kammaṁ kātābham eva, etaṁ karonto
 hi²⁰ maggaṁ vā phalaṁ vā ulakkanto pi²¹ Brahmaloṇa-parāyano hoti²²,
 porāṇakapanditāpi sattavasānāṁ mettāṁ bhāvetvā sattasamvattarivatta-
 kappe Brahmaloṇasamānā yeva vasaṁsū²³ ti tatra ātitaṁ āhāri:

Atto ekasmiṁ kappe Bodhisatto ekasmiṁ brāhmaṇakule
 nibbattitvā veyyappatto kāme pahāya isipabbajjaṁ pabbaji-
 tvā catunnaṁ Brahmavihārānaṁ lābhi²⁴ Arako nāma satthā
 hutvā Himavanta-padese²⁵ vasaṁ kappesi. Tassa mahāparivāro
 ahoṣi. So isigamaṁ evadanto „pabbajitena nāma“ mettā
 bhāvetabbā, karuṇā moditā upekkhā²⁶ bhāvetabbā, mettacittaṁ
 hi²⁷ nāma²⁸ etaṁ appanāpattāṁ²⁹ Brahmaloṇa-parāyanaṁ taṁ³⁰
 sādhetūti³¹ mettāya ānānāṁ pakāsaṇto imaṁ gāthā avoca:

1. Yo ve mettena cittena sabbalok' ānukampati
- uddhaṁ adho ca tiriyaṁ ca appamāṇena sabbaso. 37.
2. Appamāṇaṁ hitaṁ cittaṁ paripuṇṇaṁ subhāvitaṁ,
- yam pamāṇakatāṁ³² kammaṁ na taṁ tatrāvasissati³³. 38.

¹ K āsevītāyā -pe- susamāradhāyā. ² so K B; Bc suppati. ³ B deva. ⁴ B makati. ⁵ B hotam. ⁶ B sukharagga. ⁷ B appati. ⁸ B ahoṣi. ⁹ B āsevītāyā ghe susamāradhāyā. ¹⁰ K unāni. ¹¹ B pari. ¹² K odissakānod. ¹³ B hito. ¹⁴ K upekkhā. ¹⁵ B pāṇi. ¹⁶ B pāṇi. ¹⁷ so all three MSS. ¹⁸ B ānānā. ¹⁹ B upekkhā. ²⁰ B upekkhā. ²¹ B mettācittaṁ. ²² K appanāpattā. ²³ B adda (ita). ²⁴ B upekkhā. ²⁵ B ānānā. ²⁶ K sādhetūti. ²⁷ K pamāṇa. ²⁸ B pamāṇa. ²⁹ K sādhetūti.

10. Kakaṇṭakajātaka.

Nāyaṇi pure onamatīti¹. Idam Kakaṇṭakajātakam² Mahā-
ammaggaajānko āvūbhavissati. Kakaṇṭakajātakam³. Santhava-
vaggo⁴ dūliyo.

3. KALYĀṆADHAMMAVAGGA.

1. Kalyāṇadhammajātaka.

Kalyāṇadhammo ti. Idam Sattthū Jetavane viharanto ekam
badhirasasam ārabha kuthesi. Sāvattthiyam hi eko kuṭumbiyo⁵
saddho paṇṇo tisaranagato⁶ pañcasāhasanummāgato. So ekadivasam
bahūni sappiḍḍibhesajjāni⁷ e⁸ eva pupphagandhavatthādini ca gahetrā 10
„Jetavane Sattthū santiko dhammam vossamhi“ agamāsi. Tassa tattha
gatakāle assu khādaniyabhojanīyam⁹ gahetrā dhītaraṇ dātthukāma
tam geḥasi agamāsi, sū ca thekam badhiradhātukaṃ hoti. Sā dhītara
saddhā¹⁰ bhuttabhajamā bhuttaasammadam¹¹ vinodayamānā dhītaraṇ
pucchī: „kim amma bhattā te sammadamāso“ piyasamvāsam vasatīti¹². 15
„Amma kuṃ“ kathetha, yādiso tumhākaṃ jāmatā¹³ silena e¹⁴ eva ācāra-
sappadāya ca tādiso pabbajito pi duffabbho ti¹⁵. Upāsikā dhītu vaca-
sam ādhanukāṃ anallakkhetvā „pabbajito“ ti¹⁶ padam¹⁷ eva gahetrā
„amma kaṃā te bhuttā pabbajito“ ti mahāsaddam akāsi. Tam suttā
sakalagehavyāsine „tumhākaṃ kira kuṭumbiko pabbajito“ ti viravīṭhe. 20
Tesaṃ saddam¹⁸ suttā dvāreṇ¹⁹ sañcesantā²⁰ „kim nāma kīr’etan“
ti pucchimsu. „Imasmim kira geḥe kuṭumbika pabbajito“ ti. So pi kha
kuṭumbiko Dasabalaṇṇa dhammam suttā vīhārā nikkhamma nagaram
pūvati. Atha nam antarāmaggo yeva eko putiso disvā „amma tvaṃ
kira pabbajito ti, tava geḥe puttadāraparjāno“ paridevattīti²¹ āha. 25

¹ B¹ onamatīti. ² B¹ kakaṇṭaka-. ³ K omits Kakaṇṭakajātakam. ⁴ B¹ kakaṇṭaka-
jātakaṃ jātakam. ⁵ B¹ santhavaggo. ⁶ B¹ -hiko. ⁷ B¹ -paddagato. ⁸ B¹ sabbi-
ddhiṃ bhesa-. ⁹ B¹ -niyabhojanīyam. ¹⁰ B¹ adda nīlajja. ¹¹ B¹ -sappadam.
¹² B¹ adda avīradadamāso avīradamāso. ¹³ B¹ kha amma. ¹⁴ B¹ jāmatāro.
¹⁵ K duffabbho pi. ¹⁶ B¹ dūppabbho ti. ¹⁷ K pabbajitopaj cart, so pabbajito ti.
B¹ pappajito pi. ¹⁸ B¹ padam. ¹⁹ K omits saddam. ²⁰ K dvāreṇ. ²¹ K sad-
cesanta. ²² B¹ -jānā. ²³ B¹ -devattīti.

Ath' assa etad' ahoṣi: „ayam apabbajitam eva kira mam' 'pabbajito' ti
 vadati, uppanno kho pana me' kalyāṇasaddo na antaradhāpetabbo,
 aji' eva mayā pabbajitum vaṭṭatīti" tato va' nivattitvā Sattḥu santi-
 kam gantvā¹ „kin' nu kho upāsaka idān' eva Buddhupaṭṭhānam katvā
 5 gantvā² idān' eva³ paccāgato sīti" vutte tam attham ārocetvā „bhanto
 kalyāṇasaddo nāma uppanno na antaradhāpetum vaṭṭatī"⁴, tasmā pabba-
 jītukāmo hutvā āgato 'amīti"⁵ āha. So pabbajjāñ ca upasampadañ
 ca labhītvā sammā paṭipanno saciras' eva arahattañ pāpuṃ. Idam
 kira' kārṇam bhikkhusaṃghe pākṇam⁶ ahoṣi". Ath' ekadivasam
 10 bhikkhū dīṇmasasabbhāyam katham⁷ samuṭṭhāpesum: „āvuso, asoko
 nāma kūṭumbiko 'uppanno kalyāṇasaddo na antaradhāpetabbo' ti pabba-
 jītvā idāni arahattañ patto" ti. Sattḥā āgantvā „kāya nu 'aha bhik-
 khave etarahi kathāya sannikāma"⁸ ti pucchitvā „māya nāma"⁹ ti
 vutte „bhikkhave porāṇakapaṇḍitāpi 'uppanno kalyāṇasaddo vīradhe-
 15 tum"¹⁰ na vaṭṭatīti"¹¹ pabbajjāna yevā"¹² ti vatvā atthañ āharī:

Atte Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam kārente Bo-
 dhisatto setthikule nibhattitvā vayappatto pitu accayena
 setthīṭṭhānam pāpuṃ. So ekadivasam nivesanā nikkhamitvā
 rājupaṭṭhānam¹³ agamāsi. Ath' assa sassa „dhītarañ passissā-
 20 mīti" tam geham agamāsi. Sā thokañ badhiradhātukā¹⁴ ti
 sabbam paccuppannavatthusaḍḍisaṃ eva. Tam pana rājupaṭṭhā-
 nam¹⁵ katvā¹⁶ attano gharañ āgacchantam disvā eko puriso
 „tumhe kira pabbajitā ti, tumhākañ gehe mahāparidevo pavat-
 titi"¹⁷ āha. Bodhisatto „uppanno kalyāṇasaddo nāma na anta-
 25 radhāpetum vaṭṭatīti" tato va"¹⁸ nivattitvā rañño santikam
 gantvā „kin' mahāsetthi idān' eva gantvā puna āgato sīti"¹⁹
 vutte „dēva gehe jano kira mam"²⁰ apabbajitam eva pabbajito
 ti vatvā paridevati²¹, uppanno kho pana kalyāṇasaddo na anta-
 radhāpetabbo, pabbajissāmi' aham, pabbajjam me amajānātīti"²²
 30 etam attham pakāseṇto imā gāthā avoca:

¹ K omits me. ² B omits va. ³ B' gantvā. ⁴ B' kkh. ⁵ B' gantu. ⁶ K oves.
⁷ K vaddhañ, B' vattatī. ⁸ B' mīti. ⁹ K omits kira. ¹⁰ B' pāketam. ¹¹ B' jī-
 tam. ¹² B' dharanassabhiyāñ bhikkhū. ¹³ B' vināseṭum. ¹⁴ B' vattatīti.
¹⁵ B' āpa-. ¹⁶ K thokañ badhirā-. ¹⁷ B' gantvā. ¹⁸ B' vattatīti. ¹⁹ B' ca.
²⁰ K me. ²¹ B' paridevīti.

1. Kalyāṇadhammo ti yaḍḍha janinda
loke samaññhaṃ anupāpunāti
tasmā na hiyyetha naro sapañño¹,
hiriyāpi santo dhuram ādiyaṃti. 39.
2. Sāyaṃ samañña idha m' aṇṇa pattā²:
kalyāṇadhammo ti janinda loke,
t' āhaṃ³ samekkhaṃ⁴ idha pabbajissaṃ⁵,
na hi m' atthi⁶ chando idha kāmaḥhoge ti. 40.

Tuttha kalyāṇadhammo ti sūdaradhammo, samaññaṃ⁷ anupāpu-
nāti yaḍḍha silavā kalyāṇadhammo pabbajito ti idha paṇṇatirohitaṃ pāpāni- 10
dā⁸, tasmā na hiyyethā ti tato samaññato na paṭibhūyetha, hiriyaṃpi santo⁹
dhuram ādiyaṃti mahārāja sappurisaṃ nāma ajjhataṣṣamutthilāya hiriyaṃ ba-
hiddhā samutthilena uttāppenāpi¹⁰ etaṃ¹¹ pabbajjādhuram¹² gahaṃti, idha
mājjū ti¹³ idha mayā aṇṇa¹⁴, tāhaṃ samekkhaṃ ti taṃ¹⁵ ahaṃ gataṃsāma
laddhāsamāññaṃ¹⁶ samekkhanto sampasanta¹⁷, na hi maṃhi chando ti na 15
hi na atthi chando, idha kāmaḥhoge ti imaṃsāni loke kilesakāmaṃvattukāma-
paṭibhoge¹⁸ ti.

Boḍhisatto evaṃ vatvā rājānaṃ pabbajjaṃ anujānapetvā
Himavantapadesaṃ¹⁹ gantvā isipabbajjaṃ pabbajitvā abhiññā- 20
ca samāpattiyo ca nibbattetvā Brahmaloḥa-parāyano ahoṣi.

Satthā imaṃ dhammadessaṃsā āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā rājā Anando ahoṣi, Bārāṇasīseṭṭhiṃ pama ahaṃ eva“ ti. Kal-
yāṇadhammajātakaṃ²⁰.

2. Daddarajātaka.

Ke na vaddena mahatā ti. Idam Satthā Jetavase riḥa- 25
mato Kōkālīkaṃ ārabhiha kathesi. Tasmā hi kāle bahū²¹ bahur-
antā bhikkhū Manosilātale²² undamānā²³ tarugaṣiḥā rīya Ākkaṃṇuṃṇaṃ

¹ se B; K pañño, B' pamañño. ² K idhamamhappattā, B' idhamajhappattā. ³ K
tāhaṃ. ⁴ B' samekkha. ⁵ B' pabbajissa. ⁶ B' maṃhi. ⁷ K samaññaṃ, B' sā-
maññaṃ. ⁸ B' pāpāni. ⁹ K hiriyaḥhanta, B' hiriyaḥhanta. ¹⁰ K -nāti.
¹¹ B' etaṃ. ¹² B' pappajjādhuram. ¹³ B' idha mayāhappattā ti. ¹⁴ B' aṇṇaḥhappattā.
¹⁵ K taṃ taṃ. ¹⁶ K -sa-. ¹⁷ B' sampasanta. ¹⁸ K -kāmaḥhanta. ¹⁹ B'
-ppadesa. ²⁰ B' adāsa suttamāni. ²¹ B' paṇṇaḥhanta. ²² B' adāsa suttamāni. ²³ B'
sikkhānaṃ nadanta.

otārentā¹ riyā ca saṅghamaññhe padabbhāṇaṁ² bhāṇanti. Kokālika
 tesu padabbhāṇaṁ³ bhāṇantesu attano tucchabbhāvaṁ⁴ ajānitvā „alam
 pi⁵ padabbhāṇaṁ bhāṇissāmiti“ bhikkhūnaṁ antaraṁ parivetrā „amhā-
 kaṁ padabbhāṇaṁ⁶ na pāpenti. ace amhākaṁ pi pāpeyyuṁ⁷ mayam⁸
 5 pi bhāpeyyāmaṁ“⁹ ti¹⁰ bhikkhusaṅghassa nāmaṁ agacchitvā va tattha
 cattha kathento āhippanti. Tassa sā kathā bhikkhusaṅgho pākata¹¹ jāti.
 Bhikkhū „vimaṇissāma tāva am“ ti saṁnāya¹² evam āhamaṁ: „āruṇo
 Kokālika¹³, ujja saṅghassa padabbhāṇaṁ¹⁴ bhāṇā“¹⁵ ti. So attano
 balam ajānitvā¹⁶ va „sādhū“ ti sampatichchitvā „ujja padabbhāṇaṁ“¹⁷
 10 bhāṇissāmiti¹⁸ attano sappāyaṁ yāgum pūri¹⁹, khajjakam khādi, sap-
 pāyaṁ eva²⁰ sūpeṇa bhojji. Suriye²¹ attadāgate²² dhammasaṅghassa
 kāle ghoṣite bhikkhusaṅgho sannipati. So kaṇṭakaraṇḍavaggaṁ²³
 kāsāraṁ nirāmetvā kaṇṭikārapupphavaggaṁ pāropitvā²⁴ saṅgha-
 maññham²⁵ parivetrā there²⁶ vanditvā alamkataratanamandape paññatta-
 15 dhammasaṇaṁ abhirūḍhitvā vaitraṇijjanim²⁷ gabetvā „padabbhāṇaṁ²⁸
 bhāṇissāmiti“ nisīdi. Tāvā eva²⁹ assa sarirā sedā mucchimaṁ³⁰, sārūjjaṁ
 okkama. Pubbagāthāya paṭhamapadaṁ utāharitvā³¹ anantaraṁ³² na
 pusa. So kampaṇāno āsanā oruḥa lajjito saṅghamaññhā³³ apak-
 kamma attano pariveṇaṁ agamāsi. Añño³⁴ bahussutabhikkhū³⁵ pada-
 20 bbhāṇaṁ³⁶ bhāṇi³⁷. Tato paṭṭhāya bhikkhū tassa tucchabbhāvaṁ
 jānissu³⁸. Ath' ekadivasaṁ bhikkhū dhammasaṅghāyaṁ³⁹ kathari
 samuṭṭhāpeṇaṁ: „āruṇo, paṭhamam Kokālikassa tucchabbhāvo dujjaṁ,
 idāni paṁ⁴⁰ esa ayaṁ naditvā⁴¹ pākata⁴² jāto“ ti. Sattā āgantvā
 „kāyaṁ na ittha bhikkhave oṭarāhi kathāya saṁtiṇṇā“ ti pucchitvā
 25 „ānāya nāma“ ti vutte „na bhikkhave idāṁ eva Kokālika“ naditvā⁴³
 pākata⁴⁴ jāto, pubbe pi naditvā pākata⁴⁵ ahoṣi⁴⁶ evā attito āhara:

Attite Bāraṇasiyaṁ Brahmaḍatte rajjaṁ kārente
 Bodhisatto Himavantaḍḍese⁴⁷ sṭhanyoniyaṁ nibbatitvā⁴⁸

¹ D¹ otaranto, K otarento. ² K padabbhāṇaṁ, D² sarabbhāṇaṁ. ³ K² sarabbhāṇaṁ.
⁴ K tucchakucchabhāvaṁ. ⁵ D¹ ahi. ⁶ D² amhākaṁ pāpameyya. ⁷ D¹ mayam.
⁸ D¹ vā. ⁹ K saṁnāya, D² paññāya. ¹⁰ K kokālika. ¹¹ D¹ bhāṇanti. ¹² K jā-
 nitvā, D¹ ajānitvā. ¹³ K khaṇḍa. ¹⁴ K kampaṇa. ¹⁵ D¹ suriya. ¹⁶ D² attadāgate.
¹⁷ K kaṇṭakaraṇḍa-, D² kaṇṭikāraṇḍaṁ, B¹ kaṇṭakapupphavaggaṁ. ¹⁸ D¹ pārim-
 petvā. ¹⁹ B¹ -maṇḍa. ²⁰ D¹ therāsi. ²¹ D² cittaḍḍanti. ²² D¹ mūḍḍanti. ²³ D¹ udā-
 haritvā. ²⁴ D¹ antaraṁ. ²⁵ K -maññham. ²⁶ K aṇḍa, D² aṇḍa. ²⁷ K bahussuta-
 bhikkhū, D¹ bahussuta bhikkhū. ²⁸ D¹ sarabbhāṇaṁ. ²⁹ D¹ bhāṇantaṁ. ³⁰ D¹
 janta. ³¹ D¹ dhammasaṅghāyaṁ bhikkhū. ³² D¹ diva. ³³ D¹ pākata. ³⁴ D¹ Ko-
 kālika bhāṇa. ³⁵ D¹ naditvā. ³⁶ D¹ Himavantaḍḍese. ³⁷ K nibbatitvā.

bahunnam¹ sihānam rāja ahesi. So anekasihaparivāro² Raja-
taguhāyam vāsam kappesi. Tassa³ avidūre ekissā guhāya
eko sigālo pi vasati. Ath⁴ ekadivasaṃ deve⁵ vassitvā vigate
sabbe sihā⁶ siharājass⁷ eva⁸ gulūdvāro sannipatitvā sihanādaṃ
nadanta sihakīlaṃ kiḷṇsu. Tesam⁹ evaṃ naditvā kiḷṇakāle
so pi sigālo vassi¹⁰. Sihā tassa saddaṃ sutvā „ayam pi¹¹ sigālo
amhehi saddhiṃ nadatiti“ lajjitā tuṇhi ahesuṃ. Tesam tuṇhi-
bhūtakāle Bodhisattassa putto sihapotako „tāta, ime sihā nadi-
tvā¹² sihakīlaṃ kiḷṇāntā otassa saddaṃ sutvā lajjāya tuṇhi jātā,
ko nāṃ¹³ eso attano saddena attānaṃ jānāpetti“ pitaras puc-
chanto paṭhamam gātham āha:

1. Ko nu saddena mahatā abhinādeti Daddaraṃ,

kim¹⁴ sihā na-ppatimandanti¹⁵, ko nāṃ¹⁶ eso migādhībhu¹⁷ ti. 41.

Tattha abhinādeti Daddaraṃ¹⁸ ti Daddarapabbataṃ¹⁹ ekamidaṃ karoti,
migādhībhu²⁰ ti²¹ pūtaras āsapaṃ, ayam k' evha²² attho: migādhībhu²³
migajetthaka siharāja, pucchāmi taṃ „ko nāṃ²⁴ eso²⁵ ti.

Ath²⁶ assa vacanaṃ sutvā pitā dutiyam gātham āha:

2. Adhamo migajātānaṃ sigālo tāta vassati,

jātim aesa jigucchantaṃ tuṇhi sihā samacchare ti. 42.

Tattha samacchare ti, aṇṇ ti upasaggaṇṇatam²⁷, acchanāti attho, imā
acchanti, tuṇhi hutvā ulāsantitī vuttasī honti, pucchakko pana samacchare ti
likhanti.

Satthā „na bhikkhave Kokāliko idāṃ²⁸ eva attano nādena²⁹ attā-
naṃ pākaṇaṃ³⁰ karoti, pubbe pi akāsi yevā³¹ ti³² desanaṃ āharitvā
jātakaṃ samodhānesi: „Tadā sigālo Kokāliko ahesi, sihapotako Rāhulo,
siharāja pana aham evā³³ ti. Daddaraġġatakaṃ³⁴,

¹ B¹ bahunam. ² K anekasi. sihehi sihaparivaro. ³ B³ tassi. ⁴ K deve.

⁵ B⁵ omite sihā. ⁶ B⁶ siharājassa. ⁷ K teso. ⁸ B⁸ so sigālo pi nadati.

⁹ B⁹ ayam and omite pi. ¹⁰ K tressaṃ naditvā. ¹¹ B¹¹ taṃ. ¹² B¹² sihā

nappatimandanti. ¹³ B¹³ jagādhībhu. ¹⁴ K daddaraṃ. ¹⁵ B¹⁵ rajatapappataṃ.

¹⁶ B¹⁶ migādhībhu. ¹⁷ B¹⁷ adda tam. ¹⁸ B¹⁸ ayam etta. ¹⁹ B¹⁹ migādhībhu ti.

²⁰ add acchare ti? ²¹ B²¹ omite attano nādena. ²² B²² pākaṇa. ²³ B²³ adda va-

150 imam āhamasa. ²⁴ B²⁴ attha dutiyam.

3. Makkalajātaka.

Tāsa mānavako eso ti. Idam Saithā Jetavane viharanto
ekam kukakam¹ ārabhha kalhesi. Vattimam Pakinnakanipāto Uddāla-
jātako āvibharissati. Tada pama Satthā „bhikkhave oṇyaṃ bhikkhu
a idān² esa kukako, pubbe pi makkhaṇo lutrā aggissa kārūṇā kohaṇṇam
akāsi yevā³“ ti vutvā atitāṃ ghari:

Atthe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ karente
Bodhisatto ekasmim Kāsigaṇako⁴ brāhmaṇakule nibbattitvā
vayappatto Takkasilāyaṃ sippaṃ uggaḥhitvā gharāvāsam sanṭha-
10 pesi. Ath⁵ assa brāhmaṇo ekam puttāṃ vijjāyitvā puttassa ādhā-
vitvā⁶ paridhāvitvā vicarapakkāle kalam akāsi. Bodhisatto tassū
petakiccāṃ katvā „kīṃ me dāni⁷“ gharāvāseṇā⁸ “ti puttāṃ gahe-
tvā „pabbajjissāmi⁹“ “ti assumukhaṃ nātimittavaggaṃ pahāya¹⁰
puttāṃ ādāya Himavantaṃ pavisitvā isipabbajjaṃ pabbajitvā
15 tattha vanamāphalalāhāro vāsaṃ kappesi. So ekadivasāṃ vas-
sāṇakāle¹¹ deve vassanto sāraddārūṇi jāletvā aggim viśivento¹²
phalakatthare upajji¹³. Putto pi ‘ssa tāpasakumārako pita¹⁴“ pāde
sambhānto¹⁵ ‘nisiḍḍi. Ath¹⁶ eko vanamakkatako¹⁷ sītena piḷiya-
māno tassa paṇṇasālāya¹⁸ taṃ aggim diṇvā „sac¹⁹ āhaṃ ettha
20 pavissāmi²⁰ ‘makkhaṇo makkhaṇo²¹“ ti maṃ pothetvā sīharissanti,
aggim viśivetuṃ²² na labhissāmiti, atthi dāni me upāyo²³“ ti
„tāpasavesam gaḥetvā kohaṇṇam katvā pavississāmiti²⁴“ cintevā
ekassa matatāpasassa²⁵ vakkalaṃ nivāsetvā pacchiṃ ca amkusa-
kayaṭṭhiṃ ca gaḥetvā paṇṇasāladvāre ekam tālarukkhāṃ nissāya
25 saṅkuṭṭiko²⁶ atthāsi. Tāpasakumārako taṃ diṇvā makkhaṇabhāvaṃ
ajānanto „eko mahallakatāpaso sītena piḷito aggim²⁷“ viśivetuṃ²⁸

¹ B adda bhikkhu. ² B kāsigaṇa. ³ B bhāṇitvā. ⁴ B idāni. ⁵ B -santi.

⁶ B adda adbhūtaṃ. ⁷ K vassana. B vassana. ⁸ K jāletvā viśivento. B jā-
litvā aggi viśivanto. B aggi jāletvā viśivanto. ⁹ B phalakatthare upajji. B
phalakatthare. ¹⁰ K amho pita. ¹¹ K sambhānto. B sambhānto. ¹² B -to.

¹³ B -pam. ¹⁴ B amho the one makkhaṇo. ¹⁵ K aggim viśivento. B aggi viśi-
vetuṃ. B aggi viśivento. ¹⁶ B -tāpas. ¹⁷ so B, B sakutibho, K vā-
kurito. ¹⁸ K amho aggim, B aggi. ¹⁹ B viśivanto. B viśivanto.

āgato bhavissatīti tāpasassa¹ kathetvā etam² paṇṇasālaṃ pav-
setvā³ visivāpessāmīti⁴ cintetvā pitarāṃ ālapanto paṭhamam⁵
gātham āha:

1. Tāta mānavako⁶ eso tālamūlam apaesito,
agārakaṃ⁷ o' idam attīhi, haṇḍa dem' aso⁸ agārakaṃ ti. 43. 3

Tāta mānavako⁶ eso⁷ ti attisāhivasaṇam, teṇa tāta eso oho māna-
vako⁶ satto oho¹⁰ tāpaso¹¹ ti, tālamūlaṃ apaesito ti cātakkhaṇḍhaṃ nissaya
thiyo¹² agārakaṃ⁷ eidaṃ attīhi idam¹³ aso amakkam¹⁴ paṭṭhajanagāraṃ attīhi,
paṇṇasālaṃ sandhāya vadanti, haṇḍa¹⁵ ti varasaggaṭṭho¹⁶ nūhito, demaṇṇa-
gārakaṃ⁷ ti etasā¹⁷ ākamaṇṇa¹⁸ vasaṇattīya¹⁹ agārakaṃ dema²⁰

Bodhisatto puttassa vacanam²¹ sutvā uttāya paṇṇasāladvāre
ṭhatvā olokenṭo taṇṇa makkatabbhāvaṃ ātvā „tāta manussānaṃ
nāma evarūpaṃ mukhaṃ na²² hoti, makkato esa, na idha²³ pak-
kositabbo²⁴ ti vatvā dutiyaṃ gātham āha:

2. Mā kho tam²⁵ tāta pakkosi, dūseyya no agārakaṃ,
o' etādisaṃ mukhaṃ hoti brāhmaṇassa susiṇṇo ti. 44. 13

Tāta dūseyya no agārakaṃ ti ayam idha parititto evadāno tassa kic-
chena kaṭṭh paṇṇasālaṃ aggaṇṇa²⁶ vā bhāpento uccaradimi va karanto dūseyya,
etādisaṃ ti etādisaṃ brāhmaṇassa susiṇṇo mukhaṃ na hoti, makkato eso
ti vatvā

Bodhisatto ekam²⁷ amunikaṃ²⁸ gahetvā „kīṃ ettha tīṭha-
sīti²⁹ khipitvā tam palāpesi. Makkato vakkalāni chaḍḍetvā
rukkaṃ abhīrūhītvā vanaṣaṇḍam³⁰ pāvīsi. Bodhisatto catthāro
Brahmavihāre bhāvetvā Brahmaloḍḍapago abosi,

Sattāḥ hamaṃ deṇḍam³¹ āharitvā jātukam³² samedhānesi. „Tadā³³
makkato ayam³⁴ kubakabbhikkhu abosi. tāpasakumāro Rāḥulo³⁵, tāpaso
paṇṇaṃ aham evā³⁶ ti. Makkajātukaṃ³⁷.

¹ H¹ jōta. ² so H²; K H² khaṇ. ³ D³ pavetvā. ⁴ H⁴ visivāpessāmīti, H⁴ visivā-
pessāmī. ⁵ H⁵ paṭhamam. ⁶ K mānavako. ⁷ H⁷ agārakā. ⁸ K amisa eso. ⁹ H⁹
akamāro. ¹⁰ H¹⁰ eso. ¹¹ H¹¹ tāpaso. ¹² H¹² nūhito. ¹³ H¹³ imam. ¹⁴ H¹⁴ amaggattho.
¹⁵ H¹⁵ taṇṇa. ¹⁶ H¹⁶ varasaggaṭṭha. ¹⁷ K amisa na. ¹⁸ D¹⁸ amasidha. ¹⁹ K
amunikaṃ. ²⁰ H²⁰ dhammaḍḍavaraṇa. ²¹ H²¹ adda abosi. ²² H²² adda tatiyaṃ

4. Dobbhiyamakkaḥajātaka.

Adamba¹ te vāri bahūtarūpan² u. Idam Saṭṭhā Veju-
 rane viharanto Devadattaṃ ārabhha khesi. Ekasmim³ hi divase
 dhammasabbhāyaṃ bhikkhū Devadattassa akataṇṇūtaṃ mittadūbbhihā-
 5 vaṃ⁴ katheṭṭā nisidimso. Saṭṭhā „na bhikkhave Devadatto idāṃ eva
 akataṇṇū mittadūbbhi⁵, pubbe pi evarūpe ahoṣi⁶“ ratvā aṭṭaṃ ābāri:

Aṭṭe Bārūpasīyaṃ Brahmadatte rajjāṃ karente Bo-
 dhisatto ekasmim⁷ Kāsigāmaḥ⁸ brāhmaṇakule nibbattitvā
 vayappatto gharāvāsaṃ saṅghapesi. Tasmim⁹ pana samaye
 10 Kāsiratthe⁹ vattanimahāmagge eko gambhīro udapāno hoti
 anotarapiyo¹⁰. Tīracchānānaṃ maggaṃ paṭipannā puññatthikā
 manussā¹¹ dīgharajjuvārakena¹² udakaṃ ussiṇcitvā ekissā doniyā¹³
 pūretvā tīracchānānaṃ pāṇiyam¹⁴ deṇṭi. Tassa samantato ma-
 hantaṃ araṇṇaṃ, tattha bahū¹⁵ makkatā vasanti. Atha tas-
 15 mim¹⁶ magge dve tīḷhi divasāni manussasaṅcāro¹⁷ pacchijji.
 Tīracchānā pāṇiyam¹⁸ na labbhim¹⁹. Eko makkato pipāsāturo²⁰
 pāṇiyam²¹ pariyesanto udapānassantike²² vicarati. Bodhisatto
 kenaciḍ eva karaṇīyena taṃ maggaṃ paṭipajjitvā tattha ga-
 chanto pāṇiyam²³ ukkacetvā²⁴ pīvitvā hatthapādaṃ²⁵ dhovitvā
 20 tṭhito²⁶ taṃ makkataṃ addasa²⁷. Ath²⁸ assa pipāsītabbhavaṃ
 ṇatvā pāṇiyam²⁹ ussiṇcitvā doniyam³⁰ ākiritvā adāsi, datvā ca pana
 „vissamissāmīti“ ekasmim³¹ rukkhamūle nīpajji. Makkato pāṇi-
 yam³² pīvitvā avidāre nisiditvā mukhamakkatākaṃ karonto
 25 Bodhisattam³³ bhimsāpesi³⁴. Bodhisatto tassa taṃ³⁵ kiriyatthi
 diṣvā „are dutṭhamakkatā³⁶, ahaṃ³⁷ tava pipāsītassa kilantassa³⁸

¹ B¹ adammi. ² B² B¹ -dubbhi-. ³ K³ -dubbhi, B³ -dubbhi. ⁴ B⁴ kaṭṭhagā-

⁵ B⁵ kaṭṭharatthe. ⁶ B⁶ anottara-. ⁷ K⁷ manussa. ⁸ B⁸ dīgharajjukena. ⁹ K⁹
 doniyā, B⁹ doniyā. ¹⁰ K¹⁰ pāṇiyam, B¹⁰ pāṇiyam. ¹¹ B¹¹ bahū. ¹² B¹² manussa-
 saṅcāro. ¹³ K¹³ pāṇiyam labbhimā, B¹³ pāṇiyam na labbhim. ¹⁴ B¹⁴ aṭṭi
 hutvā. ¹⁵ B¹⁵ pāṇiyam. ¹⁶ B¹⁶ udapānassa santike. ¹⁷ B¹⁷ hatthapāṇiyam. ¹⁸ B¹⁸ mū-
 ṇatvā. ¹⁹ B¹⁹ yathapāda. ²⁰ B²⁰ omiṭṭa tṭhito. ²¹ B²¹ attaddasa. ²² B²² bhimsāpesi.
 K²² himāpesi. ²³ B²³ omiṭṭa taṃ. ²⁴ K²⁴ omiṭṭa dutṭhamakkatā. ²⁵ B²⁵ ahaṃ
²⁶ B²⁶ omiṭṭa kilantassa.

bahum pāntyaṃ¹ 'adāsim, idāni tvaṃ mayham mukhamakkaṭṭikam
karosi, aho pāpajanassa nāma kato upakāro niratthako"² ti
vavā³ pathamam⁴ gātham āha:

1. Adamma² te vāri bahūtarūpaṃ
ghaṇṇābhūtattassa⁴.pipāsītassa.
so dāni pītvāna⁵ kikiṇṇa⁶ karasi,
asaṃgamo pāpajānena seyyo ti. 45.

Tattha so dāni pīṭṭhā¹ ikkhe karosi² so bhāni teva mayā dinnam
paṇḍitā³ pīṭṭhā mukhamakkatṭham karosi ikkhe ti sabbhā⁴ karosi⁵, satti-
kamo pāpaṇaṇa seyyo ti pāpaṇaṇa sabbhā⁶ sammā⁷ m- seyyo āsā-
kamo⁸ seyyo ti.

Tam sūtvā so mittadubbhikkhaṇo¹⁰ „tvam ettaken' eva"
tam nīthitan ti saññān karosi, idāni te sīse vaccam¹¹ patetvā
gamiṣāmiti¹² vatvā dutiyam gātham āha:

- v. Ko te anto vā dīṭṭho vā sīlavā nāma makkato, 10
idāni kho tam bhacca¹², esā amhāka¹⁴ dhammā tī. 46.

Tardiyah anuklagatto¹¹: bho brahman, mahesjo katurajamhako ka-
 rissampanno siddhā nāma atthi¹² bahau aya¹³ ayo va attho va ti, idam kha-
 aha¹⁴ vado bhacca¹⁵ vasaṇa te dī¹⁶ kava pakkandevā¹⁷ anukam¹⁸ ki mahi-
 kama¹⁹ nāma sū²⁰ dhammā²¹ aya²² jātubhava yadida²³ upakāra²⁴ dī²⁵ 10
 vasaṇa²⁶ kassā²⁷ ti.

Tam suiva Bodhisatto aññhaya gantañ arabhi. Makkato tam khapañ ñeva²² uppatitvā sākhaya nisidivā olambakam otāraento²³ viya tassa sise vaccañ pādetvā viravanto²⁴ vana-sandam pavisi. Bodhisatto uahātvā agamāsi.

¹ B' bahupantiyam. ² B' patha-. ³ B' adumh. ⁴ B' samvārtatāra. ⁵ B' pā-
trana. K patirāna. ⁶ K pīrēdāna. B' pīrēdāna. ⁷ B' pāntiyam. ⁸ B' kīrtitāpādān.
⁹ K karatī. ¹⁰ B' -dubbi-. ¹¹ B' utthāpanera. ¹² B' rajjān. ¹³ B' āhācām.
¹⁴ B' āhācām. ¹⁵ B' ca amhānam. ¹⁶ B' āhammasālikāpattā. ¹⁷ B' āsā.
¹⁸ B' āhācān. B' āhācā. ¹⁹ B' parva la āhān. ²⁰ B' amhānā. ²¹ B' ānā.
²² B' āhācān. ²³ B' rajjān. ²⁴ K kharūn āsā. ²⁵ B' āhācān. ²⁶ K āhācān.
²⁷ B' āhācān. ²⁸ B' āhācān. ²⁹ B' āhācān. ³⁰ B' āhācān. ³¹ B' āhācān. ³² B' āhācān.

Saṭṭhā „na bhikkhave idān' eva Devadatto, pubbe pi mayā ka-
taṃ' guṇaṃ na jānāti yevā" 'ti vatvā' imān' deśanān' āharitvā jāta-
kaṃ samodhānesi: „Tadā makkato Devadatto ubho!, brāhmaṇa paṇa
aṇaṃ evā" 'ti. Dābhiyamakkatajātakaṃ¹.

3

5. Adiccupatṭhānaajātaka.

Sabbesa kira bhūtesu 'ti. Idam Saṭṭhā Jetavane viha-
ranto ekaṃ kuhakaṃ² ārabha kathesi³.

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe raḍḍhaṃ kārente
Bodhisatto Kāsiraṭṭhe⁴ brāhmaṇakule nibbattitvā vāyap-
10 patto Takkaṣīlāyaṃ⁵ saḍḍasippaṃ⁶ uggaḥhitvā⁷ isipabbajjaṃ
pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā mahāpari-
vāro gapasatthā hutvā Himavante vāsāṃ kappesi. So tattha
ciraṃ vasitvā loṇambilasevanatthāya pabbatā oruḥa paccante
ekaṃ gāmaṃ nissāya paṇṇasālāya vāsāṃ upagañchi. Ath' eko
15 lolamakkato isigane bhikkhacāraṃ gate assamapadaṃ āgantvā
paṇṇasālāya⁸ uttiṇṇāni karoti pāṇiyaghaṭesu⁹ udakaṃ chaddeti¹⁰
kupḍikā¹¹ bhindati aggisālāya vaccaṃ¹² karoti. Tāpasā vassāṃ
vasitvā „idāni Himavanto pupphaphalasaṃiddho ramaṇiyo, tatth'
eva gamissāma" 'ti paccantagāmaṃvāsiko āpucchimaṃ. Manussa
20 „sve bhante mayāṃ bhikkhaṃ gaheṭvā assamapadaṃ āgami-
sāma, taṃ paribhuñjitvā va" gamissatha¹³ "ti vatvā¹⁴ dutiya-
divasa¹⁵ pahūtaṃ¹⁶ khādaniyabhojanīyaṃ¹⁷ gaheṭvā tattha āga-
maṇaṃ¹⁸. Taṃ disvā so makkato cintesi: „kohaṇṇaṃ kutvā
manussu āraḍḍhetvā mayham pi¹⁹ khādaniyabhojanīyaṃ²⁰ āhara-
za paṇṇasālāya²¹ so tapacaravath²² cāranto viya silavā viya hutvā

¹ B' kata. ² K omits vatvā. ³ B' dhammaḍḍasaṇaṃ. ⁴ K duttiyamakkatajātakaṃ.
B' B' dābhiyamakkatajātakaṃ carutthācā. ⁵ B' adda bhikkhu. ⁶ B' adda vassha
bhoḍḍakathāsaḍḍhaṃ eva. ⁷ B' kāsiraṭṭhe. ⁸ both MSS. -sālāyaṃ. ⁹ B' omits
sālāya. ¹⁰ K' uggaḥhitvā corr to uggaḥhitvā. ¹¹ K -sālā. ¹² B' pāṇiyaghaṭesu.
¹³ B' chaddeti. ¹⁴ B' -kādā. ¹⁵ B' paccāṃ. ¹⁶ K omits va. ¹⁷ K bhavissatha.
¹⁸ K vatvā H. ¹⁹ B' duttiyaṃ. ²⁰ B' bahutaṃ. ²¹ K khādaniyabhojanīyaṃ.
B' khādaniyabhojanīyaṃ. ²² B' āg-. ²³ B' omits pi. ²⁴ B' so tāpasassa caravath.

tāpasānam avidūre suriyam¹ namassamāno sīthasi. Manussa
tam diṣvā „silavantānam santi ke vasanta silavanti² honti³“
vatvā paṭhamam gātham āhariso⁴:

1. Sabbesu kira bhūtesu santi silasamāhitā,
passa sikkhāmiṇaṃ jammanā⁵, ādiccam upatīṭhatīti. 47. 5

Tattha santi silasamāhitā ti silasa samantāgata sabbajjanā, silavanti⁶
ca samāhitā re ekagacitā sabbajjanāti pi artho, jammanā⁷ ti jāmakam, ādic-
cam upatīṭhatīti suriyam namassamāno tiṭṭhati.

Evam te manusse tassa guṇe kathente diṣvā Bodhisatto
„tumhe imassa loṇamakkataṣṣa silācāram ajānitvā⁸ avatthussimā⁹
yeva¹⁰ pasanna¹¹“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Nāssa¹² silam vijānātha, anaññāya pasamsaṭha,
aggihuttāṃ ca āhanti, tena bhinnā¹³ kamapḍala ti. 48.

Tattha anaññāya¹⁴ ti ajānitvā, āhanti¹⁵ ti loṇaṃ paṇamakkataṣṣa āhanti¹⁶,
kamapḍala ti kuṇḍikā, dve ca kuṇḍikā tesa bhābhinnā ti evam āsāduṇḍaṃ 35
kathesi.

Manussa makkaṭassa kuhakabhāvaṃ ūtvā leḍḍa ca yatthiyo
ca gahetvā¹⁷ pothetvā¹⁸ isigapassa bhikkham adamsu. Isayo
pi Himavantam eva gantvā aparihīnājjhānā Brahma-loka-parāyaṇā
ahesuṃ. 30

Satthā imam dhammaḍḍesaṇam āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā makkaṭo ayyam kuhako¹⁹ ahuṃ, isigapā²⁰ Buddhapariyā, gāṇa-
natthā pana aham evā²¹“ 6. Adiccupatikkhajātakaṃ²².

¹ B¹ pūṭṭam. ² B¹ āharim. ³ K samantā. ⁴ K silavanto. ⁵ K jamavan.
⁶ Tattha santi . . . upatīṭhatīti wanting in B. ⁷ B¹ ajānanti. ⁸ B¹ avatthusa-
māhāsa. ⁹ K tassa. ¹⁰ K tesa bhinnā, B¹ tesa ājñā. ¹¹ K āhantiṃ corr.
to āhanti. B¹ āhanti. ¹² K āhantiṃ corr. to āhanti, B¹ āhanti. ¹³ āha-
nti. . . . gahetvā wanting in B. ¹⁴ B¹ paṭipetvā. ¹⁵ B¹ adda bhikkhu.
¹⁶ B¹ gāṇā. ¹⁷ B¹ adda paṇamam.

6. Kāḷāyamaṭṭhijātaka.

Bālo vatāyaṃ dumasākhagacaro ti. Idam Sattthā Jetavanā viharanto Kosalarājānaṃ ārabhū kathesi. Ekaṃsaṃ hi samaye vassakālā Kosalarājāno paccanto kuppi¹. Tatttha jhūṇā yodhā dve tiṇi yuddhāni katvā paccantthiko abhūbhatitūṃ asakkontā² mūḷaṃ sāsanam pesesum. Rājā akālā vassāne yeva nikkhamitvā Jetavanasamipe khandhāvāraṃ bandhītvā cintesi: „ahaṃ akālā nikkhanto, kanda-pādarādayo udakapūrā, duggama maggo, Sattthānaṃ upasahkamissāmi, so maṃ 'kahaṃ gacchasi mahārāja' 'ti pucchisati, atthāhaṃ etaṃ attham ārocissāmi³, m' kha pana⁴ maṃ Sattthā samparāyiken' ev' atthena⁵ anugahāti diṭṭhadhammikenāpi anugahāt' eva⁶, tasmā sacc me gamanena⁷ avadḍhi⁸ bhavissati 'akālā mahārāja' 'ti vakkhati, sacc pana vadḍhi⁹ bhavissati tuṇhi¹⁰ bhavissanti¹¹ so Jetavanam pavasiṭvā Sattthānaṃ vanditvā ekamantaṃ nisīdi. Sattthā „banda kuto m' tvaṃ mahārāja āgacchasi divādivasa¹² 'ti pucchi. „Bhante ahaṃ paccantaṃ rūpasammetūṃ nikkhanto tumbhe¹³ vanditvā gamissāmi āgato 'mhi¹⁴. Sattthā „pubbe pi¹⁵ mahārājāno senāya abbhuggacchamānāya¹⁶ paṇḍitānaṃ kathaṃ sutvā akālā abbhuggamānaṃ nūna nāgamaṃsu¹⁷ 'ti evaṃ tena yācito atītaṃ āhāri:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente Bo-
dhisatto tassā atthadhammānūsāsako¹⁸ sabbatthakaamacco
ahosi. Atha raṇṇo paccante kupite¹⁹ paccantayodhā paṇṇam
pesesum. Rājā vassakālā nikkhamitvā uyyāne²⁰ khandhāvāraṃ
bandhi. Bodhisatto raṇṇo santiko atthāsi. Tasmā khaḃ assā-
nam kalāye sedetvā āharitvā doḍḍiyaṃ pakkhipimsu. Uyyāna-
makkatesu²¹ eko makkato rukkhā otaritvā tato kalāye gahetvā
mukhaṃ pūretvā hatthehi pi gahetvā uppatitvā rukkhe nisīditvā
khādītum āraḍhi. Ath' assa khādamaṇassa hatthato eko
kalāyo²² bhūmīyaṃ pati. So mukheṇa²³ ca hatthehi ca gahite

¹ B paccante kuppiṭṭe. ² B -m. ³ B adda ti. ⁴ B pana. ⁵ K -rāyikavattitena. B -rāyikavattitena. ⁶ K anugahāsi, B anugahāti. ⁷ B gamanā. ⁸ B avad-
ḍhi. ⁹ B vadḍhi. ¹⁰ B tuṇhi. ¹¹ B bhavissati. ¹² B adda va. ¹³ K sacc me pi.
¹⁴ K abbhuggamāna, B abbhuggacchamānāya. ¹⁵ K atthadhammāna. ¹⁶ B
kuppiṭṭe. ¹⁷ B adda hatvā. ¹⁸ B uyyāna. ¹⁹ Both MSS. kalāya. ²⁰ B ka-
lāya. ²¹ K mukhehi.

sabba kalāyo¹ chadḍetvā² rukkhā³ oruṇha tam eva kalāyam⁴
 olokeno tam kalāyam⁵ adisvā⁶ va⁷ pana rukkham abhirahitvā⁸
 attē⁹ sahasam¹⁰ parājito viya socamāno dummukho rukkha-
 sakhāya nisīdi. Rājā makkaṭassa kiriyaṃ disvā Bodhisattam
 āmantetvā „vayaṃ, kim¹¹ nāṃ¹² etaṃ makkaṭena katan¹³ ti
 puṇṇhi. Bodhisatto „mahārāja, bahum anavaloketvā appam
 oloketvā¹⁴ dubbuddhino bālā evarūpaṃ karonti yevā¹⁵ ti vatvā
 paṭhamam¹⁶ gātham āha:

1. Bālo¹⁷ vatāyaṃ dumaśākhagocaro,
 paññā janinda na imassa¹⁸ vijjati,
 kalāyamuṭṭhīr¹⁹ avakiriya kevalam
 ekam kalāyam²⁰ patitam gavessatīti. 49.

10

Tattha dumaśākhagocaro ti makkaṭo, so hi dumaśākhagocaroṃ ga-
 hāti, ta va asa gocaro sūchurapekkhūti bhūti²¹ ti²² taṃ dumaśākhagocaro ti
 vuccati, janinda ti rājānaṃ āpatti²³, paramitacarivyābhāvāna janassa inde ti²⁴, 49
 kalāyamuṭṭhīr ti varakamuṭṭhīr²⁵, kāḷarajamāsamuṭṭhīr²⁶ ti pi vadanti
 yeva, avakiriya²⁷ ti avakirivā, kevalam ti sabbaṃ, gavessatīti bhūṃṭāna
 patitāni ekam eva pariyessatīti²⁸.

Evam vatvā puna Bodhisatto tam upasamkamitvā rājānaṃ
 āmantento dutiyaṃ gātham āha:

20

2. Evam eva mayam rāja yo o' aññe atillobbhino
 appena bahum²⁹ jiyāma kalāyaneva³⁰ vānaro ti. 50.

Tatthyaṃ sabbakhepattho: mahārāja, evam eva mayam ta³¹ yo o' aññe le-
 bhābhābhūti janā sabbe pi appena bahum jiyāma, mayam hi etarahi³² ākūḍ³³
 vassānassamāyo³⁴ maggaṃ gaṇṇānti appakāsa atthassa kāṇṇo bahukā³⁵ cirā³⁶
 parijāyāma, kalāyaneva³⁷ etato ti yathā ayaṃ vānaro ekam kalāyam³⁸
 pariyessamāno im³⁹ ekam⁴⁰ kalāyena⁴¹ sabbakaliyehi⁴² patthito evam mayam⁴³

25

¹ B¹ kalāyo. ² B² chadḍetvā. ³ K rukkhāya. ⁴ B⁴ talāya. ⁵ B⁵ kalāyam. ⁶ B⁶
 omīta va. ⁷ B⁷ abhirahitvā. ⁸ B⁸ attā. ⁹ B⁹ B¹⁰ sahasa. ¹⁰ B¹⁰ phosvakkāti.
¹¹ B¹¹ sabbaṃ olokeno. ¹² B¹² paṭhamam. ¹³ K bālā. ¹⁴ B¹⁴ mayapama.
¹⁵ K kalāyamuṭṭhīr, B¹⁵ kalāyamuṭṭhī. ¹⁶ both MSS. kalāyam. ¹⁷ B¹⁷ bhāgi.
¹⁸ K nī. ¹⁹ B¹⁹ sādā rājānaṃ kī. ²⁰ B²⁰ omīta ti. ²¹ K vāpaka-. ²² B²² kāḷa-
 rājamāsamuṭṭhī. ²³ B²³ -yessatī. ²⁴ K bahu. ²⁵ K kalāyaneva. ²⁶ K yaṃ va.
²⁷ B²⁷ mayam va. ²⁸ B²⁸ omīta etarahi. ²⁹ K vassāna-. ³⁰ so B³⁰; K B³⁰ bahum.
³¹ so B³¹; K atthāya. B³¹ attā. ³² K kāḷā-, B³² kāḷā-. ³³ B³³ āna. ³⁴ K -āḷā-
 B³⁴ -kaḷā-. ³⁵ B³⁵ mayam.

phalabbhāraṇamitasākho¹ atthāsi. Vānaraguno cintesi; „mayam
pubbe asukagāme tiṇḍukaphalāni khādāma, phalito nu kho so²
etarahi rukkhio udāhu no³, āvāsiko so gāmo udāhu no“ ti, evaṃ
ca pana cintetvā „gaccha, imam pavattim jānāhi“ ekaṃ vāna-
radi pesesi. So gantvā rukkhassa ca⁴ phalibbhāvam gālha-
vāsabbhūvam ūtvā āgantvā⁵ ārocesi. Vānara tassa phalibbhāvam
sutvā „madhurāni tiṇḍukaphalāni khādiessāmā“⁶ ‘ti ussāhajātā
bahuvānarā⁷ vānarindassa tam attham ārocesum. Vānarindo
„gāmo āvāso anāvāso“ ti pucchi. Avāso devā⁸ ‘ti. „Tena hi
na gantabbam, manussa hi bahumāyā“⁹ hontīti. „Deva ma-
nussānaṃ patisaṃlānāvelāya“¹⁰ adḍharattasamaye khādiessumā¹¹ ‘ti
bahū gantvā vānarindam sampatiucchāpetvā Himavantaṃ otaritvā
tassa gāmasa avidūre manussānam patisaṃlānakālam āgamaya-
mānā mahāpāsānapitthe sayitvā majjhimayāme manussesu niddam
okkamanteva rukkhani āroya phalāni khādimeva. Ath¹² eko
puriso sarīrakiccena gehā nikkhamitvā gāmamajjham gato vā-
nare diṅvā manussānam hekkhi. Bahū manussa dhanukalāpani
sannayhitvā nānāvuddhahatthā leḍḍudandādini ādāya „pabhātaya
ruttiyā vānare gaṇhassāmā“¹³ ‘ti rukkhani parivāretvā atthameva.
Asittisahassavānarā¹⁴ manusse diṅvā maraṇabhayaatājjitā „n’ atthi
no aññaṃ patisarāṇam“¹⁵ aññatra vānarindā¹⁶ ‘ti tassa santi-
kaṃ gantvā pathamaṃ gātham āhameva:

1. Dhanuhatthakalāpehi nettisavaradhārīhi

samantaparikiṇṇ¹⁷ amhā, katham mekkho bhavissatīti. 51.

Tattha dhanuhatthakalāpehi¹⁸ dhanukalāpahatthehi¹⁹ dhanu²⁰ e
va sarakalāpe va gahetvā jhilehi²¹ attho, nettisavaradhārīhi²² outimā
vuccesi khaggā²³, uttamakaggadhārīhi²⁴ attho. parikiṇṇamhā ti parivāra
amhā, katham ti kesaṃ nu kho upāyena amhākaṃ mekkho bhavissatīti.

¹ B phalavānappitasākho. ² K omits so. ³ B adds ti. ⁴ B omits ca. ⁵ B adds
parānam instead of vanarānam? ⁶ B omits bahū vānarā. ⁷ K bahūmayā.

⁸ B patisaṃlānāvelāyā. ⁹ K -sahassā. ¹⁰ B añña patisarāṇam. ¹¹ B -vāna-
rindam. ¹² B dhanukalāpahatthehi, K dhanuhatthakalāpahatthehi, B omits this word.

¹³ K dhanuhi, B dhanuhi. ¹⁴ K omits khaggā. ¹⁵ nettisā vuccesi khaggāhi.

Tesaṃ kathāṃ sutvā vānarindo „mā bhāyatha, manussa
nāma bahukiccā, ajjāpi majjhimagāmo vattati, api nāma¹ etesaṃ
'amhe māressāma' ti thitānaṃ imassa kiccasa² autarāyakaṃ
aṇṇaṃ kiccaṃ uppādeyyāma³''⁴ ti vānare samassāsetvā dutiyāṃ
5 gāthāṃ āha:

1. App-eva bahukiccānaṃ attho jāyetha koci naṃ,
atthi rukkhassa acchinnaṃ, khajjatanā ōeva tiṇḍukaṃ ti. 52.

Tatha naṃ ti upāsanattāṃ, app-eva bahukiccānaṃ manussānaṃ aṇṇo
koci attho uppajjeyya⁵ 'ti, ayaṃ es' attho attho, atthi rukkhassa acchinnaṃ
10 ti⁶ imassa rukkhassa phalīnaṃ ārajjhaṇeparikāraṇavaseṇa acchinnaṃ bahū
thānaṃ⁷ atthi, khajjatanā ōeva tiṇḍukaṃ⁸ ti tiṇḍukaphalāṃ khajjato⁹ yeva
tumha¹⁰, jāvatthakapa¹¹ vo attho atthi tathākaṃ khādettha, amhikaṃ pahāraṇakāle¹²
jantānaṃ¹³ ti

Mahāsatto kapiganaṃ samassāsesi¹⁴. Ettakaṃ¹⁵ hi assā-
15 saṃ¹⁶ alabhamānā sabbe pi te phalītena hadayena¹⁷ jīvīta-
khayaṃ pāpuṇeyya¹⁸. Mahāsatto papa evaṃ vānaraganāṃ
assāsetvā „sabbe vānare samānethā¹⁹'' ti āha. Samānenthā tassa
bhāgiṇeyyaṃ Senakaṃ nāma vānaraṃ adisvā „vānaraganassa
Senako nāgato²⁰'' ti ārocesuṃ. „Sace Senako anāgato²¹ tumhe
20 mā bhāyittha, idāni vo so sotthiṃ²² karissatīti²³'' . Senako pi
kho vānaraganassa gamanakāle²⁴ niddāyitvā pacchā pabuddho
kañci²⁵ adisvā padānupadiko hutvā āgacchante²⁶ manusse disvā²⁷
„vānaraganassa bhayaṃ uppannaṃ²⁸ ti ātvā ekasmiṃ pariyaṇa-
gehe aggiṃ jāletvā suttakantiyā²⁹ mahallakittihiyā santikaṃ
25 gantvā khettaṃ gacchante gāmadārako vīya ekam ummukaṃ³⁰''

¹ B' omīti tīhi tesāṃ . . . kiccasa. ² B' uppajjeyya. ³ B' omīti khajjatanā ōeva
. . . acchinnaṃ ti. ⁴ B' bahutarāṇaṃ, B² bahuphalāṃ. ⁵ K khajjatanā ōeva ti tiṇ-
ḍukaṃ ti, B' khajjatho rāṇṇeva tiṇḍukaṃ ti. ⁶ B' khajjatha. ⁷ B' tumha. ⁸ B'
jāvatthakapa. ⁹ B' tathākaṃ. ¹⁰ K pahāraṇa-, B² pahāraṇakāle. ¹¹ B' samassā-
setvā. ¹² B' suttakaṃ. ¹³ K assāsaṃ. ¹⁴ B' phalītebhūdayehi. ¹⁵ K pāpuṇey-
yaṃ, B' pāpuṇeyya. ¹⁶ B' nāgato. ¹⁷ K vo sotthiṃ, B' vo so sotthi. ¹⁸ K aḡa-
manakāle. ¹⁹ K kañci, B' khañci. ²⁰ K -to. ²¹ B' adisā vānaraganassa disvā.
²² K karissatīti. ²³ K ummukaṃ, B' cūbukkāṃ.

gahetvā uparivāte thatvā¹ gūmaṃ padīpesi². Maṇussa makkaṇe
chaḍḍetvā aggūṃ nibbāpetuṃ agamūṃsu³. Vānara palāyanta
senakassa atthāya ekaṇaṃ phalaṃ gahetvā palāyīṃsu.

Satthā imaṃ dhammadessanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhāresi:
„Tadā bhāgiyeyyasena⁴ Malināmo⁵ Sakko ahoṃ, vānaragamo⁶ Hud- 5
dhiparisā, vānarinda pana ahaṃ evā⁷“ ti. Tiṇḍukajātakaṃ⁸.

8. Kaccapajātaka.

Janītaṃ me bhārittaṃ me ti. Imaṃ Satthā Jetavana
viharanta ekaṃ ahirātakarogamuttakam⁹ ārabbhā khesi. Sā-
vatthiyyaṃ kira ekaṃsū kule ahirātakarogo¹⁰ uppaji. Mātāputaro put- 10
taṃ āhamaṃ: „tāta, nā imasmiṃ gehe vicari, bhittim bhinditvā palā-
yitvā¹¹“ yattha kattāci gantvā jīvitāṃ rakka, paṇḍagantvā¹² imasmiṃ¹³
phāṇo mahānādhānaṃ atthi, taṃ uddharitvā kuṇḍamaṃ saṅghapetvā
sukkhena jiveyyāsi¹⁴“ vutte¹⁵ putto¹⁶ tesam vasaṇaṃ sampaticchitvā
bhittim¹⁷ bhinditvā palāyitvā attano roge vūpasanto āgantvā mahānā- 15
dhānaṃ uddharitvā gharāvāsaṃ vusi. So ekadivasaṃ sappitelādini¹⁸ e¹⁹
eva catthuccāhādanādini²⁰ eva gāhāpetvā Jetavanaṃ gantvā Satthāraṃ
vaṇḍitvā nisīdi. Satthā tena siddhimaṃ paṇḍanthāraṃ katvā „tumhākaṃ
gehe ahirātakarogo²¹ oppanno ti sasenakā²²“, kīṃ ti katvā mutto ahi²³
pucchā. So taṃ parattimā ācikkhā. Satthā „pubbe pi kha upāsaka 20
bhaye oppanno attano vasaṇajjhāne āhayaṃ katvā aṇṇattha ugatā²⁴
jīvitakkhayaṃ pāpuṇṇasu, ālayaṃ pana²⁵ akatvā aṇṇattha gatā²⁶ jīvi-
taṃ labhiṃsu“²⁷ ti evaṃ tena yācito añantaṃ āhāri:

Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ kareṇte
Bodhisatto gāmake²⁸ kumbhakāraṃ kule nibbattitvā kumbha- 25
kāraṇamāṃ katvā puttadāraṃ posesi. Tadā pana Bārāṇasi-
mahānādiyā siddhim ekāhaddho mahājātassaro ahoṃ. So bahūda-
kakāle nadiyā siddhim ekodako hoti²⁹, udake maṇḍibhūte visuṃ

¹ H¹ thatvā. ² B² padīpesi. ³ B³ āgamaṃsu. ⁴ B⁴ bhāgiyeyyo. ⁵ B⁵ -nāmo. ⁶ H⁶
-gamo. ⁷ H⁷ adda vattakam. ⁸ H⁸ ahirātakarogaphuṇṇamkāṃ, B⁸ ahirātakarogaput-
taṃ. ⁹ H⁹ -rātaro. ¹⁰ omitti palāyitvā. ¹¹ B¹¹ paṇḍa agantvā. ¹² B¹² adda
nāma. ¹³ H¹³ vutte. ¹⁴ B¹⁴ omitti putto. ¹⁵ H¹⁵ ahi. ¹⁶ B¹⁶ sasenaka. ¹⁷ B¹⁷ gatā te.
¹⁸ B¹⁸ ye pana ālayaṃ. ¹⁹ H¹⁹ adda te. ²⁰ B²⁰ kaccitgamaṃ. ²¹ H²¹ ahoṃ.

hoti. Macchekacchapā pana „imasmim saṁvacchare suvatṭhikā
bhavissati¹, imasmim² dubbvatṭhikā³ ti jānanti. Atha tasmim
sare nibbattamacchakacchapā „imasmim saṁvacchare dubb-
vatṭhikā bhavissati⁴“ itivā udakassa ekābaddhakāle yeva tamhā
5 sarā nikkhamitvā nadiṁ āgamimāu. Eko pana kacchapo „idam
me jātatthānam vadḍhitatthānam mātāpitūhi vasitatthānam, na
sakkomi imam jahitum“ ti nadiṁ na āgamāsi. Atha nidāgha-
samaye tattha udakam chiṭṭi⁵. So kacchapo Bodhisattassa
mattikagaṇhanatthāne⁶ bhūmim khamitvā pāvisi. Bodhisatto
10 „mattikāre gaheṣṣāmiti⁷“ tattha gantvā mahākuddālena bhūmim
khamanto⁸ kacchapassa piṭṭhū bhinditvā mattikāpiṇḍam⁹ viya-
nani¹⁰ kuddālen¹¹ eva¹² uddharitvā thale pātesi. So vedanāpatto
butvā „vasanatthāne ālayam jahitum asakkonto evaṁ vināsam
pāpuṇe¹³“ ti vatvā paridevamāno imā gāthā avoca:

15 1. Janittam¹⁴ me bhavittam me, iti paṁko avassayim,
tam maṁ paṁko ajjhebhavi¹⁵ yathā dubbhakam tathā¹⁶,
taṁ taṁ vadāmi bhaggava, smuḥi vacanam mama: 53.

2. Gāme vā yadi vāraṇṇe sukham yatrādhigacchati
tam janittam¹⁷ bhavittam¹⁸ ca purisassa pajānato
yamhi¹⁹ jīve tamhi²⁰ gacche, na nīketahato siyā ti. 54.

Tattha janittam²¹ me bhavittam me ti tam mama²² jātatthānam itam
mama vadḍhitatthānam²³, (ti) paṁko avassayim ti imā kīraṇa-mhi²⁴ imas-
mim kaddame avassayim nippeṭṭhānaṁ kappesi ti attho, ajjhebhavi²⁵ ti²⁶ ukkha-
bhavi vināsam pāpuṇe, bhaggava ti kumbhakāraṇa ālayaṁ, kumbhakāraṇam hi
25 gūṭapāṇānti²⁷ eva paṇḍitam bhaggava ti, sukham ti kāḷkeśasthānāntam²⁸,

¹ Iti -ssanti. ² Iti adda saṁvacchare. ³ Iti bhavissanti. ⁴ Iti chiṭṭi. ⁵ Iti -ga-
hanatthāne. ⁶ Iti gaheṣṣāmiti. ⁷ K khamanto. ⁸ Iti mattika-. ⁹ Iti omiṭṭa nam.
¹⁰ Iti kuddālenam. ¹¹ K chattiṁ. ¹² Iti ajjhebhavi. ¹³ K -tathā, Iti doppalanika-
tathā. ¹⁴ K janittam. ¹⁵ K -tam, Iti -taṁ. ¹⁶ K tamhi. ¹⁷ K tamhi. ¹⁸ K
chanittam, Iti dhanittam. ¹⁹ Iti omiṭṭa mama. ²⁰ K tam mama jātatthānam, Iti
tam vadḍhitatthānam. ²¹ so both MSS. instead of aham? ²² Iti ajjhebhavi.
²³ K gūṭapāṇānti. ²⁴ Iti -esthānāntam.

tañ janitān¹ bhavitān² ei 'ti tañ jātāthānāñ ca vadāthāthānāñ ca, jā-
nīti³ bhāvīti⁴ ti dighavasāṇāpi⁵ pāṭhe, so yv' arthe, pajānato ti atthā-
nathan⁶ kīraṇākkāraṇāñ jānīti⁷ssa, na niketāhato⁸ xiya ti niketo ālayaṇ
katvā aññāta⁹ agantvā¹⁰ niketo¹¹ bato, evaṇṇaṇi maraṇadukkhaṇ papito¹² na
bhavyyā¹³ ti.

Evam¹⁴ so Bodhisattena saddhīm¹⁵ kathento kathento¹⁶ kalam
akāsi. Bodhisatto tañ gahe¹⁷vā sakalagāma¹⁸vāsīno saṇnipātā-
petvā¹⁹ te manusse ovadanto²⁰ evam²¹ āha: „paasath²²” imāñ kaccapa-
paṇi, aññesaṇ²³ ma²⁴ccakacchapaṇaṇi mahānadi²⁵” gamanakāle
attano²⁶ vasaṇa²⁷ttthāne ālayaṇ²⁸ chinditum²⁹ asakkonto³⁰ tehi saddhīm³¹
agantvā³²” mama³³ mattikagahana³⁴ttthānaṇ³⁵” pavisitvā³⁶ nipaṇṇi, atth³⁷
assāhaṇ³⁸ mattikāṇ³⁹ gaḥhanto⁴⁰ mahākudḍāle⁴¹ssa piṭṭhīm⁴² bhinditvā⁴³
mattikāpīṇḍaṇ⁴⁴” viya⁴⁵ naṇ⁴⁶” thale⁴⁷ pātesim⁴⁸, ayaṇ⁴⁹ attanā⁵⁰” kata-
kammaṇ⁵¹ saritvā⁵² dvīhi⁵³ gāthāhi⁵⁴ paridevitvā⁵⁵ kalam⁵⁶ akāsi, evam⁵⁷
esa⁵⁸ attano⁵⁹ vasaṇa⁶⁰ttthāne ālayaṇ⁶¹ katvā⁶² maraṇapatto, tumhe pi
mā⁶³ imiṇā⁶⁴ kaccapena⁶⁵ sadisā⁶⁶ ahuvattha⁶⁷”, ito⁶⁸ patthāya⁶⁹” mayhaṇ⁷⁰
rūpaṇ⁷¹ mayhaṇ⁷² saddo⁷³ mayhaṇ⁷⁴ gaṇḍho⁷⁵ mayhaṇ⁷⁶ raso⁷⁷ mayhaṇ⁷⁸
poṭṭhabbo⁷⁹” mayhaṇ⁸⁰ putto⁸¹ mayhaṇ⁸² dhītā⁸³ mayhaṇ⁸⁴” dāsādāsi-
paricchedo⁸⁵” mayhaṇ⁸⁶” hiraññasuvannaṇ⁸⁷o ti tanhāvasena⁸⁸ upabhoga-
vasena⁸⁹ mā⁹⁰ gaṇhittha⁹¹”, ekako⁹² v' esa⁹³ satto⁹⁴ tisu⁹⁵ bhavesu⁹⁶ parivatta-
titi⁹⁷” evaṇ⁹⁸ Buddhahīlāya⁹⁹” mahājanassa¹⁰⁰ ovadam¹⁰¹ adāsi. So¹⁰² ovādo
sakala-Jambudīpaṇ¹⁰³” pattharitvā¹⁰⁴ sattama¹⁰⁵ttāni¹⁰⁶ vassasabha¹⁰⁷ssāni
atthāsi. Mahājāno¹⁰⁸ Bodhisattassa¹⁰⁹ ovādo¹¹⁰ thutvā¹¹¹ dānādīni¹¹² puñ-
ḍāni¹¹³ katvā¹¹⁴” sugga¹¹⁵padāṇ¹¹⁶” pāresi.

Satthā¹¹⁷ imū¹¹⁸ dhammedesaṇaṇ¹¹⁹ āharitvā¹²⁰ maccūni¹²¹ pakāsetvā¹²² jātakam¹²³
sumodhānesi: (Saccapariyosāṇe¹²⁴ so kulaputto¹²⁵ cetāpatti¹²⁶phale¹²⁷ patiṭṭhāsi)
„Tadā¹²⁸ kaccapo¹²⁹ Anando¹³⁰ aho¹³¹si, kumbhakārako¹³²” paṇa¹³³ ahaṇ¹³⁴ evā¹³⁵” ti.
Kaccapajātakam¹³⁶”.

¹ B jā-. ² K jāntān bhāvitān. ³ B¹ -vīti¹pi. ⁴ B¹ aniketa-. ⁵ B¹ aññāta.

⁶ B¹ agacchanto. ⁷ K pāṭhe. ⁸ B¹ only one kathento. ⁹ B¹ paasatha.

¹⁰ B¹ -nadi. ¹¹ B¹ agantvā, K agantvā corr. to ag-. ¹² B¹ mattikāya gahana-

ttthānaṇ. ¹³ B¹ mattika-. ¹⁴ B¹ omits naṇ. ¹⁵ B¹ B¹ attano. ¹⁶ B¹ abuttha. ¹⁷ so

B¹ B¹; K poṭṭhabbo. ¹⁸ B¹ adds māsi mayhaṇ piṭṭi mayhaṇ. ¹⁹ B¹ dāsādāsi-. B¹

dāsi mayhaṇ dāsi-. ²⁰ so B¹; K B¹ omits mayhaṇ. ²¹ so K B¹; B¹ gaṇhittha. ²² B¹

buddhahīlāya. ²³ B¹ -dīpa. ²⁴ B¹ adds kīraṇapariyosāṇa. ²⁵ B¹ B¹ sugga¹padāṇ.

²⁶ B¹ -karo. ²⁷ B¹ adds aṭṭhamāni.

9. Satadhammajātaka.

Taṁ ca appaṇaṁ ti. Idam Satthā Jetāvana vihāroto ekavi-
satiridhān¹ anesaṇam ārabhha kathesi. Ekasmim hi kāle bahū
bhikkhū vejjakammam² dūtakkammam pohevagamanam³ jaṅghapesu-
3 ukkena⁴ piṇḍapatipīṇḍenā⁵ 'ti evarūpāya ekavīsatividhāya anesaṇāya
jīvikam⁶ kappesum. 83 Sāketajātake āvithavissati. Satthā tesam
taṭhā jīvikam kappanabbhāvam hatvā „etarahi bahū bhikkhū anesaṇāya
jīvikam kappenti", te puna evam jīvikam kappetvā yakkhattā vā pe-
tattā vā na muccissanti, dhuragonā⁷ hatvā⁸ nibhattissanti, niraye
10 patisaṇḍhiṁ gaṇhissanti, etesam hitatthāya sukhatthāya uttājjhāsayam
sakapaṭibhāsam⁹ ekam dhammadessaṇam kathetum vaṭṭatthi¹⁰ bhikkhu-
saṅgham sammipāṭepetrā „na bhikkhave ekavīsatividhāya anesaṇāya
pacayaṁ uppadetabbhā, anesaṇāya hi uppanno¹¹ piṇḍapāto ādittaloha-
gaḷasadiṇo balāhalavissūpamo, anesaṇā hi nām¹² esā Buddhapāccekabuddha-
15 sāvakehi parihitā patikuṭṭhā¹³, anesaṇāya uppannam¹⁴ piṇḍapātam
lhuṇṇantassa hi lāso¹⁵ vā somanassaṁ vā u¹⁶ attā, evam uppanno hi
piṇḍapāto mama sāsane caṇḍālassa¹⁷ ucchijjhabhogaṇasadiṇo¹⁸, tassa
paribhogo Satadhammamāgavamā¹⁹ caṇḍāloccchijjhabhattaparibhogo²⁰
siya hoti²¹ vatvā atītam āhara:

20 Attā Bārāpasīyam Brabmadatte rajjam kārento
Bodhisatto caṇḍālayoniyam nibhattitvā vayappatto kenacid
eva karaṇiyena pāṭheyyantandule ca bhattapuṭam²² ca gabetvā
maggam paṭipajji. Tasmim²³ kāle Bārāpasīyam eko mānavo
attā Satadhammo nāma²⁴ adīcabrāhmaṇamāhāsālakule²⁵ nib-
25 batto, so pi kenacid eva karaṇiyena tandule vā bhattapuṭam²⁶
vā agabetvā maggam paṭipajji. Te obho pi mahāmagga samā-
gacchissu. Mānavo Bodhisattam „kimjātiko sīti" pucchi. So
„aham²⁷ caṇḍālo" ti vatvā „tvam kimjātiko" ti māgavam²⁸

¹ sa B² K. ekavīsati, B¹ ekavīsativatthikā. ² B¹ vatta-. ³ B¹ pahana-, B² pa-
hānakkammam. ⁴ K. -pessukkena. ⁵ B¹ -piṇḍakena, B² -patipīṇḍenā. ⁶ both MSS.
jīvikam. ⁷ K. kappeti. ⁸ both MSS. dhura-. ⁹ B¹ adda va. ¹⁰ B¹ B² -bhāsam.
¹¹ K. uppanna. ¹² B¹ patikuṭṭhā. ¹³ K. uppanna. ¹⁴ B¹ taso. ¹⁵ B¹ caṇḍāpessa.
¹⁶ K. ucchijjha-, B¹ ucchijjhabhogaṇasadiṇo va. ¹⁷ K. satadhamma-. ¹⁸ B¹ caṇḍālo
ucchijjhabhattaparibhogo, K. caṇḍāloccchijjha-. ¹⁹ B¹ -mārah. ²⁰ B¹ adda hi.
²¹ B¹ adda nāroṇa. ²² B¹ adīcā-. ²³ B¹ bhattapakkhātam corr. in bhattabhūṭam.
²⁴ K. hām. ²⁵ K. māgavam, B¹ omitta māgavam.

pucchi. So „aṇaṃ udiceadrāhmaṇo“¹ ti vatvā „sādhū
 gacchāma“² 'ti ubbo pi' maggaṃ agamāṃsu'. Bodhisatto pātar-
 āsavellāya udakaphāsukaṭṭhāne nisīditvā hatthe' dho vitvā
 bhattaputaṃ mocetvā māpavā³ „bhattaṃ bhuñjāhi“⁴ āha.
 „N' atthi re' caṇḍāla mama bhattena attho“⁵ ti. Bodhisatto
 „sādhū“⁶ 'ti putakabhattaṃ⁷ ucchiṭṭhaṃ akatvā va attano' ya-
 panamattaṃ aññasmiṃ paṇṇe pakkhipitvā putakaṃ⁸ bandhitvā
 ekamanto' ṭhapetvā bhuñjitvā pāṇiyaṃ⁹ pivitvā dhotahattha-
 pādo tapāṇe ca sesabhattaṃ ca ādāya „gacchāma māpavā“¹⁰ 'ti
 maggaṃ paṭipajji. Te sakaladivasaṃ gantvā ayaṃ ubbo pi
 ekasmiṃ udakaphāsukaṭṭhāne¹¹ nahatvā paccentarīṃsu. Bodhi-
 satto phāsukaṭṭhāne nisīditvā bhutraputaṃ¹² mocetvā māpavaṃ
 anāpucchitvā¹³ bhuñjitum ārabhi. Māpavo sakaladivasaṃ
 maggagamanena kilanto chātajjhatto¹⁴ „sace me bhattaṃ das-
 sati bhuñjissāmi“¹⁵ olokeno atthāsī. Itaro kiñci avatvā bhuñ-
 jat' eva¹⁶. Māpavo cintesi: „ayaṃ caṇḍālo mayhaṃ avatvā va
 sabbaṃ bhuñjati, nippīletvā¹⁷ piṇḍaṃ gahetvā upariucchiṭṭha-
 bhattaṃ¹⁸ chaddetvā sesaṃ bhuñjitum vaṭṭatīti“¹⁹. So tathā
 katvā ucchiṭṭhabhattaṃ²⁰ bhuñji. Ath' assa bhuttamatto²¹
 „mayā attano jātigottakulapadesānaṃ ananucchavikaṃ²² katan²³,
 caṇḍālassa nāma me ucchiṭṭhabhattaṃ²⁴ bhuttaṃ“²⁵ ti²⁶ balava-
 vippatisāro²⁷ appajji, tāvad ev' assa saṃhitabhattaṃ mukhato
 uggacchi. So „appamattakassa“²⁸ vata me kārapā ananucchavi-
 kaṃ kammani katan²⁹ ti uppannabalavasokatāya paridevamāṇo
 pathamaṃ gātham āha:

95

¹ K has instead of so aṇaṃ udiceadrāhmaṇo only brāhmaṇo aṇaṃ. ² B omits ubbo pi. ³ B' āgamaṇa. ⁴ B' hatthāhi. ⁵ B' māpava. ⁶ B' kara. ⁷ B' pu-
⁸ B' attana. ⁹ B' ekamantaṃ. ¹⁰ B' paṇiyam. ¹¹ B' udakathāne. ¹² B' pūtaṃ.
¹³ B' adda va. ¹⁴ K jāṭajjhatto, B' chātajjhatto, B' chātattā. ¹⁵ K bhuñjanaṃ.
¹⁶ B' bhuñjato. ¹⁷ K nippīletvā, B' nippīlitvā. ¹⁸ K -ucchiṭṭha-, B' -ucchiṭṭha-
¹⁹ B' vaṭṭatīti. ²⁰ B' jecchā-. ²¹ K bhuttamanta. ²² B' -ka. ²³ K ucchiṭṭha-
²⁴ B' bhuttamanta. ²⁵ B' omits balava. ²⁶ B' appamattakassa.

1. Tañ ca appaṇṇ ca¹ uccitttham² tañ ca kicchena-no³ adā,
so 'ham brāhmaṇsājātika, yañ bhuttaṃ⁴ tam pi⁵ uggatan
ti. 55.

Tatrāyaṃ saṅkhepattho: yañ mayā bhuttaṃ⁶ tam appaṇṇ ca uccittthā⁷
2 tañ ca no so caṇḍilo na attano ruciyā adāsi⁸, aṭṭha kko uppiṭṭiyamāṃ⁹
kičchena kaṭṭhena adāsi, so 'ham parisaṇḍhabrāhmaṇasājātika ten' eva me¹⁰ yañ
bhuttaṃ¹¹ tam pi¹² saddhilo lōhitena uggatan ti.

- Evam mānavaṃ paridevitvā „kīṃ¹³ dāni me evarūpaṃ ana-
nucchavikaṃ kammaṃ katvā jīvitena¹⁴ 'tī araṇṇaṃ pavasiṭvā
10 kassaci attānaṃ adassetvā¹⁵ anāthamaragaṃ patto¹⁶.

Sattāḥ imam aṭṭam dassetvā „eyyathāpi bhikkhave Sataḥhamma-
mānavassa tam caṇḍīlucchittthakam¹⁷ bhuñjivā¹⁸ attano ayuttasabbajama-
bhuttanta¹⁹ eva²⁰ n' eva hāso na samanassam uppaṭṭi evam evaṃ²¹
yo imasmiṃ sāsaṇe pabbajito anesaṇāya jīvikam kappento yathāladḍha-
15 paccayaṃ²² paribhūjati²³ tassa buddhapāṭikuṭṭhāya²⁴ garahita-jīvi-
kāya²⁵ jīvitabharato n' eva hāso na samanassam uppaṭṭatīti²⁶ vatrā
abbhambuddho butvā dutiyam gātham āha:

2. Evam dhammaṃ niraṇṇkatvā yo adhammena²⁷ jīvati
Sataḍḍhammo vā lābhena laddhena pi na nandati. 56.

20 Tattha dhammaṃ ti jīvapāṭisandhibhaddhammaṃ²⁸, niraṇṇkatvā ti ul-
lhasivā²⁹ chaṭṭhivā³⁰, adhammena³¹ ti akavasiṭiya anesaṇasādhakātena micchā-
jīvena³², Sataḍḍhammo ti tassa nāmaṃ, Sataḍḍhammo ti³³ pi pātho, na nan-
dati ti yathā Sataḍḍhammo mānava caṇḍīlucchittthakam³⁴ me laddhaṃ ti tena
lābhena na nandati evaṃ imasmiṃ pi sāsaṇe pabbajito kulaputto anesaṇāya
25 laddhaṃ³⁵ lābham paribhūjanto na nandati na tussati, garahita-jīvikāya³⁶ jīvi-
mhi samanassappatto vā hoti, tasmā anesaṇāya jīvikam kappentassa Sataḍḍhamma-
mānavassa³⁷ eva araṇṇaṃ pavasiṭvā anāthamaragaṃ maritum varam³⁸ ti.

¹ K. appaṇṇaṇṇ ca. ² K. uccitttham. ³ B. neva. ⁴ B. bhuttaṃ. ⁵ B. tam tam.

⁶ B. mahābhuttaṃ. ⁷ K. uccittthā. ⁸ K. uccittthā. ⁹ K. omitta adāsi. ¹⁰ K. -
uppiṭṭiyamāṃ. ¹¹ B. mayā. ¹² B. bhuttaṃ. ¹³ B. vāpi. ¹⁴ B. jīvitena.
adāsi. ¹⁵ B. adāsi. ¹⁶ K. anāthamaragaṃ. ¹⁷ K. -lucchi-. ¹⁸ B. bhuñ-
jivā. ¹⁹ B. -bhujānesa-. ²⁰ B. omitta eva. ²¹ B. evameva. ²² K. yathāladḍha-
23 K. -bhūjati. ²⁴ B. -paṭi-, K. -paṭikuṭṭhāya. ²⁵ B. garahita. ²⁶ K. adhamma-
B. dhammena. ²⁷ K. -āṭa-. ²⁸ B. omitta uṇṇakā. ²⁹ B. chaṭṭhivā. ³⁰ K.
adāsi. ³¹ B. omitta B. ³² K. -lucchi-. ³³ B. laddha. ³⁴ B. buddha-
garahita-. ³⁵ B. varam.

Evañ Satthā issaṃ¹ dhammasesaṃsaṃ desetvā² cattāri saccāni pakāsetvā³ ĵātakaṃ samodhānesi: (Saccapariyosāne bahū bhikkhū sotā-pattiphalādinī pāpupissaṃ) „Tadū akama eva caṇḍālaputto ahoṃa“ ti. Satadhammaĵātakaṃ⁴.

10. Duddadaĵātaka.

5

Duddadaṃ daḍamānānaṃ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto gaṇadānaṃ ārabbhā kathesi. Sāvatthiyaṃ kira dve sahā-yakā⁵ kuṭumbiyuputtā⁶ chaṇḍakaṃ saṃharitvā⁷ sabbaparikkhāradānaṃ sajjetvā⁸ buddhapamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ⁹ nimantetvā¹⁰ sattāhaṃ mahādānaṃ pavattetvā¹¹ sattama divase sabbaparikkhāre adānaṃ. Teṇ gaṇaĵeṭṭhako Satthāraṃ vanditvā¹² ekamuṭṭaṃ nisiditvā „bhante ima-
miṃ dāne bahudāyakaṃ atthi appadāyakaṃ. tesāṃ sabbesaṃ pi idam dānaṃ mahapphalaṃ hotū“ ti dānaṃ niyyādesi. Satthā „tumbhehi kho upāsakā buddhapamukhaṃ saṃghaṃ dānaṃ datvā evaṃ niyyāde-
tehi mahākammaṃ kataṃ, porāṇakapaṇḍitāpi dānaṃ datvā evaṃ evaṃ“¹³
niyyādesuṃ“ ti ratvā teṇa yācāte attitāṃ āharī:

Attīte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente Bodhisatto Kāsiraṭṭhe¹⁴ brāhmaṇakule nibbattitvā¹⁵ vayappatto Takkasilāṃ¹⁶ gantvā¹⁷ sabbasāppāni uggaṇhitvā¹⁸ gharāvāsaṃ pa-
hāya isipabbajjaṃ pabbajitvā¹⁹ gaṇasatthā hutvā²⁰ Himavanta-
padese²¹ ciraṃ vasitvā²² lonambilasevanatthāya janapadacārīkaṃ²³
caramāno Bārāṇasīyaṃ patvā²⁴ rājyūyānaṃ vasitvā²⁵ punadivase dvāra-
gāme apariso²⁶ bhikkhacāraṃ carī. Manussaṃ bhikkhaṃ adānaṃ.
Punadivase Bārāṇasīyaṃ carī. Manussaṃ saṃpiyāyamaṇā²⁷ bhik-
khaṃ datvā gaṇabandhanena chaṇḍakaṃ saṃkaḍḍhitvā²⁸ dānaṃ²⁹
sajjetvā³⁰ isigaṇassa mahādānaṃ pavattayissaṃ. Dānapariyosāne
gaṇaĵeṭṭhako evaṃ eva vatvā³¹ imiṃ va niyāmena dānaṃ
niyyādesi. Bodhisatto „āvuso cittaṃpasāde sati appakaṃ nāma
dānaṃ u“ atthi“ vatvā³² anumodanaṃ karonto imā gāthā avoca:

¹ D' Idam. ² D' desetvā. ³ D' adde pavamaṇa. ⁴ D' kuṭumbiyeṇamitta. ⁵ an B⁴; K B⁵ saṃgharitvā. ⁶ K omite bhikkhū. ⁷ D' parivanditvā. ⁸ D' evameva. ⁹ D' kāsira-
raṭṭhe. ¹⁰ K -silāya, B⁶ -silāya, B⁷ takkasilāya. ¹¹ D' himavantaṭṭapa. ¹² B⁸
-ādā. ¹³ D' apariso. ¹⁴ D' B⁹ saṃharitvā.

1. Duddadadā: dadamānānaṃ dukkāraṃ kamma' kubbataṃ
asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo durannayo. 57.

2. Tasmiṃ sataṃ ca asataṃ ca nānā hoti itogati,
asanto nirayaṃ yanti, santo saggaparāyaṇā ti. 58.

3. Tattha duddadadā ti dānaṃ nāma loḍḍhiddhavaṇṇaṃ apanditā dātum na
sakkā, tasmā duddadadā ti vuccati, taṃ dadamānānaṃ kubbatanti taṃ eva dāna-
kammaṃ sabbhehi kārūhi na sakkā ti dukkāraṃ taṃ kurumānānaṃ, asanto ti
apanditā hiā. nānukubbantīti taṃ kammaṃ nānataronti, sataṃ dhammo
ti paṇḍitānaṃ sabbhāro, dānaṃ sabbhū¹ etam vuttaṃ, durannayo ti phala-
sambandhavasena duffāno, evarūpassa dānaṃ evarūpo phalavipāko hoti² duranu-
boḍḍho api³ ca durannayo ti durābhigamo⁴, apanditāhi dānaṃ datvā dānaphalam
nāma laddhuṃ na sakkā⁵ ti pi attā, nānā hoti itogati⁶ ito evaiva para-
lōkaṃ gacchantaṃ paṇḍitānaṃ⁷ nānā heri, asanto nirayaṃ yanti⁸
apanditā dussatā dānaṃ satatā⁹ etam rakkhitvā nirayaṃ gacchanti, santo
12 saggaparāyaṇā ti paṇḍitā pana dānaṃ datvā etam rakkhitvā uposāthakammaṃ
katvā¹⁰ tīpī evaṇṇāni¹¹ pūretā saggaparāyaṇā¹² hoti, mahantaṃ saggasukhasam-
patthā¹³ anubhavanāti.

Evam Bodhisatto anumodanaṃ katvā cattāro vassike māse
tattā¹⁴ eva vasitvā vassātikkaṃ Himavantaṃ gantvā jhānāni¹⁵
10 nibbattetvā aparihinajjhāno brahmalokūpago¹⁶ ahoṣi.

Satthā imaṃ deṇḍaṇi¹⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tidā
laigano¹⁸ Buddhapariā ahoṣi¹⁹, gappasutthā²⁰ puna uham evā²¹ ti.
Duddadajātakaṃ²². Kalyāṇadhammavaggo tatiyo.

4. ASADISAVAGGA.

25

1. Asadisajātaka.

Dhanuggaho Asadiso ti. Idam Satthā Jetavane viha-
ranto mahānekkhamman²³ ārabha kuthesi. Satthā „na bhikkhave
Tathāgato idā²⁴ eva mahābhikkhammanam²⁵ nikkhanto, pubbe pi seta-
chuttam pabhāya nikkhanto yevā²⁶ ti evaṃ attānaṃ āhāri:

¹ B¹ kammam. ² B² idā durannayo. ³ B³ pi. ⁴ B⁴ durābhigamo. ⁵ B⁵ sakkā.
⁶ B⁶ -gappamam? ⁷ B⁷ karitvā. ⁸ B⁸ jhānāni. ⁹ B⁹ -ku-. ¹⁰ B¹⁰ dhamma-
deṇḍaṇi. ¹¹ B¹¹ -pā. ¹² B¹² ahoṣam. ¹³ K duddadajātakaṃ, B¹³ duddadajātakaṃ
dassamam. ¹⁴ B¹⁴ mahābhikkhammanam.

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ kāranto
 Bodhisatto tassa aggamahesiyaṃ kucchimūṃ¹ paṭisaṇḍhiṃ
 gaṇhi. Tassa sotthinaṃ jātassa² nāmagahaṇadivase Asadisakumāro
 ti nāmaṃ akāsaṃ. Ath' assa³ ādhāvītvā⁴ paridhāvī-
 tvā vicarāṇakālo⁵ añño puñṇavā satto deviyā kucchimhi paṭi-
 sandhiṃ gaṇhi. Tassa sotthinaṃ jātassa⁶ nāmagahaṇadivase
 Brahmaḍattakumāro ti⁷ nāmaṃ akāsaṃ. Tesu Bodhisatto
 soḷasavassakālo Takkasilāṃ⁸ gantvā disāpāṃmokkhassa ācariyassa
 santike tayo veda⁹ atthārassa sippāni ca uggahitvā issāsasippe
 asadiso hutvā Bārāṇasīṃ paccāgami. Rājā kālāṃ¹⁰ kurumāno
 „Asadisakumārassa rajjaṃ datvā Brahmaḍattassa oparajjaṃ¹¹
 dethā“¹² 'ti vatvā kālāṃ akāsi. Tasmīṃ kālakate¹³ Bodhisatto
 attano¹⁴ rajje diyyamāne¹⁵ „mayhaṃ rajjen' attho n' atthīti“¹⁶
 paṭikkhipi. Brahmaḍattāṃ rajjena abhisinheṃsu. Bodhisatto
 „mayhaṃ yasena¹⁷ attho n' atthīti“¹⁸ kiñci¹⁹ pi na iechi. Ka-
 nīṭhe rajjaṃ kāranto pakatiyā²⁰ va²¹ rājākāraṇ' eva²² vasi²³.
 Rājapādamūlikā „Asadisakumāro rajjaṃ pattheti“²⁴ vatvā rañño
 santike Bodhisattāṃ paribhindiṃsu. So pi tesaṃ vacanaṃ
 gahetvā paribhinnaṇṇito „bhātaram²⁵ me gaṇhathā“²⁶ 'ti manasse
 payojesi. Ath' eko Bodhisattassa atthacarako²⁷ taṃ kārāṇaṃ²⁸
 Bodhisattassa ārocesi. Bodhisatto kanīṭhabhātikassa kujjhītvā
 aññaṃ raṭṭhaṃ gantvā „eko dhanuggaho āgantvā rājadvāre thito“²⁹
 ti rañño ārocāpesi. Rājā „kittakaṃ bhogaṃ iechatī“³⁰ pucchi.
 „Ekaśākhavaccharena satasahassan“³¹ ti. „Sādhu, āgacchatu“³²
 'ti. Atha naṃ āgantvā sampe thitaṃ pucchi: „tvaṃ dhanug-
 gaho“³³ ti. „Ama devā“³⁴ 'ti. „Sādhu, maṃ upatṭhahassa“³⁵ 'ti.
 So³⁶ tato paṭṭhāya rājānaṃ upatṭhahati³⁷. Tassa paribhayaṃ

¹ B' kucchimū. ² B' sotthina sotthina jātassa tassa. ³ B' assa instead of āthassa.
⁴ B' adhāvītvā. ⁵ B' vicarāṇa. ⁶ B' thassa. ⁷ B' takkasilāyāṃ. ⁸ B' bodi.
⁹ B' rājakulāṃ. ¹⁰ B' oparajjaṃ. ¹¹ B' kālāṇakate. ¹² B' na. ¹³ K. diyyamāne,
 B' diyyamāṇa. ¹⁴ B' rajjena attho n. ¹⁵ B' rajjena. ¹⁶ B' kiñci. ¹⁷ B' B' ca.
¹⁸ K. kanīṭhāreṇa. ¹⁹ B' B' vasi. ²⁰ B' -ram. ²¹ B' sūtiācariyako. ²² K. omīṭha
 bodhisattassa. ²³ B' kittakāḥ sakāḥ iechatī. ²⁴ B' omīṭha sata. ²⁵ B' sādā
 si. ²⁶ B' rañña. ²⁷ B' upatṭhah.

diyyamānaṃ diṣvā „atibahulaṃ¹ labhatīti“ porāṇakadha-
 nuggahā ujjhāyissu. Ath² ekadivasam³ rājā uyyānaṃ gantvā
 maṅgalasūlāpattasamīpe sūpipākāraṃ parikkhipāpetvā amba-
 rukkhamūle mahāsayaṇe nipaṇṇo uddham⁴ olokento rukkhagge
 5 ekam⁵ ambapiṇḍim⁶ diṣvā „imaṃ na sakkā abhirūhitvā gaṇhituṃ“
 ti dhanuggahe pakkosāpetvā „imaṃ ambapiṇḍim⁷ sareṇa chindī-
 tvā pādetuṃ sakkhissathā“⁸ ti āha. „Na etaṃ⁹ deva ambākaraṃ
 garu¹⁰, darena pana¹¹ ambākaraṃ¹² bahuvāre¹³ kammaṃ dīṭṭha-
 pubbaṃ, adhunā āgato¹⁴ dhanuggahe amhehi bahukataṃ¹⁵
 10 labhati, taṃ pātāpethā“¹⁶ ti. Rājā Bodhisattaṃ pakkosāpetvā
 „sakkhissasi itāta etaṃ pādetuṃ“¹⁷ ti pucchī. „Ama mahārāja,
 ekam¹⁸ okāsaṃ labhamāno sakkhissāmiti“¹⁹. „Katarokāsaṃ“²⁰ ti.
 „Tambhākaṃ sayanassa antokāsaṃ“²¹ ti. Rājā sayanaṃ harāpe-
 tvā²² okāsaṃ kāresi. Bodhisattassa hatthe dhanam²³ n²⁴ atthi,
 15 nivāsanantare²⁵ sannayhitvā vicarati²⁶, tasmiṃ²⁷ „sāṇiṃ laddhuṃ
 vattati“²⁸ āha. Rājā „sādhū“²⁹ ti³⁰ sāṇiṃ āharāpetvā parikkhi-
 pāpesi. Bodhisatto antosāpiyaṃ pavasitvā upariulvatthaseta-
 vattham³¹ haritvā³² ekam³³ rattapaṭaṃ nivāsetvā kacchaṃ bandhi-
 tvā ekam³⁴ rattapaṭaṃ udaro bandhitvā pasibhakato sandhiyuttaṃ
 20 khaggaṃ niharitvā vāmapasse³⁵ sannayhitvā savannakaṇḍi-
 kaṃ³⁶ paṭimuṇḍitvā cāpanāḷi³⁷ pīṭhiyaṃ sannayhitvā sandhi-
 yuttaṃ³⁸ meṇḍakamahādhanuṃ³⁹ ādāya pavālavannaṃ jīyaṃ⁴⁰
 āropetvā unhisad⁴¹ sise paṭimuṇḍitvā tiṭṭhāpakhurappaṃ⁴² nakkhehi
 parivattayamāno sūṇiṃ⁴³ dvidhā katvā paṭhavim⁴⁴ phāletva⁴⁵
 25 alaṃkātanaṅgakumārō viya nikkhamitvā saraṃ khīpanatthānaṃ
 gantvā khurappaṃ sannayhitvā rājānaṃ āha: „Kiṃ mahārāja
 etaṃ ambapiṇḍam⁴⁶ uddham⁴⁷ ārohanakaṇḍena pātemi udāhu adho

¹ B¹ - bahulā. ² B² - taṃ. ³ B³ - guru. ⁴ B⁴ - omiṭṭa pana. ⁵ B⁵ - amhe. ⁶ K - bahulā-
 vāre. ⁷ B⁷ - adhunāgato. ⁸ B⁸ - B⁸ - bahutaraṃ. ⁹ so B⁹ B⁹; K - antokāsaṃ. ¹⁰ B¹⁰ -
 paharāpetvā. ¹¹ B¹¹ - nivāsanantare dhanuṃ. ¹² B¹² - vicarati. ¹³ so B¹³; K - tasmiṃ,
 B¹³ - sa. ¹⁴ K - omiṭṭa rājā sādhū ti. ¹⁵ B¹⁵ - upariulvattham niharitvā. ¹⁶ B¹⁶ - vāma-
 sareṇa. ¹⁷ K - ānāṇakam. ¹⁸ so B¹⁸; B¹⁸ - cāpanāḷi, K - āvāpanāḷiyam. ¹⁹ B¹⁹ - yutta.
²⁰ B²⁰ - meṇḍika. ²¹ B²¹ - saṇḍi jayam. ²² B²² - rappa. ²³ B²³ - sāṇitvā. ²⁴ K - phāle-
 tvā. ²⁵ so alī three MSS.

orohanakaṇḍena" 'ti. „Tāta, bahū mayā ārohanakaṇḍena pā-
tentā dīṭṭhapubbā, orohanakaṇḍena pana pātentā mayā na
dīṭṭhapubbā, orohanakaṇḍena pātehitī". „Mahārāja, idaṃ
kaṇḍaṃ dūraṃ ārohissati, yāva Cātummahārājikabhavaṇā¹ tāva
gantvā sayāṃ orohissati, yāv' asā² orohānaṃ tāva³ tumhehi
adbhivāsetum vattatīti"⁴. Rājā „sādhā" 'ti sampaticchi. Atha
nam puna āha: „Mahārāja, idaṃ kaṇḍaṃ pana⁵ ārohamānaṃ
ambapiṇḍivaṇṭaṃ yāvamajjhaṃ kantamānaṃ ārohissati", oroha-
mānaṃ kesaggamattam pi ito vā etto vā agantvā⁶ odhiyaṃ ōeva
patitvā ambapiṇḍiṃ gahetvā otarissati, passa mahārāja" 'ti vegaṃ
janetvā kaṇḍaṃ khipi. Taṃ kaṇḍaṃ ambapiṇḍivaṇṭaṃ yāva-
majjhaṃ kantamānaṃ abhirūhi⁷. Bodhisatto „idāni naṃ⁸ kaṇ-
ḍaṃ yāva Cātummahārājikabhavaṇaṃ gataṃ bhavissatīti"⁹ ūtvā
paṭṭhamam khittakaṇḍato adhikatarāṃ¹⁰ vegaṃ janetvā aññam
kaṇḍaṃ khipi. Taṃ gantvā purimakaṇḍapunnkhe paharītvā ni-
vattitvā sayāṃ Tāvatisasabbhavaṇaṃ abhirūhi"¹¹. Tatttha naṃ
devatā aggahesuṃ. Nivattanakaṇḍassa¹² vātaṃ¹³ chindana-
saddo¹⁴ asanāsaddo viya ahoṣi. Mahājanena „kiṃsaddo eso"¹⁵
ti vutte Bodhisatto „nivattanakaṇḍassa saddo" ti vatvā attano
attano sarire kaṇḍassa patanabhayaṃ¹⁶ ūtvā¹⁷ bhūtataṣṭitaṃ
mahājanaṃ „mā bhāyathā"¹⁸ 'ti assāsetvā „kaṇḍassa bhūmīyaṃ
patitum na dassāmīti"¹⁹ āha. Kaṇḍaṃ otaramānaṃ kesagga-
mattam pi ito vā etto vā agantvā²⁰ odhiyaṃ²¹ ōeva patitvā amba-
piṇḍiṃ chindi. Bodhisatto ambapiṇḍiyā ca kaṇḍassa ca bhūmī-
yaṃ patitum adatvā ākāse va²² sampaticchanta ekena hatthena
ambapiṇḍiṃ ekena²³ kaṇḍaṃ aggahesi. Mahājano²⁴ taṃ acchari-
yaṃ diṣvā „na no evarūpaṃ dīṭṭhapubbaṃ" ti mahāpurisaṃ

¹ B' -naḍi. ² B' tivasā. ³ B' omīto tāva. ⁴ B' yaṭṭibhūti. ⁵ B' kaṇḍa dūraṃ.

⁶ B' abhirūhissati. ⁷ so B'; K B' āg-. ⁸ B' abhirūhi. ⁹ B' omīto naḍi. ¹⁰ K
adhikarāṇam. ¹¹ K -rūhi, B' -rūhi. ¹² B' nivattanakaṇḍassa. ¹³ B' vātī.

¹⁴ B' chandana-. ¹⁵ K patanabhayaṃ, B' patanabhayena. ¹⁶ B' omīto ūtvā.

¹⁷ B' bhāyathā. ¹⁸ K B' āg-. ¹⁹ B' -yaṃ. ²⁰ B' yeva. ²¹ B' addo hatthena.

²² B' -jantī.

pasasasati¹ unnaḍati² appoṭheti³ aṅguliyo vīdhūnati⁴, celakkhe-
 pasabassāni⁵ pavattanti⁶. Rājaparisāya tuṭṭhapahatṭhāya⁷ Ho-
 dhisattassa ānnapadhanaṃ koṭimattam ahoṣi. Rājāpi⁸ esa dhaṇa-
 vassam⁹ vassanto viya ca¹⁰ bahuṃ¹¹ dhanam mahantaṃ ca yasam¹²
 5 adāsi. Evaṃ Bodhisatte¹³ tena¹⁴ raṇṇā sakkate¹⁵ garukate¹⁶
 tattha vasante „Asadisakumāro idra Bārāṇasīyaṃ n' atthīti¹⁷
 satta rājāno āgantvā Bārāṇasīṃ¹⁸ parivāretvā „rajjam vā detu¹⁹
 yuddham vā²⁰ ti raṇṇo paṇam pesesum. Rājā maraṇabhaya-
 bhito „kham²¹ me bhūti²² varatīti²³ pucchitvā „ekam sāmaṇa-
 10 rājānaṃ²⁴ opatṭhahatīti²⁵ sutvā „mama bhātiko anāgacchante
 mayham jīvitam n' atthi, gacchatha, tassa²⁶ mama vacanena
 pāde vanditvā khamāpetvā gaṇḍitvā²⁷ āgacchatha²⁸ ti dāte pā-
 hesi. Te gantvā Bodhisattassa tam pavattim ārocesum²⁹.
 Bodhisatto tam rājānaṃ apucchitvā Bārāṇasīṃ paccāgantvā³⁰
 15 rājānaṃ „mā bhāyīti³¹ samassūsetvā kaṇḍe akkharāni chinditvā
 „ahaṃ Asadisakumāro āgato, ahaṃ ca³² ekam kaṇḍam khi-
 panto sabbesaṃ vo jīvitam harissāmi, jīvitena atthikā³³ palā-
 yantū³⁴ ti aṭṭalake thatvā³⁵ sattamaṃ rājānaṃ³⁶ bhuṇjantānaṃ
 kuṇḍanapātimakule³⁷ yeva kaṇḍam pātesi. Te akkharāni disvā
 20 maraṇabhayaabhītā sabbe va³⁸ palāyimsu. Evaṃ Mahāsatto
 khuddakamakkhikāya pīvaṇamattam³⁹ pi lohitaṃ anuppādetvā
 satta rājāno palāpetvā kaṇṭṭhabhātaram⁴⁰ oloketvā⁴¹ kāme pa-
 hāya isipabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbatte-
 tvā jīvitapariyosāne brahmalokāpago ahoṣi.

¹ B¹ -santi. ² B¹ -ḍanti. ³ B¹ -poṭenti. ⁴ B¹ -vīdhūnanti. ⁵ K celakkhepa-, B¹ celakkhepa-. ⁶ B¹ pavattento. ⁷ B¹ tattha pahatṭhāya. ⁸ B¹ ghanavassam.
⁹ B¹ omits ca. ¹⁰ B¹ bahu. ¹¹ B¹ sayam. ¹² both MSS. -ito. ¹³ K omits
 tena. ¹⁴ K sakkate. ¹⁵ B¹ nagaram. ¹⁶ B¹ āsu. ¹⁷ B¹ kuhi. ¹⁸ B¹ mahantaṃ
 rājānaṃ. ¹⁹ K gacchathassa. ²⁰ B¹ kaṇḍitvā. ²¹ B¹ ārocesum. ²² so B¹; B¹ u
 ahaṃhi, K ahaṃ. ²³ B¹ atthikā. ²⁴ K -to, B¹ -ta. ²⁵ B¹ thatvā. ²⁶ so B¹ B¹;
 K rājānaṃ. ²⁷ so K B¹; B¹ ādāpattima-. ²⁸ K omits va. ²⁹ K pīvaṇamattam.
 B¹ pīvaṇamattam. ³⁰ both MSS. kaṇṭṭha-. ³¹ K apaloketvā.

Sattāḥ ,evaṃ bhikkhava Asādisakumāro satta rājāno palāpetvā vijitasangāmo¹ isipabbajjāṃ pabbajjito² ti abhisaṃbuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Dhanuggaho Asādiso rājaputto mahabbalo

dhūrepātī³ akkhaṇaveḍhī⁴ mahākāyappaddāmo⁵. 59.

2. Sabbāmitte raṇṇā katvā na ca kiñci vihetthayī,

bhātarāṃ vettihīṃ katvāna⁶ saññāmanā⁷ ajjhupāgami⁸. 60.

Sattāḥ Asādiso ti na kevalaṃ nāma⁹ eva balavittiyapaṇḍitī pi asādiso
 va, mahabbalo ti kīyaḥaleṇa pi ṇṇabaleṇa¹⁰ pi mahabbalo, dhūrepātī¹¹ yāva
 Cātummahārājikabhavana¹² Tivattimabbharaṇā¹³ va kaudaṇṇa¹⁴ pesetthi¹⁵ samatthātiya
 dhūrepātī¹⁶, akkhaṇaveḍhī¹⁷ avirādhittaveḍhī¹⁸, aṭṭha¹⁹ vā akkhaṇa²⁰ vācraṭṭi
 vijjā, yāva ekā vijjā niccharati²¹ tva ten²² obbhāsa²³ sattiṭṭhavāre kaṇḍiṇi gahe-
 vā vijjhatī²⁴ akkhaṇaveḍhī²⁵, mahākāyappaddāmo²⁶ ti mahanta kāye padā-
 lott, sammakāyo²⁷ dūrakāyo loṭhakāyo ayukāyo²⁸ vūṇṭakāyo²⁹ udakakāyo phala-
 kakāyo³⁰ ti ime satīḥ kāya nāma, tattha añño sammakāyappaddāmo³¹ mahāsaṃmaṇā
 vinivijjhatī³² yeva, añño aññāṅgulabhalam³³ udumherapadarāṇa³⁴ catuṣaṅgula-
 bahalam³⁵ aṇṇapadarāṇa³⁶ vinivijjhatī³⁷, so pana phalakaṇṭam³⁸ pi ekato had-
 dhaṇṇa³⁹ vinivijjhatī, tatthā⁴⁰ dvayaṅgulabhalam⁴¹ tambulohapattāṇa⁴² aṅgulabhalam⁴³
 apapaṭṭam⁴⁴, vālukasaṅkasa⁴⁵ padaraṇṇakasa⁴⁶ palīluraṇṇakasa⁴⁷ vā paccābhāgena⁴⁸
 kaṇḍam⁴⁹ pavesetvā purebbāgena⁵⁰ abhīpātati⁵¹ pakatiya⁵² udake catumabbhaṭṭhānaṃ
 kaṇḍam⁵³ peseti⁵⁴ thale⁵⁵ aññakusāhaṇa⁵⁶ ti, evaṃ imesaṃ suttamaṇa⁵⁷ mahākāyānaṃ padā-
 lanto mahākāyappaddāmo⁵⁸, sabbāmitte ti sabbhe mitte raṇṇā⁵⁹ katvā⁶⁰
 palāpeti⁶¹ sūciḥ, na ca kiñci vihetthayī⁶² akāṃ⁶³ pi na vihettheti⁶⁴, vi-
 hetthayanto⁶⁵ yeva pana tehi saḍḍhīṃ kaṇḍapasaṇaṇa⁶⁶ eva raṇṇā⁶⁷ katvā, saññā-
 manā⁶⁸ ajjhupāgami⁶⁹ti sīlasaññāmanā⁷⁰ pabbajjati⁷¹ upagato⁷².

¹ K vijitasangāmo, B¹ jīritasangāmo. ² K -pati, B¹ -pātī, B² -pātī. ³ K akkhaṇa-
 vedhī, B¹ akkhaṇaveṭhī, B² akkhaṇaveḍhī. ⁴ K -lato, B¹ mahākāyappaddāmo, B²
 mahākāyappaddāmo. ⁵ B¹ katva. ⁶ K saññāmanā, B¹ saññāmanā. ⁷ K kāmā-,
 B¹ paññā-. ⁸ K B¹ B² pātī. ⁹ K akkhaṇa-, B¹ akkhaṇaveṭhī. ¹⁰ K B¹ -veḍhī,
 B² avirādhaveṭhī. ¹¹ K akkhaṇaṇ, B¹ akkhaṇaṇ. ¹² K niccharati. ¹³ so B¹; K
 B² vijjhatī. ¹⁴ K akkhaṇaveḍhī, B¹ akkhaṇaveṭhī. ¹⁵ B¹ mahākāyappaddāmo, B²
 mahākāyappaddāmo. ¹⁶ K sammakāyo. ¹⁷ B¹ ayukāyo. ¹⁸ K vūṇṭakāyo, B¹ vūṇ-
 ṭakāyo. ¹⁹ B¹ phalakakāyo. ²⁰ K -paddāmo, B¹ -paddāmo. ²¹ B¹ sammāṇa²² pi vijjhatī.
²² B¹ -sammāṇaṇ. ²³ B¹ vinivijjhatī. ²⁴ B¹ tatthaṅgula-. ²⁵ K -lubbabhalam.
²⁶ B¹ vijjhatī. ²⁷ B¹ kaṇḍakasaṇṭam. ²⁸ B¹ katthā. ²⁹ B¹ aññāṅgulabhalam. ³⁰ so
 B¹; K na olohapaddham, B² sampalohapattam. ³¹ B¹ aññāṅgula-. ³² K -paddham.
³³ K vālu-, B¹ vālukasaṅkasa. ³⁴ paccābhāge. ³⁵ K paṭṭeti, B¹ paṭeti, B² pa-
 veseti. ³⁶ B¹ -yappaddāmo, B² -yappaddāmo. ³⁷ K raṇṇā. ³⁸ B¹ adde ti yaddham
 katvā. ³⁹ K adde va. ⁴⁰ K vihetthā-. ⁴¹ K vihettheti. ⁴² K avihetthā-. ⁴³ K
 saññāmanā, B¹ saññāmanā. ⁴⁴ K -saññā-, B¹ -sañña-. ⁴⁵ K pabbajjati.

Evam Sattthā imāṃ dhammanidesanāṃ āharitvā jātakāni samodhānesi:
 „Tadā kaṇṭṭhabhātā Anando abosi, Asaddisakumāro puna aham evā”
 ‘ti. Asaddisajātakam’.

2. Saṅgāmāvacarajātaka.

- 5 Saṅgāmāvacarā sūro ti. Idam Sattthā Jetavana viharanta
 Nandatttheraṃ¹ ārabha kathesi. Sattthari hi paṭhamagamanena
 Kapilapuraṃ gantvā kaṇṭṭhabhātikaṃ Nandaṃ rājakumārāṃ pabbhājētvā
 Kapilapurā nikkhamma anupubbena Sāvattthiṃ gantvā viharanta² āyasmā
 Nando³, Bhagavato⁴ pattam ālāya Taṭhāgatena saddhīṃ gehā nikkha-
 10 manakāle „Nandakumāro kīra Satttharā saddhīṃ gacchatī”⁵ sutvā
 addhullikkhitehi⁶ kacehi⁷ vātapānantarena oloketvā „tvaṃsaṃ kha”⁸ ayya-
 putta āgaccheyyāsi”⁹ idam Janapadakalyāṇīyā¹⁰ vuttavacanāṃ¹¹
 anussaranto, ukkaṇṭhito¹² anabhirato uppaṇḍoppaṇḍukajāto dhamma-
 samthātagatto¹³ abosi. Sattthā tassa taṃ pavattināṃ sutvā „yaṃ”¹⁴ nūnā-
 15 ham Nandaṃ aramatto paṭiṭṭhapeyyaṃ”¹⁵ ti cintetvā tassa vasaṇaparivē-
 ṇaṃ¹⁶ gantvā paṇṇattāsaṃ nisaṃ¹⁷ „kacehi Nanda lammaṃ vāsana
 abhiramasīti”¹⁸ porohi. „Bhante Janapadakalyāṇīyā¹⁹ paṭibaddhacitto
 hūtvā nābhiramāmiti”. „Himavantacūrikaṃ gatapubbo si Nanda”²⁰ ‘ti.
 „Na gatapubbo bhante”²¹ ti. „Teṇa hi gacchāmā”²² ‘ti. „N’ atthi me
 20 bhante iddhi, kath’ āhaṃ”²³ gandasūmiti”. Sattthā „aham”²⁴ taṃ Nanda
 munaṃ kilbilhalena masāmiti”²⁵ therāṃ hatthe gabetvā ākāsaṃ pakkhanto
 antarāmagge ekaṃ²⁶ jhāmakkhottaṃ dassetvā jhāmakkhāpuko²⁷ niṇṇaṃ
 chinnaṇḍeṇaṅguṭṭhāṃ²⁸ jhāmalomaṃ²⁹ chinnaśhaviṃ³⁰ taṇamattāṃ³¹
 25 lohitapallikuṇṭhitāṃ³² ekaṃ makkaṭṭiṃ dassesi. „Passasi me”³³ Nanda
 etaṃ makkaṭṭiṃ”³⁴ ti. „Ama bhante”³⁵ ti. „Suttiko paccakkhaṃ karohi”³⁶.
 Atha naṃ gabetvā suttāhiyaṇṇikaṃ³⁷ Maṇosūlātalaṃ Anulattādhahādayo
 vuttamahāseṇo³⁸ pañcamahānādiyo Suvāṇṇapabbata-Rajatapabbata-Maṇi-
 pabbata-paṭimapaṭṭitaṃ sukaṇṭarāṇṇapeyyakaṃ Himvantapabbataṃ ca
 dassetvā „Tāvutisabhavannaṃ te Nanda dṛṭṭhapubbaṃ”³⁹ ti pucchitvā

¹ B’ edde pathamāsi. ² K ānanda. ³ B’ -to. ⁴ B’ āyasmā Anando, K āya-
 smā samasassa. ⁵ K omite bhagavato. ⁶ B’ addhull-, B’ addhull-. ⁷ B’ omite kacehi
⁸ K tvaṃsaṃkha. ⁹ K -siyā, B’ -siyā. ¹⁰ B’ -naṃ. ¹¹ K ukkaṇṭhito, B’ ukkaṇṭhito,
¹² B’ samantamodhāttagatto. ¹³ B’ yaṃ. ¹⁴ B’ omite vasaṇa. ¹⁵ B’ nābhiraṃ.
¹⁶ B’ attemasīti. ¹⁷ B’ kathāyaṃ. ¹⁸ B’ aham. ¹⁹ B’ eka. ²⁰ K jhāmakkhā-
 mika. ²¹ B’ chinnaṇḍeṇaṅguṭṭhā ²² K jhāmaloca. ²³ K śhaviṃ, B’ B’ chinna-
 chavi. ²⁴ K- taṇamatta, B’ taṇamattāṃ. ²⁵ K omite lohitā, B’ lohitapallikuṇṭhi-
 tāṃ, B’ -pallikuṇṭhiṃ. ²⁶ B’ B’ omite no. ²⁷ B’ chaṭṭi-. ²⁸ B’ -sara.

„na dūṭhapabbhaṃ bhante“ ti vutte „ehi Nanda, Tāvātissabbharanam
 te dassessāmīti“¹ tattha neivā Pandukambalasillāsa² nāhi. Sakko
 devurājā dīva devalokeṇ devasaṅghena saddhīn āganvā vanditvā
 ekamanantam nāhi. Adḍhatiyakoṭṭhānukhū tassa³ paricārikā⁴ pañcasatā
 ca kakuṭapādā⁵ devacecharāpi āganvā vanditvā ekamanantam nāhiṃsu. 3
 Satthā āyamanantam Nandanā tā pañcasatā accharā kilesavaseṇa puṇṇa-
 pama olokāpesi. „Passasi Nanda imā kakuṭapādiniyo⁶ accharāyo“ ti.
 „Aha bhante“ ti. Kin nu kho⁷ etā sabbhanti uccāḥu Janapadakal-
 yāṇi⁸. „Seyyathāpi bhante Janapadakalyāṇāṇi upanidhāya⁹ sā pa-
 ṭṭhānamakkatī¹⁰ evaṃ eva imā¹¹ upanidhāya Janapadakalyāṇi“¹² 10
 „Idāhi kīṃ karissasi Nandī“ ti. „Kiṃ kammaṃ katvā bhante imā
 accharā labhamīti“. „Samagadhammaṃ katvā bhante imā accharā
 labhamīti“. „Samagadhammaṃ katvā ti aha me bhante imāsaṃ¹³
 paṭṭilābhāya¹⁴ Bhagavā paṭṭibhogo hoti ahaṃ samagadhammaṃ karissā-
 mīti“. „Karahi Nanda, ahaṃ te¹⁵ paṭṭibhogo“ ti. Evaṃ therō deva- 15
 saṅghamaṃjhe¹⁶ Taihagatam paṭṭibhogam gaḍhetvā „mā bhante atipa-
 pañeṇa¹⁷ karoṭha, etā gacchāma, ahaṃ samagadhammaṃ karissāmīti“
 āha. Satthā tam¹⁸ ādaya Jetavanam¹⁹ eva paccāgami. Therō samaga-
 dhammaṃ kātum ārabhi. Sattā dhammasaṇḍapatiṃ āmantetvā „Sāri-
 puttā, mayham kaṇṭhabhūtā Nandā Tāvātissadevaloke devasaṅghassa 20
 maṃjhe devacecharāṇāṃ kuraṇā maṃ paṭṭibhogam aggahesīti“ tassa
 ācikkhi. Eten²⁰ upāyena Mahānoggallānattherassa Mahākassapatthe-
 rassa Amuruddhattherassa dhammahogdāgārīka-Anandattherassa ti
 asītyā mahāsāvakanam yebhuyyena ca²¹ sesabhikkhūnaṃ ācikkhi.
 Dhammasaṇḍapati Sāriputtatthero Nandatttheram²² upasamākanutvā „a- 25
 caṃ kira tvam āyasa Nanda Tāvātissadevaloke devasaṅghassa maṃjhe
 devacecharā labhanto samagadhammaṃ karissāmīti“ Dasabalaṃ paṭi-
 bhogam gaḍhīti²³ katvā „nann evaṃ vante tara brahmacariyārāso
 māṭṭagāmasammasito²⁴ kilesasammasito²⁵, tassa te itthiṇaṃ utthāya sa-
 magadhammaṃ karontassa²⁶ bhātiyā²⁷ kammaṃ karontena kammakāreṇa 30

¹ B¹ dassayissāmīti. ² B¹ -kambalamellāsaka. ³ B¹ tāyapariṇāya. ⁴ B¹ paricārikā.
⁵ B¹ kukkuṭapādiniyo, B² kukkuṭapādaniya. ⁶ B¹ kukkuṭapādiniyo, B² kukkuṭapāda-
 niyo. ⁷ B¹ kho kho. ⁸ K -nāhi. ⁹ B¹ omīte Janapada- - -dhāya. ¹⁰ B¹ B² pa-
 ṭṭhānamakkatī. ¹¹ B¹ imāsaṃ. ¹² B¹ imāsaṃ. ¹³ B¹ paṭṭilābhāya. ¹⁴ B¹ sam-
 agadhammaṃ. ¹⁵ B¹ -saṅghassaṃjhe. ¹⁶ B¹ atipapañeṇa. ¹⁷ K nam. ¹⁸ K
 -nam. ¹⁹ B¹ Jetava. ²⁰ B¹ omīte ca. ²¹ B¹ Nandā. ²² K -sāriputtho, B¹ sa-
 ri-putta. ²³ B¹ kilesaku. ²⁴ so. B²; K B¹ omīte samāso - - - karontassa. ²⁵ B¹ gāṇiye.

saddhīm kiṃ aññākarāṇaṃ" ti. therāṃ lajjāpesi nittejasaṃ akāsi. Eten' upāyena sabbe pi aśīlambhāsāvakaṃ avasesabhikkhū ca taṃ āyaśamantaṃ lajjāpayidhaṃ. So „ayuttaṃ sata me kasaṃ" ti hiriyaṃ vā¹ uttappena ca viriyaṃ dajhaṃ paḍḍhaṃhītvā vipassanaṃ vadḍhento arahattaṃ patvā
 5 Saṭṭhāraṃ² upasaṃkamaṃtā „ahaṃ" bhante Bhagavato paṭissaraṃ mu-
 cāmiti" āha. Saṭṭhāpi „yudā traṃ Nanda arahattaṃ patto tadā yevā-
 haṃ paṭissavaṃ mutto" ti āha. Etena atthaṃ viditvā dhammaabbhāyaṃ
 bhikkhū kaṭhaṃ samuṭṭhāpesuṃ: „yeva ovāḍakkhamaṃ vāyaṃ āruṇa
 Nandatthero okorāden' eva hirottappaṃ paccupaṭṭhāpetvā samaṇadham-
 10 maṃ katvā⁴ arahattaṃ patto" ti. Saṭṭhā āgantaṃ „ākāya me 'attha bhik-
 khava eiaṃhi kaṭhāya sunnimaṃ" ti pucchitvā „amāya nāma" ti rutte
 „na bhikkhava idāṃ" eva, pubbe pi Nando ovāḍakkhamaṃ yevā" ti vatvā
 atitaṃ āhāri:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente
 15 Bodhisatto hatthācariyakule nibbattitvā vayappatto hatthā-
 cariyasippe nipphattiṃ patto ekaṃ Bārāṇasiraṇṇo sapattarājā-
 naṃ upaṭṭhāsi. So tassa maṅgalahatthiṃ susikkhitaṃ katvā
 sikkhāpesi. Rājā³ „Bārāṇasirajjaṃ gacchissāmīti" Bodhisattaṃ
 gahetvā maṅgalahatthiṃ āruya mahatiyā senāya Bārāṇasiṃ
 20 gantvā parivāretvā „rajjaṃ vā detu" yuddham vā" ti raṇṇo
 paṇṇaṃ⁵ pesesi. Brahmadaṭṭo „yuddham dassāmīti" pākāra-
 dvārattālākagopureṇa⁶ bulakāyaṃ āropetvā⁷ yuddhaṃ adāsi.
 Sapattarājā maṅgalahatthiṃ vammotvā⁸ „sayam pi vammaṃ"⁹
 paṭimūñcitvā hatthikkhandhagato tikkhaṃkosaṃ ādāya „naga-
 25 raṃ bhinditvā"¹⁰ paccāmittaṃ jivitakkhayaṃ¹¹ pāpetvā rajjaṃ
 hatthagataṃ¹² karissāmīti" hatthiṃ nagarābhimukhaṃ pesesi.
 So mahakalālāṇi¹³ c' eva yantāpāsāṇe¹⁴ ca māṇappakārāṇi ca
 paḥaraṇāṇi viassaṇṇe¹⁵ diṣvā maraṇabbhayaabbhito upasaṃkama-
 tuṃ¹⁶ asaṅkanto patikkami. Atha naṃ hatthācariyo upasaṃ-
 kamaṃtā „tāta tvaṃ sūro saṅgāmāvacaro, evarūpe"¹⁷ thāne

¹ B' omits ca. ² K. omits saṭṭhāraṃ. ³ B' asāhaṃ. ⁴ K. Bārā? ⁵ B' so rājā.

⁶ B' detu. ⁷ K. paṇṇaṃ, B' omits paṇṇaṃ. ⁸ K. -puraṇi, B' -pūreṇi.

⁹ B' āharāpetvā. ¹⁰ B' dhammaṃ chādetvā, B' sammaṃ chādetvā. ¹¹ B' cam-

maṃ. ¹² B' bhāditvā. ¹³ B' -ya. ¹⁴ B' hatthagataṃ. ¹⁵ so. B' B'; K. -tadāni.

¹⁶ K. satappasāṇaṃ. ¹⁷ B' viassaṇṇe. ¹⁸ K. -mittā. ¹⁹ K. -pā nāma.

paṭikkamaṇaṃ nāma tuyaṃ nānucchavikaṃ¹ ti vatvā haṭṭhiṃ
ovadanto² imā gāthā avoca:

1. Saṅgāmāvacaro sūro balavā iti vissuto

kin³ nu toraṇaṃ āsajja paṭikkamasi⁴ kuñjara. 61.

2. Omadda khippaṃ palighaṃ esikāni ca abbaha⁵,

torāṇāni pamadditvā khippaṃ pavisa kuñjara⁶ ti. 62.

Tattha iti vissuto ti itaṃ teṃ paratissaṃ āharaṃ⁷ saṅgamaṃ⁸ madditvā
avasaranto saṅgāmāvacaro tthakadevassa sūro thāmasampattiya balavā ti
evaṃ vissuto paññito⁹ pakato, toraṇaṃ āsajja¹⁰ ti nagaradvārasaṅghāṇaṃ¹¹
patvā¹², paṭikkamasit¹³ kin¹⁴ nu kha opakkasi¹⁵, kha khaṇṇa nivattasit¹⁶,
omadda ti omadda adha pāsa¹⁷, vaikkāni ca abbaha ti nagaradvāra an-
tāratanam añjaratanam¹⁸ bhūmiyaṃ pavesevā nissalaṃ karvā mikkāni sa-
vatthamhā honti, te khippaṃ mūharatha¹⁹ ā ti āpāpeti²⁰, torāṇāni madditvā
nagaradvāraṃ pīṭhasaṅghāṇa madditvā khippaṃ pavisa ti aṅghaṃ nagaraṃ
pavisa, kuñjara²¹ ti nagarā āpāpeti.

13

Tam sutvā nāgo Bodhisattassa ekovāden²² eva nivattitvā
esikatthambhe sopāya²³ palivethetvā ahicchattakāni vīya lu-
civā toraṇaṃ madditvā palighaṃ osādetvā²⁴ nagaradvāraṃ
bhinditvā nagaraṃ pavisitvā rajjaṃ gaṇetvā adāsi.

Satthā imam dharmadesanāṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā haṭṭhi Nando aho si, rājā Anando²⁵, haṭṭhacariyo paṇa aham
evā²⁶ ti. Saṅgāmāvacara-jātakaṃ²⁷.”

3. Vālodakajātaka.

Vālodakaṃ appasaṃ sihīnaṃ ti, idaṃ Satthā Jeta-
raṇe viharanto pañcaṃte vighāsaṃde ārabhha kathesi, Sūvatthiyaṃ
kha pañcaṃtā upāṇakā gharapalibodham²⁸ puttadāraṇaṃ niyyādetvā

¹ B¹ ovadanto. ² B¹ kin. ³ B¹ -misi. ⁴ B¹ appaha. ⁵ B¹ -pakāra. ⁶ K. sa-
gamaṇi. ⁷ B¹ omitta paññito. ⁸ B¹ -saṅghaṭṭatorāṇaṃ. ⁹ K. pavatvā. ¹⁰ B¹ āsaj.

¹¹ B¹ opakkamasi. ¹² B¹ añjarapāṇi. ¹³ B¹ omitta añjaratanam. B² añjaratan-
tanam. ¹⁴ K. mūharathāni, B¹ ndarathāni. ¹⁵ K. āpāpeti, B¹ āpāpeti. ¹⁶ K. āpāpeti.

¹⁷ B¹ osādetvā. ¹⁸ B¹ adha aho si. ¹⁹ B¹ adha dūtīyaṃ. ²⁰ B¹ gharavāsaṇa-
bodham, gharavāsaṇapalibodham.

Satthū dhammadesanānaṃ sugantā ekato va vicaranti. Tesu keci sotā-
punnā keci sukadūgāmino keci anāgāmino, eko pi puttahujjano n' aṭṭhi.
Satthāraṃ nimantentāpi te upāsake antokariṭvā va nimantenti. Tesam
pana dantakāṇḍhamukhadakagandhamāladāyaka pañcasatā cullupatthākā¹
9 vighāsādā hutvā vasantī. Te bhottapātārāṇā nibbāyitvā atthāya Acira-
vatim gantvā nadiṭṭhe unnadanti Mālayuddham yujjhanti. Te pana²
pañcasatā upāsakā appasuddā appanigghosā³ patisaḷḷānaṃ anuyū-
janti. Satthā tesam vighāsādānaṃ uccāsaddaṃ sutvā „kimsaddo
esa Anandā“⁴ 'ti therāṇ' pucchitvā „vighāsādasaddo bhante“⁵ ti rutte
10 „na kho Ananda ime vighāsādā idāṃ“ eva vighāsānaṃ khādītva unna-
danti yeva. pubbe pi unnadanti yeva“, ime cāpi⁶ upāsakā na idāṃ⁷
eva sammajjā⁸ pubbe pi sammajjā yevā⁹ 'ti ratvā therena yācito
atitāṃ āharī:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karenta
15 Bodhisatto amaccakule nibhattitvā vayappatto rañño attha-
dhammānūsāsako ahoṣi. Ath' ekasmiṃ kāle so rājā „pac-
canto kupito“¹⁰ ti sutvā pañcasate sindhave kappūpetvā caturaṅ-
giniyā seṇāya gantvā paccantaṃ vūpasametvā Bārāṇasīṃ yeva¹¹
paccāgantvā „sindhavā“¹² kilantā¹³, allarasam eva nesam muddi-
20 kapānaṃ dethā¹⁴ 'ti āpāpesi¹⁵. Sindhavā gandhapānaṃ¹⁶ pīvitvā
asasaḷḷāṇaṃ patvā attano attano thāhesu atthāṃsu. Tesam pana
dinnāvasatthakam¹⁷ apparasaṃ¹⁸ bahukasaṭṭam¹⁹ ahoṣi. Manussa
„idam kiṃ kareṃā“²⁰ 'ti rājānaṃ pucchīṃsu. Rājā „udakena
madditvā makkhīpilotikāhi“²¹ parissāvetvā ye gadrabhā²² sindha-
25 vānaṃ nivāpaṃ²³ vahiṃsu tesam dāpethā²⁴ 'ti dāpesi. Gadrabhā
kasaṭṭam²⁵ udakam pīvitvā mattā²⁶ viravamānā²⁷ rājāṅgaṇe
vicarīṃsu²⁸. Rājā mahāvātapaṇaṃ vivaritvā rājāṅgaṇaṃ oloka-
yamāno samipe thitāṃ Bodhisattaṃ āmantetvā va²⁹ „passa,

¹ B' cullupatthākā, K' cullupatthākā. ² B' omits pana. ³ B' -nigghosā, B' appa-
vāddā appanigghosā. ⁴ B' ki eko ananda saddo. ⁵ B' omits therāṇa. ⁶ K' omits
pubbe pi unnadanti yeva. ⁷ B' pl. ⁸ K' omits sammajjāna. ⁹ K' -at yeva, B'
sīmova. ¹⁰ B' -rāṇaṃ. ¹¹ B' -tānaṃ. ¹² K' āpāpesi. ¹³ so B' B', B' āpāpesi, K'
gato. ¹⁴ B' dinnāvasatthakam, B' dinnāvasatthakam. ¹⁵ so B' B', K' sarasatā.
¹⁶ so B' B', K' bahukasaṭṭam. ¹⁷ B' B' makkhīpī. ¹⁸ K' gadabhi. ¹⁹ K' nīkasaṇḍa.
²⁰ K' sakataṃ, B' sakataṃ, B' kasada. ²¹ B' adda hutvā. ²² B' viravanta vicara-
mānā. ²³ B' pīnasaṇḍa. ²⁴ B' omits va.

ime gadrabhā kasaṭodakam¹ pīvitvā mattā hatvā viravantā²
 uppataṇṭā vicaranti³, sindhavakule jātasindhavā pana gandha-
 pānath⁴ pīvitvā nissaddā sannisinnā na uppiḷavanti, kin⁵ su kho
 kāraṇaṇ⁶ ti pucchanto paṭhamam⁷ gātham āha:

1. Vālodakam⁸ apparasam⁹ nihinaṇ¹⁰
 pītvā mado jāyati gadrabhānaṇ¹¹,
 imam¹² ca pītvāna rasam¹³ panītam¹⁴
 mado na sañjāyati sindhavānaṇ¹⁵ ti. 63.

Tattha vālodakan⁸ ti makkhivūṭhi⁹ parisaṭṭitodakam¹⁰, vālodakan¹¹ ti
 pi pāṭho, nihinaṇ¹² ti nihinaṇasakkhāvaṇa¹³ nihinaṇ¹⁴, na sañjāyati¹⁵ siddha- 10
 vānaṇ¹⁶ mado na jāyati¹⁷, kin¹⁸ su kho kāraṇaṇ¹⁹ ti pucchati.

Ath²⁰ assa kāraṇaṇ²¹ ācikkhanto Bodhisatto dutiyaṇ²² gā-
 tham āha:

2. Appam²³ pīvitvāna nihinajaceṇ²⁴
 so majjati tena janinda²⁵ puṭṭho,
 dhorayhasiṇi²⁶ ca kulamhi jāto
 na majjati aggarasaṇ²⁷ pīvitvā ti. 64.

Tattha tena janinda²⁵ puṭṭho ti janinda uttamarāja²⁶ yo²⁷ nihinajaceṇ²⁸ tena
 nihinaṇa²⁹ jayabhāvaṇa³⁰ puṭṭho majjati³¹ pamajjati³², dhorayhasiṇi³³ dho-
 rayhasiṇi dhoravahanakaścōreṇa³⁴ sampanno³⁵ jūṭisiddhavo³⁶, aggarasaṇ³⁷ ti abha- 30
 paṭhamam³⁸ gātham³⁹ muddikāraṇam⁴⁰ pīvitvā na majjati.

Rājā Bodhisattassa vacanaṇ⁴¹ sutvā gadrabhe rājaṇṇaṇ⁴²
 niharāpetvā tass⁴³ eva ovāde⁴⁴ ṭhito dānādini puṇṇāni katvā yathā-
 kammaṇ⁴⁵ gato.

Sutthā imam⁴⁶ dhammadōsaṇṇaṇ⁴⁷ āharitvā jātakam⁴⁸ samodhānesi: 33
 „Tadā pañcasatā gadrabhā ime vighāṭṭatā abhesum, pañcasatā sindhavā
 ime upāsakā, rājā Anando, amaccapapḍito pana aham⁴⁹ evā⁵⁰ ti. Vālo-
 dakajātakam⁵¹.”

¹ K kasaṭaṭo-, B² sakaṭo-. ² K vicaranti, B² viravanti. ³ B² viravanti. ⁴ K B²
 gopajāpānaṇ, B² rasagandhapānaṇ. ⁵ B² kin. ⁶ K panītam, B² panītam. ⁷ B² B²
 makkaṭṭā-. ⁸ B² parisaṭṭitodak-. ⁹ B² vālodakan. ¹⁰ B² omitta nihinara. ¹¹ B² siddha-
 cayaṇ. ¹² B² kin. ¹³ B² dōḍayhasiṇi. ¹⁴ K so. ¹⁵ B² majjati. ¹⁶ B² omitta pa-
 majjati. ¹⁷ B² dāyhasiṇi ti. ¹⁸ B² gātham. ¹⁹ B² muddika-. ²⁰ B² adda dutiyaṇ.

4. Giridantajātaka.

Dūsito¹ giridantenā² 'ti. Idam Satthā Vajirane viha-
ranto ekaṃ vipakkhasovim³ ārabbhā kathesi. Vatthun heṭṭhā
Mahilānukkhajātaka⁴ kathitam eva. Satthā pana „na bhikkhave ayaṃ
5 bhikkhu idān' eva vipakkhasovako⁵, pubbe p' esa vipakkhasovako
yevā" 'ti vatvā atitām āhāsi:

Atite Bārāṇasīyaṃ Sāmarājā⁶ nāma rajjāṃ kāresi.
Tadā Bodhisatto amaccakule nibbattitvā vayappatto tassa
atthadhammānusaśako ahosi. Raṇṇo pana Paṇḍavo⁷ nāma
10 māṅgalassa, tassa Giridanto⁸ nāma assabandho, so khaṇḍo⁹
ahosi. Asso mukharajjuko gahetvā taṃ purato purato¹⁰
gacchantāṃ diṣvā „māṃ esa¹¹ sikkhāpeti¹²“ saṇḍāya tassa¹³
anueikkhanto khaṇḍo ahosi. Tassa khaṇḍabhāvaṃ raṇṇo āroce-
suṃ. Rājā vejje pesesi. Te gantvā assaṃsa surire rogāṃ
15 apassantā „rogam assa na passāmā" 'ti raṇṇo kathayimāsu.
Rājā Bodhisattaṃ pesesi: „gaccha vayasā¹⁴, ettha kāraṇaṃ
jācāhīti¹⁵. So gantvā khaṇḍaassabandhasaṃsaggena tassa¹⁶
khaṇḍabhūtabhāvaṃ ṇatvā raṇṇo taṃ atthaṃ ārocetvā „saṃ-
saggadosena nāma evaṃ hoti¹⁷“ dassento paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

20 1. Dūsito¹ Giridantena¹⁸ hayo Sāmasā Paṇḍavo
porāṇaṃ pakatim hitvā tass' eva¹⁹ anuvīdhiyatīti²⁰. 55.

Tattha hayo Sāmasā²¹ 'ti Sāmasā raṇṇo māṅgalassa, porāṇaṃ paka-
tīm hitvā ti atthaṃ porāṇapakatim²² sikkhābhāvaṃ pāḍya, anuvīdhiyatīti²³
anueikkhanti²⁴.

25 Atha nāṃ rājā „idāṃ vayasā kim kattabban" 'ti puechi.
Bodhisatto „sundaraṃ assabandham" labhitvā yathāporāṇo²⁵
bhavissatīti²⁶ vatvā duttiyaṃ gāthāṃ āha:

¹ B¹ dūsito. ² B¹ giridavattanā. ³ B¹ -savihikkhū. ⁴ B¹ -lā, cfr. supra I, 26.
⁵ K¹ -sarovari, B¹ vipakkhasovī. ⁶ B¹ sāmantarājā. ⁷ B¹ paṇḍavo. ⁸ B¹ giridatto.
⁹ B¹ khaṇḍo. ¹⁰ B¹ omitta oṇe purato. ¹¹ B¹ ettha. ¹² K¹ kassa, B¹ bhassa.
¹³ B¹ pana. ¹⁴ so B¹ B²; K¹ -saggasasa. ¹⁵ B¹ giridantena. ¹⁶ B¹ aneva.
¹⁷ B¹ -dhiyyatīti. ¹⁸ B¹ pubbe pīpakasi. ¹⁹ B¹ -līti artho. ²⁰ so B¹ B²; K¹
-bandhavā. ²¹ B¹ omitta yatha.

1. Sace va t' anujo¹ poso² sikkharākarakappito³
 ānane⁴ tam gahetvāna⁵ manāle parivattaye
 khippam eva pahatvāna⁶ tass' eva anuvīdhiyati. 66.

Tathā tannujo ti tassā anujo anurūpajito ti anujo, tassā anujo t' anujo,
 idam vuttam bohi: sace hi mahārāja tassā sikkharāsa ācārasampannassa ānane⁷
 anurūpajito⁸ sikkharāsaampanno⁹ poso, sikkharākarakappito¹⁰ ti sikkha-
 rana¹¹ sundarena¹² ākarena kappitthasamassa¹³, tam assam ānane gahetvā¹⁴
 āsamanāle parivattaye¹⁵, khippam ev' eva tam khañjakkhāvaṃ pahaya ayaṃ
 sikkhā ācārasampanno āsagopako mañ sikkhapetvī saññāya khippam ev' assa¹⁶
 anuvīdhiyati¹⁷ āsannakkhāyati¹⁸ pakatibhāve yeva jhassati¹⁹. 10

Rājā tathā kūresi. Asso pakatibhāve patiṭṭhāsi. Rājā
 „tiracchānānam pi nāma āsayaṃ jānissati“²⁰ tuṭṭhacitto Bo-
 dhisattaessa mahantaṃ yasaṃ adāsi.

Satthā imaṃ desanāsi²¹ āhucitvā jātakaṃ samodhānesi: „Indā
 Giridanto²² Deradatto ahoi, asso vipakkhasevako bhikkhu, rājā 13
 Ananto²³, amaccapaṇḍito pama nham evā“²⁴ ti. Giridantajātakaṃ²⁵.

5. Anabhiratijātaka.

Yathodake āvile appasanne ti. Idam Satthā Jetavane
 viharanto aññatarāṃ brāhmaṇakumārāṃ ābrahṇa kuthesi. Sāvat-
 thiyāṃ kir²⁶ oko brāhmaṇakumāro tinnam vedānaṃ pāragū bahū²⁷
 khattiyakumāre ca brāhmaṇakumāre ca amate vācesi. So aparabhāgo
 gharāvāsāni saṅghapetvā ratthālamkāradāsānāñjhattavaṇṇagomahisa-
 puttadārāññānaṃ aithāya cintayamāno nigādosumoharasiko hutvā āvū-
 cchito ahoi, amate paṇipāṇiṃ parivattetaṃ nānakkhi²⁸, ito e' ito ca
 mantā na paṇihānati²⁹. So ekadivasaṃ bahum³⁰ gandhamāññhū³¹
 gahetvā Jetavanaṃ gantvā Satthāraṃ pūjetvā vanditvā ekamantāni 23

¹ Eva hamjo, B¹ ca tannjo, B² ca tannjo. ² K poso. ³ K-kappito. ⁴ B¹ ānane.

⁵ B¹ gahetvā. ⁶ B¹ pahatvāna. ⁷ B¹ ānane. ⁸ B¹ anurūpajito. ⁹ B¹ ānane.
 ayo ācārasampanno. ¹⁰ B¹ sikkharākarakappito. ¹¹ B¹ sikkharana. ¹² B¹ amata
 sundarena. ¹³ B¹ kappito. ¹⁴ B¹ ānane gahetvāna. ¹⁵ K -yeva. ¹⁶ B¹ eva.

¹⁷ K -āhucitvā. ¹⁸ B¹ ānane. ¹⁹ B¹ ānane. ²⁰ B¹ ānane. ²¹ B¹ ānane. ²² B¹ ānane.

²³ B¹ ānane. ²⁴ B¹ ānane. ²⁵ B¹ ānane. ²⁶ B¹ ānane. ²⁷ B¹ ānane.

nisīdi. Saṭṭhā teṇa saddhīm paṭisaṅgāhāraṃ katvā, “kiṃ māgava mante vācesi, paguṇā te mantā” ti pucchī. „Pubbe me bhante mantā paguṇā, gharāvāsasaṃ pana gahitakālato piṭṭhāya cittaṃ me āvīdhaṃ jātāṃ, teṇa me mantā na paguṇā” ti. Atha nam Saṭṭhā „na kho māgava idāṃ” eva pulhe pi te cittaṃsa anāvilakāle tava mantā paguṇā sseṇaṃ, rūgādihi pana āvilakāle tava mantā na paṭibhanti¹” ti vatsā teṇa yūceto atitāṃ āharī.

Atiṭṭe Bārāṇasīyam Brahmadaṭṭe rajjāṃ kārente Bodhisatte brāhmaṇamahāsālakule nibbattitvā vayappatto
 10 Takkasilāyāṃ mante uggaṇhūtvā disāpāṃmokkho ācariyo hutvā Bārāṇasīyāṃ bahū khattiyabrāhmaṇakumāre² mante vācesi. Tassa santike eko brāhmaṇamānava tayo vede³ paguṇe akāsi, ekapade pi nikkamkko piṭṭhiācariyo⁴ hutvā mante vācesi. So aparena samayena gharāvāsāṃ gahetvā gharāvāsacittāya⁵ āvila-
 13 citto mante parivattetaṃ nāsakkhi. Atha nam ācariyo attano santikaṃ āgataṃ „kiṃ māgava paguṇā te mantā” ti pucchitvā „gharāvāsāṃ gahitakālato piṭṭhāya me cittaṃ āvilam jātāṃ, mante parivattetaṃ na sakkomīti” vutte „tāta āvile⁶ cittaṃhi⁷ paguṇāpi mantā na paṭibhanti⁸, anāvile pana appaṭibhānaṃ⁹
 16 nāma n’ atthīti” vatvā imā gāthā¹⁰ āha:

1. Yathōdake āvile appasaṇne
 na passati sippikasambukāṃ¹¹
 sakkharāṃ¹² vālukaṃ macchagumbhaṃ
 evaṃ āvilamhi¹³ citte
 18 na passati attadatthaṃ paratthaṃ. 67.

2. Yathōdake acche vippasaṇne
 so passati sippi¹⁴ ca macchagumbhaṃ¹⁵

¹ K paṭibhanti. ² K bahukhattiyābhū-, B¹ bahukhattiyāyākumāre bahubrahmaṇakumāre. ³ B¹ vede. ⁴ so K-B: B¹ ekapade al nikkamkko piṭṭhi ācariyeha. ⁵ K sgarāvāsacittāya. ⁶ B¹ āvile. ⁷ K cittaṃhi. ⁸ K paṭibhanti. ⁹ K appaṭibhānaṃ, B¹ appaṭibhānaṃ. ¹⁰ B¹ imāṃ gāthāvayam. ¹¹ B¹ sippiasappakam, K sippiasambuka, B¹ sippikasambukāṃ ca; real? na passati sambukāṃ ca? ¹² K satta sakkharāṃ. ¹³ so B: K āvile, B¹ āvilamhi. ¹⁴ K sippi. ¹⁵ B¹ passati kasappakam sakkharāṃ vālukaṃ macchagumbhaṃ.

evam anāvilamhi¹ citte

so passati² attadatthañ paratthan ti. 68.

Tattha ēvile ti kaddamāluṭṭe³, appasanne ti tīya eva⁴ ṛiḷatīya evippasanne⁵, sippikasambutañ⁶ ti sippitañ ca sambutañ ca⁷, macchagumbeñ ti macchaghatam, evam ēvile⁸ ti evam evam⁹ rigadhi ēvile citte, attadatthañ paratthan ti na¹⁰ attattham na parattham¹¹ passati attho, so passati evam evam anāvilā citte so puriso attatthañ ca paratthañ ca passati¹².

Satthā imam atitā¹³ āharitvā saccānī pakāsetvā jātakaṃ sammādhānesi: (Saccapariyosāne brāhmanakumāro sotāpatti-phale paṭiṭṭhaṇi) „Tadā ayam eva māgavo ahoṣi, ācariyo pana aham evā¹⁴” ti. Ana-
bhīratijātakaṃ¹⁵.

6. Dadhivāhanajātaka.

Vaṇṇagandharasopeto ti. Idam Satthā Vajuvane viharanto vipakkhasseviṃ ārubbha kathesi. Vatthum hetthākaṭhita-saddham eva. Satthā paṇa: „bhikkhave asādhusaṃvāso nāma pāpo
anattakaro, tattha manasabbhūtanāṃ tīva pāpasannivāsoṇa anattaka-
raṇāyā kiṃ vattabhaṃ, pulhe pana asātena amadhureṇa nīlaka-
rakkheṇa saddhīm¹⁶ sammivāsam āgamaṃ madhuraraso dībbhāsaṃpaṭi-
bhūgo acetāṇa ambarukkhu pi amadhuro tittako jāto” ti vatvā
atitāṃ āhāri:

Atte Bārāpasīyam Brahmadatte rajjam kārente Kā-
siratṭhe¹⁷ cattāro bhātaro brāhmaṇā isipabbajjam pabbajjivā
Himavantapadeso¹⁸ paṭipāṭiyā paṇṇasālā¹⁹ katvā vāsāṃ kappesum.
Tesaṃ²⁰ jetṭhabhātā kālam katvā Sakkattam pāpuṇi. So tam kā-
raṇam ūtvā antarantārā sattatṭhadivasaṃcayena tesam upatṭhā-
nam gacchanto ekadivasaṃ jetṭhakatāpasam vandiṭvā ekamantaṃ

¹ K - lamhi. ² B - passati. ³ K - luṭṭe, B - luṭṭe. ⁴ B - tīya yeva. ⁵ B - appasanne. ⁶ K - sippisambutañ. ⁷ B - sippaṇ ca kassamānakañ ca. ⁸ B - ṛiḷamhi. ⁹ B - evameva. ¹⁰ B - neva. ¹¹ B - attadatṭaparattān. ¹² B - puriso passati attā attham paratthan ti attho. ¹³ B - dhammadhesanāṃ. ¹⁴ B - adda paṇḍamanāṭṭhitaṃ. 6. Cfr. Fire Jāl. by V. Venubol 1561 p. 1. ¹⁵ B - omitti saddhīm. ¹⁶ B - kāsikaraphe. ¹⁷ B - himavantapadeso. ¹⁸ B - pallasaṇam. ¹⁹ K - nesaṃ.

nisiditvā „bhante kena te attho“ ti pucchī. Paṇḍurogatāpaso „agginā me attho“ ti āha. So tassa vāsipharasukam¹ adāsi. (Vāsipharasuko² nāma dande pavesanavasena³ vāsi pi hoti pharasu pi.) Tāpaso „ko me imam ādāya dārūni
 5 āharissatīti“ āha. Atha nañi Sakko evam āha: „yadā⁴ te bhante dārūhi attho imam pharasum hatthena⁵ pabarhsitvā⁶ ‘dārūni me āharitvā agginā kareyyāsīti’ vadeyyāsi, dārūni āharitvā agginā katvā dassatīti“. Tassa vāsipharasukam datvā dotiyam pi upasamkamitvā „bhante kena te attho“ ti
 10 pucchī. Tassa pagnasālāya hatthimaggo hoti. So hatthihi upadduto „hatthiham me vasena dukkham uppajjati“, te palāpehiti⁷ āha. Sakko tassa ekam bherim upanāmetvā „bhante imasmiṃ tale pahāṣe tumhākam paccāmittā palāyissanti, imasmiṃ pahāṣe mettacittā hutvā caturaṅginiyā senāya⁸ parivāressantīti“ vatvā tam bherim datvā kaṇiṭṭhaassa santikam gantvā „bhante kena te attho“ ti pucchī. So pi paṇḍurogadhātuko
 15 va, tasmā „dadhina me attho“ ti āha. Sakko tassa ekam dadhighatam datvā „sace tumhe lechamānā imam āvajjessatha“⁹ mahānāli hutvā mahogham pavattetvā tumhākam rajjam gahetvā dātoni samattho pi bhavissatīti¹⁰ vatvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya vāsipharasuko¹¹ jetṭhabhātikaassa agginā karoti, itarena¹² bheri-
 20 tale pahāṣe hatthi palāyanti¹³, kaṇiṭṭho dadhiṃ paribbuṅṇati. Tasmim kāle eko sūkaro ekasmiṃ purāṇagāmaṭṭhāne caranto¹⁴ ānubhāvasampannam ekam maṇikkhandham¹⁵ addāsa. So tam maṇikkhandham mukhena ḍasitvā¹⁶ tassānubhāvena ākāse uppatitvā samuddamaṃjhe ekam dipakam gantvā „ettha dāni mayā
 25 vasitum vaṭṭatīti“¹⁷ otaritvā phāsekatṭhāne¹⁸ udumbararukkhaassa

¹ B¹ vāsipharasukam. ² B² vāsipharasuko. ³ K pavesanavasena, B⁴ omits vasena.

⁴ B⁵ yadā. ⁶ B⁶ hatthena, K⁷ hatthi. ⁸ B⁸ pabarhsitvā. ⁹ B⁹ kārāhiti. ¹⁰ B¹⁰ hatthiham ayyena me dukkham uppajjati. ¹¹ B¹¹ caturaṅgini senā. ¹² B¹² āvajjessatha.

¹³ B¹³ vāsipharasuko. ¹⁴ B¹⁴ itara. ¹⁵ B¹⁵ hatthi palāyati. ¹⁶ B¹⁶ caturanto.

¹⁷ B¹⁷ ānubhāvasampannamakhandham. ¹⁸ B¹⁸ dāssitvā. ¹⁹ B¹⁹ vaṭṭatīti.

²⁰ B²⁰ adda ekasena.

hetthā vāsaṁ kappesi. So ekadivasaṁ tassmīḥ rukkhamaḷe
maṇikkhandhaṁ purato ṭhapetvā niddaṁ okkamaḥ. Ath' eko
Kāśirattṭhavāsīmanusso¹ „nirūpakāro² esa anuḥākaṁ³ ti mātā-
pitūhi gehā nikkadḍhito ekam paṭṭanagāmaṁ⁴ gantvā nāvikaṇaṁ
kaṇṇakaro⁵ hutvā nāvāṁ āruya⁶ samuddamaṁjhe bhinnāya⁷
nāvāya phalake nipaṇṇo taṁ dīpaṁ patvā phalāphalāni pariye-
santo taṁ sūkaraṁ niddāyantaṁ diavā saṇikaṁ⁸ gantvā maṇi-
khandhaṁ gaṇhivā tassa ānubhāvena ākāse uppatitvā udom-
bararukkhe nisīditvā cintesi: „ayaṁ sūkaro imassa maṇikkhan-
dhassa ānubhāvena ākāśacārīko⁹ hutvā idha vasati mañño, mayā¹⁰
pana¹¹ paṭhamam eva imaṁ māretvā maṇasaṁ khādītva pacehā
gantuṁ vaṭṭatitī¹²“. So ekam daṇḍakaṁ bhañjivā tassa sīsa
pātesi. Sūkaro pabujjhivā maṇiṁ apassanto ito c' ito ca
kampamāno vidhāvati. Rukkhe nisinnapuriso¹³ haṁsi. Sūkaro
olokento taṁ diavā rukkhāṁ sīsena paharivā tatth' eva mato.¹⁴
So puriso otaritvā aggim katvā tassa maṇasaṁ pacitvā khādītva
ākāse uppatitvā Himavantaṁatthakena gacchanto assamapadaṁ
diavā jetṭhatāpasassa¹⁵ assame¹⁶ otaritvā dvīhatthaṁ vasiṭvā
tāpasassa vattapaṭivattaṁ ākāse vāsīpharasukassa ānubhāvaṁ ca
passi. So „imaṁ mayā gaḥetuṁ vaṭṭatitī¹⁷ maṇikkhandhassa
ānubhāvaṁ¹⁸ tāpasassa dassetvā „bhante imaṁ me gaḥetvā
vāsīpharasukaṁ¹⁹ dethā“ ti āha. Tāpaso ākāseṇa caritukāmo
taṁ gaḥetvā vāsīpharasukaṁ adāsi. So taṁ gaḥetvā thokaṁ
gantvā vāsīpharasukaṁ pahānsitvā²⁰ „vāsīpharasuka“ tāpasassa
sīsaṁ chinditvā²¹ maṇikkhandhaṁ me āharā²² ti āha. So gan-
tvā tāpasassa sīsaṁ chinditvā maṇikkhandhaṁ āharaḥ. So vāsi-
pharasukaṁ²³ paṭicchannaṭṭhāne ṭhapetvā majjhimatāpasassa²⁴

¹ B' kāsiraṭṭha-, K kāsiraṭṭhe. ² so both MSS. ³ K paṭṭanagāmaṁ. ⁴ B' kaṇṇakaro. ⁵ B' abhiruya. ⁶ B' saṇikaṁ. ⁷ B' ākāśavāro. ⁸ B' omite-
pata. ⁹ B' vaddhatitī. ¹⁰ B' mānāno-. ¹¹ B' jetṭhabhātikassa tāpasassa. ¹² B' assa-
maṁ. ¹³ B' ānubhāvaṁ. ¹⁴ K vāsīpharasukam. ¹⁵ B' vāsīpharasukam pharabhitvā.
¹⁶ B' omite this word. ¹⁷ B' sīsa bhinditvā. ¹⁸ K vāsīpharasukam. ¹⁹ B' majjh-
matāpasassa.

santikaṃ gantvā katipāham vasitvā bheriyā ānubbhāvaṃ disvā
 maṇikkhandhaṃ datvā bheriṃ gahitvā¹ purimanāyen² eva tassa
 pi sīsaṃ chindāpetvā³ kanittthaṃ upasaṃkamitvā⁴ dadhighaṭaṃ sāsā-
 nubbhāvaṃ⁵ dievā maṇikkhandhaṃ datvā dadhighaṭaṃ gahetvā
 5 purimanāyen⁶ eva tassa sīsaṃ chindāpetvā⁷ maṇikkhandhaṃ ca
 vāsipharasukaṃ ca bheriṃ ca dadhighaṭaṃ ca gahetvā ākāse
 oppatitvā⁸ Bārāṇasīyā avidūre⁹ thatvā Bārāṇasīrañño „yuddhaṃ
 vā me¹⁰ detu rajjaṃ vā“ ti ekassa purisassa hattha paṇṇaṃ
 pāhesi. Rājā sāsaṇaṃ sutvā va „coraṃ gahissāma“¹¹ ti nikk-
 10 khami. So ekaṃ bheritaṃ pahari, caturaṅgini¹² seṇā pari-
 vāresi. Rañño avattharaṇabhāvaṃ¹³ tiatvā dadhighaṭaṃ vi-
 sajjesi¹⁴, mahānadi pavatti¹⁵, mahājano dadhimhi osiditvā¹⁶
 nikkhamitvā¹⁷ nāsakkhi. Vāsipharasukaṃ pahaṃsitvā¹⁸ „rañño
 sīsaṃ āharā“¹⁹ ti²⁰ āha, vāsipharasuko gantvā sīsaṃ āharitvā
 15 pādamaḷe nikkhipi, eko pi āvudhaṃ ukkhipitvā²¹ nāsakkhi²².
 So mahaṭṭeṇa balena parivuto nagaraṃ pavisitvā abhisekaṃ
 kāretvā Dadhivāhanaṃ nāma rājā²³ hotvā dhammena rajjaṃ
 kāresi. Tassa²⁴ ekadivasam mahānadiyaṃ jālakaraṇḍake²⁵ kiṇṇa-
 tassa Kannamundadahaṭṭe devatāparibhogāṃ ekaṃ ambapaṭṭhaṃ
 20 āgantvā jāle laggi. Jālaṃ ukkhipantā taṃ disvā rañño adamsu.
 Taṃ mahantaṃ ghaṭappamāṇaṃ parimaṇḍalaṃ²⁶ suvaṇṇavapaṇṇaṃ
 ahoṣi. Rājā „kissa phalaṃ nāma etaṃ“²⁷ ti vanacārake pucchitvā
 „ambaphalaṃ“²⁸ ti sutvā paribhuñjitvā tassa atthiṃ attano uyyāne
 ropāpetvā khīrodakena siñcāpesi. Rukkhe nibbattitvā²⁹ tatiye
 25 saṃvacehāre phalaṃ adāsi. Ambassa sakkāro³⁰ mahā ahoṣi:
 khīrodakena siñcanti, gandhispaṇḍagūlikaṃ denti, mālādāmāni
 parikkhipanti, gaṇḍhatelena dīpaṃ jālenti, parikkhepo paṇ³¹ aṣa
 pattasāṇīyā³² ahoṣi. Phalaṇi madhurāni suvaṇṇavapaṇṇāni ahesuṃ.
 Dadhivāhanarājā aññesaṃ rājūnaṃ ambaphalaṃ pesento atthito

¹ B¹ gahetvā. ² B² chinditvā. ³ B³ ositaṃ me. ⁴ B⁴ caturaṅgini. ⁵ B⁵ āraṇa-
 rāsa-. ⁶ B⁶ visajjesi. ⁷ B⁷ pavattati. ⁸ B⁸ nikkhami. ⁹ B⁹ paharitvā. ¹⁰ B¹⁰ āha-
 rāhi. ¹¹ B¹¹ na sakkhi. ¹² B¹² jālakaraṇḍake, K jālakaraṇḍake. ¹³ K parimaṇḍalaṃ.
¹⁴ B¹⁴ pakāro. ¹⁵ B¹⁵ pattaṇṇīyā, K paddhasāṇīyā.

rukḥhanibbattanabhayena anikuranibbattanattihānaṃ maṇḍuka-
 takena vijjhītvā pesesi. Tesam ambam khādītvā atthi ropitaṃ
 na sampajjati¹. Te „kin nu kho ettha kāraṇaṃ“ ti pucchantā
 taṃ kāraṇaṃ jānīṃsu. Ath' eko rājā uyyānapālūṃ pakkosītvā
 „Dadhivāhanassa ambaphalānaṃ rasaṃ nāsetvā tittakabhāvaṃ
 kātum sakkhissasīti“² pucchītvā „āma devā“³ 'ti vutte „tena hi
 gacchā“⁴ 'ti⁵ sahasaṃ datvā pesesi. So Bārāṇasīṃ gantvā
 „eko uyyānapālo āgato“ ti rañño ārocāpetvā tena pakkosāpito
 pavasi tvā rājānaṃ vandītvā „tvam uyyānapālo“ ti puttḥo „āma
 devā“⁶ 'ti vatvā attano āmabhāvaṃ vāṇesi. Rājā „gaccha,
 amhākaṃ uyyānapālaassa santike hohīti“⁷ āha. Te tato paṭ-
 ṭhāya dve jaṇā uyyānaṃ paṭijaggantī. Adhuna gato uyyānapālo
 akālapupphānī pupphāpento akālapahalānī gauhāpento uyyānaṃ
 ramanīyaṃ⁸ akāsi. Rājā tassa pasidītvā porāṇakauyyānapālāṃ
 nīharītvā tass' eva uyyānaṃ adāsi. So uyyānassa attano hattha-
 gatabhāvaṃ ūtvā ambarukkhaṃ parivāretvā nimbe ca pagga-
 vavallīyo⁹ ca ropesi. Anupubbena nimbā vaḍḍhiṃsu. Mālehi
 mālaṇī sakkāhi¹⁰ ca sakkā¹¹ samsatthā onaddhā vimaddhā ahesuṃ.
 Tena¹² asātaṃ madhurasamaggena tīva madhuraphalo ambo
 tittako jāto nimbapannasadiaraso. Ambaphalānaṃ tittakabhā-
 vaṃ ūtvā uyyānapālo palāyi. Dadhivāhano¹³ uyyānaṃ gantvā
 ambaphalaṃ¹⁴ khādanto mukhe pavitthaṃ ambayūsaṃ nimba-
 kasatṭhaṃ¹⁵ viya¹⁶ aṭṭho haritum asakko kakkāretvā¹⁷ nuṭṭhubbhi¹⁸.
 Tadā Bodhisatto tassa atthadhammānusaṃsako aho si. Rājā
 Bodhisattaṃ āmantetvā „paṇḍita, imassa rukḥhassa porāṇaka-
 pariহারato¹⁹ parihīnaṃ n' atthi, evaṃ sante pi 'ssa phalaṃ
 tittakam jātaṃ, kin²⁰ nu kāraṇaṃ“ ti pucchanto paṭhamāṃ
 gāthāṃ āha:

¹ K sampajjati. ² K sakkhissati. B sakkhissanti. ³ B' gacchāhi. ⁴ both MSS, hohīti. ⁵ B' ramanīyaṃ. K ramanīyaṃ. ⁶ B' agga vallyo. ⁷ K sakkāhi ca sakkāhi, B' sakkāhi sakkāhi. ⁸ B' adde gandhapphalānaṃ rukḥhānaṃ. ⁹ B' adde paṭṭiyas-
 taṃ uyyānaṃ. (read -pālaṃ) sutā. ¹⁰ B' sampaphala. ¹¹ B' nimbakasam,
 B' nībhakam. ¹² B' adde aho si. ¹³ B' sakkādetā. ¹⁴ B' nībhā. ¹⁵ B' po-
 rāṇa; ariharato. ¹⁶ B' kin

1. Vannagandharasūpeto¹ amb' āyañ ahuva' pore,
tam eva pūjāñ labhamāno ken' ambo kaṭukapphalo ti. 60.

Ath' assa kāraṇaṃ ācikkhanto Bodhisatto dutiyañ gā-
tham āha:

2. Pucimandaparivāro ambo te Dadhivāhana,
mūlañ mūlena saṃsaṭṭhañ, sikkhā sikkhā nisevare²,
asutañ sammivāsena ten' ambo kaṭukapphalo ti. 70.

Tattha pucimandaparivāro ti nimbornakkhamparivāro³, sikkhā sikkhā
nisevare⁴ ti pucimandassa sikkhā cimbarnakkheassa sikkhāyo nisevanti, asutañ
10 sammivāsena⁵ ti amadhurehi pucimandehi⁶ saddhim sammivāsena, tenā⁷ ti tena
kāraṇena ayañ ambo kaṭukapphalo asāphalo uttaraṃphalo jāto ti.

Rājā tassa yacanaṃ sutvā sabbe pi pucimande ca paggave
ca⁸ chindāpetvā mūlañ uddharāpetvā samantā amadhuraṃ paṃ-
sañ harāpetvā madhurañ⁹ paṃsuñ pakkipāpetvā khiradaka-
15 sakkharadakagandhodakehi ambañ paṭijaggāpesi. So madhura-
rasasaṃsaṃsaggena¹⁰ puna madhuro va ahoṣi. Rājā pakatiyyāna-
pālakass' eva uyyānañ niyyādetvā yavatāyukam thātvā yathā-
kammañ¹¹ gato.

Sattihā imaṃ dhammaḍḍesanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi
20 „Tadā ahaṃ eva paḍḍitaṃmuoco ahoṣim“ ti. Dadhivāhana jāta-
kam¹².

7. Catumattajātaka.

Ucce viṭaḃhim āruyā¹ ti. Idaṃ Sattihā Jetuvane viha-
ruento aññataroṃ mahallakabbhikkhum² ārabhha kathesi. Ekad-
25 vasaṃ kira dvizu uggaṇṇakeṃ aññamaññaṃ pañhañ pucchantaṃsaṃjāna-
kathāya aśeṃseṃ eka mahallako³ tesāṃ santikaṃ gaṇtvā tatiyo hutvā

¹ B¹ -rasopeto. ² B¹ sikkhā sikkhā nisevare. ³ so both MSS. ⁴ B¹ nisevane.

⁵ B¹ pucimantehi, K pucimandena. ⁶ B¹ pucimandena va aggiyalliyō reva.

⁷ B¹ madhura. ⁸ B¹ madhurasamāsaggena. ⁹ B¹ yathākkamma. ¹⁰ B¹ adda

ratham. ¹¹ B¹ mahallakañ, K -ka. ¹² B¹ adda bhikkhu.

nisīditvā „tuhante mayam pi tamhe pañham paucchissāma, tamhe pi
attano kaṇṭhamam amhe pi¹ paucchethā²“ 'ti āha. Therā taṃ³ jiguc-
chitvā utthāya pakkaminu. Therānaṃ dhammaṃ sotum nisinnaparissā
samāgamasā bhinnakāle⁴ Sathu santikam gantvā „kiṃ akāle āgā⁵
utthā⁶“ 'ti vutte taṃ kāraṇam ārocayinu. Sattā „na bhikkhave 5
idā⁷ eva Sāriputta-Moggallānā etaṃ jigucchitvā akathetvā pakkamanti,
pubbe pi pakkaminu⁸“ 'ti vatvā attāna āhāri:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ kārente Bo-
dhisatto araṇṇāyatana rukkhadevatā ahoṣi. Atha dve
haṃsapotakā Cittakūṭapabbatā nikkhamitvā tasmiṃ rukkhe ni- 10
sīditvā gacchāya gantvā nivattantāpi tasmiṃ āeva viissamitvā
Cittakūṭam gacchanti. Gacchante gacchante⁹ kāle tesam Bo-
dhisattena saddhīm viissāso ahoṣi, gacchantā ca āgacchantā ca
aṇṇamaṇṇaṃ sammuditvā dhammakathaṃ kathetvā pakkaminu.
Ath' ekadivasaṃ tesu rukkhagge nisīditvā Bodhisattena saddhīm 15
kathientesu eko sigālo tassa rukkhassa hejṭhā ṭhatvā tehi haṃsa-
potakehi saddhīm mantento paṭhamam gātham āha:

1. Ucce viṭabhiṃ āruya mantayavho bahogatā,
nice oruṃha mantavho, migarājāpi sossatitī. 71.

Tattha uccā viṭabhiṃ āruyā 'ti pakattāpi uccā imasmiṃ rukkhe 20
uccatarāṃ akāṃ uttapāṃ akkhirutvā¹, mantayavho ti mantatha², nice
oruṃhā 'ti otaritvā nice ṭhame ṭhatvā mantayatha³, migarājāpi sossatitī
sānānaṃ migarājānaṃ katvā āha.

Haṃsapotakā⁴ jigucchitvā utthāya Cittakūṭam eva gatā.
Tesam gatakāle Bodhisatto sigālassa dutiyaṃ gātham āha: 25

1. Yaṃ supaṇṇo supaṇṇena devo devena mantaye
kiṃ tattha catumattassa, bilāṃ pavisa jambukā 'ti. 72.

Tattha supaṇṇo ti suṇḍarapaṇṇo, supaṇṇena ti dutiyena haṃsapotakena,
devo devenā 'ti te yeva dve devo⁵ katvā katheti⁶, catumattassa⁷ 'ti

¹ B¹ omite pi. ² K nam. ³ B¹ bhūṇā. ⁴ B¹ only one gacchante, R¹ kāle gac-
chantu atikkhanta. ⁵ R¹-rūyitvā. ⁶ B¹ adda kathetha. ⁷ B¹ mantayatha. ⁸ B¹ adda
tassa, R¹ haṃsapotakā kucchitvā. ⁹ K dve. ¹⁰ B¹ kathesi. ¹¹ K catumaddā,
B¹ catumattassa.

sarīreṇa jātīya saruṇa guṇeṇa 'ti imehi catuhi¹ matṭhesa² soddhassa³ ti akkha-
raṭṭho, soddham⁴ yeva⁵ pana tam paṇḍasaivacārāna n'ānanto ayaṃ āha, catuhi⁶
lāmakassa kīṇa ettha sigāssa⁷ 'ti ayaṃ ettha adhippāyo, bīlān pavasā 'ti imehi
Bodhisatto pharasiṭṭammanān dāsaeva tam palāpetto āha.

- 5 Sattāḥ (mam dhammadesanāṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā mahallako sigālo ahoṣi, dve haṃsapotakā Sāriputta-Moggallānā,
rakkhadevatā pana aham evā“ 'ti. Catumattajātakaṃ⁸.

8. Sihakoṭṭhukajātaka.

Sīhaṅgulī sīhanakho ti. Idam Sattāḥ Jetayane viha-
10 ruto Kokālikam ārabhha kaṭhesi. Ekadivasaṃ kira Kokālika
aññesu bahussuteṣu dhammaṃ kaṭhentesu ayaṃ pi kaṭhetakāmo aho-
si⁹ sabbam heṭṭhāvuttanāyaṇ¹⁰ eva viṭṭhāretabbam. Tam pana pavattim
eutvā Sattāḥ „na bhikkhave Kokālika idāṃ¹¹ eva attano saddena pā-
kaṇṇo¹² jāto, pubbe pi pākato ahoṣi“ eva aññāṃ āharī:

- 15 Atīte Bārānasiyam Brahmadatte rajjān kārente
Bodhisatto Himavantapadeso¹³ siho butvā ekāya sigāliyā
saddhiṃ saṃvāsam anvāya puttam paṭilabhi. So aṅgulīhi na-
khehi kesareṇa vaṇṇena saṇṭhānenā ti imehi ākārehi pitusadisso
ahoṣi, saddena mātusadisso. Ath' ekadivasaṃ deve vassitvā
20 vigato¹⁴ sihesu naditvā sīhakiṃ kiṃtesu so pi tesam antare
naditakāmo butvā sigālikam nādam nadi. Ath' assa saddam
eutvā sīhā tuppi abesanib. Tassa saddam sutvā aparo Bodhi-
sattassa saṃjātiputto¹⁵ „tāta, ayaṃ siho vaṇṇādīhi amhehi sa-
māno, saddo pan' assa aññādisso, ko nāṃ¹⁶ eso“ ti pacchanto
25 paṭhamam gātham āha:

1. Sīhaṅgulī sīhanakho sīhapādapatiṭṭhito

so siho sīhasaṃghamhi eko nadati aññathā ti. 73.

¹ K catu. ² K moddhassa, B¹ matṭhesā. ³ B¹ ante soddhassa. ⁴ B¹ soddho
so ca. ⁵ B¹ adde matṭhesa. ⁶ B¹ catumattajātakaṃ sattantaṃ. ⁷ B¹ -to. ⁸ B¹
-ppadesa. ⁹ B¹ vīkato. ¹⁰ B¹ pajariputto

Tattha sīhapādepatitthito ti sīhapādeh' eva patitthito eko nadati
 aññatthi ti eko va vasaṃsāhosi aññāsena sigālasaddena nadanto aññatthi nadati.

Tam sutvā Bodhisatto „tāta esa tava bhātā sigāliyā putto
 rūpena mayā sadiso saddena mātaraṃ sadiso“ ti vatvā sigāli-
 puttam āmantetvā „tāta, tvaṃ ito paṭṭhāya idha vasanto appa-
 saddo vasa¹, sace puna nadissasi sigālabhāvan² te jānissantīti“
 ovaḍanto³ dutiyam gātham āha:

1. Mā tvaṃ nadi⁴ rājaputta, appasaddo vane vasa,
 sareva kho tam jāneyyuhū, na hi te⁵ pettiko saro ti. 74.

Tattha rājaputta⁶ ti sīhasa nigarāṇa putto⁷. 10

Imaṃ ca pana ovādam sutvā puna so naditum nāma na
 uasahi.

Satthā imaṃ desanū⁸ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā si-
 gāle Kokāliko abosi, vajjūputto⁹ Rahulo, nigarājā pana aham eva“
 ti. Sihakotthukajātakam¹⁰. 15

9. Sihacammajātaka.

N' etaṃ sīhasa naditan ti. Idam pi Satthā Jetavane
 viharanto Kokālikam ārabhha kathesi. So imaṃ kāle aama-
 bhāṇāmaṃ¹¹ bhaṇitukāmo¹² abosi. Satthā tam paratīti¹³ sutvā atītam
 āhosi: 20

Atte Bārāṇasiyam Brahmadatte rajjam kārento Bo-
 dhisatto kassakakule¹⁴ nibbattitvā vayappatto kasikammena
 jivikam kappesi. Tasmiṃ kāle eko vāṇijo gadrabbabbhārakena
 vohāram karonto vicarati. So gatagatattāhāne gadrabbassa piṭ-
 thito bhaṇḍikam otāretvā gadrabbam sīhacammena pārūpitvā¹⁵ 25

¹ B¹ va assa. ² B¹ -vaṃ. ³ B¹ ovaḍanto. ⁴ B¹ nadi. ⁵ B¹ na pettiko. ⁶ K -llo. ⁷ so
 ti B¹; K puna. ⁸ B¹ dhammadēsanam. ⁹ B¹ sīhasa-. ¹⁰ B¹ sihakojātakam sīha-
 mado. 6, Cfr. V, Fausbøll, Five Jāts. 1861 p. 14. ¹¹ K sarabhaḍḍam, B¹ vasaṃsāham.
¹² K bhaṇitum-. ¹³ B¹ amāte paratīti. ¹⁴ B¹ kasika-. ¹⁵ B¹ pārūpitvā,

sāliyaṇavakkhetto¹ vissajjeti². Khettarakkhaḥkā³ taṃ⁴ disvā siho
 ti saṇṇāya upasaṃkamitum na sakkonti. Ath⁵ ekadivasaṃ so
 vāṇijo ekasmiṃ gāmadvāre nivāsaṃ gaheṭvā⁶ pātaraśaṃ pacā-
 pento tato gadrabhaṃ sihacammam pārupitvā⁷ yavakkhettaṃ⁸
 5 vissajjesi. Khettarakkhaḥkā siho ti saṇṇāya taṃ upagantum⁹
 asakkontā gehaṃ gantvā ārocesum. Sakalagāmaṇāsiṃ āvudhāni
 gaheṭvā saṃkhe dhamaṇṭā bheriyo vādeṇṭā khettasamīpaṃ
 gantvā unnadiṃsu. Gadrabho maraṇabhayaḥhito gadrabharavaṃ
 ravi. Ath¹⁰ assa gadrabbabhāvaṃ ñatvā Bodhisatto paṭhamam
 10 gātham āha:

1. N¹ etaṃ sihasaṃ naditaṃ na vyagghassa² na dipiṇo,
 pāruto sihacammena jammo nadati gadrabho ti. 75.

Tattha jammo ti lāmato.

Gāmaṇāsiṃ pi tassa gadrabbabhāvaṃ ñatvā atṭhinaṃ bhañ-
 15 jantā potheṭvā sihacammaṃ ādāya agamaṃsu. Atha so¹⁰ vāṇijo
 āgantvā taṃ vyasaṇappattaṃ¹¹ gadrabhaṃ disvā dutiyaṃ gā-
 tham āha:

2. Ciraṃ pi kho taṃ¹² khādeyya gadrabho haritaṃ yavaṃ
 pāruto sihacammena, ravamāno ca¹³ dūsayīti. 76.

70 Tattha taṃ¹⁴ ti pipātamaṇṭaṃ, ayaṃ gadrabho attano gadrabbabhāvaṃ
 ajānāpetvā sihacammena pāruto¹⁵ ciraṃ¹⁶ pi kilaṃ haritaṃ yavaṃ khādeyyā¹⁷ ti
 attā, ravamāno ca¹⁸ dūsayīti attano pana gadrabharavaṃ ravamāno c¹⁹ eva²⁰
 attānaṃ dūsayi, n²¹ etih²² etih²³ sihacammassa doṇo ti.

Tasmiṃ evaṃ vadante yeva gadrabho tatth²⁴ eva²⁵ mari.

23 Vāṇijo pi taṃ pahāya pakkāmi²⁶.

Saṭṭhā imaṃ deṇṇaṇṇaṃ²⁷ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
 gadrabho Kokālikaṃ zhoṇi, paṇḍitakasaṃko²⁸ pana aham evā²⁹ ti. Si-
 hucammajātakaṃ³⁰.”

¹ B¹ -khettem. ² B¹ vissajjesi. ³ K -rakkhanaḥkā, B¹ -rakkhikā. ⁴ so B¹ B²; K nan.
⁵ B¹ tatvā. ⁶ B¹ pārupitvā. ⁷ B¹ yavakkhetto. ⁸ B¹ upasaṃkamitum. ⁹ B¹
 vyagghassa. ¹⁰ B¹ aṭṭhena. ¹¹ B¹ ta vyasaṇa-. ¹² so B¹ B²; K nan. ¹³ K ev.
¹⁴ so B¹; K nan, B¹ san. ¹⁵ K pāruto. ¹⁶ B¹ ciraṃ. ¹⁷ B¹ ravamānetassa.
¹⁸ B¹ adda nippano. ¹⁹ so B¹; K pakkāmi, B¹ pakkāmi. ²⁰ B¹ dhammedānaṃ.
²¹ B¹ -saka. ²² B¹ adda navamaṇi.

10. Silānisaṃsajātaka.

Passa saddhāya¹ silāssa² 'ti. Idam Sattthā Jetavane vi-
haranto ekaṃ saddhāya upāsakaṃ ārahhaṃ kathesi. So kira saddhā
pasanno ariyasāvako ekadivasaṃ Jetavanam gacchanto sāyaṃ Acira-
vaṭṭitram³ gantvā nāvke nāvaṃ tīre ṭhapetvā dhammasavanatthāya⁴
gate tūthe⁵ nāvaṃ adisarā buddhārammaṇaṃ pītiṃ gahetvā nadhiṃ otari.
Pādā udakamhi na oḍḍimaṃ. So paṭharitale gacchanto viya remaj-
jhaṃ⁶ gatakāle vicī⁷ passi. Ath' assa buddhārammaṇā pīti mandā jāta,
pādā oḍḍitva ārabhinu. So paṃ buddhārammaṇaṃ pītiṃ dajham
katvā udakapīṭṭhaṃ⁸ eva gantvā Jetavanam paritṭvā Sattthāraṃ vadhi-
tvā ekamantaṃ oḍḍi. Sattthā tena sahlhiṃ paṭisaṃhāraṃ katvā
„upāsaka kacci maggaṃ āgacchanto appakālamathena āgato sīti“
pucchitvā „bhanto buddhārammaṇaṃ pītiṃ gahetvā udakapīṭṭhe paṭi-
ṭṭhaṃ labhītvā paṭharim madidanto viya āgato 'mhi“ rutte „m kho
upāsaka tvaṃ āva Buddhagūṇe anussaritvā patitṭhaṃ loḍḍha. pubbe
pi upāsakā⁹ amuddamaṃjhe nāvāya bhinnāya Buddhagūṇe anussarantā
patitṭhaṃ labhiṃsū“ 'ti ytvā tena yācito atitāṃ āhāri:

Atte Kassapasammāsaṃbuddhakāle sotāpanno ari-
yasāvako ekena nahāpitakuṇumbikena saddhīm nāvaṃ abhi-
rūhi¹⁰. Tassa nahāpitassa bhariyā „ayya imassa sukhadukkhaṃ
tava bhāro“ ti nahāpitaṃ tassa¹¹ upāsakassa hatthe nikkhiṇi. Atha
sā¹² nāvā sattame divase samoddamaṃjhe bhinnā. Te pi dve
jaṇā ekaeṃ phalake nīpannā ekaṃ dipakaṃ pāpūṇiṃsu.
Tattha so nahāpito sakūḇe māretvā pacitvā khādanto upāsa-
kassāpi deti. Upāsako „alam mayham“ ti na khādati. So
cintesi „imaṃ phalake āhāraṃ āhāraṃ ṭhapetvā tūi saruṇāni aṇṇā
patitṭhā¹³ n' atthi“ so tiṇṇaṃ ratanānaṃ gūṇe anussari¹⁴.
Ath' assa anussarantassa anussarantassa tasmim dipake nib-
batto Nāgarāja attano sariraṃ mahānāvaṃ katvā māpesi.

10. Cf. L. Feer in Journ. Asiat. 1875 VI, 260. ¹ B¹ saddhāya. K sabbā. ² B² ariyasāvaṇaṭṭitram. ³ B³ tūte. ⁴ B⁴ remajha. ⁵ B⁵ vigi. ⁶ B⁶ ka. ⁷ K -cukhi. B⁷ -cūyhi. ⁸ so B⁸; K nahāpitassa. B⁹ udakapīṭṭha. ⁹ B⁹ aṇṇaṃ. ¹⁰ B¹⁰ aṇṇaṃ. ¹¹ B¹¹ anussarati.

- Samuddadevatā niyāmakā¹ ahoṣi. Nāvā² sattahi ratanehi pūra-
yittha. Tayo kūpakā³ iḍḍanilamaṇimayā ahesuṇḍi, sovaṇṇamayo
lakāro⁴, rajatamayāni yottāni, suvaṇṇamayāni padarāni⁵. Sa-
muddadevatā nāvāya⁶ iḥatvā „atthi Jambodīpagaṇikā“ ti ghoṣeṣi.
3 Upāsako „mayāhi gamissāmā“⁷ ti āha. „Tena hi ehi, nāvāhi
abhirūhā“⁸ ti. So nāvāhi abhirūhitvā⁹ nahāpitaṃ pakkosi. Sa-
muddadevatā¹⁰ „tuyham yeva“ labbhati na etassa¹¹ ti āha. „Kiṃ-
kāraṇā“ ti. „Ētassa sīlaguṇācāro o“ atthi, taṃ kāraṇaṃ, ahaṃ
hi¹² tuyham nāvāhi āharāhi na etassa¹³ ti. „Hotu, ahaṃ attanā“¹⁴
10 dinnadāne¹⁵ rakkhitasīle¹⁶ bhāvitabhāvanāya etassa pattin
dammīti¹⁷. Nahāpito „anumodāmi sāmīti“ āha. Devatā „idāni
ganhissāmīti“ taṃ hi¹⁸ āropetvā abho pi jane samuddā nikkha-
metvā¹⁹ nadiyā Bārāṇasīṃ gantvā attano ānubhāvena dvinnaṃ
pi tesāhi gehe dhanāhi paṭṭhāpetvā „paṇḍiteh“ eva nāma²⁰
15 saddhīṃ saṃsaggo nāma kātabbo ti, sace hi imassa²¹ nahāpi-
tassa iminā upāsakena saddhīṃ saṃsaggo na²² bhaviṣṣa sa-
muddamajjhe yeva nassissatīti²³ paṇḍitasāṃsaggassa²⁴ guṇāhi
kathayamānā imā gāthā²⁵ avoca:

1. Passa saddhāya sīlassa cāgassa ca ayaṃ phalaṃ:
20 nāgo nāvāya vaṇṇena saddhaṃ vahaṭi upāsakaṃ. 77.
2. Sabbhir eva samāsetha, sabbhi kubboṭha santhavaṃ,
sataṃ hi saṇṇivāseṇa sotthiṃ gacchati nahāpito ti. 78.

Tattha passā ti kaṇḍi²⁶ aṇiyāmetvā²⁷ paṇṇathā ti āpatti, saddhāya
ti lokiyalokutarāya sīle, pi ee²⁸ eva nayo, cāgassa ti deyyadhamma-
25 pariccāgassa o²⁹ eva kilesapariccāgassa ca, ayaṃ phalaṃ ti idāni phalaṃ
ānubhāven ti attho, ethe vā cāgassa ca phalaṃ paṇṇaḥ ayaṃ nāgo nāvāya
vaṇṇena ti evaṃ p³⁰ ethe attho dajjheṭṭho, nāvāya vaṇṇena ti nāvāya saṃbhā-
vane, saddhaṃ ti tiṇu rataneṣu³¹ paṭṭhātasaddhaṃ³², sabbhir eva ti paṇḍitehi

¹ B¹ niyāmakā manavo. ² B² sovaṇṇamayā lakāro. ³ B³ piyaṇḍiyani. ⁴ K
-rūhā, B⁴ -rūhā. ⁵ K -rūhā, B⁵ -rūhā. ⁶ K -tāya. ⁷ B⁷ tuyhamāheṇa.
⁸ B⁸ omīti hi. ⁹ B⁹ attanā. ¹⁰ B¹⁰ B¹¹ -nena. ¹¹ B¹¹ B¹² -lena. ¹² B¹² pi. ¹³ B¹³ -mitvā.
¹⁴ B¹⁴ mitvā nāma. ¹⁵ K vassa. ¹⁶ B¹⁶ nā. ¹⁷ both MSS. -sati. ¹⁸ B¹⁸ paṇḍi-
tassa. ¹⁹ B¹⁹ gāthāya. ²⁰ B²⁰ kiṇṇi. ²¹ B²¹ aṇiyāmetvā. ²² B²² saṇṇivāseṇa. ²³ B²³
paṭṭhātasaddhaṃ.

yeva, samāsasīhā ti ekato kareyya uparaseyya¹ vaseyya² ti attho, tubbettha³ ti kareyya, santhavan ti mītasamīhavan, tathāsanthavan pana kenad saddhim⁴ na kītabbo, nakhāpito ti nakhāpītakasumbhā, nakhāpīti⁵ ti pi pāṭho.

Evam samuddadevatā ākāse thātvā dhammanā desetvā ova-
ditvā Nāgarājānaṃ gaṇhūtvā attano vimānaṃ eva agamāsi.

Satthā imam dhammadessaṇaṃ āharitvā saceṇā pakāsetvā jātakam samodhānesi: (Saccapariyosāhe upāsako sakadāgāmiṇiḥaṇa patiṭṭhahī)
„Tadā sotāpunnāupāsako parimibbāyī, Nāgarājā Sānputto āhosi¹, sa-
muddadevatā ahmā evā² ti. Sīlānisamañjātakaṃ³. Asaddisa-
raggo catuttho.

10

5. RUHAKAVAGGA.

1. Ruhakajātaka.

Api ruhakasacchināpīti¹. Idam Satthā Jetavana riharanto
parāṇadūtiyikapalobhanaṃ ārabha kathesi. Vāṭṭhaṃ Atthani-
pāte Indriyajātako āvibhavissati. Satthā pana tam bhikkhūṃ „ayao²
te bhikkhū itthi³ anattakārikā, pubbe pi te esā sarājikāya⁴ pariakāya⁵
majjhe lajjāpetvā gehā⁶ nikkhamaṇākāraṇ⁷ kāresīti⁸ vātvā at-
tāṃ āhari:

15

Aṭṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ karente
Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchimhi nibbattitvā va-
yappatto pīṭu accayena rajje patiṭṭhāya dhammaṃ rajjaṃ
kāresi. Tassa Ruhako⁹ nāma purohito āhosi, Ruhakassa
purāṇi brāhmaṇā bhariyā. Rājā brāhmaṇassa assabhaṇḍa-
kena alaṃkaritvā assaṃ adāsi. So tam assaṃ āruya
rañño upaṭṭhānaṃ gacchaṭi. Atha tam alaṃkatassa assaṃ
pitthe nisiditvā gacchantuṃ disvā tahaṃ tahaṃ thitā manassa
„aho¹⁰ assassa¹¹ rūpaṃ, aho asso sabbhāṭṭi¹² assaṃ eva pasath-
santi. So gehaṃ āgantvā pāsādaṃ āruya bhariyaṃ āmantesi:

20

¹ B¹ kareyya uparaseyya. ² B² omīti vaseyya. ³ so K, B³ nābē. ⁴ K omīti āhosi.

⁵ B⁵ adda dāssamaṇ. ⁶ B⁶ amibhe duhakaacchināpīti. ⁷ B⁷ m. ⁸ both MSS. -kāyaṃ.

⁹ B⁹ geha. ¹⁰ K amibhe. ¹¹ B¹¹ rūpa. B¹² dāba. ¹² B¹² amibhe. ¹³ B¹³ assa-

„bhaddo ambhakaṃ asso ativiya sobhati, ubbosu passesu tñitā
manussā ambhakaṃ assaṃ eva vaggantīti“. Sā pana brāhmaṇi
thokaṃ chinnikā¹ dhuttikadhātukā, tena nam evam āha: „ayya
tvam assassa sobhanakāraṇaṃ na jānāsi, ayaṃ asso attano
alamkatam assabhaṇḍakam nissāya sobhati, sacce tvam pi asso
viya sobhitukāmo assabhaṇḍakam piḷandhitvā² antaravithim
oruyha asso viya pāde kottayamāno³ gantvā rājānaṃ passasi⁴
rājāpi tam vaggayissati manussāpi tam āeva vaggayissantīti“. So
ummattakajātiko⁵ brāhmaṇo tassa vacanaṃ sutvā „iminā
nāma kāraṇeṃ esā⁶ vadatīti“ ajānitvā tathāsaṇṇī⁷ hutvā tathā
akāsi. Ye ye⁸ passanti te te parihāsaṃ karontā „sobhati āca-
riyo“ ti vadimsu. Rājā pana nam „kim⁹ ācariya pīttan te
kuppitaṃ“, ummattiko si jāto“ ti ādini vatvā lajjāpesi. Tasmīn
kāle brāhmaṇo „ayuttakaṃ mayā katan“ ti lajjito¹⁰ brāhmaṇi-
ya¹¹ kujjhivā „tāy¹² amhi sarājikāya senāya antare lajjāpito ti“,
pothetvā tam nikkaddhissāmiti“ gehaṃ agamāsi. Dhuttibrāh-
maṇi tassa kujjhivā sgamanabhāvaṃ ſatvā puretaraṃ āeva
culladvārena nikkhamitvā rājanivesanaṃ gantvā catuhapañcāhaṃ
tatth¹³ eva ahosi. Rājā tam kāraṇaṃ ſatvā purohitaṃ pakko-
sāpetvā „ācariya mātuḡāmassa nāma doṣo hoti yeva, brāhmaṇi-
ya¹⁴ khamitum vaṭṭatīti“ khamāpanatthāya paṭhamaṃ gātham āha:

1. Api¹⁵ Rohaka-ccinnāpi¹⁶ jlyā¹⁷ sandhiyyate¹⁸ puna,
sandhiyyassu¹⁹ purāṇi-²⁰ mā kodhassa vasaṃ gamīti. 79.

Tatthāyaṃ amakkhepattho: bho Rohaka nāma cinnāpi²¹ dhanujyā puna
sandhiyyati²² ghatiyati²³, evam tvam pi purāṇi-²⁴ sandhiyyassu²⁵, ko-
dhassa vasaṃ mā gamīti²⁶

¹ B¹ chinnikā, chinnikhinnābhā, B² chinnikā. ² B¹ pi-. ³ K kottayamāno, B¹ kottayamāno, B² kottayamāno. ⁴ both MSS. passa. ⁵ K ummatti-. ⁶ B¹ kāraṇa-
nāma. ⁷ K tathāsaṇṇī, B¹ tathāsaṇṇī. ⁸ B¹ kiñci. ⁹ B¹ kuppitaṃ, ¹⁰ B¹ addo so.
¹¹ so. both MSS. ¹² B¹ amho, B² ahā. ¹³ K B¹ rohaka-ccinnāpi, B¹ dha-
khe-ccinnāpi. ¹⁴ B¹ jlyā. ¹⁵ B¹ sandhiyyate, B¹ sandhiyyāta. ¹⁶ K B¹ sandhiyyassu,
B¹ sandhiyyassu. ¹⁷ so B¹; K B¹ -niya. ¹⁸ B¹ nanaccchannāsi. ¹⁹ K B¹ sandhi-
yati, B¹ sandhiyati. ²⁰ B¹ ghatiyati ²¹ B¹ sandhi. ²² K B¹ sandhiyassu, B¹ sa-
massu. ²³ B¹ addo ariho.

Tam sutvā Rukako¹ dutiyam² gātham āha:

†. Vūjamaṇasu marūdvāsu³ vūjamaṇesu kārīsu
aññam jiyam karissāma⁴, alaṁ heva purāṇiya ti. 80.

Tam⁵ attho: maharāja marocārīkesu⁶ ca jiyakāresu⁷ ca manussesu vūjamaṇesu aññam jiyam karissāma⁸, imāya jīnāya⁹ purāṇiye jiyāya alaṁ, 80
q¹⁰ atthi me keci attho ti.

Evam ca pana vaivā tam niharitvā aññam brāhmaṇin āneṣi.

Satthā imam dhammaḍḍesaṁ āharitvā saccaṁ pakāsetvā jātakaṁ
samodhānesi: (Saccapariyosāna ukkaṇṭhitabhikkhū sotānttiphalu paṭij-
ghahī) „Tadā purāṇi purāṇadutiya¹¹ āheṣi, Rukako ukkaṇṭhitabhikkhū, 10
Bārāṇasirūjā pana aham eva¹² ti. Rukakaḷātakaṁ¹³“.

2. Sirikājakappaḷātaka.

Itthi¹⁴ siyā rūpavatitī. Imam Sirikālakappaḷātakaṁ Mahā-
ummaggaḷātaka āvibhavissatī¹⁵. Sirikājakappaḷātakaṁ¹⁶.

3. Cullapadumaḷātaka.

15

Ayam eva sū aham pi so nesaṇṇo ti. Imam Satthā
Jetavanne viharanto ukkaṇṭhitabhikkhū ārabha kathaṁ.
Vatthum¹⁷ Ummadantiḷātaka āvibhavissati. So pana bhikkhū Sat-
thārū „saccaṁ kira tvaṁ bhikkhū ukkaṇṭhito“ ti vutto „saccaṁ
Bhagavā“ ti vatvā „ko pana taṁ“ ukkaṇṭhāpetitī¹⁸ vutto „aham
bhante ekaṁ alaṁkatapaṭiyattam mātugāmaṁ divā kilesānuraṭṭako
hutvā ukkaṇṭhito“ ti āha. Atha tam Satthā „bhikkhū, mātugāma
nāma akutaṇṇo mīṇasūhhi¹⁹, thaddhahadeyyā perāṇakappaṇḍiḷāpi attano
ḍakkhiṇajajumlohitam²⁰ pāyatrā²¹ yāvaḷvītam²² dānam pi datvā mātū-
gāmasa cittaṁ na labhissu“ ti vatvā attano āhosi:

20

¹ B¹ nahaṭo, B² rūhako. ² B¹ antiyam. ³ B¹ marūdvāsesu, B² vūjamaṇesu amāḍḍen.

⁴ B¹ -su. ⁵ B¹ mudarākesu, B² dhammāramudākesu. ⁶ B¹ jiyakāresu. ⁷ B¹ chinnāya, K jinnāya. ⁸ B¹ dūhakaḷātakaṁ pathanāṁ. ⁹ K -saṁ. ¹⁰ K amha.
Sirikājakappaḷātakaṁ, B² Sirikālakappaḷātakaṁ dutiyam. ¹¹ B¹ vatthu. ¹² B¹ tvaṁ.
¹³ K dūhhi, B¹ -dūbhhi. ¹⁴ B¹ -jannu-. ¹⁵ B¹ pāyatrā. ¹⁶ both K and B¹ -mha.
5

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjam kārento
 Bodhisatto tasmiṃ aggamabesiyaṃ kucchimhi nibbatti, nāma-
 ghanadivase c' assa' Padumakumāro ti nāmaṃ akāseu.
 Tassa aparena' cha kanitṭhabhātikā ahesuṃ. Te satta pi janā
 5 anupubbena vuddhippattā gharāvāsaṃ gaheṭvā raṇṇo sahāyā
 viya vicaranti. Ath' ekadivasaṃ rājā' rājasaṅganaṃ olokento
 tthito te mahāparivārena rājūpatṭhānaṃ' āgacchante' diṣvā „ime
 maṃ vadhiṭvā rajjam pi gaṇheyyuṃ“ ti āsatikāṃ uppādetvā te
 pakkosāpetvā „tāta“, tambe imasmiṃ nagare vasitum na la-
 10 bhatha, aññattha“ gantvā maṃ accayena āgantvā kulasantakāṃ
 rajjam gaṇhathā¹“ 'ti āha. Te pitu vacanaṃ sampaticchitvā
 roditvā kanditvā' attano gharāṇi gantvā pajāpatiyo ādāya
 „yattha vā tattha vā gantvā jīvissāma“² 'ti nagarā nikkhamitvā
 maggaṃ gacchantā ekam kantāraṃ patvā annapānaṃ alaḥha-
 15 mānā khudam adbhivāsetum asakkontā „mayam jīvamānā itthiyo
 labhissāma“³ 'ti kanitṭhasa⁴ bhariyaṃ māretvā terasa koṭṭhāse⁵
 katvā maṃsaṃ khādimsu. Bodhisatto ca⁶ attano bhariyā cā
 laḍḍhakotṭhāsesu ekam tṭhapetvā ekam dṛo pi khādimsu. Evam
 cha divase cha itthiyo māretvā maṃsaṃ khādimsu. Bodhisatto
 20 punadivase ekekaṃ tṭhapetvā cha koṭṭhāse tṭhapesi. Sattame
 divase „Bodhisattassa bhariyaṃ māressāma“⁷ 'ti vutte Bodhisatto
 te cha koṭṭhāse tesam datvā⁸ „ime cha koṭṭhāse“⁹ khādatha,
 sva jāniasāmi¹⁰“ vatvā tesam maṃsaṃ khādितvā niddāyanakāle
 bhariyaṃ gaheṭvā palāyi. Sā thokaṃ gantvā „gantum na sa-
 25 komi sāmīti“¹¹ āha. Atha naṃ Bodhisatto khandhenādāya
 aronuggamanavelāyā kantārā nikkhami. Sā curiyo uggate „pi-
 pāsītāmi“¹² sāmīti¹³ āha. Bodhisatto „bhaddo ndakam n' at-
 thīti“¹⁴ vatvā punappanāṃ¹⁵ kathito khaggena dakkhiṇajānaṃ¹⁶

¹ K. vassa. ² B' apara. ³ B' omite rājā. ⁴ K. rājū. ⁵ B' gacchanta. ⁶ B' tāta.
⁷ B' aññattha. ⁸ B' gaṇhathā. ⁹ B' omite kanditvā. ¹⁰ B' kanitṭha. ¹¹ B' ko-
 ṭṭhāse. ¹² B' omite ca. ¹³ B' adda sajjatvā. ¹⁴ B' adda ya. ¹⁵ B' -mānā.
¹⁶ B' omite sāmī. ¹⁷ K. pipasitā. ¹⁸ K. -na. ¹⁹ K. dakkhiṇajānaṃ, B' padak-
 khanaajānaṃ.

paharītvā¹ „bhadde pāṇiyam n' atthi, idaṃ pana me dakkhiṇa-
 jannulohitam² pīvamānā nisīdā³“ 'ti āha. Sā tathā akāsa. Te
 anupubbena Mahāgaṅgam paṭvā pīvitvā⁴ ca nabātvā ca phalā-
 phalaṃ khādītvā phāsukaṭṭhāne⁵ viśsamītvā ekaasmiṃ Gaṅgāni-
 vattāne assamapadam mūpetvā vāsam kappesum. Ath' ekadi-
 vasaṃ⁶ upari Gaṅgāya rājaparādhiḥkam⁷ coraṃ haṭṭhapāde ca
 kappanāsaṃ ca chindītvā⁸ ekaasmiṃ ammanake⁹ upajjāpetvā¹⁰
 Mahāgaṅgāya pavāhesum. So mahantaṃ aṭṭassaraṃ¹¹ karonto
 taṃ thānaṃ pāpāni. Bodhisatto tassa karunaṃ paridevita-
 saddaṃ sutvā „dakkhappatto satto mayi thite mā nassīti“¹²
 Gaṅgātiraṃ gantvā taṃ uttāretvā assamapadam ānetvā kṣā-
 vadhopanalepanādihi¹³ vaṇapaṭṭikammaṃ akāsi. Bhariyā paṇ'
 assa „ovarūpaṃ nāma koṇṭhaṃ¹⁴ Gaṅgāya āvāhetvā¹⁵ paṭi-
 jagganto¹⁶ vicarati¹⁷“ vtvā taṃ¹⁸ koṇṭhaṃ¹⁹ jigucchamānā
 nūṭṭhubhanti²⁰ vicarati. Bodhisatto tassa vaṇeṇ saṃvi-
 rūḷhesu²¹ bhariyāya saddhiṃ taṃ assamapade katvā atavito
 phalāphalaṃ āharītvā taṃ ca bhariyaṃ ca poseṭi²². Eteṇu evaṃ
 vasaṃtesu sā itthi²³ tasmiṃ kuṇṭhe²⁴ paṭibaddhacittā hutvā tena
 saddhiṃ anācāraṃ caritvā eten²⁵ upāyena Bodhisattaṃ māretu-
 kāmā hutvā evaṃ āha: „sāmi, ahaṃ tumhākaṃ amhe nisīditvā²⁶
 kantārā nikkhamamānā etaṃ pabbataṃ oloketvā 'ayye pabbatā'
 nibbattadevate sace ahaṃ sāmikena saddhiṃ ārogā jīvitam la-
 bhissāmi balikammaṃ²⁷ te karissāmi²⁸ āyāciṃ²⁹, sā maṃ idāni
 uttāseti³⁰, karom' assā balikammaṃ³¹ ti. Bodhisatto taṃ māyaṃ
 aṇānato sādhiṃ 'ti sampaṭicchitvā balikammaṃ sajjetvā tāya³²
 balibhājanam gāhāpetvā pabbatamatthakaṃ abhirūhi³³. Atha

¹ B' parāretvā. ² K -janto-, B' -jaggu-. ³ K pīva. ⁴ B' -kathānasa. ⁵ K
 atthakaṃ. ⁶ K rājaparādhiḥkam, B' rājaparajjādhikam. ⁷ B' chinditvā. ⁸ B' am-
 manake. ⁹ B' nissajjāpetvā. ¹⁰ B' aṭṭassaraṃ. ¹¹ B' karontasārahale-. ¹² K
 koṇṭhaṃ corr. so koṇṭhaṃ, B' koṇṭha, B' kuṇṭhaṃ. ¹³ K adda chaṭṭitaṃ, B' pa-
 vāhetvā. ¹⁴ B' parjagga-. ¹⁵ K vicaranti ¹⁶ K nam. ¹⁷ B' koṇṭhaṃ, K koṇ-
 ṭhaṃ corr. in koṇṭhaṃ. ¹⁸ K -tiḍ, B' nūṭṭharanti. ¹⁹ B' vasaṃ vīrūḷheṇ
²⁰ B' poseṭi. ²¹ K itthi. ²² so K B', B' koṇṭha. ²³ B' pabbatamhi. ²⁴ B' -kum-
 panto. ²⁵ B' -ci. ²⁶ B' uttāpeti. ²⁷ K -rūhi, B' -rūyhi.

nam sã evam ñha: „sãmi, devatã no pi tvañ ñeva uttama-
 devatã, pañhamam tãva tañ' vanapupphehi pñjetvã padakkhiñam
 katvã vanditvã pacchã devatãya bulikammañ karissãmiti“ sã
 Bodhisattam papãtãbhimukham ðhapetvã vanapupphehi pñjetvã
 5 padakkhiñam katvã vanditukãmã viya hutvã piññhipasse ðatvã
 piññhiyañ paharitvã papãte pãtetvã „ditthã me va¹ paccãmit-
 tassa piññhãti“ tuññhamãnaã pabbatã orohitvã koññhassa² santi-
 kañ agamãsi. Bodhisatto pi papãtãnussãrena³ pabbatã patanto⁴
 udumbararukkhamatthake ekasmiñ akaññake⁵ pattasañchanne
 10 gumbhe laggi, heññhãpabbatañ pana orohitum na sakkã, so
 udumbarãni khãditvã sãkhantare nisĩdi. Ath' eko mahãsarĩro
 godharãjã heññhãpabbatapãdato abhirũhitvã⁶ tasmĩñ udumbare
 phalãni khãdati. So tañ divasañ Bodhisattam divã palãyi.
 Panadivase agantvã ekasmiñ passe phalãni khãditvã pakkãmi.
 15 Evam puñappanañ⁷ agacchanto Bodhisattena saddhiñ viissãnañ
 apajñitvã „ivañ⁸ imañ ðãnañ kathañ agato sũ“ pucchitvã
 „imañ nãma kãrañeñ“⁹ ti vutte „tena hi mã bhãyĩti“¹⁰ vatvã
 Bodhisattam attano piññhiyañ nipajñãpetvã otãretvã araññato
 nikkhamitvã mahãmagge¹¹ ðhapetvã „imañ maggeva gaccha-
 20 thã“¹² ti uyyojetvã araññam eva pãvĩsi. Bodhisatto ekam
 gãmakam gantvã tattha vasanto pito kãlakatãbhãvañ¹³ sutvã
 Bãrãpasuñ gantvã kulasañtake rajje patĩññhãya Pãdumãrãjã nãma
 hutvã dasarĩjadhamme akopetvã dhammena rajjãñ kãrento ca-
 tusu nagaradvãreñ nagaramajjhe nivesanadvãre ti cha dãna-
 25 sãlãyo kãretvã devasãkum cha sãtasahasãmi viñajñetvã dãnañ
 adãsi. Sãpi kho pãpitthĩ tañ koññham¹⁴ khandhe nisĩdãpetvã
 araññã nikkhamitvã mañussapathe bhikkhañ caramãñã yãgu-
 bhuttañ sañharitvã¹⁵ tañ koññham¹⁶ posesi¹⁷. „Ayañ¹⁸ te kũm

¹ B' tvañ. ² B' -sãmiñ d. ³ B' B' omĩ va. ⁴ B' koññhassa. B' koññhãkassã,
 K koññassa. ⁵ K papãtãcãnu-, B' pabbatãnu-. ⁶ K papãtãnto. ⁷ B' puñappãna.
⁸ B' -rũyĩti. ⁹ K -na. ¹⁰ K omĩ tvañ. ¹¹ B' -maggeva. ¹² B' gacchãhi.
¹³ B' kãlakatã. ¹⁴ B' koññham, K koññam. ¹⁵ so B'; K sañgharĩtvã, B' sañ-
 gharĩtvã. ¹⁶ so K B'; B' posesi. ¹⁷ B' mañussãyañ, B' mañussã sãyañ.

hotiti¹ pucchiyamānā „aṇaṃ etassa² mātuladhita³, pitucchā-
putto me esa, etassa⁴ eva maṃ adāṃsu, sāhaṃ vajjhappattam⁵
pi attano sāmikaṃ ukkhipitvā parihaṇanti⁶ bhikkhaṃ caritvā
poṣemīti“ āha⁷. Manussa „ayaṃ patibbatā“ ti tato paṭibhāya
bahutarāṃ yāgubhattāṃ adāṃsu. Apara naṃ⁸ evaṃ āhaṃsu:
„tvam mā evaṃ vicari, Padumarāja Bārāṇasīyaṃ rajjāṃ kareti⁹,
sakala-Jambudīpaṃ saṃkhabbhetvā dānaṃ deti, so taṃ diṇṇā
tussiasati, tūtho te¹⁰ bahūṃ dhanāṃ dassati, tava sāmikaṃ idha
nisidāpetvā gacchathā¹¹“ ti thīraṃ katvā vettapacchiṃ adāṃsu.
Sā anācārā taṃ¹² koṇṭhaṃ¹³ vettapacchiyaṃ nisidāpetvā pacchiṃ¹⁴
ukkhipitvā Bārāṇasīṃ gantvā dānasālāsa bhūñjamānā vicarati.
Bodhisatto alamkatabhatthikkhaṇḍhavaragato dānaggaṃ gantvā
aṭṭhaṇaṃ vā dasaṇṇaṃ vā sāhatthā dānaṃ datvā puna gehaṃ
gacchati. Sā anācārā taṃ¹⁵ koṇṭhaṃ¹⁶ pacchiyaṃ nisidāpetvā
pacchiṃ¹⁷ ukkhipitvā tassa gamanamagge aṭṭhasi. Rājā diṇṇā¹⁸
„kiṃ etaṃ“ ti pucchi. „Ekā deva patibbatā“ ti. Atha naṃ
pakkosāpetvā sañjānitvā¹⁹ koṇṭhaṃ²⁰ pacchito nibhāpetvā²¹
„ayaṃ te kiṃ hotiti“ pucchi. Sā²² „pitucchāputto me deva
kuladattiyo“ sāmiko²³ ti āha. Manussa taṃ²⁴ antaraṃ ajānanta
„aho patidevatā“ ti ādini vatvā taṃ anācāritthiṃ vaṇṇayīmaṃ.
Puna rājā taṃ²⁵ „ayaṃ“ te koṇṭho²⁶ kulladattiko²⁷ sāmiyo²⁸
ti pucchi. Sā rājānaṃ sañjānanti „āma devā“ ti sūrā hutvā
kathesi. Atha naṃ rājā „kiṃ esa Bārāṇasirañño putto, nana
tvam Padumakumārassa bhariyā asakarañño dhitā, asukā nāma
mama jannolohitaṃ“ pīvitvā²⁹ imasmiṃ koṇṭhe³⁰ paṭibaddhacittā³¹
maṃ papāte pātesī, sā dāni tvam naḷeṇa maccuṃ gahetvā
maṃ³² mato ti maññamānā imāṃ thānaṃ āgata, nana ahaṃ

¹ B tassa. ² B mānasaṃdhitā, K mātuladhita ti. ³ B veyappatta. ⁴ B pari-
caranti, K paribaritvā. ⁵ K oṇṭa āha. ⁶ B jaṇa. ⁷ B kareti. ⁸ K oṇṭa te.
⁹ B gacchā. ¹⁰ K oṇṭa. ¹¹ so B; ā koṇṭam, B koṇṭhaṃ. ¹² B oṇṭa, pec-
chiṃ. ¹³ B sañjā-. ¹⁴ so B; K koṇṭam, B koṇṭha. ¹⁵ both MSS vi-
ti. ¹⁶ B sāmī. ¹⁷ B kuladattiko. ¹⁸ K oṇṭa taṃ. ¹⁹ B ayaṃ. ²⁰ so B; K
koṇṭo, B koṇṭha. ²¹ B sāmiko. ²² K janta-, B janta-. ²³ B -vāna. ²⁴ so
B; K koṇṭa. ²⁵ B maṃ.

jīvāmiti¹ vatvā amacce āmantetvā „bho amaccā, naṃ ahaṃ”
 tumhehi puttha evaṃ kathesi²: “mama cha kaniṭṭhabhātikā cha
 itthiyo māretvā manasaṃ khādīṃsu, ahaṃ pana mayhaṃ
 bhariyaṃ ārogaṃ katvā Gaṇḍātiraṃ netvā³ assamapade vasanto
 1 ekam vajjhappattāṃ koṇṭham⁴ uttāretvā paṭijaggiṃ, sā itthi
 paribaddhacittā maṃ pabbatapāde papātesi⁵, ahaṃ attano metta-
 cittatāya⁶ jīvitāṃ labhiṃ⁷ ti, yūya ahaṃ pabbatā pātito na sā⁸
 aññā esā⁹ dussila¹⁰, so pi vajjhappatto¹¹ koṇṭho¹² na añño ayam
 evā¹³ ti vatvā imā gāthā avoca:

- 10 1. Ayam eva sā¹⁴ ahaṃ pi so anañño,
 ayam eva so¹⁵ hatthacchinno anañño
 yam āha¹⁶ ‘komārapati’¹⁷ maman’ ti,
 vajjh’ itthiyo¹⁸, n’ atthi itthiṃ saccam. 81.
- 15 2. Imaṃ ca jammaṃ mosaleṇa hantvā
 luddam¹⁹ chavaṃ paradārūpaseviṃ
 imissā ca naṃ pāpatibbatāya
 jīvantiyā chiṇḍatha kaṇṇanāsaṃ ti. 82.

Tatthe yaṃ āha¹⁶ komārapati¹⁷ maman’ ti yaṃ ca sā¹⁴ ayam me²¹
 komārapati¹⁸ kuladattiyā²² sāmiko ti āha¹⁵ ayam eva so anañño¹⁴, yaṃ āhu
 20 komārapati¹⁷ pi pātito, ayam eva¹⁵ hi potthakeṇ lābhitō, tassapi²³ ayam so¹⁶
 attho, tasmātipallāsaṃ paṇ’ attha vadhitabbo, yaṃ¹⁸ hi²⁴ raṇṇā vuttāṃ tad eva
 idha āgataṃ, vajjhīti¹⁸ itthiyo ti itthiyo nāma vajjhā vadhitabbā, evaṃ n’ atthi
 itthiṃ saccam ti ettha sabbāro nim’ so n’ atthi, imaṃ jammaṃ ti ādi
 uḍḍhamaṃ pi tasmā dandāropanavaseṇa²⁵ vuttāṃ, tatthe jammaṃ ti lūmalāṇa,
 25 mosaleṇa hantvā ti mosaleṇa hantvā²⁶ potthetvā atthiṃ lāhaṃ²⁷ cūḍa-
 rāsaṇaṃ katvā, luddam’ ti dūḍamaṃ, chavaṃ ti gūḍābhāroṇa uḍḍiṃ māsaḍḍhaṃ,

¹ B¹ ayam. ² so all three MSS. ³ B¹ gantvā. ⁴ so B¹ B²; K koṇṭham. ⁵ B¹ pātesī.
⁶ K cittāya. ⁷ B¹ labhaṃ. ⁸ B¹ hi. ⁹ B¹ esā. ¹⁰ B¹ adda ti. ¹¹ B¹ vajjhappatto.
¹² so B¹; K koṇṭho, B² koṇṭho. ¹³ B¹ assamavaso. ¹⁴ B¹ assavavaso. ¹⁵ B¹ yamāka.
¹⁶ B¹ komārapati. ¹⁷ B¹ vijjhītiyo. ¹⁸ B¹ luddham. ¹⁹ B¹ komārapati. ²⁰ B¹ yaṃ
 eva. ²¹ B¹ ayamāva. ²² B¹ kuladattikā. ²³ B¹ āha. ²⁴ B¹ na añño. ²⁵ B¹ sayam-
 eva. ²⁶ so B¹; K tassā pi, B² so pi. ²⁷ K omits yaṃ. ²⁸ B¹ adda teṇa. ²⁹ so B¹;
 K dandāropanavaseṇa, B² dandāropana. ³⁰ B¹ paharivā. ³¹ B¹ atthiṃ lāhaṃ.

imissā ca uccā ti ettha eka ti nipāsamattam imissā ca pāpapatibhatayo sū-
cārāya dussīlāya jivantiyā te kammānāsehi chāladatā 'ti ettha.

Bodhisatto kodhañ adhiwāseṇaṁ asakkanto evaṁ tesam
daṇḍam ānāpetvāpi na tathā kāresi, kopam' pana mandam
katvā yatthā sū pacchim' sīanto oropetum' na sakkoti evaṁ
gāhañ bandhāpetvā koṇṭham' tattha pakkhipāpetvā attaso
vijitā' niharāpesi.

Satthā imaṁ dhammadessanaṁ āharitvā saccāni pakāsetva jātakaṁ
samodhānesi: (Saccapariyesāne nkkapāhitabhikkhu sotāpattiṭṭhale patit-
ṭṭhah) „Tadā cha bhūtare aññatarā' therā ahesum', bhariyā Cīcamaṇa-
vikā' koṇṭho' Deradatto', godharājā Anando', Padumarājā pana aham
erā' 'ti. Cullapaduma-jātakaṁ'.

4. Mañicorajātaka.

Na santi devā pavasanti nūnā 'ti. Idam Satthā Vej-
jane viharanto parisakkhaṇaṁ Devadattaṁ ārabbhā kathesi.
Deradatto vadhāya parisakkatīti suttā „na bhikkhave idān' era pubbe
pi Deradatto mayham vadhāya parisakkatī yeva, parisakkanto pi pana
maṁ vadhitum na sakkhīti' vevā atītam āhāri:

Atiṭṭe Bārāṇasīyaṁ Brahma-datte rajjam kārente Bo-
dhisatto Bārāṇasito avidūre gāmake gabapatikule nibbatti.
Ath' assa vayappattassa Bārāṇasito kuladhītaram ānesum. Sā
piyā' ahoṣi abhirūpā dassaniyā devacocharā viya pupphalatā
viya laḥamānā' maddakinnari viya ca Sujātā' ti nāmena
patibhatā allācārasampannā vattasampannā, niccakālaṁ pi
'assā pativattam' sāsuvattam' sasuravattam' ca katam eva'
hoṭi, sā Bodhisattassa piyā ahoṣi manāpā'. Iti te ubho

¹ B' B' kodham. ² K' oropetum. ³ so B' B' K' kootam. ⁴ B' jivita. ⁵ B' aññatarā.
⁶ B' ahesanti. ⁷ B' cīcamaṇavikā, K' cīcamaṇavikā. ⁸ K' koṇṭho. ⁹ B' adda
ahoṣi. ¹⁰ B' adda tattham. ¹¹ B' ananamarāṇā. ¹² B' cīcamaṇā. ¹³ B' eka
jātakaṁ. ¹⁴ B' piyāpatipattipāda, K' piyāpativattam, B' sū patibhatā. ¹⁵ B'
erā. ¹⁶ B' katam. ¹⁷ B' piyā manāpā ahoṣi.

pi pamodamānā ekacittā samaggavāsaṃ vasiṃsā. Ath' ekadivasaṃ Sujātā¹, „mātāpitaro dattukāṃ' mhi²“ Bodhisattassa ārocesi. So „sādhū bhadda, maggāpātheyyaṃ³ pahonukāṃ⁴ patiyādehiti“ khajjakavikatiṃ pacāpetvā khajjakādini yānake
 5 ṭhapetvā yānakāṃ pājento⁵ yānakassa purato āhosi, itarā pacchato. Te nagarasamīpaṃ gantvā yānakāṃ mocetvā nahātvā⁶ bhūñjissu. Puna Bodhisatto yānakāṃ yojetvā purato nisīdi, Sujātā⁷ vatthāni parivattetvā alaṃkaritvā pacchato nisīdi. Yānakassa antonagaram paviṭṭhakāle Bārāṇasirājā hutthik-
 10 kandhavaragato nagaram padakkhinaṃ karonto⁸ taṃ padesaṃ⁹ agamāsi. Sujātā¹⁰ otaritvā yānakassa pacchato padaṣā¹¹ pāyāsi. Rājā taṃ¹² diṣvā tassā rūpasampattiya ākaḍḍhiyamānalocano paṭibaddhacitto hutvā ekaṃ amaccaṃ¹³ „gaccha“ etissā sassā-
 mikabhāvaṃ vā assāmikabhāvaṃ vā¹⁴ jānāhīti¹⁵ pesesi¹⁶. So
 15 gantvā tassā sassāmikabhāvaṃ¹⁷ ūtvā „sassāmikā“ kira¹⁸ deva¹⁹, yānake nisinnō puriso etissā sāmiko²⁰ ti āha. Rājā paṭibaddhacittatam²¹ vinodetuṃ asakkonto kilesāturo hutvā „ekena naṃ upāyena mārāpetvā itthiṃ gaheṣṣāmīti“ cintetvā ekaṃ purisaṃ āmantetvā „gaccha bho, imaṃ cūlāmaṇiṃ vithiṃ
 20 gacchanto viya hutvā etassa purisassa yānake pakkhipitvā abhīti²²“ cūlāmaṇiṃ datvā uryojesi. So „sādhū“ ti taṃ gaḥetvā gantvā²³ yānake ṭhapetvā „ṭhapito me deva“ ti āgantvā ārocesi²⁴. Rājā „cūlāmaṇi“ me nattho²⁵ ti āha. Manussa ekakolāhalaṃ akaṃsu. Rājā „sabbadvārāni pidahitvā sañcārāni chinditvā
 25 corāṃ pariyesaṭṭha“ ti āha. Rājapurisā tathā akaṃsu. Na-
 garam ekaṃ²⁶ samikhobhaṃ āhesi. Itaro puriso manusse gaḥetvā Bodhisattassa santikaṃ gantvā „bho, yānakāṃ ṭhapehi, rañño

¹ B' sujāṭāpi, K' sujā. ² K' kāmābhūt, B' dattukāṃmābhūt. ³ K' oṃḍis bhadda maggāpātheyyaṃ. ⁴ K' pahonukāṃ. ⁵ B' pārento. ⁶ B' oṃḍis nahātvā. ⁷ B' sujā. ⁸ B' kateṭ. ⁹ B' nagarasamīpato. ¹⁰ B' adda vā. ¹¹ K' naḥ. ¹² B' adda ānāyesi. ¹³ B' adda evaṃ. ¹⁴ B' oṃḍis vā. ¹⁵ B' pesesi. ¹⁶ K' sassāmi, B' asāṇḍa. ¹⁷ B' asāmikā. ¹⁸ B' oṃḍis kira. ¹⁹ B' devāti. ²⁰ B' paṭibaddhacittatam. ²¹ B' adda ratvā. ²² B' oṃḍis gantvā. ²³ B' devāti āha. ²⁴ K' vā. ²⁵ B' natthā. ²⁶ B' eka.

eulāmani nattho¹, yānakam soḍhessāmā² "ti so yānakam so-
 dhento attanā³ thapitamayim gahetvā Bodhisattam gahetvā
 „manicoro“⁴ ti batthehi ca pādehi ca pothetvā pacchabāham
 bandhītvā netvā⁵, „ayam manicoro“ ti rañño dassesum⁶. Rājā⁷
 „sisam assa chindathā“⁸ 'ti ānāpesi. Atha nuñ rājapurisā⁹
 catukke¹⁰ kasāhi tālentā dakkhipadvārena nagarā nikkhamā-
 pesum¹¹. Sujātāpi yānakam pahāya bāhā paggayha parideva-
 mānā „sūmi“¹², mam nlesāya imam dakkham patto sūti¹³ pari-
 devamānā pacchato pacchato¹⁴ agamāsi. Rājapurisā „sisam
 assa chindissāmā“¹⁵ 'ti Bodhisattam uttānam nipajjāpesum¹⁶.
 Tam disvā Sujātā attano silagunam āvajjītvā¹⁷ „n' atthi vata“
 maññe imasmim loke silavantānum vihetthanake¹⁸ pāpasāsika-
 manuse nisedhetum samatthā devatā¹⁹ nāma²⁰ 'ti ādini parideva-
 mānā paṭhamam gātham āha:

1. Na santi devā, pavasanti²¹ nūna,
 nā hi²² nūna santi idha lokapālā,
 sahasā karontānam asaṇṇātānam²³
 na hi²⁴ nūna santi patisedhītāro ti. 83.

Tattha na santi devā ti imasmim loke silavantānam olokanāḥ pāpānaḥ
 ca nisedhataḥ na santi nūna devā ti, pavasanti nūna 'ti avarūpeṇ vā kiccena
 uppanneṇ nūna pavasanti²⁵ paṭhamam gacchanti, idha lokapālā ti imasmim
 loke lokapālakaaminatā samasabrāhmināpi²⁶ silavantānam saṅgāhaka²⁷ na hi²⁸
 nūna santi, sahasā karontānam asaṇṇātānam²⁹ ti sahasā avimachchitvā³⁰
 silasattham kammam karontānam dussellanam, patisedhītāro ti „avarupam
 kammam mā karittha, na lebbhā etam kātam“³¹ ti³² patisedhenti³³ ti³⁴.

Evam tāya silasampannāya paridevamānāya Sakkassa deva-
 rañño nisinnāsanaṁ nuhākāram dassesi. Sakko „ko nu kho

¹ B natthi. ² B soḍhessāmi. ³ B attano. ⁴ so K B; B' adda si. ⁵ B' smitta netva.

⁶ B dassesi. ⁷ B rājapī. ⁸ K -ā. ⁹ K repeats catukka. ¹⁰ B' nikkhamim.

¹¹ B' amiko. ¹² B' only one pacchato. ¹³ B' niasā. ¹⁴ B' B' āvajjītvā. ¹⁵ B'

vata. ¹⁶ B' vihetthanake, B' vihetthake. ¹⁷ B' devā. ¹⁸ B' pāpasanti. ¹⁹ so K B; B' ha.

²⁰ B' asaṇṇātānam. ²¹ K pavasanti. ²² K brahmano. ²³ B' saṅgāhaka.

²⁴ so B; K B' ha. ²⁵ B' asaṇṇātānam. ²⁶ B' arā. K avamachchitva, B' āmācchitva.

²⁷ B' ti. ²⁸ B' patisedhento, K patisedhanti. ²⁹ B' adda attho.

mañ Sakkattato cāvetukāmo¹ ti avajjanto imañ kāraṇaṃ katvā
 „Bārāpasirājā atipharaṇaṃ kammaṃ karoti, silasampannaṃ
 Sujātaṃ kilameti², gantuṃ dāni me³ vaṭṭatīti⁴“ devalekā oruyha
 attano ānubhāvena hatthipitthe nisiditvā gacchantāṃ⁵ pāpa-
 5 rājānaṃ hatthito⁶ otāretvā dhammagandikāya⁷ uttānaṃ⁸ nipajjā-
 petvā⁹ Bodhisattaṃ ukkhipitvā sabbālamkārehi alaṅkaritvā
 rājavesaṃ gāhāpetvā hatthikkhandhe nisidāpesi. Pharaṇaṃ
 ukkhipitvā sīsaṃ chindantaṃ raṇṇo sīsaṃ chindimaṃ, chinna-kāle¹⁰
 yeva c' assa raṇṇo sīsabhāvaṃ jānimaṃ. Sakko devarājā disa-
 10 mānakaśarīreṇ¹¹ eva Bodhisattassa santikāṃ gantvā Bodhisattassa
 rājābhisekaṃ katvā¹² Sujātāya ca¹³ aggamahesiṭṭhānaṃ¹⁴ dā-
 pesi. Amaccā c' eva brāhmaṇagahapatikādayo ca Sakkaṃ¹⁵
 devarājānaṃ diavā „adhammika-rājā mārito, idāni amhehi sakka-
 dattiko dhammika-rājā laddho¹⁶“ ti eomanassappattā ahesuṃ.
 15 Sakko pi ākāse thatvā „ayaṃ vo sakkadattiko rājā¹⁷“ ito paṭ-
 thāya dhammena rajjaṃ kāreṣṣati¹⁸, ece hi rājā adhammiko
 hoti devo akāle vassati kāle na vassati, chātakabhayaṃ roga-
 bhayaṃ satthabhayaṃ ti imāni tīni bhayaṇi upagatāṃ¹⁹ eva²⁰
 hotīti²¹ ovadanto dutiyaṃ gātham āha:

20 2. Akāle vassati tassa, kāle tassa na vassati,
 saggā ca cavati thānā, nana so tāvatā hato ti. 84.

Tattha akāle ti adhammikaṇaṃ raṇṇo rajje ayutto kāle vassanaṃ pakkakkāle
 vi līyanaṃ aḍḍhaṇṭikkāle va devo vassati, kāle ti yuttapayuttakkāle²² vepanakkāle
 taruṇaṃ sukkhile gabbhagahanaṃ kāle ca na vassati, saggā cavati thānā ti saggā-
 25 nāṃ kāle thānā devalekā ti attho, adhammika-rājā hi appetiṭṭabhavaṇaṃ devalekā
 cavati nāma, saggā pi²³ 23²⁴ rajjaṃ kāreṣṣati²⁵ adhammika-rājā tase cavati pi
 attho, nana so tāvatā hato ti nana so adhammika-rājā otakena²⁶ hato hotīti.

¹ B¹ khamāpeti. ² B² me dāni. ³ B³ vaṭṭatīti. ⁴ B⁴ tad. ⁵ B⁵ hatthikkhandhato.
⁶ so K B⁶; B⁷ dhammabhaṇḍi-. ⁷ B⁸ uttānaṃ. ⁸ B⁹ uppajjāpetvā. ⁹ K chinna-
 kāle. ¹⁰ K omiṭṭa katvā. ¹¹ B¹² sujjātiyeva, B¹³ abjātaṃ yeva. ¹² B¹⁴ -siṭṭhāna.
¹³ B¹⁵ sakka. ¹⁴ B¹⁶ adda laddho ti pariśānaṃ āreṇa mahārāja maha pl. ¹⁵ B¹⁷
 kāreṣṣa. ¹⁶ K upagatānaṃ, B¹⁸ ānuyāna. ¹⁷ B¹⁹ adda pana. ¹⁸ B²⁰ B²¹ omiṭṭi
 va. ¹⁹ B²² kāreṇa. ²⁰ B²³ ettha-.

atha vā ekamessāsi¹ ettha mahāro: o' so² ekamassa ettivā³ hato, attāso
paso mahānirāso⁴ so⁵ so⁶ mahānirāso⁷ diḥharitū⁸ so bahūssa⁹ti ayam
ettha ettha

Evam Sakko mahājanassa ovādam datvā attano devatthānam
eva agamāsi. Bodhisatto pi dhammena rajjam kāretvā sagga- 3
padam¹⁰ pūresi.

Satthā imāṃ dhammadessanam āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā adhammika¹¹rajā Devadatto abosi. Sakko Anuruddho, Sujātā Rā-
bula¹²mātā, sakkadattiyarājā¹³ pana aham evā¹⁴ ti. Mañicora¹⁵jātakaṃ¹⁶.”

5. Pabbatūpattharajātaka.

10

Pabbatūpatthare ramhe ti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto Kosalarājānam ārabhā kathesi. Kosalarājā eko kira eko
amacco antepuro¹ padussī². Rājā parivāmasamāno tam tattato³ āstvā
„Sattho ārocessāmīti” Jetavanam gantvā Satthūnam vanditvā „bhante,
amhākam antepuro eko amacco padussī⁴”, tassa kiṃ kātum vattatīti⁵ 13
purchi. Atha nam Satthā „upakārako⁶” te mahārāja so eva amacco⁷
sā eva itthi⁸ piyā⁹” ti pucchitvā „ama bhante, atīriya¹⁰ upakārako, sa-
kalam rājakulam sandhāresi. sāpi me¹¹ itthi¹² piyā¹³” ti vutte „mahā-
rāja, attāso upakāro¹⁴” sevako¹⁵ piyāso eva itthi¹⁶so¹⁷ dūbhittum na
sakkā¹⁸ ti pubbe pi rājāso¹⁹ paṇḍitānam katham evā²⁰ majjhantā²¹ va 20
abhesu²² ti evā²³ tena yācā attānam āhāsi:

Attite Bārāpasīyam Brahmadatte rajjam kārente
Bodhisatto amaccakule nibbattitvā veyappatto tassa attā-
dhammānussāso²⁴ abosi. Ath' aha raṇṇo eko amacco ante-
puro padussī²⁵. Rājā tam tattato²⁶ āstvā²⁷ „amacco pi me 23
bahupakāro²⁸”, ayam itthi²⁹ pi³⁰ piyā, dve pi ime nāsetum na

¹ B' -ci, ² B' na so. ³ K solassu. ⁴ B' B' saggaṭṭharā. ⁵ B' sakkadattiyarājā.

⁶ B' adde catturīhaṃ. ⁷ K -pura, B' -pūre. ⁸ both MSS. padussī. ⁹ B' B' sa-
tharo. ¹⁰ B' -saī. ¹¹ B' tattati. ¹² B' upakāro. ¹³ K omite so so amacco.

¹⁴ B' atīriya. ¹⁵ B' omite me. ¹⁶ B' itthi. ¹⁷ B' upakāro¹⁸. ¹⁹ K tūhī,

B' itthi²⁰. ²¹ K omite rājāso. ²² so B'; K majjhantā, B' amajjhantā. ²³ B' -saī.

²⁴ K tathato carī. ²⁵ tathato, B' tathato. ²⁶ B' jantvā. ²⁷ B' B' B'

bahupakāro. ²⁸ B' omite pi.

Evam Mahāsatto rañño ovādam adāsi. Rājā tassa ovāde
 ihatvā „puna evarūpaṃ pāpakammaṃ mā karitthā“¹ ti vatvā
 ubhinnaṃ pi khami. Tato patthiya te oramissa. Rājāpi dā-
 nādini pufināni katvā jīvītapariyosāne saggapadam² piṇesi.

Kosalarājāpi imam dhammaḍḍesaṇaṃ sutvā tesaṃ ubhinnaṃ pi
 khamitvā majjhanto ahoṣi.

Sattā imam dhammaḍḍesaṇaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
 „Tadā rājā Anando ahoṣi. paṇḍitamacco pana aham evā“³ ti. Pabba-
 tūpattharajātakam⁴.

6. Valāhasajātaka.

10

Ye na kāmanti ovādan ti. Idam Sattā Jetavane viha-
 ranto ekaṃ ukkaṇṭhitabhikkhuṃ ārabhā kathesi. So hi bhikkhu
 Sattāra „saccaṃ kira traṃ bhikkhu ukkaṇṭhito“⁵ ti pattho „saccaṃ“
 ti vatvā⁶ „kāmāraṇā“⁷ ti vutte „ekaṃ alamkatamātugāmaṃ diṣvā
 kilesavaseṇā“⁸ ti āha. Attha nam Sattā „itthiyo nāṃ“⁹ etā bhikkhu
 attano rūpasaddagandharasaphotthabbehi¹⁰ c’ eva itthikutarilāsehi¹¹ ca
 purise¹² palobhetvā¹³ attano vāse katvā¹⁴ vasaṃ upagatāhāraṃ¹⁵ sutvā
 āhavināsaṃ¹⁶ c’ eva dhanavināsaṃ¹⁷ ca pāpasaṅghena¹⁸ yakkhiniyo¹⁹ ti ru-
 canti. pubbe pi²⁰ hi yakkhiniyo itthikuttana ekaṃ²¹ purisaṇṭṭhaṃ upa-
 samskāmitvā²² vāṇjake²³ upalobhetvā²⁴ attano vāse katvā puna añño
 purise²⁵ diṣṭā te sabbe pi²⁶ jīvītakkhayaṃ pāpetvā²⁷ ubhoḥi hanukapassehi
 lobhena paggharanti²⁸ murumutāpetvā²⁹ khādinaṃ³⁰ ti vatvā attāṃ āharit-

Atte Tambapaṇṇīdīpe Sirīsavatthun³¹ nāma yakkhana-
 garaṃ ahoṣi. Tattha yakkhiniyo vasiṃsa. Tā bhinnanāvānaṃ³² āga-
 takāle alamkatapattiyattā³³ khādaniyaṃ³⁴ khojaniyaṃ gāhāpetvā³⁵
 dāḍigaṇaparivutā³⁶ dārake amkenādāya³⁷ vāṇje³⁸ upasamskāmani³⁹.

¹ B¹ saggapadam, B² -pāram. ² B¹ adda paṭicamma. ³ B¹ vutte. ⁴ B¹ vāṇjaka.
⁵ K upalāpetvā, B¹ upalobhetvā. ⁶ K omitti attano vāse katvā. ⁷ B¹ dhaṇa-
 khayaṃ. ⁸ B¹ papuṇṇasena, B² pāpasaṅghena. ⁹ B¹ omitti pi. ¹⁰ B¹ vā. ¹¹ K
 vāṇi. ¹² K upalāpetvā. ¹³ B¹ byagga-. ¹⁴ B¹ sirīsavatthu, B² sirīsathu,
 sirīsavatthu. ¹⁵ B¹ B² add vāṇjānaṃ. ¹⁶ so B¹, B² -yatta, K -yattā. ¹⁷ B¹ B²
 -āya. ¹⁸ K vāṇje, B¹ vāṇjaka. ¹⁹ B¹ -kāmīya.

- 'Tesam' „manussavāsam" āgat' ambhā" 'ti sañjānanattham" tattha
 tattha" kasigorakkhādini karonte" manusse gogaye sunakhe ti"
 evam ādini daasanti, vāṇijānam santikam" gantvā „imam yāgum
 pivatha", bhattam bhuñjatha", khādaciyaṃ khādatha" 'ti vadanti.
 5 Vāṇijā añānantā tāhi" dinnam paribhuñjanti. Atha tesam khā-
 ditvā bhuñjitvā" vissamitakāle" paṭisanthāram karonti. „Tumhe
 katthavāsikā, kuto āgatā, kham gacchissatha, kepa kammena
 idhāgat' atthā" 'ti pucchanti, „bhinnanāvā hutvā idhāgat' ambhā"
 'ti vutte ca „sādhū ayyā, amhākam pi sāmikānam nāvam"
 10 abhirūhitvā" gatānam tīni samvaccharāni atikkantāni"¹, te matā
 bhavissanti, tumhe pi vāṇijā yeva, mayam tumhākam pādapari-
 cārīkā bhavissāmā" 'ti vatvā te vāpije itthikuttabhāvavilāsehi"²
 palobhetvā yakkhanagaram netvā sāce paṭhamagahitā manussa
 atthi te devasamkhalikāya bandhītva kāraṇaghare"³ pakkhipanti.
 15 Attano vasaṇatthāne bhinnanāvamanusse"⁴ alabhantiyo pana pa-
 rato Kalyāṇiṃ orato Nāgaḍḍipap ti evam samuddatiraṃ anu-
 caranti, ayaṃ tāsam dhammatā. Ath' ekadivasaṃ pañcasatā
 bhinnanāvā vāṇijā tāsam nagarasamipe uttarinisu. Tā tesam
 santikam gantvā palobhetvā yakkhanagaram ānetvā paṭhama-
 20 gahitamannusse devasamkhalikāya bandhītva kāraṇaghare pakkhi-
 pitvā jetṭhakayakkhini"⁵ jetṭhakavāṇijam" sesā sese ti tā
 pañcasatā yakkhiniyo te pañcasate vāṇije attano sāmike akāmesu.
 Atha sā jetṭhayakkhini rattibhāge vāṇije niddam gate utthāya
 gantvā kāraṇaghare manusse māretvā mansam khāditvā āga-
 25 chati. Sesāpi tath' eva karonti. Jetṭhayakkhiniyā manussa-
 manesam khāditvā āgatakāle sariraṃ sitalam hoti. Jetṭhavāṇijo
 parigaphanto tassā yakkhinibhāvam ātvā „imā pañcasatāpi

¹ B' ta. ² K' manussā-. ³ K' sañjānanattham, B' sañjānanattham. ⁴ B' only
 one tattha. ⁵ B' karonte. ⁶ B' gogasevukkhanāsu ti. ⁷ B' -ko. ⁸ B' adda imam.
⁹ K' abhi. ¹⁰ B' adda pivethā. ¹¹ B' sūpa-. ¹² B' nāvā. ¹³ K' -rūhitā, B' -rū-
 yhitvā. ¹⁴ K' atthasanti, B' abhikkasanti. ¹⁵ K' -kuttubhāravāse-, B' -kutta-
 vāsevilā-, B' itthikuttabhāravilāsehi. ¹⁶ B' kāraṇam-. ¹⁷ both MSS. -nāvā-. ¹⁸ B'
 jetṭhayakkhini. ¹⁹ B' jetṭhavā.

yakkhinīyo bhavissanti, amhehi palāyitvā vattatthi¹ panadivase
pāto va mukhadhuvannatthāya² gantvā sesarāṇṇānaṃ ārocesi:
„imā yakkhinīyo na mānusiyo³, aññesaṃ bhinnanāvānaṃ āgata-
kāle te sammike katva amhe khādissanti, ettha⁴ amhe palā-
yama⁵“⁶ 'ti tesaṃ adbhateyyasatā „mayam etā vijahitvā na sak-
khassāma, tumhe gacchatu, mayam na palāyissāma“⁷ 'ti āvahan
Jettharāṇiṇo attano vacanakare adbhateyyasate gahetvā tassaṃ
bhito palāyi. Tasmim pana⁸ kāle Bodhisatto valāhaṃsaṇi-
yam⁹ nibbatti, saḥhaseto kikkhase muṇḍakase iddhiṃa vehāsaṃ-
gamo ahoṣi. So Himarantato ākāse uppatitvā Tambapannāḍipam
gantvā tattha Tambapannisara pallale sayamjātasālīn khādītva
gacchati, evaṃ gacchanto va¹⁰ „janapadam gantukāma¹¹“ atthi, ja-
napadam gantukāma¹² atthi¹³ likkhattvā karuṇāya¹⁴ paribhāvi-
tam¹⁵ mūsūsiṇānaṃ bhāsati. Te tassa vacanam antvā upasaṃ-
kamitvā añjalim paggayaḥa „sāmi mayam janapadam gamissāma“¹⁶
'ti āvahan. „Tenā hi mayham piṭṭhīm abhirūhatha“¹⁷ 'ti. Ath
ekacce¹⁸ abhirūhimsu ekacce valādhim gahimsu ekacce añjalim
paggahetvā añjānaṃ yeva. Bodhisatto antamaso¹⁹ añjalim
paggahetvā thite sabbe pi²⁰ te adbhateyyasate vāṇiṇe ut-
tano anubhāvena janapadam netvā sakasakutthānesu²¹ patiṭṭhā-
petvā attano vasaṃsuthānaṃ agamāsi. Tāpi kho yakkhinīyo
aññesaṃ āgatakāle te tattha obhoṃhe adbhateyyasate manusse
vadhitvā khādimsu.

Sattā bhikkhū āmantetvā „bhikkhave, yathā te yakkhinīnaṃ
vacaṃ gatā vāṇiṇo jivānakkhayaṃ patvā valāha-sarāṇānaṃ²² vacanakare
sakasakutthānesu²³ patiṭṭhitā evaṃ evaṃ Buddhiṇānaṃ orāḍhaṃ akārentā²⁴
bhikkhū²⁵ pi bhikkhuniya²⁶ pi upāsakāpi²⁷ upāsikāye²⁸ pi saturo

¹ K vaddhatthi. ² K mukhadh-. ³ B' te manussatthāyo. ⁴ K esuthe ettha. ⁵ B' pa-
layama. ⁶ B' esuthe pana. ⁷ B' valāhakase-; B' valāhakasam-. ⁸ B' es sa, te so. ⁹ B' gantukāma. ¹⁰ B' esuthe etthi janapadam gantukāma. ¹¹ K karuṇā.
¹² B' -ta. ¹³ B' tathatāpam. ¹⁴ B' adiy pi. ¹⁵ B' andi te. ¹⁶ B' esuthe na-
saka. ¹⁷ B' B' valāhakase. ¹⁸ K -so. ¹⁹ B' sta. ²⁰ B' thikkhu. ²¹ B' bhikkhū.
bhikkhū.

apāyessu pañcaviḍḍhabandhasakamakarapaṭṭhānādisu¹ mahadukkhamā pā-
 puṇanti, orāḍhakarā papa tisso kulamupattiyo ehu² kāmasegge³ vīṇati
 brahmaloke ti anāni e⁴ eva bhūnāni patvā Anantamahānibbānaṃ sacchi-
 katvā mahantaṃ sukkaṃ amulhavanitī⁵ vatrā nāhisamulhadho hutvā
 5 imā gāthā avoca:

i. Ye na kāhanti ovādaṃ marā Buddhena deditam
 vyasanam⁶ te gamissanti rakkhaṇi va⁷ vāpijā. 87.

ii. Ye ca kāhanti ovādaṃ marā Buddhena deditam
 sotthim⁸ pāram gamissanti vālāhane⁹ vāpijā ti. 88.

10 Tathā ye na kāhanti ye na karissamā, vyasanam⁶ te gamissanti
 te mahā(nāma) pāpamānti, rakkhaṇi va⁷ vāpijā ti rakkhaṇi pā-
 bhitarāpijā¹⁰ viya, sotthim⁸ pāram gamissanti anantarāyena nibbānaṃ
 pāpamānti, vālāhane⁹ vāpijā ti vālāhane⁹ eva¹¹ agacchati ti vātā¹²
 tisso vāsanakara¹³ vāpijā viya, yathā hi te samudda; āram gantvā vāsanakara
 15 agamatha¹⁴ evaṃ Buddhena orāḍhakarā samasaparama nibbānaṃ pāpamānti
 Anantamahānibbānaṃ dhammasaṃsāya kṛtāṃ gāthā.

Iti Satthā imam dhammasaṃsāraṃ āharitvā aneṇāṃ pakāsetvā jūṭa-
 kuṇḍa samodhāvesi: (Saccaparivāsaṇe nikkāṇḍabhiṭṭhū sotāpattiṭṭhale
 patitṭhahū, aṇṇe pi bahū sotāpattisakadāgamināmagāmarahassaṃjāṇā
 20 pāpapiṇḍu) „Tadā vālāhassurājassa¹⁵ vāsanakaraṃ upāhateyyasanti
 vāpijā Roddhaparibā ahesuṃ, vālāhassurājā¹⁶ papaṃ aham evā¹⁷ ti.
 Vālāhassajātakaṃ¹⁸”.

7. Mittāmittajātaka.

Na naṃ umhāyate dīvarā ti. Idam Satthā Sāvathhiyaṃ
 25 viharanto anātaraṃ bhikkhūṃ ārabbhā katheṃ. Anātara bhikkhū
 „mayā¹⁹ gahite mayham upajjhāyo na kuḍḍhasati²⁰ upajjhāyena the-
 pitam viśāseṇa ekaṃ vatthakhaṇḍam²¹ gahetvā upāhantthavikam²²
 katvā pacchā²³ upajjhāyaṃ āpucchā. Atha naṃ upajjhāyo „kūḍhāraṇā

¹ K pañcaviḍḍhan- - - - - dīva. ² B¹ ca. ³ B² kāmasegge, B³ kāmasegga. ⁴ B¹
 byasanam. ⁵ both MSS. ca. ⁶ B¹ sotthi. ⁷ B¹ B² vātā. ⁸ B¹ ca. ⁹ B¹ lobhita-
¹⁰ both MSS. sotthi. ¹¹ B¹ B² vātā. ¹² B¹ vātā. ¹³ - - - - - dīva. ¹⁴ B¹ agamtha.
¹⁵ B¹ vālāhaka, B² vālāhakaṇḍa. ¹⁶ B¹ vālāhakaṇḍa, B² vālāhakaṇḍa. ¹⁷ B¹ vātā-
 hakaṇḍa, B² vālāhaka. B³ adda chaṭṭha. ¹⁸ B¹ mayam. ¹⁹ B¹ vātā. ²⁰ B¹ upa-
 hanthavikam. ²¹ B¹ omīte pacchā.

gaphiti" vatvā „mayā gabbhe na kuḍḍhaasāhi" tucchākaṃ viśāseṇa"
 "ti vutte „ko mayā saddhim tuyhaṃ viśāse nāma" "ti vatvā kuddha
 utthahitvā pahari. Tassa sū kiryā bhikkhūna pākāṭe jātā. Ath'eka-
 dīnassa bhikkhū dhammasatthikāyaṃ katham samuttāpeṇaṃ: „āvuso
 asuko kira daharako upajjhāyasa viśāseṇa vatthakhandā" gabetvā
 opāhannattharikam' akāsi, aha naṃ upajjhāyo 'ko mayā saddhim
 tuyhaṃ viśāse nāma" "ti vatvā kuddha utthahitvā pahari". Sattā
 āgantvā „kāyaṃ na 'ttha bhikkhūyo etarahi kathāya sammāsiṃ" ti
 pucchitvā „imāya nāma" "ti vutte „na bhikkhūyo hīno' ev' esa' bhikkhū"
 ettano saddhivihārikena' saddhim avissākaṃ, pubbe pi avissākaṃ yevā" 10
 "ti vatvā alitāṃ āharī:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjasaṃ kāranta
 Bodhisatta Kāsiraṭṭhe³ brāhmanakule nibbhatitvā veyappatto
 isipabbajjāṃ pabbajitvā abhiññā ca sammipattiyo ca nibbhattitvā
 gaṇasatthā hutvā Himavantapadesa⁴ vāsasaṃ kappesi. Tasmā
 isigane eko Upasā Bodhisattassa vacanaṃ akatvā ekaṃ mata-
 mātikaṃ hatthipotakaṃ paṭiyaggi. Atha naṃ so vuddhipatto⁵
 mūretvā araṇṇasaṃ pavēsi. Tassa sarirakiccasaṃ kutva isigane⁶
 Bodhisattaṃ parivāretvā „bhante keṇa nu kho kāraṇeṇa mitta-
 bhāvo vā amittabhāvo vā sakkaṃ jānitun⁷ ti pucchī⁸. Bodhi-
 satto „imā vā⁹ kāraṇeṇā¹⁰ ti āekkhaṇte imā gāthā avoca:

1. Na nāh amhayate divā na ca nam¹⁹ pañinandati
cakkhūni c' assa na dadāti patilemañ ca vattati. 89

5. Ete bhavanti ākāra amittasamīh paṭiṭṭhā
yehi amittam jāneyya dīpā ca sutvā ca pandito ti. 90.

Tatha na nam ubhayate dīśāḥ 11 go hī¹² yama kṛtitaḥ hoti sa¹³ tam
puggalam dīpāḥ na ubhayate¹⁴ bhasīch¹⁵ na karoti pāṭalābhāraṁ na dāraṇaḥ

¹ B¹ kujjhiṣṣaṇ. ² B¹ vāṭṭa. ³ B¹ apulānāthavāṇa. ⁴ B¹ enno. ⁵ both MSS. blotted. ⁶ B¹ vāṭṭhiṇa. ⁷ B¹ āṇakāṇṭhiṇa. ⁸ B¹ -ppadāṇa. ⁹ B¹ adda sa.
¹⁰ B¹ -ṇa. ¹¹ B¹ pūṇḍhāṇa. ¹² K ca, B¹ ca. ¹³ B¹ anāṭṭa āṇapāṇa. ¹⁴ B¹ -ṇa
ca nāṭṭa. ¹⁵ B¹ -ṇa. ¹⁶ K, anāṭṭa sa. ¹⁷ K umbhā. ¹⁸ B¹ āṇapāṇa.

na ca naṁ paṭinandaṁ tassa¹ vasaṁ suvāpi na² puggalaṁ na paṭinandaṁ siddhaṁ subhāṣitaṁ³ ti⁴ nāthhamaṁmodati⁵, vakkhanti tassa na dāṣṭhīti⁶ rakkhanti⁷ rakkhanti⁸ āharitvā paṇṇiṇa⁹ hutvā na oṭṭeti, aññāse rakkhanti¹⁰ parit, paṭilemaṁ¹¹ ca vattatīti tassa kāyakammaṁ vācākamman, pi na jmeti¹² paṭilemaṁ¹³ gāhaṁ gaṇhati paṇṇikāṇa¹⁴ gāhaṁ, ākāra ti kārūpaṇi, paṇi amittāna ti paṇi kārūpaṇi, tādā kārūpaṇi dīvē ca sutvā ca paṇḍito puggalaṁ ayaṁ mo¹⁵ amitto ti jāneyya, tādā viparitāhi pana mittabhāṇa¹⁶ janitabbo ti.

Evam Bodhisatto nūttāramittabhāvakāraṇāni ācikkhītvā Brahma-vihāre¹⁷ bhāvetvā brahmalokūpago ahoṣi¹⁸.

10 Satthā imaṁ desanāṁ¹⁹ āharitvā jātakāṁ samodhānesi. „Tadā hatthiposaṁkatāpaso soddhivihāriko ahoṣi, hatthi²⁰ upajjhāyo, āgāyo Buddhapaṇisā, gūḇasanthā pana aham evā²¹ ti. Mīttāmitta-jātakāṁ²².

8. Rādha-jātaka.

15 Pavāsa²³ āgato tātā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṁ akkaṇṭhitabhikkhūṁ āruḇha kathesi. So kira Satthāra „saccaṁ kiṁ traṁ bhikkhū akkaṇṭhito“ ti puṭṭho „saccaṁ blanto“ ti vatrā „kīṁkāraṇā“ ti vutto „ekaṁ alaṁkātaṁtiṁ²⁴ dīvē kilesa-vasenā“ ti āha. Atha sam Satthā „mātugāmo nāma bhikkhū“ va
20 sakkā rakkhītuṁ, pabbhe²⁵ davarāke ṭhapetvā²⁶ rakkhantūpi rakkhītuṁ na sakkhīmuṁ, kiṁ te līthiṇā²⁷, laddhāpi rakkhīmuṁ na sakkā“ ti²⁸ vatrā atītam āharī:

Atto Bārāṇasīyaṁ Brahma-datta rajjāṁ kārante Bodhisatto sukayoniyaṁ nibbatti, Rādho ti²⁹ aṣa nāmaṁ,
25 kaṇṭṭhabhātā pan³⁰ assa Peṭṭhapādo nāma. Te ubho pi taruṇa-kāle yeva eko luddako gaṇetvā Bārāṇasīyaṁ aññatarassa brāhmaṇassa adāsi. Brāhmaṇo te puttattṭhāṇe ṭhapetvā³¹ patijaggi.

¹ B² pati. ² K naṁ. ³ B² -tā. ⁴ B² smita ti. ⁵ B² na ekummodati. ⁶ B² paṭilemaṁ. ⁷ B² vata. ⁸ B² -ma. ⁹ K paṇṇikāṇi, B² paṇṇikā. ¹⁰ B² smita me. ¹¹ K mitāmitte-. ¹² B² brahmaṇa-. ¹³ K choti. ¹⁴ B² dhammadassana.

¹⁵ so both MSS. ¹⁶ B² adda suttanena nibbīṭam. ¹⁷ Cf. supra Vol. I p. 100.

¹⁸ B² saviṇṇa. ¹⁹ B² alaṁkāta-. ²⁰ K bhikkhū. ²¹ B² adda pt. ²² B² ṭhapetvā.

²³ B² B² -ya. ²⁴ B² sakkotīti.

Brāhmaṇassa pana brāhmaṇi arakkhita¹ dussitā. So² vohāra-
karaṇatthāya³ gacchanto te sukaṇṭake amantetvā „tāta, ahaṇi
vohārautthāya gacchāmi, kāle vikkāle vā tumhākaṁ māta
karaṇakammaṁ olokeyyātha ti, aññassa purisaassa⁴ gamana-
bhāvaṁ vā āgamanabhāvaṁ⁵ vā jāneyyāthā“ ti brāhmaṇiṁ
sukaṇṭake⁶ paṭicchāpetvā⁷ agamāsi. Sā tassa⁸ nikkhanta-
kālato paṭṭhāya anācāraṁ carī, rattim pi divāpi āgacchantānaṁ
ea gacchantānaṁ ea pamāṇaṁ n' atthi. Taṁ divā Porṭhapādo
Rādhaṁ pucchī: „brāhmaṇo imāṁ brāhmaṇiṁ amhākaṁ viyyā-
detvā gato, ayaṁ ea pāpakammaṁ karoti, vadāmi na“ ti.
Rādho „mā vaditī“ āha. So tassa vacanam agahetvā „amha
kinkāraṇā pāpakammaṁ karosīti“ āha. Sā taṁ māretuksinā
lutvā „tāta, tvaṁ nāma mayhaṁ putto, Ito paṭṭhāya na kariyāsa-
mitī, ehi tāta tāvā“ ti piyāyamānā viya naṁ¹¹ pakkosivā
āgataṁ gahetvā „tvaṁ maṁ ovadasī“¹², attano pamāṇaṁ na
jānāsīti¹³ givaṁ gahetvā māretvā¹⁴ uddhanantaresu pakkhipi.
Brāhmaṇo āgautvā viissamitvā Bodhisattaṁ „kiṁ tāta Rādha
māta vo“¹⁵ anācāraṁ karoti na¹⁶ karotīti¹⁷ pucchanto paṭhamam
gātham āha:

1. Parāsā¹⁸ āgato tāta idāni na cirāgato, 10
kaccu nu tāta te mātā¹⁹ na aññam upasevati. 91.

Tasā aṭṭho: ahaṇi tāta²⁰ parāsā āgato so e' amhā²¹ idāni na āgato na
cirāgato, jena parattim ājananto tam pucchanti: kaccu²² nu²³ tāta te²⁴ mātā
aññam²⁵ purisaṁ na upasevati.

Rādho „tāta paṇḍitā“ nāma bhūtaṁ vā abhūtaṁ vā aniy- 10
yānikaṁ nāma na²⁶ kathentīti²⁷ āpento detiyaṁ gātham āha:

¹ B' arakkhita. ² K omits so. ³ B' -kāre-. ⁴ so B'. B' aññapurisaṁ. K aññam
purisaṁ. ⁵ K āga-. B' amha-. B' āgamanabhāvaṁ anācāraṁ. ⁶ B' -kamma-.
⁷ B' paṭicchāpetvā. ⁸ B' tassa. ⁹ K vaditī. B' caritī. ¹⁰ B' aya
tāta. ¹¹ K omits naṁ. ¹² B' vadasi. ¹³ B' tvaṁ parivattitvā. ¹⁴ B' te mātā.
¹⁵ B' omits karoti na. ¹⁶ B' eva. ¹⁷ B' kaccu nu khaṁ na mātā. ¹⁸ B' adda
rādha. ¹⁹ B' vadhamhi. ²⁰ B' kaccu. ²¹ B' adda kha. ²² B' omits te. ²³ K
adda. ²⁴ B' -to. ²⁵ B' omits na.

7. Na kho pan' etam subhānaṃ¹ giraṃ saccupasaṃhitam²,
sayeṭha Poṭṭhapādo va mummure³ upakūsito⁴. 02.

Tatha giraṃ ti vāṇanam, vāṇanaṃ⁵ B¹ yathā idāni gīṭa evaṃ tathā giraṃ ti
vuccatī, so B² antapotaḥ-lingam anūdyitvā⁶ evaṃ āha, ayaṃ pan' ettha ettha;
3 tathā poṭṭhena⁷ nāma saccupasaṃhitam⁸ yathābhūtiṃ atthayuntāṃ⁹ sabbha-
vācam¹⁰ pā antyāntikam¹¹ na subhānam¹², aniyāntikāñ ca vuccam bhānanto
sayeṭha Poṭṭhapādo va mummure¹³ upakūsita¹⁴ ti¹⁵ yathā Poṭṭhapādo
kukkula¹⁶ jhāme¹⁷ sayatī evaṃ sayeyyā ti, upakūsita¹⁸ ti pā pāṭhe, ayaṃ ev'
ettha.

10 Evam Bodhisatto brāhmaṇassa dhammam desetvā „mayāpi
imasmim jhāne vasitum na sakkā“ ti brāhmaṇaṃ āpucchitvā
araṇṇam eva pavāsi.

Satthā imāṃ demanaṃ¹⁹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ samo-
thānesi: (Saccapariyesāne ukkaṇṭhiṭṭhikkhe sotāpattipiṇde patitthabhi)
15 „Tadā Poṭṭhapādo ānando abhosi, Bādho pana chaṃ evā“ ti. Kāḍha-
jātakaṃ²⁰.

9. Gahapatijātaka.

Ubhayam me na khamatīti. Itam Satthā Jeta-vane ri-
harnanto ukkaṇṭhitum eva²¹ ārabhā kathe²², kathaṃ²³ ca²⁴
20 „mātugāṇa nāma arakkhiyo²⁵, pāpaṃ²⁶ katvā yena ten²⁷“ upāyena
sāmaṅkhaṃ vāsece²⁸ yevā²⁹ ti vatīti uttāma āhosi:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjāni karente
Bodhisatto Kāsiraṭṭhe³⁰ gahapatikole nibbattitvā vayas-
patto gharāvāsāni gaṇṭhi. Tassa bhariyā dussilā gāmaabhojana-
25 kenā saddhīm anācāraṃ caratī. Bodhisatto ūtvā parigaṇhanto

¹ K subhānam, B¹ paridānam. ² so B², K paccā-, B² paccā-. ³ B¹ sammāna.
⁴ B¹ upakūṣito. ⁵ B¹ vāṇanaṃ. ⁶ B¹ omitta B¹. ⁷ B¹ anūdyā-, ⁸ B¹ pūṇḍita. ⁹ K
yathābhūtiṃ atthayuntāṃ, B¹ yathābhūtiṃ atthayuntā, B¹ atthayuntā. ¹⁰ B¹ B¹ sabbha-
vācam. ¹¹ B¹ anā-, ¹² B¹ paridānam. ¹³ B¹ sammāna. ¹⁴ B¹ upakūṣito.
¹⁵ K omitta ti. ¹⁶ B¹ -ā. ¹⁷ B¹ sabbha-, ¹⁸ B¹ upakūṣito. ¹⁹ B¹ dhamma-
desanāni. ²⁰ B¹ adda sāmānaṃ sūṇḍitaṃ. ²¹ B¹ ukkaṇṭhitābhāvaṭṭikkhūni.
²² K omitta kathe. ²³ K kathaṃ. ²⁴ B¹ va. ²⁵ B¹ -ko. ²⁶ B¹ pākāmanāni.
²⁷ B¹ yevākenāni. ²⁸ B¹ sāmaṅkhaṃ, K vāsece. ²⁹ B¹ kāsiraṭṭhe.

carati. Tada pana autovasse bhjesu nīhaṇesa' chātakaṃ ahoṣi,
 saṇḍānaṃ gabbhagabhanakālo' jāto, sakalagāmaवासīno „ito
 māsadavayena' saṇḍāni uddharitvā vihiṃ dassāma“ 'ti ekato
 hutvā gāmaḥhojakassa hatthato ekaṃ jaragopam' gahetvā maṇ-
 saṇi khādimaṃ. Ath' ekadivasaṃ gāmaḥhojako khaṇaṃ oloketvā¹
 Bodhisattassa bahigutavelāya' gehaṃ pāvīai. Tesam' sukhani-
 pannaḥkhaṇe' yeva Bodhisatto gāmadvarena pavisitvā gehabhū-
 mukho pāvāsī'. Sā itthi' gāmadvārābhīmukhi' tam' diṇvā²
 „ko nu kho“ 'ti ummāre thatvā' olokenū'³ „so yevā“ 'ti ūtvā⁴
 gāmaḥhojakassa ācikkhi. Gāmaḥhojako bhūto pakampi. Atha⁵
 nani sā „mā bhāyi, atth' eko upāyo, amhehi tava hatthato go-
 māsaṃ khāditaṃ, tvaṃ māsaṃmūlaṃ soḍheṇto viya hohi, ahaṃ
 koṭṭhaṃ āroyha koṭṭhadvāre thatvā 'vihi n' atthi' vakkhāmi,
 tvaṃ gehamaṃjhe thatvā 'amhākaṃ ghare dārakā jāta, māsa-
 mūlaṃ' debhī' punappuna' codayyāsīti' vatvā koṭṭhaṃ āroyha⁶
 koṭṭhadvāre nisīdi'. Itaro gehamaṃjhe thatvā „māsaṃmūlaṃ
 debhī' vadati, sā koṭṭhadvāre nisīnaṃ „koṭṭhe vihi n' atthi,
 saṇḍe uddhaṇe dassāmi, gacchā“ 'ti āha. Bodhisatto gehaṃ
 pavisitvā tesam' kiriyaṃ diṇvā' „imāya pāpāya kataupāyo"⁷
 esa bhaviasatīti' ūtvā gāmaḥhojakaṃ' āmantetvā „bho gāma-
 hojaka' amhe hi' tava jaragopassa' māsaṃ khādanta' 'ito
 māsadavayena' vihiṃ' dassāma' 'ti khādimaṃ', tvaṃ addhamā-
 sam' pi anattikkamitvā idān' eva kasmā āharāpesi, na tvaṃ
 iminā kāraṇaṃ āgato', aññena kāraṇena āgato bhavissasi', may-
 haṃ tava kiriya' na roccati, ayam pi anācārā pāpadhammā⁸
 koṭṭhe vihiṃaṃ abhāvaṃ jānāti, sā dāni koṭṭhaṃ āroyha 'vihi'

¹ B' haṇikasa. ² both MSS. - gahana. ³ B' dvayacayena. ⁴ B' -gatahavelāya.

⁵ B' sukhaniṇṇaṇa-. ⁶ B' ahoṣi. ⁷ B' itthi. ⁸ B' -khaṇ. ⁹ B' thatvā. ¹⁰ K' olo-
 kenū, B' oloketi. ¹¹ māsaṃmūlaṃ -- māsaṃmūlaṃ wanting in B'. ¹² B' pu-
 nappunam. ¹³ B' oloketvā. ¹⁴ Itaro -- diṇvā wanting in B'. ¹⁵ B' katha-.

¹⁶ B' -bhojanakaṃ. ¹⁷ B' -bhojanaka-. ¹⁸ B' B' omī hi. ¹⁹ K' jaragopassa, B'
 jaragopassa. ²⁰ B' -dvayacayena. ²¹ B' vihi. ²² B' -hi. ²³ K' adha-. B' attha-.

²⁴ B' -oma āgato. ²⁵ B' omīta bhavissasi. ²⁶ B' -yam. ²⁷ B' vihi.

n' atthāti¹ vadati² tvam pi 'dehāti'³ ubhinnaṃ pi va kāraṇaṃ
mayham na ruccatīti⁴ etam utthāhi pakāsaṃto ima gathā avoca:

1. Ubhayam me na khamati, ubhayam me na ruccati:
yā cāyaṃ koṭṭham otiṇṇā 'na dassaṃ' iti bhāsati, 93.

5 2. Tam tam gāmapati brāmi: kadare appasmiṃ jivite
dve māsā kārāṃ⁵ katvāna⁶ māṇasaṃ jaraggavaṃ kīṇaṃ
appattakāle⁷ codesi, tam pi mayham na ruccatīti. 94.

Tamha tam tam gāmapati brāmi⁸ amhe⁹ gārajjetthaka ima kārāṇaṃ
tam vadami, kadare appasmiṃ jivite¹⁰ B amhakaṃ jivitaṃ nama kadareṃ?
10 3' eva thaddham nikkam karāṃ¹¹ appa¹² va maṇḍam parittam, maṇḍo no va-
raṇo jivite vaṇṇaṇa¹³ dva māsā kārāṃ¹⁴ katvāna māṇasaṃ jaraggavaṃ
kīṇaṃ B amhakaṃ māṇasaṃ¹⁵ 11 12 13 14 15
gopam dāṇaṇaṃ tam dīṇi māsāṃ māsāṃ dāṇaṇaṃ B evaṃ dve māsā kārāṃ¹⁶
saṅgaraparikkhetaṃ¹⁷ 16 kadare appattakāle codesi¹⁸ tamhiṃ kīṇaṃ appa-
15 16 17 18
ṇṇaṃ va codesi, tam pi mayham na ruccatīti yā cāyaṃ pāpūlhaṃmā du-
ṇṇaṃ anekojjhe vihinam uttāḍḍhāvaṃ jāmaṇḍaṃ va ajāmaṇḍi¹⁹ 19 viya huraṃ koṭṭham
otiṇṇā koṭṭhadvāreṇa²⁰ 20 21 22
21 22 23
23 24 25
24 25
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Satthā (mam dhammadesanān āharitvā saccaṇi pakāsevi: (Saccapariyesane ukkhanthitabhikkhu sotāpattiṭṭhale patitṭhahā) „Tadā gāma-
thejakkassa niggaṇhakārako gaḥapati aham eva ahoṣu” ti¹. Gaḥa-
patiḥājātakaṃ².

10. Sādhusthājātaka.

Sariradavyan³ ti. Idam Satthā Jetarane viharanto añña-
taraṃ⁴ brāhmaṇaṃ ārabhā kathesi. Tassa kiṃ catasso dīṭṭaro
abhesuṃ. Tā cattāro jaṇā patthenti, tesu eko abhirūpa sarirasampanno,
eko vayappatto mahālakko, eko jātisampanno, eko silavā ti. Brāhmaṇo
etesi: „dhītaro civesentena” patitṭhāponena⁵ kassa nu⁶ kha dātabbā⁷,
kiṃ rūpasampannassa silāha vayapputtassa, jātisampannadavyantassa⁸
aṇṇatarasā⁹ ti ro cudento pi ajānīvā¹⁰. „Imaṃ kārāṇaṃ Sammasa-
buddho jāneyasi, tam pucchitvā etesam antare anucchavikassa dassāmi”¹¹.
ti gaṇḍhamūlādīni gāhāpetvā vihāraṃ gacchvā Satthāraṃ vanditvā eka-
mantam uṣṇho ādite patthāya tam attham ārocetvā „bhante imo”
etasa¹² janasu kassa dātum vaṭṭatī¹³ pucchi. Satthā „pubbe pi¹⁴
pucchitā etāṃ pañhaṃ kathayimāso, bhavaṃsākkhepagaṭattā pāna sallak-
kheṇaṃ na cakkotīti” etvā tena yācīte attham āha:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ karente
Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto Takka-
silāyaṃ sippaṃ gacchitvā āgantvā Bārāṇasīyaṃ disāpāṃokkha
ācariyo ahoṣi. Ath¹⁵ ekaṃsa brāhmaṇassa catasso dīṭṭaro abe-
suṃ. Tū evaṃ eva cattāro jaṇā patthayimāso. Brāhmaṇo „kassa
nu kha dātabbā”¹⁶ ti ajānanto „ācariyaṃ pucchitvā dātabbha-
yuttakaṃsa dassāmi” tassa santikaṃ gacchvā tam attham puc-
chanto paṭhamāni gāthāni āha:

1. Sariradavyaṃ vaddhavyaṃ¹⁷ sojaccam sādhusīliyaṃ,

brāhmaṇaṃ te va¹⁸ pucchāma; kaṃ¹⁹ nu tesam vanūbhase²⁰

ti. 95.

¹ B¹ aham eva ti. ² B² adda navamam nīthitā. ³ B³ sariradappavūḍḍavyan.
⁴ B⁴ aññatara. ⁵ B⁵ nirvāsa. ⁶ B⁶ patitṭhāp-. ⁷ B⁷ mātā nu. ⁸ K -bbo,
B⁸ dātappa. ⁹ K -sampannassa silā-. ¹⁰ B¹⁰ ajānētā. ¹¹ B¹¹ -mā. ¹² K etu.
¹³ K vaddhāttā. ¹⁴ K adda te. ¹⁵ K -bbo. ¹⁶ B¹⁶ vaddhavyaṃ. ¹⁷ B¹⁷ na.
¹⁸ B¹⁸ āma. ¹⁹ B¹⁹ vanūbhase.

Tattha sarīradāyaṇ¹ u' ladda imam satunnam sījjamāṇe guṇe pakāseṭṭi².
 ayaṇ³ h' ettha⁴ adhippāyo: dhītaro me tattiṇe jātā gāthenti, teṇa etassa sarīra-
 dāyaṇa⁵ atthi sarīrasampadāya⁶ adhippābhāro suttijjati, etassa vaddhavyaṇa⁷
 vaddhabhāro⁸ mahallakāṭi atthi, etassa⁹ sajjaccaṇa¹⁰ sujātasampadā¹¹ atthi, sa-
 jaccan¹² u' pi pītho, etassa ekāhuṇḍiyā¹³ mundaṇḍiābhāro vīrasampadā atthi,
 brāhmaṇaṇa¹⁴ te va¹⁵ u' neekama¹⁶ u' teṇa anukama¹⁷ nām¹⁸ atā¹⁹ dāṭṭhā u' aji-
 nanta²⁰ mayam bhavantaṇa²¹ bhikkhavaṇa²² deva²³ pucchāma, kaḍ²⁴ nu teṇa
 vaṇimhassa²⁵ u' imam satunnam jammam kaḍ²⁶ vaṇimhassa kam lochana²⁷ kama
 tā kammikā daddam²⁸ u' pucchati²⁹.

19 Tam suttvā ācariyo „rūpasampadādāu vijjāmāṇso pi vipanna-
 sīlo gārayho, taamā tam³⁰ na-ppamāṇam, amhākam³¹ silavanta-
 bhāro rucatiṭi³² imam attham pakāseṭṭe dāyiyam gātham āha:

2. Attho atthi sarīrasmin, vaddhavyassa³³ namo kare,
 attho atthi sujātasmin, sīlām asmāka³⁴ rucatiṭi. 26.

23 Tattha attho atthi sarīrasmin u' rūpasampadā pi sarīre³⁵ attho vīraso
 rajjho³⁶ atthi yeva, u' atthi na valāṇa, vaddhavyassa³⁷ namo kare u'
 vaddhabhāra³⁸ paṇa³⁹ samakkāraṇa⁴⁰ eva jarum, vaddhabhāro⁴¹ hī⁴² vambha-
 mananā⁴³ lakkhā, attho atthi sujātasmin u' sujāte pi pūṭha⁴⁴ rajjho⁴⁵
 atthi, jīvasampatti⁴⁶ hī⁴⁷ pi⁴⁸ lochābhāṇa⁴⁹ yeva, sīlām asmāka⁵⁰ rucatiṭi⁵¹ am-
 20 hākam⁵² paṇa⁵³ sīlām eva rucatiṭi⁵⁴, sīlām hī⁵⁵ bhārasampadā sarīradāyavā-
 ṭṭha⁵⁶ u' pi⁵⁷ pūṭha⁵⁸ pāṇāro⁵⁹ u'.

Brāhmaṇo tassa vacanāṇi suttvā silavantaas⁶⁰ eva dhītaro adāsi.

Satthā imam dhammadassanāṇi āharitvā sutāṇi pakāseṭṭā jātakam
 sammaddhāsi: [Saccapariyosāṇo brāhmaṇo sotāpatti-phale patijjhāsi]

25 „Tadā ayam eva brāhmaṇo abosi, dhīpūṇokkhaṇācariyo⁶¹ paṇa⁶² ahm-
 evā⁶³ u' Sādhukājātakam⁶⁴. Rūpakavaggo⁶⁵ paṇame.

¹ B' sarīradāyaṇ. ² K -ru. ³ B' ayaṇ ettha. ⁴ K -puṭṭa. ⁵ B' sajjaccāyaṇ.
⁶ B' sajjaccāyaṇ. ⁷ B' kama. ⁸ K' sujātasampadā, B' sujātasampadā. ⁹ K'
 sajjaccā. ¹⁰ B' -sīlāsa. ¹¹ B' citta. ¹² K' etam. ¹³ B' jānātā. ¹⁴ K' -vaṇ eva.
¹⁵ B' kha. ¹⁶ B' pucchāmaṇa. ¹⁷ B' pucchati attho. ¹⁸ B' u. ¹⁹ K' am-
 hākam. ²⁰ B' sajjaccāyaṇ. ²¹ K' asoka, B' amhākam. ²² B' sarīre pi.
²³ rajjho. ²⁴ B' vaddhavyassa. ²⁵ B' vaddhabhāra. ²⁶ B' sajjaccāyaṇ.
²⁷ B' vantanānanā. ²⁸ B' sujāte paripūṭha. ²⁹ B' sajjaccāyaṇ. ³⁰ K' -sampadā.
³¹ B' pi hī. ³² B' amhākam rajjati. ³³ K' gūṭha paṇa. ³⁴ B' rajjati.
³⁵ B' sarīradāyaṇ. ³⁶ B' amhāka pi. ³⁷ B' pāṇāro. ³⁸ B' -māhāro kama.
³⁹ B' adda dāsamam. ⁴⁰ B' dāsamavaggo.

G. NATAMDALHAVAGGA.

1. Bandhanāgārajātaka.

Na tam dajham bandhanam āhu dhīrā ū. Idam Sattthā
 Jetarane viharanto bandhanāgāram ārabhā kathesi. Tasmim
 kira kule bahū¹ sandhicchedakapanthaghātakamanussagghātakacore² āne-
 tvā³ Kosalarambhe dassesum. Te tājā audubandhanarajjubandhanasam-
 khalikabandhanehi bandhāpesi. Tūssamattā jūssapadā⁴ bhikkhū Sattthā-
 ram satthukāmā āgantvā⁵ divā vanditvā punadivase piṇḍāya carutā
 bandhanāgāram gantvā⁶ te core divā piṇḍapātapaṭikkantā⁷ āyāsa-
 samayo Tathāgataṃ upasamkamitvā „bhante aṭṭa⁸ amhehi piṇḍāya
 carantehi bandhanāgāre bahū corā audubandhanādīhi buddhā umbā-
 dukkham anubhavuntā dīṭhā, te tāsī bandhanānī⁹ chinditvā palayitum
 na sakkonti, atthi nu kho tēhi bandhanehi thiratarāṃ nāma nūnam
 bandhanam¹⁰ ū pucchissu, Sattthā „bhikkhave¹¹ bandhanānū nāma¹² etāni,
 yaṃ paṇ¹³ etam dhammānūpattadārādīṇ¹⁴ taphāsakkhātāni kilesa-
 bandhanam etam ettehi¹⁵ bandhanehi¹⁶ satagugena sahasagugena thira-
 tarāṃ, evaṃ¹⁷ mahantam pi paṇ¹⁸ etam¹⁹ ducchindiyam bandhanam
 porāṇakapayāṭhā chinditvā Himavantaṃ pavasitvā pabbajissu²⁰” ti ratvā²¹
 atitum āhosi:

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭo rajjam karente²²
 Bodhisatto ekasmim duggatagahapatikule nibbatti. Tassa
 vayappattiassa pitā kalam akāsi. So bhatim katvā mātaram
 posesi. Ath²³ assa mātā²⁴ anicchamānass²⁵ eva ekam kuladhī-
 tarāṃ gehe katvā²⁶ aparabhāge kalam akāsi. Bhariyāya pi
 ‘ssa kucchiyaṃ gabbho patitthasi²⁷. So gabbhassa patitthi-
 tabhāvaṃ ajānanto „bhaddo tvaṃ bhatim²⁸” katvā jiva,
 ahaṃ pabbajjissamīti²⁹ āha. Sāpi³⁰ „gabbho me patitthito”,

¹ B' bahu. ² B' -manussā-. ³ B' ja-. ⁴ B' gatrā. ⁵ B' ajjva. ⁶ B' bandhāni.
⁷ B' adda kth. ⁸ K. -tisa. ⁹ B' etāni. ¹⁰ K. amittā bandhanehi. ¹¹ so all three
 instead of sandhāpam. ¹² B' amittā pi penetarā. ¹³ K. amittā vatrā. ¹⁴ B' adda
 pi. ¹⁵ B' -dhitaraṃ gahesā. ¹⁶ B' patthāni. ¹⁷ K. adda vā vatim vā.
¹⁸ B' sāni. ¹⁹ K. me nam gabbho patitthito.

mayi vijātāya dārakaṃ diṣṣā pabbajissasāmi¹“ āha². So „sādhū³
 ‘ti sampaticchitvā tassā vijātakāle „bhadde, tvam sotthinaṃ vi-
 jāta⁴, idān’ āham’ pabbajissāmi⁵“ pucchī. Atha nam sā
 „puttassa⁶ tāva thanapānato⁷ apagamana-kāle āgamelhūti⁸“ vatvā
 5 puna gabbhaṃ ganhi. So cintesi: „imaṃ sampaticchāpetvā gan-
 toṃ ca sukka⁹, imiṣṣā anācikkhitvā va palāyitvā pabbajissāmi¹⁰“
 so tassā anācikkhitvā¹¹ rattibhāge utthāya palāyi. Atha natū¹²
 nagaroguttikā aggahesum. So „aham sāmi mātiposako nāma,
 vissajjetha maṃ“ ti tehi attānaṃ vissajjāpetvā ekasamiddhāne
 10 vasitvā āgadvāren¹³ eva¹⁴ nikkhamitvā¹⁵ Himavantaṃ pavisitvā
 apabbajjam pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibhattetvā
 jhānakijāya kīlanto vihāsi. So tattha vāsanto¹⁶ „ovarūpam pi
 nama me¹⁷ ducchindiyam¹⁸ puttadārabandhanam kilesabandha-
 15 nam chindin¹⁹“ ti udānam udānento imaṃ gāthā avoca:

13 1. Na taṃ dalhaṃ bandhanam āhu dhīrā²⁰ (Dhp. v. 342-43.)
 yad āyasaṃ dārujaṃ pabbajāṃ ca,
 sārattarattāṃ maṇikuṇḍaleṣu
 puttesu dāresu ca yā apekhā²¹. 97.

20 2. Etaṃ dalhaṃ bandhanam āhu dhīrā
 ohārinam sithilaṃ dappamuñcam,
 etaṃ pi²² chetvāna²³ vājaṃti dhīrā²⁴
 annpekhino kāmāsukhaṃ pahāyā ‘ti. 98.

Taṃha dhīrā²⁵ ti dhotimā ti dhīrā dhikkhāpāpi ti dhīrā²⁶, āhasā dhi²⁷
 eṇṇaṃ paññā, tāya paññāya²⁸ sammānagatā ti dhīrā, Boddha-Paccakaboddhā²⁹

¹ B¹ pabbajissasāmi. ² B¹ omite āha. ³ B¹ piṇḍa. ⁴ B¹ idān’ āham. ⁵ B¹ pappaj-
 jessāmi ti apucchī. ⁶ B¹ puttakassa. ⁷ B¹ thanato. ⁸ B¹ sukkeṇ. ⁹ B¹ anā-
 cāretitvā. ¹⁰ K omite nam. ¹¹ B¹ -dāra. ¹² B¹ āggamitvā. ¹³ B¹ omite vi-
 jāta so tattha vāsanto. ¹⁴ B¹ omite pi nāma me. ¹⁵ B¹ ducchandiyam. ¹⁶ B¹
 chindin. ¹⁷ B¹ dā. ¹⁸ B¹ apakkhā. ¹⁹ B¹ ekam pi. ²⁰ K jessana. ²¹ B¹ dhīrā.
²² K omite dhīrā, B¹ dhīrā. ²³ B¹ dhotimā viikkhāpāpi ti vā dhīrā. ²⁴ B¹ both
 MSS. dhi. ²⁵ B¹ omite paññāya. ²⁶ B¹ omite paccakaboddhā.

2. Keḷisilajātaka.

Hamsā keṇcā mayūra ti. Idam Saṭṭhā Jetavanā vha-
 ranto āyasmantaṃ Lokuṇṇakabbhaddikāṃ¹ ārahha kathesi. So
 kirāyamaṃ Buddhasāsaṃ pākaṇe ahoṃ paṇṇito² madhuraṃsaro madhura-
 5 dhammakathiko paṇṇambhūḍāppatto mahābhikkhū³ aro asāliya⁴ therāno.⁵
 abhantaṃ pamāṇa⁶ amako⁷ Lokuṇṇako sūmanero⁸ viya khuddako⁹
 kiṇṇamūhāya kato¹⁰ viya. Tasmā ekaḍḍasaṃ¹¹ Tathāgataṃ vanditvā
 Jetavanakotṭhakaṃ¹² gate jānapadā timsamattā bhikkhū „Dasaḥaṃ
 vandissāma” ti Jetavanāṃ pavasaṃtā vāḥarakotṭhako¹³ therāṃ divā
 10 „sūmanero” aro¹⁴ ti aṇṇāya¹⁵ therāṃ cīvarakacce gaḥantā hatthe
 gaḥantā nise¹⁶ gaḥantā nāsāya¹⁷ parāmasantaṃ kammeṃ gaḥetvā
 cāletvā¹⁸ hatthakukkaccena¹⁹ katvā pattacīvarāṃ patissāmetvā Saṭṭhāraṃ
 upasāṃkamitvā vanditvā nīditvā Saṭṭhāraṃ madhuraṃpaṇṇasāthāre kate
 pucchimaṃ: „bhante Lokuṇṇakabbhaddiyatthero kira nāṃ” eko timsākaṃ
 15 sāvako madhuradhammakathiko aṭṭho, kahaṃ so idāṇo²⁰. „Kiṃ pana
 bhikkhave daṭṭhakāṃ” atthā²¹ ti. „Aha bhante” ti²². „Yaṃ bhikkhave
 timsā ekaḍḍakotṭhako divā cīvarakaccapādiaṃ²³ gaḥantā hatthakuk-
 kaccena katvā āgataṃ aro” ti. „Bhante evaṃūpo patthitapasthāna
 abhinūhārasampannaṃ sāvako kiṃkārapā appesakkho jāto” ti. Saṭṭhā
 20 „attanā”²⁴ katapāpaṃ²⁵ nissāya²⁶ ti vaivā tehi yūceto aṭṭhaṃ āhuro²⁷

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭo rajjam kārono
 Bodhisatto Sakko davarāja ahoṃ. Tadā Brahmadaṭṭassa
 jīṇaṃ jarāppattaṃ²⁸ hatthiṃ vā assaṃ vā gopaṃ vā dassetum
 na sakkā, keḷisilo hotvā tathārūpaṃ divā vā²⁹ anubandhāpeti,
 25 jaraṃakāṭaṃ³⁰ pi divā bbindāpeti, jīṇamātugāme divā pakkosa-
 petvā udare pahārāpetvā³¹ pātāpetvā pana utthāpetvā bhāyā-
 peti, jīṇapuriṃ divā laṅghako viya bhūmīyaṃ samparivattakā-
 dikiṇṇaṃ kiṇāpeti, apassanto „asukaghāro kira mahallako aṭṭhāti”³²

¹ B' lokunṇakabbhaddiyaṃ. ² B' aṇṇito. ³ B' mahātherāno. ⁴ B' aṇṇa pana.

⁵ B' brahmaco. ⁶ K' lokunṇasamānaro, B' lokunṇako-, B' lokunṇakajāto. ⁷ B' bandhako.

⁸ B' gata. ⁹ K' ekako. ¹⁰ K' kodhakam, B' koṭṭhakam. ¹¹ K' kat-

ṭhako, B' koṭṭhako. ¹² B' mahāliya. ¹³ K' B' ekaṇ. ¹⁴ B' -paṇ. ¹⁵ B' jāṇito.

¹⁶ B' hatthiṇ-. ¹⁷ B' aṇṇaṃ aṇṇa bhanta ti. ¹⁸ B' -diva. ¹⁹ B' assaṇa.

²⁰ B' katapāpakammam. ²¹ B' jaraputtaṃ. ²² B' aṇṇa aṇṇa aṇṇa aṇṇa. ²³ B' jīṇasakkaṭṭhaṃ.

²⁴ B' dāharāpeti.

mutrāpi pakkosäpetvā kīlati. Manussā lajjantā attano mātā-
 pitaro tīro ratthāni pesenti. Mātupatthānadharmmo pitupatthana-
 dhammo pacchijjī. Rājassavakā kejjissā va ahesun¹, matamata²
 cattāro apāye pūrenti, devaparissā parihāyati³. Sakko abhinava-
 devaputto apassanto „kin na kho kāraṇa⁴“ ti avajjanto⁵ ātva⁶ 3
 „damosāmi na⁷“ ti mahallakavaggaṃ abhinimminitvā jina-
 yānake dya takkacātiyo āropetvā dīve jaragone⁸ yojetvā eka-
 miṃ chandivase⁹ alamkatahatthiṃ alhurūhitvā¹⁰. Brahmaddito
 alamkatanagaraṃ padakkhipaṃ karonto pīṭhikanivatto taṃ¹¹
 yānakaṃ pājento¹² rañño abhinukho agamāsi. Rājā jīṇapāyāna- 10
 kaṃ dīsvā „etaṃ yānakaṃ apanethā¹³“ ti vadati. Manussā
 „kahaṃ deva, na paassāmi¹⁴“ ti āhaṃsu, Sakko attano ānubhāvena
 rañño yeva dassesi. Atha naṃ bahusampatte tasmīṃ tassa upa-
 riḍḍhagena pājento rañño matthake ekaṃ cātiṃ¹⁵ bhūditvā ni-
 vattāponto dutiyaṃ bhīdi. Ath’ assa sīsato patthāya¹⁶ ito e’ ito 15
 ca takkaṃ paḍḍharati. So tena atṭiyati¹⁷ harāyati¹⁸ jīgucchati.
 Ath’ assa taṃ upaddutabhāvaṃ ātva¹⁹ Sakko yānakaṃ antara-
 dhāpetvā Sakkatabhāvaṃ māpetvā vajirahattho ākāsa²⁰ thatevā
 „pāpa adhammikaṛāja, kim tvam mahallako na bhavissasi
 tava suttiraṃ jarā na²¹ paharissati, kejjallo²² ātva²³ vaddhe²⁴ 20
 vibethanakkammaṃ kareṣi, taṃ ekakaṃ²⁵ nissāya etaṃ²⁶ kam-
 maṃ katvā matamata²⁷ apāye paripūrenti, manussā mātāpitāro
 patijaggitvā na labhanti, sace imambhā kammaṃ na vīramissasi
 vajirena te sīsāṃ padālessāmi, mā ito patthāy’ etaṃ²⁸ kammaṃ
 akattā²⁹“ ti sandajjetvā mātāpitunnāṃ gūṇāṃ kathetvā vaddha- 25
 pucāyikakammassa³⁰ ānisaṃsaṃ pakāsetvā āvāditvā sakkatthānaṃ
 eva agamāsi. Rājā tato patthāya iathārūpaṃ³¹ kammaṃ kātāṃ
 cittam pi na uppādesi.

¹ B ahesunā, ² B matamata, ³ B -hāyati, ⁴ K -hāyento, ⁵ B taṃ kāraṇaṃ
 ātva, ⁶ B jaraggonā, ⁷ K chandivase, B chandivase, ⁸ K -ro-, ⁹ B omā-
 taṃ, ¹⁰ B pārenti, ¹¹ B apanethā, ¹² B jati, ¹³ K omāti patthāya, ¹⁴ K omā-
 jati, B arthiyati, B atṭiyati, ¹⁵ B jati, ¹⁶ B omā na, ¹⁷ K arjaddo, ¹⁸ K
 addo bahu, ¹⁹ B vaddha, ²⁰ B ekaṃ, ²¹ B taṃ, ²² B matamata, ²³ B pa-
 ṭḍharati, ²⁴ B ekaṃ, ²⁵ B (vaddhāpajjati), B vaddha-, ²⁶ K -rāpa.

Saithā imma sēṭṭaṇ āharitvā alhiṇambuddho kotvā imā yāthā avoca.

1. Hamaṇā koṭṭhā mayūrā va hatthiyo pasadā migā
vabbe sīhama bhāyanti, u' hatthi kāyama tuliyatā. 29.

2. Eram evam' mamasasa dāhara en' pi paṇḍarā.
so hi tattim mahā kotī, u' eva kālā sūriravā ti. 100.

Taitha pasadā migā ti pasadanakkhā¹ migā, pasadā ev' mamasā² migā
ev' ti pi attho yeva³, pasadāmi⁴ ti pi piṭho, pasadā⁵ migā ti⁶ attho, u' atthi
kāyamaṇi tuliyatā ti eva⁷ paminamā nama⁸ u' atthi, yaḍi bhāyeyya mahā-
sariya hatthiyo eva pasadāmi⁹ eva sīhama mayūryam¹⁰, sīho hatthiyo khuddakā-
40 sapta yeva mayeyya¹¹, khuddakā yeva sīhama bhāyeyyam¹² na mahanta, pasadā
pan' dāmi u' atthi tamā vabbe ti te sīhama bhāyanti, sūriravā ti kālā mahā-
sariya pi mahā nama na kotī, evamā Lokuntakabuddho sūrirava khuddako ti¹³
na tam āvoca¹⁴ pi khuddako ti mahānti ti attho¹⁵.

Saithā imma dhammadesanāya āharitvā¹⁶ ārocāni pakāsetvā¹⁷
13 jātakaṃ amodhānesi. (Saccaparivuddhāṃ tesu bhikkhūna koci sotāpannā
koci sakadāgāminā koci arahantā¹⁸ āvoca.) Taṇhā rājā Lokuntaka-
bhikkhiko āvosi, so¹⁹ tīya keḷisālāya paravaṇa keḷisāya jātu, Sakko
pama aham evā ti. Keḷisālajātakaṃ²⁰.

3. Khandhavattajātaka.

20 Virūpakkhāhi me mettāo ti. Idam Saithā Jetavane
viharanto aññatarāya bhikkhūna ārabhita kathesi. Tam kira jantā-
gharadrāre kaṭṭhāni²¹ phāḍenta²² pūtirukkhantārā cikkhamitvā eko
sappo pādāṇḍuliyam dāsi²³, so tatth' eva mato. Tassa tāthāmatābhāvo
sakalavibhāre pākaṇḍo²⁴ āvosi. Dhammasābhāyaṇa bhikkhū kathāya
25 amuttāhāsesuṇi. „āvuso usuko kira bhikkhu jantāgharadrāre kaṭṭhāni²⁵
phāḍento²⁶ sappena dāpiho tatth' eva mato“ ti²⁷. Saithā āgacchitvā

¹ ti u' eva. ² K pasadanakkhā. D pasadanakkhā. ³ so D D. K ti. ⁴ D av-
oca. ⁵ D omitti yeva. ⁶ D pasadā. ⁷ D pasadā. ⁸ D adda pi. ⁹ D sariram.
¹⁰ D mitta nima, K nira. ¹¹ K mayeyya. ¹² D sīho ti evam. ¹³ D bhāyeyyam.
¹⁴ D kotī. ¹⁵ K āvoca. ¹⁶ K vevā. ¹⁷ K ārocāni. ¹⁸ D omitti āvoca
pakāsetvā. ¹⁹ K so. ²⁰ K omitti so. ²¹ D adda dāpiyam mittaṇa. ²² D -nam.
²³ K phāḍenta. ²⁴ D dāsi. ²⁵ D so. ²⁶ D kaḍḍakā. ²⁷ K phāḍento.
D kaḍḍento. ²⁸ D adda kathayāna.

„kāya na 'ttha bhikkhave etarahi kaṭṭhāya saṁvinnā" ti pucchātvā
 „imāya nānā" ti vutte „sace so bhikkhave idhekhu cattāri ahirāja-
 kulāni ārabbhā mettān abhārayissa" na na" sappa daseyya¹, po-
 rāṇakapāpasaṃpā² hi anuppanno Buddhō³ catūsu ahirājakulesu mettān
 bhāretvā tāni ahirājakulāni nissāya oppajjunakalhayanto⁴ mucchissā" ti
 'ti vatvā mittān āharī:⁵

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karento Bo-
 dhisatto Kāsiratṭhe⁶ brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto
 kāme pahāya isipabbajjāṃ pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo
 ca nibbattitvā Himavantaṭṭapadeso⁷ ekasmiṃ Gaṅgānivattano⁸
 assaṇapadaṃ mūpetvā Jhāmakkijāṃ kilanto isigaṇaparivuto vi-
 hāsi. Tada taṃ Gaṅgātīre nānappakārā dīghajātikā isinaṃ⁹
 paripanthāṃ¹⁰ karonti, yebhyyena isayo jīvitaṃkhalayaṃ pāpa-
 mūti. Tāpaṇā taṃ attthāṃ Bodhisattassa ārocesuṃ. Bodhisatto
 sabbe tāpase sannipātetvā „sace tumhe cattāsu ahirājakulesu
 mettān bhāveyyātha na vo sappā daseyyau, tasmā ito paṭṭhāya
 catūsu¹¹ ahirājakulesu evaṃ mettān bhāveyyātha" ti vatvā imāṃ
 gāthāṃ āha:

1. Virūpakkhehi me mettān, mettān erāpathehi me,
 chabhyāputtehi¹² me mettān, (mettān¹³) kaṇhāgotamakehi
 cā 'ti. 101.

Tatha virūpakkhehi me mettān ti virūpakkhanāgarājakulāni saddhāṃ
 mayhāṃ mettān, erāpathādiṇ¹⁴ pi ca¹⁵ eva nāya, etāni pi hi¹⁶ erāpathanāgarāja-
 kulāni chabhyāputtanāgarājakulāni¹⁷ kaṇhāgotamakanāgarājakulāni¹⁸ ti nāgarāja-
 kulāni eva¹⁹.

Evāṃ cattāri nāgarājakulāni dassetvā „sace tumhe etesu
 mettān bhāvetuṃ saṅkheṣeatha dīghajātikā vo na dasissanti na
 viheṭhessanti" vatvā dutiyaṃ gāthāṃ āha:

¹ B' abhiññā. ² B' naṃ na. ³ B' daseyya. ⁴ B' porāṇakapāpāṇiṭṭapāpā. ⁵ B' adda pi. ⁶ B' oppajjunakalhayanto. ⁷ B' pucchātvā. ⁸ B' kāsiratṭhe. ⁹ B' -padeso. ¹⁰ B' isigaṇa. ¹¹ B' parimantāṃ. ¹² K' ananta. ¹³ B' chabhyā-
¹⁴ an ali three MSS. ¹⁵ K' -dān. ¹⁶ B' catūsu hi. ¹⁷ B' chabhyā. ¹⁸ K' -mukha-
¹⁹ B' na nāya. ²⁰ B' -lāni ti attthā.

7. Apādakehi me mettam, mettam dipādakehi¹ me,
catuppadehi me mettam, mettam bahuppadehi me ti. 102.

Tattha pathamapaḍena odissakam² kṛtvā sabbesu³ apādaken⁴ dīghejjāḥesu
n⁵ eva mannehu⁶ ca⁷ mettābhāvanā⁸ dassitā, dutiyapaḍena manussesu⁹ e¹⁰ eva
5 pakkhijāḥesu¹¹ ca, tatiyapaḍena¹² hatthivesāḍḍesu¹³ ca¹⁴ sabbacattuppadesu¹⁵, catuttha-
paḍena¹⁶ vīceṭṭikazattapaḍānecchīḥapāṇikasaṅkhatāḍḍesu¹⁷.

Evam sarūpeṇa mettābhāvanam¹⁸ dassetvā idāni āyācama-
vasena¹⁹ dassento imam²⁰ gātham āha:

8. Mā maṃ apādako hīnsi, mā maṃ hīnsi dipādako²¹,
10 mā maṃ catuppado hīnsi, mā maṃ hīnsi bahuppado ti. 103.

Tattha mā maṃ ti evaṃ ca²² teṇu²³ apādakāḍḍen²⁴ hecī eko pi me rīḥaṇ-
neṇu²⁵ ma²⁶ vīceṭṭikazā²⁷ ti evam āyācanta²⁸ mettam bhavethi²⁹ ti³⁰ atthe.

Idāni anodissakavaseṇa³¹ bhāvanam³² dassento imam³³ gā-
tham āha:

9. Sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā ca kevalā
15 sabbe bhadrāni passanta, mā kañci³⁴ pāpam āgamā ti. 104.

Tattha tucchadittivaseṇa³⁵ satte³⁶ peṭṭase³⁷ khaṇḍiṇeṇ³⁸ āvattā³⁹ tīṇā⁴⁰ legga-
legga⁴¹ ti⁴² sattā⁴³ assasapucchapavattanasaṅkhatāṇa⁴⁴ pāṇavaseṇa⁴⁵ pānā⁴⁶ ti bhūtā⁴⁷
bhāvītā⁴⁸ nibbattanavaseṇa⁴⁹ bhūtā⁵⁰ ti evaṃ⁵¹ vacanumattevaseṇa⁵² vedhāḍḍa, ari-
20 saseṇa⁵³ pānā⁵⁴ sabbāni⁵⁵ p' eṇā⁵⁶ paṇā⁵⁷ sabbasattasāṅgāḥaṇ⁵⁸ eva⁵⁹, kevalā⁶⁰ ti
ekakā⁶¹, bhadrā⁶² sabbasattasā⁶³ eva⁶⁴ pariyāyavaseṇa⁶⁵, bhadrā⁶⁶ni⁶⁷ passanta⁶⁸ ti⁶⁹ sabbe p'
ete⁷⁰ sattā⁷¹ bhadrā⁷²ni⁷³ ekidāni⁷⁴ kalyāṇā⁷⁵ eva⁷⁶ passanta, mā kañci⁷⁷ pāpam āgamā⁷⁸
ti⁷⁹ evaṃ⁸⁰ kañci⁸¹ ekaṃ⁸² sattem⁸³ pi⁸⁴ pāpam⁸⁵ līnakaṃ⁸⁶ dukkhaṃ⁸⁷ mā āgamā⁸⁸ me⁸⁹
āpucchata⁹⁰ mā pāpapaṭi, sabbe⁹¹ eva⁹² abyāpajjhā⁹³ sukhi⁹⁴ vīddakkhā⁹⁵ hontu⁹⁶ ti⁹⁷.

¹ B¹ dipādakehi. ² B² sappeṇ. ³ B³ addā ca. ⁴ B⁴ oḍḍis mannehu⁵ ca.
⁶ B⁶ sappeṭṭakāhi. K⁷ pakkhijāḥesu⁸ corr. to -ḥesu. ⁹ K⁹ tatiyeṇa. ¹⁰ K¹⁰ -ḥesu.
¹¹ B¹¹ amita ca. ¹² B¹² sabbesu¹³ catuppadesu. ¹⁴ K¹⁴ -ḥesu, B¹⁵ -kassapaḍi¹⁶ - - - pa-
ṇaka¹⁷, B¹⁸ -pāṇaka¹⁹. ²⁰ B²⁰ dipā-. ²¹ B²¹ ti eṭṭeṇ. ²² K²² -ḥesu. ²³ B²³ -to.
²⁴ B²⁴ bhāveyyā. ²⁵ B²⁵ hīnci. ²⁶ K²⁶ vedhā. ²⁷ K²⁷ leggaḥḥitā, B²⁸ vlegga-
²⁹ B²⁹ paṇāṇeṇa³⁰ vasaṇa. ³¹ B³¹ amita saseṇa. ³² B³² amita. ³³ B³³ sappeṭṭakāhi-
gahakāḥeṇa. ³⁴ K³⁴ sabbasāṅgāḥeṇa. ³⁵ B³⁵ evaṃ teṇu. ³⁶ K³⁶ eka. ³⁷ ca B³⁷,
K³⁸ āpucchata. B³⁹ oḍḍis āgamā. ⁴⁰ B⁴⁰ abyāpajjha, K⁴¹ abyāpajjhā. ⁴¹ B⁴¹ amita ti.

Evam „sabbasattheu anodissakamettaṃ bhāvetiṃ“¹ 'ti vatvā
puna tinnam ratanānaṃ gūṇe anussarāpetum „appamāṇo Buddho
appamāṇo Dhammo appamāṇo Saṅgho“² ti āha.

Tattha pamāṇakāraṇaṃ³ kīṭṭhānaṃ abhāveṇa gūṇānaṃ ca pamāṇabhāveṇa
Buddhakarēṇaṃ⁴ appamāṇaṃ, dhammo ti anavattiko lokuttaro⁵ dhammo, tasmāpi⁶
pamāṇaṃ nāma kēṭṭhiṃ na sekkā⁷ ti appamāṇo, tena appamāṇeṇa dhammeṇa
samantāpetattā saṅgho pi appamāṇo.

Iti Bodhisatto „imesuṃ tinnam ratanānaṃ gūṇe anussa-
rathā“⁸ 'ti vatvā tinnam ratanānaṃ appamāṇagūṇatam⁹ dassa-
tvā sappamāṇe¹⁰ satte dassetum „pamāṇavantaṇi sirīṃsapāni“¹¹ 10
ahi vicchikā¹² satapadi¹³ uppānābhi sarabū¹⁴ mūsikā¹⁵ ti āha.

Tattha sirīṃsapāni¹⁶ sabbadiphaṇṭhānaṃ¹⁷ nāma, te hi saratū gā-
chānti sīma¹⁸ vā sapanti¹⁹ sirīṃsapa²⁰, ahi²¹ ādi tesu satapato vāseṇa-
naṃ, tattha uppānābhi²² makkaka, tassa hi vāhito anussarāpetum²³ suttam
nikkhamati, tasmā uppānābhi²⁴ vuccati, sarabū²⁵ ti phoragolika.

13

Iti Bodhisatto „yaṃsā etesaṃ antorāgādayo pamāṇakārā
dhammā atthi tasmā etāni“²⁶ sirīṃsapāni²⁷ pamāṇavantaṇi²⁸
dassetvā „appamāṇānaṃ tinnam ratanānaṃ“²⁹ ānubhāveṇa ime
no³⁰ pamāṇavanta³¹ rattimdivam³² parittakammaṃ³³ karontā³⁴
'ti evam „tinnam ratanānaṃ gūṇāni“³⁵ anussarathā³⁶ 'ti vatvā 20
tato uttarim³⁷ kattabbasā dassetum imam gātham āha:

3. Katā me rakkhā, katā me parittā,

paṭikkamanta bhūtāni,

so 'haṃ namo Bhagavato

namo sattannaṃ Saṃmāsambuddhāna ti. 105.

25

¹ B¹ pamāṇamākarāṇaṃ, K B² pamāṇakāraṇaṃ. ² B¹ -ratanānaṃ. ³ B¹ lokuttaro. ⁴ so
B¹, K tinnam, B² tassa. ⁵ B¹ saṅgho. ⁶ B¹ appamāṇatam. ⁷ B¹ appamāṇo. ⁸ B¹ sarīṃsa-
pāni. ⁹ B¹ -kā. ¹⁰ B¹ -ā. ¹¹ B¹ B² -sarapāni. ¹² B¹ sarīṃsapāni ti. ¹³ B¹ -jantika-
vantaṇaṃ. ¹⁴ B¹ sarabū. ¹⁵ B¹ palasitū. ¹⁶ B¹ sarīṃsapāni. ¹⁷ B¹ ahiṇṇi. ¹⁸ B¹ B²
uppānābhiṇṇi. ¹⁹ B¹ B² -mūsikā. ²⁰ B¹ -sappamāṇa. ²¹ B¹ B² sarīṃsapāni. ²² B¹
amita tinnam ratanānaṃ. ²³ K -no, B¹ -ti. ²⁴ B¹ -adde parittā. ²⁵ B¹ rattimdivam
²⁶ B¹ parittakā. ²⁷ B¹ -ratanānaṃ gūṇāni. ²⁸ B¹ -uttari. ²⁹ B¹ amita me.

Tathā katā me vaṭṭhā u mayā satthasāyaguna anussarantena attano
 vaṭṭhā gatti kām, katā me paṭṭissā u paṭṭānam pi me¹ attano katam, paṭṭi-
 kamanā bhāṣānāṃ mayi abhayaḍḍhāyā² bhūṭāni paṭṭikamanā ajāgarhanta,
 so haṃ namo bhāgavato ti so akāro evam kaṭaparitā sūtasā, paṭṭibha-
 5 tassa vaṭṭhaṃpi Buddhassa bhāgavato namo karoma, namo satthasānam
 Sammasambuddhinaṃ u vasaṇa pana aṭṭa paṇḍityā³ paṭṭibhāṇena
 satthasānam Sammasambuddhinaṃ namo karoma.

Evam „namakkāraṃ karontāpi“ satthā buddhe anussarantā⁴
 11¹ Bodhisatto isigapassa imāni parittāni bandhītva añāsi.

10 Aṭṭa pana paṭṭhāya⁵ devāni gaṇhāni cattāni abhayaḍḍhā⁶ mustāya dīpa-
 tassa odāṭṭhānāḍḍhākarasena vā devānaṃ mustābhāvanānaṃ dīpatassa itani
 parittāni idāni vuttāni ti vedāṭṭhāni, añāsa vā kāmāni pariyeṭṭhāni.

Tato paṭṭhāya isigāno Bodhisattinaṃ⁷ evāde itatvā mettāni
 bhāvesi, Buddhaguna anussari. Evam tesu Buddhaguna anussa-
 12 rantena yeva sabbe dīghajātikā paṭikkamissa. Bodhisatto pi
 Brahmavihāre bhāvetvā Brahmaloḥa-parāyaṇo ahoṣi.

Satthā imāni dhammasaṇāni āharitvā jātakāni samodhānesi:
 „Tadā isigāno Buddhaparisaṃ ahoṣi, gūḇasatthā pana akāro evā“ 11.
 Khandhavattujātakāṃ⁸.

20

4. Vīrakajātaka.

Api Vīraka paṇṇesitū⁹. Idam Satthā Jetavane viharanto
 Sugatālayaṃ ārabhā kathaṃ. Devadottaṃ¹⁰ parimaṃ gaṇetvā
 āgatesu hi¹¹ theressu Satthā „Sāriputta, Devadatto tamhe devā kiṃ
 akāṇṇi“ pucchitvā „Sugatālayaṃ paṇṇesitū“ vutta „amāhe Sāriputta
 22 idāṃ“ eva Devadatto mama anukiriyāni karontā vīraṇā¹² patto, pubbe
 pi paṇḍitū¹³ vutta theressu yācāti attānaṃ āharī:

¹ B¹ omīta me. ² B² abhayaḍḍhāyānāṃ. ³ B³ -ya. ⁴ D⁴ B⁴ -to pi. ⁵ B⁵ aḍḍa arāha.
⁶ K⁶ omīta paṭṭhāya. ⁷ K⁷ abhayaṇa. ⁸ B⁸ omīta odāṭṭha - - - bodhisattinaṃ.
 B⁹ B⁹ Khandhavattakāṃ. B¹⁰ aḍḍa tathāya. ¹¹ so B¹¹ B¹¹; K¹¹ paṇṇesitū. ¹² K¹² deva-
 ḍḍhāna. ¹³ B¹³ omīta hi. ¹⁴ B¹⁴ -si.

Atiṭṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmadatto rājjaṃ kārente
 Bodhisatto Himavantaṭṭapadeso udakakāḷakayoniyaṃ nibbatti-
 tvā¹ ekūṇṇa sarāṃ upanissāya vasi². Virako ti 'essa nā-
 maṃ ahoṣi. Tada Kāsiraṭṭhe³ dubbhikkhaṃ abhosi. Manussa
 kākabhaddhāṃ vā dātum⁴ yakkhaṇāgabalikkammaṃ vā karam⁵
 nāsakkhimaṃ⁶. Chātakaraṭṭhato kākā yehbūyena araṇṇiṃ
 pavasiṃhaṃ. Tatth⁷ eko⁸ Bārāṇasīvāsī⁹ Savitthako¹⁰ nāma kāko
 kākīṃ adāya Virakassa vasaṇaṭṭhānaṃ gantvā taṃ sarāṃ
 nissāya ekamanto¹¹ vāsāṃ kappesi. So ekadivasāṃ tasmāni sare
 gocarāṃ gaḥanto Virakāṃ sarāṃ otaṛitvā macche khādītva¹²
 pacuttaritvā sarāṃ sukkhāpentāṃ¹³ diṣṣā „imaṃ kākāṃ“
 nissāya sakkā bahū¹⁴ macche laddhūṃ, imaṃ upaṭṭhahissāmīti¹⁵
 taṃ opasamkamitvā „kiṃ sammā“ ti vutte „icchāmi taṃ sāmi
 upaṭṭhātum“ ti vatvā „sadhū“ ti tena¹⁶ sampatiucchita tato
 paṭṭhāya upaṭṭhāsi. Virako pi tato paṭṭhāya attano yāpana-
 mattāṃ khādītva macche oddharitvā Savitthakassa¹⁷ deti. So
 pi attano yāpanamattāṃ khādītva seṣāṃ kākīyā deti. Tassa
 aparabhāge māno oppajji: „ayam pi udakakāko kālako, aham
 pi kālako, akkhituṇḍapādehi pi etassa ca mayhaṃ ca“ nānuttāṃ
 n' atthi¹⁸, ito paṭṭhāya imiṃ gahitamacechehi¹⁹ mayhaṃ kam-
 maṃ n' atthi, aham eva gaṇhissāmīti²⁰ so Virakāṃ opa-
 kamitvā „samma ito paṭṭhāya aham eva sarāṃ otaṛitvā m' eche
 gaṇhissāmīti“ vatvā „na tevaṃ samma udakāṃ otaṛitvā macche
 gaṇheṇasakkakulo“ nibbatto, mā nassīti²¹ tena vāriya āno pi
 vacanāṃ anādiyitvā sarāṃ aruḥa²² udakāṃ pavasiṭvā unmaḍ-
 janto²³ sevālaṃ choditvā²⁴ nikkhamitvā nāsakkhi²⁵, sevālantare
 laggi, aggatundam eva paṇḍhāyi, so nirossaṅgo²⁶ anto udake²⁷

¹ K nibbattava. ² K vasi. ³ B chātakaraṭṭhe. ⁴ B dātum. ⁵ B nāsakkhima.

⁶ B nāsakkhi. ⁷ K tathā. ⁸ K bārāṇasīvāsī. ⁹ B bārāṇasīvāsī. ¹⁰ B pavitthako. ¹¹ so K B; B āka-
 tamantāṃ. ¹² B sakkhāp-. ¹³ B udakakālam. ¹⁴ B B bahū. ¹⁵ B omiṭa tena.

¹⁶ B pavitthakassa. ¹⁷ B etassa mayhaṃ. ¹⁸ B nānākamānāsi. ¹⁹ K-macche. ²⁰ K

gaṇhissakkakulo. ²¹ B otaṛitvā. ²² B unmaḍjanto, B unmaḍjantāno. ²³ so K B;

B khādītva. ²⁴ B na sakkhi. ²⁵ so B; B nirossaṅgo, K nirossaṅgo. ²⁶ K

udakeṇ corr. to udake.

yeva jīvitakkhayaṃ pāṇi. Ath' assa bhariyā āgamanam¹ apas-
samānā² pavattim jānanattham Virakassa santikaṃ gantvā „sāmi
Savitṭhako³ na paññayati⁴, kahaṃ nu kho“ ti pucchamānā pa-
(hamā) gātham āha:

- 8 1. Apī Viraka passesi⁵ sakunam mañjubbhānakaṃ⁶ (Dhp. p. 106.)
mayūragivasaṃnikāsam patim mayham Savitṭhakan⁷ ti. 106.

Tattha apī Viraka passesi⁵ xind Viraka apī passesi⁴, mañjubbhā-
nakaṃ ti⁶ mañjuhhāninaṃ, 20 ti rāgasaṃma madharaṃsaro na patiti maññati,
tamā evam āha, mayūragivasaṃnikāsaṃ ti mayūragivasaṃnikāsaṃ⁷

- 19 Tam sutvā Virako „āma jānāmi te sāmikassa gatattṭhānaṃ“
ti vatvā dutiyaṃ gātham āha:

3. Uḍakathalacarasā pakkhino
nīccam āmakamacchakabhojino
tassānukaram Savitṭhako
13 sevāle paliguṇṭhito¹¹ mato ti. 107.

Tattha uḍakathalacarasā ti uḍaka ca¹² thala ca -aritaṃ samatthassa,
pakkhino ti atṭṭhaṃ sandhāya vadati, tassānukaresu ti tassa anukaranto¹³,
paliguṇṭhito¹⁴ mato ti uḍakam pavattitā sevāleṃ chhīṇṭirā nikkhamitvā
saṅkham sevālepariyonaddho¹⁵ mato uḍaka yeva mato, passa etassa¹⁶ tūḍam
20 dasseti¹⁷.

Tam sutvā kākī¹⁸ paridevītvā Bārāṇasim eva agamāsi.

Suttā imam dhammadessanāṃ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā Savitṭhako¹⁹ Devadatto ahuṃ. Virako paṇa aham evā“ ti.
Virakajātakaṃ²⁰.

¹ sa B' Bp; K āgataṃ. ² B' adda tam. ³ B' pavitṭhako. ⁴ B' paññayati. K pavhāyati.
⁵ sa B' Bp; K passasi. ⁶ B' mañjubbhāninaṃ. ⁷ B' samānamhaṃ pavitṭhāna. ⁸ K
passasi. ⁹ K passati, B' passasi. ¹⁰ K omite mañjubbhāninaṃ, B' mañju-
bhāninaṃ. ¹¹ K -samānamhaṃ. B' -samānamhaṃ. ¹² B' pavitṭhito.
¹³ B' pavitṭhito. ¹⁴ B' omite ca. ¹⁵ B' tassaṃ. ¹⁶ K -maddho ca. te -maddho.
¹⁷ B' dasseti. ¹⁸ B' dasseti. ¹⁹ B' kākī. ²⁰ B' pavitṭhako. ²¹ B' adda
samattham.

5. Gaṅgeyyajātika.

Sobhasi macchā gaṅgeyyā¹ ti. Idam Satthā Jetarane
 viharanto dve daharabbhikkhū² ārabhā kathesi. Te kira dve³
 Sāvatthi-rāso kulaputtā sāsane pubbaññitā asobhahhāramam⁴ anu-
 yuññitvā⁵ rūpapaṇṇasakā⁶ hatvā rūpaṃ upalārentā⁷ vicarīman. Te
 ekadivasaṃ āram sobhasi, aham sobhāmīti⁸ rūpaṃ nissāya nippanna-
 vivadā avidāre vīsinnā ekam ambhalla-kathesāṃ diāvā⁹ eso ambhakaṃ
 sobhanahhāram¹⁰ vā asobhanahhāram¹¹ vā jānissatīti¹² tañ¹³ upasañ-
 kamitvā „bhante ko amheṃ sobham¹⁴“ ti pucchāmusi. „Āvuso tam-
 hehi aham eva sobhanatara¹⁵“ ti āha. Daharā „ayam ambhako
 ambhā pucchitam akathetvā apucchitam kathesīti¹⁶ tañ paribhāsā¹⁷
 pakkamāsam. Sā¹⁸ tesam kiriyā bhikkhuanaghe pākāṭā jānā. Ath¹⁹
 ekadivasaṃ dhammasabbhāyāṃ kathasā samuṭṭhāpesuṃ āvuso mahalla-
 katheso kira te rūpanissitako dahare lajjāpesuṃ. Satthā āgantvā „kāya
 na ttha bhikkhave etarahi kathāya sammāsaṃā²⁰“ ti pucchitvā „imāya
 nānā²¹“ ti vutte „nā bhikkhave ime daharā (dān) eva rūpapaṇṇasakā²²,
 pubbe p²³ ete²⁴ rūpaṃ eva upalārentā²⁵ vicarīma²⁶“ ti tatra attham
 āhāri:

Attā Dārānasiyam Brahmadaṭṭe rajjāṃ karente
 Bodhisatto Gaṅgātthe rukkhadevatā²⁷ ahoṣi. Tada Gaṅgā-
 Yamunānāṃ samāgamanaṭṭhāne²⁸ gaṅgeyyo ca yāmuneyyo ca
 dve macchā „aham sobhāmī, tvam sobhasīti²⁹ rūpaṃ nissāya
 vivadamānā³⁰“ avidāre Gaṅgāya tate³¹ kacchapāṃ nippannaṃ diāvā
 „eso ambhakaṃ sobhanahhāram³² vā asobhanahhāram³³ vā jā-
 nissatīti³⁴ tañ upasañkamitvā „kin³⁵“ nu kho samma kacchapa
 gaṅgeyyo sobhati³⁶ udāho yāmuneyyo³⁷“ ti pucchīma. Kacchapo
 „gaṅgeyyo pi sobhati yāmuneyyo pi, tamhehi pana dvīhi aham
 eva atirekatarāṃ sobhāmīti³⁸ imam attham pakāseṃto paṭhamāṃ
 gātham āha:

¹ B¹ sobhasi maccho geyeyo. ² B² daharabāhāyako bhikkhu. ³ B³ amhe dve. ⁴ aa
 K B⁴, B⁵ asobhahhāram. ⁵ K anam-. B⁶ anuyuññitā. ⁶ K rūpapaṇṇasak. ⁷ B⁷
 upalārenta B⁸ -lārenta. ⁸ B⁹ sobhas-. ⁹ B¹⁰ asobhas-. ¹⁰ K amhe tam. ¹¹ B¹¹
 sobhaso. ¹² B¹² -sattā. ¹³ B¹³ amhe tā. ¹⁴ K rūpapaṇṇa-. ¹⁵ B¹⁵ pi te. ¹⁶ K upa-
 lārentā. B¹⁷ upalārentā. B¹⁸ upalārento. ¹⁹ B¹⁹ rukkhadevatā. ²⁰ B²⁰ samāgamanaṭṭhāne.
²¹ all three MSS. etā-. ²² B²² gaṅgātthā. ²³ B²³ kin. ²⁴ K sabbam, B²⁵ sobhaso

1. Sobhanti macchā gaṇḍeyyā¹, atha sobhanti yāmunā²,
catuppad'āyam³ puriso nigrodhaparimandalo
Isakāyatagivo ca⁴ sabbe va atirocatīti. 108.

Tathā catuppadāyā⁵ ti catuppada ayaṃ, puttiko ti attānāṃ sandāyā⁶
2 tadā, nigrodhaparimandalo ti anjāso nigrodho viya parimandalo, Isakā-
yatagivo⁷ ti vāṭṭhī⁸ viya Isatagivo⁹, sabbe va atirocatīti eva saṅgha-
nassampanno kacchapo sabbe¹⁰ atirocatī, aham eva sabbe tasmā atikkamīvā so-
bhamā¹¹.

- Macchā tassa katham sutvā „ambho¹² pāpācchapa
10 ambhehi pucchitāṃ akathetvā aññam eva kathesi¹³“ vatvā du-
tīyam gātham āharesi:

2. Yam pucchito na tam akkhā¹⁴, aññam akkhāti pucchito,
attappasamsako poṣo nāyam asmāka¹⁵ ruccatīti. 109.

Tathā attappasamsako¹⁶ ti attānāṃ pasamsasāṇāṃ attakamasako¹⁷
15 poṣo¹⁸, nāyam asmākaṃ ruccatīti ayaṃ pāpācchapo asmākaṃ na ruccatī
na āhamatī kacchāpaso upari odākaṃ khīpātvā sakattānaso eva agamiso.

Sattāṃ imāṃ dāsaṇaṃ¹⁹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
eva macchā dukarabhikkhū abhesuṃ, kacchapo mahāṇṭako²⁰, imassa
pama kāraṇassa paṇḍukkhakāṇhā Gaṇḍātīre nibbatarukkhaderatā paṇa
20 aham eva“ ti. Gaṇḍeyyajātakaṃ²¹.

6. Kuruṇḍamiga-jātaka.

lūgha vaddhamayam²² pāsaṇ ti. Idam Sattāṃ Vajjivane
vihārato Devadattaṃ ārabhā kathesi. Tadā hi Sattāṃ „Devadatto
radhāya parisaṅkhatī²³“ sutvā „na bhikkhavo idāṃ²⁴ eva Devadatto
25 mayhaṃ radhāya parisaṅkhatī, pubbe pi parisaṅki²⁵ yerā²⁶“ ti vatvā
attāṇaṃ āhri:

¹ B¹ sobhanti maccho gaṇḍeyyo. ² B² ambhanti yāmunā. ³ B³ catuppadāyāṃ.

⁴ K ca. ⁵ B⁵ catuppadāyāṃ puriso. ⁶ B⁶ adda cā. ⁷ B⁷ aiaṇḍa. ⁸ B⁸ adda ca.

⁹ B⁹ adda va. ¹⁰ B¹⁰ adda tadāhi. ¹¹ K amha. ¹² B¹² akkha. ¹³ B¹³ ambhikkha.

¹⁴ B¹⁴ atthapassamsako. ¹⁵ B¹⁵ atthakamasako. ¹⁶ K pāpo. ¹⁷ B¹⁷ dhammadāsaṇaṃ.

¹⁸ B¹⁸ adda bhikkhū abhesi. ¹⁹ B¹⁹ adda paṇḍamaṇḍa. ²⁰ Cfr. Journal R. A. S. 1876
T. p. 8. ²¹ B²¹ rajja. ²² B²² -akkhatī.

Aññe Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ kāreṇṭe
 Bodhisatto kurungamigo hutvā araṇṇe ekasāsa sarassa ariḍḍe
 ekasmiṃ gumbe vāsaṃ kappeṣi. Tassa' eva' sarassa ariḍḍe
 ekaṃmiṃ rukkhagge satapatto nisīdi. Sarassmiṃ pana kacchapo
 vāsaṃ kappeṣi. Evaṃ te tayo pi sahāyā aññamaññaṃ piya- 1
 samvāsaṃ vasiṃsu. Ath'eko migaluddako araṇṇe caranto¹ paṇi-
 yatitthe² Bodhisattassa padavalāṇaṃ³ diṣvā lohanigaḷasādisaṃ⁴
 vaddhamayaṃ⁵ pāsaṃ oḍḍetvā⁶ agamāsi. Bodhisatto paṇiyam⁷
 pātuṃ āgato paṭhamayaṃe yeva⁸ pāse bhojhitvā baddharāvaṃ⁹
 ravi. Tassa tena saddena rukkhaggato¹⁰ satapatto udakato ca 10
 kacchapo āgantvā „kin nu kho kātābhaṃ“ ti mantayimāsu. Atha
 satapatto kacchapāṃ āmantetvā „samma tava dantā atthi, tvaṃ
 imāṃ pāsaṃ chinda, ahaṃ gantvā yathā so nāgacchati tathā
 karissāmi, evaṃ amhehi dvīhi pi“ kataparakkamoua sahāyo
 no jīvitaṃ labhissatthi¹¹ imāṃ atthaṃ pakāseṇto paṭhamāṃ 15
 gāthāṃ āha:

1. Iḷḷha vaddhamayaṃ pāsaṃ chinda dantehi kacchapa,
 ahaṃ tathā karissāmi yathā n' ehi¹² luddako ti. 110.

Kacchapo sammavarattani khāditaṃ ārabhi. Satapatto
 luddassa vāsanagāmaṃ gato¹³. Luddo paccāsakāle yeva sattim 20
 gahetvā nikkhami. Sakunō tassa nikkhamanabhāvaṃ ātvā
 vassitvā pakkhe pappothetvā¹⁴ taṃ paredvārena¹⁵ nikkhamantaṃ
 mukhe pahari. Luddo¹⁶ „kālakappisakugeṇ' amhi pahaṇo“ ti
 nivattitvā thokaṃ sayitvā puna sattim gahetvā oṭṭhāsi. Sakunō
 „ayaṃ paṭhamāṃ paredvārena¹⁷ nikkhamto, idāni paccima- 25
 dvārena nikkhamissatthi“ ātvā gantvā¹⁸ paccimāgehe nisīdi.

¹ B' sarassa. ² B' vasiṃsu. ³ B' paṇiyatitthe. ⁴ K' -lohanāsaṃ, B' -lohanāsaṃ. ⁵ both MSS. -viggata-. ⁶ B' vassitvā. ⁷ B' oṭṭhāsi. ⁸ B' paṇiyam. ⁹ K' ra. ¹⁰ B' baddharāvaṃ. ¹¹ K' rukkhagge. ¹² B' amhi pi. ¹³ K' oṭṭhāsi, B' uṭṭhāsi. ¹⁴ B' oḍḍa ariḍḍe rukkhagge nisīdi. ¹⁵ B' pappothetvā. ¹⁶ B' paṭima-. ¹⁷ K' luddako. ¹⁸ B' pūrima-. ¹⁹ B' amhi gantvā.

- Luddo¹ pi „puredvārena² me nikkhamantena kālakaṇṇisakuno
 diṭṭho, idāni pacchimadvārena nikkhamissāmīti“ pacchima-
 dvārena nikkhami. Sakuno puna vassitvā gantvā³ mukha pahari.
 Luddo puna pi kālakaṇṇisakupena pahato⁴ „na me esa⁵ nikkha-
 5 mitum deḍḍi“ nivattitvā yāva aruṇuggamana sayitvā aruṇavelāya⁶
 sattim gahetvā nikkhami. Sakuno vegena gantvā „luddo
 āgacchatīti“ Bodhisattassa kathesi. Tasmiṃ khago kacchapena
 ekam eva vaddham⁷ ṭhapetvā sesavaratta⁸ khādītā honti. Dantā
 pan⁹ aasa patanākārappatta jātā, mukham lohītamakkhitaṃ¹⁰.
 10 Bodhisatto luddaputtaṃ sattim gahetvā asanivegena āgacchantaṃ
 diṅvā taṃ vaddham¹⁰ chinditvā vanaṃ pāvisi. Sakuno ro-
 khagge nisīdi. Kacchapo pana dubbalatta¹¹ tatth¹² eva upajji.
 Luddo kacchapam¹² pasibhake pakkhipitvā ekasmiṃ khaṇṇe
 laggesi. Bodhisatto nivattitvā olokento kacchapassa¹³ galita-
 15 bhāvānāṃ ṇatvā „sahāyassa jīvītaḍānaṃ dassāmīti“ dubbalo viya
 hutvā luddaassa attānaṃ dassesi. So „dubbalo esa bhavissati,
 māressāmi na“ ti sattim ādāya anubandhi. Bodhisatto nāti-
 dūre naḍḍeṣsanne gacchantaṃ taṃ ādāya araṇṇaṃ pāvisi, dūraṃ
 gatabhāvaṃ ṇatva padaṃ¹⁴ vañcetvā aññena maggena vātavegena
 20 gantvā aññena pasibbakam akkhipitvā bhūmīyaṃ pātetvā phāle-
 tvā¹⁵ kacchapam nihari. Satapatto pi rukkhā otari. Bodhisatto
 dvīṇaṃ pi oyādaṃ dadamāno „aham tumhe nissaya jīvītam
 labhīm, tumhehi pi¹⁶ sahāyassa kattabbam mayham kataṃ, idāni
 luddo¹⁷ āgantvā tumhe ganheyya, tasmā samma satapatta tvaṃ
 25 attano puttako gahetvā aññattha yāhi, tvaṃ hi samma kacchapa
 udakam pavasā¹⁸“ ti āha. To tathā akāheu.

Sattā abhisambuddho hutvā dutiyaṃ gātham āha:

¹ B¹ luddho. ² B¹ purima-. ³ B¹ omitta gantvā. ⁴ B¹ pahato. ⁵ B¹ na Jant
 essa. ⁶ so K B¹; B¹ aruṇuggamanaavelāya. ⁷ B¹ vattam. ⁸ B¹ sesa-. ⁹ B¹ oru-
 kato lohītam peggavati. ¹⁰ K baddham; B¹ bandhanam; B¹ bandham. ¹¹ B¹ dapp-
 lattaṃ. ¹² B¹ B¹ 443 gahetvā. ¹³ so B¹ B¹; K kacchapam. ¹⁴ so K B¹; B¹ patam.
¹⁵ B¹ omitta phāletvā, K phājetvā. ¹⁶ B¹ omitta pi. ¹⁷ B¹ pavasā.

1. Kaccapao pāvisi vārim, kuruṅgo pāvisi vaṇṇi,
asatapatto dumaḅḅambhā sūre pulle apānayitī. 111.

Tatthā apānayitī apānaya, gahetvā agamāsīti¹.

Luddo tam ihānaṃ āgantvā² kaṇḍi³ āpassitvā chinnaapasibha-
kam gahetvā domanaṣṣupatto attano geham agamāsi. Te pi
tayo sabhāyā yāvajivam viṣṣāsam acchiṇḍitvā yathākaṇṇam gaṇā.

Satthā imam deṇḍam āharitvā jātakam sammādhānesi: „Tadā luddo
Devadatto ahoṣi. satapatto Sāriputto, kaccapao Moggallāno, kuruṅga-
migo⁴ pana āham evā⁵ 'ti. Kuruṅgamigajātakam⁶.

7. Assakajātaka.

30

Ayam assakarājena⁷ 'ti. Idam Satthā Jetavāso viharanto
purāṇadutiyyikapaloḅḅanam⁸ ārabhha kaṭhesi. So hi bhikkhu
Satthārū „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhu⁹ ukkaṇṭhuto¹⁰ ti paṭṭho „saccaṃ“
ti vatvā „kena ukkaṇṭhūpito sūti¹¹“ vutto „purāṇadutiyyakāyā¹²“ 'ti āha.
Attha naṃ Satthā „na idāṃ¹³ eva¹⁴ tassa bhikkhu lūhiyā sineho taya¹⁵
sīthi, pubbe pi tvaṃ tam māsāya mahādukkham¹⁶ patto¹⁷“ ti vatvā
attano āhāsi:

Attite Kāsiraṭṭhe¹⁸ Potalināmanagare¹⁹ Assako nāma
rājā rajjam kāresi. Tassa Ubbari²⁰ nāma aggamahesi²¹ piyā
ahoṣi²² manāpā abhirūpā dassantiyā²³ atikkanta²⁴ mānasaṃ²⁵
vaṇṇaṃ appattā dībavannaṃ. Sā kalam akāsi. Tassa kālakiri-
yāya rājā sokābhikkhāto ahoṣi dukkhi²⁶ dummano. So tassa
saritram doniyam nipaṭṭhāpetvā tolakalale²⁷ pakkhāpetvā heṭṭhā-
mañce ṭhapāpetvā²⁸ nirāhāro rodamaṇo paridevamaṇo nipaṭṭhi.

¹ B' apānaya; sīḍḍata pāchāḍḍi sītho. ² so K B'; B' patvā. ³ B' kaṇḍi. ⁴ B' kuruṅgamigajā. ⁵ B' aḍḍa chetham. ⁶ B' -paṃ, K -dō-. ⁷ K amisa bhikkhu. ⁸ K omisā idāneva. ⁹ K ajjho nahl, B' B' taya sineho. ¹⁰ B' -dukkhappatto. ¹¹ B' kaṭṭharattho. ¹² K potale-, B' B' pātāl-. ¹³ B' B' upari. ¹⁴ so B' B', K -utā. ¹⁵ B' omisā ahoṣi. ¹⁶ B' aḍḍa ahoṣi. ¹⁷ K -ta. ¹⁸ B' manasaṃ. ¹⁹ K B' dukkhi. ²⁰ B' B' -tam. ²¹ B' omisā heṭṭhā- -tvā.

Mātsipitaro avasesañātaka mittānaccā¹ brāhmaṇagahapatikā-
 dayo² pi „mā sseci mahārāja, aniccā saṃkhārā“ ti ādino va-
 danti saññāpetum nāsakkhiṃsa. Tassa vilāpantass³ eva satta
 divasā atikkantā. Tada Bodhisatto pañcābhinnādaṭṭhasamā-
 2 pattiḷābhitaṭṭhaso⁴ hutvā Himavantapadeso viharanto ālokaṃ
 vadḍhetvā dībheṇa cakkhuna Jambudīpaṃ olokento taṃ rājānaṃ
 tathā paridevamānaṃ diṇvā „etassa mayā avassayena bhavi-
 tabban“ ti iddhānubhāveṇa ākāse uppatitvā rañño uyyāne otaritvā
 maṅgalasīlāpatte kaṇṇanapaṭimā vīya nisīdi. Ath⁵ eko Potali-
 10 nagaravāsī⁶ brāhmaṇapamāṇavo uyyāpaṃ gato Bodhisattāṃ diṇvā
 vadḍitvā nisīdi. Bodhisatto tena saddhiṃ paṭisaṃhāraṃ katvā
 „kiṃ māgava rājā dhammiko“ ti pucchī. „Ama bhante
 dhammiko rājā, bhariyā paṇ⁷ assa kāḷakatā, so tassā sariraṃ
 doniyaṃ pakkhipāpetvā vippalāpamāṇo uipanno, aji⁸ assa⁹
 15 sattamo divaso, kiṃsa tumhe rājānaṃ evarūpā dukkhā na mo-
 cetha, yuttam na kho tumhādisesu allavantesu vijjāmaṇesu
 rañño evarūpaṃ dukkhaṃ anubhavitum“ ti. „Na kho ahaṃ¹⁰
 māgava rājānaṃ jānāmi, kace paṇa so āgantvā maṃ puccheyya
 ahaṃ ev¹¹ assa tassā nibbattaṭṭhānaṃ ācikkhitvā rañño santike
 20 yeva¹² taṃ kathāpeyyam“ ti. „Tena hi bhante yāva rājānaṃ
 ānemi tāva idh¹³ eva nisīdatha“ ti¹⁴ māgavo Bodhisattaṃ
 paṭiññam gahetvā rañño santikaṃ gantvā tam atthaṃ ārocetvā
 „tassa dībbacakkhukaṃsa santikaṃ gantum vattatīti“ āha. Rājā
 „Ubbharīṃ¹⁵ kira daṭṭhumaṃ labhissāmi“ ti¹⁶ tūṭhamāṇaso ratham
 25 abhirūhitvā¹⁷ tattha gantvā Bodhisattāṃ vadḍitvā ekamantaṃ
 nisīno „saccam kira tumhe deviyā nibbattaṭṭhānaṃ jānātha“ ti
 pucchī. „Ama mahārājā“ ti. „Kathā nibbatta“ ti. „Sā kho
 mahārāja rūpasmiṃ ñeva“ maddā pamādaṃ āgamaṃ kalyāṇa-
 kammaṃ akatvā lūnaṃsiṃ ñeva“ uyyāne gomayapāṇakayoniyaṃ

¹ B mittānaccassa. ² B brāhmaṇasena. ³ B paṇa abhinnā. ⁴ B B pāṇa. ⁵ ⁶ B aji. ⁷ B paṇ. ⁸ B ka. ⁹ B aji. ¹⁰ B aji. ¹¹ B aji. ¹² B aji. ¹³ B aji. ¹⁴ B aji. ¹⁵ B aji. ¹⁶ B aji. ¹⁷ B aji.

¹⁸ E -rahitvā, B -rūpāhitvā. ¹⁹ E -sammā ñeva, B -sammā yeva.

nibbatti¹ ti. „Nāhaṃ saddahāmiti“. „Tena hi te dassetvā
 kathāpemi²“ ti. „Sādhu kathāpethā“ ti. Bodhisatto attano ānu-
 bhāvena „ubho pi gomayapānukā³ vattayamānā⁴ raṇṇo purato⁵
 āgacchantu“ ti tesaṃ āgamanam akāsi. Te tath' eva āga-
 miṃhaṃ⁶. Bodhisatto tam dassento „ayan te mahārāja Ubbari⁷
 devi, tam jahitvā⁸ gomayapānaka⁹ pacchato āgacchati, passa¹⁰
 na¹¹ ti āha. „Bhante Ubbari nāma gomayapānakayoniya¹²
 nibbattissatthi¹³ na saddahāmi¹⁴ ahaṃ“ ti. „Kathāpemi naṃ
 mahārāja“ ti. „Kathāpetha bhante“ ti. Bodhisatto attano
 ānubhāvena tam kathāpento „Ubbarāti“ āha. Sā mānusa-
 bhāsāya¹⁵ „kiṃ bhante“ ti āha. „Tvaṃ atitattabhāve¹⁶ kā
 nāma ahoṣi¹⁷“. „Bhante Assakaraṇṇo aggamahesi¹⁸ Ubbari¹⁹
 nāma ahoṣi²⁰ ti. „Kiṃ pana te idāni Assakarājā piyo udāhu
 gomayapānako“ ti. „Bhante sā²¹ mayhaṃ purimajāti²², tadā
 ahaṃ imasmim uyyābe tena saddhim rūpasaddagandharasa-
 phoṭṭhabbe²³ anubhavamāna vicarim, idāni pana me bhavasam-
 khapagatakālato²⁴ paṭṭhāya so kiṃ hoti²⁵, ahaṃ hi idāni
 Assakarājānam māretvā tassa galalohitena mayhaṃ sāmikassa
 gomayapānaka²⁶ pāde makkheyyaṃ“ ti satvā parisamajjhe
 manussabhāsāya ima gāthā avoca:

1. Ayam Assakarājena deṣo vicarito mayā
 anukāmayānukāmena²⁷ piyena patinā saha. 112.
2. Naveṇa sukhadukkhena porāṇam apūthiyati²⁸,
 taṃsā Assakaraṇṇā va²⁹ kiṃ piyataro mama ti. 113.

Tathā ayam Assakarājena deṣo vicarito mayā ti ayam manasiyo³⁰
 uyyānapadeṣo pubbe mayā Assakarājena saddhim vicarito, anukāmayānukā-
 māmena³¹ ti anu ti nipātamanta, mayā tam kamayamānaya tena man-

¹ B¹ B² -pessamiti. ² B¹ -gihitvā. ³ K¹ -vaddhamānā. B² vattamānā. B³ vattiya-
 mānā. ⁴ B¹ edda gomayapānakaṃ saddhi. ⁵ B¹ āgacchanta te. ⁶ B¹ jahitvā.
⁷ B¹ -pānaka. ⁸ B¹ -passatha. ⁹ K¹ -gomayoniya. ¹⁰ B¹ nippattasi. ¹¹ B¹ B²
 manasa-. ¹² B¹ akkhamābhavāna. ¹³ B¹ -ti. ¹⁴ B¹ appari. ¹⁵ B¹ bhāmanā so.
¹⁶ B¹ -jāṭṭya sāmiko. ¹⁷ B¹ -saddam-. ¹⁸ B¹ -gatanakā-. ¹⁹ B¹ so kiṃ hoti.
²⁰ B¹ anukāmasakāmena. ²¹ K¹ -thipīya. B¹ -āhīpiti. ²² B¹ -rudhoca.

kāṇṇamānena¹ 'ti ettha², piya³ 'ti tamhi⁴ atthahāre piyena, navena sukkha-
dukkhena porāṇam apīthīyati⁵? bhante navena hi sukkhena porāṇam
sukkam navena ca⁶ dukkhena porāṇam dukkham pīthiyati⁷ paṭicchādiyati⁸, eva⁹
lokassa¹⁰ dhammasi ti dipeti, tasmā Assakarañña¹¹ va¹² kiṇe piyatara me-
ssa¹³ 'ti yasmā navena porāṇam pīthiyati¹⁴ tasmā mama Assakaraṇato satagunena
sachāraggavara kiṇe va¹⁵ piyatara ti¹⁶.

Tam sūtrā Assakaraṇā vippatīsārī¹⁷ hutvā tattha iṭṭha va
kunapam niharāpetvā sisam nahātvā Bodhisattam vadditvā
nagarani pavisitvā aññāsa¹⁸ aggamahesin katvā dhammena rajjam
kāresi. Bodhisatto pi rājānam ovaditvā nisekassa katvā Hima-
vantam eva agamāsi.

Satthā hama dhammadessana¹⁹ āharitvā sacca²⁰ni pakāsetvā jānakam
samedhānesi: (Saccapariyosāna ukkaṇṭhito²¹ sotāpatti²²phalo patīti²³ham)
„Tadā Ubbari²⁴ purāṇadutiya²⁵kā aho²⁶si, Assakaraṇā ukkaṇṭhito²⁷, mā-
ssa²⁸ gava Sāriputto²⁹, tāpaso pama sām evā³⁰ 'ti. Assakajātaka³¹”.

8. Sūṇsumārajātaka.

Alam etohi ambekhi. Idam Satthā Jetavana³² viharanta
Devadattassa vadhāya parisakkana³³m ārabhha kuthesi. Tadā
hi Satthā „Devadatto vadhāya parisakkanti³⁴” sūtrā „na bhikkhave
idā³⁵” eva Devadatto mayham vadhāya parisakkati, pubbe pi pari-
sakkati yeva, sātāsamantam pi pana kātu³⁶m na sakkhī³⁷” sūtrā
atitani āhurī:

Atte Bārāṇasīya³⁸m Brahma³⁹datte rajjam kāreme
Himavantapadesa Bodhisatto kapiyoniya⁴⁰m nibbattitvā nāga-
bale thāmasampanno mahāsarīro sobhaggappatto hutvā Gaṅgā-
nivattane⁴¹ araññāyatan⁴²e vāsam kappesi. Tadā Gaṅgāya eko
sūṇsumāro⁴³ vasi. Ath⁴⁴ nasa bhariyā Bodhisattassa sarīra⁴⁵m

¹ K. -sama attho. ² H. -sama pakāsi attho. ³ H. apīthīyati. ⁴ H. amha² va. ⁵ K. pi-
thiyati, H. pīthiyati. ⁶ K. -siyati, H. -siyyati. ⁷ H. lokassa. ⁸ H. ca. ⁹ K. pi-
yathiyati. H. pīthiyati. ¹⁰ H. amha² va. ¹¹ H. adda attho. ¹² so aṭṭi three MSS.
¹³ H. adda bhikkhū. ¹⁴ K. ubbasi, H. apesi. ¹⁵ H. akkanti²bhikkhū aho²si.
¹⁶ H. adda aho²si. ¹⁷ H. satthamhi. ¹⁸ H. vatu. ¹⁹ H. gaṅgāya nī-. ²⁰ H. sūṇ-

diavā tassa¹ hadayamaṇṣe² dohalam³ uppādetvā sudhamā-
 ram⁴ āha: „āham sāmī etassa kapiṇṇjassa hadayamaṇṣam⁵
 khāditaṁkāma⁶“ ti. „Bhaddo, mayam jalagocara⁷, esa thalagocaro,
 kin ti tam⁸ gaṇhitam⁹ sakkhissāma¹⁰“ ti. „Yena tena¹¹ upā-
 yena gaṇha, sace na labhissāmi matissāmīti¹². „Tena hi mā
 bhāyi¹³, attā¹⁴ eko upāyo ti khādāpessāmi tam¹⁵“ tassa hadaya-
 maṇṣam¹⁶ ti sudhamāraṇ¹⁷ samassāsetvā Bodhisattassa Gaṇ-
 gāya pāṇiyam¹⁸ pivitvā Gaṅgātīre nisinnakāle santikaṁ gantvā
 evam āha¹⁹: „vānariṇḍa imasmim padese kasataphalāni²⁰ khā-
 danto kim tvaṁ cignatthāne²¹ yeva carasi, pāragauḍāya am-
 balabujādīnaṁ²² madharaphalānaṁ anto n²³ attāhi, kin te tattha
 gantvā phalāphalāni khāditaṁ na vattatīti²⁴. „Kumbhilarāja
 Gaṅgā mahodikā²⁵ vittigga²⁶, katham tattha gaṇissāmīti²⁷.
 „Sace gacchasi āham tam mama piṭṭhū āropetvā neṣṣāmīti²⁸.
 So tam²⁹ saddahitvā „sādha³⁰“ ti sampajjehitvā³¹ „tena hi ehi,
 piṭṭhū me abhiruhā³²“ ti ca vutte tam³³ abhiruhī. Sud-
 hamāro³⁴ thekaṁ netvā udake osidāpesi. Bodhisatto „samma
 udake maṁ osidāpesi, kin³⁵ nu kho etan³⁶“ ti āha. „Nāha
 tam dhammeso dhammatāya gaṇetvā gacchāmi, bhariyāya paṇa
 me³⁷ tava hadayamaṇṣe dohaḥo uppanno, tam āham tava hada-
 yam khādāpetukāma³⁸“ ti. „Samma, kathentena te sūdarasā
 kataṁ, sace hi amhākaṁ udaro hadayam bhaveyya sākhaḅḅesu
 carantūnaṁ cuppavicuppaṁ bhaveyyā³⁹“ ti. „Kahaṁ paṇa
 tumhe thapethā⁴⁰“ ti. Bodhisatto avidūre ekaṁ udambaram⁴¹
 pakkaphalapiṇḍisampannam⁴² dassento „pass⁴³ etāni amhākaṁ
 hadayāni ekasmiṇ udumbare⁴⁴ olambantīti⁴⁵. „Sace me

¹ K omits tassa. ² B² hadayam maṇṣe. ³ B¹ dohalam. ⁴ B¹ sudha-. ⁵ B¹ hadayam.
⁶ so B¹; K khāditaṁ, B² katham. ⁷ B¹ gaṇhitam. ⁸ B¹ sāmī. ⁹ B¹ khami. ¹⁰ B¹ so-
 dha. ¹¹ K omits tam. ¹² B¹ hadayam. ¹³ B¹ sūnamari. ¹⁴ B¹ paṇiya. ¹⁵ B¹ āham.
¹⁶ B¹ hadayamaṇṣam. ¹⁷ so K B¹; B² samassāsetvā. ¹⁸ B¹ sampajjehitvā.
¹⁹ K omits tam. ²⁰ B¹ sādha. ²¹ K vittigga, B¹ vittigga. ²² B¹ omits tam. ²³ K
 -cchi. ²⁴ so B¹ B²; K omits tam. ²⁵ B¹ kin. ²⁶ K omits me. ²⁷ B¹ thapethā.
²⁸ B¹ udambaram. ²⁹ B¹ pakkaphalapiṇḍisampannam, B² phalapiṇḍisampannam
 ekam udambaram. ³⁰ B¹ udamparasukhe. ³¹ B¹ olambantīti, K olambantīti.

hadayaṃ daksasi ahaṃ taṃ na māressāmīti¹. „Tena hi ettha
nehi maṃ, ahaṃ te rukkhe olambantaṃ dassāmīti². So taṃ
ādāya tattha agamāsi³. Bodhissatto tassa pīṭhito uppatitvā
ndumbararukkhe nisīditvā „samma bhāsaṃsumāra⁴ imeva
3 sattānaṃ hadayaṃ nāma rukkhaḃge hotīti saṃñi⁵ aho si, lālo
si⁶, ahaṃ taṃ vañcesīmi⁷, tava phalāphalaṃ taṃ eva⁸ hotu,
sarīraṃ eva pana te⁹ mahantaṃ, paññā pana¹⁰ n¹¹ atthīti¹² vata
imam atthaṃ pakāseṃto imā gāthā avoca:

1. Alam etehi ambeli jambūhi panasehi ca
16 yāni pārati samuddassa, vataṃ¹ mayhaṃ udumbara. 114.
2. Mahati vata te¹³ bondi, na ca¹⁴ paññā tadūpikā,
sumsumāra¹⁵ vañcīte ma si¹⁶, gaccha dāni yathāsukhaṃ ti. 115.

Tattha alam etehi yāni teya dīpake ditthāni etehi¹⁷ mayhaṃ alam,
vataṃ mayhaṃ udumbara ti mayhaṃ¹⁸ ayaṃ eva ndumbararukkhe vataṃ,
13 bondiṃ sarīraṃ, tadūpikā ti paññā pana te tadūpikā tassa sarīraṃ saṃ-
vattatī n¹⁹ atthi, gaccha dāni yathāsukhaṃ ti idāni yathāsukhaṃ gaccha²⁰,
n²¹ atthi te hadayaṃ²² n²³.

Sumsumāro²⁴ sahasaṃ²⁵ parājito viya²⁶ dukkhi dummano
pajjhāyanto²⁷ attano nivesanattibhāvaṃ²⁸ eva gato.

- 20 Saṭṭhā imāṃ deśanaṃ²⁹ āharitvā jātakaṃ samodhanesi: „Tadā
sumsumāro³⁰ Devadatto aho si, sumsumāri³¹ Cūḍamūnavikā³², kapiṛajā
pana ahaṃ evā³³ ti. Sumsumārajātakaṃ³⁴.

9. Kakkarajātaka.

Dīṭṭhā mayā vane rukkhe ti. Idāṃ Saṭṭhā Jetavana
23 vilasanto dhammasenāpati-Sāriguttattherassa saddhivihārikadaphara-
bbhikkhūṃ ārabha kathaṃ. So kira attano sarīraṃ gūṭikam

¹ B ag-. ² B -amāsi-. ³ so B; K atthīti, B atthi. ⁴ B pl. ⁵ B vañcesī. ⁶ K
taveva? B taveva. ⁷ omīti pana? K B omīti te. ⁸ B manasā. ⁹ B samatāna.
¹⁰ K na. ¹¹ B va. ¹² B ettha. ¹³ K etthi. ¹⁴ K atthi. ¹⁵ B amita mayhaṃ.
¹⁶ B gacchīti. ¹⁷ B hadayaṃ samagāhanupāyo. ¹⁸ B atthi attho. ¹⁹ B ena-
mata. ²⁰ B sahasa. ²¹ K omīti viya. ²² so K B; B parajayanto. ²³ B
vāsaṃvattānaṃ. ²⁴ B dhammasenānaṃ. ²⁵ B sumamāri. ²⁶ B atthi aho si.
²⁷ B sumsumārajātakaṃ atthamaṃ.

chako ahoṣi, „sarirama me” na „rukhaṃ bhāveyyā”¹ ti bhāvena atī-
taṃ asenpham paribhogam na karoti. „sitaphalaḥ sarīram kilameyyā”
”ti bhāvena bāhi na nikkhamati, siṅghamanuṇḍulāni” na idhuṇḍati.
Tassa sariraguttikamalatā² samghomaṃjhe pākāṃ jāta. Dhammasa-
bhāyaṃ bhikkhū³ kutham samuttāpeṃmā: „Avuso asuko” dahara kīra
sariraguttikamame chako” ti. Sattidā āgataṃ „kāyaṃ su” tīma bhikkhava
”tarahā kathāya manussinā”⁴ ti pucchiteṃ „imāya nāmā”⁵ ”ti suite „sa
bhikkhava ayaṃ dahara kīrā” eva sariraguttikamame” chako, pubbe pi
chako ahoṣi”⁶ tatra atītam āhāri:

Attā Bārānasiyam Brahmaḍatte rajjāṃ karente
Bodhisatto araṇṇāyatane rukkhadevatā ahoṣi. Ath’ eko
”sukhaleddako ekaṃ dīpakakakkaraṃ”⁷ ādāya vālarajjīṇ”⁸ ca
yattīṇ”⁹ ca gahetvā araṇṇe kakkara”¹⁰ bandhanto ekaṃ palā-
yitvā araṇṇaṃ pavittīṇaṃ purāpakakkaraṃ”¹¹ bandhitaṃ ārahi.
So vālapāse”¹² kusalatāya attānaṃ bandhitaṃ na deti, uttāhy”¹³
uttāya nilliyati”¹⁴. Luddako attānaṃ sakkhāpallavehi paṭicchā-
detvā punappama”¹⁵ yattīṇ”¹⁶ ca pāsāṃ ca oḍḍeti”¹⁷. Kakkara”¹⁸
taṃ lajjāpetukāmo mānusiṃ”¹⁹ vācaṃ nicchāretvā pathamaṃ
gātham āha:

1. Dittā mayā vane rukkhā assakaṇṇavilīhitā”²⁰. 20
na tēni evaṃ sakkanti”²¹ yathā tvaṃ rukkhā”²² sakkasīti”²³. 110.

Tas’ aṭṭhaḥ samena Boddako, mayā samamāhe vana jātā bāhū”²⁴ assakāṇaṃ ca
villīhitā”²⁵ ca rukkhā”²⁶ dīthapubbe taṃ, aṇa rukkhāni yathā tvaṃ rukkhā”²⁷ sakkā-
santi”²⁸ ita’ ita’ ca vācasi evaṃ na sakkanti”²⁹ na sakkasanti”³⁰ na vācasi”³¹.

Evam vattvā puna so kakkara”³² palāyitvā aṇṇattha aya-
māsi. Tassa palāyitvā gatakalā”³³ luddako dattiyam gātham āha:

¹ H. ca. ² B. -kilāṇaṃ mmo-jāloṇi, B. -dhammanuṇḍulāni. ³ B. -aya. ⁴ B. bhikkhū bhāṇamāsi bhāyaṃ. ⁵ B. ka. ⁶ B. -guttikakammam. ⁷ B. amisa pithe pi chako ahoṣi. ⁸ B. -kakkaraṃ, B. -kakkaraṃ. ⁹ B. -kakkaraṃ. ¹⁰ B. -kakkaraṃ. ¹¹ B. -kakkaraṃ. ¹² B. -kakkaraṃ. ¹³ B. -kakkaraṃ. ¹⁴ B. -kakkaraṃ. ¹⁵ B. -kakkaraṃ. ¹⁶ B. -kakkaraṃ. ¹⁷ B. -kakkaraṃ. ¹⁸ B. -kakkaraṃ. ¹⁹ B. -kakkaraṃ. ²⁰ B. -kakkaraṃ. ²¹ B. -kakkaraṃ. ²² B. -kakkaraṃ. ²³ B. -kakkaraṃ. ²⁴ B. -kakkaraṃ. ²⁵ B. -kakkaraṃ. ²⁶ B. -kakkaraṃ. ²⁷ B. -kakkaraṃ. ²⁸ B. -kakkaraṃ. ²⁹ B. -kakkaraṃ. ³⁰ B. -kakkaraṃ. ³¹ B. -kakkaraṃ. ³² B. -kakkaraṃ. ³³ B. -kakkaraṃ.

4. Purāṇakakkaro¹ ayam bhetvā² pañjaram³ āgato,
kusalō⁴ vālapāsāhaṇ⁵ apakkamati bhāsanti. 117.

Taṭṭha kusalo vālapāsāhena⁶ ti vālamayesi⁷ pāṇe kusalo attanāsa
bandhena⁸ adāya paṭṭamati⁹ eva bhāsati va bhāṣitvā ca paṇe palāsa¹⁰ ti.

5. Evam vātvā luddako araṇṇhe caritvā¹¹ yathāśaddhaṇ¹² adāya
geham eva gato.

Saṭṭhā imam desanānaṃ āharitvā jātakaṃ sumosāhūnesi: „Tadā luddako
Devadatto ahoṃ, kakkaro kāyaguttikusalō dhammālokkhā, tassa
pama kāraṇāya paccakkhato¹³ dāṭṭharakkhadevatā¹⁴ aham eva¹⁵ ti.”
10. Kakkaraajātakam¹⁶.

10. Kandagalakajātakam.

Ambha ko nāmayam rukkho ti. Idam Saṭṭhā Vajjavane
vihāranto Sugatūlayam arabbha katham. Tadā hi Saṭṭhā „Devadatto
Sugatūlayam akāsi¹⁷ sutvā¹⁸ „na bhikkhave idāṃ eva Devadatto
15. anyhaṃ amharento¹⁹ vināsaṃ patto²⁰, pubbe pi pāpam yevā²¹ ti vātvā
stānaṃ āhāsi:

Attite Bārāṇasīyam Brahmaḍatto rajjasaṃ kāranto
Bodhisatto Himavantapadesa²² rukkhakoṭṭhasekūpāyoni-
yam²³ nibbatti. Khadiravane va gocarāṃ gaṇhi, Khadiravaniyo
20. ti²⁴ssa nāmaṃ ahoṃ²⁵. Tass²⁶eko Kandagalako²⁷ nāma saḥāyo
ahoṃ, so phālībhadakavane²⁸ gocarāṃ gaṇhati. So ekadivasaṃ
Khadiravaniyassa santikam agamāsi. Khadiravaniyo „saḥāyo
āgato²⁹ ti Kandagalakam³⁰ gahetvā khadiravanam pavāṇetvā
khadirakhandhaṃ ca³¹ tanjena paharitvā rukkhato pānake ut-
25. haritvā adāsi. Kandagalo³² diṇṇe³³ diṇṇaṃ madhurapāve viya
chinditvā³⁴ khādī. Tassa khādantaṃ³⁵ eva māno appajji: „ayam

¹ B. - kakkaro. ² B. bhetvā. ³ B. pañjaram. ⁴ B. āgato. ⁵ B. vāla-. ⁶ B. vāla-
pāsāhaṇ. ⁷ K. pañjato. ⁸ B. vāratvā. ⁹ B. paccakkhamati. ¹⁰ B. eva
dittā. ¹¹ B. kakkaro. B. kakkaraajātakam parameṇa. ¹² B. eva. ¹³ B. pama-
kāraṇāya kāranto. ¹⁴ B. vāratvā. ¹⁵ B. padesa. ¹⁶ B. -kandagalakajā-
takam. ¹⁷ B. utpatti khadiravaniya tassa nāmaṃ ahoṃ khadiravane pama
gocarāṃ gaṇhi. ¹⁸ B. Kandagalako. ¹⁹ B. phālībhadakam. B. appajjati - bod-
dhippavāṇetvā. ²⁰ B. kandagalakam. ²¹ B. dhammā. ²² B. Kandagalako. ²³ K. dhammā.
²⁴ B. cchinditvā. K. chinditvā sammātvā.

pi¹ rukkhakotthakayoniyam² nibbatto, aham pi, kim me etena³
 diṇṇagocarena⁴, sayam eva khadiravane gocaram gahissāmīti⁵
 so Khadiravaniyaṃ āha: „samma, mā tvaṃ dukkhaṃ anubhavi,
 aham eva khadiravane gocaram gahissāmīti“. Atha nam so
 āha: „tvam samma sambaliphalibhaddakādivane⁶ nissāre⁷ go-
 caragalanakule⁸ samutthito⁹, khadirā nāma jātavārā¹⁰ thaddha¹¹
 ti vatvā¹² „mā te evam¹³ niccaṭṭi¹⁴“. Kandagalakaj¹⁵ „kim dān¹⁶
 āhāsi¹⁷ na rukkhakotthakayoniyam¹⁸ nibbatto“ ti tassa vacanam
 anādiyissa vogeṃ gacvā khadirarukkhaṃ tujjema pahari. Tāvad
 ev¹⁹ assa²⁰ tujjama²¹ bhūjī, akkhina²² nikkhamānākarappattani²³
 jātani, ssaṃ phalitāni. So khaṇṇe²⁴ patitthātani asakkanta
 bhūmiyaṃ patitvā paṭhamam gātham āha:

1. Ambho ko nāma²⁵ ayaṃ²⁶ rukkho sitappatto²⁷ sukantako
 yattha ekappahārena uttamaṅgaṃ viśatītaṃ²⁸ ti. 118.

Tatha ambho ko nāma²⁹ ayaṃ³⁰ rukkho ti kha Khadiravaniya ko nāma³¹
 ayaṃ³² rukkho ti³³, khaṇṇe³⁴ so ti pi paṭho, sitappatto³⁵ ti anukūḍapatto,
 yattha ekappahārena³⁶ ti yasmā rukkho eka³⁷ eva pahārena, uttamaṅgaṃ
 viśatītaṃ³⁸ ti ssaṃ bhūmiyaṃ, na koralā vā³⁹ ssaṃ mudam pi chinna⁴⁰,
 so⁴¹ vedanāpattitāya⁴² khadirarukkhaṃ⁴³ āharukko nāma⁴⁴ eva ti jātani asak-
 kanta vedanapatto⁴⁵ kuraṃ moya pāṭhya vāpapa⁴⁶.

Tam⁴⁷ sutyā Khadiravaniyaṃ dutiyam gātham āha:

2. Acār⁴⁸ utāyaṃ⁴⁹ vitudaṃ vanāni (Dhp. p. 10.)
 kaṭṭhaṅgarukkhesu asāraṇeṃ,
 aṭṭhasadā khadiraṃ jātavārāṃ⁵⁰
 yatth⁵¹ albhidda garuḷo uttamaṅgaṃ ti. 119.

¹ B¹ ayaṃ. ² B² -konika-. ³ B³ diṇṇaṃ gocarena. ⁴ B⁴ pappalipattalibhadda-

⁵ B⁵ nissāyena. ⁶ so B⁶; K⁷ -gahārena, B⁸ gocaramakule. ⁷ K⁹ samudha, B¹⁰ sa-

mutthito, B¹¹ jāto. ⁸ B¹² jāṭarā, B¹³ jātā. ⁹ B¹⁴ ambho thaddha ti vatvā. ¹⁰ B¹⁵

mā vo etah. ¹¹ B¹⁶ sandhāṭṭha. ¹² B¹⁷ kinānānāhāsi. ¹³ B¹⁸ konika-. ¹⁴ B¹⁹ eva

caṇa. ¹⁵ K²⁰ munda. ¹⁶ B²¹ nikkhamāna-. ¹⁷ B²² rukkhakūḍha. ¹⁸ B²³ nimujja-

¹⁹ B²⁴ sūhagatto, B²⁵ sūhagatto. ²⁰ B²⁶ mudhāra. ²¹ K²⁷ amita ti. ²² B²⁸ kuraṃ.

²³ B²⁹ vāpapaṭṭha, B³⁰ vāpapaṭṭha. ²⁴ B³¹ kuraṃ. ²⁵ B³² B³³ chinna. ²⁶ B³⁴ ya-

²⁷ K³⁵ vedanāpattitāya. ²⁸ B³⁶ -rukko-. ²⁹ B³⁷ vedanāpatti. K³⁸ vedanāpatti.

³⁰ B³⁹ vāpapa. ³¹ B⁴⁰ sama vacanā. ³² B⁴¹ anādiyissāya. ³³ B⁴² sūhagatto.

³⁴ K⁴³ aṭṭhasadā -, B⁴⁴ aṭṭhasadā khadira jātavārā-

Tatto¹ acaturāya² 'i' aśa³ vata⁴ āyā⁵ vītudā⁶ vā⁷ vā⁸ vā⁹ vā¹⁰ vā¹¹ vā¹² vā¹³ vā¹⁴ vā¹⁵ vā¹⁶ vā¹⁷ vā¹⁸ vā¹⁹ vā²⁰ vā²¹ vā²² vā²³ vā²⁴ vā²⁵ vā²⁶ vā²⁷ vā²⁸ vā²⁹ vā³⁰ vā³¹ vā³² vā³³ vā³⁴ vā³⁵ vā³⁶ vā³⁷ vā³⁸ vā³⁹ vā⁴⁰ vā⁴¹ vā⁴² vā⁴³ vā⁴⁴ vā⁴⁵ vā⁴⁶ vā⁴⁷ vā⁴⁸ vā⁴⁹ vā⁵⁰ vā⁵¹ vā⁵² vā⁵³ vā⁵⁴ vā⁵⁵ vā⁵⁶ vā⁵⁷ vā⁵⁸ vā⁵⁹ vā⁶⁰ vā⁶¹ vā⁶² vā⁶³ vā⁶⁴ vā⁶⁵ vā⁶⁶ vā⁶⁷ vā⁶⁸ vā⁶⁹ vā⁷⁰ vā⁷¹ vā⁷² vā⁷³ vā⁷⁴ vā⁷⁵ vā⁷⁶ vā⁷⁷ vā⁷⁸ vā⁷⁹ vā⁸⁰ vā⁸¹ vā⁸² vā⁸³ vā⁸⁴ vā⁸⁵ vā⁸⁶ vā⁸⁷ vā⁸⁸ vā⁸⁹ vā⁹⁰ vā⁹¹ vā⁹² vā⁹³ vā⁹⁴ vā⁹⁵ vā⁹⁶ vā⁹⁷ vā⁹⁸ vā⁹⁹ vā¹⁰⁰ vā¹⁰¹ vā¹⁰² vā¹⁰³ vā¹⁰⁴ vā¹⁰⁵ vā¹⁰⁶ vā¹⁰⁷ vā¹⁰⁸ vā¹⁰⁹ vā¹¹⁰ vā¹¹¹ vā¹¹² vā¹¹³ vā¹¹⁴ vā¹¹⁵ vā¹¹⁶ vā¹¹⁷ vā¹¹⁸ vā¹¹⁹ vā¹²⁰ vā¹²¹ vā¹²² vā¹²³ vā¹²⁴ vā¹²⁵ vā¹²⁶ vā¹²⁷ vā¹²⁸ vā¹²⁹ vā¹³⁰ vā¹³¹ vā¹³² vā¹³³ vā¹³⁴ vā¹³⁵ vā¹³⁶ vā¹³⁷ vā¹³⁸ vā¹³⁹ vā¹⁴⁰ vā¹⁴¹ vā¹⁴² vā¹⁴³ vā¹⁴⁴ vā¹⁴⁵ vā¹⁴⁶ vā¹⁴⁷ vā¹⁴⁸ vā¹⁴⁹ vā¹⁵⁰ vā¹⁵¹ vā¹⁵² vā¹⁵³ vā¹⁵⁴ vā¹⁵⁵ vā¹⁵⁶ vā¹⁵⁷ vā¹⁵⁸ vā¹⁵⁹ vā¹⁶⁰ vā¹⁶¹ vā¹⁶² vā¹⁶³ vā¹⁶⁴ vā¹⁶⁵ vā¹⁶⁶ vā¹⁶⁷ vā¹⁶⁸ vā¹⁶⁹ vā¹⁷⁰ vā¹⁷¹ vā¹⁷² vā¹⁷³ vā¹⁷⁴ vā¹⁷⁵ vā¹⁷⁶ vā¹⁷⁷ vā¹⁷⁸ vā¹⁷⁹ vā¹⁸⁰ vā¹⁸¹ vā¹⁸² vā¹⁸³ vā¹⁸⁴ vā¹⁸⁵ vā¹⁸⁶ vā¹⁸⁷ vā¹⁸⁸ vā¹⁸⁹ vā¹⁹⁰ vā¹⁹¹ vā¹⁹² vā¹⁹³ vā¹⁹⁴ vā¹⁹⁵ vā¹⁹⁶ vā¹⁹⁷ vā¹⁹⁸ vā¹⁹⁹ vā²⁰⁰ vā²⁰¹ vā²⁰² vā²⁰³ vā²⁰⁴ vā²⁰⁵ vā²⁰⁶ vā²⁰⁷ vā²⁰⁸ vā²⁰⁹ vā²¹⁰ vā²¹¹ vā²¹² vā²¹³ vā²¹⁴ vā²¹⁵ vā²¹⁶ vā²¹⁷ vā²¹⁸ vā²¹⁹ vā²²⁰ vā²²¹ vā²²² vā²²³ vā²²⁴ vā²²⁵ vā²²⁶ vā²²⁷ vā²²⁸ vā²²⁹ vā²³⁰ vā²³¹ vā²³² vā²³³ vā²³⁴ vā²³⁵ vā²³⁶ vā²³⁷ vā²³⁸ vā²³⁹ vā²⁴⁰ vā²⁴¹ vā²⁴² vā²⁴³ vā²⁴⁴ vā²⁴⁵ vā²⁴⁶ vā²⁴⁷ vā²⁴⁸ vā²⁴⁹ vā²⁵⁰ vā²⁵¹ vā²⁵² vā²⁵³ vā²⁵⁴ vā²⁵⁵ vā²⁵⁶ vā²⁵⁷ vā²⁵⁸ vā²⁵⁹ vā²⁶⁰ vā²⁶¹ vā²⁶² vā²⁶³ vā²⁶⁴ vā²⁶⁵ vā²⁶⁶ vā²⁶⁷ vā²⁶⁸ vā²⁶⁹ vā²⁷⁰ vā²⁷¹ vā²⁷² vā²⁷³ vā²⁷⁴ vā²⁷⁵ vā²⁷⁶ vā²⁷⁷ vā²⁷⁸ vā²⁷⁹ vā²⁸⁰ vā²⁸¹ vā²⁸² vā²⁸³ vā²⁸⁴ vā²⁸⁵ vā²⁸⁶ vā²⁸⁷ vā²⁸⁸ vā²⁸⁹ vā²⁹⁰ vā²⁹¹ vā²⁹² vā²⁹³ vā²⁹⁴ vā²⁹⁵ vā²⁹⁶ vā²⁹⁷ vā²⁹⁸ vā²⁹⁹ vā³⁰⁰ vā³⁰¹ vā³⁰² vā³⁰³ vā³⁰⁴ vā³⁰⁵ vā³⁰⁶ vā³⁰⁷ vā³⁰⁸ vā³⁰⁹ vā³¹⁰ vā³¹¹ vā³¹² vā³¹³ vā³¹⁴ vā³¹⁵ vā³¹⁶ vā³¹⁷ vā³¹⁸ vā³¹⁹ vā³²⁰ vā³²¹ vā³²² vā³²³ vā³²⁴ vā³²⁵ vā³²⁶ vā³²⁷ vā³²⁸ vā³²⁹ vā³³⁰ vā³³¹ vā³³² vā³³³ vā³³⁴ vā³³⁵ vā³³⁶ vā³³⁷ vā³³⁸ vā³³⁹ vā³⁴⁰ vā³⁴¹ vā³⁴² vā³⁴³ vā³⁴⁴ vā³⁴⁵ vā³⁴⁶ vā³⁴⁷ vā³⁴⁸ vā³⁴⁹ vā³⁵⁰ vā³⁵¹ vā³⁵² vā³⁵³ vā³⁵⁴ vā³⁵⁵ vā³⁵⁶ vā³⁵⁷ vā³⁵⁸ vā³⁵⁹ vā³⁶⁰ vā³⁶¹ vā³⁶² vā³⁶³ vā³⁶⁴ vā³⁶⁵ vā³⁶⁶ vā³⁶⁷ vā³⁶⁸ vā³⁶⁹ vā³⁷⁰ vā³⁷¹ vā³⁷² vā³⁷³ vā³⁷⁴ vā³⁷⁵ vā³⁷⁶ vā³⁷⁷ vā³⁷⁸ vā³⁷⁹ vā³⁸⁰ vā³⁸¹ vā<

iti Khadiravaniyo vatvā „bho Kandagalaka¹⁶ yattha ivam
ottamaṅgaṃ abhihiḍḍi¹⁷ khadiro nāmi¹⁸ eso¹⁹ sārarakkho²⁰ ti aha.
¹⁶ So tatth' eva jīvitakkhayaṃ pāpuni.

Sattā āmā desanā¹³ āharitā jātakaṃ samodhānā: .Tadā
Kandagalu¹⁴ Desadatto abhā, Khadiriyaṃ pūṇa¹⁵ abhā evā¹⁶ tū.
Kandagala-jātakaṃ . Natadāhaṇavaggo chaṭṭho.

7. BIRANATTHAMBHAKAVAGGA.

1. Somadatta-jātaka.

Akāśi yoggan ti. Idam Saithā Jetavane cihhranto Lālu-
dāyitheraṃ²¹ ārabhha kathesi. So hi dehinam²² tinnuṃ janānaṃ
antare ekayanevaṃ pi saṃpādeti²³ katthetvā na vakketi. Sārajjakahulo
aānāṃ kathessānāti²⁴ aānaṃ eva kathesi. Tassa taṃ²⁵ parattāṃ
bhikkhū dhammasabbhāyaṃ katthetvā niddhāra. Saithā āgentvā ākya

* По сравнению с 1987 годом * по ИР; ИР-13; К-1200 * К-1200/1400

* 10 - díjban, 10 - példányban; * 8 - díjban, 10 - példányban.

¹ K. omīta ubhā - = H. B. āthandakhasāyazutisānāni. ² B. pethāka-, K. pethāka-

cott. lo potaka. * H jagaya. * H jitanoraro, Ho jatkarar. H K kadali.

BP omits *axola*, *il* *axola*. ¹¹ *il* *yattagila*. ¹² *ax* BP; K *patla* *thola*, *il* *yatta*.

side ¹⁸ H¹ sakura, ¹⁹ U¹ amah, ²⁰ an & U¹; H¹ sagiragapitana vohila-

18 31 kavalaslika. 19 17 455141. 20 14 1000000. 21 14

⁴⁴ H. kandaŋaŋko. ⁴⁵ H. omiŋa paŋa. ⁴⁶ H. kandaŋaŋaŋkoŋa.

De kantonale afdelingen zijn de volgende:

later, ¹¹ K. strimmar, ²⁸ L. rodn.

na 'tāha bhikkhāve etarahi kadhāya sammāsiṇṇā' 'ti pucchitvā „māya
nāma' 'ti vutte „na bhikkhāve Tāḍhāyī' idān' eva sārajjabāhulo
pubbe pi sārajjabāhulo yevā' 'ti vaivā nītiṃ āhāri.

Athte Barāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭi¹ rājāṃ kareṇte
Bodhisatto Kāśiratt²he aññatarasmiṃ brāhmaṇakolē ub-
battitvā vayappatto hutvā Takkaṣṭṭāyaṃ sippaṃ³ uggahitvā
puna gohaṃ āgantvā mātāpītunnāṃ deggatalāhāvaṃ⁴ ūtvā „pari-
hīnaṃ kulāṃ patitthapessāmīti⁵“ mātāpitaro apucchitvā Barā-
nāsīṃ gantvā rājānaṃ upatthāsī. So rañño piyo abhosi manapo.
Ath' aasa pītū⁶ dvīlu yeva gonehi kaasā katvā jivikāṃ kappev-
tassa eko gopo mato. So Bodhisattaṃ upasaṃkāmītvā „tāta
eko gopo mato, kaakkammaṃ na-ppavattatī⁷, rājānaṃ ekadh
gonāṃ yācāhiiti⁸“ āha. „Tāta naciraas' eva me rājā dīṭṭho, idān'
eva gope⁹ yācituṃ na yuttam, tumhe yācāthā¹⁰“ 'ti. „Tāta evaṃ
mayhīnaṃ sārajjabāhulataṃ¹¹ na jānāsi, ahaṃ hi dvīvaṃ tinnāṃ¹²
sammakhe¹³ kathaṃ sampādetuṃ na sakkamī¹⁴, aace ahaṃ rañño
santikaṃ gonāṃ yācituṃ gamisāmi imam pi datvā āgamiessā-
mīti¹⁵. „Tāta, yaṃ hoti taṃ hotu, na sakkā mayā rājānaṃ
yācituṃ, apī¹⁶ kbo paṇāhaṃ tumhe yoggāṃ karessāmīti¹⁷. „Tena
hī sādhu¹⁸ maṃ yoggāṃ karehīti¹⁹. Bodhisatto pitarāṃ adāya²⁰
bīraṇatthombhakāṃ²¹ sasānaṃ gantvā tattha tattha tinakalāpe
bandhitvā „ayaṃ rājā ayaṃ uparājā ayaṃ senāpatīti²²“ nāmadā
katvā paṣipāṭiyā pita dassitvā „tāta evaṃ rañño santikaṃ
gantvā 'jayata mahārāja' 'ti²³ vaivā²⁴ evaṃ imaṃ gāthasū vatvā
gonāṃ yāceyyāthā²⁵“ 'ti gāthasū uggahāpesi:

Dve me gonā mahārāja yehi khettaṃ kaśāmasse,
teṇa eko mato deva, dutiyaṃ dahi khattiya 'ti.

¹ all these MSS. -ji. ² B Takkaṣṭṭāyaṃ gantvā sippaṃ ³ B pītū. ⁴ B na
parattat. ⁵ B gonam. ⁶ B sārajjabāhulāhāvaṃ. ⁷ B mukhe. ⁸ B sakko-
mīti. ⁹ B adā. ¹⁰ B vācāhiiti. ¹¹ B karuhīti. ¹² B -rambhakam, K
-vārambhakam. ¹³ B omīti ti. ¹⁴ B omīti vaivā. ¹⁵ K pucchāthi.

Brāhmano ekena saṁvaccarena imaṁ gātham pagunam
 katvā Bodhisattvaṁ āha: „tāta Somaḍatta, gāthā me paguṇā
 jāta¹, idāni taṁ ahaṁ yassa kassaci saṁtike vattum sakkomi,
 rañño maṁ² saṁtikam nehi³“. So „sādhu tāta“⁴ 'ti tathārāpaṁ
 3 paṇṇākārāṇi gāhāpetvā⁵ pītaram rañño saṁtikam vesi⁶. Brāh-
 mano „jayatu mahārājā“⁷ 'ti vatvā paṇṇākāraṁ adāsi. Rājā
 „nayan⁸ te Somaḍatta brāhmano kiṁ hotīti“ āha. „Pitā me
 mahārājā“⁹ 'ti. „Ken¹⁰ eṭṭhenāgate“¹¹ ti. Tasmiṁ khaye brāh-
 mano gāṇam¹² yācanatthāya gātham vadanto:

10 Dvo me gonā mahārāja yehi khettaṇi kasāmasa,
 tesu eko mato deva, dantiyaṁ gaṇha khattiya¹³ 'ti

āha. Rājā brāhmanena vicajjhitvā kathitabbāvaṁ ūtvā sitam¹⁴
 katvā „Somaḍatta tumhakaṁ gehe bahu mañño¹⁵ gonā“¹⁶ ti āha.
 „Tumhehi dinnā bhavissanti mahārāja“¹⁷ 'ti. Rājā Bodhisattvaṁ
 15 tuasitvā brāhmanassa soḷasa¹⁸ gone¹⁹ alaṁkārahhaṇḍake nivāsana-
 gāmaṁ c²⁰ aassa brahmadeyyam²¹ dātvā mahantena yasena brāh-
 manam uyyajesi. Brāhmano saḥhasetaśodhayaṇuyuttam²² ratham
 āruhya²³ mahantena parivāreṇa gāmaṁ agamāsi. Bodhisatto pi-
 tarā saddhūṃ rathe nisiditvā gacchanto „tāta, ahaṁ tumhe saka-
 20 lasaṁvaccaraṁ yeggaṁ kāresūṁ“²⁴, saṁvittānakkāle pana tum-
 hakaṁ gonam²⁵ rañño adattha²⁶ 'ti vatvā paṭhamam gātham āha:

1. Alāsi yoggaṁ dhoram appamatto
 saṁvaccaraṁ biraṇatthambhaka-samim,
 vyākāsi saññam²⁷ parisaṁ vigayha,
 25 na niyyamo²⁸ āyasi appapaññaṁ ti. 120.

Taṁhe akāsi yeggaṁ dhoram appamatto saṁvaccaraṁ biraṇat-
 thambhaka-samim ti²⁹ itam sitam appamatto biraṇatthambhake suvasa yeggaṁ

¹ D' omis jāta. ² D' omis maṁ. ³ so D' Hr; K gāhāpetvā. ⁴ D' omi. ⁵ K
 span. ⁶ D' vesi. ⁷ D' pītara. ⁸ K manāsi. ⁹ D' soḷasa. ¹⁰ D' brahmanā-
 deyyam. ¹¹ D' abhaya. ¹² all three MSS. karaṇa. ¹³ K yassa; saññam,
 D' vyākāsi; saññam. ¹⁴ D' niyyamo, K niyyamo. ¹⁵ D' adda āta.

atthi, *vāṇasī¹ saññam parikkam viṇayhā ti attha re² pama parikkam viṇa-
hite³ tam saññam vāṇasī⁴ vāṇasam aṅga⁵ parivattayhi⁶ attha, na niyyamo⁷
tiyati appamāṇam ti appamāṇam⁸ nama puggalam niyyama⁹ yoma¹⁰ dham-
mānaṃ¹¹ na tiyati na rakkaṇiṭṭi.

Ath'assa vacanāṃ sutvā brāhmaṇo dutiyam gātham āha: 5

2. Dravyaṃ yācanako tātā Somadatta nigacchati:

alābham dhanalābham ca¹², evamdharmā hi yācanā ti. 121.

Tattha evamdharmā hi yācanā ti yācanā hi¹³ evamdharmā ti.

Saithā „na bhikkhavo Lāṇudāyī¹⁴ bhān¹⁵ eva sārajjābhānulo pubbe pi
sārajjābhānulo¹⁶ ti imam dhammalesanāṃ āharitvā jīvikam sammahānesi: 10
„Tadā Somadattassa piṭā Lāṇudāyī¹⁷ ahesi, Somadatto pama aham evā¹⁸
ti. Somadattajātakaṃ¹⁹.”

2. Uccittābhaddajātaka.

Attho aparimo vappo ti. Idam Saithā Jetarane vharanto
purāṇadutiya-kapalekkham ārabhita kathesi. So hi bhikkhu Sat- 15
thācā „saccam kira itam bhikkhu ukkaṇṭhito²⁰ ti piṇṇho „saccaṃ²¹
ti vutta „ko tam ukkaṇṭhāpesi²² vutte „purāṇadutiya²³ ti āha.
Attha nam Saithā „bhikkhu²⁴, ayaṃ²⁵ te itthi asatthakārīkā pubbe pi
attham jānasa²⁶ uccittābhakam²⁷ bhejasi²⁸ vutta atitam āhosi:

Attho Hārāṇaṇiyam Brahmadatto rajjam karento 20
Bodhicatto ekasmiṃ bhikkham caritvā jīvikakappake²⁹ ka-
ppaṇo antakakulo³⁰ nibbhatitvā veyappatto duggato durūpako³¹
hutevā bhikkham caritvā jīvikam kappesi. Tadā Kāsiraṭṭhe³²
ekasmiṃ gāṇake ekassa brāhmaṇassa brāhmaṇo dussilā pāpa-
dhammā attitacārāṃ³³ caranti. Ath' ekadivasaṃ kenacid eva 25

¹ B. vāṇasī. ² B. vāṇasī. ³ B. vāṇasī. ⁴ B. vāṇasī. ⁵ B. vāṇasī. ⁶ B. vāṇasī. ⁷ B. vāṇasī. ⁸ B. vāṇasī. ⁹ B. vāṇasī. ¹⁰ B. vāṇasī. ¹¹ B. vāṇasī. ¹² B. vāṇasī. ¹³ B. vāṇasī. ¹⁴ B. vāṇasī. ¹⁵ B. vāṇasī. ¹⁶ B. vāṇasī. ¹⁷ B. vāṇasī. ¹⁸ B. vāṇasī. ¹⁹ B. vāṇasī. ²⁰ B. vāṇasī. ²¹ B. vāṇasī. ²² B. vāṇasī. ²³ B. vāṇasī. ²⁴ B. vāṇasī. ²⁵ B. vāṇasī. ²⁶ B. vāṇasī. ²⁷ B. vāṇasī. ²⁸ B. vāṇasī. ²⁹ B. vāṇasī. ³⁰ B. vāṇasī. ³¹ B. vāṇasī. ³² B. vāṇasī. ³³ B. vāṇasī.

karaniyena brāhmaṇe bahigate tassā jāru tam khaṇaṃ oloketvā
 tam gehaṃ pavisi. Sā teṃa addhuma caritvā „mahuttaṃ bhū-
 jtvā va gamiessāmi”¹ bhuttaṃ sampādetvā sūpabyañjanaṃ sam-
 pannaṃ uḥabbhattaṃ vadhetvā „tvāṃ bhūjā”² ‘ti’ tassa datvā
 3 sayāṃ brāhmaṇassa āgamanāṃ olokayamānā dvāre atthāsi.
 Bodhisatto brāhmaṇiṃ jāressa bhūjanatthāṇe piṇḍaṃ paccāsaṃ-
 sante atthāsi. Tasmīṃ khape brāhmaṇo gehābhinnakho āgacchati.
 Brāhmaṇi tam āgacchantaṃ diṡvā vegena pavisitvā „atthēhi, brāh-
 maṇo āgacchatī”³ jārāṃ⁴ kotthe otāretvā brāhmaṇassa pavisi-
 10 tvā nisinnakāle phalakaṃ upāsetvā hatthadhovanaṃ datvā itareṇa
 bhuttāvasatthassa sītabhattassa upari uḥhaṃ bhuttaṃ vadhetvā
 brāhmaṇassa adāsi. So bhutte hatthaṃ otāretvā upari uḥhaṃ
 heṭṭhā bhuttaṃ sīlataṃ diṡvā cinteṡi „imāṃ aḥḥassa”⁵ bhutādhī-
 kena ucchitṭhabhattena bhavitabbaṃ”⁶ ‘ti’ so brāhmaṇiṃ pucchanto
 13 paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Aḥḥo uparimo’ vanna aḥḥo vanna ca heṭṭhimo’.

brāhmaṇi tv-eva pucchāmi: kiṃ heṭṭhā kiṃ ca upariti’⁷. 122.

Tatthā vanna¹ ti āhāro, ayaṃ hi uparimassa nebhūlavam heṭṭhimassa ca
 alalabhavam pucchanto evaṃ āha, kiṃ heṭṭhā kiṃ ca uparitiṃ vadhetvā
 20 teṃa aḥḥa upari sīlataṃ heṭṭhā uḥhaṃ bhavitabbaṃ, tīha ca te jūḥḥaṃ, teṃa
 uḥḥa pucchāmi: teṃa kāraṇena upatthātaṃ uḥhaṃ heṭṭhimaṃ sīlataṃ ti.

Brāhmaṇi attano katakummassa uttānabhāvaḥhayena brāh-
 maṇe punapponāṃ karhente pi tunhi yava ahoṡi. Tasmīṃ
 khape nataputtassa etad ahoṡi: „kotthe nīdāpītapurisaṇa jā-
 25 reṇa bhavitabbaṃ, imāṃ gehasāmikena, brāhmaṇi pana attanā
 katakummassa pakāṭabbhāvaḥhayena kiñci na kathesi, haṇḍa-
 haṇḍ”⁸ imāṃ kammaṃ pakāsetvā jāressa kotthake nīdā-
 pītabhāvaṃ brāhmaṇassa kathesāmi”⁹ so brāhmaṇassa gehā

¹ aḥḥa-vatte? ² ti bhī ³ ti tājāṃ. ⁴ so jārā, ⁵ imāṃ aḥḥassa bhutādhīkena

⁶ ti uparito. ⁷ ti abhūtaṃ, ti ākacchito. ⁸ ti upariti. ⁹ so jārā, ¹⁰ ti abhūtaṃ

nikkhantakālato paṭṭhāya itarassa gehapavesanān aticaranam¹
aggahattabhañjanam brāhmaṇiya dvāre chaivā maggaṃ olo-
kanam itarassa koṭṭhā otāritabhāva² ti sabban taṃ pavattim
ācikkhivā dutiyam gātham āha:

9. Ahaṃ naṭo³ 'emi bhaddanto, bhikkhako⁴ smi idhāgato,
ayaṃ hi koṭṭham otiṇṇo ayaṃ so yaṃ gavesasīti⁵. 123.

Tathā ahaṃ naṭo smi bhaddanto ti evaṃ ahaṃ maggaṃ, bhik-
khako smi idhāgato ti evaṃ ahaṃ itarassa brāhmaṇiya dvāre chaivā
maggaṃ otiṇṇo smi, ayaṃ hi koṭṭham otāritān ti ayaṃ yaṃ atthaṃ jāte loka-
bhāttam bhāñjanta dvayena koṭṭham otiṇṇo, ayaṃ so yaṃ gavesasīti yaṃ te
naṭo kassā na⁶ kko smiṃ naṭtiṭṭhasmi⁷ bhavittabham ti gavesasīti ayaṃ so.

Cūḷāya nuni gahetvā koṭṭhā nibharitvā yathā na⁸ na pun⁹
evarūpaṃ pāpaṃ karoti tathā assa satim janehīti¹⁰ vatvā pak-
kāmi. Brāhmaṇo nuho pi te yathā na pun⁹ evarūpaṃ pāpaṃ
karonti¹¹ rajjanapothanehi tathā sikkhāpetvā yathākammanam gato, 124

Sattā imā dhammadecanān āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakaṃ
samodhāresi. (Saccapariyosāne akkaṇṭhito¹² sotāpattiṭṭhale paṭiṭṭhāsi)
,Tadā brāhmaṇi purāṇadutiya¹³ ahaṃ, brāhmaṇo akkaṇṭhito, magga-
putto pama aham evā¹⁴ ti. Uccāṭṭhahattajātakaṃ¹⁵.

II. Bharaṇātakaṃ.

10

Isinam anāraṃ katvā ti. Idam Sattā Jetavana nā-
raṇto Kasaṭkrājānam ārabhha kassasi. Bhagavato hi¹⁶ bhikkhu-
saṃghassa na lābhānakkāro nuho ahaṃ, yathāha. Teva kko pama
samayena Bhagavā sikkato hoti garukato māno pūjito apacito (ābhi)¹⁷
civarūpānāpātaṇṇānāgādhāpocayabhesajjaparikkhārānam. bhikkhu- 23
saṃgho pi kko vakkato hoti -po-¹⁸ parikkhārānam, aṇṇāntiṭṭhiyā pama¹⁹
paribhājakaṃ na vakkatā hoti -po-²⁰ parikkhārānaṃ ti. Te evam paribhā-
lābhānakkārā abharattam gūḷhamunipētaṃ²¹ katvā maniyanti: sava-
passe Gāmanassa appaccakālato paṭṭhāya mayāṃ hotāṭṭhānakkārā

¹ 9a hr; ² bhāñjanam. ³ both B² and B³ otāritā. ⁴ B² bhik. ⁵ B² gavesasīti.

⁶ khaṇḍa (p. 168, l. 11) -- kassā na vattitvā te K. ⁷ K uccāṭṭha. ⁸ B² omite sa.

⁹ B² tathā rajjanapothanehi ti. ¹⁰ B² karoti. ¹¹ B² add bhikkhu. ¹² K -dutiya.

¹³ K uccāṭṭha. ¹⁴ B² akkaṇṭhahattajātakaṃ dutiyam. ¹⁵ K omite kl. ¹⁶ both

M² & 123. ¹⁷ B² ja. ¹⁸ K omite pama. ¹⁹ K gūḷa. ²⁰ vakkā.

- jāta¹, samāno ca Gotama lābhaggaṃyammaggaṃputto² jāto, kemaṃ nu kho kāmaṃ³ vasaṃ vā samputtihi⁴. Tatti⁵ eka⁶ evam āha⁷: „samāno Gotama sakala-Jambudīpāṇa uttamaṃtthāra bhūmiṃsso vassati, ten' ayaṃ lābhavakkāro appajjatihi⁸”. evaṃ: „atth' etam kāraṇaṃ, mayam pi
1. Jetaṇṇaputtiyaṃ tithiyārāmaṃ kāreṃ, evam lābhino bhavissāma⁹” ti āhamaṃ. To ekaḥ pi „evam etan” ti samuttihāmaṃ karvā „vare puna mayam māno anārambeṭṭā āramāṃ kāreṃsāma bhikkhū vāreṃvati, lābhā¹⁰ lābhā¹¹ lābhā¹² lābhā¹³ lābhā¹⁴ vāma n' attā, tamā ekaṃ laṅkaṃ dattā āramuttihāraṃ gaṇhiṃvāma¹⁵” ti samantottaraṃ apattiḥāro yācetaṃ māno
10. uttamaṃvassam dattā „mahārāja mayam Jetaṇṇaputtihiyaṃ tithiyārāmaṃ karissāma, ekaṃ bhikkhū kāmaṃ na dāssāma” ti tathāhāraṃ āroceti¹⁶ vassāṃ pāṭraṃvassam na dātābham” ti āhamaṃ. Bāḷā laṅkalohitena „vādhū” ti samputtihihi. Tittiyā mānaṃ samgaṇhiṭṭā vaddhakam pakkasāpetvā kammaṃ pattiḥapeṇa Mahāsaṃdā aṃsa. Sattā „ke paṇ' ete āvassāṃ nēcāṃvaddā mahāṃvaddā” ti pucchā „amattittiyā bhante Jetaṇṇaputtihiyaṃ tithiyārāmaṃ kāreṃ, tatti' eva vadda” pi „Ananda na nu tūṃ tūṃnaṃ tithiyārāmaṃ anaroharikaṃ, tittiyā nēcāṃvaddakāmaṃ, na ekaḥ tehi vaddhiṃ vassam” ti evaṃ bhikkhusaṃghaṃ samutpādetvā „gaṇeṃvati bhikkhave māno āekkhiṭṭā tithiyārāmakarupamā nivāsiṭṭā” ti āha. Bhikkhusaṃgho gaṇṭṭā māno āvassāṃvaddāre ātthāsi.
20. Bāḷā saṃghaṃ āvassāṃvaddāre suttāpi¹⁷ „tithiyārāmaṃ āvāya āgataṃ bhavissāma¹⁸” laṅkaṃ gaṇhiṭṭā „rājā gehe n' attā¹⁹” vadāpeṇ. Bhikkhū gaṇṭṭā Sattā ārocemaṃ, Sattā āvassam āvāya evam āroceti²⁰ „vare aggaṃvāro pessa. Bāḷā teṃ pi āgataṃvaddāṃ evaṃ tatti' ete vaddāpeṇ. Te pi āgataṃvaddā Sattā ārocemaṃ, Sattā „na vāma Sāriputta rājā gehe āvassam lābhissati, ekaṃ bhikkhusaṃghaṃ” pucchāpeṇa pubbaṅghaṃmayam āvassāre pattiḥapeṇam²¹ āvāya pāṭraṃ bhikkhusaṃghaṃ vaddham māno āvassāṃvaddāre agamā²². Bāḷā evaṃ²³ pāṭrā evaṃvaddā pattaṃ gaṇheṇa Sattāraṃ²⁴ pattiḥapeṇā Buddha-paṇaṃkhaṃsa saṃghaṃsa yājñakaj-
30. jakam dattā Sattāraṃ vadditā ekamantam āvāsi. Sattā māno ekam²⁵ pattiḥapeṇamānadesamaṃ āvassāma²⁶ „mahārāja pattiḥapeṇāṃ laṅkaṃ gaṇhiṭṭā āvassāṃ āvassāṃvaddā²⁷ kaṇhaṃ kāreṇa uttamaṃ tattiḥapeṇa āvassāma²⁸ karvā mahārāmaṃ pāpāṃvaddā” ti evaṃ teṃ yāceta āvassā āhata:

¹ B. adda tā. ² B. -putto. ³ B. eka. ⁴ B. ākamaṃ. ⁵ B. B. laṅkaṃ. ⁶ an att' āvassā M88. ⁷ an n. B. ⁸ B. āvassāṃvaddā. ⁹ B. dattāpi. ¹⁰ B. āvassāṃvaddā. ¹¹ B. āvassāṃvaddā. ¹² B. āvassāṃvaddā. ¹³ B. āvassāṃvaddā. ¹⁴ B. āvassāṃvaddā. ¹⁵ B. āvassāṃvaddā. ¹⁶ B. āvassāṃvaddā. ¹⁷ B. āvassāṃvaddā. ¹⁸ B. āvassāṃvaddā. ¹⁹ B. āvassāṃvaddā. ²⁰ B. āvassāṃvaddā. ²¹ B. āvassāṃvaddā. ²² B. āvassāṃvaddā. ²³ B. āvassāṃvaddā. ²⁴ B. āvassāṃvaddā. ²⁵ B. āvassāṃvaddā. ²⁶ B. āvassāṃvaddā. ²⁷ B. āvassāṃvaddā. ²⁸ B. āvassāṃvaddā.

akāsi. Itare „na ‘idāni mayāhi imehi parājita’ ti attānam
 vadāpessamā” ti sīlācakkhina¹ oloketa² ekam³ cakkavatti-
 paribhogam⁴ rathapañjarom⁵ diava⁶ āharitvā⁷ rañño lañcam⁸ datvā
 „mahārāja amhe pi sāmike karohīti” āhamen. Rājā lañcam
 5 zahetvā „dvo pi-gaṇā vasantā” ti dvo pi-sāmike akāsi. Itare
 laayo tassa rathapañjarassa ratanacakkhā⁹ āharitvā¹⁰ lañcam¹¹
 datvā „mahārāja amhe yeva¹² sāmike karohīti” āhamen. Rājā
 tathā akāsi. Isigapā „amhehi vatthukāme ca kilasakāme ca
 pahāya pabbajitehi rokhamāssa kārāṇa kalaham¹³ karontehi
 10 lañcam¹⁴ dadantehi ayuttam¹⁵ katan” ti vippatissāriṇo hutvā vegena
 pallāyitvā Himavantaṃ eva agamassu¹⁶. Sakala-Bharurattṭha-
 vāsiniyo¹⁷ devatā ekato hutvā „silavante kalaham¹⁸ karontena
 rañña¹⁹ ayuttam²⁰ katan” ti Bharurañña²¹ kuḍḍhitvā tiyejassasatikam²²
 Bharrurattṭham²³ samuddam²⁴ ubbattitvā aruttam²⁵ akāmen. Iti
 15 ekam²⁶ Bharurājānam²⁷ ulāsa²⁸ya ankalaratṭṭhavasino²⁹ vināsam³⁰
 patā ti.

Saṭṭhā idam³¹ attānam āharitvā ābhikkambuddho hutvā imā gāthā avoca:

1. Idānam antaram³² katvā Bharurājā³³ ti me suttaṃ
 uccāhāsu, sāha ratṭhema³⁴ sa rājā vibhavaṇṇo gata. 124.

20 2. Tasmā hi chandāgamanam³⁵ na-ppasaddhanti paṇḍitā,
 aduttameitṭo bhāseyya³⁶ gītum³⁷ sacceppasamhāten³⁸ ti. 125.

Tattho antaram³⁹ katvā ti chandāgatiṇeṇa⁴⁰ vāseṇa⁴¹ katvā, Bharu-
 rajā⁴² ti Bharurattṭha⁴³ rājā, iti me suttaṃ ti hi mayā paṭṭhe eṇam⁴⁴ suttaṃ
 uccāhe⁴⁵ hi chandāgamanam⁴⁶ ti tasmā hi⁴⁷ chandāgamanam⁴⁸ vāse⁴⁹ ti Bharu-
 25 rajā⁵⁰ sāha ratṭhema⁵¹ uccāhāsu tasmā chandāgamanam⁵² pa-⁵³ṭṭhe na-ppasaddhanti
 paṇḍitaritṭo ti bhāsehi aduttantito hutvā bhāseyya⁵⁴ sacceppasamhāten⁵⁵ ti

¹ Di olokenti. ² K vasa. ³ K-gaṇtha-. ⁴ Di-gaṇa¹ rathapañjarom, ⁵ Di cakkavatti-
 paribhogam² rathapañjarom. ⁶ Di uppatṭhiti. ⁷ K tassa rathapañjarassa ratanac-
 cakkhā. ⁸ Di tassa rathapañjarassa ratanacakkhāni āharitvā. ⁹ an ¹⁰ Di ¹¹ K heva
¹² Di agamān. ¹³ Di-kururajha-. ¹⁴ Di kururattṭhavasino. ¹⁵ Di kururañña. ¹⁶ Di kuru-
 saṭṭha. ¹⁷ Di kura-. ¹⁸ Di kururajha-. ¹⁹ an ²⁰ K Di ²¹ Di anajham. ²² Di ²³ Di kura-
²⁴ Di vināsam. ²⁵ Di imam. ²⁶ Di kururajā. ²⁷ Di ratṭhehi. ²⁸ Di jassasamantam.
²⁹ K vāseṇa. ³⁰ Di vāda. ³¹ Di kura-. ³² Di sutta¹ hi ³³ katvā. ³⁴ Di bhāseyya.

sakkāyaśāstam¹ atthasāstam² kārāṇasāstam³ sva gataṃ bhāṣayya⁴, ye hi tūhi
 Bhāṣayāsi⁵ tūhiṃ gahetvā⁶ ajatassā⁷ nā⁸ ti patikkasā⁹ āvāṇṇa-
 khaṇ¹⁰ gāṇa khaṇḍhaṇa¹¹ lāṇa¹² (tīlāṭṭhaṇaṃ) Nalikaṇḍipa¹³ ajjāpi¹⁴ dīpaśāṭṭhaṇaṃ¹⁵
 paṭṭhāyāsi¹⁶

Saṭṭhā¹⁷ lāṇa¹⁸ dhammasāṭṭhaṇa¹⁹ āharitvā „mahārāja, cāṇḍesavāṭṭhaṇa
 nāṇa²⁰ na bhavitāhaṃ, dve paṭṭhājāṇa²¹ kaṭṭhaṃ karetaṃ na vaṭṭa-
 tū²²“ vāṭṭā jātakaṃ samodhānesi: „Ahaṃ²³ tena samayena Jetthakāsi²⁴
 ahaṃ²⁵“ ti. Itā²⁶ Tathāgata²⁷na bhuttakāraṇa²⁸ katra²⁹ gataḥa³⁰ mummā³¹
 pesetvā³² tūhiyā³³ lāṇa³⁴ viddhā³⁵ pesi, tūhiyā³⁶ appatthitā³⁷ ahaṃ³⁸,
 Bhara³⁹ jātakaṃ⁴⁰.

10

4. Puṇṇanadijāṭaka.

Puṇṇaṃ¹ naṇḍa² ti, lāṇa³ Saṭṭhā⁴ Jetavana⁵ viharanta⁶ paṭṭhā-
 pāraṃ⁷ ārabhā⁸ kaṭṭha⁹, Ekasmiṃ¹⁰ hi¹¹ samaye¹² dhammasaṭṭhāyaṃ¹³
 bhikkhū¹⁴ Tathāgata¹⁵na¹⁶ paṭṭhaṃ¹⁷ ārabhā¹⁸ kaṭṭhaṃ¹⁹ samutthāpe²⁰saṃ: „āru²¹
 Sammā²² sambuddho²³ mahāpaṇḍo²⁴ puthapaṇḍo²⁵ bhāṣapaṇḍo²⁶“ jama²⁷paṇḍo²⁸ 15
 bhikkhapaṇḍo²⁹ nibbela³⁰kaṇḍapaṇḍo³¹“ upāyapaṇḍo³²ya³³ saṃsaṃsaṃgato³⁴ ti. Saṭṭhā³⁵
 āgata³⁶ vā „kka³⁷ya³⁸ m³⁹ tūha⁴⁰ bhikkhava⁴¹ vāra⁴²hi⁴³ kaṭṭhā⁴⁴ya⁴⁵ saṃsaṃsaṃ⁴⁶“ ti
 pucchitvā „mā⁴⁷ya⁴⁸ nāṃ⁴⁹“ ti vutto⁵⁰ „na⁵¹ bhikkhava⁵² lāṇa⁵³“ eva⁵⁴ pabbe⁵⁵ pi
 Tathāgata⁵⁶ paṇḍitvā⁵⁷ upāyakaṇḍo⁵⁸ yevā⁵⁹“ ti vuttvā⁶⁰ atitāṃ⁶¹ āharī⁶²:

Atto¹ Bārāṇasīyaṃ² Brahma³ṇatto⁴ rajjaṃ⁵ karente⁶ 20
 Bodhisatto⁷ purohitakule⁸ nibbattitvā⁹ vasa¹⁰ppatto¹¹ Takka¹²sītāyaṃ¹³
 sabba¹⁴sippāni¹⁵ agga¹⁶ṇhitvā¹⁷ pīṭa¹⁸ ācāryena¹⁹ purohita²⁰ttthānaṃ²¹ la-
 bhītvā²² Bārāṇasīya²³si²⁴si²⁵si²⁶si²⁷si²⁸si²⁹si³⁰si³¹si³²si³³si³⁴si³⁵si³⁶si³⁷si³⁸si³⁹si⁴⁰si⁴¹si⁴²si⁴³si⁴⁴si⁴⁵si⁴⁶si⁴⁷si⁴⁸si⁴⁹si⁵⁰si⁵¹si⁵²si⁵³si⁵⁴si⁵⁵si⁵⁶si⁵⁷si⁵⁸si⁵⁹si⁶⁰si⁶¹si⁶²si⁶³si⁶⁴si⁶⁵si⁶⁶si⁶⁷si⁶⁸si⁶⁹si⁷⁰si⁷¹si⁷²si⁷³si⁷⁴si⁷⁵si⁷⁶si⁷⁷si⁷⁸si⁷⁹si⁸⁰si⁸¹si⁸²si⁸³si⁸⁴si⁸⁵si⁸⁶si⁸⁷si⁸⁸si⁸⁹si⁹⁰si⁹¹si⁹²si⁹³si⁹⁴si⁹⁵si⁹⁶si⁹⁷si⁹⁸si⁹⁹si¹⁰⁰si¹⁰¹si¹⁰²si¹⁰³si¹⁰⁴si¹⁰⁵si¹⁰⁶si¹⁰⁷si¹⁰⁸si¹⁰⁹si¹¹⁰si¹¹¹si¹¹²si¹¹³si¹¹⁴si¹¹⁵si¹¹⁶si¹¹⁷si¹¹⁸si¹¹⁹si¹²⁰si¹²¹si¹²²si¹²³si¹²⁴si¹²⁵si¹²⁶si¹²⁷si¹²⁸si¹²⁹si¹³⁰si¹³¹si¹³²si¹³³si¹³⁴si¹³⁵si¹³⁶si¹³⁷si¹³⁸si¹³⁹si¹⁴⁰si¹⁴¹si¹⁴²si¹⁴³si¹⁴⁴si¹⁴⁵si¹⁴⁶si¹⁴⁷si¹⁴⁸si¹⁴⁹si¹⁵⁰si¹⁵¹si¹⁵²si¹⁵³si¹⁵⁴si¹⁵⁵si¹⁵⁶si¹⁵⁷si¹⁵⁸si¹⁵⁹si¹⁶⁰si¹⁶¹si¹⁶²si¹⁶³si¹⁶⁴si¹⁶⁵si¹⁶⁶si¹⁶⁷si¹⁶⁸si¹⁶⁹si¹⁷⁰si¹⁷¹si¹⁷²si¹⁷³si¹⁷⁴si¹⁷⁵si¹⁷⁶si¹⁷⁷si¹⁷⁸si¹⁷⁹si¹⁸⁰si¹⁸¹si¹⁸²si¹⁸³si¹⁸⁴si¹⁸⁵si¹⁸⁶si¹⁸⁷si¹⁸⁸si¹⁸⁹si¹⁹⁰si¹⁹¹si¹⁹²si¹⁹³si¹⁹⁴si¹⁹⁵si¹⁹⁶si¹⁹⁷si¹⁹⁸si¹⁹⁹si²⁰⁰si²⁰¹si²⁰²si²⁰³si²⁰⁴si²⁰⁵si²⁰⁶si²⁰⁷si²⁰⁸si²⁰⁹si²¹⁰si²¹¹si²¹²si²¹³si²¹⁴si²¹⁵si²¹⁶si²¹⁷si²¹⁸si²¹⁹si²²⁰si²²¹si²²²si²²³si²²⁴si²²⁵si²²⁶si²²⁷si²²⁸si²²⁹si²³⁰si²³¹si²³²si²³³si²³⁴si²³⁵si²³⁶si²³⁷si²³⁸si²³⁹si²⁴⁰si²⁴¹si²⁴²si²⁴³si²⁴⁴si²⁴⁵si²⁴⁶si²⁴⁷si²⁴⁸si²⁴⁹si²⁵⁰si²⁵¹si²⁵²si²⁵³si²⁵⁴si²⁵⁵si²⁵⁶si²⁵⁷si²⁵⁸si²⁵⁹si²⁶⁰si²⁶¹si²⁶²si²⁶³si²⁶⁴si²⁶⁵si²⁶⁶si²⁶⁷si²⁶⁸si²⁶⁹si²⁷⁰si²⁷¹si²⁷²si²⁷³si²⁷⁴si²⁷⁵si²⁷⁶si²⁷⁷si²⁷⁸si²⁷⁹si²⁸⁰si²⁸¹si²⁸²si²⁸³si²⁸⁴si²⁸⁵si²⁸⁶si²⁸⁷si²⁸⁸si²⁸⁹si²⁹⁰si²⁹¹si²⁹²si²⁹³si²⁹⁴si²⁹⁵si²⁹⁶si²⁹⁷si²⁹⁸si²⁹⁹si³⁰⁰si³⁰¹si³⁰²si³⁰³si³⁰⁴si³⁰⁵si³⁰⁶si³⁰⁷si³⁰⁸si³⁰⁹si³¹⁰si³¹¹si³¹²si³¹³si³¹⁴si³¹⁵si³¹⁶si³¹⁷si³¹⁸si³¹⁹si³²⁰si³²¹si³²²si³²³si³²⁴si³²⁵si³²⁶si³²⁷si³²⁸si³²⁹si³³⁰si³³¹si³³²si³³³si³³⁴si³³⁵si³³⁶si³³⁷si³³⁸si³³⁹si³⁴⁰si³⁴¹si³⁴²si³⁴³si³⁴⁴si³⁴⁵si³⁴⁶si³⁴⁷si³⁴⁸si³⁴⁹si³⁵⁰si³⁵¹si³⁵²si³⁵³si³⁵⁴si³⁵⁵si³⁵⁶si³⁵⁷si³⁵⁸si³⁵⁹si³⁶⁰si³⁶¹si³⁶²si³⁶³si³⁶⁴si³⁶⁵si³⁶⁶si³⁶⁷si³⁶⁸si³⁶⁹si³⁷⁰si³⁷¹si³⁷²si³⁷³si³⁷⁴si³⁷⁵si³⁷⁶si³⁷⁷si³⁷⁸si³⁷⁹si³⁸⁰si³⁸¹si³⁸²si³⁸³si³⁸⁴si³⁸⁵si³⁸⁶si³⁸⁷si³⁸⁸si³⁸⁹si³⁹⁰si³⁹¹si³⁹²si³⁹³si³⁹⁴si³⁹⁵si³⁹⁶si³⁹⁷si³⁹⁸si³⁹⁹si⁴⁰⁰si⁴⁰¹si⁴⁰²si⁴⁰³si⁴⁰⁴si⁴⁰⁵si⁴⁰⁶si⁴⁰⁷si⁴⁰⁸si⁴⁰⁹si⁴¹⁰si⁴¹¹si⁴¹²si⁴¹³si⁴¹⁴si⁴¹⁵si⁴¹⁶si⁴¹⁷si⁴¹⁸si⁴¹⁹si⁴²⁰si⁴²¹si⁴²²si⁴²³si⁴²⁴si⁴²⁵si⁴²⁶si⁴²⁷si⁴²⁸si⁴²⁹si⁴³⁰si⁴³¹si⁴³²si⁴³³si⁴³⁴si⁴³⁵si⁴³⁶si⁴³⁷si⁴³⁸si⁴³⁹si⁴⁴⁰si⁴⁴¹si⁴⁴²si⁴⁴³si⁴⁴⁴si⁴⁴⁵si⁴⁴⁶si⁴⁴⁷si⁴⁴⁸si⁴⁴⁹si⁴⁵⁰si⁴⁵¹si⁴⁵²si⁴⁵³si⁴⁵⁴si⁴⁵⁵si⁴⁵⁶si⁴⁵⁷si⁴⁵⁸si⁴⁵⁹si⁴⁶⁰si⁴⁶¹si⁴⁶²si⁴⁶³si⁴⁶⁴si⁴⁶⁵si⁴⁶⁶si⁴⁶⁷si⁴⁶⁸si⁴⁶⁹si⁴⁷⁰si⁴⁷¹si⁴⁷²si⁴⁷³si⁴⁷⁴si⁴⁷⁵si⁴⁷⁶si⁴⁷⁷si⁴⁷⁸si⁴⁷⁹si⁴⁸⁰si⁴⁸¹si⁴⁸²si⁴⁸³si⁴⁸⁴si⁴⁸⁵si⁴⁸⁶si⁴⁸⁷si⁴⁸⁸si⁴⁸⁹si⁴⁹⁰si⁴⁹¹si⁴⁹²si⁴⁹³si⁴⁹⁴si⁴⁹⁵si⁴⁹⁶si⁴⁹⁷si⁴⁹⁸si⁴⁹⁹si⁵⁰⁰si⁵⁰¹si⁵⁰²si⁵⁰³si⁵⁰⁴si⁵⁰⁵si⁵⁰⁶si⁵⁰⁷si⁵⁰⁸si⁵⁰⁹si⁵¹⁰si⁵¹¹si⁵¹²si⁵¹³si⁵¹⁴si⁵¹⁵si⁵¹⁶si⁵¹⁷si⁵¹⁸si⁵¹⁹si⁵²⁰si⁵²¹si⁵²²si⁵²³si⁵²⁴si⁵²⁵si⁵²⁶si⁵²⁷si⁵²⁸si⁵²⁹si⁵³⁰si⁵³¹si⁵³²si⁵³³si⁵³⁴si⁵³⁵si⁵³⁶si⁵³⁷si⁵³⁸si⁵³⁹si⁵⁴⁰si⁵⁴¹si⁵⁴²si⁵⁴³si⁵⁴⁴si⁵⁴⁵si⁵⁴⁶si⁵⁴⁷si⁵⁴⁸si⁵⁴⁹si⁵⁵⁰si⁵⁵¹si⁵⁵²si⁵⁵³si⁵⁵⁴si⁵⁵⁵si⁵⁵⁶si⁵⁵⁷si⁵⁵⁸si⁵⁵⁹si⁵⁶⁰si⁵⁶¹si⁵⁶²si⁵⁶³si⁵⁶⁴si⁵⁶⁵si⁵⁶⁶si⁵⁶⁷si⁵⁶⁸si⁵⁶⁹si⁵⁷⁰si⁵⁷¹si⁵⁷²si⁵⁷³si⁵⁷⁴si⁵⁷⁵si⁵⁷⁶si⁵⁷⁷si⁵⁷⁸si⁵⁷⁹si⁵⁸⁰si⁵⁸¹si⁵⁸²si⁵⁸³si⁵⁸⁴si⁵⁸⁵si⁵⁸⁶si⁵⁸⁷si⁵⁸⁸si⁵⁸⁹si⁵⁹⁰si⁵⁹¹si⁵⁹²si⁵⁹³si⁵⁹⁴si⁵⁹⁵si⁵⁹⁶si⁵⁹⁷si⁵⁹⁸si⁵⁹⁹si⁶⁰⁰si⁶⁰¹si⁶⁰²si⁶⁰³si⁶⁰⁴si⁶⁰⁵si⁶⁰⁶si⁶⁰⁷si⁶⁰⁸si⁶⁰⁹si⁶¹⁰si⁶¹¹si⁶¹²si⁶¹³si⁶¹⁴si⁶¹⁵si⁶¹⁶si⁶¹⁷si⁶¹⁸si⁶¹⁹si⁶²⁰si⁶²¹si⁶²²si⁶²³si⁶²⁴si⁶²⁵si⁶²⁶si⁶²⁷si⁶²⁸si⁶²⁹si⁶³⁰si⁶³¹si⁶³²si⁶³³si⁶³⁴si⁶³⁵si⁶³⁶si⁶³⁷si⁶³⁸si⁶³⁹si⁶⁴⁰si⁶⁴¹si⁶⁴²si⁶⁴³si⁶⁴⁴si⁶⁴⁵si⁶⁴⁶si⁶⁴⁷si⁶⁴⁸si⁶⁴⁹si⁶⁵⁰si⁶⁵¹si⁶⁵²si⁶⁵³si⁶⁵⁴si⁶⁵⁵si⁶⁵⁶si⁶⁵⁷si⁶⁵⁸si⁶⁵⁹si⁶⁶⁰si⁶⁶¹si⁶⁶²si⁶⁶³si⁶⁶⁴si⁶⁶⁵si⁶⁶⁶si⁶⁶⁷si⁶⁶⁸si⁶⁶⁹si⁶⁷⁰si⁶⁷¹si⁶⁷²si⁶⁷³si⁶⁷⁴si⁶⁷⁵si⁶⁷⁶si⁶⁷⁷si⁶⁷⁸si⁶⁷⁹si⁶⁸⁰si⁶⁸¹si⁶⁸²si⁶⁸³si⁶⁸⁴si⁶⁸⁵si⁶⁸⁶si⁶⁸⁷si⁶⁸⁸si⁶⁸⁹si⁶⁹⁰si⁶⁹¹si⁶⁹²si⁶⁹³si⁶⁹⁴si⁶⁹⁵si⁶⁹⁶si⁶⁹⁷si⁶⁹⁸si⁶⁹⁹si⁷⁰⁰si⁷⁰¹si⁷⁰²si⁷⁰³si⁷⁰⁴si⁷⁰⁵si⁷⁰⁶si⁷⁰⁷si⁷⁰⁸si⁷⁰⁹si⁷¹⁰si⁷¹¹si⁷¹²si⁷¹³si⁷¹⁴si⁷¹⁵si⁷¹⁶si⁷¹⁷si⁷¹⁸si⁷¹⁹si⁷²⁰si⁷²¹si⁷²²si⁷²³si⁷²⁴si⁷²⁵si⁷²⁶si⁷²⁷si⁷²⁸si⁷²⁹si⁷³⁰si⁷³¹si⁷³²si⁷³³si⁷³⁴si⁷³⁵si⁷³⁶si⁷³⁷si⁷³⁸si⁷³⁹si⁷⁴⁰si⁷⁴¹si⁷⁴²si⁷⁴³si⁷⁴⁴si⁷⁴⁵si⁷⁴⁶si⁷⁴⁷si⁷⁴⁸si⁷⁴⁹si⁷⁵⁰si⁷⁵¹si⁷⁵²si⁷⁵³si⁷⁵⁴si⁷⁵⁵si⁷⁵⁶si⁷⁵⁷si⁷⁵⁸si⁷⁵⁹si⁷⁶⁰si⁷⁶¹si⁷⁶²si⁷⁶³si⁷⁶⁴si⁷⁶⁵si⁷⁶⁶si⁷⁶⁷si⁷⁶⁸si⁷⁶⁹si⁷⁷⁰si⁷⁷¹si⁷⁷²si⁷⁷³si⁷⁷⁴si⁷⁷⁵si⁷⁷⁶si⁷⁷⁷si⁷⁷⁸si⁷⁷⁹si⁷⁸⁰si⁷⁸¹si⁷⁸²si⁷⁸³si⁷⁸⁴si⁷⁸⁵si⁷⁸⁶si⁷⁸⁷si⁷⁸⁸si⁷⁸⁹si⁷⁹⁰si⁷⁹¹si⁷⁹²si⁷⁹³si⁷⁹⁴si⁷⁹⁵si⁷⁹⁶si⁷⁹⁷si⁷⁹⁸si⁷⁹⁹si⁸⁰⁰si⁸⁰¹si⁸⁰²si⁸⁰³si⁸⁰⁴si⁸⁰⁵si⁸⁰⁶si⁸⁰⁷si⁸⁰⁸si⁸⁰⁹si⁸¹⁰si⁸¹¹si⁸¹²si⁸¹³si⁸¹⁴si⁸¹⁵si⁸¹⁶si⁸¹⁷si⁸¹⁸si⁸¹⁹si⁸²⁰si⁸²¹si⁸²²si⁸²³si⁸²⁴si⁸²⁵si⁸²⁶si⁸²⁷si⁸²⁸si⁸²⁹si⁸³⁰si⁸³¹si⁸³²si⁸³³si⁸³⁴si⁸³⁵si⁸³⁶si⁸³⁷si⁸³⁸si⁸³⁹si⁸⁴⁰si⁸⁴¹si⁸⁴²si⁸⁴³si⁸⁴⁴si⁸⁴⁵si⁸⁴⁶si⁸⁴⁷si⁸⁴⁸si⁸⁴⁹si⁸⁵⁰si⁸⁵¹si⁸⁵²si⁸⁵³si⁸⁵⁴si⁸⁵⁵si⁸⁵⁶si⁸⁵⁷si⁸⁵⁸si⁸⁵⁹si⁸⁶⁰si⁸⁶¹si⁸⁶²si⁸⁶³si⁸⁶⁴si⁸⁶⁵si⁸⁶⁶si⁸⁶⁷si⁸⁶⁸si⁸⁶⁹si⁸⁷⁰si⁸⁷¹si⁸⁷²si⁸⁷³si⁸⁷⁴si⁸⁷⁵si⁸⁷⁶si⁸⁷⁷si⁸⁷⁸si⁸⁷⁹si⁸⁸⁰si⁸⁸¹si⁸⁸²si⁸⁸³si⁸⁸⁴si⁸⁸⁵si⁸⁸⁶si⁸⁸⁷si⁸⁸⁸si⁸⁸⁹si⁸⁹⁰si⁸⁹¹si⁸⁹²si⁸⁹³si⁸⁹⁴si⁸⁹⁵si⁸⁹⁶si⁸⁹⁷si⁸⁹⁸si⁸⁹⁹si⁹⁰⁰si⁹⁰¹si⁹⁰²si⁹⁰³si⁹⁰⁴si⁹⁰⁵si⁹⁰⁶si⁹⁰⁷si⁹⁰⁸si⁹⁰⁹si⁹¹⁰si⁹¹¹si⁹¹²si⁹¹³si⁹¹⁴si⁹¹⁵si⁹¹⁶si⁹¹⁷si⁹¹⁸si⁹¹⁹si⁹²⁰si⁹²¹si⁹²²si⁹²³si⁹²⁴si⁹²⁵si⁹²⁶si⁹²⁷si⁹²⁸si⁹²⁹si⁹³⁰si⁹³¹si⁹³²si⁹³³si⁹³⁴si⁹³⁵si⁹³⁶si⁹³⁷si⁹³⁸si⁹³⁹si⁹⁴⁰si⁹⁴¹si⁹⁴²si⁹⁴³si⁹⁴⁴si⁹⁴⁵si⁹⁴⁶si⁹⁴⁷si⁹⁴⁸si⁹⁴⁹si⁹⁵⁰si⁹⁵¹si⁹⁵²si⁹⁵³si⁹⁵⁴si⁹⁵⁵si⁹⁵⁶si⁹⁵⁷si⁹⁵⁸si⁹⁵⁹si⁹⁶⁰si⁹⁶¹si⁹⁶²si⁹⁶³si⁹⁶⁴si⁹⁶⁵si⁹⁶⁶si⁹⁶⁷si⁹⁶⁸si⁹⁶⁹si⁹⁷⁰si⁹⁷¹si⁹⁷²si⁹⁷³si⁹⁷⁴si⁹⁷⁵si⁹⁷⁶si⁹⁷⁷si⁹⁷⁸si⁹⁷⁹si⁹⁸⁰si⁹⁸¹si⁹⁸²si⁹⁸³si⁹⁸⁴si⁹⁸⁵si⁹⁸⁶si⁹⁸⁷si⁹⁸⁸si⁹⁸⁹si⁹⁹⁰si⁹⁹¹si⁹⁹²si⁹⁹³si⁹⁹⁴si⁹⁹⁵si⁹⁹⁶si⁹⁹⁷si⁹⁹⁸si⁹⁹⁹si¹⁰⁰⁰si¹⁰⁰¹si¹⁰⁰²si¹⁰⁰³si¹⁰⁰⁴si¹⁰⁰⁵si¹⁰⁰⁶si¹⁰⁰⁷si¹⁰⁰⁸si¹⁰⁰⁹si¹⁰¹⁰si¹⁰¹¹si¹⁰¹²si¹⁰¹³si¹⁰¹⁴si¹⁰¹⁵si¹⁰¹⁶si¹⁰¹⁷si¹⁰¹⁸si¹⁰¹⁹si¹⁰²⁰si¹⁰²¹si¹⁰²²si¹⁰²³si¹⁰²⁴si¹⁰²⁵si¹⁰²⁶si¹⁰²⁷si¹⁰²⁸si¹⁰²⁹si¹⁰³⁰si¹⁰³¹si¹⁰³²si¹⁰³³si¹⁰³⁴si¹⁰³⁵si¹⁰³⁶si¹⁰³⁷si^{1038</}

paññaṃ līkhitvā kākamaṃsaṃ paṇḍetvā paṇṇaḥ ca māṃsaṃ
 ca „etavāthena" palivēthetvā rājauddikāya lañchitvā¹ pesa-
 sāmi, yadi paṇḍito bhavissati paññaṃ vācetvā kākamaṃsa-
 bhāvaṃ āsvā āgamiṣṣati, noce nāgamiṣṣatīti" so „paṇṇaḥ"
 5 nadin² ti imāṃ gāthāṃ paṇṇe līkhī:

1. Paṇṇaṃ nadin³ yena ca peyyam āhu-
 jātāṃ yavaṃ yena ca gūyhaṃ āhu-
 dūram gatāṃ yena ca avhayaṃti
 so ty-āgato haṇḍa ca bhūṇja⁴ brāhmaṇā⁵ ti. 126.

10 Tanha paññaṃ nadin³ yena ca peyyamaṇḍo ti kākapeyyo nadin³ va-
 daṇḍo yena paññaṃ nadin³ peyyam āhu⁶, na hi apunnā nadin³ kākapeyyo ti vā-
 daṇḍo, yadāpi nadin³ tīro⁷ theṛo gāmaṃ paṇḍetvā kākamaṃsaṃ pāṇaṃ lañchī hanti tadā
 nam kākapeyyo ti⁸ vadaṇṭi⁹, jātāṃ yavaṃ yena ca gūyhamāhu ti yavaṃ¹⁰ ti
 15 dīśinathasambhāṣaṇa¹¹, lāḍha yena sabbam pa jamaṃ aggaṃ¹² sampannaṃ saruṇa-
 vasaṃ abhiṭṭetaṃ, tam¹³ hi yadā antaparivijāḍḍhaṃ¹⁴ parivijāḍḍhaṃ¹⁵ sakkoṇi
 izāḍa gūyhaṃti gūyhaṃ, āhu gūyhaṃ¹⁶ kākamaṃti kākamaṃ gūyhaṃ kākagūyhaṃ ti
 tam vadaṇṭi⁹ kākamaṃ gūyhaṃvadaṇṭi⁹ kākapaḍḍhāṇaṃ gūyhaṃ ti vadaṇṭi, aṇṇa
 vuttapa: yena ca gūyhaṃ āhu ti, dūram gatāṃ yena ca avhayaṃti¹⁷ dūram
 20 gatāṃ vippamūḍhaṃ¹⁸ piyaguggalaṃ yam āgāṇṇa nīlanaṃ¹⁹ āvāṇṇa caṇṇa nīlhaṇ-
 ṇaṃ²⁰ āgāṇṇa vāṇṇa lāḍha ti ti²¹ vadaṇṭi⁹ āvāṇṇa²² vā āvāṇṇa yadā lāḍha²³
 vadaṇṭi⁹ nīlhaṇṇaṃ āgāṇṇaṃti vāṇṇa vadaṇṭi⁹ yena ca avhayaṃti¹⁷ kākamaṃti¹⁶ mā-
 25 ṇṭi¹⁵ māṇṭi¹⁵ āvāṇṇa²² ti so ty-āgato ti so te āvāṇṇa²², haṇḍa ca bhūṇja²⁴
 brāhmaṇa²⁵ ti paṇḍa brāhmaṇa-bhūṇja²⁶ nadin³ lāḍha²⁷ kākamaṇḍa²⁸ ti ettha

ti rājā imāṃ gāthāṃ paṇṇe līkhitvā Bodhisattassa pesa-
 25 So paṇṇaḥ vācetvā „rājā maṃ dattukāmo" ti vatvā²⁹ dattā-
 yam gāthāṃ āha:

¹ B. sambhāṣaṇa. ² B. vadaṇṭi⁹. ³ K. paṇṇa. ⁴ B. bhūṇja ca. ⁵ B. kākapeyyamaṇḍo. ⁶ K. apunnā nadin³, B. apunnā nadin³, D. apunnā nadin³. ⁷ K. yadāpi nadin³ tīro, B. yadāpi nadin³ tīro. ⁸ K. nadin³ ti. ⁹ B. vadaṇṭi. ¹⁰ B. vadaṇṭi. ¹¹ B. dīśinathasambhāṣaṇa. ¹² K. B. dīśinathasambhāṣaṇa. ¹³ B. āvāṇṇa. ¹⁴ B. sakkoṇi. ¹⁵ K. sakkoṇi. ¹⁶ B. parivijāḍḍhaṃ. ¹⁷ B. B. gūyhaṃti. ¹⁸ B. vippamūḍhaṃ. ¹⁹ K. nīlanaṃ. ²⁰ B. nīlhaṇṇaṃ. ²¹ K. āvāṇṇa. ²² B. āvāṇṇa. ²³ B. āvāṇṇa. ²⁴ B. bhūṇja. ²⁵ B. brāhmaṇa. ²⁶ B. bhūṇja. ²⁷ B. lāḍha. ²⁸ B. kākamaṇḍa. ²⁹ B. vatvā.

2. Yato mañ saratī¹ rājā vayasam pi pahetare
hamsā kodā mayārā ca asatī² yeva pāpiyā ti. 127.

Tanto yato mañ saratī³ rājā vayasam pi pahetare ti yadā rājā
vayasamam⁴ lakkhañ sam pāpam⁵ mañ saratī, hamsā kodā mayārā
o⁶ 'ti yadā pū⁷ sam o⁸ hamsāya upamā bhavissamī etidā hamsāro⁹?
lakkhañ sam upa hamsā na vassatī¹⁰, aythakāyāya pama lakkhañ
mayamam n¹¹ pāpā, na vassatāre, hamsā lakkhañmā hamsā lakkhañ
hamsā mañ na vassatī¹² n¹³ eva hamsā pama¹⁴, asatī¹⁵ yeva pāpiyā ti yadā
ti¹⁶ ti lakkhañ vayasam¹⁷ vassatāre, lakkhañ pama¹⁸ asatī¹⁹ yeva pāpiyā, vasa-
sam²⁰ yeva hamsā hamsā, na ca hamsā rājā n²¹ asatī, saratī mañ ti²², 10
apamāma na pāpā²³, hamsā hamsā²⁴

yāsam yojāpetā gantvā rājānam paesī. Rājā tussitvā
parohitāthāne yeva patiṭṭhapesī²⁵.

Satthā mañ desam²⁶ āharitvā jātakañ mamohāse²⁷. 'Tadā
rājā āsāde aho²⁸, parohito pama²⁹ aham evā³⁰ ti. Pappasādī³¹ 15
jātakañ³².

5. Kaccōpajātaka.

Aradhi rata aittān ti. Mañ Satthā Jetarane vilamato
Kokālikam ārahā³³ katha³⁴. Vātham Mahāakkārjāka āvi-
lāyissam³⁵. Tadā pama Satthā „na bhikkhāre Kokāliko idā³⁶ eva so
vaccāya hama pabbā pi kato yerā³⁷ 'ti vassā aittā³⁸ āharī.

Amo Bārāṇasīyam Brahmadatte rājān karente
Bodhiatthe amaccakule nibbattiva veyyaputto tassā aitha-
dhammānesāsako aho³⁹. So pama rājā bahubbhū⁴⁰ aho⁴¹,
tasmim kathente aṇḍesam vaccaṇasa akāso nāma n⁴² aithi, 22

¹ B¹ saratī. ² B² asatī. ³ B³ saratī. ⁴ B⁴ vayasam. ⁵ B⁵ pama
pāpam. ⁶ so B⁶; & lakkhañmā. B⁷ hamsāmayam. ⁷ B⁷ pāpā. ⁸ so
B⁸; K⁹ B⁹ hamsā kodā. B¹⁰ pāpā. ⁹ B⁹ vayasam. ¹⁰ B¹⁰ pāpā. ¹¹ B¹¹ pāpā.
¹² B¹² pāpā. ¹³ so B¹³ MSS. ¹⁴ B¹⁴ vayasam. ¹⁵ B¹⁵ hamsā. ¹⁶ B¹⁶ pāpā.
¹⁷ B¹⁷ pāpā. ¹⁸ B¹⁸ pāpā. ¹⁹ B¹⁹ pāpā. ²⁰ B²⁰ pāpā. ²¹ B²¹ pāpā. ²² B²² pāpā.
²³ B²³ pāpā. ²⁴ B²⁴ pāpā. ²⁵ B²⁵ pāpā. ²⁶ B²⁶ pāpā. ²⁷ B²⁷ pāpā. ²⁸ B²⁸ pāpā.
²⁹ B²⁹ pāpā. ³⁰ B³⁰ pāpā. ³¹ B³¹ pāpā. ³² B³² pāpā. ³³ B³³ pāpā. ³⁴ B³⁴ pāpā.
³⁵ B³⁵ pāpā. ³⁶ B³⁶ pāpā. ³⁷ B³⁷ pāpā. ³⁸ B³⁸ pāpā. ³⁹ B³⁹ pāpā. ⁴⁰ B⁴⁰ pāpā.
⁴¹ B⁴¹ pāpā. ⁴² B⁴² pāpā.

Bodhisatto taassa taṃ bahubbhūtaṃ hāretukāmo' ekam upāyaṃ
 upadhārento vicarati. Tasmā ca kile Himavantaṇapadeso' eka-
 miṃ sare kacchapo vasati. Dve haṭṭhapotakā gacariya carantiā
 tena saddhīm viassāsaṃ akāmau. Te dāḷhaviassāsikā hutvā eka-
 5 divasaṃ kacchapam' āhaṃsu: „samma kacchapa, amhākaṃ
 Himavanto' Cittakūṭapabbatatale Kaḷḇanagūḷiya' vasaṇaṭṭhā-
 naṃ ramaṇiyo' padeso, gacchasi amhākaṃ saddhīm" ti. „Ahaṃ
 kiṃ ti katvā gamissāmīti". „Mayaṃ taṃ' gahetvā gamissāma,
 esso tvaṃ mukhaṃ rakkhitvā sakkhissasi" kassaci kiñci na
 10 kaṭṭhesasīti". „Rakkhissāmi", gahetvā maṃ gacchathā" ti.
 Te" „sādhū" ti vatvā ekam daṇḍakam kacchapena daṇḍa-
 petvā" sayam" taassa ubho koṭṭiyo daṇḍitvā" ākāsaṃ pakkhaṇ-
 diṃsu. Taṃ tathā haṃsehi nityasoṇṇaṃ pāmadārakā disvā „dve
 haṭṭhā kacchapam daṇḍakena harantīti" āhaṃsu. Kacchapo
 15 „yadi maṃ sahāyakaṃ nenti tumhākaṃ ettha kiṃ dutthaceṭṭakā"
 ti vuttukāmo haṃsānaṃ sghavegatāya Bāraṇasīnagara' rāja-
 nivesanaṃsaṃ uparibhāgaṃ sampattakile dattṭhaṭṭhānato daṇḍakam
 viśajjettvā ākāsaṃgane patitvā dyehhāgo ahoṣi. „Kacchapo ākā-
 saṃgane" patitvā dyedhā bhūṇo" ti akakolāhalam ahoṣi. Rāja
 20 Bodhisattam ādāya amaccaparivento" taṃ" thānaṃ gantvā
 kacchapam disvā Bodhisattam pucchī: „paṇḍita kiṃ ti katva
 esa patito" ti. Bodhisatto „ciraṇatīkaṃkko" haṃ' rājānaṃ
 avaditukāmo" upāyaṃ upadhārento carāmi, imiṃ kacchapena
 haṃsehi saddhīm viassāso kato bhavissati, tehi 'imam Hima-
 25 vantaṃ neṇṇāma' ti daṇḍakam daṇḍāpetvā" ākāse" pakkhaṇtehi
 bhavitabbam, aṭṭha imiṃ kassaci vacanaṃ sutvā arakkhita-
 mukharāya kiñci vuttukāmena daṇḍako viśattittho bhavissati.

1 D' vāretukāmo. 2 D' himavantaṇṭṭakūṭapabbatatale. 3 D' miṃ sare kacchapam, K kacchapa. 4 D' himavanta. 5 D' -sādhūyaṃ. 6 K ramaṇiyo, D' ramaṇiyo. 7 K te. 8 K sakkhissasi, D' sakkhissam. 9 D' kaṭṭhesi ti. 10 K rakkhissāmi sāmī. 11 K na. 12 D' daṇḍāpetvā. 13 D' sayam. 14 D' daṇḍitvā. 15 D' pa harantīti. 16 K ākāsaṃ. 17 D' ākāsaṃ. 18 D' amaccaparivanto. 19 D' miṃ taṃ. 20 D' ciraṇatīkaṃkko. 21 D' taṃ. 22 K adito-, D' avadito-. 23 D' ākāsaṃ.

evaññakānto paṭivā jīvitaḥkhayaṃ patteñ' etena' bhavitaḥhan'¹
 ti cintetvā „sma mahārāja atimukharā nāma aparīyantaṭavaraṇā
 evaraṇpaṃ dukkhaṃ pāpaṇanti yevā" ti vtvā ima gāthā avoca:

1. Avadhi vata attānaṃ
 kaccapo vyāharaṃ² giraṃ³,
 anggaḥitaṃmūḥ kaṭṭhaṃmūḥ
 vācāya sakkīyā vadhi⁴. 128.

2. Etam pi diṣvā naraṭiriyasetṭha
 vācaṃ paṃuṇce kasaṭaṃ nāṭivetaṃ,
 paṇṇasi bahubhāṇena
 kaccapaṃ vyasaṇaṃ⁵ gaṭaṃ ti. 129.

Tathā avadhi vati ti gātheti⁶ vata⁷, vyāharaṃ⁸ ti vyāharanta⁹, angga-
 ḥitaṃmūḥ¹⁰ kaṭṭhaṃmūḥ ti mukhena suraḥ¹¹ qateti¹² gāthā dāḍāke.
 vācāya sakkīyā vadhi¹³ ti mukharatīya¹⁴ akāle vācaṃ niraḥārento dāṭṭhaṃmūḥ¹⁵
 nāmaṇṇena tīya vācāya vācāya¹⁶ uttamaṃ vadhī gātheti¹⁷, etam esa jīvitaḥkhayaṃ
 patteñ na aññāhi¹⁸, etam pi diṣvā ti etam pi¹⁹ kiccaṃ diṣvā, naraṭiriyā-
 setṭha²⁰ ti nāraṇa rīriyena setṭha uttamaḥhiya rājaraṇa²¹, vācaṃ paṃuṇce²²
 kasaṭaṃ nāṭivetaṃ ti saccaḍḍipattasādhānaṃ²³ tassaṃ esa paṇḍito panta
 paṇḍeyya niraḥāreyya, tam pi kittaṃ kīṇyattaṃ na sūreḥaṃ atikkantaḥhi aparī-
 yantaṭavaraṇā na bhāṇeyya, paṇṇasī ti tam paṇḍakkaṇṇo paṇṇasi, bahubhāṇena²⁴
 'ti bahubhāṇena, kaccapaṃ vyasaṇaṃ gaṭaṃ ti etam kaccapaṃ jīvitaḥkha-
 yaṃ patteñ ti.

Rāja „maṃ sandhāya²⁵ bhāṇatīti²⁶ ātvā „amhe sandhāya
 kathaṃ paṇḍitā²⁷ ti āha. Bodhisatto „mahārāja, tvaṃ vā hoti"
 añño vā yo koci, paṇḍatīkkaṇṇaṃ bhāṇanto evaraṇpaṃ vyasa-
 ṇaṃ²⁸ pāpaṇatīti²⁹ pākāṭaṃ katvā kathaṃ. Rāja tato paṭṭhāya
 viraṃitvā maṇḍabhaṇī ahaṃ.

¹ W. omits etena. ² B. kaccapo yo paṇḍitaraṇa. ³ B. omits giraṃ. ⁴ K. sa-
 dhāhi. ⁵ B. vyasaṇaṃ. ⁶ B. gātheti. ⁷ B. tā. ⁸ K. paṇḍitaraṇa. B. saḥyāharaṇa.
⁹ B. saḥyāharaṇa. ¹⁰ B. anggaḥitaṃmūḥ. K. anggaḥitaṃmūḥ. ¹¹ B. mukharā.
¹² B. kīṇyatta. ¹³ B. atimukharatīya. ¹⁴ B. dāṭṭhaṃ mūḥ. ¹⁵ B. atimukharā.
¹⁶ B. adhe ti. ¹⁷ B. omits pi. ¹⁸ B. rājaraṇa. ¹⁹ K. paṇḍita. ²⁰ B. pa-
 ṇḍitaraṇa. ²¹ In my transcript of B. one line (from na sūreḥaṃ to maṇḍhāya)
 is wanting. ²² B. kēhi. B. kēhi. ²³ B. vyasaṇaṃ.

Sattbā imam desanam¹ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā kacchapa Kokāliko ahoṣi, dve haṁsapotakā dve mahātherā, rājā Ananda, anuccapandito pana aham evū”² ‘ti. Kacchapaajātakam³.

6. Macchajātaka.

- 3 Na māyam aggi tapatīti. Idam Sattbā Jetavana viharanto purāṇadutiyikapaḷehhanam ārabbhva kathesi. Tam hi bhikkhūm Sattbā „saccaṁ kira tam bhikkhū ukkaṭṭhito”⁴ ti pucchī, „saccaṁ bhaṇte”⁵ ti vutte „kena ukkaṭṭhāpito sīti”⁶ pūṭṭho „purāṇadutiyikāyā”⁷ ‘ti āha. Atha nam Sattbā „ayaṁ te bhikkhū itthi anuttarakārikā, pubbe pi tam etam nissāya sūlena vijjhutvā aḅḅaresu pacitvā⁸ khādītabbatam patto paṇḍite nissāya jīvitam alaṭṭhā”⁹ ‘ti¹⁰ vativā aññam āharī:

Attā Bārāṇasīyaṁ Brahmaḍatte rajjam kārenta Bodhisatto tassa purohito ahoṣi. Ath’ ekadivasam kevaṭṭā
15 jāle laggam macchaṁ piddharitvā¹¹ uphavalikāpūṭṭhe¹² thapetvā¹³ „aḅḅaresu nam pacitvā khādissāmā”¹⁴ ‘ti sūlam tacchesuṁ¹⁵. Maccho macchim ārabbhva paridevamāno imā gāthā avoca:

1. Na m’ ayaṁ aggi tapatī na sūlo sādhu tacchito,

yaṁ ca mam maññati¹⁶ macchi ‘aññam so ratiyā gato’ 130.

20 2. So mam dahati rāgaggi cittam e’ upatapeti¹⁷ mam,

jālino muñcath’ ayirā mam, na kāmo maññate kvacchī. 131.

Tattā na māyamaggi tapatīti na mam ayaṁ aggi tapatī na sūlam
Janeti, na socayati¹⁸ attā, na sūlo ti ayaṁ sūlo pi sādhu tacchito mam na
tapati, na me sakam uppateti, yaṁ ca mam maññati¹⁹ yaṁ pana macchi²⁰
25 etam²¹ maññeti²²; aññam macchim so²³ paṭṭakāmagunasattiyā gato ti bhāṣeti²⁴

¹ D¹ dhammadessanā. ² In B¹ the subscription is wanting; in Dh. p. 419 the title is Bahubbūlajātakaṁ. ³ so B²; K B² pacchitvā. ⁴ B¹ labhatīti. ⁵ B¹ uttarisā. ⁶ B¹ -vāle-. ⁷ B¹ amita thapetvā. ⁸ K naccasesu, B¹ tacchāsu. ⁹ B¹ maññate, K maññati. ¹⁰ K rūpatapeti, B¹ upatapeti. ¹¹ K socathī. ¹² K maññati. ¹³ B¹ maññati. ¹⁴ K eva. ¹⁵ K maññeti, B¹ phoṭṭhi. ¹⁶ B¹ soc. ¹⁷ B¹ omitta thapeti, K bhāṇati.

tañ' eva mum' tapati sozzgall¹, to mame' dāhasiñ' yo' pañ' ssa' tūraggā' va' mame'
dāhasi' jhāpeti, vittaṃ' o'patapeti² man' ti' rūgāmpayuttakā³ mame' cittaṃ
eva' mum' ca⁴ upatāpeti' āhamañ' vīlojheñ', jallā⁵ ti' kevañ⁶ āsāpeti, to' hi' jē-
lasev' atthāya' jallā⁷ ti' vuccanti, muñcasiha' ayiā⁸ man' ti' muñcasiha⁹ mame'
amūha' ti' yuñhi, va' kāmā' haññate' kvaññi' kāmā' ti¹⁰ kāmā' patipphale' kāmā¹¹
niyaṃsañ' eṭṭa' na' kvañ' haññati, va' hi' tvañ' tumbhāsiha' haññam¹² sozz'kayā¹³
ti' pariderati, āhara' kāmā' ti' hetuvareva' bhāṇamañ¹⁴, kāmāheva' maachā¹⁵ am-
buddhamiṃ' nāma' va¹⁶ kvañ' tumbhāsiha' haññati' pariderati.

Taṇhūṃ' khaṇa' Bodhisatto' naḍḍhirañ' gato' tassa' maachāssa'
paridevitaṃ' sutvā' kevañte' upasābhakamitvā' tam' maachāñ' mocesi. 10

Sattā' imā¹⁷ dhanuṃ¹⁸ āharitvā' succāsi' pakāsetvā' jātakaṃ' eka-
dhānava¹⁹, (Saccaparyosā²⁰ akkaññhito²¹ antāpatipphale' patipphale²²) „Tadā'
maechi²³ parāṇaduliyikā' aho²⁴, akkaññhitaḍḍhikkhā' maechi²⁵, parāhito'
pāna' aham' evā²⁶, ti. Maachajātakaṃ²⁷.

7. Seggujātaka.

15

Sabbā' loka' ti. Idam' Sattā' Jetaśane' vīharaṇto' ekaṃ' paṇ-
ḍikaupāsakaṃ²⁸ ārabha' kuthesi. Vattiṃ²⁹ Ekasipāte' viṭṭhāritam'
eva. Idha' paṇa³⁰ Sattā' tam³¹ upāsakaṃ³² „Kim' upāsaka' eimassaṃ'
āgato' sñi³³ puechi³⁴, „dhūtā' me' bhante' moca-pahāḍamukkhā³⁵, tam'
aham' vīmaṇsitvā' ekasā' kuladārakasā' adāsiñ', tathā' Bikkatābhātāya³⁶
tumbhākaṃ' dussanāya' āgataṃ' ekasā³⁷ va' luhhi³⁸ ti' āha. Atha' nañi'
Sattā' „na' kha' upāsaka' idāñ³⁹ ev⁴⁰ evā' sāvati' pubbe' pi' aliyati,
tvā⁴¹ va' paṇa' va⁴² idāñ⁴³ ev⁴⁴ etam⁴⁵ vīmaṇsasi' pubbe' pi' vīmaṇsasi'
yerā⁴⁶ ti' vuttvā' tona' yācito' atitāṃ' āhara:

Atto' Bārānasīyaṃ' Brahmadatte' rajjaṃ' kāreṇto⁴⁷
Bodhisatto' rukkhadevata' aho⁴⁸. Tadā' ayam' evā' paṇḍika-
upāsako' „dhitarāṃ' vīmaṇsissāmhi⁴⁹ araññaṃ' netvā' kilesavasena

¹ B' pattoceṭi. ² K' rūpatāpeti, B' rūpatāpeti. ³ K' rūgāmp-, B' rūgāmpa-
yuttakā. ⁴ B' omitti ca. ⁵ K' kevaññha. ⁶ B' muñcasihaññā, B' muñcasihaññā.
⁷ B' muñcasiha. ⁸ K' B' me. ⁹ B' omitti kāmā' ti. ¹⁰ B' omitti. ¹¹ B' bhāṇamañ.
¹² B' omitti na. ¹³ B' dhanuṃdhanuṃ. ¹⁴ B' B' akkaññhitaḍḍhikkhā. ¹⁵ va' B',
K' maechi, B' majhi. ¹⁶ K' omitti aho¹⁷. ¹⁷ B' maechi akkaññhitaḍḍhikkhā. ¹⁸ B'
idāñ' chetthā. 7. Cf. vol. I, p. 411. ¹⁹ B' paṇḍikaṃ. ²⁰ B' vattiṃ. ²¹ B' idāñ.
²² K' nañi. ²³ B' omitti upāsakaṃ. ²⁴ both MSS. puechi. ²⁵ B' -pahāḍika-
mukkhā. ²⁶ K' omitti va, B' omitti va. ²⁷ B' idāñevati.

icchanto viya hattho gaṇhī. Atha naṃ paridevamaṇaṃ¹ paṭhamā-
gāthāya ajjhabhāsī:

1. Sabbo loko attamano ahoṣi,
akovidā gāmadhammasa Seggu²,
3 komāriko nāma tav³ ajja dhammo
yam tvam gaṇhī pavane parodasīti⁴. 132.

Tathā sabbo loko attamano ahoṣīti amma sakālo saccattaloko⁵
etisso kāmasevanāya attamano jeta, akovidā gāmadhammasa Seggu⁶ u⁷
tassa nāmaṃ, tava tavaṃ pana amma Seggu⁸ akovidā gāmadhammasa imasmiṃ
10 gāmadhammaṃ varasādhammaṃ akosallāhi etassa hetu, komāriko nāma tava ajja
dhammo ti amma komāriko nāma eṣa tava ajja sabhāro, yam tvam gaṇhī
pavane⁹ parodasīti¹⁰ tava mayā imasmiṃ pavane sandharassena hattho gaṇhī
parodasī na sampañjeyhasi, ko eṣa tava sabhāro, kva komārikā¹¹ yeva¹² tava ti
pucchasi.

- 15 Tam sutvā komārikā „āma¹³ tāta, komārikā yevāham,
nāhaṃ methumadhammanāṃ nāma jānāmīti¹⁴“ vātvā paridevamaṇā
dotiyaṃ gātham āha:

2. Yo dakkhaphuṭṭhāya¹⁵ bhaveyya tāṇaṃ¹⁶
so me pitā dūbhī¹⁷ vane karotī,
30 sā kassa kandāmi vanaṃsa majjhe,
yo tāyitā¹⁸ so sahasā karutīti. 133.

Sā heṭṭhā kassidā yeva.

Idi¹⁹ so paṇṇiko tadā dhītaraṇi vimahesitvā gehaṃ netvā
kuladārakassa datvā yatulakkammaṃ gato.

- 35 Sattā imāṃ dasaṇṇaṃ²⁰ āharitvā saccāni pakāseva jātakaṃ samu-
dhānesi: (Saccapariyosāṃ paṇṇikaupāsako sotāpatṭiphalo paṭiṭṭhaṃhī)
„Tadā dhītā dhītā yeva pitā pitā yeva āhami, tassa pana kāmaseva
paccakkhakārikā²¹“ nikkhadantaṃ aham evā²² u. Seggujātakaṃ²³.

¹ K D² -nā, D² -nāya. ² so K B²; D² pagga. ³ B² sarodasīti. ⁴ D² sakālo pi loko.

⁵ B² pe (for pagga) ih. ⁶ D² savana. ⁷ K rodasī, B² sarodasīti. ⁸ so B² B², K komāri. ⁹ so K B²; D² yevāsi. ¹⁰ B² aupa. ¹¹ so D²; K -punnāya, B² dakkhamuṭṭhāya. ¹² B² kīnāsi. ¹³ K dūbha, B² dūbhī, D² Jubbhāsi. ¹⁴ B² ā-
yato. ¹⁵ D² yeva ti. ¹⁶ B² dhūmmadevanāsi. ¹⁷ so B² B², K -kiri. ¹⁸ B² eṣa
sattamaṃ.

8. Kūṭavāṇijajāṭaka.

Saṅghassa sāpheyyanidaṃ ti. Idam Satthā Jetavana vi-
 hananto ekaṃ kūṭavāṇijaṃ āroḍḍha kathesi. Sāvattisāsinaṃ hi kūṭa-
 vāṇijo ca¹ paṇḍitavāṇijo ca dve jaṇā mettikā hutvā pañcaśakataṇṭhaṃ
 bhayaḍḍassa pūreṭṭā² puhantato aparantam vicaramāṇā vohāraṃ katvā
 lakkulābhānaṃ lābhitrā Sāvattihā paccāgamiṇa³. Paṇḍitavāṇijo kūṭavā-
 ṇijaṃ āha: „kaṃma bhayaḍḍaṃ bhājemā“⁴ ti. Kūṭavāṇijo „ayam dīgha-
 ratanam dukkhamāyāya dabbhujānena kilanto attano ghaṇe nānaggarasaṃ“⁵
 bhāntaṃ bhūṇiṭvā ujirakena marisaṃti. Atha siddhaṃ p' etah⁶ bhū-
 ḍaṇḍaṃ mayham⁷ bhavissathī“ cintetrā „akkhuttam na manāpaṃ dīgha-
 na manāpo. ere jāṇissāmi paṇḍitvāsa jāṇissāmi“⁸ kalam kheseti. Atha
 ahaṃ paṇḍitavāṇijo alppaṇiṭvā bhājetā⁹ gandhamānaṃ¹⁰ ādāya Satthā
 saṅghaṃ gantvā Satthāraṃ¹¹ pūjetrā vanditrā ekamanānaṃ nāṇā.
 Satthā „kaḍā āgato sīti“¹² pucchī¹³. „addhamāsaṃvatto“¹⁴ na bhūnto
 āgato sīti¹⁵ ti vattā atha „kaṃmā evaṃ pupaṇiṭvā¹⁶ Buddhapaṭṭhānaṃ
 āgato sīti“¹⁷ puttāsaṃ tam¹⁸ pavattin ārocesi. Satthā „na kbo upākaṇ
 bhāṇ“ eva pubbe p' eso¹⁹ kūṭavāṇijo yevā²⁰ ti vattā tassa yācīto
 attānaṃ āharī.

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjaṃ kārūnto
 Bodhisatto amaccakule nibbattiṭvā veyappatto vinicchaya-
 maro²¹ ahoṣī. Tada gāmaṇvāsi ca nagaraṇvāsi ca²² ti dve vāṇija
 mittā abhesamb. Gāmaṇvāsi²³ nagaraṇvāsissa santiko pañca phāla-
 sattaṃ kheseti. So te phāle vikkāmitvā mālāṃ gaheṭvā phālānaṃ
 ṭhapitattāhāṇe mūsikavaccaṃ²⁴ ākiritvā kheseti. Aparabbhāgo
 gāmaṇvāsi²⁵ āgantvā „phālāṃ me“²⁶ dehi²⁷ āha. Kūṭavāṇijo
 „phālā te mūsikāhi khāditrā“²⁸ ti mūsikavaccaṃ²⁹ dassesi. Itaro
 „khāditrā va kanto, mūsikehi khādito kiṃ sakka kātun“³⁰ ti na-
 hānatthāya³¹ tassa puttāṃ ādāya gacchānto ekassa sahāya-
 ṇassa gohe „maṃsa“³² katthaci gantun mā datthā³³ ti vattā

¹ Cfr. supra Vol. I p. 101. ² D' amto ca. ³ D' purāpetā. ⁴ D' paccāgamiṇa.
⁵ D' bhājetā. ⁶ D' -sata. ⁷ D' -sata. ⁸ D' -sata. ⁹ D' bhājetā. ¹⁰ D'
 -ti. ¹¹ K' omto satthāraṃ. ¹² both MSS. pucchitā. ¹³ D' -sata. ¹⁴ D' pañca.
¹⁵ D' amto tam. ¹⁶ D' p' so. ¹⁷ D' vinicchaya. ¹⁸ both MSS. -ti. ¹⁹ D' -ka-
 vāṇija. ²⁰ K' omto me. ²¹ D' manāpa. ²² D' attā dīghaṇṭha.

- antogabbhe' nissidāpetvā¹ sayam nahāyitvā² kōṭṭavāṇijassa goham
 agamāsi. So „putto me kahan“³ ti āha. „Samma, tava puttam
 tīre thapetvā⁴ mama udake nimuggakāle eko kulalo⁵ āgautvā
 tava puttam nakhapañjarena gabetvā ākāse pakkhanto, ahañ pā-
 3 nīh⁶ paharitvā viravitvā⁷ vāyamaṇṇo pi moeṭṭon nāsakkhiñ“⁸ ti.
 „Tvam masā bhagasi⁹, kulalo dārake gāhetvā gantam samattho
 nāma n' atthiñi“. „Samma heṭu, ayutto pi honte aham kiñ¹⁰
 karomī, kulalen¹¹ eva¹² te“¹³ putto nito“¹⁴ ti¹⁵. So tañ santaj-
 jetvā¹⁶ „are dattācōra manussamāraka, idāni tañ vinicchayañ
 10 gantvā kaḍḍhāpessāmīti“¹⁷ nikkhami. So „tava roccanakam
 eva karosīti“¹⁸ ten¹⁹ eva saddhīm vinicchayaṭṭhānañ agamāsi²⁰.
 Kūṭṭavāṇijo Bodhisattam āha: „ayañ sāmī mama puttam gabetvā
 nahāyitum²¹ gato“²², ‘kahan me putto’ ti vutte ‘kulalena haṭo’²³
 ti āha, vinicchīnatha²⁴ me añjan“²⁵ ti. Bodhisatto „saccam
 13 bhage“²⁶ ti itarañ pucchī. So²⁷ „āma sāmī, ahañ tam ādāya
 gato, senena pahatabbhavo“²⁸ saccam eva sāmīti“. „Kiñ pama
 loke kulalā²⁹ nāma dārake harantīti“. „Sāmī, aham pi tamhe
 pucchāmī: kulalā dārake gabetvā ākāseṇa gantum na sakkonti,
 musikā puna ayaphāle“³⁰ khādanti“³¹. „Idaṃ kiñ nāma“³² ti.
 16 „Sāmī, mayā etassa ghare pañca phālakaśatāni³³ thapitani“,
 sv-āyañ ‘phālā te’³⁴ musikāhi khādita³⁵ ti vatvā ‘idaṃ te phāle
 khāditaṃ musikānaṃ vaccañ’³⁶ ti dasseti³⁷, sāmī musikā ce³⁸ phāle
 khādanti kulalāpi dārake harissanti, sace na³⁹ khādanti senāpi
 tañ⁴⁰ na harissanti, eso puna ‘phālā te musikāhi khādita⁴¹ ti
 22 vadeti⁴², tesam⁴³ khāditaṃ bhāvum vā akhāditaṃ bhāvum vā jānātha,

¹ K antogabbhe. ² B nahāyitvā. ³ B thapetvā. ⁴ B kulalo. ⁵ B sāmī. ⁶ Te
 nante viraṭṭitvā. ⁷ K -alā. ⁸ B sampayutā koma vuttāpi bhoṇa aham
⁹ B kulalena. ¹⁰ K nante te. ¹¹ B akaro. ¹² K ando H. ¹³ B vajjere
¹⁴ B kaddhāpessāmīti. ¹⁵ Te so manā pucchānīkam eva kaddhāpi, B so manā
 roccanā ita kama. ¹⁶ B ag-. ¹⁷ B nā-. ¹⁸ K gate, B kato. ¹⁹ B kato
²⁰ B vinicchayaṇa. ²¹ K bhāṇa. ²² K vatta so. ²³ B sava puna āhāṇa
²⁴ B ayaphāle. ²⁵ B phālakaśatāni. ²⁶ B thap-. ²⁷ B dasseti. ²⁸ B sava
²⁹ K sava musikā. ³⁰ K sava. ³¹ B sava. ³² B sava. ³³ K sava.

attam¹ me vinicchīnathā² 'ti. Bodhisatto „sathhassa paṭisa-
theyyam³ katvā jīnissāmīti⁴ inānā cintitān bhavissatīti⁵“ ātvā
„sutthu te cintitā⁶“ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. Sathhassa sathheyyam idam sucintitān,
paccodditam⁷ paṭikāṭassa kūṭam⁸:
phālañ ce adeyyum⁹ mūsikā
kasmā kumārān kulalā no hareyyum. 184.

2. Kūṭassa hi santi kūṭakāṭā,
bhavati cāpi nikatiyo nikatyā,
dehi puttanaṭṭha phālanatthassa phālañ,
mā te puttam ahāsi phālanattho ti. 185.

Tathā sathhassā 'ti sathhabhārena karāṭikena ekam upāyaṁ kareṁ para-
santakam khāḍḍham vevattā sathhassa, sathheyyam idam sucintitān ti idam
paṭisaṭṭheyyam¹ cintontena tayā sutthu cintitān, paccodditam² paṭikāṭassa
kūṭam ti kūṭassa³ puggalassa tayā paṭikāṭam sutthu paccodditam⁴, paṭibhāram⁵ 12
katvā odhissatīti⁶ eva kalam ti sitho, phālañ ce adeyyum⁷ mūsikā ti
yadi mūsikā phālañ khādeyyum. kasmā kumārān no kulalā⁸ hareyyum⁹ 13
ti mūsikam phāle khāḍḍham kulalā¹⁰ kumārān kumārā¹¹ no hareyyum¹²,
kūṭassa hi santi kūṭakāṭā ti tasmā ahañ mūsikā phāle¹³ khāḍḍhaputtam
kūṭa ti mūsikā, tathāssa pana kūṭassa inānānā loke bahukūṭā¹⁴ santi, kūṭassa 10
kūṭa, kūṭapattikāṇā¹⁵ ahañ nāmañ, kūṭassa paṭikāṭā nāma sūṇṇi vuttam hoti
bhavati cāpi nikatiyo nikatyā ti nikatiyo¹⁶ nikatiyassa¹⁷ vaṇṇanakkassa¹⁸
puggalassa nikatyā aparo nikatiyāko vaṇṇanakkaputto¹⁹ bhavati yeva, dehi
puttanaṭṭha phālanatthassa phālañ ti ahañ nattheputtaputto²⁰ stassa
nattheputtassa²¹ phālañ dehi, mā te puttam ahāsi phālanattho ti ahañ bi 15
ce phālañ ce āhāsi puttān te harevati, ahañ te²² ahañ mā harevati²³ phālam
eva dehi, ahañ ahañ me puttān²⁴ dehi, ahañ ahañ²⁵ ahañ me phāle dehi

¹ K. uddham. ² B. sathhapattisaṭṭheyyam. ³ B. pa-codditam. ⁴ K. kūṭa. ⁵ B.
khādeyyam. B. khādeyyum. ⁶ B. kūṭa. ⁷ B. paṭibhāram. ⁸ B. oṭṭita. ⁹ B. khā-
deyyam. ¹⁰ B. onḍa kulalā. ¹¹ K. hareyya. B. hareyyan. ¹² K. kulalā. ¹³ B.
cama. ¹⁴ K. hareyya. B. mūseyyum. ¹⁵ B. phālañ. ¹⁶ K. -ta. ¹⁷ B. kūṭassa kuṭi-
pattikāṇā. ¹⁸ so B. K. B. nikatiyo. ¹⁹ B. nikatiyo. ²⁰ K. vaṇṇanā. ²¹ K.
vaṇṇanā. ²² K. ahañ phālañ. ²³ K. tasmā. ²⁴ so K. B. B. āhāsi. ²⁵ K.
puttān. ²⁶ B. ahañ ahañ.

Evam natthaputto puttā natthaphalo ca' phalaṃ¹ pati-
labhitvā ubho pi yathākamman gata.

Sattā imam dhamma² āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
kūjavāṇijo idāni kūjavāṇijo, paṇḍitarāṇijo yeva' paṇḍitarāṇijo, viniccha-
yāmaṃ³ pama aham eva' ti. Kūjavāṇija-jātakaṃ⁴.

9. Garahita-jātaka.

Hiraṇṇam⁵ me suvaṇṇam⁶ me ti. Idam Sattā Jātavase
viharete ekaṃ anabhiratiyaṃ ukkanṭhitabhikkhūṃ ārabha ka-
theṣi. Etassa⁷ hi paccakkhaṃ⁸ gahitaṃ ārammaṇaṃ nāma n' aṭṭhi.
10 anabhiratiyaṃ⁹ vasantaṃ pama tam¹⁰ Sattā santikāṃ āsesuṃ.
So Sattāra „saccaṃ kira ukkanṭhito sīti“¹¹ puttā „saccaṃ“ ti vatvā
„kinkāraṇā“ ti vutte „kilesarasaṇā“ ti āha. Atha imaṃ Sattā „ayaṃ
bhikkhu kileso nāma pubbe¹² tīracchānehi pi garahito, evaṃ evārūpe
sāsaṇa pabbajjito kaṃā tīracchānehi pi¹³ garahitakilesarasaṇa ukkan-
15 ṭhito“ ti vatvā atitāṃ āhari:

Atto Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ karente
Bodhisatto Himavanta-padese¹⁴ vānarayoniyaṃ nibbanti.
Tam enaṃ eko vana-carakaṃ gehetvā ānetvā raṇṇā aññāsi. So ci-
raṃ rājagehe vasaṃāno vattasampannaṃ ahaṃ, manussaloke vatta-
20 mānaṃ kiriyāṃ yebhūyyena aññāsi. Rājā tassa vatte pasaditvā
vanacarakaṃ¹⁵ pakkosāpetvā „Imaṃ vānaraṃ gahitaṭṭhāno yeva
vissajjesitī“¹⁶ āpāsesi. So tatthā akāsi. Vānaragano Bodhisattassa
āgatabhāvaṃ ātvā tassa āsanaṭṭhāya mahante pāsānapitthe
saṇnipatitvā Bodhisattena saddhīm sammodantiyaṃ kathaṃ¹⁷
25 katvā „amma kahaṃ ettakaṃ kālaṃ vuttho sīti“ āha. „Bārā-
ṇasīyaṃ rājanivesaṇe“ ti. „Atha kathaṃ mutto sīti“, „Rājā
mama koṭṭhakkāṇaṃ katvā mama vatte pasannaṃ muṃ viśajjesitī“,
Atha naṃ te vānarā „manussaloke vattanaṃ kiriyāṃ nāma tamho

¹ D omits, ca. ² both MSS. phalaṃ. ³ B dhammasamodhāni. ⁴ D adds idāni.

⁵ D -vaṇṇam. ⁶ D adds aṭṭhantaṃ. ⁷ B -āha. ⁸ B -vāni. ⁹ so D B₂

K -vāni. ¹⁰ D -ka. ¹¹ D yāsaṃ. ¹² K naṃ. ¹³ B adds pi. ¹⁴ D omits pi.

¹⁵ B -pakkosā. ¹⁶ B -sajjesitī. ¹⁷ K omits kathaṃ.

jānissatha, amhākam pi tāva kathetha, sotukām' amhā¹ 'ti'. „Mā mañi manussānañi kiriyañi pucchatha² 'ti'. „Kathetha, sotukām' amhā³ 'ti. Bodhisatto „manussa⁴ nāma khattiyāpi brāhmaṇāpi 'mayhañ mayhañ' ti vadanti, hutvā abhāvattihena aniccatañ na jānonti, suññatha⁵ dāni tesam andhabālānañ kā- 5 rāṇaṇ⁶ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. 'Hiraññam' me suvannam' me' evā rattindivā⁷ kathā dummedhānañ manussūnañ ariyadhammañ appasantañ. 136.

2. Dve dve gaḥapatayo gehe: eko tatha amassuko⁸ lambatthano⁹ venikato¹⁰ aho aṅkhatakappako 10 kīto¹¹ dhanena bahunā so tañ vitudate janan ti. 137.

Tatha hiraññam me suvannam me ti dhammāpajamāna etah, tathā pa-
śādhvayena dasavāḍḍham pi ratanañ sabbam¹² pubbaṅgaparapaṇa¹³ khattavattibhū¹⁴
dvipadaṇ catoppadaṇ ca sabbam dāssento¹⁵ idam me idam me ti āha, evā
rattindivā¹⁷ kathā ti evā manussānañ rattih ca divā ca ulocakānañ kathā, 15
aññam pana te¹⁶ paṭisaṅkhaṇḍha aniccādin¹⁸ vā hutvā na bhavanti vā
na jānanti¹⁹ evam eva²⁰ paridevanti vīrentaṇi, dummedhānañ ti aññā-
nānañ²¹, ariyadhammañ appasantañ ti ariyānañ Buddhadānañ dhammañ
ariyañ vā (āḍḍhañ naravāḍḍhañ lokuttaradhammañ appasantañam eva va kathā,
aññā pana ulocanā vā āḍḍhāna vā ti tesam kathā nāma n' aṅhi, gaḥapatayo 20
ti gehe aññapatibhūta, eko tathā ti tañ dvīp gharāṇikheva eko ti mātu-
nāmañ sandhāya vadati tathā, venikato¹⁰ ti karavēni nāpapaḍḍheva sandhā-
pitaḥkesakāyo ti aho, aho aṅkhatakappako ti aho²² viddhakappo viddha-
kappo²³ pi²⁴ lambakappam²⁵ sandhāya āha, kīto¹¹ dhanena bahunā ti so
pañ' eva amassuko lambatthano⁹ venikato¹⁰ aṅkhatakappo mātipituntesā bahunā 25
dhanena dāya kīto¹² manojatā pasādhavā janan²⁶ āropetvā²⁷ mahāntena pati-
vareṇa gharāṇi anto, so tañ vitudate janan ti so gaḥapati āgacchati

¹ D' adda āmanā. ² K - tha. ³ K outti ti. ⁴ D' manussānañ. (so D' 17.) K su-
pacha. ⁵ D' -ñam. ⁶ D' -am. ⁷ D' rattindivā. ⁸ D' amassuko. K amassuko.
⁹ K lamba-. D' lambatthano. ¹⁰ K veni-. ¹¹ K kīto. D' kīto. ¹² D' appa.
¹³ D' paripaṇḍīperantā. ¹⁴ D' paripaṇḍīperantā vattibhū. ¹⁵ D' dāssento. ¹⁶ D'
vattidivā. ¹⁷ D' outti ti. ¹⁸ K - dīti. D' -m. ¹⁹ D' jānanti. ²⁰ K eva ti āgaccha.
²¹ K aññānañ. D' appapaṇḍīnañ. ²² D' adda vesa. ²³ D' viddhakappo. ²⁴ K
outti ti. ²⁵ adda lampapaṇḍī. ²⁶ K lambakappam. D' lambakappam. D' lamba-
kappakati. ²⁷ D' kīto. ²⁸ D' lampapaṇḍī. ²⁹ D' -dīti. ³⁰ D' āgaccha.

gacchantāṃ Bodhisattāṃ diṣvā tassa pādeṣu paṭivā „tumahādi-
 sesu nāma sūni raṇṇo atthaṃ ca dhammaṃ ca¹ anuāsanteṣu
 Kājakasenāpati² luṇeṃ gaheṭvā sāmike sāmike karotīti“ at-
 tano parājītabhāvaṃ³ katthesi. Bodhisatto kāraṇiṇiṃ uppā-
 detvā „ehi bhāṇe, attāṃ⁴ te vinicchiniṣṣāmīti“ taṃ gaheṭvā⁵
 vinicchayaṭṭhānaṃ agamāsī⁶. Mahājano sannipati. Bodhi-
 satto taṃ attāṃ⁷ paṭivinicchinivā⁸ sāmikaṃ⁹ heva sāmikaṃ
 akāsi. Mahājano sādhekāraṃ adāsi. So saddo mahā abosi.
 Rājā taṃ¹⁰ sutvā „kiṃsaddo nāṃ¹¹ eso“ ti pucchī. „Deva
 Dhammedhajapaṇḍiteṣa dubbhinicchitaṇṭṭo¹² vinicchito“ ti, tat-
 10 esa sādhekārasaddo“ ti. Rājā tuṭṭho Bodhisattāṃ pakkosa-
 petvā „aṭṭo¹³ hīra te ācariya vinicchito“ ti pucchitvā¹⁴ „āma
 mahārāja Kālakeṇa¹⁵ dubbhinicchitaṇṭṭaṃ¹⁶ vinicchitaṃ“ ti vutte
 „ito dāni paṭṭhāya tamhe va attāṃ¹⁷ vinicchinaṭṭha, mayhaṃ ca
 kaṇṇasukhaṃ bhavissati lokassa ca vaḍḍhīti“¹⁸ vatvā anic-
 15 chantaṃ pi namī¹⁹ „sattaṇṇoddayāya“ vinicchaye nisīdatha“ ti
 yācitrā sampaticchāpesi. Tato paṭṭhāya Bodhisatto vinicchaye
 nisīdati, sāmike yeva“ sāmike karoti. Kālakeṇ²⁰ tato paṭṭhāya
 luṇeṃ alabhaṇto lābhato parihāyivā²¹ „mahārāja Dhamma-
 dhajapaṇḍito te rājāṃ paṭṭhetīti“ Bodhisattāṃ raṇṇo antare²²
 20 paribhīndi. Rājā asaddahanto „mā evaṃ avacā“ ti paṭikkhi-
 pītvā puna tena²³ „sāce me na saddakatha tassaḍḍaganakāle
 vatapāneṃ oloketha, athāneṃ²⁴ sakalanagarassa attano hatṭha
 katabhāvaṃ²⁵ passasatha“ ti vutte²⁶ rājā tassa aṭṭakāraka-
 parisam²⁷ diṣvā „etassa²⁸ eva parisā“²⁹ ti saṇḍāya³⁰ bhijjivā³¹
 30 „kiṃ karoma senāpatīti“³² pucchī. „Deva etaṃ māretuṃ

(¹ Di omite dhammaṃ ca. ² Di Kālake nāma senāpati. ³ Di addo bodhisattāṃ.
⁴ K addhaṃ, Di attāṃ. ⁵ Di āg-. ⁶ K addhaṃ. ⁷ Di -nicchitvā. ⁸ K -lem.
⁹ K omite tam. ¹⁰ K -addhaṃ. ¹¹ Di suttavicchito. ¹² K addho. ¹³ Di pucchī.
¹⁴ Di Kālakeṇa. ¹⁵ K -radḍhaṃ, Di -cchitvā suttāṃ. ¹⁶ Di vadhīti. ¹⁷ Di tam.
¹⁸ Di omite pi nam. ¹⁹ Di sattaṇṇoddaya. ²⁰ Di va. ²¹ Di kālāya. ²² Di addo bo-
 dhissattāṃ sūhāṇaṃ haṇḍhi. ²³ Di va. ²⁴ K -puna, Di -sthaṇṇa. ²⁵ Di katabhāvaṃ.
²⁶ K omite va. ²⁷ K addhakāle, Di aṭṭakārakaṇṭṭha. ²⁸ Di suttā. ²⁹ Di poṇ-
 sāya. ³⁰ Di bhijjivā. ³¹ K -paṭi.

vaṭṭatīti¹. „Ojārikadosaṃ² apassantā kathaṃ māressāmi³“ ti.
 „Attā⁴ eko upāyo⁵“ ti. „Katarūpāyo⁶“ ti. „Assyham ussa
 kaṃmaṃ āroceivā⁷ tam⁸ kātmaṃ asakkontāṃ⁹ tena dosena
 māressāmi¹⁰“ ti. „Kiṃ pan¹¹ assa¹² asayhakammaṃ¹³“ ti. „Ma-
 5 hārāja, uyyānaṃ nāma sārabbhamīyaṃ¹⁴ ropitāṃ¹⁵ paṭṭijaggiya-
 mānaṃ dvīti¹⁶ catuṃ¹⁷ saṅgaccharohi phalaṃ deti, tumbhe taṃ
 pakkosivā¹⁸“ sve va¹⁹ uyyānaṃ kiṭṭissāma, uyyānaṃ me māpe-
 hīti²⁰ vadetha²¹, so māpetuṃ na sakkhissuti, atha naṃ²² tas-
 miṃ dose māressāmi²³“ ti. Rājā Bodhisattaṃ āmantetvā „paṇ-
 10 ãita mayaṃ purāṇauyyāne ciraṃ kiṭṭhā, idāni navaṇauyyāne
 kiṭṭhāmi²⁴ amha²⁵“, sve kiṭṭissāma uyyānaṃ na māpehi, sace
 māpetuṃ na sakkhissasi jīvitaṃ te n²⁶ atthīti²⁷. Bodhisatto
 „Kālakena²⁸ leḍḍhaṃ alabhamāneva rājā²⁹ paribhinno bhaviessa-
 tīti³⁰“ ātvā „sakkonto jānissāma³¹ mahārāja³²“ ti vatvā gehaṃ
 15 gantvā sabbhejanāṃ bhūñjītvā cintayamāno³³ sayano nipajji.
 Sakkabbhavaṇaṃ uṇhākāraṃ dassesi. Sakko āvaṇṇanto³⁴ Bodhi-
 sattassa pīḷaṃ³⁵ ātvā vegaṇāgantvā³⁶ sirigabbhaṃ pavasiṭvā
 ākāse ṭhatvā „Kiṃ cintesi paṇḍita³⁷“ ti pucchī. „Ko si tran³⁸
 ti. „Sakko haṃ asmi³⁹“. „Rājā maṃ uyyānaṃ māpehīti⁴⁰
 20 āha, taṃ cintemīti⁴¹“. „Paṇḍita, mā cintayī, abas te Nanda-
 vana-Cittalatāvana-sadisāṃ uyyānaṃ māpessāmi, kataramevī
 thāne māpemi⁴²“. „Asukaṭṭhāne māpehīti⁴³“. Sakko māpetvā
 devapuram eva gato. Paṇḍīrase Bodhisatto uyyānaṃ paccak-
 khato⁴⁴ diṅvā gantvā raṇṇo ārocesi: „niṭṭhitaṃ⁴⁵ te mahārāja
 25 uyyānaṃ, kiṭṭassa⁴⁶“ ti. Rājā gantvā aṭṭhārasaḥatthena mano-
 silāyappena pākāreṇa parikkhītaṃ dvāraṭṭalākasaṃpannaṃ⁴⁷

¹ K. saḍḍhaceti. ² B. kass doseṇ. ³ B. kataro upāyo. ⁴ B. āroṇṇatvā. ⁵ K. amhaṃ tam. ⁶ B. adda tam. ⁷ K. pama. ⁸ B. harakkhū. ⁹ B. -ka. ¹⁰ B. B. ¹¹ so both MSS. ¹² B. pakkosāpetvā. ¹³ B. B. mādī va. ¹⁴ B. sabbpakkā. ¹⁵ B. catuṭṭha. ¹⁶ B. adda ca. ¹⁷ B. amha. ¹⁸ B. kālakena. ¹⁹ B. rājāṇaṃ kataro. ²⁰ B. māpessāmi. ²¹ K. cintamāno. ²² K. āvaṇṇanto. ²³ B. illeṃ. ²⁴ B. vegaṇa gantvā. ²⁵ B. māpehīti. ²⁶ K. māpetuṃ. ²⁷ B. kiṃ kiṃ karvā māpessāmiṃ in the place of āha taṃ cintemīti. ²⁸ B. paccakko. ²⁹ K. -am. ³⁰ B. -ma.

puppaphalaabharabharitā¹ nānārakkhapatimanditā² uyyānā³
 diavā Kālaka⁴ pūcehi: „paṇḍitena anbhāka⁵ vāraṇā⁶ katā⁷,
 idā⁸ ki⁹ karomā¹⁰“ ti. „Mahārāja ekarattena uyyānā¹¹ mā-
 petu¹² sakkonto¹³ rajjam¹⁴ gahetu¹⁵ ki¹⁶ nā sakkoti¹⁷“. „Ki¹⁸ dā¹⁹
 karomā²⁰“ ti. „Aparam pi nam²¹ asayhaka²²ma²³ kuremā²⁴“ ti. 5
 „Ki²⁵ kamma²⁶ oāmā²⁷“ ti. „Sattaratana²⁸mayā²⁹ pokkharā³⁰
 māpe³¹“ ti. Rājā „sādhū³²“ ti Bodhisattā³³ āmantetvā³⁴, āca-
 riya uyyānā³⁵ tva te māpitā³⁶, etassa paṇa anucchavika³⁷ sat-
 taratanamayā³⁸ pokkharā³⁹ māpe⁴⁰, sace māpetu⁴¹ nā⁴²
 sakkhissasi jivita⁴³ te n' atthi⁴⁴“ āha. Bodhisatto „sādhū mahā- 10
 rāja, sakkonto māpe⁴⁵“ ti. Ath' assa Sakko pokkharā⁴⁶ mā-
 pe⁴⁷ sobhagga⁴⁸ patta⁴⁹ satatitthū⁵⁰ sahas⁵¹ sava⁵² kum⁵³ paḍe-
 vā⁵⁴ gga⁵⁵ padma⁵⁶ sā⁵⁷ chā⁵⁸ u⁵⁹ Nandanapokkharā⁶⁰ sā⁶¹ di⁶² vā⁶³. Puna-
 divase Bodhisatto tam pi⁶⁴ paccakkham⁶⁵ katvā raṇṇo āroce⁶⁶ si
 „māpitā te⁶⁷“ deva pokkharā⁶⁸ ti. Rājā tam pi diavā „idā⁶⁹ ki⁷⁰
 karomā⁷¹“ ti Kālaka⁷² pūcehi. „Uyyānā⁷³ anucchavika⁷⁴
 gehā⁷⁵ māpetu⁷⁶ āpā⁷⁷ ki⁷⁸ devā⁷⁹“ ti. Rājā Bodhisattā⁸⁰ āman-
 tetvā⁸¹, idā⁸² ācariya imassa uyyānassa c' ova pokkharā⁸³ niyā⁸⁴ o⁸⁵
 anucchavika⁸⁶ sabbadantamayā⁸⁷ gehā⁸⁸ māpe⁸⁹ si, no ce mā-
 pe⁹⁰ sasi jivita⁹¹ te n' atthi⁹²“ āha. Ath' assa Sakko gehā⁹³ 15
 pi māpe⁹⁴ si. Bodhisatto punadivase tam pi paccakkham⁹⁵ katvā
 raṇṇo āroce⁹⁶ si. Rājā tam pi diavā „idā⁹⁷ ki⁹⁸ karomā⁹⁹“ ti
 Kālaka¹⁰⁰ pūcehi. „Gehassa anucchavika¹⁰¹ mā¹⁰² ni¹⁰³
 māpetu¹⁰⁴ āpā¹⁰⁵ ki¹⁰⁶ mahārāja¹⁰⁷“ ti āha. Rājā Bodhisattā¹⁰⁸ āman-
 tetvā¹⁰⁹, imassa dantamayassa¹¹⁰ gehassa anucchavika¹¹¹ mā¹¹² ni¹¹³
 māpe¹¹⁴ si, mā¹¹⁵ ni¹¹⁶ lokena vicari¹¹⁷ ssa¹¹⁸ mā¹¹⁹ ni¹²⁰, sace māpetu¹²¹ nā sakkosi
 jivita¹²² te n' atthi¹²³“ āha. Ath' assa Sakko mā¹²⁴ ni¹²⁵ pi mā-
 pe¹²⁶ si. Bodhisatto punadivase tam paccakkham¹²⁷ katvā raṇṇo

¹ B. puppaphala¹ abharitā. ² B. ālakā². ³ B. āvā³. ⁴ K. sakkō⁴. ⁵ K. nā.
⁶ B. karomā⁵. ⁷ B. mā⁶ pē⁷. ⁸ B. mā⁸ pē⁹. ⁹ B. mā⁹ pē¹⁰. ¹⁰ B. mā¹⁰ pē¹¹.
¹¹ B. mā¹¹ pē¹². ¹² B. mā¹² pē¹³. ¹³ B. mā¹³ pē¹⁴. ¹⁴ B. mā¹⁴ pē¹⁵. ¹⁵ B. mā¹⁵ pē¹⁶.
¹⁶ B. mā¹⁶ pē¹⁷. ¹⁷ B. mā¹⁷ pē¹⁸. ¹⁸ B. mā¹⁸ pē¹⁹. ¹⁹ B. mā¹⁹ pē²⁰. ²⁰ B. mā²⁰ pē²¹.
²¹ B. mā²¹ pē²². ²² B. mā²² pē²³. ²³ B. mā²³ pē²⁴. ²⁴ B. mā²⁴ pē²⁵. ²⁵ B. mā²⁵ pē²⁶.
²⁶ B. mā²⁶ pē²⁷. ²⁷ B. mā²⁷ pē²⁸. ²⁸ B. mā²⁸ pē²⁹. ²⁹ B. mā²⁹ pē³⁰. ³⁰ B. mā³⁰ pē³¹.
³¹ B. mā³¹ pē³². ³² B. mā³² pē³³. ³³ B. mā³³ pē³⁴. ³⁴ B. mā³⁴ pē³⁵. ³⁵ B. mā³⁵ pē³⁶.
³⁶ B. mā³⁶ pē³⁷. ³⁷ B. mā³⁷ pē³⁸. ³⁸ B. mā³⁸ pē³⁹. ³⁹ B. mā³⁹ pē⁴⁰. ⁴⁰ B. mā⁴⁰ pē⁴¹.
⁴¹ B. mā⁴¹ pē⁴². ⁴² B. mā⁴² pē⁴³. ⁴³ B. mā⁴³ pē⁴⁴. ⁴⁴ B. mā⁴⁴ pē⁴⁵. ⁴⁵ B. mā⁴⁵ pē⁴⁶.
⁴⁶ B. mā⁴⁶ pē⁴⁷. ⁴⁷ B. mā⁴⁷ pē⁴⁸. ⁴⁸ B. mā⁴⁸ pē⁴⁹. ⁴⁹ B. mā⁴⁹ pē⁵⁰. ⁵⁰ B. mā⁵⁰ pē⁵¹.
⁵¹ B. mā⁵¹ pē⁵². ⁵² B. mā⁵² pē⁵³. ⁵³ B. mā⁵³ pē⁵⁴. ⁵⁴ B. mā⁵⁴ pē⁵⁵. ⁵⁵ B. mā⁵⁵ pē⁵⁶.
⁵⁶ B. mā⁵⁶ pē⁵⁷. ⁵⁷ B. mā⁵⁷ pē⁵⁸. ⁵⁸ B. mā⁵⁸ pē⁵⁹. ⁵⁹ B. mā⁵⁹ pē⁶⁰. ⁶⁰ B. mā⁶⁰ pē⁶¹.
⁶¹ B. mā⁶¹ pē⁶². ⁶² B. mā⁶² pē⁶³. ⁶³ B. mā⁶³ pē⁶⁴. ⁶⁴ B. mā⁶⁴ pē⁶⁵. ⁶⁵ B. mā⁶⁵ pē⁶⁶.
⁶⁶ B. mā⁶⁶ pē⁶⁷. ⁶⁷ B. mā⁶⁷ pē⁶⁸. ⁶⁸ B. mā⁶⁸ pē⁶⁹. ⁶⁹ B. mā⁶⁹ pē⁷⁰. ⁷⁰ B. mā⁷⁰ pē⁷¹.
⁷¹ B. mā⁷¹ pē⁷². ⁷² B. mā⁷² pē⁷³. ⁷³ B. mā⁷³ pē⁷⁴. ⁷⁴ B. mā⁷⁴ pē⁷⁵. ⁷⁵ B. mā⁷⁵ pē⁷⁶.
⁷⁶ B. mā⁷⁶ pē⁷⁷. ⁷⁷ B. mā⁷⁷ pē⁷⁸. ⁷⁸ B. mā⁷⁸ pē⁷⁹. ⁷⁹ B. mā⁷⁹ pē⁸⁰. ⁸⁰ B. mā⁸⁰ pē⁸¹.
⁸¹ B. mā⁸¹ pē⁸². ⁸² B. mā⁸² pē⁸³. ⁸³ B. mā⁸³ pē⁸⁴. ⁸⁴ B. mā⁸⁴ pē⁸⁵. ⁸⁵ B. mā⁸⁵ pē⁸⁶.
⁸⁶ B. mā⁸⁶ pē⁸⁷. ⁸⁷ B. mā⁸⁷ pē⁸⁸. ⁸⁸ B. mā⁸⁸ pē⁸⁹. ⁸⁹ B. mā⁸⁹ pē⁹⁰. ⁹⁰ B. mā⁹⁰ pē⁹¹.
⁹¹ B. mā⁹¹ pē⁹². ⁹² B. mā⁹² pē⁹³. ⁹³ B. mā⁹³ pē⁹⁴. ⁹⁴ B. mā⁹⁴ pē⁹⁵. ⁹⁵ B. mā⁹⁵ pē⁹⁶.
⁹⁶ B. mā⁹⁶ pē⁹⁷. ⁹⁷ B. mā⁹⁷ pē⁹⁸. ⁹⁸ B. mā⁹⁸ pē⁹⁹. ⁹⁹ B. mā⁹⁹ pē¹⁰⁰. ¹⁰⁰ B. mā¹⁰⁰ pē¹⁰¹.
¹⁰¹ B. mā¹⁰¹ pē¹⁰². ¹⁰² B. mā¹⁰² pē¹⁰³. ¹⁰³ B. mā¹⁰³ pē¹⁰⁴. ¹⁰⁴ B. mā¹⁰⁴ pē¹⁰⁵. ¹⁰⁵ B. mā¹⁰⁵ pē¹⁰⁶.
¹⁰⁶ B. mā¹⁰⁶ pē¹⁰⁷. ¹⁰⁷ B. mā¹⁰⁷ pē¹⁰⁸. ¹⁰⁸ B. mā¹⁰⁸ pē¹⁰⁹. ¹⁰⁹ B. mā¹⁰⁹ pē¹¹⁰. ¹¹⁰ B. mā¹¹⁰ pē¹¹¹.
¹¹¹ B. mā¹¹¹ pē¹¹². ¹¹² B. mā¹¹² pē¹¹³. ¹¹³ B. mā¹¹³ pē¹¹⁴. ¹¹⁴ B. mā¹¹⁴ pē¹¹⁵. ¹¹⁵ B. mā¹¹⁵ pē¹¹⁶.
¹¹⁶ B. mā¹¹⁶ pē¹¹⁷. ¹¹⁷ B. mā¹¹⁷ pē¹¹⁸. ¹¹⁸ B. mā¹¹⁸ pē¹¹⁹. ¹¹⁹ B. mā¹¹⁹ pē¹²⁰. ¹²⁰ B. mā¹²⁰ pē¹²¹.
¹²¹ B. mā¹²¹ pē¹²². ¹²² B. mā¹²² pē¹²³. ¹²³ B. mā¹²³ pē¹²⁴. ¹²⁴ B. mā¹²⁴ pē¹²⁵. ¹²⁵ B. mā¹²⁵ pē¹²⁶.
¹²⁶ B. mā¹²⁶ pē¹²⁷. ¹²⁷ B. mā¹²⁷ pē¹²⁸. ¹²⁸ B. mā¹²⁸ pē¹²⁹. ¹²⁹ B. mā¹²⁹ pē¹³⁰. ¹³⁰ B. mā¹³⁰ pē¹³¹.
¹³¹ B. mā¹³¹ pē¹³². ¹³² B. mā¹³² pē¹³³. ¹³³ B. mā¹³³ pē¹³⁴. ¹³⁴ B. mā¹³⁴ pē¹³⁵. ¹³⁵ B. mā¹³⁵ pē¹³⁶.
¹³⁶ B. mā¹³⁶ pē¹³⁷. ¹³⁷ B. mā¹³⁷ pē¹³⁸. ¹³⁸ B. mā¹³⁸ pē¹³⁹. ¹³⁹ B. mā¹³⁹ pē¹⁴⁰. ¹⁴⁰ B. mā¹⁴⁰ pē¹⁴¹.
¹⁴¹ B. mā¹⁴¹ pē¹⁴². ¹⁴² B. mā¹⁴² pē¹⁴³. ¹⁴³ B. mā¹⁴³ pē¹⁴⁴. ¹⁴⁴ B. mā¹⁴⁴ pē¹⁴⁵. ¹⁴⁵ B. mā¹⁴⁵ pē¹⁴⁶.
¹⁴⁶ B. mā¹⁴⁶ pē¹⁴⁷. ¹⁴⁷ B. mā¹⁴⁷ pē¹⁴⁸. ¹⁴⁸ B. mā¹⁴⁸ pē¹⁴⁹. ¹⁴⁹ B. mā¹⁴⁹ pē¹⁵⁰. ¹⁵⁰ B. mā¹⁵⁰ pē¹⁵¹.
¹⁵¹ B. mā¹⁵¹ pē¹⁵². ¹⁵² B. mā¹⁵² pē¹⁵³. ¹⁵³ B. mā¹⁵³ pē¹⁵⁴. ¹⁵⁴ B. mā¹⁵⁴ pē¹⁵⁵. ¹⁵⁵ B. mā¹⁵⁵ pē¹⁵⁶.
¹⁵⁶ B. mā¹⁵⁶ pē¹⁵⁷. ¹⁵⁷ B. mā¹⁵⁷ pē¹⁵⁸. ¹⁵⁸ B. mā¹⁵⁸ pē¹⁵⁹. ¹⁵⁹ B. mā¹⁵⁹ pē¹⁶⁰. ¹⁶⁰ B. mā¹⁶⁰ pē¹⁶¹.
¹⁶¹ B. mā¹⁶¹ pē¹⁶². ¹⁶² B. mā¹⁶² pē¹⁶³. ¹⁶³ B. mā¹⁶³ pē¹⁶⁴. ¹⁶⁴ B. mā¹⁶⁴ pē¹⁶⁵. ¹⁶⁵ B. mā¹⁶⁵ pē¹⁶⁶.
¹⁶⁶ B. mā¹⁶⁶ pē¹⁶⁷. ¹⁶⁷ B. mā¹⁶⁷ pē¹⁶⁸. ¹⁶⁸ B. mā¹⁶⁸ pē¹⁶⁹. ¹⁶⁹ B. mā¹⁶⁹ pē¹⁷⁰. ¹⁷⁰ B. mā¹⁷⁰ pē¹⁷¹.
¹⁷¹ B. mā¹⁷¹ pē¹⁷². ¹⁷² B. mā¹⁷² pē¹⁷³. ¹⁷³ B. mā¹⁷³ pē¹⁷⁴. ¹⁷⁴ B. mā¹⁷⁴ pē¹⁷⁵. ¹⁷⁵ B. mā¹⁷⁵ pē¹⁷⁶.
¹⁷⁶ B. mā¹⁷⁶ pē¹⁷⁷. ¹⁷⁷ B. mā¹⁷⁷ pē¹⁷⁸. ¹⁷⁸ B. mā¹⁷⁸ pē¹⁷⁹. ¹⁷⁹ B. mā¹⁷⁹ pē¹⁸⁰. ¹⁸⁰ B. mā¹⁸⁰ pē¹⁸¹.
¹⁸¹ B. mā¹⁸¹ pē¹⁸². ¹⁸² B. mā¹⁸² pē¹⁸³. ¹⁸³ B. mā¹⁸³ pē¹⁸⁴. ¹⁸⁴ B. mā¹⁸⁴ pē¹⁸⁵. ¹⁸⁵ B. mā¹⁸⁵ pē¹⁸⁶.
¹⁸⁶ B. mā¹⁸⁶ pē¹⁸⁷. ¹⁸⁷ B. mā¹⁸⁷ pē¹⁸⁸. ¹⁸⁸ B. mā¹⁸⁸ pē¹⁸⁹. ¹⁸⁹ B. mā¹⁸⁹ pē¹⁹⁰. ¹⁹⁰ B. mā¹⁹⁰ pē¹⁹¹.
¹⁹¹ B. mā¹⁹¹ pē¹⁹². ¹⁹² B. mā¹⁹² pē¹⁹³. ¹⁹³ B. mā¹⁹³ pē¹⁹⁴. ¹⁹⁴ B. mā¹⁹⁴ pē¹⁹⁵. ¹⁹⁵ B. mā¹⁹⁵ pē¹⁹⁶.
¹⁹⁶ B. mā¹⁹⁶ pē¹⁹⁷. ¹⁹⁷ B. mā¹⁹⁷ pē¹⁹⁸. ¹⁹⁸ B. mā¹⁹⁸ pē¹⁹⁹. ¹⁹⁹ B. mā¹⁹⁹ pē²⁰⁰. ²⁰⁰ B. mā²⁰⁰ pē²⁰¹.
²⁰¹ B. mā²⁰¹ pē²⁰². ²⁰² B. mā²⁰² pē²⁰³. ²⁰³ B. mā²⁰³ pē²⁰⁴. ²⁰⁴ B. mā²⁰⁴ pē²⁰⁵. ²⁰⁵ B. mā²⁰⁵ pē²⁰⁶.
²⁰⁶ B. mā²⁰⁶ pē²⁰⁷. ²⁰⁷ B. mā²⁰⁷ pē²⁰⁸. ²⁰⁸ B. mā²⁰⁸ pē²⁰⁹. ²⁰⁹ B. mā²⁰⁹ pē²¹⁰. ²¹⁰ B. mā²¹⁰ pē²¹¹.
²¹¹ B. mā²¹¹ pē²¹². ²¹² B. mā²¹² pē²¹³. ²¹³ B. mā²¹³ pē²¹⁴. ²¹⁴ B. mā²¹⁴ pē²¹⁵. ²¹⁵ B. mā²¹⁵ pē²¹⁶.
²¹⁶ B. mā²¹⁶ pē²¹⁷. ²¹⁷ B. mā²¹⁷ pē²¹⁸. ²¹⁸ B. mā²¹⁸ pē²¹⁹. ²¹⁹ B. mā²¹⁹ pē²²⁰. ²²⁰ B. mā²²⁰ pē²²¹.
²²¹ B. mā²²¹ pē²²². ²²² B. mā²²² pē²²³. ²²³ B. mā²²³ pē²²⁴. ²²⁴ B. mā²²⁴ pē²²⁵. ²²⁵ B. mā²²⁵ pē²²⁶.
²²⁶ B. mā²²⁶ pē²²⁷. ²²⁷ B. mā²²⁷ pē²²⁸. ²²⁸ B. mā²²⁸ pē²²⁹. ²²⁹ B. mā²²⁹ pē²³⁰. ²³⁰ B. mā²³⁰ pē²³¹.
²³¹ B. mā²³¹ pē²³². ²³² B. mā²³² pē²³³. ²³³ B. mā²³³ pē²³⁴. ²³⁴ B. mā²³⁴ pē²³⁵. ²³⁵ B. mā²³⁵ pē²³⁶.
²³⁶ B. mā²³⁶ pē²³⁷. ²³⁷ B. mā²³⁷ pē²³⁸. ²³⁸ B. mā²³⁸ pē²³⁹. ²³⁹ B. mā²³⁹ pē²⁴⁰. ²⁴⁰ B. mā²⁴⁰ pē²⁴¹.
²⁴¹ B. mā²⁴¹ pē²⁴². ²⁴² B. mā²⁴² pē²⁴³. ²⁴³ B. mā²⁴³ pē²⁴⁴. ²⁴⁴ B. mā²⁴⁴ pē²⁴⁵. ²⁴⁵ B. mā²⁴⁵ pē²⁴⁶.
²⁴⁶ B. mā²⁴⁶ pē²⁴⁷. ²⁴⁷ B. mā²⁴⁷ pē²⁴⁸. ²⁴⁸ B. mā²⁴⁸ pē²⁴⁹. ²⁴⁹ B. mā²⁴⁹ pē²⁵⁰. ²⁵⁰ B. mā²⁵⁰ pē²⁵¹.
²⁵¹ B. mā²⁵¹ pē²⁵². ²⁵² B. mā²⁵² pē²⁵³. ²⁵³ B. mā²⁵³ pē²⁵⁴. ²⁵⁴ B. mā²⁵⁴ pē²⁵⁵. ²⁵⁵ B. mā²⁵⁵ pē²⁵⁶.
²⁵⁶ B. mā²⁵⁶ pē²⁵⁷. ²⁵⁷ B. mā²⁵⁷ pē²⁵⁸. ²⁵⁸ B. mā²⁵⁸ pē²⁵⁹. ²⁵⁹ B. mā²⁵⁹ pē²⁶⁰. ²⁶⁰ B. mā²⁶⁰ pē²⁶¹.
²⁶¹ B. mā²⁶¹ pē²⁶². ²⁶² B. mā²⁶² pē²⁶³. ²⁶³ B. mā²⁶³ pē²⁶⁴. ²⁶⁴ B. mā²⁶⁴ pē²⁶⁵. ²⁶⁵ B. mā²⁶⁵ pē²⁶⁶.
²⁶⁶ B. mā²⁶⁶ pē²⁶⁷. ²⁶⁷ B. mā²⁶⁷ pē²⁶⁸. ²⁶⁸ B. mā²⁶⁸ pē²⁶⁹. ²⁶⁹ B. mā²⁶⁹ pē²⁷⁰. ²⁷⁰ B. mā²⁷⁰ pē²⁷¹.
²⁷¹ B. mā²⁷¹ pē²⁷². ²⁷² B. mā²⁷² pē²⁷³. ²⁷³ B. mā²⁷³ pē²⁷⁴. ²⁷⁴ B. mā²⁷⁴ pē²⁷⁵. ²⁷⁵ B. mā²⁷⁵ pē²⁷⁶.
²⁷⁶ B. mā²⁷⁶ pē²⁷⁷. ²⁷⁷ B. mā²⁷⁷ pē²⁷⁸. ²⁷⁸ B. mā²⁷⁸ pē²⁷⁹. ²⁷⁹ B. mā²⁷⁹ pē²⁸⁰. ²⁸⁰ B. mā²⁸⁰ pē²⁸¹.
²⁸¹ B. mā²⁸¹ pē²⁸². ²⁸² B. mā²⁸² pē²⁸³. ²⁸³ B. mā²⁸³ pē²⁸⁴. ²⁸⁴ B. mā²⁸⁴ pē²⁸⁵. ²⁸⁵ B. mā²⁸⁵ pē²⁸⁶.
²⁸⁶ B. mā²⁸⁶ pē²⁸⁷. ²⁸⁷ B. mā²⁸⁷ pē²⁸⁸. ²⁸⁸ B. mā²⁸⁸ pē²⁸⁹. ²⁸⁹ B. mā²⁸⁹ pē²⁹⁰. ²⁹⁰ B. mā²⁹⁰ pē²⁹¹.
²⁹¹ B. mā²⁹¹ pē²⁹². ²⁹² B. mā²⁹² pē²⁹³. ²⁹³ B. mā²⁹³ pē²⁹⁴. ²⁹⁴ B. mā²⁹⁴ pē²⁹⁵. ²⁹⁵ B. mā²⁹⁵ pē²⁹⁶.
²⁹⁶ B. mā²⁹⁶ pē²⁹⁷. ²⁹⁷ B. mā²⁹⁷ pē²⁹⁸. ²⁹⁸ B. mā²⁹⁸ pē²⁹⁹. ²⁹⁹ B. mā²⁹⁹ pē³⁰⁰. ³⁰⁰ B. mā³⁰⁰ pē³⁰¹.
³⁰¹ B. mā³⁰¹ pē³⁰². ³⁰² B. mā³⁰² pē³⁰³. ³⁰³ B. mā³⁰³ pē³⁰⁴. ³⁰⁴ B. mā³⁰⁴ pē³⁰⁵. ³⁰⁵ B. mā³⁰⁵ pē³⁰⁶.
³⁰⁶ B. mā³⁰⁶ pē³⁰⁷. ³⁰⁷ B. mā³⁰⁷ pē³⁰⁸. ³⁰⁸ B. mā³⁰⁸ pē³⁰⁹. ³⁰⁹ B. mā³⁰⁹ pē³¹⁰. ³¹⁰ B. mā³¹⁰ pē³¹¹.
³¹¹ B. mā³¹¹ pē³¹². ³¹² B. mā³¹² pē³¹³. ³¹³ B. mā³¹³ pē³¹⁴. ³¹⁴ B. mā³¹⁴ pē³¹⁵. ³¹⁵ B. mā³¹⁵ pē³¹⁶.
³¹⁶ B. mā³¹⁶ pē³¹⁷. ³¹⁷ B. mā³¹⁷ pē³¹⁸. ³¹⁸ B. mā³¹⁸ pē³¹⁹. ³¹⁹ B. mā³¹⁹ pē³²⁰. ³²⁰ B. mā³²⁰ pē³²¹.
³²¹ B. mā³²¹ pē³²². ³²² B. mā³²² pē³²³. ³²³ B. mā³²³ pē³²⁴. ³²⁴ B. mā³²⁴ pē³²⁵. ³²⁵ B. mā³²⁵ pē³²⁶.
³²⁶ B. mā³²⁶ pē³²⁷. ³²⁷ B. mā³²⁷ pē³²⁸. ³²⁸ B. mā³²⁸ pē³²⁹. ³²⁹

āroceṣi. Rājā tam pi¹ diṣvā „idāni kiṃ karissāma“² 'ti Kāḷa-
kaṃ³ pucchi. „Mahārāja, Dhammaddhajabrāhmaṇassa icchhi-
tiechhiradāyikā devatā atthitī⁴ maññe, idāni yaṃ devatāpi mā-
petuṃ na sakkonti⁵ taṃ ācāpeli, caturaṅgasamannāgataṃ nāma
5 maṇṣṣaṃ devatāpi⁶ māpetuṃ na sakkonti, tasmā 'caturaṅga-
samannāgataṃ me uyyānapālāṃ māpehī⁷ taṃ⁸ vadā“⁹ 'ti.
Rājā Bodhisattvaṃ āmantetvā „ācariya, tayā amhakaṃ uyyānaṃ
pokkharāṇi dantamayapāsādo¹⁰ tassa ālokakaraṇatthāya¹¹ mani-
ratanaṃ ca māpitaṃ, idāni me uyyānarakkhaṇakaṃ caturaṅga-
10 samannāgataṃ uyyānapālāṃ māpeli, no ce māpeṣṣasi jīvitān
te u¹² atthitī“ āha. Bodhisatto „hotu lebhamaṃ¹³ jāṇissāmi“¹⁴
gehaṃ gantvā subhojanaṃ bhuñjitvā nīpanno paccosakāle pa-
bujjhitvā aayanapiṭṭhe nisīno cintesi: „Sakko devarājā yaṃ
attanaṃ sakkā māpetuṃ taṃ māpeṣi, caturaṅgasamannāgataṃ
15 pama uyyānapālāṃ na sakkā māpetuṃ, evaṃ sante paresaṃ
hatthe maraṇato araṇṇe anāthamarapaṃ eva varatarā“¹⁵ 'ti so
kassaci anāroceṭvā pāsādā ojaritvā aggadvāreo¹⁶ eva nagara
nikkhamitvā araṇṇaṃ pavisitvā aññatarasmiṃ rukkhamāle sataṃ
dhammaṃ āvajjamāno nisīdi. Sakko taṃ kāraṇaṃ ūtvā vana-
20 carako viya hotvā Bodhisattvaṃ upasaṃkhamitvā „brāhmaṇa,
tvaṃ sukhumaḷo, aditṭhapubbadakkho¹⁷ viya imaṃ araṇṇaṃ
pavisitvā kiṃ karonto nisīno sīti“ imaṃ atthaṃ pucchento
paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Sakhaṃ jīvitārāpo si ratthā vivanaṃ āgato,
25 so ekako[araṇṇasmiṃ]rukkhamāle kapaṇo viya jhāyasaṭi. 138.

Tattha sukhaṃ jīvitārāpo sīti evaṃ sukheṇa jīvitasaṭiṃ sukhe jhito
sukhaparihato¹⁸ viya, ratthā ti ālambanamānasaṭthāna, vivanaṃ āgato ti nir-
bhakṣatthānaṃ¹⁹ araṇṇaṃ pavitṭhe, rukkhamāle ti rukkhasamīpe, kapaṇo

¹ K omits tam pi. ² K omits kalam. ³ K sakkoti. ⁴ K devatā. ⁵ K omits
tam. ⁶ B vaditthi. ⁷ B dantamayapāsādo. ⁸ B tassatthāya. ⁹ B Bc-na. ¹⁰ B
jāṇissāmi. ¹¹ B kadaci aditṭharāpo. ¹² B -paṭharako. ¹³ B rukkhasamīpe.

viya jhāyāmi kapaso viya ekako nisinnō jhāyāsi pajjhāyasi. kha' nān' etadā cintasīti pucchī.

Tam aitivā Bodhisatto dutiyān gātham āha:

1. Sukhaṃ jīvitarūpe 'amī
ratthā vivanum āgato,
so ekako [araññasimīn] rukkhamaḷe
kapaso viya jhāyāmi
satath dhammān¹ anussaran ti. 139.

Tathā satath dhammān anussaran ti samma saccaṃ uttari āhaṃ
sukhaṃ jīvitarūpe rattham va² vivanum āgato, so 'haṃ' ekako va imasmīn 10
araññe rukkhamaḷe nisīdītvā kapaso viya jhāyāmi, yam paṇo vadasi kha' nān'
etadā cintasīti taṃ³ te pavadeṇi, satath dhammān ti⁴ āhaṃ hi satath dham-
mān anussaranto loka nisinnō, satath dhammān ti Buddha-Paccakabuddha-
Buddhasāvakaṇā⁵ satam sappurisaṇaṃ paribhānam dhammān: lābho alābho yaṃ
ayam nīdā paṇasā⁶ sukhaṃ⁷ lokkhaṃ ti ayam hi appahāyho lokkhamino, 15
lūnā paṇo abbhāṇā⁸ sante va kappasā⁹ na vedhasi¹⁰, ayam ettha akappasa-
sābhāto satam dhammān, hi imā¹¹ satath dhammān anussaranto nisinnō
'amīti āpēti.

Atha nam Sakko „evam sante brāhmaṇa imasmīn thāno
kasmā nisinnō ahi¹². „Rājā caturaṅgasamaṇṇagatān uyyāna- 20
pālān āharāpeti, tādīsaṃ na sakka¹³ laddham, so 'haṃ' 'kim
me parassa hattho maraṇena, araññān pavasiṭvā anāthamarāṇān
marīṇsāmi¹⁴ cintetvā idhāgantvā nisinnō¹⁵ ti. „Brāhmaṇa, āhaṃ
Sakko devarājā, mayā te uyyānādini māpitāni, caturaṅgasam-
aṇṇagatān uyyānapālān māpetum na sakka¹⁶, tumbhakarā rañño 25
alepasādhana-kappako Chattapāṇi nāma caturaṅgasamaṇṇagatā¹⁷,
uyyānapālona atthe satī etān¹⁸ kappakam uyyānapālān kātum
vadehīti¹⁹. Iti Sakko Bodhisattassa evādaṃ datvā „mā bhā-
yīti²⁰ samaṇassatvā attano devapuram eva gato. Bodhisatto

¹ K kha. ² B dhammān. ³ K va, B omite va. ⁴ B omite haṃ. ⁵ K taṃ.

⁶ K omite satath dhammān ti. ⁷ B omite buddhapaccakabuddha. ⁸ K sukha.

⁹ B pavadeṇi, B pavadeṇi. ¹⁰ B sakkaṃ. ¹¹ B sakkaṃ. ¹² K -tona?

B -tona. ¹³ B ekam.

gehaṃ gantvā bhuttapātaraṃ rājadvāraṃ gantvā Chattapāpi
pi hi' tatth' eva disvā hatthe gahetvā „vraṇṇa kira sanna
Chattapāpi eaturaṅgasamannāgato“¹ ti pucchā. „ko te maghaṃ
eaturaṅgasamannāgataṃhāvaṃ ācikkhīti“² vatte „Sakko deva-
rāja“³ ti vattvā „kīṃkāraṇā ācikkhīti“⁴ peṭṭho „imāsa nāma
kāraṇenā“⁵ ti sabbaṃ ācikkhī. So „āma ahaṃ eaturaṅga-
samannāgato“⁶ ti āha. Atha naṃ Bodhisatto hatthe gahetvā va-
raṇṇaṃ santikaṃ gantvā „ayaṃ mahārāja Chattapāpi eaturaṅga-
samannāgato, uyyānapālona atthe satī imāsa nyyānapālāṃ ka-
rothā“⁷ ti āha. Atha naṃ rāja „vraṇṇa kira eaturaṅga-
samannāgato“⁸ ti pucchā. „Ama mahārāja“⁹ ti. „Katamehi
eaturaṅgehi samannāgato sīti“¹⁰.

Anusuyyako' ahaṃ deva amajjapāyako' ahaṃ
nimmeḥako' ahaṃ deva akkodhanāṃ adhātṭhito ti.

15. Maghaṃ hi' mahārāja anuyyā' mama e' attā. maghaṃ me na phisappam,¹¹
parame me anho vā¹² kotha va na bhūṭaputto, imehi attāhi¹³ āgāhi¹⁴ nāma,
anāgato mahiṃ

Atha naṃ¹⁵ rāja „bho Chattapāpi 'anusuyyako' amhi' vade-
sīti“¹⁶. „Ama deva, anusuyyako' amhi'“¹⁷. „Kīṃ ārammaṇaṃ
te disvā anusuyyako' jāto sīti“¹⁸. „Sopāhi¹⁹ devā“²⁰ ti attāso
anusuyyakakāraṇaṃ²¹ kathento imāsa gātham āha:

Itthiya kāraṇā rāja²² bandhāpesiṃ parohitam,
so maṃ atthe nivesesi, tasmāhaṃ anusuyyako' ti.

25. Tass' attā: ahaṃ²³ deva pūṇaṃ imasmiṃ deva pāraṇāmagare²⁴ tādāso
va rāja kutā itthiya kāraṇa parohitam bandhāpesiṃ

Abaddhā tattha bhagavā yattā vāso pabbhāso, (Cf. vol. I p. 440.)
baddhāpi²⁵ tattha amuṇṇā²⁶ yattā dhiṃ pabbhāso ti

¹ B' amhi pi hi. ² B' adde sī. ³ B' -gataṃ vāraṇa. ⁴ B' amhi akkodhisatto. --
āha. ⁵ K' amho. ⁶ K' āvāḍa-v. B' amho. ⁷ B' nimmeḥako. ⁸ B' amhi hi.
⁹ B' anuyyā. ¹⁰ B' phisappam. ¹¹ K' amhi vā. ¹² so both MSS. ¹³ B'
amhi āgāhi. ¹⁴ B' amhi nāma. ¹⁵ B' anusuyyakoṃhi. ¹⁶ B' amho.
¹⁷ so K' B'; B' amhi. ¹⁸ K' rāja vā. so rāja, B' rāja. ¹⁹ B' amhi pi. ²⁰ K'
-sī. ²¹ both MSS. bandhāpi. ²² B' amuṇṇā.

imasmim¹ hi jātaḥ āgatanayo² eva kasmim kile syaṁ Chappāpī rāja kura
 caruṣṭhāya padamūlakāhi vaddhā sampasāmetva Bodhāntam attano tana-
 ratham apuruttam nāsmakandya devīya paribhūta bandhāpam, taṭa nam³ band-
 dhivā anto Bodhānta yaṭṭhāntam devīya dāsam arādetā vayan nūto raḥṇā
 bandhāpā sabbe pi te pāṇamūlke mokkapaṭṭa etesa⁴ va devīya va apasāntam
 khamatha mahārāja⁵ 'ti vevā, sabbeva heṭṭhāntanayo⁶ eva vithāro veditabbam,
 tam sandhāyāha:

Itthiḍā kuraṇā rājā⁷ bandhāpamā pucchāha,
 so mamā ethe nivesse, tasmāham anuṇṇyako⁸ ti.

Tadā pana so ham cintesi⁹: ahmā vāsevaṣṣaṣa¹⁰ Itthiyo-pahāya etam
 ekam eva kilevaṣṣaṣa sampasānto pi vāntappātoṇa nāskkhiṇ, evam dappi-
 paṇṇam¹¹ Itthimā kuḍḍāntam nāma, nivatthavatthe¹² kilevaṣṣa kilevaṣṣā
 kuḍḍānaadāmi hoti, bhuttābhāte pūṭṭhābhāvaṇa ppaṇṇa kilevaṣṣa etam vāḍḍam
 ppaṇṇa kuḍḍānaadāmi tya¹³ hoti, ito dāmi paṭṭhāya yāva arāhattam na
 pāpuṇāmi tva kilevaṣṣa nāsiya mayham vāyā¹⁴ mā uppaṇṇa¹⁵ 'ti adhittāham¹⁶,
 tato paṭṭhāya anuṇṇyako va jāto, itam sandhāya tasmāham anuṇṇyako¹⁷
 ti āha.

Atha nam rājā „samma Chappāpī, kiṁ ārammaṇam dievā
 amajjapo jāto sīti¹⁸ pucchā. So tam kāraṇam ācikkhanto
 imam gātham āha:

90

Matto aham mahārāja puttamaṁsāni khādayāmi,
 tassa soken¹⁹ aham puttā majjapānam vivajjayāmi ti.

Aham mahārāja pūṭṭhā tādā va pāṇamūlke²⁰ Itthi amajjama vāni vāṭṭi-
 tūṇā nāskkhiṇ, amāvaṣṣaṣattam²¹ pi bhāḍāntam nāskkhiṇ, magge upasātha-
 ditassam²² mā ghāro²³ hoti bhāṭṭakāro pakkhāsa tanaṭṭāṇa dera mameva
 gahetā thapam²⁴, tam dunnāskkhiṇā vāṭṭāṇā khādayāmi, bhāṭṭakāro upasātha-
 ditasse mameva alābhitrā raḥṇā nāpapaṇṇaṭṭhāntam pūṭṭhā pāṇamūlke
 upasāmetam vāṭṭāntam devīya upasāmetam²⁵ devīya aha me mameva na taddham
 amāvaṣṣaṇam²⁶ upasāmetam na vāṭṭāmi kile ti karuṇā²⁷ āha, 'tāva mayham
 puttā raḥṇā piyo manāpo, puttā me dievā rājā tam eva amāvaṣṣaṇa parisaṇṇaṇṇa

20

¹ It - It. ² so It - It; K omits nam. ³ It - rāja. ⁴ It - anuṇṇ-. ⁵ K so ham cintesi.
⁶ It - so cintesi. ⁷ It - rāja. ⁸ both MSS. - gī-. ⁹ It - nivatthavattā. ¹⁰ It - sile va.
¹¹ It - anuṇṇyā. ¹² K - It - It, It - adhittāham. ¹³ K - It. ¹⁴ It - amāvaṣṣam bhāṭṭam.
¹⁵ It - vāsa. ¹⁶ It - ghāpito. ¹⁷ It - thapam. ¹⁸ It - amāvaṣṣam bhāṭṭam.

astraṇa aññabbhāvaṃ pi na jānāti, ahaṃ puttāṃ maṇḍetvā raḍḍhā ḥṛumhi nīlā-
 pāyānā¹, tassa puttāna saddhima kīṇaṇāle tvaṃ bhattāṃ upanāmeyyāsi², aḥ
 evaṃ vattā attano puttāṃ laddhāraṇā³ maṇḍetvā raḍḍhā ḥṛumhi nīlāpāyā,
 raḍḍhā puttāna saddhima kīṇaṇāle bhattakāraḥo bhattāṃ upanasi, rājā sūrināda-
 5 matto pāṭipāṇi manussāni adāyā 'manussāni kahan' ti pucchitvā 'ajja dāva upasattho
 māghatāyā⁴ maḍḍasāṇi na laddhaṃ' ti vutte 'mayhaṃ manussāni nāma daddhaṃ'
 ti vattā ḥṛumhi nīlānassā pīyaputtāna gīraṃ vāletvā⁵ jīvitakkāṇaṃ papatvā
 bhattakāraḥo purāṇo khipitvā 'vegona sampādetvā āharā' ti āha, bhattakāraḥo
 tatthā aḍḍeti, rājā puttāmanussāna bhāṇatvā bhūṇṇi, raḍḍhā bhāyena vā pi kaṇḍitvā
 10 vā roditvā vā kaṭṭhitvā vā⁶ samattho nāma nāma, rājā bhūṇṇitvā sayanapīṭṭha
 oḍḍhaṃ upaganitvā paccakakale jebhujjitvā vigatamādo 'puttāṃ⁷ me kucchā' ti
 āha, tamhān kīṇi devī kaṇḍimāṇā padamāle paṭi kīṇi bhūḍḍe⁸ ti ca vutte 'dāva
 bhīyyo te puttāṃ maṇḍetvā puttāmanussāna bhattāṃ bhūṇṇitvā' ti āha, rājā put-
 tānāna roditvā kaṇḍitvā 'idam⁹ me dukkhaṃ sūrināṇaṃ nīlāyā uppannaṃ' ti
 15 sūrināṇo dāsaṃ dāyā 'to paṭṭhāya yava arahaṇāni na papunāmi tava evaṃpaṇi
 vīṇasakāraṇaṇa¹⁰ nāma na pīṇasāmi¹¹ pameṇaṃ gabbheṃ mukhaṃ pucchitvā¹²
 aññi¹³phāsi¹⁴, tato paṭṭhāya majjāmi nāma na gīraṃ, imam aṭṭhaṃ sandhāya matto
 ahaṃ mahārājā' ti imam gātham āha.

Atha naṇi rājā „kiṃ pana sūmma ārammaṇaṇi diavā nīseho
 20 jāto aṭṭi“ pucchā. So tam kāraṇaṃ ācikkhaṇto imam gā-
 tham āha:

Kitavāso nāma' ahaṃ rājā putto paccakabodhiṃ me
 puttāṃ bhinditvā cavito¹⁵ nīseho tassa kāraṇā.

Mahārāja pūṇḍa ahaṃ Sūrināṇaṃ Kitavāso nāma rājā, tassa me putto
 25 vājāyī, lakkhaṇaṇaṇi¹⁶ tam¹⁷ diavā 'mahārāja ayaṃ kumāro pāṇiyam¹⁸ alabhi-
 tvā¹⁹ marīṇasatthi²⁰ ahaṃsa, Duṭṭhakumārō ti²¹ aṇṇaṃ manam ahoṇi, so vīṇāṇāṃ²²
 paṇṇo oparajjāṇi kareṇi; rājā²³ kumārāṃ pucchato vā purāto vā katvā vīṇasāṇi
 pāṇiyam²⁴ alabhitvā maraṇabhāyena²⁵ t' aṇṇaṃ caṭṭhaṃ dīṇasāṇi antonagareṇā²⁶ t' ca
 tatthā tatthā pokkharagāyā kareṇi, satukkadāsaṃ maṇḍape kareṇi pāṇiyacāyā²⁷
 40 jhapāpeti²⁸, so khaḍḍivassāṃ alambasapāyāto sayam eva uyyānaṃ gaḥḥanto
 antarāmagga Paccakabuddhāṇi paṇḍi, mahājāno pi Paccakabuddhāṇi diavā tam aṇṇa

¹ B¹ - pāyāni. ² K. laṭṭa-, B² pīṇāna- ³ B³ - gāḥḥantīya. ⁴ B⁴ - vāletvā.

⁵ K. oṇṭa vā. ⁶ B⁶ - puttāṃ. ⁷ B⁷ - imam. ⁸ so boṭṭi MSS. ⁹ B⁹ - nīlāpāyānaṃ-
 B¹⁰ - kāraṇaṇaṃ. ¹⁰ B¹⁰ - marīṇasatthi. ¹¹ all three MSS. - vā. ¹² B¹² - vāḍḍita. ¹³ so B¹³ B¹⁴,
 K. naḥ. ¹⁴ K. pāṇiyam, B¹⁵ - pāṇiyam. ¹⁵ B¹⁵ - aḍḍa na. ¹⁶ B¹⁶ - itam. ¹⁷ so B¹⁷,
 K. B¹⁸ - rājā. ¹⁸ K. attanānagareṇā. ¹⁹ K. pāṇiyā-, B²⁰ - pāṇiyapāyā. ²⁰ B²⁰ - jhapeti.

vandati¹ paramesi ajjāhi e' aasa² paggaṇḍhi³, kumāro cintesi: 'mātsena siddhiṃ
 paribhūtiṃ bhūtiṃ mūlakaṃ vānanti⁴ paramesi ajjāhi e' aasa⁵ paggaṇḍhi⁶ so
 kuppito⁷ haṭṭhiṃ oruṇṇa⁸ Paṇḍitaṃ dhamma⁹ upasādhamaṇi¹⁰ 'ledhaṃ¹¹ te samasabbhataṃ'
 ti vevā¹² 'āma kumārā¹³ ti vutṭi tassa haṭṭhiṃ pattaṃ gahetvā bhūmiyaṃ pāpetvā¹⁴
 siddhiṃ bhāṭṭena moddittvā pādappaharitaṃ eṇṇamavayunnaṃ ākaṃ, Paṇḍitaṃ dhamma¹⁵
 'nattho vāḍḍyaṃ satto¹⁶ ti tassa mukhaṃ nākaṃ, kumāro 'āma samano Kīṭa-
 vāsaṇḍhiṃ putto nāmena Duttakumāro nāma, teṇa me kuḍḍiṃ atthāhi mūlā-
 ri¹⁷ olōkento kiṃ karissāsi¹⁸ Eha, Paṇḍitaṃ dhamma¹⁹ cchinnaḥḥataṃ hūtvā vasaṇḍhiṃ
 abbhuggaṇṇa²⁰ Utiṛahimavanti²¹ Nandamulapabbhāraṃ²² eva gaṇe, kumāra²³ eṇṇa
 taṃ khanaṃ²⁴ ōva pāpakaṃmaṇi paripaceti, so 'dayhāmi²⁵ dayhāmi²⁶ sammagga-
 zuttarājho²⁷ tatth²⁸ eva paṇi²⁹, tatthā tatth³⁰ eva yattakāṃ pāṇiyaṃ³¹ tattaḥ
 pāṇiyaṃ saḥḥaṃ cūḍhi, māḥkū eṇṇamā, tatth³² eva jīṭṭakḥayaṃ puṇa³³ avāṇḍhi
 nāḥḥaṃ, rājā taṃ paravattāti sutvā pūṭṭasāḥḥaṃ abhiḥḥāte cintesi: 'ayam me soka
 ptyavattāḥḥo uppaḍḍhi, vevā me āma³⁴ nāḥḥavā³⁵ soka na uppaḍḍissa, ito dham-
 ma³⁶ paṭṭhāya saviḥḥāḥḥo vā avāḥḥāḥḥo vā kumārā³⁷ vāḥḥamāḥḥaṃ āma³⁸ nāma
 mā uppaḍḍhi³⁹ siddhiḥḥaṃ, tatā paṭṭhāy⁴⁰ aasa⁴¹ āma⁴² nāma n' atthi, tam kum-
 āra⁴³ Kīṭavāso nāma āma⁴⁴ ti gāṭhaṃ āka, tatthā pūṭṭo paṇḍitaḥḥaṃ
 me pattaṃ bhūḥḥiṇvā⁴⁵ vavito ti mama putto paṇḍitaḥḥaṃ pūṭṭi-
 tū⁴⁶ vavito ti atthā, nāma⁴⁷ tassa kārāṇa⁴⁸ ti tādā uppaṇṇaṃ āma⁴⁹ vav-
 itṭha⁵⁰ kārāṇa⁵¹ nāma⁵² jāto ti atthā.

Atha mahā rājā „kiṃ pana samma ārammaṇaṃ dievā nīk-
 kodho jāto sīti⁵³ pucchā. So tam kārāṇaṃ⁵⁴ ācikkhanto⁵⁵ imaṃ
 gāṭhaṃ āka:

Arako hūtvā mettacittatā satta vassāni bhāvayāmi⁵⁶,
 satta kappe Brahma-loke, tasmā akkodhano ahaṃ ti.

Tass⁵⁷ attho: ahaṃ mahārāja Arako nāma jāpāso hūtvā satta vassāni metta-
 cittaṃ bhāṇetvā satta sāvattavivattakappe⁵⁸ Brahma-loke vāṇi, tasmā ahaṃ
 digharattaṃ mettaḥḥaṃ vāya⁵⁹ helāpapaṭṭhaṇṇa⁶⁰ akkodhano jāto ti.

Evam Chhattapāṇinā attano eṇṇaṃ aḥḥaṃ kathitena rājā⁶¹
 pariṇāya iṇḡitasāḥḥam adāsi. Tam khanaṃ⁶² ōva amaccā ca

¹ K vandati. ² B paggaṇḍhi. ³ K omitti aasa. ⁴ B B kuppito. ⁵ B led-
 dhaḥ. ⁶ B pethava. ⁷ K -ti. ⁸ B -mātsakapa-. ⁹ K khanaṃ. ¹⁰ B omitti
 dayhāmi. ¹¹ B -dīha. ¹² B paṇi. ¹³ K omitti tatthā - - - pādyaḥ. ¹⁴ K
 māḥkū cor. te nāḥkū. ¹⁵ B kumārā. ¹⁶ B uppaḍḍhi. ¹⁷ B paṭṭhāya.
¹⁸ B nāmaḥḥaṃ. ¹⁹ B teṇa. ²⁰ B amahavattakapaṇḍita. ²¹ B omitti kārāṇaḥ.
²² K pucchanto. ²³ K bhūṇi, B bhāṇeti. ²⁴ K samvattavivattakappe, B
 samvattavivattakappe. ²⁵ K khanaṃ.

brāhmanagahapatikādayo ca upphahitvā „are lañcakhādaka¹ deṭṭha-
 cora, tvaṃ lañcaṃ alabhutvā paṇḍitaṃ upavāditvā māreṭṭa-
 kāmo² jāto“ ti Kāśakaṃ hatthapādesu gaheṭvā rājānivesanaṃ
 otāreṭvā gahitaḡahiteh³ eva pāsānamuggarehi sīsāṃ bhinditvā jīvi-
 takkhaṇaṃ pāpetvā pādesu⁴ gaheṭvā kaḡḡhantaṃ saṃkārattāhāne
 chaḡḡḡdesuṃ⁵. Tato paṭṭhāya rājā dhammena rājāṃ kareṭvā⁶
 yathākammaṃ gato.

Satthā imaṃ dhammadessanaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
 Kāśakasenaapati⁷ Devadatto ahoṃ, Chātṭapāṇikappako Sāriputto, Dham-
 madḡḡhajo pana ahaṃ evā“ ti. Dhammadḡḡhajājātakaṃ⁸. Bi-
 ranatthambhakkavaggo suttamo.

8. KĀSĀVAVAGGA.

1. Kāsāvajātaka.

Ānikkasāvo kāsāvaṃ ṭ. Imaṃ Satthā Jetavana viha-
 15 raṃto Devadattaṃ ārabhṭa kathesi. Vāṭṭhaṃ⁹ pana Rājagaho
 amuttḡḡhitāḡ. Ekasmiṃ samaye dhammasenaṇḡpaṇi pañcabi bhikkḡḡsatehi
 saddhiṃ Vajirāne viharati. Devadatto pi attano amuripāya danda-
 parisāya parivuto Gayāsine viharati. Tasmiṃ samaye Rājagabhesine
 chandakaṃ samharitvā¹⁰ dāsaṃ sajjajimsu. Ath¹¹ eko roḡḡratthāya
 20 āgatavāṇijo „idaṃ¹² sūtakaṃ viṇaḡḡetvā maṃ pi paṭṭikaṃ¹³ kareṭḡḡ-
 ‘ti mahagḡḡhaṃ gandhakāsāvaṃ udāsi. Nāguraṃ mahadānaṃ pavatta-
 yimsu. Sathḡḡḡ chandakeraṃ saṃkaḡḡḡhitam kahāpasehi eva upphāsi.
 So sūtako utreko ahoṃ. Mahājano vāṇipattitvā „ayaṃ gandhakāsā-
 va-sūtako utreko, kassa naṃ¹⁴ dema, kiṃ¹⁵ Sāriputtattḡḡḡsaṃ¹⁶ udāso
 25 Devadattassa“ ‘ti manajimsu. Tatth¹⁷ eko¹⁸ „Sāriputtattḡḡḡsaṃ“
 ‘ti āhamsu. apare „Sāriputtattḡḡḡsaṃ katipāḡam vasiṭvā yathāruṃ

¹ K lañcāhi. ² B māreṭṭakāmo. ³ so B B; K pāde. ⁴ B chātṭasena, K chaḡḡḡḡ-
 sena. ⁵ B kārato. ⁶ B kārā. ⁷ B dhammadḡḡhajājātakaṃ dhammaṃ. ⁸ B vāṭṭha.
⁹ so B B; C² saḡḡḡḡḡḡḡḡḡ, C² saḡḡḡḡḡḡḡḡḡ. ¹⁰ B imaṃ. ¹¹ so C² B; C² B² paṭṭi-
 kaṃ. ¹² C² C² naṃ. ¹³ B² adda meyaṃ. ¹⁴ B² adda dāsaṃ. ¹⁵ B² tatra.

pakkhamissati, Devadattatthero¹ pana nibbaddham² amhākaṃ nagarani
 eva upanissāya viharati, maṅgalāraṃmaṅgalesu³ ayaṃ eva amhākaṃ
 avasesyo, Devadattassa dassamā⁴ 'ti āhāmau. Sambhavikam⁵ karoo-
 teṇu⁶ pi „Devadattassa dassamā“ 'ti ruttāro bahū⁷ ahosurū. Atha sam
 Devadattassa adamau. Devadatto tassa dassā⁸ chindāpetvā ovattikam⁹ 5
 albhāpetvā¹⁰ rujāpetvā sutannapattavannam¹¹ katvā pāruṇi. Tasmā
 kile timamattā bhikkhū¹² Rājaguhā Sāvattihīṃ gantvā Sattthāraṃ
 vanditvā katapajjasanthūti tam pavattitū ārocetvā „evam bhāuto Deva-
 datto attano¹³ ananucchavikam arakaddhajaṃ¹⁴ pāroṇi¹⁵ ārocesuṃ.
 Sattthā „na bhikkhave Devadatto idāṃ eva attano ananurūpaṃ ara- 10
 huddhajaṃ¹⁶ paridāhati, pubbo pi paridāhi yetā“ 'ti vattvā attanam āharī;

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārante
 Bodhisatto Himavantapadesa¹⁷ hatthikule nibbattitvā va-
 yappatto asītisahasasamattavāraṇaparivāro yūthapati hutvā araṇ-
 ṇāyatano vasati. Ath' eko duggatamanusso Bārāṇasīyaṃ vi- 15
 harānto dantakāravatthiyaṃ¹⁸ dantakāraṇalayaḍḍini¹⁹ karonte disvā
 „hatthidanto labhivā gahissathā“ 'ti pucchi. Te „āma gaṇ-
 hīssamā“ 'ti āhāmau. So²⁰ āvudham ādāya kāsāyavattthava-
 sano Paccakabuddhavesam²¹ gahitvā patissasakam paṭimuṇḍitvā
 hatthivithiyaṃ thatvā²² āvudhena hatthim māretvā dante ādāya 20
 Bārāṇasīyaṃ vikkipanto Jivikam kappesi. So aparabhāge Bo-
 dhisattassa parivārahatthinaṃ²³ sabbapaccchimam hatthim²⁴
 māretum ārabhi. Hatthino devasikam hatthisu²⁵ parihāyantesu
 „kena nu kāraneṇa hatthino parihāyanti“ Bodhisattussa āro-
 cesuṃ. Bodhisatto parigaṇhanto „Paccakabuddhavesam gahetvā 25
 hatthivithipariyante eko puriso tiṭṭhati, kacci“ nu kho so
 māreti, parigaṇhissāmi na²⁶ 'ti ekadivasam hatthi²⁷ purato katvā

¹ B¹ devadattatthero, C² C³ devadattatthere. ² B¹ nibbaddham. ³ C² B¹ maṅgalāraṃmaṅ-
 galesu. ⁴ C² -likam. ⁵ B¹ karohenteṇu. ⁶ so B¹; C² amhā bahū, B¹ bahū.
⁷ B¹ dassa dassamā. ⁸ C² C³ ovaddhikam. ⁹ so B¹; B¹ ruppāpetvā, C² C³ vuddhāp-
¹⁰ C² -paddhavesamam, C³ -paddhavesannam?, B¹ -pattavannam. ¹¹ B¹ baṇḍa. ¹² pi
 repeats steno. ¹³ C² arakaddhajaṃ, B¹ arakaddhajaṃ. ¹⁴ B¹ arakaddham dāyaṇa.
¹⁵ B¹ -ppadeṇa. ¹⁶ C² -pi, B¹ -vithiyaṃ dandakile. ¹⁷ B¹ dandakālayāḍḍini.
¹⁸ B¹ adāsi adāsi d. ¹⁹ B¹ paccakabuddhavesam. ²⁰ B¹ thatvā. ²¹ B¹ parivāraṇam
 hatthinaṃ. ²² C² B¹ hatthi, C³ hatthinaṃ. ²³ so all three MSS. ²⁴ B¹ kileṇi.
²⁵ all three MSS. hatthi.

sayaṃ paricchato ahoṣi. So Bodhisattamā disvā āvedhaṃ ādāya
pakkhandi¹. Bodhisatto nivattitvā thūto „bhāniyaṃ pothetvā
māreṣāmi naṃ” ti soṇḍaṃ pasāretvā tena paridhātāni kāsā-
yāni disvā „Imaṃ arahaddhajaṃ” mayā guraṃ kātudi² vaṭṭatīti³“
a soṇḍaṃ paṭisaṃharitvā⁴ „amhiḥ purisa, naṃu esa arahaddhajo”
anānucchaviko tuyhaṃ, kasmā etanṃ paridahasīti⁵“ imā pāthā
avoca:

1. Anikkasāvo kāsāvaṃ yo vatthaṃ paridahasati

apeto damasaccena na so kāsāvaṃ arahati. (Dhp. v. 2.) 140.

10 2. Yo ca vantakasaṃ’ assa silesu sūsamāhito

upeto damasaccena sa vo kāsāvaṃ arahati. 141.

Tathā anikkasāvo ti kāsāvo vuccati yāgo doṇḍ’ moha mahāho palaso
loka mācheriyasā majā sūheryasā samāho sāmāho māno atināso mado pa-
māso sabbhe āvāsathasamā sabbhe dhammā sabbhaṃ bhayaṃgāṃkamaṃ sūyājjha-
15 ālāsaṃhassam, eso kāsāvo nāma, so yassa puggalesa appakāso assantūṇaṃ⁶
anikkasāvo⁷ anikkasāvo so anikkasāvo nāma, kāsāvaṃ ti kāsāyavaggaṃ⁸
arahaddhajabhūtaṃ⁹, yo vatthaṃ paridahasatīti yo evaṃpō hutvā eva-
rūpaṃ vatthaṃ paridahasati nīḥanti sa¹⁰ pārupati ca, apeto damasaccena
ti Indriyadamasasādhātēna damena nibbānasamāhātēna sa paramatthasaccena apeto
20 parivajjito, anikkasattho¹¹ sa kassapaṇṇam, sāmāṃ damasaccā apeto ti attho,
vaccena ti v’ vuttha vaccham¹² cuttamam pi vajjati¹³ yeva, na so kāsāvaṃ
arahatīti so puggalo anikkasāvassa arahaddhajaṃ¹⁴ kāsāvaṃ na arahati, an-
anucchaviko so etassa, yo ca vantakasaṃvassā¹⁵ ti yo pana puggalo yaṭhā-
vantaṃ¹⁶ kāsāvaṃ abhāvā¹⁷ vantakasaṃvassa, silesu sūsamāhito ti magga-
25 silesu v’ esa phaleṃ¹⁸ sa samāṃ attho, sūvā thāpito vīya tena patitthito¹⁹,
tathā sīlhi samāgāhātassa²⁰ etanṃ sūheryasam, upeto ti sampanno sūsamā-
hito, damasaccena ti vuttappakāraṃ damena sa²¹ saccena ca, sa vo kāsāvaṃ
arahatīti so evaṃpō puggalo Imam arahaddhajaṃ²² kāsāvaṃ²³ arahati.

¹ B¹ pakkhandi, C² pakkhattho. ² B¹ arahatā dhajam. ³ B¹ guraṃ-, C² O² guraṃ-

⁴ C² O² vadhatīti. ⁵ so B¹; C² paridhammāsa corr. to -gharita, C² paridham-
sarita corr. to paridhamgharita, B¹ paridhamgharita. ⁶ B¹ arahatajaṃ. ⁷ B¹ āra-

⁸ B¹ ānandhāso anupassito. ⁹ B¹ omitta anikkasattho. ¹⁰ B¹ kāsāya-. ¹¹ B¹ ara-

haratādhātum. ¹² B¹ vasa. ¹³ B¹ nikkasattho. ¹⁴ B¹ omitta vantasaccam. ¹⁵ so

B¹ B²; C² sūvati, C² sūvati corr. to vadhatīti. ¹⁶ B¹ arahantaddhaja, ¹⁷ B¹ āra-

saṃvassa, C² -tassa tassa. ¹⁸ B¹ sūvati (naṃ vantasā). ¹⁹ B¹ ānandhāso. ²⁰ B¹ sū-

vīya. ²¹ B¹ -āhātassa. ²² B¹ arahatādhajam. ²³ B¹ kāsāvaṃ.

Evam Bodhisatto taasa purisassa imam kāraṇaṃ kathetvā „ito paṭṭhāya mā idhāgami, āgacchasi ce jīvitaṃ¹ te n' atthi²“ tajjettvā palāpesi.

Sattihā imāṃ dhammasesaṇaṃ āharitvā jātakaṃ samodhāse: „Tadā kuthūāraṇkapurisa Devadatto aho! yūthapati pāsa aham evā³“
ti. Kāṇvājātakaṃ⁴.

2. Cūlanandiyajātaka.

Idam tadācariyavaco ti. Idam Sattihā Vejjarāṇo viharanto Devadattādi ārabha kathaṃ. Ekadivasaṃ⁵ hi bhikkhū dhammasabbhāyaṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ: „āruru Devadatto nāma⁶ kakkhaḷo pharusa sāhasiko Sammasambuddhe abhināre⁷ payojesi silaṃ⁸ pavijjhi Nāḷagiriṃ⁹ pi¹⁰ payojesi, khaṇṭimettānuddayaṃattam pi¹¹ ma Tathāgate n' atthi¹²“. Sattihā āgantvā „kāyaṃ na¹³ tiha bhikkhave etarahi kathāya saṃnāsaṇā“ ti pucchitvā „ināya nāma¹⁴“ ti vutto „na bhikkhave idāṃ¹⁵ eva pubbe pi Devadatto kakkhaḷo pharuso ukkāru-
ḡiko yevā“ ti vuttvā atitadi āharī:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ kārente Bo-
dhisatto Himavantapadesa¹⁶ Nandiyo¹⁷ nāma vānaro ahoṣi,
kaniṭṭhabhāṭiko paṇ¹⁸ aasa Cūlanandiyo nāma. Te ubho pi
asittisahassavānaraparivārā Himavantapadesa¹⁹ andhamātaraṃ²⁰
paṭijaggantā vāsaṃ kappeṃsuṃ. Te mātaraṃ sayanagumbe ṭha-
petvā²¹ araṇṇaṃ pavasiṭvā madhurāṇi phalāphalāṇi labhitvā
mātu²² pesenti²³, āharanāka²⁴ taasā na denti, sā khudāya²⁵ pi-
jita atthicaṃmāvasesā²⁶ ahoṣi²⁷. Atha naṃ Bodhisatto āha:
„mayam amma tumhākaṃ madhuraphalāṇi²⁸ pesema, tumhe
kaṃmā milāyathā“ ti. „Tātāham na²⁹ labhāmhi“. Bodhisatto

¹ B' jīvitaṃ. ² B' sidda paṭhamam. ³ B' -evā. ⁴ so C² B' B² C⁴ abhināre corr. to abhināre. ⁵ C² B' silaṃ. ⁶ C² nāḷagiriṃ. ⁷ C² B' omitti pi. ⁸ B' -ppadesa. ⁹ B' mahācūlanandiyo. ¹⁰ B' thapetvā. ¹¹ C² māte corr. to mātu, B' mātṛyā. ¹² C² C⁴ pesanti. ¹³ C² āharanāka, B' āharavānara. ¹⁴ C² C⁴ khudāhi. ¹⁵ C² asṭhamamā-, B' atthidhammā-. ¹⁶ B' hoṣi. ¹⁷ B' -phalāphalāṇi. ¹⁸ B' tāte nāham.

- cintesi: „mayi yūtham pariharante mātā me nassissati. yūtham
 pahāya mātaram yeva paṭijaggissāmīti“ so Cullanandikam¹ pak-
 kositvā² „tāta, tvaṃ yūtham parihara, aham mātaram paṭijaggis-
 sāmīti“ āha. So pi tam „bhātika, mayham yūthapariharanena
 5 kammam n' atthi, aham pi mātaram eva paṭijaggissāmīti“ āha.
 Ii te ubbo pi ekacchanda hutvā yūtham pahāya mātaram gahetvā
 Himavantaŋ oruha paccanto nigrodharukkhe vāsam kappetvā
 mātaram paṭijaggiṃsu. Ath' eko Bāraṇasi-vāsiko³ brāhmaṇa-
 mānavaḥ Takkaṣiḷāyaṃ⁴ diṣṣāpāṃokkhasaṃ ācariyassa santike
 10 sabbasippāni uggaḥhitvā „gamissāmīti“ ācariyaṃ āpucchī. Āca-
 riyo aṅgavijjāsuubhāvena⁵ tassa kakkhaḷapharusasāhasikabhāvaṃ
 ādātvā „tāta, tvaṃ kakkhaḷo pharusō sāhasiko, evarūpānaṃ⁶
 para na' sabbakālāni ekasadisam eva ijjhati⁷, mahāvīnāsaṃ
 mahādukkhaṃ passanti⁸, tvaṃ mā kakkhaḷo hoṇi⁹, pacchātā-
 15 paṇakammam mā karīti“ ovaditvā uyyojesi. So ācariyaṃ
 vanditvā Bāraṇasiṃ gantvā ghārāvāsaṃ gahetvā aññehi
 sippehi jīvikaṃ kappetuṃ asakkonto „dhanukoṭṭim nisāya
 jivissāmīti“ luddakakammam katvā „jivikaṃ kappessāmīti“ Bā-
 raṇasito olukhamitvā paccantagāmahe vāsanto dhanukalāpa-
 20 sannaddho araṇṇam pavisitvā nāṇūmige māretvā mathasavikka-
 yena jivikaṃ kappesi. So ekadivasaṃ araṇṇe kiñci alabbhitvā
 āgacchanto aṅgaṇapariyante¹⁰ tthitaṃ nigrodharukkhaṃ diṣvā
 „api nāṃ' ettha kiñci bhaveyya“¹¹ 'ti nigrodharukkhaḥhimakko
 pāyāsi. Taṃlūn khāṇe ubbo pi te bhātaro mātaram phalāni
 25 khādāpetvā purato katvā viṭapantare nisīnā tam¹² āgacchantāṃ
 diṣvā „mātaram no diṣvāpi kiṃ karissatthi“ sakkhantare nīli-
 yiṃsu. So pi kho sāhasikapuriṣo rukkhamaḷam āgantvā tam
 tesam mātaram jarādubbalaṃ adham diṣvā cintesi „kiṃ me
 tucchahantthagamanena, imam makkaṭṭhāṃ vijjhītva“ gamissāmīti“

¹ B¹ - nandipāṇi. ² B¹ pakkaṇḍipetvā. ³ B¹ - atthi. ⁴ C¹ - alḷiya. C² B¹ - alḷiyam.

⁵ C¹ āhaviḷḷi. C² āhaviḷḷi - corr. to aṅgavijjā. ⁶ B¹ evarūpe. ⁷ C¹ amāta na.

⁸ B¹ iecchati. ⁹ B¹ pāpuniṣakṭhū. ¹⁰ C¹ C² hoṇi. ¹¹ so B¹; B¹ alabbhena. C¹ C²

anagāsa. ¹² C¹ nam. ¹³ B¹ sabbā gahetvā.

so tassa vijjhanatthāya dhanuṃ gaṇhi'. Tam diāvā Bodhisatto
 „tāta Cullanandīya, esa me puriso mātaram vijjhītukāmo, aham
 a-sā jīvitadānaṃ dassāmi, tvam mam' accayena mātaram pati-
 jaggeyyāsi" vtvā sakkhantarā nikkhamitvā „bho purisa, mā
 me mātaram vijjhi, esā andhā jarādubbhā, aham a-sā jīvita-
 dānaṃ demī, tvam etaṃ anāretvā mam mārehi" tassa paṭi-
 ṭṭhāṃ gahe tvā sarassa' āsannatthāne' nisīdi. So nikkharo
 Bodhisattah' vijjhित्वा पतित्वा मātaram pi 'ssa' vijjhितuṃ puna'
 dhanuṃ sannahi'. Tam diāvā Cullanandiko' „ayam' me mā-
 tarāṃ vijjhītukāmo, ekadivasam pi kho me mātā jīvamānā
 laddhajīvā nāma yeva¹ hoti, jīvitadānaṃ assā dassāmiti"
 sakkhantarā nikkhamitvā² „bho purisa, mā me mātaram vijjhi,
 aham a-sā jīvitadānaṃ dammi, tvam mam vijjhित्वा ahaḥ dve
 bhātike gahe tvā amhākaṃ mātū jīvitadānaṃ dehi" tassa pa-
 ṭiṭṭhāṃ gahe tvā sarassa' āsannatthāne³ nisīdi. So tam⁴ pi⁵
 vijjhित्वा māretvā⁶ „ghare dārakānaṃ bhavissatī" mātaram pi
 tesuṃ vijjhित्वा पतित्वा tayo pi kāceśādāya⁷ gehābhimukho
 pāyāsi. Ath' assa pāpaporisassa gehe asani patitvā bhariyaṃ
 ca dve dārake ca gehaṃ eva saddhiṃ jhāpesi, pītthivāsa-
 thūnamattaṃ avasāsi⁸. Atha naṃ gāmadvāre yeva ako puriso
 diāvā tam pavattim ārocesi. So puttadārakānaṃ⁹ sokena abhi-
 bhūto tasmim yeva thāne maṃsakācaṃ¹⁰ ca dhanuṃ ca chaddhe-
 tvā¹¹ vattham pabhāya naggo bhāḥ paggayha paridevamāno
 gantvā gharuṃ pāvisi. Ath' assa sā thūnā bhijjitvā siso patitvā
 atsam bhindi. Paṭhavi¹² yivatam adāsi, avritto jālā utthahi.
 So paṭhaviyā¹³ giliyamāno¹⁴ ācariyassa ovādam saritvā „imaṃ

¹ B' ādāyāsi. ² B' parassa. ³ so B; C' āsanna, C' āsanna, B' āsannatthāne.
⁴ C' C' -vatto. ⁵ C' omis sa. ⁶ B' puna. ⁷ B' āsannatthāne. ⁸ B' -andīya.
⁹ C' ayam. ¹⁰ B' yeva nāma. ¹¹ C' nikkhami, C' nikkhami eva te nikkhamitvā.
¹² B' sarathassa. ¹³ B' āsannatthāne. ¹⁴ B' tam. ¹⁵ B' omis pi. ¹⁶ B' pāretvā.
¹⁷ C' kījanādiya, B' kījanādiya. ¹⁸ C' B' bhavissatī. ¹⁹ B' puttadāra. ²⁰ C'
 -kījanāca cori. in -kījanāca, C' -kījanāca, B' maṃsakāca. ²¹ C' chaddhetvā,
 B' chaddetvā. ²² B' paṭhavi. ²³ B' paṭhaviyā. ²⁴ C' C' giliya-, B' giliya-.

vata kāraṇaṃ diya¹ Pārāsariyabrāhmaṇo² mayhaṃ ovādaṃ
adāssīti³ paridevamaṇo imaṃ gāthadivyaṃ āha:

1. Idam tad āsariyavaco Pārāsariyo⁴ yaṃ ahravi:
mā su tvaṃ akara⁵ pāpaṃ yaṃ tvaṃ pacchā kataṃ tape, 142.

2. Yāni karoti puriso tāni attani passati
kalyāṇakāri kalyāṇaṃ pāpakāri ca⁶ pāpakam,
yādisaṃ vapate⁷ bijaṃ tūdisaṃ harate phalaṃ ti. 143.

Tass⁸ artho: yaṃ Pārāsariyo⁹ bhikkhuno ahravi mā¹⁰ tvaṃ pāpaṃ¹¹ akara¹²
yaṃ kataṃ¹³ pacchā¹⁴ taṃ¹⁵ eva tapaya¹⁶ ti¹⁷ idam tad āsariyassa vacanaṃ¹⁸,
10 yāni kalyāṇamaṇḍirāni kammaṇi puriso karoti tassā vi¹⁹ idam paṭilabhamāno
tāni yeva attani passati kalyāṇakammaṇikāri kalyāṇaṃ²⁰ phalaṃ suvutti²¹ pāpakāri
ca pāpakam eva liṇḍasaṃ²² suttikaṃ²³ phalaṃ suvutti, lokasuddhi pi hi yādi-
saṃ vapate²⁴ bijaṃ tūdisaṃ harate phalaṃ bījānuraṇaṃ bījānuraṇikaṃ eva
phalaṃ harati paṇḍitī suvuttavattī.

13 Iti so paridevanto paṭharim²⁵ pavasiṭvā avcīmahāniraye
nibbatti.

Sattihā „na bhikkhave Devadatto idā²⁶ eva kakkhaḷo²⁷ pharuso
pubbe pi kakkhaḷo²⁸ pharuso nikkāruṇiko yevā²⁹ ti³⁰ imaṃ dhamma-
desanaṃ āhuritvā jātakaṃ samodhāro: „Tadā luddapuriṇo³¹ Devadatto
30 aho, diṇḍapāpamokkha³² Sāriputto³³, Cullaṇandiko³⁴ Anando, mātā
Mahāpajāpati Gotumī, Mahānandiko pana aham evā³⁵ ti. Culla-
nandiyajātakaṃ³⁶.

3. Puṭṭabhaddajātaka.

Name samantassā³⁷ ti. Idam Sattihā Jetavana viharanta
15 ekasā kuṭumbikā³⁸ ārabha kathesi. Sāvathhinagara-rāso³⁹ ki⁴⁰
eko kuṭumbiko⁴¹ ekasā jānapadakuṭumbikena⁴² sadhitaṃ vohāraṃ akāso.

¹ B omits diya. ² B¹ parāsariyaseṣṭrabhamaṇo, B² parāsariyabrahma. ³ B¹ vada-
tū. ⁴ B¹ parāsariyo, B² parāsariyo. ⁵ C¹ ca. ⁶ C¹ vapate, B¹ peppate.
⁷ B¹ adda su. ⁸ C¹ pāpayā. ⁹ B¹ atarah. ¹⁰ B¹ taṃ. ¹¹ C¹ B¹ paccha. ¹² B¹
vrah. ¹³ B¹ ti. ¹⁴ B¹ vacaṃ. ¹⁵ B¹ -pa. ¹⁶ B¹ bhikkhūnakkam. ¹⁷ all three MSS.
suttika. ¹⁸ B¹ paṭharim. ¹⁹ C¹ B¹ -la. ²⁰ B¹ adda vattik. ²¹ B¹ luddatapu-
²² B¹ akko karoti. ²³ B¹ adda aho. ²⁴ B¹ -culla-. ²⁵ C¹ cullaṇandiko, C²
cullaṇandiko, B¹ adda dūtīyā. ²⁶ C¹ kuṭim-, ²⁷ C¹ C¹ -rāso. ²⁸ C¹ jānapada-

So attano bhariyaṃ udāya tassa dhāraṇakassa santikam agumhāsi.
 Dhāraṇako „dātum na sakkomhi“ na kiñci udāsi. Itaro kujjhivā
 bhattam abhūjītvā nikkhami. Attha nam antarāmagge chātājñattam
 divā maggaṇapāṇanā putiā „bhariyāya pi datvā bhuñjāhi“ bhatta-
 puṇam odāmu. So tam gahetvā tassā adātukāmo kutvā „bhāde,
 idam¹ corānam tīṭhamupplāsam², tvaṃ purato yāhi“ ita³ uyyojetvā
 sabbaṃ bhattam bhuñjītvā tucchapuṇam dassetvā „bhāde abhātakam⁴
 tucchapuṇam eva adāsi“⁵ “ti āka. Sā tem ekako⁶ eva bhattabhāraṃ
 āvāṇa dhammasappattā ahoṣi. Te uho pi Jetavanapāṭhāvihāreṇa⁷
 gacchantā „pāṇiyam⁸ pīrasimā“⁹ “ti Jetavanam pavasiṃsu“. Satthāpi to
 teṣaṃ¹⁰ ūva āgumamaṃ olekato maggaṃ¹¹ gahetvā jhātulldo¹² “iya
 gundhukotiechāyāya mādā. Te Satthāraḥ divā upamāhanitvā vandi-
 tvā mādāmu. Satthā tahi saddhīm patthantāraṃ katvā „kiṃ upāsika
 ayaṃ“¹³ te bhātā bhātakāmo sasecho¹⁴ “ti¹⁵ pucchā. „Bhāte, ahaṃ
 etassa sasechā“¹⁶, ayaṃ paṇa mayhaṃ nisecho, tīṭhanta“¹⁷ amā divasā¹⁸
 aḍḍi¹⁹ et²⁰ eva²¹ antarāmagge puṇam²² labhivā mayhaṃ adavā attanā²³
 va bhuñjīhi“. „Upāsika nisekakālu“²⁴ pi tvaṃ etassa bhātakāmo sasechā
 ayaṃ nisecho va, yadā paṇa paṇḍito nissāya tava gura jānāti tadā
 te abhissariyaṃ nyyāseti“²⁵ ratvā tāya yācho attam āhāri:

Attha Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjāṃ karento so
 Bodhisatto amaccakulo nibbattitvā vayasappatto tassa attha-
 dhammānussāsako ahoṣi. Tadā²⁶ rājā „padubbhēyyāpi“²⁷ me
 ayaṃ²⁸ “ti attano puttam āsamānto bhāri. So attano bhari-
 yaṃ gahetvā nagarā nikkhamiṃ ekaamim Kāsikagāmako²⁹
 vāsam kappesi. So uparabhāge pitu kālakatabhāvaṃ sutvā³⁰
 „kulasantakam rajjāṃ gaphissāmiti“ Bārāṇasīṃ³¹ paccāguc-
 chanto³² antarāmagge „bhariyāya pi datvā“³³ bhuñjāhi“ bhatta-
 puṇam labhivā tassā³⁴ adavā sayam etam³⁵ bhuñji. Sā

¹ C¹ imah. ² B¹ bhāra. ³ C¹ C² evaṃ tam. ⁴ B¹ abhātakam. ⁵ B¹ -in. ⁶ B¹ pā-
 ṇiyam. ⁷ B¹ pavasiṃsu. ⁸ C¹ C² vasaṃ. ⁹ B¹ te maggaṃ. ¹⁰ B¹ vāṇadāko.
¹¹ B¹ ayaṃ. ¹² C¹ pāṇi carā. te loṭṭi. ¹³ C¹ sasecho. B¹ sasecho. ¹⁴ B¹ nisecho.
¹⁵ B¹ ajjama. ¹⁶ B¹ pūabbhattam. ¹⁷ eva all three MSS. ¹⁸ B¹ etā nāh.
¹⁹ C¹ padubbhēyyāpi eva. te padubbhēyyāpi. C² padubbhēyyāpi. B¹ padubbhēyyāpi.
²⁰ B¹ padubbhēyyā. ²¹ B¹ ayaṃ. ²² B¹ -gāma. ²³ C¹ C² -ayaṃ. B¹ -ā. ²⁴ C¹ C²
 pucchā. ²⁵ C¹ dāhiva. ²⁶ B¹ tāyā. ²⁷ B¹ eva.

„kakkhaḷo' vatāyaṃ satto"¹ ti domanassappattā ahesi. So
 Bārāṇasiyaṃ rajjaṃ gahetvā tam² aggamahesiṭṭhāno thapetvā
 „ettakam' eva etissaḷaḷaṃ" ti na aññaṃ sakkāraṃ vā sammā-
 naṃ vā karoti, „kathaṃ yāpesi"³ pi na uat⁴ pucchati. Bo-
 5 dhisatto cinteṣi „ayaṃ vo⁵ devī⁶ rañño bahūpakāraṃ sasuehā,
 rājā paṇ' etaṃ kiṃci na maññati, sakkārasammānaṃ aasā⁷
 kāressāmīti"⁸ tam upasāhkamitvā npeccāraṃ⁹ katvā ekamantaṃ
 thapvā „kin tāta"¹⁰ 'ti vutto „kathaṃ"¹¹ samuṭṭhāpetuṃ mayāṃ
 devī tumhe upaṭṭhahāma, kiṃ nāma mahallakānaṃ pītunnaṃ"¹²
 10 vatthakhaṇḍaṃ vā bhattapindaṃ vā dātum na vaṭṭatī"¹³ āha.
 „Tāta ahaṃ attanā va kiñci na labhāmi, tumhākaṃ kiṃ dassāmi"¹⁴,
 nānu labhanakāle adāsiṃ, idāni pana me rājā na kiñci deti, tit-
 thatu aññaṃ dānaṃ rajjaṃ gahitum āgacchanto antarāmagge
 bhattaputaṃ labhivā bhattamattam"¹⁵ pi me adatvā attanā va
 15 bhujjīti"¹⁶. „Kin pana amma rañño santike evaṃ kathetuṃ
 sakkhīssaṃsi"¹⁷. „Sakkhīssaṃsi tāta"¹⁸ 'ti. „Tena hi ajj' eva
 mama rañño santike thitakāle mayi pucchanto evaṃ kathetha,
 ajj' eva te gonaṃ jānāpessāmīti"¹⁹ evaṃ vatvā Bodhisatto pari-
 matāraṃ gantvā rañño²⁰ santike atṭhāsi. Sāpi gantvā rañño
 20 samīpe atṭhāsi. Atha naṃ Bodhisatto „amma tumhe ativiya
 kakkhaḷa, kiṃ nāma"²¹ pītunnaṃ²² vatthakhaṇḍaṃ vā bhatta-
 pindaṃ vā dātum na vaṭṭatī"²³. „Tāta, ahaṃ eva rañño santikā
 kiñci na labhāmi, tumhākaṃ kiṃ dassāmi"²⁴. „Nānu agga-
 mahesiṭṭhānaṃ vo"²⁵ laddhaṃ"²⁶ ti. „Tāta kiṃci"²⁷ sammāno
 25 asati aggamahesiṭṭhānaṃ kiṃ karissaṃsi, idāni me²⁸ tumhākaṃ
 rājā kiṃ dassati, so antarāmagge bhattaputaṃ labhivā tato kiñci

¹ all three MSS. -to. ² B¹ pūṭeo. ³ C² C³ omitt tam. ⁴ B¹ etthakam. ⁵ C²
 omitt naṃ. ⁶ B¹ omitt vo. ⁷ C² C³ devī. ⁸ C² C³ -sammānaṃ, B¹ sampan-
 mayi. ⁹ B¹ upaṭṭhāraṃ. ¹⁰ C² kama. ¹¹ K -kānaṃ pītunnaṃ, C² pītunnaṃ
 corā to pītunnaṃ, B¹ pītunnaṃ. ¹² C² C³ -siddhanti. ¹³ C² -mā, C³ omitt
 tumhākaṃ kiṃ dassāmi. ¹⁴ B¹ bhattapūtaṃ. ¹⁵ C² bhujjīti, B¹ bhujjīti. ¹⁶ B¹
 -saṃsi. ¹⁷ C² C³ omitt rañño. ¹⁸ B¹ sādā mahallakānaṃ. ¹⁹ B¹ pītunnaṃ.
²⁰ C² C³ dassana. ²¹ B¹ te. ²² B¹ kiṃci. ²³ C² C³ omitt na.

adatvā sayam eva bhuñjīti¹. Bodhisatto „evam kira mahārāja“
 'ti pucchī. Rājā adbhivāse². Bodhisatto tassa adbhivāsanaṃ
 viditvā „tena hi amma raṇṇo appiyakāśato paṭṭhāya kim tum-
 hākaṃ idha vāseṇa, lokasmiṃ hi appiyasampayogo va dukkho,
 tumhākaṃ idha vāse sati³ raṇṇo appiyasampayogo va dukkhaṃ
 bhavisse⁴, ime sattā nāma bhajantaṃ bhajanti, abhajantaṃ
 abhajanabhāvān űatvā aññattha gantabhaṃ, mahanto⁵ lokasanni-
 vāso“ ti vatva imaṃ gāthā avoca:

1. Name namantaṃsa, bhaje bhajantaṃ,
 kiccānukubbassa kareyya kiccaṃ, 10
 nānatthakāmaṃsa kareyya atthiṃ,
 asaṃbhajantaṃ pi na sambhajeyya. 144.
2. Caje cajantaṃ, vanathaṃ na kayirā,
 apeta⁶cittena na sambhajeyya,
 diḷo dumaṃ khīṇaphalaṃ ti űatvā 15
 aññāṃ samekkh⁷eyya, mahā hi loko ti. 145.

Tattha name namantaṃsa bhaje bhajantaṃ 'ti yo attano namati tassā
 eva paṭṭham⁸eyya yo 'ti bhajati⁹ tassā űeva bhajeyya; kiccānukubbassa kareyya
 kiccaṃ 'ti attano appannakiccā¹⁰ anukubbantaṃ eva tassāpi appannakiccā¹¹
 paṭṭhā¹²eyya, caje cajantaṃ vanathaṃ¹³ na kayira ti attanaṃ jahantaṃ jabh¹⁴
 eva¹⁵, tassāpi tathā¹⁶saṃkhānā¹⁷ ca¹⁸ vanathaṃ na kareyya, apeta¹⁹cittena²⁰ 'ti vipa-
 cittaṇa vipaṭṭhāna²¹tena, na sambhajeyya²² 'ti attharūpaṇa saṃdā²³na na sam-
 bhajeyya²⁴, diḷo dumaṃ 'ti yathā sakūḷo pubbe phallāṃ pi cūkkaṃ phale
 khīṇa khīṇaphalo ayaṃ ti űatvā tam chaddeva²⁵ aññāṃ samekkhā²⁶si pariyessā²⁷
 evaṃ aññāṃ samekkh²⁸eyya, mahā hi esa loko, aha²⁹ tumahe samāhaṃ sū³⁰
 purisaṃ lakkhe³¹sāhi 'ti.

Tam sutvā Bārāṇasirājā deviyā subhissarīyaṃ adāsi. Tato
 paṭṭhāya saṃaggā saṃmodamānā vasīṃsu.

¹ B' bhuñjīti. ² B' rāseṇ. ³ B' siddhā. ⁴ C² C' bhajati. ⁵ B' appannasā-
⁶ B' paṭṭham. ⁷ B' adda sikkhī. ⁸ B' saṃkassandharasamkhā⁹ti. ⁹ B' amāsa ca.
¹⁰ C² sambhajeyya, B' saṃmaggaccheyya. ¹¹ B' chaddeva, C² chajjheva. ¹² B'
 ayaṃso. ¹³ C² C' ekadhi.

Sattthā imhā deśanā¹ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ samādhānesi: (Saecūpariyosāno dve jayampatikā sotāpatiphalo patiphalānaṃ) Tada jayampatikā² ime dve jayampatikā abhūm, paṇḍitānacco jano aham evā³ 'ti. Puṭabhaddajātakaṃ⁴.

3

4. Kumbhilaajāṭaka.

Yassete caturo dhammā ti. Idam Sattthā Vejavane viharanto Deradattaṃ ārabbhā kathesi.

1. Yassa⁵ ete caturo dhammā vānarinda yathā tava⁶
saccāni dhammo dhīti eāgo dīṭṭhaṃ so ativattati⁷. 146.

10 2. Yassa te ca na vijjanti guṇā paramabhaddakā⁸
saccāni dhammo dhīti eāgo dīṭṭhaṃ so nātivattatīti⁹. 147.

Tattha guṇā¹⁰ paramabhaddakā ti yassa¹¹ ete paramabhaddakā caturo rāṣṭhena¹² pīḍayitkena¹³ guṇā na vijjanti so paramatāni sikkhamānaṃ na saṅkoṭti¹⁴, saccāni attha asāso heṭṭhā Kumbhilaajāṭaka¹⁵ vumanayam eva soddhāya amedhānā¹⁶ 'ti.

Kumbhilaajāṭakaṃ¹⁷.

5. Khantivannanajāṭaka.

Atthi me puriso devā¹⁸ 'ti. Idam Sattthā Jetavane viharanto Kosalārājānaṃ ārabbhā kathesi. Tassa kir¹⁹ eko bahūpa-
20 karo²⁰ amacco antepure²¹ padusa. Rājā „upakāroko me“ ti satvāpi adhiśasetvā Sattthā ārocesi. Sattthā „porāṇakarājāno pi mahārāja adhiśasetuṃ yevā“²² 'ti vatvā tena yāṇto atitāṃ āhāri:

Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam karento
eko amacco tassa antepure²³ padussi, amaccasaṅgi sevako tassa
25 gehā padusa. So tassa aparādhaṃ adhiśasetuṃ²⁴ asakkonto taṃ ādāya raṇṇo santikam gantvā „deva, eko me upatthāko

¹ B¹ dhammasaṅgāyana. ² C¹ C² omit jayampatikā. ³ B¹ addi tatthyaṃ. 4. Cf. supra vol. I p. 276: Vānarindajāṭaka. ⁵ so B²; B¹ guṇā va paramabhaddakā in the place of yathā. ⁶ B¹ m. ⁷ B² -ka. ⁸ so B²; C¹ C² omit both verses. B¹ has only the former. ⁹ B¹ rāṣṭhena, C¹ rāṣṭhikena. ¹⁰ B¹ pīḍatīti, C¹ pīḍayitīti. ¹¹ B¹ saṅkoṭti. ¹² so all three MSS. ¹³ B¹ B² add cānīti. 5. Cf. supra vol. II, p. 125. ¹⁴ C¹ B² bāho. ¹⁵ C¹ C² ante. ¹⁶ C¹ ante. ¹⁷ C¹ ante. ¹⁸ B¹ vīsetuṃ.

sabbakiccakārako, so mayham gahe padussē, tassā kin kātum
vattatīti¹ pucchanto pathamam gātham āha:

1. Atthi me puriso deva sabbakiccesu vyāvato²,

tassa c' eko 'parādh' atthi, tattha tvaṃ kin ti maññasīti. 148.

Tattha tassa ekaparādhakatthi³ tassa ca purisassa eko aparidho atthi,
tattha tvaṃ kin ti maññasīti⁴ tattha tassa purisassa aparidho tvaṃ kin
kātum ti maññasīti, yathā te vuttam upparjati tulanarūpam assa dandam pucch-
anti dīpeti.

Tam sutvā rājā dotiyam gātham āha:

v. Amhākaṃ c' atthi puriso ediso, idha vijjati,

duḥlabho aṅgasampanno, khaṇṭir amhāka ruccatīti. 149.

Tassa⁵ attho amhākaṃ pi rājassa⁶ suttam eḷḷo bahupakāro⁷ agga⁸ duḥsa-
mapuriso⁹ atthi, so ca kho¹⁰ idha¹¹ vijjati idanti pi idh¹² eva¹³ samvijjati, mayam
rājase pi amhāka¹⁴ tassa¹⁵ bahupakāratam¹⁶ sandhaya adhiwasema, tvaṃ kin paṇa
atāpā¹⁷ pi yato adhiwasamā¹⁸ bhūto jāto, aṅgasampanno ti¹⁹ sabbhi gūṇa
kattakāsi²⁰ sammanāgato puriso hāma duḥlabho, tena kārassena amhākaṃ eva-
rūpam thānessu adhiwasakhaṇṭhi yeva ruccatīti.

Amacco attānaṃ sandhāy' eva²¹ rañño²² vuttabhāvath²³ ātvā
tato patthāya antepure padussitum na visahi. So pi 'ssa se-
vako rañño ārocitabhāvaṃ ātvā tato patthāya tam kammani kātum na
visahi.

Satthā maṃ dhammasaṃsaṃ kharivā jātakam samodhānesi:
'Tadā aham eva Bārāṇasirājā²⁴ abhoṇi²⁵ ti. So pi amacco rañño²⁶
Satthu khatubhāvaṃ ātvā tato patthāya tam kammani kātum na-
sakkhīti²⁷. Khantivamsajātakaṃ²⁸.

¹ C¹ C² saddhatīti. ² B¹ vāto. ³ C¹ B¹ kahu-. ⁴ C¹ agaro, B¹ angare agaro.
⁵ B¹ dussatkapūṭho. ⁶ C² so thamo, C¹ so thamo corr. to so ca kho. ⁷ C¹
idam, C² idam corr. to idha. ⁸ C¹ jessa corr. to jhessa, B¹ (thess. ⁹ C¹ C²
omīti tassa. ¹⁰ C¹ bahupakāritam, C² bahupakāritam corr. to bahupakāritam,
B¹ bahupakāritam. ¹¹ B¹ -na. ¹² C¹ -pano ti, C² -panno ti. ¹³ B¹ jakkha-
nakoṭṭhāsi. ¹⁴ B¹ sandhaya. ¹⁵ C¹ rañño. ¹⁶ C¹ C² -si-. ¹⁷ C¹ samā. ¹⁸
¹⁹ C¹ na sakkhīti. ²⁰ B¹ khatubhāvaṃjātakaṃ pāṇṇasā.

6. Kosiyajātaka.

Kāle nikkhamanā sādhu¹ ti. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto Kosalarājānaṃ ārabhha kathaṃ. Kosalarāja pacanta-
rūpasammanattāya² akāle nikkhami. Vattham heṭṭhā tattanayam eva-
3 Satthā paṇa atitāṃ āharitvā āha: mahārāja

atite Bārāṇasīrājā³ akāle nikkhamitvā nyyāne khandhā-
vārāṇe pivesesi⁴. Tasmīṃ kāle alūkasakono⁵ veḷugumbhaṃ⁶
pavisitvā niliyi. Kākasenā āgacchvā „nikkhamantaṃ eva taṃ ga-
bissāma⁷“ ti parivāresi⁸. So suriyatthagamanam⁹ anoloketvā va
10 akūlass¹⁰ eva¹¹ nikkhamitvā palāyitum ārabhi. Atha naṃ kākā
parivāretvā taṇḍehi koṭṭenta¹² paripātesuṃ. Rājā Bodhisattam
āmantetvā „kio nu kho paṇḍita ime kākā kosiyam paripāte-
titi“ pucchi. Bodhisatto „akāle mahārāja attano vasaṇattāhānā
nikkhamanta¹³ evarūpaṃ dukkhaṃ patilabbhanti yeva, tasmā akāle
15 attano vasaṇattāhānā nikkhamitum na vaṭṭatiti“¹⁴ imam attham
pakāseṇa imam gāthadvayam āha:

1. Kāle nikkhamanā sādhu, nākāle sādhu nikkhamo¹⁵,
akāleṇa hi nikkhamma ekakaṃ pi bahūjano¹⁶
na kiñci attham joteti¹⁷ dhamkasenā va kosiyam. 150.

2. Dhīro ca vidhividdhānaṇṇā paresaṃ vivaraṇatagū¹⁸
sabbāmitte vasikatvā¹⁹ kosiyo va sukhi siyā ti. 151.

Tattha kāle nikkhamanā sādhu²⁰ ti mahārāja nikkhamanā²¹ nama nigga-
mananā²² et²³ parakkamanā²⁴ va yuttapayuttakāle²⁵ sādhu, nākāle sādhu
nikkhamo ti akāle paṇa attano vasaṇattāhānā²⁶ āharitvā paṇam nikkhamantaṃ
25 va parakkamanā²⁷ va na sādhu, akāleṇa hi kiñci attham²⁸ joteti²⁹ padesa³⁰ paṭha-
padesa³¹ sādhu³² ittham itthiyeva carantaṃ paṇetvā etam attho vedisiṭṭha;
attano vasaṇattāhānā³³ padesa³⁴ akāle³⁵ nikkhamitvā et³⁶ parakkamitvā va na

6. Cf. supra p. 14. ¹ Cf. pacantaṃ. ² Cf. Cf. -si-. ³ B¹ nikkhami. ⁴ B¹ nikkha-
⁵ B¹ -kumbhaṃ. ⁶ B¹ -gumbha. ⁷ B¹ suriyatthagamanam. ⁸ so B¹; C¹ C² ekāl-
B¹ ekālāṇe yeva. ⁹ C¹ C² kodhheṇa, B¹ koṭṭetvā. ¹⁰ C¹ C² vaddhaṇṇa, B¹ saṇṇa
¹¹ C¹ C² nikkāle. ¹² C¹ B¹ bahū-. ¹³ C¹ janteti. ¹⁴ B¹ vakkā-. ¹⁵ C¹ -ga,
C² -raṇṇatagū, B¹ vivaraṇatagū. ¹⁶ B¹ vasikatvā. ¹⁷ C¹ B¹ -nam. ¹⁸ B¹ omiṭṭha
nāka niggaṇṇanā. ¹⁹ C¹ omiṭṭha ca. ²⁰ B¹ parakkamanā, C¹ parakkhamā.
²¹ B¹ yuttapayuttakāle. ²² C¹ C² adheṇ. ²³ B¹ omiṭṭha vathen. ²⁴ B¹ paṭhamapadesa.
²⁵ B¹ vasaṇato hi koṭṭeti. ²⁶ B¹ akāle.

kisā¹ aññesa² jeteṭṭi aññā appamāṭṭakam pi³ siddhikā⁴ pabbharetum⁵ na
vaṭṭeti, aññā iha⁶ ekaka⁷ pi bahujāno⁸ bhūta⁹ pi na paccatthikajāno¹⁰ sīdā¹¹
kāle¹² nikkhamānā¹³ o¹⁴ parikkhamānā¹⁵ o¹⁶ ekaka¹⁷ sampariviretva mahāvīṇāsam
pāpeti, tathāya¹⁸ upama¹⁹: ilamkassena²⁰ o²¹ koṭṭiyam yathā²² aya²³ ilamkassena
imam²⁴ kāle²⁵ nikkhamānā²⁶ o²⁷ parikkhamānā²⁸ o²⁹ koṭṭiyam tujjha³⁰ viṇḍanti³¹
mahāvīṇāsam pāpeti³² tathā, teṇi³³ ilamkassena³⁴ āhā³⁵ kaṭṭa³⁶ akāle³⁷
aññā upamāṭṭhā³⁸ na nikkhamānā³⁹ o⁴⁰ parikkhamānā⁴¹ u, duttiyagāthāya
dāṭṭe⁴² u⁴³ paṇḍita⁴⁴, siddhikā⁴⁵ porūjakapuggā⁴⁶ itthi⁴⁷ itthapāpavēgi, viḍḍhāna⁴⁸ u⁴⁹ koṭ-
ṭhā⁵⁰ o⁵¹ mahāvīḍḍhāna⁵² u⁵³ vīṇā⁵⁴ u⁵⁵ vīṇā⁵⁶ u⁵⁷ ānā⁵⁸ vā⁵⁹ kaṭṭe, koṭṭi⁶⁰
u⁶¹ u⁶² imam⁶³ kaṭṭakā⁶⁴ siddhikā⁶⁵ paṇḍita⁶⁶ sīya, idam⁶⁷ vuttam⁶⁸ hoti⁶⁹ u⁷⁰ o⁷¹ kaṭ-
ṭakā⁷² imam⁷³ kāle⁷⁴ nikkhamānā⁷⁵ o⁷⁶ parikkhamānā⁷⁷ u⁷⁸ imam⁷⁹ paṇḍita⁸⁰ na⁸¹
nikkhamānā⁸² o⁸³ parikkhamānā⁸⁴ u⁸⁵ poramā⁸⁶ paṇḍitā⁸⁷ itthi⁸⁸ itthapāpavēgi⁸⁹ paccatthi-
kā⁹⁰ vīḍḍhāna⁹¹ vīḍḍhāna⁹² vīḍḍhāna⁹³ u⁹⁴ vā⁹⁵ vā⁹⁶ vīḍḍhāna⁹⁷ vīḍḍhāna⁹⁸
vīḍḍhāna⁹⁹ amuttā¹⁰⁰ jānā¹⁰¹ o¹⁰² siddhikā¹⁰³ vīḍḍhāna¹⁰⁴ u¹⁰⁵ paccatthi¹⁰⁶ aññā
paccatthi¹⁰⁷ vīṇā¹⁰⁸ kaṭṭa¹⁰⁹ yathā¹¹⁰ nāma¹¹¹ paṇḍita¹¹² koṭṭi¹¹³ vīḍḍhāna¹¹⁴ u¹¹⁵ a-
tama¹¹⁶ kāle¹¹⁷ nikkhamānā¹¹⁸ o¹¹⁹ parikkhamānā¹²⁰ u¹²¹ tathā¹²² itthi¹²³ vīḍḍhāna¹²⁴ o¹²⁵ ka-
ṭṭakā¹²⁶ siddhikā¹²⁷ u¹²⁸ vīḍḍhāna¹²⁹ u¹³⁰ vīḍḍhāna¹³¹ u¹³² vīḍḍhāna¹³³ u¹³⁴ vīḍḍhāna¹³⁵
pi¹³⁶ kaṭṭa¹³⁷ nikkhamānā¹³⁸ parikkhamānā¹³⁹ aññā¹⁴⁰ paccatthi¹⁴¹ vīḍḍhāna¹⁴² u¹⁴³ vīḍḍhāna¹⁴⁴
kāṭṭe¹⁴⁵ u¹⁴⁶.

Rājā Bodhisattassa varanāni sutvā nivatti.

Sattā imā¹ dāsa² ā³ āharitvā⁴ jātukam⁵ amudhānā⁶: „Tadā⁷ rājā
Anando⁸ aho⁹, paṇḍitā¹⁰ paṇḍita¹¹ aham¹² vā¹³ u¹⁴. Koṭṭiyajātukam¹⁵.”

7. Gōthapānājātaka.

Sūro¹ sūrena² amāgammā³ u⁴, idam⁵ Sattā⁶ Jetavane⁷ vi-
haranto⁸ aññatarā⁹ bhikkhū¹⁰ ārabhā¹¹ kaṭṭhe¹². Tasmā¹³ kāle¹⁴
Jetavānā¹⁵ gāruḍḍhaya¹⁶ junnacatte¹⁷ eko¹⁸ nigunagāmo¹⁹, tathā²⁰ bahūni²¹
salā²² kabbhattapakkhikakabbhattāni²³ u²⁴ itthi²⁵. Tathā²⁶ eko²⁷ paṇḍita²⁸
koṭṭi²⁹ vā³⁰ u³¹, o³² salā³³ kabbhattapakkhikakabbhattāna³⁴ u³⁵ itthā³⁶ gate³⁷ dāhara³⁸

¹ H vādāna. ² G sabbāva, C sabbāva cor. to -mā. ³ appamāṭṭam.
⁴ H ekaka. ⁵ C tāṇ. ⁶ H paccatthi, C paccatthi cor. to paccatthi. ⁷ C
B ekaka. ⁸ C tāṇ. ⁹ H paccatthi. ¹⁰ H paccatthi. ¹¹ H paccatthi. ¹² H paccatthi.
¹³ H tāṇ. ¹⁴ H tāṇ. ¹⁵ C sabbāva. ¹⁶ C sabbāva. ¹⁷ C sabbāva. ¹⁸ H
vīṇā. ¹⁹ C vīṇā. ²⁰ C vīṇā. ²¹ C vīṇā. ²² H vīṇā. ²³ H vīṇā.
²⁴ C vīṇā. ²⁵ C vīṇā. ²⁶ C vīṇā. ²⁷ H vīṇā. ²⁸ H vīṇā. ²⁹ H vīṇā.
³⁰ H vīṇā. ³¹ H vīṇā. ³² H vīṇā. ³³ H vīṇā. ³⁴ H vīṇā. ³⁵ H vīṇā.
³⁶ H vīṇā. ³⁷ H vīṇā. ³⁸ H vīṇā. ³⁹ H vīṇā. ⁴⁰ H vīṇā. ⁴¹ H vīṇā.
⁴² H vīṇā. ⁴³ H vīṇā. ⁴⁴ H vīṇā. ⁴⁵ H vīṇā. ⁴⁶ H vīṇā. ⁴⁷ H vīṇā.
⁴⁸ H vīṇā. ⁴⁹ H vīṇā. ⁵⁰ H vīṇā. ⁵¹ H vīṇā. ⁵² H vīṇā. ⁵³ H vīṇā.
⁵⁴ H vīṇā. ⁵⁵ H vīṇā. ⁵⁶ H vīṇā. ⁵⁷ H vīṇā. ⁵⁸ H vīṇā. ⁵⁹ H vīṇā.
⁶⁰ H vīṇā. ⁶¹ H vīṇā. ⁶² H vīṇā. ⁶³ H vīṇā. ⁶⁴ H vīṇā. ⁶⁵ H vīṇā.
⁶⁶ H vīṇā. ⁶⁷ H vīṇā. ⁶⁸ H vīṇā. ⁶⁹ H vīṇā. ⁷⁰ H vīṇā. ⁷¹ H vīṇā.
⁷² H vīṇā. ⁷³ H vīṇā. ⁷⁴ H vīṇā. ⁷⁵ H vīṇā. ⁷⁶ H vīṇā. ⁷⁷ H vīṇā.
⁷⁸ H vīṇā. ⁷⁹ H vīṇā. ⁸⁰ H vīṇā. ⁸¹ H vīṇā. ⁸² H vīṇā. ⁸³ H vīṇā.
⁸⁴ H vīṇā. ⁸⁵ H vīṇā. ⁸⁶ H vīṇā. ⁸⁷ H vīṇā. ⁸⁸ H vīṇā. ⁸⁹ H vīṇā.
⁹⁰ H vīṇā. ⁹¹ H vīṇā. ⁹² H vīṇā. ⁹³ H vīṇā. ⁹⁴ H vīṇā. ⁹⁵ H vīṇā.
⁹⁶ H vīṇā. ⁹⁷ H vīṇā. ⁹⁸ H vīṇā. ⁹⁹ H vīṇā. ¹⁰⁰ H vīṇā. ¹⁰¹ H vīṇā.
¹⁰² H vīṇā. ¹⁰³ H vīṇā. ¹⁰⁴ H vīṇā. ¹⁰⁵ H vīṇā. ¹⁰⁶ H vīṇā. ¹⁰⁷ H vīṇā.
¹⁰⁸ H vīṇā. ¹⁰⁹ H vīṇā. ¹¹⁰ H vīṇā. ¹¹¹ H vīṇā. ¹¹² H vīṇā. ¹¹³ H vīṇā.
¹¹⁴ H vīṇā. ¹¹⁵ H vīṇā. ¹¹⁶ H vīṇā. ¹¹⁷ H vīṇā. ¹¹⁸ H vīṇā. ¹¹⁹ H vīṇā.
¹²⁰ H vīṇā. ¹²¹ H vīṇā. ¹²² H vīṇā. ¹²³ H vīṇā. ¹²⁴ H vīṇā. ¹²⁵ H vīṇā.
¹²⁶ H vīṇā. ¹²⁷ H vīṇā. ¹²⁸ H vīṇā. ¹²⁹ H vīṇā. ¹³⁰ H vīṇā. ¹³¹ H vīṇā.
¹³² H vīṇā. ¹³³ H vīṇā. ¹³⁴ H vīṇā. ¹³⁵ H vīṇā. ¹³⁶ H vīṇā. ¹³⁷ H vīṇā.
¹³⁸ H vīṇā. ¹³⁹ H vīṇā. ¹⁴⁰ H vīṇā. ¹⁴¹ H vīṇā. ¹⁴² H vīṇā. ¹⁴³ H vīṇā.
¹⁴⁴ H vīṇā. ¹⁴⁵ H vīṇā. ¹⁴⁶ H vīṇā. ¹⁴⁷ H vīṇā. ¹⁴⁸ H vīṇā. ¹⁴⁹ H vīṇā.
¹⁵⁰ H vīṇā. ¹⁵¹ H vīṇā. ¹⁵² H vīṇā. ¹⁵³ H vīṇā. ¹⁵⁴ H vīṇā. ¹⁵⁵ H vīṇā.
¹⁵⁶ H vīṇā. ¹⁵⁷ H vīṇā. ¹⁵⁸ H vīṇā. ¹⁵⁹ H vīṇā. ¹⁶⁰ H vīṇā. ¹⁶¹ H vīṇā.
¹⁶² H vīṇā. ¹⁶³ H vīṇā. ¹⁶⁴ H vīṇā. ¹⁶⁵ H vīṇā. ¹⁶⁶ H vīṇā. ¹⁶⁷ H vīṇā.
¹⁶⁸ H vīṇā. ¹⁶⁹ H vīṇā. ¹⁷⁰ H vīṇā. ¹⁷¹ H vīṇā. ¹⁷² H vīṇā. ¹⁷³ H vīṇā.
¹⁷⁴ H vīṇā. ¹⁷⁵ H vīṇā. ¹⁷⁶ H vīṇā. ¹⁷⁷ H vīṇā. ¹⁷⁸ H vīṇā. ¹⁷⁹ H vīṇā.
¹⁸⁰ H vīṇā. ¹⁸¹ H vīṇā. ¹⁸² H vīṇā. ¹⁸³ H vīṇā. ¹⁸⁴ H vīṇā. ¹⁸⁵ H vīṇā.
¹⁸⁶ H vīṇā. ¹⁸⁷ H vīṇā. ¹⁸⁸ H vīṇā. ¹⁸⁹ H vīṇā. ¹⁹⁰ H vīṇā. ¹⁹¹ H vīṇā.
¹⁹² H vīṇā. ¹⁹³ H vīṇā. ¹⁹⁴ H vīṇā. ¹⁹⁵ H vīṇā. ¹⁹⁶ H vīṇā. ¹⁹⁷ H vīṇā.
¹⁹⁸ H vīṇā. ¹⁹⁹ H vīṇā. ²⁰⁰ H vīṇā. ²⁰¹ H vīṇā. ²⁰² H vīṇā. ²⁰³ H vīṇā.
²⁰⁴ H vīṇā. ²⁰⁵ H vīṇā. ²⁰⁶ H vīṇā. ²⁰⁷ H vīṇā. ²⁰⁸ H vīṇā. ²⁰⁹ H vīṇā.
²¹⁰ H vīṇā. ²¹¹ H vīṇā. ²¹² H vīṇā. ²¹³ H vīṇā. ²¹⁴ H vīṇā. ²¹⁵ H vīṇā.
²¹⁶ H vīṇā. ²¹⁷ H vīṇā. ²¹⁸ H vīṇā. ²¹⁹ H vīṇā. ²²⁰ H vīṇā. ²²¹ H vīṇā.
²²² H vīṇā. ²²³ H vīṇā. ²²⁴ H vīṇā. ²²⁵ H vīṇā. ²²⁶ H vīṇā. ²²⁷ H vīṇā.
²²⁸ H vīṇā. ²²⁹ H vīṇā. ²³⁰ H vīṇā. ²³¹ H vīṇā. ²³² H vīṇā. ²³³ H vīṇā.
²³⁴ H vīṇā. ²³⁵ H vīṇā. ²³⁶ H vīṇā. ²³⁷ H vīṇā. ²³⁸ H vīṇā. ²³⁹ H vīṇā.
²⁴⁰ H vīṇā. ²⁴¹ H vīṇā. ²⁴² H vīṇā. ²⁴³ H vīṇā. ²⁴⁴ H vīṇā. ²⁴⁵ H vīṇā.
²⁴⁶ H vīṇā. ²⁴⁷ H vīṇā. ²⁴⁸ H vīṇā. ²⁴⁹ H vīṇā. ²⁵⁰ H vīṇā. ²⁵¹ H vīṇā.
²⁵² H vīṇā. ²⁵³ H vīṇā. ²⁵⁴ H vīṇā. ²⁵⁵ H vīṇā. ²⁵⁶ H vīṇā. ²⁵⁷ H vīṇā.
²⁵⁸ H vīṇā. ²⁵⁹ H vīṇā. ²⁶⁰ H vīṇā. ²⁶¹ H vīṇā. ²⁶² H vīṇā. ²⁶³ H vīṇā.
²⁶⁴ H vīṇā. ²⁶⁵ H vīṇā. ²⁶⁶ H vīṇā. ²⁶⁷ H vīṇā. ²⁶⁸ H vīṇā. ²⁶⁹ H vīṇā.
²⁷⁰ H vīṇā. ²⁷¹ H vīṇā. ²⁷² H vīṇā. ²⁷³ H vīṇā. ²⁷⁴ H vīṇā. ²⁷⁵ H vīṇā.
²⁷⁶ H vīṇā. ²⁷⁷ H vīṇā. ²⁷⁸ H vīṇā. ²⁷⁹ H vīṇā. ²⁸⁰ H vīṇā. ²⁸¹ H vīṇā.
²⁸² H vīṇā. ²⁸³ H vīṇā. ²⁸⁴ H vīṇā. ²⁸⁵ H vīṇā. ²⁸⁶ H vīṇā. ²⁸⁷ H vīṇā.
²⁸⁸ H vīṇā. ²⁸⁹ H vīṇā. ²⁹⁰ H vīṇā. ²⁹¹ H vīṇā. ²⁹² H vīṇā. ²⁹³ H vīṇā.
²⁹⁴ H vīṇā. ²⁹⁵ H vīṇā. ²⁹⁶ H vīṇā. ²⁹⁷ H vīṇā. ²⁹⁸ H vīṇā. ²⁹⁹ H vīṇā.
³⁰⁰ H vīṇā. ³⁰¹ H vīṇā. ³⁰² H vīṇā. ³⁰³ H vīṇā. ³⁰⁴ H vīṇā. ³⁰⁵ H vīṇā.
³⁰⁶ H vīṇā. ³⁰⁷ H vīṇā. ³⁰⁸ H vīṇā. ³⁰⁹ H vīṇā. ³¹⁰ H vīṇā. ³¹¹ H vīṇā.
³¹² H vīṇā. ³¹³ H vīṇā. ³¹⁴ H vīṇā. ³¹⁵ H vīṇā. ³¹⁶ H vīṇā. ³¹⁷ H vīṇā.
³¹⁸ H vīṇā. ³¹⁹ H vīṇā. ³²⁰ H vīṇā. ³²¹ H vīṇā. ³²² H vīṇā. ³²³ H vīṇā.
³²⁴ H vīṇā. ³²⁵ H vīṇā. ³²⁶ H vīṇā. ³²⁷ H vīṇā. ³²⁸ H vīṇā. ³²⁹ H vīṇā.
³³⁰ H vīṇā. ³³¹ H vīṇā. ³³² H vīṇā. ³³³ H vīṇā. ³³⁴ H vīṇā. ³³⁵ H vīṇā.
³³⁶ H vīṇā. ³³⁷ H vīṇā. ³³⁸ H vīṇā. ³³⁹ H vīṇā. ³⁴⁰ H vīṇā. ³⁴¹ H vīṇā.
³⁴² H vīṇā. ³⁴³ H vīṇā. ³⁴⁴ H vīṇā. ³⁴⁵ H vīṇā. ³⁴⁶ H vīṇā. ³⁴⁷ H vīṇā.
³⁴⁸ H vīṇā. ³⁴⁹ H vīṇā. ³⁵⁰ H vīṇā. ³⁵¹ H vīṇā. ³⁵² H vīṇā. ³⁵³ H vīṇā.
³⁵⁴ H vīṇā. ³⁵⁵ H vīṇā. ³⁵⁶ H vīṇā. ³⁵⁷ H vīṇā. ³⁵⁸ H vīṇā. ³⁵⁹ H vīṇā.
³⁶⁰ H vīṇā. ³⁶¹ H vīṇā. ³⁶² H vīṇā. ³⁶³ H vīṇā. ³⁶⁴ H vīṇā. ³⁶⁵ H vīṇā.
³⁶⁶ H vīṇā. ³⁶⁷ H vīṇā. ³⁶⁸ H vīṇā. ³⁶⁹ H vīṇā. ³⁷⁰ H vīṇā. ³⁷¹ H vīṇā.
³⁷² H vīṇā. ³⁷³ H vīṇā. ³⁷⁴ H vīṇā. ³⁷⁵ H vīṇā. ³⁷⁶ H vīṇā. ³⁷⁷ H vīṇā.
³⁷⁸ H vīṇā. ³⁷⁹ H vīṇā. ³⁸⁰ H vīṇā. ³⁸¹ H vīṇā. ³⁸² H vīṇā. ³⁸³ H vīṇā.
³⁸⁴ H vīṇā. ³⁸⁵ H vīṇā. ³⁸⁶ H vīṇā. ³⁸⁷ H vīṇā. ³⁸⁸ H vīṇā. ³⁸⁹ H vīṇā.
³⁹⁰ H vīṇā. ³⁹¹ H vīṇā. ³⁹² H vīṇā. ³⁹³ H vīṇā. ³⁹⁴ H vīṇā. ³⁹⁵ H vīṇā.
³⁹⁶ H vīṇā. ³⁹⁷ H vīṇā. ³⁹⁸ H vīṇā. ³⁹⁹ H vīṇā. ⁴⁰⁰ H vīṇā. ⁴⁰¹ H vīṇā.
⁴⁰² H vīṇā. ⁴⁰³ H vīṇā. ⁴⁰⁴ H vīṇā. ⁴⁰⁵ H vīṇā. ⁴⁰⁶ H vīṇā. ⁴⁰⁷ H vīṇā.
⁴⁰⁸ H vīṇā. ⁴⁰⁹ H vīṇā. ⁴¹⁰ H vīṇā. ⁴¹¹ H vīṇā. ⁴¹² H vīṇā. ⁴¹³ H vīṇā.
⁴¹⁴ H vīṇā. ⁴¹⁵ H vīṇā. ⁴¹⁶ H vīṇā. ⁴¹⁷ H vīṇā. ⁴¹⁸ H vīṇā. ⁴¹⁹ H vīṇā.
⁴²⁰ H vīṇā. ⁴²¹ H vīṇā. ⁴²² H vīṇā. ⁴²³ H vīṇā. ⁴²⁴ H vīṇā. ⁴²⁵ H vīṇā.
⁴²⁶ H vīṇā. ⁴²⁷ H vīṇā. ⁴²⁸ H vīṇā. ⁴²⁹ H vīṇā. ⁴³⁰ H vīṇā. ⁴³¹ H vīṇā.
⁴³² H vīṇā. ⁴³³ H vīṇā. ⁴³⁴ H vīṇā. ⁴³⁵ H vīṇā. ⁴³⁶ H vīṇā. ⁴³⁷ H vīṇā.
⁴³⁸ H vīṇā. ⁴³⁹ H vīṇā. ⁴⁴⁰ H vīṇā. ⁴⁴¹ H vīṇā. ⁴⁴² H vīṇā. ⁴⁴³ H vīṇā.
⁴⁴⁴ H vīṇā. ⁴⁴⁵ H vīṇā. ⁴⁴⁶ H vīṇā. ⁴⁴⁷ H vīṇā. ⁴⁴⁸ H vīṇā. ⁴⁴⁹ H vīṇā.
⁴⁵⁰ H vīṇā. ⁴⁵¹ H vīṇā. ⁴⁵² H vīṇā. ⁴⁵³ H vīṇā. ⁴⁵⁴ H vīṇā. ⁴⁵⁵ H vīṇā.
⁴⁵⁶ H vīṇā. ⁴⁵⁷ H vīṇā. ⁴⁵⁸ H vīṇā. ⁴⁵⁹ H vīṇā. ⁴⁶⁰ H vīṇā. ⁴⁶¹ H vīṇā.
⁴⁶² H vīṇā. ⁴⁶³ H vīṇā. ⁴⁶⁴ H vīṇā. ⁴⁶⁵ H vīṇā. ⁴⁶⁶ H vīṇā. ⁴⁶⁷ H vīṇā.
⁴⁶⁸ H vīṇā. ⁴⁶⁹ H vīṇā. ⁴⁷⁰ H vīṇā. ⁴⁷¹ H vīṇā. ⁴⁷² H vīṇā. ⁴⁷³ H vīṇā.
⁴⁷⁴ H vīṇā. ⁴⁷⁵ H vīṇā. ⁴⁷⁶ H vīṇā. ⁴⁷⁷ H vīṇā. ⁴⁷⁸ H vīṇā. ⁴⁷⁹ H vīṇā.
⁴⁸⁰ H vīṇā. ⁴⁸¹ H vīṇā. ⁴⁸² H vīṇā. ⁴⁸³ H vīṇā. ⁴⁸⁴ H vīṇā. ⁴⁸⁵ H vīṇā.
⁴⁸⁶ H vīṇā. ⁴⁸⁷ H vīṇā. ⁴⁸⁸ H vīṇā. ⁴⁸⁹ H vīṇā. ⁴⁹⁰ H vīṇā. ⁴⁹¹ H vīṇā.
⁴⁹² H vīṇā. ⁴⁹³ H vīṇā. ⁴⁹⁴ H vīṇā. ⁴⁹⁵ H vīṇā. ⁴⁹⁶ H vīṇā. ⁴⁹⁷ H vīṇā.
⁴⁹⁸ H vīṇā. ⁴⁹⁹ H vīṇā. ⁵⁰⁰ H vīṇā. ⁵⁰¹ H vīṇā. ⁵⁰² H vīṇā. ⁵⁰³ H vīṇā.
⁵⁰⁴ H vīṇā. ⁵⁰⁵ H vīṇā. ⁵⁰⁶ H vīṇā. ⁵⁰⁷ H vīṇā. ⁵⁰⁸ H vīṇā. ⁵⁰⁹ H vīṇā.
⁵¹⁰ H vīṇā. ⁵¹¹ H vīṇā. ⁵¹² H vīṇā. ⁵¹³ H vīṇā. ⁵¹⁴ H vīṇā. ⁵¹⁵ H vīṇā.
⁵¹⁶ H vīṇā. ⁵¹⁷ H vīṇā. ⁵¹⁸ H vīṇā. ⁵¹⁹ H vīṇā. ⁵²⁰ H vīṇā. ⁵²¹ H vīṇā.
⁵²² H vīṇā. ⁵²³ H vīṇā. ⁵²⁴ H vīṇā. ⁵²⁵ H vīṇā. ⁵²⁶ H vīṇā. ⁵²⁷ H vīṇā.
⁵²⁸ H vīṇā. ⁵²⁹ H vīṇā. ⁵³⁰ H vīṇā. ⁵³¹ H vīṇā. ⁵³² H vīṇā. ⁵³³ H vīṇā.
⁵³⁴ H vīṇā. ⁵³⁵ H vīṇā. ⁵³⁶ H vīṇā. ⁵³⁷ H vīṇā. ⁵³⁸ H vīṇā. ⁵³⁹ H vīṇā.
⁵⁴⁰ H vīṇā. ⁵⁴¹ H vīṇā. ⁵⁴² H vīṇā. ⁵⁴³ H vīṇā. ⁵⁴⁴ H vīṇā. ⁵⁴⁵ H vīṇā.
⁵⁴⁶ H vīṇā. ⁵⁴⁷ H vīṇā. ⁵⁴⁸ H vīṇā. ⁵⁴⁹ H vīṇā. ⁵⁵⁰ H v

- ra ānāpāre ca „ke khādanti ke pāveti ke lhuñjantīti“ pañhadi
 pucchātvā kathetum asakkante¹ tsijjāpeti. te tassa bhayena salāka-
 bhattapakkhikabhāṭṭānāṃ tam gummā na gacchanti. Ath ekadiva-
 sasu eko bhikkhu salākaggum gantvā „bhante asakagāmo salākabhattam
 5 vā pakkhikabhāṭṭam vā atthāsi“ pucchātvā „atth“ āvuso, tattha paṇi
 eko koṇṭha pañhadi pucchati², kathetum asakkante³ akkosati parihā-
 smā; tassa bhayena koci gantum na sakkotīti⁴ rutte „bhante tatthu
 bhūtāni amayham pāpetū“, aham⁵ taṃ dametvā nibbisevadam katvā
 tato paṭṭhāya tunche divā palāyasakam⁶ karosāmi⁷ āhe. Bhikkhū
 10 „ādhū“⁸ ti sampajjehātvā tassa⁹ tattha bhāṭṭāni pāpesum. So tattha
 gantvā gāmadvāro cīraram pārupi. Tam¹⁰ divā koṇṭha¹¹ caṇḍamaṇḍako
 viya varena upagantvā „pañham“¹² me samāga kathetūti¹³ āhe. „Upa-
 saka gāme caritvā yāgum ādāya āsonasūlam“¹⁴ tesa me ōgattus¹⁵
 deldi¹⁶. So yāgum ādāya āsonasūlam āgate pi tasmā tath¹⁷ eva āhe.
 15 So pi taṃ bhikkhum „yāgum tāva me pātum dehi, āsonasūlam sam-
 majjitum dehi, salākabhattam tāva“¹⁸ āharitvā deldi¹⁹ vatvā salāka-
 bhāṭṭam āharitvā tam eva pātam²⁰ gāhāpetvā²¹ „ehi, pañham te ka-
 thesāmi²²“ bahigāman²³ netvā cīraram samharitvā²⁴ amso jhapetvā
 tassa katthato patinā gahetvā atthāsi. Tatthapi tam so²⁵ „samāga
 20 pañham me kathetūti“ āhe. Atha nāso „kathemi te pañham“ ti
 ekappahāren²⁶ eva pūtevvā atthāsi sammunento²⁷ pothetvā gūtham
 mukhe pakkhipitvā „ito dāmi paṭṭhāya bhadd gāman āgataṃ kaṇṇi
 bhikkhum“²⁸ pañham pucchamkāle jānāsāmi²⁹ santajjeyvā pakkāmi.
 So tato paṭṭhāya bhikkhū³⁰ divā va palāyati. Aparabhāge tassa
 25 bhikkhuno sā kiriya bhikkhuvongho³¹ pākāṭā jāti. Ath ekadivasasu
 dhammasabbhāyā³² katham sammajjhāpesum; „āvuso avukabbhikkhu
 kira koṇṭhasa mukhe gūtham pakkhipāsvā gato“³³ ti. Suttā āgautvā
 „kāya su“³⁴ tiha bhikkhave etarahi kathāya sammāsimā³⁵ ti pucchātvā
 „amāya nāma“³⁶ ti rutte „na bhikkhave so bhikkhu idāni“ eva tam
 30 mūhena³⁷ āsādesi, pubbe pi āsādesi³⁸ yevā³⁹ ti vatvā nītam āharī.

¹ C¹ -to. C² -to opt. to -to. ² B¹ puccham. ³ C² B¹ -to. ⁴ B¹ pāyetha.

⁵ B¹ aham. ⁶ B¹ salākassakam. ⁷ B¹ sartha. ⁸ B¹ pārumptam. ⁹ B¹ koṇḍo

sa, C² koṇṭha. ¹⁰ C² pañham. ¹¹ C² -tan. ¹² B¹ gantum. ¹³ B¹ adda me.

¹⁴ B¹ bhāṭṭam. ¹⁵ B¹ amiso gāhāpetvā. ¹⁶ B¹ gāmahāsi. ¹⁷ C² C² samgahāsi.

¹⁸ gahetvā; B¹ azikha-jhetvā. ¹⁹ B¹ kha. ²⁰ C² -cuppamo, B¹ adda viya.

²¹ B¹ bhikkhum kīnā. ²² B¹ bhikkhum. ²³ B¹ -saṅge. ²⁴ B¹ adda bhikkhu.

²⁵ C² mūhena, B¹ mūhena. ²⁶ B¹ āharāsi. ²⁷ āharāsi, B¹ pakkhipitvā gato puppi

pi dīle pakkhipi to the place of holding - - - - -

Atite Añña-Magadhā-vāṇino nūṇamaññaṣṣa' rayhaṇaṁ
gacchantā kadivassam dvinnam rayhānam simantare ekam gha-
raṇaṁ nissāya vasitvā suram' pivitvā maoccharaṇṇasam khādutvā
pāṇe va yānāni yojetvā pakkamimāu. Tesam gatakāle eko
gūthakhādakaṇṇako' gūthagandheṇa āgantvā tesam pitatthāṇe
chaddhitaṁ' suram' diṣvā pāṇiyam' pipāsāya pivitvā matto
hutvā gūthapoṇṇam abhirūhi'. Añṇagūtham tasmim ārūhe the-
kaṇṇaṁ onamī. So „pathavi matā dhāretum na sukkaṇṇitī" viravī.
Tasmim ōva khane eko mattavārano' tam padasaṇṇaṁ patvā
gūthagandham ghayitvā jignecchanto paṭikkamī. So tam diṣvā
„esa" bhayena palāyutthī' soṇṇi hutvā „imīṇa" saddhim sam-
gāmetum' vattatthī' tam avhayanto" pathamam gūtham āha:

1. Sāro cūṭena saṃgamaṃ viikkantena¹¹ paḥṇā¹²

chī nāga pīvattasā, kin nu bhūto palāyāsi.

passantu Aṅga-Magadhā manū tatyahā ca vikkāmanu ti, 162. 16

Tena' ahihoi vadi aho maya korena addhina sambhava bhigayikamena
vikkantena palatanausamathitaya pathena khiparana sangametraya gathana,
khi nu mōma khampharo pi dābba aya, teena vhi naga otiattana, ātana'
vā nāstapabbayattajito hura khi nu bhito jūlaya, tana imā aṇṇa mātara
hava tanaṇa pāsaṇa, āga-bhagga¹² maha tathā va vikkama uddhama va
pi amhānā parakkama pāsaṇa' ti.

So hatthi kappam dattvā¹¹ tassa vuccasmi sutvā nivattivā
tassa santikam gantvā tam ājasmādomo¹² duttiyam gātham āha:

1. Na tam pädd vadhiśāmi na dantekī na sonḍiyā,

milhana²⁴ tam vadhesseṇi, pūti haññata pūtiṇa t. 153. 25

¹ B addamānāśa. ² C rāṭhā, B rāṭhā, C rāṭhā carā to rāṭhān. ³ C su-
 ram, C B aṣṣṛath. ⁴ C -khaṣṭa-, C -khaṣṭha-. ⁵ B pāṭhānā. ⁶ B chaṣṭha,
 B chaṣṭhān. ⁷ C B pāṭhya, B pāṭhyān. ⁸ C -raḥ. ⁹ C madhānānā,
¹⁰ B addo mama. ¹¹ B addo an. ¹² B addamānānā. ¹³ B aṣṭhānānā.
¹⁴ B aṣṭhānānā. ¹⁵ C B aṣṭhānā. ¹⁶ B aṣṭhānā, B aṣṭhānā.
 am ānānā. ¹⁷ B aṣṭhānānā. ¹⁸ aṣṭhānā. ¹⁹ all three MSS. mīṭhā.

Tassa¹ attho: na tam² pādāññi³ vadhissamī nuyham⁴ pana amucchavkasa
mūbena⁵ tam⁶ vadhissamī evaṃ ca pana vaṭṭā pūṭigūthapāṇako pātina⁷ va
hoṃsātū⁸ ti.

tassa matthake mahantam laṇḍam pādetvā udakam⁹ vīsaṃje-
tvā tatthi¹⁰ eva tam¹¹ jīvītakkhayaṃ pāpetvā koṭṭicanādam¹² nadanto
mraññam¹³ eva pāvīsi.

Sattthā imam¹⁴ dhammasaṇaṃ āharitvā jātakam¹⁵ sammādhānesi.
„Tadā gūthapāṇako koṭṭo¹⁶ abosi, vāraṇo¹⁷ so bhikkhu, tam¹⁸ pana kā-
ruṇam¹⁹ paccakkhato diṇṇā tasmim²⁰ ranaṇaṇḍe nirutthaderatā²¹ pana aham²²
10 evā²³“ ti. Gūthapāṇajātakam²⁴.

8. Kāmanitajātaka.

Tayo giriṇ ti. Idam²⁵ Sattthā Jetavane viharanto Kāma-
nitabrāhmanaṃ²⁶ nāma ārabbhā kothesi. Vuttam²⁷ paccuppannaṃ
ca sūtaṃ²⁸ ca Drāḍasamipāte Kāmajātake²⁹ āvibhavissati.

15 Tesu pana dvīsu rājaputteṣu Jetthako āgantvā Bārāṇasi-
yam³⁰ rājā ahesi kaniṭṭho uparājā³¹. Tesu rājā vatthukāmakiḷo-
sakāmesu atitto dhanalolo³² abosi. Tadā Bodhisatto Sakko
devarājā hotvā Jambodīpam³³ olovento tassa rañño dvīsu pi
kāmesu atittabhāvaṃ³⁴ ūtvā „Imam³⁵ rājānaṃ niggaheṇvā³⁶ lajja-
20 peṣāmi³⁷“ brāhmaṇamāṇavavannena āgantvā rājānaṃ paṇi
rañña³⁸ ca „keu³⁹ atthena āgato si māgavā⁴⁰“ ti vutte „aham⁴¹
mahārāja tīṇi nagarāṇi paṇḍāni khemāni subhikkhāni pahūta-
hatthiasearathapattīni⁴² hiraññaṃ⁴³ vappāluṃkāraḥharitāni, sakka
ca pana tāni appaken⁴⁴ eva bālena gaṇhitam⁴⁵, aham⁴⁶ te tāni
35 gaheṇvā dātam⁴⁷ āgato⁴⁸ ti āhu, „kadā gacchāma⁴⁹“ māgavā⁵⁰ ti
vutte „sve mahārāja⁵¹“ ti „tena hi gaccha, pāto⁵² va āgaccheyyā-
sīti⁵³“ „sādhu mahārāja, vegera⁵⁴ balam⁵⁵ sajjehīti⁵⁶“ vaṭṭā Sakko

¹ B¹ pādā. ² C² mūbena. ³ B³ koṭṭo or koṭṭa, B⁴ koṭṭā. ⁴ B⁵ adda amucchavkasa.

⁵ C⁶ amucchavkasa. B⁷ kāmanitaka. ⁸ B⁸ adda abosi. ⁹ B⁹ -loḍho. ¹⁰ B¹⁰ adda abosi.

¹¹ B¹¹ niggaheṇvā. ¹² C¹² -pātina. B¹³ -hatthini. ¹⁴ B¹⁴ gaccha.

eakattihānam eva gato. Rājā paṇaḍivase bheriā¹ carāpetvā
 balam rajjam karetvā amareṣu pakkosātvā² „hīyo eko brāhmaṇa-
 māpavo ‘Uttarapañcāle tadapatte Kekake ti imeṣu tiṣṣu nagareṣu
 rajjam gahetvā dassāmīti’ āha³, tam māpavam ādaya tiṣṣu na-
 gareṣu rajjam gahissāma⁴, vegena tam pakkosathā⁵“ ti. „Katti⁶
 nasa deva nivāso dāpito“ ti. „Na me tassa nivāsageham⁷’ dā-
 pita⁸“ ti. „Nivāsaparibbayo⁹’ pana dīno¹⁰“ ti. „So pi na¹¹
 dīno¹²“. „Attha kham¹³ tam¹⁴ passissāmā¹⁵“ ti. „Nagaravithi¹⁶
 olokethā¹⁷“ ti. Te olokento adissvā „na passāma mahārāja“ ti
 ahamāso. Rañño māpavam apassantassa „evam mahantā nāma
 issariyā parihīno ‘emīti’¹⁸ mahāsoko udapādi, hadayavaiṭṭham
 unham ahoṣi, vatthulohitam kuppi, lohitaṭṭhāṇḍikā udapādi,
 vejjā tikicchitam nāsakkhima¹⁹. Tato tiḥacatuḥcayena Sakko
 āvajjamāso tassa tam ābādham ātvā „tikicchissāmi na²⁰“ ti
 brāhmaṇavāṇṇena āgantvā dvāre thatvā „vejjabrāhmaṇo tumhā-
 ka²¹ tikicchanatthāya āgato“ ti ārocāpesi. Rājā tam eutvā
 „mahantamahantā²²’ rājavējjā mam tikicchitam nāsakkhima²³,
 paribbayam nasa dāpetvā uyyojethā²⁴“ ti āha. Sakko tam eutvā
 „mayham n²⁵’ eva nivāsanaṭṭhāyena²⁶’ attho vejjalābham pi
 na gahissāmi, tikicchissāmi na²⁷, rājā mam passatu²⁸“ ti āha.
 Rājā tam eutvā „tena hi āgacchata²⁹“ ti āha. Sakko pavasiṭvā
 jayāpetvā³⁰ ekamantaṃ aṭṭhāsi. Rājā „tvam mam tikiccha-
 xiti³¹“ āha. „Ama deva“ ti. „Tena hi tikicchassu³²“ ti. „Sā-
 dhu mahārāja³³, vyādhi³⁴ me³⁵ lakkhaṇam pi³⁶ kathetha,
 kena kāraṇena uppanno, kiṃ khāditaṃ vā pītaṃ vā nissāya
 udāho dīṭṭham vā sutam vā³⁷“ ti. „Tāta mayham vyādhi³⁸’ su-
 tam nissāya uppanno“ ti. „Kin³⁹ te sutam“ ti. „Tāta, eko

¹ It bheri. ² B¹ pakkosāpetvā. ³ C¹ āha cor. to āha. ⁴ B¹ -nd, C¹ -nd cor. to -ma. ⁵ B¹ nivāsageham. ⁶ B¹ nivāsanaṭṭhāyena. ⁷ B¹ emiti na. ⁸ B¹ kattiham. ⁹ B¹ na. ¹⁰ B¹ passāma. ¹¹ C¹ -thiṣa. ¹² B¹ -bheṇḍiti. ¹³ B¹ nāsakkhima, C¹ na sekkhima. ¹⁴ na B¹; B¹ mahantamahantā. C¹ C¹ mahantamahanta. ¹⁵ na B¹; C¹ nivāpema, C¹ nivāpella, B¹ nivāpema-, read: nivāpema na--? ¹⁶ C¹ ekkāpetvā cor. to jayāpetvā. ¹⁷ B¹ adas appa. ¹⁸ B¹ byādhiṇo. ¹⁹ B¹ emiti na. ²⁰ C¹ C¹ emiti pi. ²¹ B¹ byādhi. ²² C¹ kin.

mānava¹ Agantvā mayhaś 'Iṣu nagaresu rajjāni gaṇhītvā dassā-
mīti' āha, ahaṃ tassa nīvāsanaṃgāhaṃ vā nīvāsaparibbhayaś
na dāpesūti², so mayham kuṇḍhītvā aṇḍassa rañño santikam
gato bhaviṣṣati³, aha me evaṃ 'mahantā nūna issariyā pari-
lino 'mūti' cīntentāssa ayaś vyādhi' uppanno ti⁴, aco sakkaśi
tadā⁵ me kāmaccittāni nissāya uppannāni⁶ vyādhihi⁷ tikicchi⁸
'ti etam attham pakāseṇa paṭhamāni gātham āha:

1. Tāyo giriṃ antaram kāmāyāmi;

Pañcūlā⁹ Kuruyo¹⁰ Kekake¹¹ ca,

tatattariṃ brāhmaṇa kāmāyāmi,

tikiccha maṃ brāhmaṇa kāmāyāni¹² ti. 154.

Tottha tāyo giriṃ ti. tāyo giri¹³, ayam eva vā paṭha, yaṭha vā Sudas-
sanaṇḍa¹⁴ paṭhaṃ dāraṃ h. atthā¹⁵ pakāseṇa ettha Sudasanaṇḍa¹⁶ devanagariṃ
rañhītvā duggaṇhītvā duralanatiya¹⁷. Sudasanaṇḍagiriṃ eṭṭhaṃ evaṃ tīlāpi etthi
15 nagariṃ Iṣu giriṃ ti. aṇḍhīpeṭṭāni, teṇā ayaṃ ettha artho: tīlā ca¹⁸ teṇā eva
antaram tividham pi ratiṭham kāmāyāmi. Pañcūlā¹⁹ Kuruyo²⁰ Kekake²¹ ca
ti. tīlāni teṇā ratiṭham nāmāni teṇā Pañcūlā²² Uttarapāṇḍā²³ ettha Kā-
pillam²⁴ nāma nagariṃ, Kuruyo²⁵ ti Kururathoṇi ettha²⁶ Dadaṭṭaṇḍa nāma
nagariṃ, Kekake²⁷ ca ti paccatta upayogavacanāni teṇā Kekayathīlā²⁸ das-
sa²⁹ ettha Kekayarājadhani³⁰ yava nagariṃ, tatattariṃ ti. tam akkoḥ tīlā paṭi-
20 lāṭha Rāṇḍasīrājā³¹ tatattariṃ tividham rajjāni kāmāyāmi, tikiccha maṃ
brāhmaṇa kāmāyāni³² ti³³ ti. maṃ vācchukāmehi ca ālāṭhakaṃhi ca aṇḍam
kātā³⁴ paṭhaṃ³⁵ aco sakkaśi tikiccha maṃ brāhmaṇa³⁶ ti.

Atha maṃ Sakko „mahārāja, tvath mūlosadbhādhi atekiccho,
25 nānosadhen' eva tikicchitabbo³⁷ ti vatvā dāriyam gātham āha:

¹ C² C³ mānava. ² B¹ nīvāsaparibbhayaṃ. ³ C² C³ nīvāsa-. ⁴ C² B¹ dāpesi. ⁵ B¹
eti. ⁶ B¹ vyādhi. ⁷ so at three MSS. ⁸ B¹ evaṃ. ⁹ B¹ uppanno. ¹⁰ B¹ ā-
15 so B¹ B². ¹¹ C² C³ kurayo. ¹² B¹ kekake, T¹ kekake. ¹³ C² -giriṃ, B¹ -nāma.
¹⁴ C² C³ giri. B¹ B² giri. ¹⁵ B¹ -na. ¹⁶ B¹ antam. ¹⁷ C² duralanatiya, C³
duralanatiya corr. to duralanatiya. B¹ duralanatiya. ¹⁸ C² omīti ca C³ eva
¹⁹ B¹ B² -to. ²⁰ C² C³ kurayo. ²¹ B¹ kekake, B² kekake. ²² B¹ Kāpillam,
B² Kāpillam. ²³ so C² B¹ B². ²⁴ C² kurayo. ²⁵ C² C³ omīti ettha. ²⁶ B¹ B² kekake.
²⁷ B¹ kekakeṇa ratiṭhaṃ, B² kekakevāccham. ²⁸ B¹ kekayarājadhani. ²⁹ C² C³
-sīrājā, B¹ -sīrājā. ³⁰ C² -giriṃ, B¹ -nāma. ³¹ C² C³ omīti ti. ³² so C² C³ B¹.
B¹ haṭam. ³³ so C² C³ B¹. B¹ omīti paṭhaṃ.

pāpuṇi. Sakko pi¹ 'ssa ovādam datvā slesu patitthāpetvā deva-
lokaṃ eva gato. So pi tato patthāya dānādini puññāni katvā
yathākkammaṃ gato.

Satthā imaṃ dhammadecanaṃ āharitvā jātakam samodhānesi:
„Tadā rājā kāmānitabhrahmaṇo² ahoṃi, Sakko pana ahaṃ eva³“ 'ti.
Kāmānitajātakam⁴.

9. Palāyijātaka.

Gajaggameghehiti. Idam Satthā Jetavane viharanto Palāyi-
paribhājakaṃ⁵ ārabhha kathesi. So kira vādathāya⁶ sakala-Jambu-
70 dīpaṃ vicaritvā kiñci paṭivādīm alaḥhitvā anupubbena Sāvathim gantvā
„atthi na kho koci mayā saddhim vādam kātuṃ samattho“⁷ ti manussa
pucchī. Manussā „tūlāsenaṃ sabhassena⁸ pi saddhim vādam kētuṃ
samattho abhānāṃ dipadānaṃ⁹ agge Mahāgotamo dhammasaro para-
vādappamaddano¹⁰, sakala¹¹ Jambulīpe uppanno parappavādo tam lha-
15 garantam atikkamitum samattho n' atthi, volantam patvā ūniyo¹² viya
hi¹³“ eubhavadā tassa pādamūlam patvā euppavicunṇā hontīti¹⁴ Boddha-
guro kathesum. Paribhājako „kahaṃ pana so sīnakhīti¹⁵ pucchitvā
„Jetavano“¹⁶ ti sutvā „idam¹⁷ 'ssa vādam āropessāmīti“ mahājanaparivato
Jetavanam gacchanto Jetarājakumārena¹⁸ varakoṭṭhikamāṇaṃ vicojjitvā
20 kārītaṃ Jetavanadvārakoṭṭhikam¹⁹ diṭvā²⁰ „ayaṃ samānassa Gota-
māssa vasaṇapāsādo“²¹ ti pucchitvā „dvārakoṭṭhiko ayaṃ“²² ti sutvā
„dvārakoṭṭhiko tāva evarūpo vasaṇagheṇaṃ kīḍasaṃ bhavissatthi“²³ vativā
„gandhakuṇḍi²⁴“ nāma appameyyā²⁵ ti rutte „evarūpeṇa sammanena
suddhim ko vādam karissatthi“ tato va palāyi. Manussā unāḍina²⁶
25 hutvā Jetavanam pavasiṭvā Satthārā „kiṃ akūle āga²⁷ atthā“²⁸ 'ti vutthā²⁹
tam³⁰ pavasiṭṭiṃ kathayissu. Satthā „na kho upāsaka idāṃ eva pubbe
p' esa mama vasaṇatthānaṇaṃ dvārakoṭṭhikam diṭvā palāyati³¹ evā³²
'ti vativā tehi yācīto nīlāṃ āharī:

¹ B¹ kāmānito, C² kāmānita-. ² C³ kāmānita-, B⁴ kāmānitajātakaṃ ahamam. ³ C⁴
C⁵ palāy-, B⁶ palāyiparippā-. ⁴ D⁶ vādathāya. ⁵ C⁷ sakala, C⁸ sabhassā corr. to
sabhassam. ⁶ B⁹ dip-, ⁷ B¹⁰ parappavādamaddano. ⁸ B¹¹ sakala. ⁹ B¹² samuddham-
piyo viya. ¹⁰ B¹³ ānita hi. ¹¹ B¹⁴ Jetavāno pi Jetavanā rajakumārena. ¹² C¹⁵ C¹⁶
-koṭṭhikam, B¹⁷ -koṭṭhikam. ¹³ B¹⁸ adda ca. ¹⁴ C¹⁹ B²⁰ -vutthi. ¹⁵ C²¹ -yyo, C²² -yyo
corr. to -yyā. ¹⁶ C²³ unāḍi-. ¹⁷ B²⁴ vutthi. ¹⁸ C²⁵ C²⁶ nāma. ¹⁹ B²⁷ palāyi yevā.

Attā Gandhāraraṭṭhe Takkaṣiḷāyaṃ Bodhisatto rajjaṃ
kāresi, Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto. So „Takkaṣiḷaṃ gāhissā-
mhi“ mahantaṇa balakāyena gantvā nagarato avidūre thatvā
„iminā nīyāmena hatthi¹ pesetha iminā aze iminā rathe iminā
patti²“, evaṃ dhāvītvā āvudheli paharatha, evaṃ ghaṇavassam³
valāhaka⁴ viya saravassam⁵ vassanthā⁶ „ti senam vicārento
imam gāthadvayam āha:

1. Gaḷaggameghehi⁷ haṃyaggamālihi⁸
rathūmijātehi⁹ sarābhivassehi¹⁰
tharuggahāvattādaḷhappahārihi¹¹ 10
parivāritā¹² Takkaṣiḷā samantato. 156.
2. Abhiḍhāvathā ca patathā ca
vividhavinaditā ca¹³ dantihī¹⁴,
vattat¹⁵ aṇṇa tumulo¹⁶ ghoṣo
yathā vijjutā jaladharaṇṇa¹⁷ gaḷjato¹⁸ ti. 157. 15

Tatha gaḷaggameghehi⁷ aggaḷaggameghehi¹⁸ yodhamāḍam gaḷjato¹⁸
saḷḷenthi mātthavarāṇanavalāhakehi¹⁹ aṭṭho, haṃyaggamālihi⁸ aggaḷaya-
mālihi¹¹ varāṇasībhavamālikahehi²⁰ aṭṭhikhehi²¹ aṭṭho, rathūmijātehi⁹ aṭṭhi-
jātehi²² meghehi²³ ekaravallīhehi²⁴ viya saḷḷavarāṇamhi²⁵ rathūmīkehi²⁶ aṭṭho,
sarābhivassāhi¹⁰ ihi yeva rathūmīkehi ghaṇavassameghe viya saravassam 20

¹ B¹ hatthiḥ, C² C³ B⁴ hatthi. ² B¹ pattiḥ, C² C³ B⁴ patti. ³ C² C³ -vassa,
B¹ -vassam vassapetha. ⁴ as C² B¹; C³ saravassa, B⁴ saravasa. ⁵ B¹ pāsanthā,
B² thānath. ⁶ B¹ gaḷaggameghehi. ⁷ B¹ gaḷaggamālihi, C² haṃyaggamālihi,
B³ sambhrammijātehi, B⁴ rathūmijātehi. ⁸ B¹ -vassāhi, C² C³ sarābhī-
vassāhi, B⁴ sarābhivassāhi. ⁹ C² saruggahāvatta-, C³ tharuggahāvattādaḷhappa-
hārihi, B⁴ tharuggahāvattādaḷhappahārihi. ¹⁰ B¹ parivāritā, C² pavāritā. ¹¹ C² -
patathā ca - -, B¹ abhiḍhāvathā ca patathā ca, B³ abhiḍhāvathā ca upa-
vattādaḷhāvathā ca - -, B⁴ dantihī, B² dantihī. ¹² B¹ tumulo, ¹³ B¹ vijjāta-
dharaṇṇa, B² vijjūtājaladharaṇṇa. ¹⁴ B¹ gaḷjato. ¹⁵ C² gaḷaggameghehi, B³ ga-
ḷaggameghehi, ¹⁶ B¹ aggaḷaggameghehi. ¹⁷ B¹ gaḷjato. ¹⁸ B¹ -vassāhehi,
¹⁹ C² -lihi, B³ haṃyaggamālihi. ²⁰ B¹ aggaḷayamālihi. ²¹ B¹ -dhavallīke-
hehi. ²² B¹ aṭṭhikhehi. ²³ B¹ rathūmijātehi. ²⁴ C² sarābhī-, C³ saḷḷāsa-,
B⁴ saḷḷavassāhi. ²⁵ B¹ ekaravallīhi. ²⁶ C² saḷḷāsa-, C³ saḷḷāsa-, B⁴ saḷḷāsa-
vassāhi. ²⁷ C² sarābhīvassāhi, C³ -vassāhi corr. to -vassāhi, B⁴
-vassāhi B¹ sarābhīvassāhi.

10. Dutiyapālāyijāṭaka.

Dhajaṃaparimitān ti. Idam Saṭṭhā Jetaṃvane viharanto
 ekam Pālāyiparibbājakaṃ¹ eva ārabhha kathesi. Imasmiṃ puna
 vattihasmiṃ so paribbājako Jetaṃvane pāvīsi. Tasmiṃ khago Saṭṭhā
 mahājānaparivante alakkatadhammānaṃ uditāno manosiddhāle dhammānaṃ
 andanto dīhapeto² viya dhammānaṃ dasseti³. Paribbājako Dasaṭṭhāna
 brahmasaripaṭṭhāgaṃ⁴ rūpaṃ paṇḍitaṃ dhamma-sirikaṃ⁵ mukhaṃ sa-
 vaṇḍapaṭṭasandhaṃ⁶ nāḍaṇṇaṃ⁷ so divā „ko etarūpaṃ purisaṃ“ jhātun
 „akkhiesañhi“⁸ nivattitvā parisantaram pavatitvā palāya. Mahājāno taṃ
 aṇḍabandhitvā nirattitvā Saṭṭhu taṃ pavattin āroceti. Saṭṭhā „am so“⁹
 paribbājako bāṇaṃ¹⁰ eva pubbe pi munaṃ savaṇḍavāṇaṃ¹¹ mukhaṃ divā
 palāto¹² yevā¹³ ti eṭṭhā atītaṃ āhosi.

Atte Bodhisatto Bārāṇasīyaṃ rujjaṃ kāresi. Takka-
 silāyaṃ eko Gandhārārājā. So „Bārāṇasīṃ gahesaṃvīti“ eṭṭa-
 sūginiyā senāya āgantvā nagaraṃ¹⁴ parivāretvā nagaradvāre
 thito attano balavāhanaṃ oloketvā¹⁵ „ko etikasaṃ“¹⁶ balavāha-
 naṃ jinituṃ „akkhiesañhi“¹⁷ attano senaṃ vāpetvā paṭhamam
 gātham āha:

1. Dhajaṃ aparimitaṃ anantapāraṃ
 duppasaṃsaṃ, dhammakaṃ¹⁸ sagaraṃ iva
 giri-m-iva anileṇa duppasaṃso
 duppasaṃso ahaṃ ajja tādiseṇā¹⁹ ti. 155.

Taṃso Dhajaṃaparimitān ti idam tatra so vattihasi savaṇḍaṃ²⁰ dīha-
 peti²¹ uṇṇāpeti²² dhajaṃ eva aparimitaṃ bāṇaṃ mukhaṃ dhamma-sirikaṃ²³, ananta-
 pāraṃ ti balavāhanaṃ pi so etikasaṃ²⁴ paribbā²⁵ etāsa²⁶ so so paṇḍitaṃ dhamma-
 sirikaṃ²⁷ anantapāraṃ, duppasaṃsaṃ ti so sakkā paṭṭasandhi²⁸ mukhaṃ

¹ Cā palāya-, C² palāsi-, B³ palāyiparipajjakam. ² B⁴ -paribb. ³ B⁵ dasseti, C⁶ dasseti
 eṭṭi, to dasseti. ⁴ B⁷ brahmasaripibbāga. ⁵ B⁸ -samatāraṇaṃ. ⁶ C⁹ C¹⁰ -paṇḍita-. B¹¹
 -paṇḍi-. ⁷ B¹² nāḍaṇṇaṃ. ⁸ B¹³ parissattamaṃ. ⁹ B¹⁴ adda kko. ¹⁰ B¹⁵ andāhaṇḍa-
 naṃ. ¹¹ C¹⁶ palāyato, B¹⁷ palāyato eṭṭi, to palāto. ¹² C¹⁸ C¹⁹ -ram. ¹³ B²⁰ olo-
 keta. ¹⁴ B²¹ vithakaṃ. ¹⁵ B²² -vithi. ¹⁶ B²³ -pādaṃ. ¹⁷ B²⁴ dīhapetā. ¹⁸ B²⁵ -dham-
 ma-sirikaṃ. ¹⁹ B²⁶ vithaka. C²⁷ vithaka eṭṭi, to vithaka. ²⁰ ad dīpā MSS. paribbā. ²¹ B²⁸
 paṇḍipari-, C²⁹ paṇḍipariṇḍhaṇḍaṃ, eṭṭi, to paṇḍipariṇḍhaṇḍaṃ. ²² B³⁰ -vithakaṃ.

allokento' kañcanaputtasādisaṃ' mahānalāṭṭaṃ' dievā attano
gahanabhito' nivattitvā palāyanto' sakanagaram eva agamāsi.

Satthā maṃ desaṃsaṃ' āharitvā jātukam' sumodhāsehi: „Tadā
Gandhārāṇṇā Palāyiparibhājaka' ahoṃ, Bārāṇasīṇā paṇa ahaṃ evā"
ti. Dutiyapalāyijātukam'. Kāśāvayaggo aṭṭhamo.

5

2. UPĀHANAVAGGA.

1. Upāhanajātaka.

Yathāpi kiṃ ti. Idam Satthā Veḷuvano¹ vīharanto Deva-
dattaṃ ārabhha kathesi. Dhammasaṃbhāyam² hi³ bhikkhū katham
samatthāpeṇhi: „āvuso Devadatto ācariyaṃ paṇeakkhāya Tathāgatasā 10
paṭipakkho paṭisatto hutvā mahāvīnaṣaṃ pāpuṇi⁴. Satthā agantvā
„kāyaṃ na⁵ ttha bhikkhave etarahi⁶ kathāya sammāsaṃ⁷“ ti pucchhivā
„amāya nāma⁸“ ti vutte „na bhikkhave Devadatto idāṃ⁹ eva ācariyaṃ
paṇeakkhāya paṭipakkho hutvā mahāvīnaṣaṃ patto¹⁰, pubbe pi patto
yotā¹¹“ ti ratvā aññam āharā;

15

Athte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto¹² rajjaṃ karento
Bodhisatto hatthācariyakule nibbattitvā veyappatto batthi-
sippe nipphattim pāpuṇi. Ath' eko kāsīgāmako¹³ māṇavako¹⁴
agantvā taṃsa saṃtike sippaṃ uggaṇhi. Bodhisattā nāma sīp-
paṃ vācanta¹⁵ ācariyaṃatthiṇi¹⁶ na karonti, attano jānanaṃ-
yāmena¹⁷ niravasesaṃ¹⁸ sikkhāpeṇti, taṃsa so māṇavo Bodhi-
sattassa jānanaṃsippaṃ niravasesaṃ¹⁹ gaṇhivā Bodhisattam āha:

¹ Hi ollokento. ² C¹ C² -paddha-. ³ C¹ -nalāṭṭam. ⁴ Hi gahanam' apasanto
bhito, B¹ gahanabhito. ⁵ C¹ amāya palāyanto. ⁶ B¹ dhammasaṃbhāyam. ⁷ C¹
palāsi, C² palāsi-, B¹ amāya palāsi. ⁸ C¹ -paṇasi-, C² patto, B¹ adda dhammaṃ.
⁹ B¹ jetaṇaṃ. ¹⁰ C¹ C² amā hi. ¹¹ B¹ pāpuṇi. ¹² B¹ kāsīgāmavāsiko.
¹³ B¹ māṇava. ¹⁴ C¹ B¹ bodhisatto - - - -to, C² -na - - -to, corr. to -thā -
- - -ti. ¹⁵ C¹ jānanaṃyāmena. ¹⁶ C¹ niravasesaṃ.

- „ācariya ahaṃ rājānaṃ upatthahissāmi¹“. Bodhisatto „sādhū
tata²“ ³ti gantvā⁴ ārocesi: „mahārāja mama antevāsiko tumbhe
upatthātum⁵“ icchatīti⁶. „Sādhū, upatthātū⁷“ ⁸ti. „Tena hi
‘ssa paribbayaṃ jānāthā⁹“ ¹⁰ti. „Tumhākaṃ antevāsiko tumbhe
samakam¹¹“ na lacchati, tumbheṃ satam¹² labhantesu paṇḍakaṃ
lacchati, dve labhantesu ekam lacchati¹³. So gahaṃ gantvā
tam pavattitū antevāsikassa ārocesi. Antevāsiko „ahaṃ ācariya
tumbheṃ samasamasippaṃ¹⁴“ jānāmi, sace samakam¹⁵ fiya parib-
bayaṃ labhissāmi upatthahissāmi, pece¹⁶ na upatthahissāmi¹⁷“
āha. Bodhisatto tam pavattitū raṇṇo ārocesi. Rājā „sace so
tumbheṃ samappakāraṃ¹⁸“ karotū¹⁹ tumbheṃ samakam²⁰ fiya sip-
paṃ dassetom²¹ sakkontu samakam²² labhissati²³“ āha. Bodhi-
satto tam pavattitū tassa ārocetvā tena²⁴ „sādhū, dassessāmi²⁵“
vutte raṇṇo ārocesi. Rājā „tena hi²⁶ eve sippaṃ dassethā²⁷“ ²⁸ti.
„Sādhū, dassessāma²⁹“, nagara bheriṃ carāpethā³⁰“ ³¹ti āha³². Rājā
„eve kira ācariyo ca³³ antevāsiko ca ubbo hatthiasippaṃ das-
senti³⁴“, eve³⁵ rājagane sannipatitvā dattihukāmaṃ paṇḍantaṃ³⁶ ³⁷ti
bheriṃ carāpesi. Acariyo „na me antevāsiko upāyako sallam
jānāti³⁸“ ekam hatthiṃ gabetvā ekaratten³⁹ eva vilomaṃ sikkhā-
pesi. So tam „gacchā⁴⁰“ ⁴¹ti vutte osakkhātum⁴² „osakkā⁴³“ ⁴⁴ti vutte
gantum⁴⁵ „tiṭṭhā⁴⁶“ ⁴⁷ti vutte nipaṭṭhitum⁴⁸ „nipaṭṭhā⁴⁹“ ⁵⁰ti vutte ṭha-
tūṃ „ganhā⁵¹“ ⁵²ti vutte ṭhapetum⁵³ „ṭhappethi⁵⁴“ vutte gantūṃ
sikkhāpetvā punadivase tam hatthiṃ abhirūḍhivā⁵⁵ rājaganaṃ
agamāsi⁵⁶. Antevāsiko pi ekam manūpahaṭṭhiṃ⁵⁷ abhirūḍhi⁵⁸,
Mahājano sannipati. Ubbo pi samakam⁵⁹ sippaṃ dassessam.
Puna Bodhisatto attano hatthiṃ vilomaṃ kareṃsi, so „gacchā⁶⁰“,

¹ B' ti. vatta raṇṇo. ² C' C' upatthānaṃ, B' upatthātu. ³ B' upatthakata.

⁴ C' samant. ⁵ B' samāyāsi. ⁶ B' samant sippaṃ. ⁷ B' adda labhissam.

⁸ B' samappakā, C' samappakā corr. te samappakāraṃ. ⁹ B' rotu; C' rotu corr. te karoti. ¹⁰ B' anta āha. ¹¹ B' adda hi. ¹² B' -mi. ¹³ B' anta ca.

¹⁴ B' B' dassessāmi. ¹⁵ B' amita eve. ¹⁶ C' ācariyo. ¹⁷ C' B' nipaṭṭhitum.

¹⁸ B' abhirūḍhivā. ¹⁹ B' -no āga-. ²⁰ B' manūpadi-. ²¹ B' abhirūḍhi. C' abhirūḍhi.

"ti vutte osakkī, „osakkā" 'ti vutte purato dhāvi, „tūṭhā" 'ti vutte nipajjī, „nipajjā" 'ti vutte tūṭhātī, „ganhā" 'ti vutte nikkhīpī, „nikkhīpā" 'ti vutte ganhī. Mahājano' „mā" aro' dutthantevāsika' traṇi ācariyena saddhīm sārambhaṃ karehī, aittano pamāpamī na' jānāsī, 'ācariyena saddhīm samakamī jānāmīti' saṇṇī hoṇīti¹ leḍḍadagāḍādihi paharitvā tatth' eva jīvī-takkhayaṃ pāpasi. Bodhisatto hatthimhā oruṃha rājānaṃ upa-samkamitvā „mahārāja sippaṃ nāma aittano sukhatthāya gan-hantī, ekocassa" pana zahitasippaṃ dukkatā' upāhānā viya vināsaṃ eva āvahaṭīti² vatvā idarū' gāthadvayaṃ āha:

1. Yathāpī kiṇā purisaṃ³ upāhānā
sukhasa atthāya dukhaṃ udabbaho
ghammābhītattā talasā papūṭitā
pāde tass' eva purisaṃ khādare 160.

2. Evam eva yo dukkulino⁴ anariyo
tumbhaka⁵ vijjāṇ ca sutāṇ ca-m-ādiya
tam eva so tattha autena⁶ khādati
anariyo vuccati pānadūpamo⁷ ti, 161.

Tattha udabbaho ti udabbahoya⁸, „ghammābhītattā talasā papūṭitā" d' ghammena⁹ abhūtā pātataṇa ca papūṭitā, (cassa¹⁰ ti' yena ti' sabbatthāya) so atthasā pādena pūṭhukki dukhaṃpāhantī¹¹ tass' eva khādare ti' vasaṃ so¹² kareṇī paṇa khādanti. dukkulino¹³ ti' duggatiko akūḍapamo, anariyo¹⁴ ti' abhaya-parajitto asappurisa, tumbhaka¹⁵ ti' vijjāṇ ca sutāṇ ca-m-ādiya¹⁶ ti' vaka-
ṇa¹⁷ tam nameti¹⁸, tumbhaka¹⁹ ti' vataḷhe tumbhaka ti' vataḷ, tumbhaka²⁰ tam²¹ tam sippaṃ kareṇī parivaraṇīti attho, ācariyassa' traṇi cāmaṇi, tāma tumbhaka' d'²²

¹ C' omite mahājano. ² B' omite mī. ³ B' kare. ⁴ D' dutthantino. ⁵ B' sū-
rabbhaṃ kareṇī. ⁶ C' omite na, C' has added na. ⁷ B' ahoṇī. ⁸ C' akasa,
C' ācāraṇa corr. to ācāraṇa. ⁹ C' C' dukkatam, B' dukkayam, D' duggata.
¹⁰ B' loṇā. ¹¹ so all four MSS. ¹² so B'; C' C' tumbhaka, D' tumbhakaḥ,
¹³ B' autena. ¹⁴ C' pānadūpamo, C' pānadūpamo, B' depāhānūpamo, B' vāsa-
nūpāhānūpamo. ¹⁵ B' appahocaja. ¹⁶ so B'; C' C' ghamma. ¹⁷ B' -m-
¹⁸ B' omite vi. ¹⁹ C' -kajjho. ²⁰ B' anattāyo. ²¹ B' kalyā. ²² C' na?
²³ so B'; C' C' manāsi, C' manāsi. ²⁴ C' tumbhaka, C' tamano corr. to tamhaka.
²⁵ so B'; C' C' tumbhaka, B' tumbhaka, all three omit ti' vataḷhe tumbhaka.
²⁶ B' kare. ²⁷ C' C' tumbhaka, B' tumbhaka so, all three omit ti'.

- gāthābuddhacakkhānāṃ pon' eṃsa rasabbhāva kato, vijjān ti aññāsaṃ
 vijjāntānaṃ, yaṃ kiñci antaṃ¹ ti yaṃ kiñci antapariyātinā², ādīya ti ādī-
 yitvā, tam eva so tattha antena³ khādati tam eva⁴ 'ti' attānaṃ eva, ya
 ti⁵ ya dukkhiṇo⁶ anariya ācariyambā vijjāṇ ca madda so ādīyati⁷ so tattha
 3 antena khādati tava⁸ samāka sutena so attānaṃ eva khādati attho, Ajjha-
 kathāyaṃ paṇa ten' eva so tattha sutena khādati ti pi paṭho, tassapi so tava⁹
 tattha antena¹⁰ attānaṃ eva¹¹ khādati ayaṃ eva¹² attho, anariya vuccati
 pāṇadūpama¹³ ti hi anariya dūpāhanūpama¹⁴ dukkhaupāhanūpama¹⁵ vuccati,
 yaṃ hi¹⁶ dukkhaupāhana¹⁷ parisaṃ khādati¹⁸ ayaṃ eva¹⁹ sutena khādati
 10 attānaṃ ca²⁰ attānaṃ khādati, aṅgaṃ paṇāpa duto²¹ ti paṇāpa, upāhanūpādati²²
 tava²³ upāhanūya khāditapādaṃ vach²⁴ nāma, tavaṃ ya so²⁵ attānaṃ sutena
 khādati so tava antena²⁶ khāditāṃ anariya ti vuccati, pāṇadūpama²⁷ upāhanū-
 patāpavādā²⁸ ti vuccati²⁹ ayaṃ attho attho.

Rājā tujjho Bodhisattassa mahantaṃ yasaraṃ adāsi.

- 10 Satthā imaṃ deṇḍama³⁰ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tathā
 antevālo Deṇḍatto ahoṃ, ācariya paṇa ahaṃ eva³¹ ti, Upāhāna-
 jātakaṃ³².

2. Viṇāthānājātaka.

- Ekacintito va ayaṃ attho ti. Imaṃ Satthā Jotavane
 10 viharanto aññatarāṃ kumārīkaṃ ārahbha kathesi. Sā kr' ekā
 Sāvatthīyaṃ soṭṭhīdhūtā attano³³ gehe usabharājaseṃ³⁴ sakkāraṃ kayi-
 ramānaṃ³⁵ dāva dhūtāṃ pucchā „amma ko nāṃ' eva evaṃ sakkāraṃ
 labhati³⁶“, „Usabharājā nāṃ madda³⁷ ti. Paṇa sū ekadivasaṃ
 pāsāde³⁸ thavā³⁹ antaravithiṃ olakenti⁴⁰ ekam khujjāṃ dīvā vatasā,

¹ B' subhā. ² B' subhāpariyāti. ³ B' subhā. ⁴ C' eva. ⁵ C' C' omīti ti.
⁶ C' yā ti, C' yā m corr. to ya ti, B' so ti. ⁷ C' B' -kūṇo, C' -kūṇo.
⁸ C' ādīyati, C' ādīyati corr. to ādīyati. ⁹ C' nāma. ¹⁰ B' amāsa ima.
¹¹ B' subhā. ¹² C' attānaṃ eva, C' attānaṃ eva omīti, to attānaṃ eva. ¹³ C'
 ayaṃ attho, C' ayaṃ attho corr. to ayaṃ eva attho. ¹⁴ B' dūpāhanūpama, B'
 vuccatupāhanūpama. ¹⁵ B' dūpāhanūpama, B' upāhanūpama. ¹⁶ B' omīti
 dukkha, B' dūpāhanūpama ti. ¹⁷ C' C' pi. ¹⁸ C' -to. ¹⁹ B' khādati.
²⁰ B' eva. ²¹ B' omīti aṅgaṃ. ²² C' dūto, B' jāhāsi dukkhā. ²³ C' upa-
 hānū, C' upāhānū corr. to upāhanū. ²⁴ B' has only pids in the place of
 paṇāpa --- tava. ²⁵ B' khāditapādanavācā. ²⁶ C' C' so ya. ²⁷ B' omīti
 sutena. ²⁸ B' upāhanūpama. ²⁹ B' upāhanūpādati. ³⁰ B' vuccati. ³¹ B'
 dhammedeṇḍama. ³² B' adda paṭhamā, ³³ B' aha. ³⁴ B' uparājaseṃ. ³⁵ B'
 kariyānaṃ. ³⁶ B' adda vātasā. ³⁷ B' thavā. ³⁸ C' B' -ti.

„gūṇaṃ”¹ notare Jetṭhakaṃsa piṭṭhiyaṃ kakodhiṃ hoti, munnasajettha-
kassa² pi tona bhavittabhaṃ, ayaṃ munnasasu purisū-sabho bhavissati, etassa
mayā pādaparicārīkāya bhavitum vaṭṭatī”³ sā dāsiṃ pucchā⁴ „setṭhihīhī⁵
taya”⁶ soddhiṃ gantukāma, asakkatthānaṃ kira gantvā⁷ tiṭṭhatthā”⁸ ti
tassa ārocetvā sārabbhaṇḍakaṃ ādāya anātakavesena pāsādā otarivā
tona soddhiṃ palāyi. Aparabbhāge tam kammaṃ⁹ nagare ca bhikkhu-
saṅgho ca pakaṭṭaṃ jātum. Dhammasabbhāyaṃ bhikkhū katham ap-
pariṭṭhāpesuṃ: „āruṇo asukā kira setṭhihīhī¹⁰ kinjjesa soddhiṃ palātū-
ti. Satthā āgantvā „kāya nu ’ttha bhikkhave etarahi kathāya samu-
pinnā”¹¹ ti pucchitvā „māya nāma”¹² ti vutte „na bhikkhave idāṃ”¹³ ex”¹⁴
esā”¹⁵ khujjāṃ kāmesi, pubbo pi kāmesi yevā”¹⁶ ti vuttvā sītāni āharī:

Atha Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjāṃ karente
Bodhisatto ekasmiṃ nigamagāme setṭhikale nibbattitvā
vayappatto gharāvāsāṃ vasanto puttadhītāhi vaḍḍhamāno at-
tano puttassa Bārāṇasīsetṭhiassa¹ dhītaraṃ vāretvā divasaṃ
thapesi. Setṭhihīhī² attano gehe saabhassa sakkārasammānaṃ
divā „ko nāṃ”³ eso”⁴ ti dhātūṃ pucchitvā „usabho”⁵ ti sutvā
antaravāṭhiyā gacchantuṃ ekam khujjāṃ divā „āyaṃ purisū-
sabho bhavissatī”⁶ sārabbhaṇḍaṃ⁷, gahetvā tona soddhiṃ palāyi.
Bodhisatto pi kho „setṭhihīhītaraṃ gehaṃ ānessāmi”⁸ maha-
tena parivārena Bārāṇasīṃ gacchanto tam eva maggaṃ paṭi-
pajji. Te ubbo pi sabbarattīṃ maggaṃ agamassu”⁹. Atha
khujjassa sabbarattīṃ sītābhihatassa¹⁰ aruṇodaye sarīre vāto
kuppi, mahantā vedanā vuttanti, so maggaṃ ukkamma”¹¹ vedanā-
matto”¹² hotvā viṇadandaṃ¹³ viya sakkupito”¹⁴ nipaṭṭi, setṭhi-
dhītāpi”¹⁵ ssa pādamule nisīdi. Bodhisatto setṭhihīhītaraṃ khoj-
jassa pādamule nisīnnaṃ divā sabbhūṇitvā¹⁶ upasaṅkamitvā
setṭhihīhītāya soddhiṃ sallapanto paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

¹ so C¹ B¹ D¹ C² gūṇaṃ corr. to gūṇaṃ. ² C¹ C² soddhihīhī, B¹ sūṇaṇḍi.
³ B¹ kassā. ⁴ D¹ gāṭṭa. ⁵ B¹ tam tassa kīṇiyaṃ. ⁶ B¹ jūṇasavā. ⁷ C¹ -pā-
⁸ C¹ -sā sārabbhaṇḍakaṃ, B¹ sārabbhaṇḍakaṃ. ⁹ C¹ āneyyamā. ¹⁰ D¹ āg- ¹¹ B¹
piṭṭhihīhīhīhī. ¹² C¹ ukkama, B¹ okkama. ¹³ B¹ -vāṭṭa, D¹ -vayappatto. ¹⁴ C¹
vīṇa- corr. to vīṇa-, B¹ vīṇa-. ¹⁵ D¹ sakkupito. ¹⁶ B¹ mūṭṭa sabbhūṇitvā.

1. Ekacariatito va ayam attho, bālo aparināyako¹,
na hi khujjena vāmena bhoti saṃgantum arahasīti. 162.

Tatha ekacariatito va ayam attho ti amma yam tram² cintetvā imina khujjena saddhidda palāto ayam taya ekāyā evam cintito khavāsari³, bālo aparināyako⁴ ti⁵ ayam hi khujjo bālo, dappasābhavāna mahallako pi bālo ra-
5 aññastūhi gahetvā paccantevā satti gantūhi sammātiṭṭhāya aparināyako⁶, na hi khujjena vāmena bhoti saṃgantum arahasīti imina hi⁷ khujjena vāma-
nattā⁸ vāmena bhoti tram mahākulo jātā abhirupā dassariya saṃgantum sammā-
gantūhi⁹ arahasīti.

- 10 Ath' assa tam vacanāhi satvā sattihihūtā dutiyāhi gā-
tham āha:

1. Purisāsabbham maññamānā ahaṃ khujjam akāmayiṃ,
so 'yaṃ¹⁰ saṃkūṭito¹¹ soti chinnatanti¹² yathā viṇā¹³ ti. 163.

Tass attho: ahaṃ ayya¹⁴ ekam sabbham dīṭṭvā gantūhi jettakassa pīṭhi-
15 yam akūṭham bhoṭi imasampi tam sīṭhi imina purisāsabbhāna bhavittabbam ti
evam ahaṃ khujjam purisāsabbham ti maññamānā akāmayiṃ, so-āyam yathā nāma
chinnatanti sadoniko viṇāḍanako evam saṃkūṭito¹⁵ soti.

Bodhisatto tassā aññātakavāseṇa¹⁶ nikkhanta bhāvamattam¹⁷
eva ñatvā nahāpetvā¹⁸ alamkaritvā ratham āropetvā geham¹⁹ eva
20 agamāsi.

Satthā imina dhammadesanāhi āharitvā jātakāhi sammādhānesi:
„Tadā ayam eva sattihihūtā ahoṭi, Bārāṇasīsetthi²⁰ pana ahaṃ eva²¹
ti. Viṇāthūvajātakaṃ²²”.

¹ C² -nā-. ² B¹ tam attho. ³ B¹ -ti. ⁴ B¹ -nā-. ⁵ C² amita ti. ⁶ C² B¹ -pā-.

⁷ B¹ amita hi. ⁸ C² vāmanavā, C² vāmanā corr. to vāmanavā, B¹ vāmanā.

⁹ C² saṃgantum addet. ¹⁰ B¹ evāyam. ¹¹ B¹ B² -to. ¹² B¹ -santi. ¹³ C² paṇā,

C² thūnā, B¹ vīṇā. ¹⁴ C² ayyo corr. to ayya, B¹ ayyo. ¹⁵ C² aññānāseṇa,

C² aññānāseṇa. ¹⁶ C² nikkhamāna-. B¹ nikkhandha-. ¹⁷ B¹ tam adāya.

¹⁸ B¹ attano geham. ¹⁹ C² -si-. ²⁰ C² -thūnā-, B¹ vīṇāpatakhāhi dutiyam.

3. Vikaggakajātaka.

Kāmaṃ yahiṃ lechasi tena gacchā 'ti. Idam Satthā
 Jetavana-vihāranto ekaṃ okkaṇṇhiṇabhiikkhūṃ ārabhā kathaṃ.
 So hi dhammasaṅgham āñiṭo "saccaṃ kira tvaṃ bhikkhū okkaṇṇhiro"
 ti Satthārā paṭṭho "accam" ti evaṃ "kamaṃ okkaṇṇhiṇo sī" vutte
 "kāmaguṇakārāṇā" ti āha. Attha maṃ Satthā "kāmaguṇā nāṃ" ete
 bhikkhū "vikaggakasaṃsaṃdiṇā" sakhiṃ baddhaṃ pavijjham lokaṃmāṇā,
 vikaggakamā¹ viya pavijjhamā² samasamāraṇā maraṇaṃ eva pāpessitī³
 evaṃ attham āhari.

Atte Bodhisatto Bārāṇasīyaṃ dhammena rajjaṃ kā- 10
 ranto ekadivasaṃ uyyānaṃ gantvā pokkharanītiṃ⁴ sampāpuni.
 Naccagītādiso kusalā naccagītāni payojesunā. Pokkharanīyaṃ
 macehukacchapā gatasaddhalolatāya⁵ sannipatitvā rañño va sad-
 dhiṃ gacchanti. Rājā tālakkhandaḥappanāyaṃ macehaghataṃ
 diṇvā "kin nu kho ime macehā mayā saddhiṃ ñeva carantitī" 15
 amaceṃ pucchī. Amaceṃ "ete devaṃ upaṭṭhahantitī" āhāsu.
 Rājā "ete kira maṃ upaṭṭhahantitī" tussitvā tesaṃ nicca-
 bhattaṃ paṭṭhapesi, devasikaṃ taṇḍalammanāṃ pacceti. Macehā
 bhattavelāya⁶ ekacce āgacchanti ekacce nāgacchanti, bhattaṃ
 nassati. Rañño taṃ attham ārocesuṃ. Rājā "ito paṭṭhāya 20
 bhattavelāya bheriṃ paharitvā bherisaṇḍāya⁷ macehesu⁸ sanni-
 patitesu bhattaṃ dethā" ti āha. Tato paṭṭhāya bhattakammiko
 bheriṃ paharāpetvā⁹ sannipatitānaṃ¹⁰ macehānaṃ bhattaṃ deti.
 Te pi bherisaṇḍāya¹¹ sannipatitvā bhuñjanti. Tesu evaṃ sanni-
 patitvā bhuñjantesu eko suḥsumāro¹² āgantvā maceho khādi. 25
 Bhattakammiko¹³ rañño ārocesi. Rājā taṃ sutvā "suḥsumā-
 raṇo¹⁴ macehānaṃ khādanakāle vikaggakena vijjhutvā gahā"

¹ C¹ B¹ko, B² B¹ko. ² C¹ vikaggakā-, B² vikaggasalla-. ³ B² vikaggakā, C¹ vikaggakam. ⁴ C¹ pavijjham corr. to pavijjham, B² viddha. ⁵ B² pāpenti, B¹ pāpenti. ⁶ C¹ -pi-. ⁷ B² -saddhami lokatāya. ⁸ B² -yam. ⁹ C¹ bherisaṇḍāya. ¹⁰ C¹ C² macehe. ¹¹ C¹ pahāre-, C² pahāpetvā. ¹² C¹ C² -ite. ¹³ B² amita bheri. ¹⁴ B² evaṃ. ¹⁵ B² bhettasā-. ¹⁶ B² suḥsumāri.

'ti āha. So „sādhū“ 'ti gaṇtvā nāvāya ṭhatvā¹ macche khādi-
tuṃ āgataṃ suṃsumāraṃ² vikaṇṇakena pahari. Taṃ tassa³
antopitthiṃ pāvisi. So vedanāmatto⁴ hutvā taṃ gahetvā va
palāyi. Bhattakammiko tassa vidḍhabhāyaṃ ṭatvā taṃ āla-
5 panto pathamaṃ gātham āha:

1. Kāmaṃ yaheṃ icchasi tena gaccha,
viddho si⁵ mammamhi⁶ vikaṇṇakena,
hato si bhaddena savāditeṇa
lolo ca macche anubandhamāno ti. 164.

10 Tattha kāmaṃ ti ekasūreṇa, yaheṃ icchasi tena gacchā 'ti yaṃhiṃ
icchasi tatthigaccha, oṃsiṃ māmhi⁷ ti mammamhi⁸, vikaṇṇakena⁹ ti¹⁰ vikaṇṇa-
kasallena, hato si bhaddena savāditeṇa lolo ca macche anubandhamāno
ti tvaṃ bharivāditaśūnāya bhaddo diyyamāno¹¹ lolo hutvā khādanatthāya macche
anubandhamāno tena savāditeṇa bhaddena hato, gaṇatthāno pi te jīvitaṃ n¹² atthiṃ.

15 So attano vasaṇatthānaṃ patvā jīvitaṃ kkhayaṃ parito.

Sattā imāṃ kārūṇaṃ dassetvā ubhisambuddho hutvā dutiyaṃ
gātham āha:

2. Evaṃ pi lokāmisam opatanto
vīhaṇṇati¹³ cittaṃ saṇṇuvatti,
so haṇṇati¹⁴ ṇāṭisakkhāna majjhe
macchānugo so-riva suṃsumāro¹⁵ ti. 165,

20

Tattha lokāmisam ti pañca kāmāgucā, so hi loko iṭṭhato kantiyo manā-
pato gaṇhāti taṃsaṃ lokāmisam ti vuccoti, taṃ lokāmisam anupatanto kīṭṭhayaṇena
cittavaṇṇuvatti¹⁶ puggalo vīhaṇṇati¹⁷ kīṭṭhanti, so haṇṇati¹⁸ so evaṃ so¹⁹
25 puggalo ṇāṭisak²⁰ ca sakkhānaṃ ca majjhe pi so vikaṇṇakena vidḍho macchānugo
suṃsumāro²¹ tiya pañca kāmāgucā manāpā ti gahetvā haṇṇati²² kīṭṭhanti meḥa-
vināsaṃ pāpinaṃ yevā 'ti.

¹ It' tharā. ² B' suṃ-. ³ B' taṃ. ⁴ B' -patto, BP -nupatto. ⁵ C² smi, C³ smi
corr. to si. ⁶ C² mammamhi, C³ sammamhi. corr. to mammamhi, B' mammamhi.
⁷ B' mammamhi, C² sammamhi. corr. to mammamhi. ⁸ C² sammamhi.
⁹ C² amhi vikaṇṇakena ti, C³ has added this. ¹⁰ C² diyya-. ¹¹ C² vīhaṇṇati,
B' vīhaṇṇati. ¹² C² -vatti. B' vatti. ¹³ B' vatti-. ¹⁴ C² B' diyya-.

Evam Satthā imāṃ desanāṃ¹ āharitvā saccāṃ² pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāne ukkaṇṭhito³ bhikkhu sotāpatti-phale
patitthahi) „Tadā Bārāṇasīrājā⁴ ahaṃ eva ahoṃ⁵“ ti. Vikarṇaka-
jātakam⁶.

4. Asitābhujātaka.

3

Evam eva dāṇiṃ akatā⁷ ti. Idam Satthā Jetavana viha-
raṇte aññatarāṃ kumārīkaṃ ārabhā kathesi. Sāvattiyaṃ kir⁸
ekasmiṃ dvimmaṃ aggasāṅkūnāṃ upatthākakule ekā kumārīkā abhi-
rūpā sobhagappattā. Sā yayappattā samānājātikā⁹ kulāṃ agamā¹⁰.
Sāniko taṃ kīmaṇi anaññamāno aññattha cittavasena carati. Sā taṃ
taṃ attani aññatarāṃ agāsetvā dve aggasāvake nimmettvā mahādā-
nāṃ¹¹ datvā dhammāṃ suṇanti¹² sotāpatti-phale patitthahi. Sā tato
patthāya magga-ukheṇa phala-ukheṇa vītiāmayamānā „sāniko“ nāṃ
na icchati, gharāvāseṇa pi¹³ me kammaṃ u¹⁴ attīhi, pabbajjāsāmiti¹⁵
cintetvā mātāpitumāṃ ācikkhitvā pabbajjivā arahattam pāpuṃ. Tassā¹⁶
sā kuriyā bhikkhūsu¹⁷ pūkaṭṭhā jātā. Ath¹⁸ ekadivasaṃ bhikkhū dhamma-
sabbhāyaṃ kathāṃ samuttāpesuṃ: „āvuso anekakuṇḍassa dhītā attha-
gavesikā, sānīkassa anīcchanabbhāvaṃ natvā aggasārakūnāṃ dhammāṃ
sutvā sotāpatti-phale patitthāya puna mātāpitare āpucchitvā pabbajjivā
arahattam patit¹⁹, evaṃ atthagavesikā āvuso sā kumārīkā“ ti. Satthā
āgantvā „kāyaṃ su²⁰ tīha bhikkhave etarahi kathāya samāsiṇā²¹“ ti
pucchitvā „imāya nāṃ²²“ ti, vutte „na bhikkhave idāṃ²³ ev²⁴ esā kula-
dhītā atthagavesikā, pubbe pi atthagavesikā yevā²⁵“ ti satvā at-
tāṃ āhāri:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ karente²⁶
Bodhisatto isipabbajjaṃ pabbajjivā abhiññā ca samāpattiyo
ca²⁷ nibbattetvā Himavantapadesa²⁸ vāsaṃ kappesi. Tadā
Bārāṇasīrājā²⁹ attano puttassa Brahmadaṭṭakumārassa pari-
vārasampattiṃ diṇvā uppannāsānko puttāṃ raṭṭhā pabbajesi³⁰.

¹ B¹ dhamma-; ² B² ukkaṇṭhita; ³ C³ C⁴ -si-; ⁴ C⁵ B⁶ vikarṇajātakaṃ, B⁷
adda tadāyaṃ; ⁵ B⁸ samajā-; ⁶ B⁹ ag-; ⁷ B¹⁰ omite mahā; ⁸ C¹¹ B¹² -q; ⁹ C¹³
-ko, C¹⁴ -ko ti corr. to -ko pi; ¹⁰ B¹⁵ omite pi; ¹¹ B¹⁶ tassāpi; ¹² C¹⁷ B¹⁸ bhik-
khusu; ¹³ B¹⁹ arahappattā; ¹⁴ B²⁰ omite ca; ¹⁵ B²¹ -ppadesa; ¹⁶ C²² C²³ -si-;
¹⁷ C²⁴ pabbajesi, C²⁵ pabbajjesi, B²⁶ pappajesi.

So Asitābhū¹ nāma attano devinā ādāya Hinnavantaṃ pavasiṭṭvā
 macchamamsaphalāphalani khādanto pannaśālāya nivāsam² kap-
 pesi. So ekam kinnarīm diṣvā paṭibaddhacitto „maṇḍa paṭā-
 patinā karissāmīti“ Asitābhū³ aganetvā⁴ taṣṣā anupadam⁵
 5 agamāsi. Sā taṃ kinnarīm anubandhamānam diṣvā „ayam maṃ
 aganetvā kinnarīm⁶ anubandhati, kiṃ⁷ iminā⁸“ ti virattacittā hutvā
 Bodhisattam upasaṃkamitvā vanditvā attano kaṣinaparikkammaṃ
 kaṭhāpetvā kaṣinaṃ olokeṇti abhiññā⁹ ca samapattiyo ca nib-
 battetvā Bodhisattam vanditvā āgantvā attano pannaśāladvāro
 10 atthāsi. Brahmaḍatto pi kinnarīm anubandhanto vicaritvā taṣṣā
 gatamaggam pi adivā¹⁰ chinnaśo¹¹ hutvā pannaśālābhīmukho ca
 jāto. Asitābhū¹² taṃ āgacchantaṃ diṣvā vehāsam abhuggantvā
 manivaggo gaganatale¹³ thitā „ayyapotta taṃ nissāya mayhaṃ¹⁴
 idam¹⁵ jhānasukhaṃ laddham“ ti vatvā paṭhamam gātham āha:

15 1. Tvaṃ eva dānīm akara¹⁶ yaṃ kāmo vyapagamā tayi¹⁷.
 so yaṃ appaṭisaṇḍhiko kharā chinnaṃ va rerukā¹⁸ ti. 160.

Taṃ eva dānīm akara¹⁹ ti ayyaputta maṃ paṭheya kinnarīm
 anubandhanto tvaṃ heva dāni idam akara²⁰, yaṃ kāmo vyapagamā²¹ tayi²²
 yaṃ mama tayi kāmo vāgato vikkhaṃbhaṃ appahāseṇa²³ pahino yassa pahinanti²⁴
 20 aham. Imam chinnaṃ paṭā ti diṭṭvā, so yaṃ appaṭisaṇḍhiko ti so paṇa kāmā
 lālo appaṭisaṇḍhiko na sakka paṭisaṇḍhetaṃ²⁵, kharā chinnaṃ va rerukā
 ti kharā vuccati kakara rerukā vuccati haṭṭhidaṇṭo; yaṃ kharā kakaraṭṭhi chinna²⁶ tā
 haṭṭhidaṇṭo appaṭisaṇḍhiko hoṃ na pura parisaṇḍhena alhiyati²⁷ etam piṇḍa
 mayhaṃ teyā saddhīm citassa ghaṭanam²⁸ nāma ti attheti.

25 vatvā taṣṣā paṣantaes²⁹ eva appatitvā aññattha agamāsi.
 So taṣṣā³⁰ gatakalā paridevamāno dutiyam gātham āha:

¹ B¹ asitābhūti. ² B² vāsaṃ. ³ B³ asitābhūti, C³ asitābhūti corr. to
 asitā. ⁴ C⁴ aganetvā, C⁵ aganetvā corr. to -pe-. ⁵ B⁵ aganetvā. ⁶ B⁶ -ri.
⁷ B⁷ adivā ma. ⁸ B⁸ mayhā adivā. ⁹ C⁹ chinnaṃ. ¹⁰ C¹⁰ asitābhūti. ¹¹ C¹¹ ga-
 gata-. ¹² C¹² has added mayā. ¹³ omiṭṭa mayhā. ¹⁴ B¹⁴ mayhā. ¹⁵ B¹⁵ -ri.
¹⁶ B¹⁶ vyagata mayi. ¹⁷ B¹⁷ vyagata. ¹⁸ C¹⁸ vikkhaṃbhaṃ appahāseṇa. ¹⁹ C¹⁹ pahā-
 seṇā corr. to pahinanta. ²⁰ B²⁰ B²⁰ -dānīm. ²¹ B²¹ kakaraṭṭhi. ²² C²² C²² alhi-
 yati, B²³ alhiyati. ²³ C²³ C²³ -nam. ²⁴ B²⁴ taṣṣā, C²⁴ taṣṣā corr. to taṣṣā.

2. Atticchāstillobhena atillobhamadena ca
evam hāyati atihambā aham va Asitābhaya ti. 167.

Tattha atticchāstillobhena¹ 'O atticchā vuccati āva āva lochā sam-
kkaḍḍa² sparīyentatthā, atillobho vuccati atikkamivā pavattentalobhe. atillobha-
madena³ vā 'ti purisamadān uppadanata atillobhamasā nāna jiyati⁴. Idam 5
vuttam hoti; atticchāssena atticchamān puggalo atillobhe⁵ ca atillobhamadena
ca yatthā aham Asitābhaya⁶ rājadhātāya parikkāma evam atthā hāyati.

Iti so imāya gāthāya paridevitrā araṇṇe ekako va vasitvā
pīṭa accayena gantvā rajjam ganhi.

Sattthā imāṃ desanāṃ⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā 10
rājaputto ca rājadhātā cā ime jaṇā ahesuṃ. tēpassa pana aham eva⁸
'ti. Asitābhājātakam⁹.

5. Vacchanakhaḍḍaka.

Sakkā gharā vacchanakkhā ti. Idam Sattthā Jetavane
vihāraṇe Roja-Mallam ārabbhā kathesi. So kirāyassmato Ananda 15
dāsaṃ gihībhāyo¹ ekadivasaṃ āgamaṇṭṭhāya therassa vāsanam pā-
desi. Thero Sattthāraṃ āpucchitvā agamāsi. So theram ānāggrata-
llohejanāṃ llohetvā² ekamantam nisīdān therena saddhīṃ patisaṇṭhārāṃ
katvā theram gihībhagena³ paṇṇakāmaguṇeḍḍa nimantento „bhante
Ananda, mama geṇa pahūtāṃ savāṇṇāyakaṇṇavāṇṇāṇakaratanaṃ. Idam 20
majjhe bhinditvā tuyham damma. ehi sabbā agāram ajjhārasāma⁴“ ti.
Thero tassa kāmeṇa ādicarāṃ kathetvā uḍḍhāyāsanā vihāraṃ gantvā
„dijjho te Ananda Rojo“ ti Sattthārā pucchito „Aha bhante“ ti vatrā
„kim aha kathesi“ vutte „bhante maṃ Rojo gharāvāseṇa nimantesi.
atthā assāhāṃ gharāvāse⁵“ vā kāmaguṇeṇa cā ādicarāṃ kathesi“ ti. 25
Sattthā „ma kha Ananda Rojo Malla idāṃ“ eva pabbajite gharāvāseṇa
nimantesi⁶, pubbe pi nimantesi⁷ yevā“ ti vatrā tasmā yadāta
vuttam āharī.

¹ C¹ C² -va. ² P¹ P² jato. ³ so B¹. C¹ C² aham ca asitābhaya ti. P¹ aham
atittham. ⁴ B¹ dhammāda. ⁵ B¹ asitābhājātakam vatuttham. ⁶ C¹ gihī-. ⁷ B¹
adda tassa. ⁸ C¹ C² gihī-. ⁹ P¹ ajjhārasāma. ¹⁰ B¹ -teṇi.

Aṭṭe Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente
 Bodhisatto aññatarasmiṃ uḷamagāme¹ brāhmaṇakule nib-
 battitvā yayappatto śīpabbajjaṃ pabbajitvā Himavantapadese²
 ciraṃ vasitvā loṇambilasevanatthāya³ Bārāṇasīṃ patvā rājya-
 yāne vasitvā punadivase Bārāṇasīṃ pāvisi. Ath⁴ assa Bārā-
 nasīsetṭhi⁵ cāravahāre⁶ paśiditvā gehaṃ netvā bhojetvā uyyāne
 vasanattthāya paṭiññaṃ gabetvā taṃ paṭijagganto⁷ uyyāne vasā-
 पेसि. Te aññamaññaṃ uppannasinehā ahesuṃ, Ath⁸ ekadivasaṃ
 Bārāṇasīsetṭhi⁹ Bodhisatto pemavissāsavasena evaṃ cintesi:
 10 „pabbajjā nāma dukkhā, maṃsa sahāyaṃ¹⁰ Vacchanakhaṃ
 pariḍbajakaṃ uppaḍbajetvā sabbaṃ viḥhavaṃ majjhe bhinditvā
 taṃsa datvā dve pi samaggavāsaṃ vasissāma¹¹“ ti so ekadi-
 vasāṃ bhattakīccapariyoṣāne¹² tena saddhiṃ madhurapaṭisaṃ-
 thāraṃ kutvā „bhante Vacchanakha, pabbajjā nāma dukkhā,
 15 sukho gharāvāso, ehi ubbo samaggā kāme paribhūṇjamāṇā
 vasāma¹³“ ti vatvā paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Sukhā gharā Vacchanakha sabhiraṇṇā sabbojanā

yattha bhutvā ca pītva ca sayeyyātha mnessako¹⁴ ti. 168.

Tatha sabhiraṇṇā ti sattaratanasampannā, sabbojanā ti bahukhālarūpa-
 20 bhojanīyā¹⁵, yattha bhutvā ca pītva ca ti yesu sabhiraṇṇasabbhojanānaṃ gharavi-
 nāyaggaṇesūni bhojanāni paribhūṇitvā nāpānāni ca pītve¹⁶, sayeyyātha
 mnessako¹⁷ ti yesu alakkate¹⁸ vīriyānapaṭṭhe mnessako¹⁹ hntvā sayeyyāsi,
 tena²⁰ gharā nāma attīya sukho ti.

Ath²¹ assa²² sutvā Bodhisatto „mahāsetṭhi, tvaṃ aññāpa-
 25 tāya kāmagiddho hutvā gharāvāsassa gūṇaṃ²³ pabbajjāya ca
 agūṇaṃ kuthesi, gharāvāsassa te agūṇaṃ kuthessāmi, suṇāhi
 dānīti²⁴ vatvā dutiyaṃ gāthāṃ āha:

¹ B¹ uḷis uḷama. ² B² -ppadese. ³ B³ loṇampilapaṭisaṃvatthāya. ⁴ C⁴ -si.

⁵ B⁵ -sura, B⁶ -riyāpatho. ⁶ C⁶ -ggenū. ⁷ C⁷ -ya, C⁸ -ya corr. to -yam.

⁸ B⁸ -asukho. ⁹ C⁹ B⁹ -niyabbhojanīyā, C¹⁰ -niyabbhojanīyā corr. to -niyabbhojanīyā.

¹¹ C¹¹ pītva. ¹² B¹² -tena, C¹³ adda alakkate. ¹³ B¹³ -tenassa. ¹⁴ B¹⁴ -alide vasa-

naṃ. ¹⁵ B¹⁵ -adda kuthesi.

Attā Rārāṇasīyam Brahmadatto rajjah kārente
 Bodhisatto Himavāntapadeso¹ ekasmīṃ sare maccho hutvā
 mahāparivāro vasi². Ath'eko bako „maccho khādisamhi³”
 sarassa āsannatthāne sissam pāetvā⁴ pakkhe pasāretvā mandam
 5 mandam⁵ macche olokento atthāsi tesam pamādam āgama-
 yamāno. Tasmīṃ khano Bodhisatto macchagapaparivuto gocaram
 gāghanto tūh thānam pāpuni. Macchagano tadā bakam passi-
 tvā pathamam gātham āha:

1. Bhaddako va⁶ nyam⁷ pakkhi dijo kumudasannibho,
 10 vāpasantehi pakkhehi mandamando va jhāyatīti. 170.

Tattha mandamando va jhāyatīti abalaphalo⁸ viya hutvā kīṇo ajānanto
 viya ekako va jhāyatīti.

Attā nam Bodhisatto oloketvā duttiyam gātham āha:

2. Nāssa sīlam vijānatha, anaññāya pasamsaatha,
 15 amhe dijo na pāleti, tena pakkhi na phandati. 171.

Tattha anaññāya ti ajānanta. amhe dijo na pāletīti esa dijo amhe
 na rakkhati na gupiyati. kataro na kko etena kabbāto karissamhi apadhāro,
 tena pakkhi na phandati tena esa sakko na phandati na calati.

Evam vutte macchagano udakam khobhetvā⁹ bakam pa-
 20 lāpesi.

Satthā jmaṃ deśanam¹⁰ āharitvā jātakaṃ sammohāvesi: „Tadā
 hako kuhako ahoṃ, maccharājā passā aham evā¹¹ ti. Baka-jātakam”.

7. Sāketajātaka.

Ko nu kko bhagavā heṭṭi¹² ti. Idam Satthā Sāketam
 25 upasāṇāya riharanto Sāketam brāhmaṇaṃ ārabhha kathesi. Vat-
 tūm¹³ paṃ¹⁴ ettha aññam pi paccuppannam pi heṭṭhā Ekanipāte ka-
 thitam eva.

¹ B¹ -ppadeso. ² C² vasi. ³ B³ macchamando. ⁴ B⁴ vatayam. ⁵ B⁵ apalaphalo.

⁶ C⁶ khobhetvā. B⁷ khobhetvā. ⁸ B⁸ abalaphalo. ⁹ B⁹ ekajātakaṃ chatham.

7. Cf. supra vol. I p. 208. ¹² B¹² vātha.

Tathagatassa pana vāharaṃ gatakāle bhikkhu „sioho nāṃ” esa bhante kathaṃ paṭiṭṭhāsi¹” pucchanto paṭharuṃ gātham āha:

1. Ko nu kho bhagavā heṭu ekacce ilhu puggale
atīva hodayaṃ nibbāsi² cittaṃ cāpi³ pasīdati. 172. 5

Tass’ attho: ko nu kho heṭu-gaṇa idh’ ekacce puggale dīthamāsa yeva hodayaṃ atīva nibbāsi⁴ anāstāsa⁵ udakassa⁶ ghatābhassena parīḍṭam’ eva atītaṃ hoti, ekacce na nibbāsi⁷, ekacce⁸ dīthamāsa yeva cittaṃ⁹ pasīdati¹⁰ hūi pamarāsaṃ alīfyati, ekacce na alīfyati.

Attha nesaṃ Sūthā pema-kāruṇaṃ dassento dāṇiyaṃ gātham āha: 173

2. Pubbe va¹¹ sammāsaṃ paccuppannabāhena vā
vīraṃ¹² taṃ jāyate pemaṃ uppalaṃ va yathōdaka ti. 173.

Tass’ attho: bhikkhave pemaṃ nāṃ’ eṇaṃ dīḍhi kāruṇi jāyati putra-
phare mātā vā pitā vā dīḍhi vā putto vā¹³ bhātā¹⁴ vā bhaginī¹⁵ vā paṇi vā¹⁶
dīrāṇā vā sālāya vā mātā vā putto vā heṭu gā yeva sadhūṃ ekatthāsa vuttāpuppho¹⁷ 18
tassa lūṇa pubbeva¹⁸ sammāsaṃ vā¹⁹ bhāraṇata aṇḍhaṇḍanta so²⁰ āraho
na vījhati, imasmiṃ atītaḍḍāva katena paccuppannabāhena vā vīraṃ²¹ taṃ jāyate
pemaṃ, mātā dīḍhi²² taṃ²³ pemaṃ nāṃ²⁴ jāyati, yathā kiṃ’ uppalaṃ vā
yathōdaka ti vakkāsaṃ asattham’ kaṇa²⁵ sammāsaṃ vā²⁶ vīraṃ, taṃ’
uppalaṃ vā vīraṃ vā²⁷ jājāpuppham’ yathā udaka jayamānaṃ dīva kāraṇaṃ²⁸ 20
ānāyā jāyati mātā vā²⁹ eva kālāṇ vā tatth’ atthi dīḍhi³⁰ kāruṇi pemaṃ
jāyati³¹ eṇaṃ attha attho dīrāṇaṃ.

Sūthā imāṃ dhammadesanāṃ āharitvā jātakaṃ sammādhāresi:
„Tadā brāhmaṇo ca brāhmaṇi ca me va³² dve jaṇā ahesuṃ, putto
paṇaṃ ahuṃ evā³³” ti. Sāketajātakaṃ³⁴. 25

¹ B’ paṭiṭṭhami. ² C’ nibbāsi, B’ nippāti. ³ C’ cittaṃ cāpi, B’ vīraṃ cāpi.
⁴ B’ nibbāsi, B’ nibbāsi. ⁵ so B’; C’ C’ anāstāsaṃ, B’ anāstāsaṃ. ⁶ C’
udakassa. ⁷ B’ nibbāsi, B’ nippāti. ⁸ C’ attha vā. ⁹ B’ cittaṃ. ¹⁰ B’ mudakam.
¹¹ so B’ B’; C’ pubbeva. ¹² C’ pubbeva corr. to pubbe vā. ¹³ C’ vā. ¹⁴ B’
putto vā dīrāṇā vā. ¹⁵ B’ bhāraṇa. ¹⁶ C’ B’ bhaginī, C’ bhaginī. ¹⁷ C’ omiṭṭa
paṇi vā, B’ paṇi vā. ¹⁸ C’ B’ vīraṃ, C’ vīraṃ corr. to vīraṃ. ¹⁹ B’ pappāsa,
B’ pappā. ²⁰ C’ vīraṃ. ²¹ B’ vī. ²² B’ vī. ²³ C’ dīḍhi, B’ dīḍhi. ²⁴ B’
mātā taṃ. ²⁵ B’ omiṭṭa nāṃ. ²⁶ B’ kāṇaṇ, C’ kāṇaṇ corr. to kaṇa. ²⁷
C’ vīra, C’ vīraṃ corr. to vīra. ²⁸ B’ vīraṃ vā, C’ vīra. ²⁹ B’ kāraṇa. ³⁰ C’
dīḍhi. ³¹ B’ jāyati. ³² B’ omiṭṭa vā. ³³ B’ adda asittham.

8. Ekapadaajātaka.

Imgha' ekapadaṃ tāta 'ti. Idam Sattā Jetarane vi-
 haranto ekam kuṇumbikam ārabba kathesi. Sāvatti-vāsiko kir-
 en kuṇumbiko. Ath' assa ekadivasaṃ omāke nisinnā putto atthassa¹
 5 dvāraṃ nāma paṭham pucchi. So „bodhivasiyo ena paṭho, na aṇṇa
 añño kathetvā sakkhissatī“² puttāṃ gahetvā Jetaranaṃ gantvā Sat-
 tārāṃ vandāvā „bhante, ayaṃ me³ dārako ūrumhi nisinnā atthassa
 dvāraṃ⁴ paṭham pucchi, ahaṃ⁵ tam ajāmato idhagato, kathetvā
 bhante imam paṭham“⁶ ti. Sattā „pa kha upāsaka ayaṃ dārako
 10 idāṃ⁷ eva atthagavesako pubbe pi atthagavesako va hutvā imam paṭ-
 ham paṇḍite pucchi, perānakapaṇḍitāpi⁸ assa kathesum, bhavaṃ-
 khepagatattā pama na sallakkheṣitī“⁹ vatvā teṇa yūcito atitāṃ āhāri:

Atte Bārānasiyaṃ Brahmadatte rajjaṃ kārente
 Bodhisatto seṭṭhikule nibhattivā vayappatto pitu accayena
 15 seṭṭhittṭhānaṃ lahi. Ath' assa putto daharo¹⁰ kuṃāro ūrumhi
 nisiddhā „tāta mayhaṃ ekapadaṃ anekatthanissitaṃ ekam¹¹
 kāraṇaṃ kathetvā“¹² ti pucchanto paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Imgha ekapadaṃ tāta anekatthapadaṇissitaṃ

kiñci saṃgāhikaṃ brūsi¹³ yen' attho sādheyemase ti. 174.

70¹⁴ Tatha imgha 'ti yāsuattho codanatto va āpāto, ekapadaṃ ti ekam
 kāraṇapadaṃ ekam kāraṇopasaṃhitam va „vyājanapadaṃ“, anekatthapada-
 ṇissitaṃ ti anekāni atthapadaṇi kāraṇapadaṇi nisīdāni, kiñci saṃgāhikaṃ
 brūsi¹⁵ kiñci etadā bahunnath paḍānaṃ saṃgāhikaṃ brūhi¹⁶, ayaṃ eva va
 paṭho, yenattho sādheyemase ti yena kama jaleṇa anekatthanissitena
 75 mayam¹⁷ attano vadāhi¹⁸ sādheyemase tam me¹⁹ kathetvā pucchi²⁰.

Ath' assa pitā kathento dutiyaṃ gāthāṃ āha:

2. Dukkheyyekapadaṃ²¹ tāta anekatthapadaṇissitaṃ

taṃ²² ca sīleṇa saṃyuttaṃ khantiyā upapāditaṃ

alam mitte sukhāpetum amittānaṃ dukkhāya ca 'ti. 175.

¹ B' imgha. ² so C² B²; C² B' atthassa. ³ B' ayaṃ me, C² ayaṃ meva. ⁴ so B²; C² atthassa dvāraṃ, C² atthassa dvāraṃ, B² atthassa dvāra. ⁵ C² B' ahaṃ. ⁶ B' eva. ⁷ B' idāṃ. ⁸ C² B' B² orāhi. ⁹ B' byājanapada. ¹⁰ B' bodhivasi, B² bodhivasi, C² brūsi, C² brūsi. ¹¹ C² brūsi. ¹² B' mayham. ¹³ B' taṃ hi. ¹⁴ B' mitta tam me. ¹⁵ B' pucchati. ¹⁶ C² C² -dan. ¹⁷ C² nañ.

etarahi kathāya sammāsaṇṇā¹ 'ti pucchitvā āmāya nāma² 'ti vutte „na bhikkhave idāni pubbe p' esa jīvitvā tussati. parājito dhammasappatto hoti"³ vtvā atitāsaṃ āhāri:

Atha Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam kārente
 Bodhisatto nīlamanḍukayoniyam nibbatī, Tada manussā
 nadikandarādīsu⁴ tattha⁵ tattha macchagaphanattāya⁶ kumi-
 nāni oḍḍesuṃ. Ekasmim kumine bahū⁷ macchā pavisiṃsu.
 Ath⁸ eko udakāsīviso⁹ macche khādanto tam kuminam pavisi.
 Bahumacchā ekato butvā tam khādantaṃ ekalohitam¹⁰ akādisu.
 So paṭisaranam apassanto maraṇābhayaṭṭajjito kaminamukhena
 nikkhamitvā vedanāmatto¹¹ udakapariyante nipajji. Nīlaman-
 ḍuko pi tasmim khaṇe uppatitvā kuminamulamatthake nipanno
 hoti. Āsīviso¹² vinicchayaṭṭhūnam alabhanto tattha¹³ nīpannam¹⁴
 disvā „samma¹⁵ nīlamanḍuka imeṣaṃ macchānaṃ¹⁶ kiriya ruc-
 cati tuyhaṃ¹⁷ 'ti pucchanto paṭhamam gātham āha:

1. Āsīvisaṃ¹⁸ mamam¹⁹ santam²⁰ pavitṭham kumināmukham
 rucato haritāmātā²¹ yaṃ mam khādanti macchakā ti. 176.

Tattha āsīvisaṃ mamam²² santam ti mam āgataṃ²³ samāsaṃ,
 rucato haritāmātā yaṃ mam khādanti macchakā ti²⁴ etam²⁵ tava²⁶
 rucati haritamandukaputā²⁷ 'ti vadati.

Atha naṃ haritamanḍuko „āma samma rucanti, kunkāraṇaḥ
 sace tvam hi tava paṭesaṃ āgate macche khādasi²⁸ macchāpi

¹ C¹ hoti, C² hoti corr. to hoti. ² C¹ nadikandarādīsu, C² nadikandarādīsu,
 B¹ nadikandarādīsu. ³ B¹ vuttu. ⁴ C¹ macchā-, C² maccham gaphanattāya
 corr. to macchagaphanattāya, B¹ macchagaphattāya. ⁵ C¹ bahū corr. to bahū,
 B¹ bahū. ⁶ C¹ B¹ -ā-, B¹ ekam-, ⁷ C¹ vedanāmatto corr. to mahanto, B¹ ve-
 danāmatto, B¹ -nappatto. ⁸ C¹ āsīso, B¹ āsīvisā. ⁹ B¹ omitti tattha. ¹⁰ B¹
 nipannatī. ¹¹ B¹ ampa. ¹² B¹ macchānaṃ, C¹ macchānaṃ corr. to macchānaṃ.
¹³ C¹ -aa, C² āsīso corr. to āsīso, B¹ āsīso. ¹⁴ C¹ mamam corr. to ma-
 mam, B¹ paṭi, B¹ pīnam. ¹⁵ B¹ santi. ¹⁶ B¹ pavattā-, C¹ bhāriya-. ¹⁷ B¹ piṭi,
 C¹ mīmādi. ¹⁸ B¹ aa. ¹⁹ C¹ C² omitti ti. ²⁰ B¹ omitti etam. ²¹ B¹ B¹ B¹;
 C¹ tava, C² tava corr. to tava. ²² B¹ khādanti, C¹ khādanti corr. to al.

attano padesaṃ āgataṃ taṃ khāduṃti, attano attano¹ viṣaye
padese gocarabhūmiyaṃ² abalavā nāma n³ atthi⁴ vtvā dūti-
yāṃ gātham āha:

1. Vilumpat⁵ eva puriso yā⁶ āssa upakappati,
yadā e⁷ aññe vilumpanti⁸ so vilutto vilumpatitī. 177.

Taṭṭha vilumpateva yāvasse upakappati; yā⁶ purisassa issariyaṃ
upakappati ijjhati⁹ pavatati tva so aññam vilumpati yeva, yāva so upakappa-
titi pi pātho, yattakam kāmam so puriso sakkoti vilumpitum ti attho, yadā e
aññe vilumpanti⁸ yadā e⁷ aññe issara hotev vilumpanti⁸, so vilutto
vilumpatitī attha so vilumpako aññesi¹⁰ vilumpatī vilumpato ti pā pātho, so
ayam ev¹¹ attho¹², vilumpamāṇitī¹³ pāthanti, tesā¹⁴ attho na¹⁵ sameti, evam vi-
lumpako pana vilumpam pāpamāṇitī

Bodhisattvena atṭe vinicchite udakāvivisassa dabbalabbhāvam
ñatvā „paccāmittam gaṇhissāmā¹⁶“ ti macchagaṇa kumina-
mukhā nikkhamitvā tatth¹⁷ eva jīvitakkhayaṃ pāpetvā pakkā- 15
muṃ¹⁸.

Satthā imam dhammadarasaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi-
„Tatā udakāviviso“ Ajātasattu abosi, vilamapdako pana aham evā¹⁹
ti. Haritamātajātakaṃ²⁰.

10. Mahāpiṅgalaśāstra.

29

Sabbhe jāne ti. Idam Satthā Jetavane vihamanto Deva-
dattam ārabhha kathesi. Deradatte²¹ Sattthari āghātaṃ²² bundhitvā
navamānaccayena Jetavanadvārakotṭhake²³ pathaviyaṃ²⁴ olugga Jet-
avanavāsino ca sukulārājṭhavāsino ca „Buddhapatṭikapaṭako“²⁵ Deradatte
pathaviyā²⁶ gilīto, nihatapaccāmitta dāni²⁷ Sammasambuddho jāto²⁸ ti 25

¹ B¹ only, one attano. ² C² C³ gocarabhūmim, B¹ gocarabhūmim. ³ C² -panti,
C³ vilumpanti, B¹ vilampanti, E² viluppanti. ⁴ B¹ adds āssa. ⁵ B¹ ierhati. ⁶ C²
C³ omit so. ⁷ C² -tti, C³ vilumpantitī. ⁸ B¹ attesa ki. ⁹ B¹ ayam attā attho.
¹⁰ C² vilumpatam tti, C³ vilumpamāṇitī pi, B¹ vilumpatitī, B² vilappati tveico.
¹¹ C² te, C³ te cor- to na. ¹² B¹ -mi. ¹³ B¹ pakkamāṇ. ¹⁴ C² B¹ -ā. ¹⁵ B¹
-mitta- and -āḍa navamaṃ, B² haritamapdakaṇe-. ¹⁶ C² C³ -tto. ¹⁷ B¹ -tāṇ.
¹⁸ C² C³ -āḍa jātaka. ¹⁹ B¹ pathaviyaṃ. ²⁰ B¹ -kandaka. ²¹ B¹ pathaviyā. ²²
B¹ idam.

tuṭṭhapapaṭṭhā ahesum. Tesam sutvā parumpacīghosena¹ sakala-Jambudīpa-vāsino yukkhabhūtaḍvaganā ca tuṭṭhapapaṭṭhā evam eva ahesum. Ath' ekadivasam bhikkhū dhammasābhāyaṃ katham amuṭṭhāpesum²: „āvuso. Devadatte paṭhaviyāṃ nimugge³ 'Buddhapapikantako'⁴ Devadatto⁵ paṭhaviyā⁶ gilite⁷ ti⁸ mahājano attamano jāto⁹ ti. Satthā āgantvā „kāyaṃ no 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sammāsina¹⁰ ti pucchitvā „imāya nāmo¹¹ 'ti rutte „na bhikkhave idāṃ' eva Devadatte¹² mato mahājano¹³ tussati¹⁴ c' eva hasati ca, pubbe pi tussati c' eva hasati ek¹⁵ 'ti vatvā attamā āharā:

Autte Bārāṇasīyaṃ Mahāpiṇḍalo nāma rājā adhammena viṣamena rajjaṃ kāresi, chandādivasena pāpakammāni karonto dandabaliyajaghakahāpanādigahagena uccayante uccumu viya janaṃ¹⁶ pīlesi kakkhūlo¹⁷ pharusa sāhasiko, paresu anudda-
yamattam pi nāṃ¹⁸ ussa n'atthi, gehe itthiṇaṃ pi puttadhītānaṃ
pi amaccabrāhmaṇagahapatiādīnaṃ¹⁹ pi appiyo amanāpo, ak-
khimhi patitarajam²⁰ viya bhattrapiṇḍe sakkharā viya paphiḍi
vijjhitvā pavittakantako²¹ viya ca ahosi. Tada Bodhisatto
Mahāpiṇḍalassa putto hutvā nibbatti. Mahāpiṇḍalo digharattam
rajjaṃ karetvā kalam akāsi. Tasmiṃ kālakato²² sakala-Bārā-
ṇasī-vāsino²³ hatthatuṭṭhā mahāhasitaṃ hasitvā dārūnaṃ²⁴
sakatasahasena Mahāpiṇḍalaṃ jhāpervā anekehi ghaṭasahasasehi
ālāhanam²⁵ nibbāpetvā Bodhisattaṃ rajje abhiśiñcivā „dham-
miko no rājā laddho²⁶ ti hatthatuṭṭhā nagare assavaḍḍheriṃ²⁷
carāpetvā sammāsītadhajapaṭākam²⁸ nam²⁹ nagaraṃ alaṃkaritvā
dvāre dvāre³⁰ maṇḍapaṃ karetvā vippakinnalājakusumamaṇḍita-
taleaṃ alaṃkatamaṇḍapesu nisiditvā khādīmaṃ c' eva pīvīmsu³¹
ca. Bodhisatto pi alaṃkatamahātale sammāsitasotacchattassa

¹ B' parumpacā. ² B' samuṭṭha. ³ so B; C' C' B' devadatto - - - gga. ⁴ C' C' - kantako. B' - kantako. ⁵ C' C' - to. ⁶ B' pathaviyā. ⁷ C' C' - to. ⁸ C' C' omi ti. ⁹ B' - to. ¹⁰ C' - no, C' - na corr. to - na. ¹¹ B' mahājano. ¹² C' B' - to, B' adda dāra. ¹³ C' - ālāma, B' - patikkhūna. ¹⁴ C' C' - patha. ¹⁵ B' pavittakantako. ¹⁶ B' ālāhata. ¹⁷ C' C' - al. ¹⁸ C' dārūnaṃ corr. to ālāma. ¹⁹ C' C' - to. ²⁰ B' assavaḍḍheri. ²¹ so B; C' C' - patākā. ²² B' B' omi nam. ²³ B' only one dvāre. ²⁴ so B; C' C' - pīvaṃ, C' - pīvaṃ, B' pīva.

pallāṅkavarassa majjhe mahāyasaṃ anubhavanto uḍḍi, amācā
 ca brāhmaṇagahapatirattikadovārikādayo ca rājānaṃ pari-
 vāretvā atthahau. Ath'eko dovāriko nāma avidūre¹ tharvā
 assasanto passasanto parodi. Bodhisatto taṃ diṇvā „saṃma
 dovārika, mama pitari kālakato² sabbe tūṭṭhapahatthā assavaṃ
 kīḷantā vicuranti, tvaṃ parolamāno thūo, kin nu kho mama
 pitē tav'eva piyo āhoṃ manāpa³ ti pacchanto paṭhamam
 gātham āha:

1. Sabbo jaṇo himṣito Piṅgalena, (Cfr. Dh. p. 112.)

taṃhiṃ mate paccayam⁴ vedāyanti,

piyo nu te āsi akāṇhanetto⁵,

kaṃmā nu tvaṃ rodasī dvārāpālā⁶ ti. 178.

Tatha himṣito ti ākāṇhapārehi daddaballāṅhi pīṭṭo, Piṅgalena ti
 piṅgalakkhena, taṃsa kira dte pi ekkiṃti tūṭṭṭhapāpāṇi⁷ bilakkhivānaṃ⁸
 āhanti, ten'ev'assa Piṅgalo ti tāṃhiṃ ākama, paccayam⁹ vedāyanti¹⁰ ti piyo
 pavodayanti, akāṇhanetto¹¹ ti piṅgalanetto, kaṃmā nu tvaṃ ti tena nu¹² āka-
 nena tvaṃ rodasī¹³ Atthakathāyaṃ¹⁴ pana kaṃmā tvaṃ¹⁵ ti pāṭho.

So tassa vacanam sutvā „nāhaṃ 'Mahāpiṅgalo mate' ti
 sokena¹⁶ rodāmi, ssaṃ āsaṃ me sukhaṃ¹⁷ jātam, Piṅgalarāja
 hi pāsādā orohanto¹⁸ cārohanto¹⁹ ca kammāramuttikāya ha-
 nanto²⁰ viya mayhaṃ ssa atthattā²¹ khaṭake deti, so paralokaṃ
 gantvāpi²² mama ssa dadamāno viya nīrayapālānaṃ pi Ya-
 massā²³ ssa khaṭake dasati, atha naṃ²⁴ te 'ativiyā amhe
 bādhatī' pona idh'eva ānetvā viśajjeyyāṃ, atha me so puna
 pi²⁵ ssa khaṭake dadeyyā²⁶ ti bhayaṇāhaṃ rodāmi²⁷ imam at-
 thāṃ pakāseṃto dutiyaṃ gātham āha:

¹ B¹ uḍḍiṇe. ² B² kālakato. ³ C¹ B¹ paccayā. ⁴ a. B²; C² ākama-, C²
 ākama- corr. to ākama-, B² ākama- ⁵ B² ākāṇhanetto. ⁶ B² ākāṇhanetto. ⁷ C² bilāla-, B² pi-
 lāla-. ⁸ B² paccayā. ⁹ a. B² B²; C² ākama-. ¹⁰ B² ākāṇhanetto. ¹¹ B² ākāṇhanetto. ¹² C² ā-
 kama. B² -pa. ¹³ C² tvaṃ. C² tvaṃ. ¹⁴ B² omitti sokena. ¹⁵ B² ākāṇhanetto. ¹⁶ C² ākāṇhanetto.
 B² ākāṇhanetto. ¹⁷ C² ākāṇhanetto. ¹⁸ B² ākāṇhanetto. ¹⁹ C² ākāṇhanetto. ²⁰ C² ākāṇhanetto.
 B² ākāṇhanetto. ²¹ C² ākāṇhanetto. ²² B² ākāṇhanetto. ²³ C² ākāṇhanetto. ²⁴ C² ākāṇhanetto.
 B² ākāṇhanetto. ²⁵ C² ākāṇhanetto. ²⁶ B² ākāṇhanetto. ²⁷ C² ākāṇhanetto.

2. Na me piyo āsi akanhaṇetto,
bhāyāmi paṇḍāgamānāya tassa,
ito gato himiseyya maccarājāṃ,
so himseito āneyya puna idhā 'ti. 179.

Atha namā Bodhisatto „so rājā dārūnam vāhasakassaena“
daḍḍho, udakaghaṭasatehi sitta sāpi 'ssa ālāhanabhūmi' sam-
antato khatā¹, pakāṭiyā ca paralokaṇi gata nāma aññatra-
gativasā² puna ten' eva sarīrena na³ āgacchanti⁴, mā tvaṃ
bhāyīti⁵ tam samassāsento imam gātham āha:

- Daḍḍho vāhasakassehi sitto ghaṭasatehi so,
parikkhatā ca⁶ aṃ bhūmi, mā bhāyī nāgumissatiri.

Tato paṭṭhāya dovārīko assāsaṃ paṭilabhi. Bodhisatto
dhammena rajjāṃ karetvā dānādini puṇṇāni katvā yathakāma-
naṃ gato.

13. Satthā namā desanāṃ⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tadā
Piṅgalo“ Devadatto ahoṃ, putto pama aham evā⁸ 'ti. Mahāpiṅgala-
jātakam⁹. Upāhansavaggo parvato.

10. SIGĀLAVAGGA.

I. Sabbadāṭṭhajātaka.

Sigāto mānuttiradḍho II. Idam Satthā Vajjirāso viha-
raso Devadattam ārabhā kuthesi. Devadatto Ajātasattum pa-
sādetvā¹⁰ uppāḍicalāḥasakkāram ciraṭṭhīlikam kāmā nācakkhi. Nāṭ-
giriyaṇaṃ¹¹ puṇḍāryasam dīṭṭhakālato paṭṭhāya tassa so lāhasak-

¹ so B₁; C² C³ akama; B⁴ akanhanto. ² B³ vāhasakassasassena. ³ C² ālā-
hanabhūmi, C³ ālāhana-. ⁴ so C² C³; B⁴ saṃkhatā, B⁵ āhanta. ⁵ B³ aññatara-
sasena. ⁶ C² omiṭṭa na. ⁷ C³ āgacchanti cori, to āgacchanti II. ⁸ so B₁; C² C³
parikkhatā ca, B⁴ parikkhatāva. ⁹ B³ dhammena-. ¹⁰ B³ Mahāpiṅgala. ¹¹ so
adda dasanāṃ. ¹² B³ paharetvā. ¹³ B³ B⁴ nāṭgiri.

kāro anuruthāyi. Ath' ekadivasān bhikkhū' dhammasahhāyam
katham anurūthāpesuṃ: „āvuso Devadatto lābhasakkāraṃ oppādevā
craṭṭitūkaṃ kātuṃ āsakkhātī". Saṭṭhā āgantvā „kāya na 'ttha
bhikkhave etaṃhi kathāya samsānā" 'ti pucchitvā „amāya ānā" ⁸
'ti vutte „na bhikkhave Devadatto idān' eva attano oppannosī" lābha-
sakkātānī antaradhāpesi, pubbe pi antaradhāpesi' yevā" 'ti vuttvā
attānā āhūri:

Attā Hārāpasīyam Brahmaddatto rajjam kārente
Bodhisatto taṃsa purohito āhosi tiṇṇaṃ vedānaṃ aṭṭhāra-
sannaṃ¹ oppānāṃ² pāraṃ³ gato. So paṭhavijayamantaṃ⁴ nāma ¹⁰
jānāti, paṭhavijayamanto⁵ ti āvaṇṇamanto⁶ vuccati. Ath'
ekadivasam Bodhisatto „taṃ mantam sajjhāyissāmīti"⁷ ekasmiṃ
aṅgaṇaṭṭhāne piṭṭhapaśāge nisidhivā sajjhāyaṃ akkasi. Taṃ kira
mantam aṇṇāṃ⁸ vidhivahitaṃ sāveraṃ⁹ 'na sakkā, tasmā naṃ¹⁰ so
tathārūpe thāna sajjhāyati. Ath' assa sajjhāyakaṇṇakāle eko ¹⁵
sigālo ekasmiṃ bile upanno taṃ mantam sutvā va paguṇam
akkasi, so kira antaratīte attabbhāve paguṇapaṭhavijayamanto¹¹
eko brāhmano āhosi. Bodhisatto¹² sajjhāyaṃ katvā utthāya
„pagoṇo vata me ayaṃ manto" ti āha. Sigālo bilā nikkhamitvā
„amho brāhmaṇa, ayaṃ manto tayāpi naṃ¹³ eva paguṇataraṃ"¹⁴ ²⁰
ti vuttvā palāyi. Bodhisatto „ayaṃ sigālo mahanāṃ akusālaṃ
karissatīti, gāṇathā gāṇathā"¹⁵ 'ti thokaṃ anubandhi. Sigālo
palāyitvā arāṇṇānāṃ pāvisi. So gaṇtvā ekaṃ sigālān thokaṃ
varice dāsi¹⁶ „kāṃ sāmīti"¹⁷ ca vutte „mayhaṃ jānāsi na jānā-
si"¹⁸ āha. Sā „ajānāmīti"¹⁹ sampaṭicchī. So paṭhavijayaman- ²⁵
taṃ²⁰ parivattitvā anekānī sigālasatānī āpāpetvā²¹ sabbe pi
hatthiāssaśihavyagghasakaramigādāyo²² catuppade attāno san-

¹ C² C³ omīti bhikkhū. B¹ bhikkhū. ² B¹ -upa. ³ B¹ antaratītepi. ⁴ B¹ omīti
yevā. ⁵ C² C³ -craṭṭita. ⁶ B¹ sippāni. ⁷ B¹ pāraṃ. ⁸ C² C³ paṭhavī-. B¹
paṭhavi-. ⁹ B¹ āvaṇṇa-. ¹⁰ B¹ aṇṇa. ¹¹ B¹ saṭṭhaṃ. ¹² C² C³ B¹ na. B¹
omīti naṃ. ¹³ B¹ so bodhi-. ¹⁴ C² C³ paguṇatara. ¹⁵ B¹ gāṇa gāṇā.
¹⁶ B¹ dāsi. ¹⁷ B¹ āna jānāmīti. ¹⁸ C² āna-ceti. so ānā-. ¹⁹ B¹ -tiha-
diphiyaggha-.

tiko akāsi, katvā ca pana Sabbadātho nāma rājā hutvā ekaṃ
 sigālāṃ aggamaheśin akāsi. Dvinnam hatthinam¹ piṭṭhe aṭho
 utthati, sīhupitthe Sabbadātho sigālo² rājā sigālīyā aggamahe-
 siyā saddhīm āśīdati, mahanto yaso ahosi. So yasamahantena
 5 pamajjitvā mānam uppādetvā „Bārāṇasirajjam³ gahissāmīti“
 sabbacatuppadaparivuto Bārāṇasiyā avidūratthānaṃ sampāpuṇi.
 Parisa dvādasayojanā⁴ ahosi. So avidūre tṭho yeva „rajjam
 vā detu yuddham vā“ ti rañño pesesi. Bārāṇasīvāsino⁵ bhūta-
 tasāta nagaradvārāni pidahitvā atthamanu. Bodhisatto rājānaṃ
 10 upasamkamitvā „mā bhāyi mahārāja, Sabbadāthasaigālena sad-
 dhīm yuddham mama bhāro, tṭhpetvāpi maṃ aṇño tena saddhīm
 yojjhituṃ samattho nāma n⁶ atthīti“ so rājānaṃ ca nāgare ca
 samassāsetvā „kin ti katvā⁷ Sabbadātho etaṃ rajjam gahessaṃti,
 pucchissāmi tvaṃ naṃ“ ti dvārattālakaṃ⁸ abhirūhitvā⁹ „Sabbadā-
 15 dātha kin ti katvā imaṃ rajjam gahissasāṃti“ pucchi. „Si-
 hanādaṃ nadāpetvā mahājanaṃ saddena antamaṃtvā gahis-
 sāmīti“. Bodhisatto „atth¹⁰ etaṃ“ ti ātvā attālakā¹¹ oreyyha „sa-
 kaladvādasayojanīya - Bārāṇasinagara - vāsino¹² kappacchiddāni
 māsaṃpiṭṭhena limpantū“¹³ ti bheriṃ carāpesi. Mahājano bheriyā
 20 ānaṃ sutvā antamaso biḷale upādāya sabbacatuppadānaṃ c¹⁴ eva
 attano ca kappacchiddāni yathā parassa saddaṃ sotum na
 sakkā evaṃ māsaṃpiṭṭhena limpi¹⁵. Aṭha naṃ Bodhisatto puna
 attālakam¹⁶ abhirūhitvā¹⁷ „Sabbadāthā“ ti āha. „Kin brāh-
 maṇā“ ti. „Imaṃ rajjam kin ti katvā gahissasāṃti“. „Sīha-
 25 nādaṃ nadāpetvā manussā tasetvā¹⁸ jīvitaḥkhayaṃ pāpetvā
 gahissāmīti¹⁹. „Sihanādaṃ nadāpetum na sakkhissasi²⁰, jāte-
 sampānaṃ hi surattahatthapādā keṇasasthacājāno tādissaṃ²¹
 jarasigāḷassa dūm na karissanti“²². Sigālo mānatthaddhi-

¹ B. hatthinam. ² B. sigālo. ³ C. C. - rā. ⁴ B. adda so llo. ⁵ C. C. -
 dvāraddhā-. ⁶ B. -vighitvā. ⁷ C. C. gahissasāṃti, B. gahissāmīti. ⁸ C. C. -
 atthā-. ⁹ C. C. -gahissasāṃti, B. dvārāyuttipadārasasinagara-. ¹⁰ B. laṅkanta
¹¹ B. laṅkanta. ¹² B. -vighitvā. ¹³ C. āsanta? C. nāgare, B. vante. samassā
 tasetvā. ¹⁴ B. nāsatthasāṃti. ¹⁵ C. āsanta corr. to āsanta.

huvā „aṇṇo tēva sīhā¹ tūṭhantu, yassāham² piṭṭhe nisinnu
 taṇ³ ūeva nadāpessaṃmiti⁴ āha. „Tena hi nadāpehi yadi sak-
 kosāhi⁵. So yasmim alho nisinnu tassa „nadāhihi⁶ pādena
 saṇṇam adāsi. Siho hatthikumbho mukham appiṭṭvā tikkharuṃ
 appativattiyaṃ⁷ sīhanādam nadi. Hatthi⁸ santāsaṃpattā⁹ huvā 5
 sigālam pādamāle pādetvā pāden¹⁰ assa sīsam akkamitvā cūma-
 vicunnam akathen. Sabbadāṭṭho tatth¹¹ eva jīvitaṅkhaṇaṃ patto.
 Te pi hatthi¹² sīhanādam sutvā maraṇabbhayaṭaṭṭhā aṇḍamaṇḍam
 vevijjhivā tatth¹³ eva jīvitaṅkhaṇaṃ pāpunimsu. Thapetvā sīha
 aṇḍāpi¹⁴ migasākarāḍayo sasabhiḍḍāpariyosānā sabbe cutuppada¹⁵ 10
 tatth¹⁶ eva jīvitaṅkhaṇaṃ pāpunimsu. Sīhā palāyitvā araṇṇam
 pavisimsu. Dvādasayojaniko¹⁷ māmsarāsi¹⁸ ahesi. Hodhisatto
 attālakā¹⁹ utaritvā nagaradvārāni vivarāpetvā „sabbe attāno
 kappesu māsaṃpiṭṭharā²⁰ apanetvā māsaṃpiṭṭhikā²¹ māmsam haru-
 tā²² u nagare bheriṃ carāpesi. Maṇussa allamaṇḍam khā- 15
 dītva sesam sukkhāpetvā vallūram akāmesu. Tasmim kira kile
 vallūrakarānam²³ udapādū vadaṇti.

Satthā smim dēsanā²⁴ āharitvā mā abhissambuddhagāthā vatta
 jātakam samudhāvesi.

1. Sigālo mānuttahaddho va²⁵ parivāraṇaṃ attāhiko 20
 pāpupi²⁶ mahatim bhūmim rāḍesi²⁷ sabbadāṭṭhinaṃ. 180.

2. Evaṃ evaṃ²⁸ maṇussaṃ yo loṭi parivāratā²⁹
 10 hi tattha umbā peṭi sigālo viya dāṭṭhinaṃ ti. 181.

Tattha mānuttahaddho ti parivāraṇaṃ dāṭṭhya uppatissaṃmānaṃ buddho
 parivāraṇaṃ attāhiko²⁵ u utarim pi parivāraṇaṃ attāhiko huvā, mahatim
 bhūmim u mahatam samperim, rāḍesi²⁷ sabbadāṭṭhinaṃ²⁶ u sabbasam-

¹ R omittē sīhā. ² R tūṭhassu sīhā. ³ C² C³ tam. ⁴ R appiṭṭi. ⁵ all
 there MSS. hatthi. ⁶ R ito. ⁷ B avareṇāpi. ⁸ C so corr. to -ko. ⁹ R
 -ṭṭi, C² C³ -ṭṭiyo. ¹⁰ C² C³ adāsi. ¹¹ B -piṭṭi. ¹² B māmsaṭṭhikā. ¹³
 B kharatū. ¹⁴ C² B vallūrakāraṇaṃ. ¹⁵ B dhammāde-. ¹⁶ C² C³ amit va.
¹⁷ C² -nim. ¹⁸ R rāḍesi. ¹⁹ C² amara, B eva. ²⁰ B sīhiko. ²¹ C² C³ sabbā-
 dāṭṭhin, B sabbadāṭṭhinaṃ.

dāṭhinaṃ¹ sāḷa² lal³, so hi tattha mahā hoṭṭi so parivāsaṃpaṇṇo⁴ puriso
 teṇi parivāseṇa mahā nāma hoṭi, sīgālo viya dāṭhinaṃ⁵ ti yathā sīgālo
 dāṭhinaṃ⁶ mahā abho evaṃ mahā hoṭi, atha so sīgālo viya parivāseṇa ārajjhā⁷
 taṃ parivāseṇa pūjasaṃ viṇṇasaṃ paṇḍapāṭiṇ⁸

- 5 „Tadā sīgālo Devadatto abho⁹ rājā Sāriputto¹⁰, puruḷhita pūṇa
 ehaṃ evā¹¹ ‘ti. Sāhha¹² dāṭhajātakam¹³’.

2. Sunakkhajātakam.

- Bāḷa vatāyaṃ sunakkho ti. Idam Saṭṭhā Jetavana
 viharanto ambalakotṭhakaṇṇasāḷāya¹ bhaddabhuṇṇaṃ sunakkhaṃ
 10 ārabhita kuthesi. Taṃ kīra jātakālaṃ paṭṭhāya pāṇiyahārakā² gahetvā
 tattha taṃ³ poṇṇem⁴. So āparabhāge tattha bhaddaṃ bhuṇṇanto thūla-
 sarīro⁵ abho. Atha ekadivasaṃ eko gūṇarāsī⁶ puriso taṃ thānaṃ
 patto sunakhaṃ dīvarā pāṇiyahārakānaṃ⁷ uttarisāṭṭakāṇ⁸ ca kaḷāpaṇaṃ
 ca dātvā gaddūlema⁹ bandhitrā taṃ ādāya pakkāmi. So¹⁰ gahetvā
 15 nīyamāso na vassī, dīnaso¹¹ khādanto paṇḍato paṇḍato agamāsi. Atha
 so puriso „ayaṃ dāni¹² māṃ piyāyutitī¹³ gaddūlā¹⁴ macesi. So
 viṇṇaṭṭhamatto ekavegeṇa āsannaḷāṇa eva gato. Bhikkhū taṃ dīva
 katakārāṇaṃ jātivā āyaphasāmaye dhammasaḷhāyaṃ kaṭṭhaṃ samut-
 ṭhāpeṇaṃ: „āruṇo āsannaḷāṇa¹⁵ sunakho bandhana¹⁶ nokkhakusalo
 20 viṇṇaṭṭhamatto eva puma āgato¹⁷ ti. Saṭṭhā āgantvā „kāyaṃ nu ‘tiha
 bhikkhave etarahi kuthāya sannidhā¹⁸ ti pucchitvā „āmāya nāma¹⁹
 ‘ti eutte „na bhikkhave so sunakho idāṃ eva bandhana²⁰ nokkha-
 kusalo, pubbe pi kusalo yerā²¹ ‘ti tatrā uttamaṃ āhurī:

- Atte Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ kāḇenti
 25 Bodhisatto Kāśiratthe¹ ekasmim mahābhogakule nibhatti-
 tvā vuyappatto gharāvāsāṃ gacchī². Tadā Bārāṇasīyaṃ ekas-
 manussassa sunakho abho; so³ pindabhattaṃ labhanto thūla-

¹ B¹ dāṭhinaṃ. ² B¹ lal. ³ B¹ parivāseṇa saṃpaṇṇo. ⁴ B¹ dāṭhina. ⁵ B¹ adda
 abho. ⁶ B¹ adda paṭhamam. ⁷ B¹ āyāṃ. ⁸ B¹ bhaddajāna. ⁹ C¹ C² bhaddahe.
¹⁰ B¹ pūṇuṭṭhakaraka. ¹¹ B¹ omitta taṃ. ¹² C¹ thūlassarīro, B¹ thūlassarīro. ¹³
 C¹ -si. ¹⁴ B¹ pāṇiyahārakānaṃ. ¹⁵ B¹ gaddūlema. ¹⁶ so C¹ C². B¹ B² adda taṃ.
¹⁷ C¹ repeats dīnaso. ¹⁸ B¹ idāṃ. ¹⁹ C¹ gaddūla, B¹ gaddūlāma. ²⁰ gaddūla.
²¹ C¹ C² -lā, B¹ -lāyā. ²² B¹ -na. ²³ B¹ khakkaratta. ²⁴ C¹ āgacchati, B¹
 āgacchati. ²⁵ B¹ eṇa.

‘antiro jāto. Ath’ eko gāmaṇḍaī’ Hārāpasin āgato tatth sunakkhaṃ
 diṣṣvā tassa maṇḍassa utarasāṭṭhakaṃ¹ ca kahāpanaṃ ca dātvā
 sunakkhaṃ gahetvā sammayottena² bandhitvā yottakoṭṭiyam³
 gahetvā gacchanto aṭavimukhe⁴ ekaṃ sālaṃ pavisitvā suna-
 khaṃ bandhitvā phalake nipajjitvā niddaṃ okkami. Tasmim
 kūle Bodhisatto kennehi eva⁵ karaniyena aṭavim⁶ pavisanto⁷
 tatth sunakkhaṃ yottena bandhitvā ṭhapitaṃ⁸ diṣṣvā paṭhamam
 gātham āha:

i. Bālo varāyaṃ sunakho yo varattam na khādati

bundhaṇḍo ca pamuṇḍeṇṇa¹⁰ asito¹¹ ca gharāṃ vajo ti. 182.

Tattha pamuṇḍeṇṇa¹⁰ ti pamuṇḍeṇṇa¹⁰, aṭavo eva vā pāṇo; asito¹¹ ca
 gharāṃ vajo ti asito¹¹ ti¹² dhāro¹³ subho hutvā attano sammāṭṭhānaṃ pa-
 ccheyya

Taṃ sutvā sunakho duriyāṃ gātham āha:

ii. Aṭṭhitaṃ me mānasinim me aṭho me hadaye kataṃ

kālaṃ ca patikaṇṭhāmi¹⁸ yāva passupatā¹⁹ jano²⁰ ti. 183.

Tattha aṭṭhitaṃ me mānasinim me ti yam tumbhe kullehi tam maṇḍa
 adhitṭhitaṃ eva, mānasinim¹⁶ yeva¹⁷ ca¹⁸ me aṭho ti, aṭho¹⁹ me hadaye
 kataṃ ti aṭho²⁰ paṇo me tumhākaṃ pi varamaṃ hadaye kataṃ eva, kālaṃ ca
 patikaṇṭhāmi²¹ ti²² kālaṃ patimānehi²³, yāva passupatā²⁴ jano²⁵ ti²⁶
 yāvāyaṃ²⁷ mahājano passupatā āhutaṃ okkamatu tērāhaṃ kālaṃ patimānehi²⁸,
 haratthā hi²⁹ aṭavo sunakho palāyanti tayo uppalleyya, tasmā tatthikkāge³⁰ aṭ-
 voṇaṃ sutvāto sammayottena khādetaṃ palāyessanti

So evaṃ vatvā mahājano niddaṃ okkanto yuttaṃ khādītva
 subho³¹ hutvā³² palāyitvā attano sammāṭṭhānaṃ gharāṃ eva gato, ca

¹ C¹ B¹ -at. ² B² samay. ³ B³ sammā. ⁴ B⁴ yotta. ⁵ B⁵ ātavi. ⁶ B⁶
 vana. ⁷ B⁷ aṭavi. ⁸ B⁸ paṭṭanto. ⁹ B⁹ pathavitaṇ. ¹⁰ C¹⁰ pamuṇḍeṇṇa.
¹¹ B¹¹ asito, B¹² asito and asito. ¹³ C¹³ C¹⁴ pamuṇḍeṇṇa. ¹⁵ C¹⁵ m. ¹⁶ B¹⁶ tato.
¹⁷ B¹⁷ andia ti dhāro. ¹⁸ B¹⁸ patikaṇṭhāmi. ¹⁹ C¹⁹ passupatā, B²⁰ passupatā. ²¹ B²¹
 jano. ²² C²² adhitṭhitaṃ me vā samay. ²³ B²³ yeva. ²⁴ B²⁴ andia ca. ²⁵ B²⁵ subho.
²⁶ B²⁶ andia ca. ²⁷ B²⁷ patikaṇṭhāmi. ²⁸ B²⁸ pati. ²⁹ C²⁹ passupatā, B³⁰ passupatā.
³⁰ B³⁰ jano. C³¹ jano root in jano. ³² C³² C³³ aṭvāya. ³³ B³³ ti. ³⁴ C³⁴ tatthikkāge.
³⁵ B³⁵ andia ca. ³⁶ B³⁶ andia hutvā.

Saṭṭhā lomaṃ desanāṃ¹ āharitvā jātakaṃ samudhānesi. „Tadā
sumakho etarahi sumakho paṇḍitapurisso pana ahaṃ evā“ ti. Sana-
khajātakaṃ².

3. Guttilajātaka.

- 5 Sattatantiṃ sumadhuraṃ ti. Idam Saṭṭhā Vajuvane
viharanto Devadattam ārabha kathesi. Tasmā hi kāle bhikkhū
Devadattam āhāmesu: „āvuso Devadatta, Sammasambuddho tvaṃ
ācariya, tvaṃ Sammasambuddham nissāya tīpi pīṭakāni uggahhi³
cattāri jhānāni uppādesi, ācariyassa nāma paṭisattunā bhavānaṃ na
10 yuttam“ ti. Devadatto „kiṃ pana me āvuso Samāno Gotamo ācariyo,
nāna mayā attano balo“ eva tīpi pīṭakāni uggahhitāni cattāri jhānāni
uppāditaṇṭi“ ācariyaṃ paccakkhāsi. Bhikkhū dhammasābhāyaṃ
katham „amuttāpesuṃ“⁴: āvuso Devadatto ācariyaṃ paccakkhāya
Sammasambuddhassa paṭisattu hutvā mahāvīraṇaṃ patto“ ti. Saṭṭhā
15 āgantvā „kāyaṃ su ‘ttha bhikkhave etarahi kathāya saṃsisimā“ ti pue-
chitvā „imāya nāma“ ti vutte „na bhikkhave Devadatto idāṃ“ eva⁵
ācariyaṃ paccakkhāya nāma paṭisattu hutvā vīraṇaṃ⁶ pāpuṇṭi⁷.
pubbe pi patto yevā“ ti vatvā attanaṃ āharī:

- Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaddatto raḥḥam kārento
10 Bodhisatto gandhabbakule nibbatti⁸. Guttilakumāro ti
‘ssa nāmaṃ akāmsu. So veyyappatto gandhabbasippe nipphattim
patvā Guttilagandhabbo nāma sakala-Jambudīpe ayyagan-
dhabbo⁹ ahoṃ. So dārābharanaṃ¹⁰ akatvā andhe mātāpitāro
poseti¹¹. Tadā Bārāṇasī-vāsīno vāṇijā vāṇijāya Ujjenim
20 gantvā ussave ghuṭṭhe¹² chandakam¹³ „amharitvā“¹⁴ bahud¹⁵
mālāgandhavilepanaṃ ca khajjabhojjadāni¹⁶ ca ādāya kiḥana-
thāno¹⁷ sannipatitā¹⁸ „vetanam“¹⁹ datvā ekaṃ gandhabbam
ānethā²⁰ ‘ti āharāsu. Teṇa samayena Ujjeniyam Māsilo²¹ nāma

¹ B¹ dhammaḍḍa. ² B² adda dūtiya. ³ B³ uggahhi. ⁴ B⁴ amuttāpesuṃ. ⁵
B⁵ idāma Devadatto. ⁶ C⁶ -am. ⁷ B⁷ pāpuṇṭi. ⁸ B⁸ nipphattivā. ⁹ B⁹ adda
va. ¹⁰ B¹⁰ dāra. ¹¹ B¹¹ poseti. ¹² B¹² saṃgūṭha. ¹³ so B¹³; C¹³ saṃgharita.
C¹⁴ saharitvā, B¹⁴ saṃgharitvā. ¹⁵ B¹⁵ bahū. ¹⁶ B¹⁶ -bhojjadāni. ¹⁷ B¹⁷ kiḥana-
trāyakiḥanayāsa. ¹⁸ B¹⁸ -mra. ¹⁹ B¹⁹ vetanam. ²⁰ C²⁰ anethā, B²⁰ muthā.

jeṭṭhagandhabbo hoti. Te tam' pakkosāpetvā attano gan-
 dhabbān karesuṃ. Mūḷavāṇavādako¹ pi vīṇaṃ uttamaṃ muc-
 chaṇāya mucchetvā vādesi. Tesāṃ Guttilagandhabbassa gan-
 dhabbe jātaparicayānaṃ² tassa gandhabbān kilāṇjakaṇḍāvaṇaṃ³
 viya hutvā upaṭṭhāsi, eko pi pabattāhākāraṃ na dassesi. 5
 Mūsilo⁴ tesu tuṭṭhākāraṃ adassantesu „aḷḷharaṃ katvā vā-
 demhi, mañño“ ti majjhimaṃ mucchaṇāya mucchetvā majjhima-
 sareṇa vādesi. Te⁵ tattha pi majjhataṃ vā ahesuṃ. Atha so
 „imā na kiñci⁶ jānanti, mañño“ ti sayam pi ajānaṇako viya
 hutvā tantīyo sithiḷe vādesi⁷. Te tattha pi na kiñci āhamsu. 10
 Atha ne⁸. Mūsilo⁹ „ambho vāṇijā kin nu kho mayi vīṇaṃ
 vādento tumhe na tussathā“ ti. „Kiṃ“ pana tvaṃ vīṇaṃ
 vādesi, mayam hi 'ayaṃ vīṇaṃ mucchetitī¹⁰ saṇḍam akariṃhā¹¹
 ti. „Kiṃ pana tumhe mayā uttaritarāṃ ācariyaṃ jānātha,
 edāhu attano ajānaṇabhāvena na“ tussathā¹² ti. Vāṇijā 15
 „Bārāṇasīyaṃ Guttilagandhabbassa“ vīṇāsaddaṃ utapubbānaṃ
 tava vīṇāsaddo¹³ itthiṇaṃ¹⁴ dārake¹⁵ tosāpanasaddo viya ho-
 titi¹⁶ āhamsu. „Tena hi tumhehi haṇḍa dinnaparibbayaṃ“
 paṭigaṇhatha, na mayham eten¹⁷ attho, api¹⁸ kho pana Bā-
 rāṇasīṃ gacchantaṃ maṃ gaṇhitvā gaccheyyātha¹⁹ ti. Te 20
 „edāhu“ ti sampāṭicehitvā gamanakkāḷe tam ādāya Bārāṇasīṃ
 gantvā tassa „etaṃ“²⁰ Guttilassa vasaṇathānaṃ²¹ ti ācikkhitvā
 sakaṇvīṇesaṇaṃ agamanisū²², Mūsilo²³ Bodhisattasa gehaṃ pa-
 visitva laggetvā thapitam Bodhisattassa jātivīṇaṃ diavā gaṇetvā
 vādesi. Atha Bodhisattasa mātūpitaraṃ andhabhāvena tam 25

¹ C¹ B¹ vāṇi, C² sam corr. to tam. ² C¹ muḷla-, B¹ muḷlo vīṇaṃ vādento.
³ B¹ add. vasaṇa. ⁴ C² kilāṇjakaṇḍāvaṇaṃ, B¹ kilāṇjakaṇḍāvaṇaṃ. ⁵ C¹ B¹
 muḷlo. ⁶ C² B¹ onot to. ⁷ B¹ luss kiñci na. ⁸ C¹ vādesi. ⁹ C¹ te. ¹⁰ C¹
 muḷlo. ¹¹ C¹ kaṇ. ¹² B¹ onit to. ¹³ B¹ onit to. ¹⁴ B¹ guttilassa gandhabbassa. ¹⁵ B¹
 ācariyaṇaṃ corr. muḷlagandhabbassa vīṇāsaddo. ¹⁶ C¹ B¹ itthiṇaṃ. ¹⁷ C¹
 dārake corr. to dāraka, B¹ dāraketa. ¹⁸ B¹ dinnam pi parippayam. ¹⁹ B¹ add.
 ca. ²⁰ B¹ -yyātha. ²¹ C¹ B¹ ekam. ²² B¹ āgamanū. ²³ C¹ muḷlo, B¹ muḷlo.

apassantā „māsikā maññe vīṇaṃ khādanti, sasu¹ nadurā
vīṇaṃ khādanti“ āhāsu. Tasmā kāle Mūsilo² vīṇaṃ tha-
petvā³ Bodhisattassa mātāpitara vanditvā „kuto āgato sīti“ vutte
„ācariyassa santike sippaṃ uggaṇhītuṃ Ujjenito āgato 'uḥhīti“
āha. So „sādhā“ ti vutte „kahaṃ ācariyo“ ti pucchitvā
„vippavuttho⁴ tāta, aṇṇa āgamissatthi“ autvā tatth⁵ eva nisi-
ditvā Bodhisattam āgataṃ diṣvā tena katapaṭisaṃvuttāro attano
āgatukāraṇaṃ ārocesi. Bodhisatto aṇṇavijjāpāṭhako, so
taesa asappurisaḥhāvaṃ⁶ āutvā „gaccha tāta, o' pṭhi tava“
sippaṃ⁷ ti paṭikkhipi. So Bodhisattaassa mātāpitunnaṃ pāde
gahetvā upakāraṃ⁸ karonto te ārādhetvā „sippaṃ me dāpe-
thā“ ti yāci. Bodhisatto mātāpituh⁹ punappuna¹⁰ vuccamāno
te atikkamītuṃ asakkento sippaṃ adāsi. So¹¹ Bodhisatten¹²
eva¹³ saddhīm rājanivesanaṃ gacchati. Rājā taṃ diṣvā „ko
esa ācariyā“ ti pucchati¹⁴. „Mayhaṃ antevāsiko mahārājā“
ti. So anukkamena raṇṇo viassāko¹⁵ ahoṣi. Bodhisatto
ācariyamuttāhiṃ akatvā attano jānananiyāmena sabbam sippaṃ
sikkhāpetvā „uttāhitaṃ“ te tāta sippaṃ¹⁶ ti āha. So cīntesi:
„mayhaṃ sippaṃ paguṇaṃ, idaṃ ca Bārāṇasīnagaraṃ“ sa-
kala-Jambudīpe aggaṇagaraṃ, ācariyo pi¹⁷ mahallako, idh¹⁸ eva
mayā vasītuṃ vattatīti“ so ācariyaṃ āha: „ācariya ahaṃ
rājānaṃ upatthahissāmiti“. Ācariyo „sādhā tāta, raṇṇo
ārocessāmiti“ vatvā¹⁹ gantvā „ambhakaṃ antevāsiko devaṃ
upatthātum“ icchati, deyyadhammam assa²⁰ jānāthā²¹ ti raṇṇo
ārocetvā raṇṇo „tumbhakaṃ deyyadhammato upatthahāsi labhis-
satthi“ vutte taṃ pavattim Mūsilaṃ²² ārocesi. Mūsilo²³ „ahaṃ
tumbhāhi samakam²⁴ āeva labhanto upatthahissāmi, alabhanto va

¹ C omittit sasu. B² māññāyanaṃ. ² C= mūsilo, B² mūsilo. ³ B² cha. ⁴ C²
vippavuttho corr. to -vuttho, B² vippavuttho. ⁵ B² asappurissanaṃ. ⁶ B² tava. ⁷
B² āhāraṇaṃ. ⁸ so alī thres MSS., B² -pīrāhi. ⁹ B² -naṃ. ¹⁰ B² omittit so.
¹¹ C² sāronera. ¹² B² pucchā. ¹³ C² -siko, B² viassāko, B² viassāko. ¹⁴ B²
utthitaṃ. ¹⁵ C² C² -sā. ¹⁶ C² C² omittit pī. ¹⁷ B² omittit -atpī. ¹⁸ C² C²
upatthātum. B² upatthātum. ¹⁹ B² -dhammasa. C² -dhammasa corr. to -dham-
maṃ assa. ²⁰ C² B² omittit.

„pattabbhissāmiti“ āha. „Kimbāraṇa“ ti. „Nanu ahaṇi tumhā-
 kaṇi jānanaṣippaṇi sabbāṇi jānāmīti“. „Ama jānāsi“¹. „Evaṃ
 saṇṭe kaṇṇa mayhaṇi upaḍḍhaṇi detīti“. Bodhisatto raṇṇo
 ārocasi. Rājā „yadi evaṃ tumhehi samakam sippaṇi dassetuṃ
 sakkonto samakam lahiṇṇasati“ āha. Bodhisatto raṇṇo vac-
 naṇi² tassa ārocetvā tena „sādhū dassessāmiti“³ vutte raṇṇo
 taṇi pavattinā ārocetvā „sādhū dassetu, kataradivasaṃ sākaṇṇā
 hoti“⁴ vutte „āro“⁵ sattama⁶ divase hotu mahārāja“⁷ ti āha.
 Rājā Mūsilaṇ⁸ pakkosāpetvā „saccaṃ kira tvaṃ ācariyena
 saddhīm sākaṇṇaṃ karissasīti“⁹ pucchitvā „saccaṃ deva“¹⁰ ti
 vutte „ācariyena saddhīm viggahaṇaṃ nāma na¹¹ vattati“, mā ka-
 rīsi“¹² vāriyamāno pi „alam mahārāja, hotu yeva me ācariyena
 saddhīm sattama divase sākaṇṇā, katarassa“¹³ jānanaḥbhavaṇi
 jānissāmā“¹⁴ ti āha. Rājā „sādhū“¹⁵ ti sampaticchitvā „īto
 kira sattama divase ācariya - Guttilo ca“¹⁶ antevāsika - Mūsilo“¹⁷
 ca rājadvāre aññamaññaṃ sākaṇṇaṃ katvā“¹⁸ sippaṇi dasses-
 santi, nāgarā saṇnipatitvā sippaṇi passantū“¹⁹ ti bheriṇ carāpesi.
 Bodhisatto cintesi „ayam Mūsilo“²⁰ daharo taruno, alam ma-
 hallako parihīnaṇṭhāmo, mahallakassa kiriyā nāma na sam-
 pajjati, antevāsikena nāma jioṭṭhe“²¹ pi viśeso n²² atthi, antevāsi-
 kassa paṇa jāye sati“²³ pattabbatājāto“²⁴ araṇṇaṇi pavasiṭvā
 maraṇaṇi“²⁵ varuṇ“²⁶ ti so araṇṇaṇi pavasiṭvā maraṇābhayaṇa
 nivattati lajjābhayaṇa gacchati. Evaṃ assa gamanāgamanaṇi
 karontassa²⁷ eva cha divasā atikkantā. Tiṇṇāni matāni, jāṇ-
 ghamaggo nibbatti. Taṃhiṃ khaye Sakkassa āsonaṇi“²⁸ un-
 hākarāṇi dassesi. Sakko āvajjamāno taṃ kārūṇaṇi ātvā
 „Guttilagandhabho antevāsikassa vasena“²⁹ araṇṇo mahadukkhaṇi

¹ B¹ addi sutta. ² C¹ C² dassamīti. ³ B¹ hotu ti. ⁴ B¹ omīti lto. ⁵ B¹ sutta.
⁶ C¹ mu-, B¹ omīti. ⁷ all three MSS. -ti. ⁸ C¹ B¹ omīti na. ⁹ C¹ C² vād-
 dhaṇi. B¹ vatīti. ¹⁰ so B¹; C¹ C² vāraṇa, B¹ karanta. ¹¹ B¹ jānāna. ¹² jānāpe-
 sāmā. ¹³ B¹ omīti ca. ¹⁴ C¹ C² mu-, B¹ omīti. ¹⁵ C¹ C² sākaṇṇitvā. B¹ sā-
 kaṇṇaṇi katva. ¹⁶ B¹ mu-. ¹⁷ B¹ parājite. B¹ antevāsikena nāma jito. ¹⁸ B¹
 passit. ¹⁹ C¹ Jajjato, C² lajjito, B¹ sappattibhājito. B¹ pattappattibhājito. ²⁰ so
 maraṇaṇa. ²¹ B¹ sakkāṇṭhataṇṇi. ²² B¹ bhayaṇa.

anubhoti¹, etassa mayā avassāyena bhavitum vattatīti² varena
gantvā Bodhisattassa purato thavā³ „ācariya kasma araṇṇaṃ
paviṭṭho sīti“ pucchitvā „ko si tvam“ ti vutte „Sakko 'ham
asmīti“ āha. Atha nam Bodhisatto „aham kho devarāja an-
tevasikato parājayaabhayena araṇṇaṃ paviṭṭho“ ti vatvā pa-
ṭhamam gātham āha:

1. Sattatantiṃ sumadhuraṃ rāmapeyyaṃ avācayim,

so maṃ raṅgamibbī avheti⁴, sarapaṃ⁵ me hohi⁶ Kosiya⁷ti. 184.

Tassa⁸ añho: aham devarāja Mūlān⁹ nāma antevāsikāṃ sattatantiṃ su-
madhuraṃ rāmapeyyaṃ¹⁰ vimaṃ etāno jhānānāyāmena vikkhāpesim, so maṃ
bīlū raṅgamāpale pakkosasi, tassa me tam Kosiyaṃ sarapaṃ hohi.

Sakko tassa vacanāṃ sutvā „mā bhāyi, aham te tāṇaṃ va-
lepaṃ cā“ ti vatvā dutiyam gātham āha:

2. Ahaṃ¹¹ taṃsarapaṃ samma, aham ācariya-pūjako,

na taṃ jayissati sisso, siasam ācariya jessasīti. 185.

Tuttha ahaṃ taṃsarapaṃ ti ahaṃ etānaṃ avassāyo paṭṭiṭṭhā hoti ta-
m¹² tāpissāmi, sammadā¹³ ti piyasācāram etam¹⁴, siasam ācariya jessa-
sīti ācariya tvaṃ vimaṃ vādeyyamāno sīsam jhānāsi.

„Apī cā tvam vipaṃ vādento ekaṃ tantim chinḍitvā cha-
vādeyyāsi, vipāya te pakatisaddo bhavissati, Mūlāsi¹⁵ pi tantim
chinḍissati, ath' assa vipāya saddo na bhavissati, tasmim khāne
so¹⁶ parājayaṃ pāpuṇissati. Ath' assa parājayaabhāvaṃ itvā
dutiyaṃ pi tatiyaṃ pi etattham pi paḍeṃamam pi chaṭṭham pi
sattamam pi tantim chinḍitvā suddhadandakam eva vādeyyāsi,
chinḍatantikoṭṭhi¹⁷ saro nikkhamitvā sakalaṃ dvādasavyūjanikaṃ¹⁸

¹ C¹ anubhoti. ² C² vaddhatīti. ³ B³ thavā. ⁴ C⁴ C⁵ asmīti. B⁵ asmīti. ⁶ C⁶ amhetti. ⁷ B⁷ -rah. ⁸ C⁸ B⁸ hont. C⁸ hont corr. to hont. ⁹ C⁹ mūlānā, B⁹ mūlānā. ¹⁰ B¹⁰ rāmapeyyaṃ. ¹¹ C¹¹ ahaṃ. ¹² C¹² tad. C¹² tat corr. to tad. ¹³ C¹³ C¹⁴ -sācāram mātān. ¹⁴ C¹⁴ B¹⁴ mō. ¹⁵ C¹⁵ C¹⁶ omitt sō. ¹⁶ C¹⁶ -tānā. C¹⁷ -koṭṭhi. B¹⁷ -tantikoṭṭhi. ¹⁸ B¹⁸ sakaladvādasavyūjanika.

Bārāṇasīnagarāṃ¹ chādetvā² phassaṃti³. Evaṃ vatvā Sakko
 Bodhisattassa tisso pāsaghatikā⁴ datvā evaṃ āha: „vinā-
 sadden⁵ eva⁶ sakalanagare chādite ito⁷ ekam pāsaghatikam
 ākkae khipeyyāsi, atha te purato otarivā tūni accharāsatāni
 naccissanti, tesam naccanakkāle dutiyam khipeyyāsi, athāparāni⁸ 3
 tūpi satāni otarivā tava vinādhure naccissanti, tato tatiyam
 pi⁹ khipeyyāsi, athāparāni tūpi satāni otarivā raṅgamandale
 naccissanti, aham pi tesam santikam āgamissāmi, gaccha mā
 bhāyīti¹⁰. Bodhisatto pubbaṇhasamaye geham agamāsi. Rā-
 jedivāre pi mandapaṃ¹¹ katvā raṅgo āsanam paṇṇāpesam. Rājā 16
 pāsādā otarivā¹² alamkatamandapaṃ pallamkavajjhe nisīdi.
 Dasasahasā¹³ alamkatatthiyo amaccabrahmaṇaparattikādayo¹⁴ ca¹⁵
 rājānaṃ parivārayimsu. Sabbe nāgarā sannipatimsu. Rājā-
 gaṇe cakkaticakke mañcātimaṇce bandhimsu. Bodhisatto
 pi mahātānūlitto nānagarasabhojanam bhujjivā vinam gāhā- 13
 petvā attano paṇṇattāsano nisīdi. Sakko adissamānakāyena-
 manivā¹⁶ ākkae aṭṭhāsi. Bodhisatto yeva paṃ passati, Msaḷlo¹⁷
 pi āgantvā attano āsano nisīdi. Mahājāno parivāresi. Adito
 ca dve pi sammāsamā¹⁸ vādayimsu. Mahājāno dvinnam pi
 vāditeṇa tuttho ukkuttisahasāni pavattesi. Sakko ākkae thatvā 16
 Bodhisattam ōeva sāvento¹⁹ „ekam tantim chindā²⁰” ti āha.
 Bodhisatto bhamaratantim chindi, sā chinnaṃpi²¹ chinnaakoṭiya²²
 saraṃ²³ muṇcat²⁴ eva, devagandhabbāṃ viya vattati. Msaḷlo²⁵
 pi tantim chindi, tato saddo na nikkhami. Ācariyo²⁶ dutiyam
 pi - pe - sattamam pi chindi, suḍḍhiadāṇakam vādentassa saddo 19
 nagarāṃ chādetvā aṭṭhāsi, celukkhapesasasāni²⁷ c²⁸ eva ukkū-

¹ Cā Cā - aj. ² B¹ ito pāsaghatikāyo. ³ C² C³ - saddhenā. ⁴ B¹ omite ito.
⁵ B¹ omite pi. ⁶ B¹ adde bodhisattassa acaressi. ⁷ B¹ manojalam. ⁸ B¹ abhā
 pāsādāle. ⁹ B¹ pāsaghatikādayo. ¹⁰ B¹ amaccabrahmaṇaparattikādayo. ¹¹ B¹
 omite ca. ¹² B¹ - āyena agāsi. ¹³ B¹ - msa. ¹⁴ B¹ - sampadā āsanam. ¹⁵ B¹
 - saraṃ. ¹⁶ C² chinnaṃpi evaṃ cā. ¹⁷ C² chinnaakoṭiyaṃ. ¹⁸ B¹ - chinnā. ¹⁹
 - pi parim. ²⁰ B¹ - msa. ²¹ B¹ - abhā pi. ²² C² - celu.

1 thisahassāni¹ ca² pavattayimāsu. Bodhisatto ekam³ pāsakam
 ākāse khīpi⁴, tūpi accharāsātāni⁵ oṭarivā⁶ nacchimsu, evaṃ dutiye
 ca tatiye ca khīṭe nava⁷ accharāsātāni⁸ oṭarivā⁹ vuttanayena
 nacchimsu. Taamim¹⁰ khane rājā mahājanaassa lāgitasaññaṃ adāsi,
 5 mahājano nīṭhāya „tvam ācariyena saddhim¹¹ virajjhivā¹²“ samā-
 kāraṃ¹³ karomīti¹⁴ vāyamasī, attano pamāṇaṃ na jānāsīti¹⁵ Mā-
 silaṃ¹⁶ tajjetvā gahitagaḥiteb¹⁷ eva¹⁸ pāsānadaṇḍādīhi samcunnetvā
 jīvitaḥkhayaṃ pūpetvā pādo gahetvā samkāraṭṭhāne chaḍḍesi¹⁹.
 Rājā tuṭṭhacitto ghanavassam²⁰ vassanto viya Bodhisattassa
 10 bahum²¹ dhanam adāsi, tathā nāgarā. Sakko pi tena saddhim²²
 paṭisanthāram²³ katvā „aham te paṇḍita saḥassayut²⁴am ājāṇ-
 āraṭhaṃ gāhāpetvā²⁵“ pacchā²⁶ Mātulin²⁷ pesessāmi, tvam sa-
 ḥassayuttam²⁸ Vejāyantarathavaram²⁹ abhiruyha³⁰ devalokaṃ āga-
 ccheyyāsīti³¹ vatvā³² pakkāmi. Atha nam³³ gantvā paṇḍukam-
 15 baṭasiḷāya³⁴ nisinnam „kham³⁵ gat³⁶“ attha mahārāja³⁷ ti deva-
 dhitaro pacchimsu. Sakko tassaṃ tam³⁸ kāraṇaṃ vitthārena
 kathetvā Bodhisattassa sīlaṃ³⁹ ca⁴⁰ guṇaṃ⁴¹ ca vappesi. Deva-
 dhitaro „mahārāja, mayam⁴² hi ācariyaṃ dattukāmā, idha nam⁴³
 āneḥīti⁴⁴ āhamsu. Sakko Mātulin⁴⁵ āmanatevā „tūta, devaccharā
 20 Guṭṭilagandhabbāni⁴⁶ dattukāmā, gaccha nam⁴⁷ Vejāyantaratho
 neṣidāpetvā āneḥīti⁴⁸. So „sādhu⁴⁹“ ti vatvā⁵⁰ gantvā Bodhi-
 sattam⁵¹ ānesi. Sakko Bodhisattena saddhim⁵² sammoditvā
 „devakaṇṇā kira te ācariya gandhabbāni⁵³ sotukāmā⁵⁴“ ti āha.
 „Mayam⁵⁵ mahārāja gandhabbā nāma sippaṃ nissāya jīvāma,
 25 mūlam⁵⁶ labhantā vādeyyamā⁵⁷“ ti. „Vādehi⁵⁸, aham⁵⁹ te⁶⁰ mūlam⁶¹
 daṇḍāsuṃti⁶². „Nā me aññena⁶³ mūlen⁶⁴“ attho, imā pāna me
 devadhitaro attano⁶⁵ kalyāṇakammāni⁶⁶ kathento, ev⁶⁷ āham⁶⁸

¹ B¹ ukkathitāna. ² C¹ ce. C² veva. ³ B¹ adda tadā. ⁴ C¹ naca, B¹ nūci.

⁵ B¹ thuyjhivā. ⁶ B¹ samākkāram. ⁷ C¹ B¹ na. ⁸ C¹ gahitega. ⁹ B¹ chaṭṭesi.

¹⁰ B¹ bahu. ¹¹ B¹ gahetvā. ¹² B¹ gahetvā. ¹³ B¹ vejāyantaratho. ¹⁴ B¹ -ruyha.

¹⁵ B¹ omitta nath. ¹⁶ B¹ -yam. ¹⁷ so B¹ B¹; C¹ C¹ sīlāpāṇā. ¹⁸ C¹ C¹ guṭ-
ṭilāssa gandhabbāni. ¹⁹ B¹ guṭṭilagandhappa. ²⁰ B¹ omitta vatvā. ²¹ B¹ vādehi. ²²

B¹ jam. ²³ C¹ C¹ nāmanānena. ²⁴ B¹ repeats attano.

yādeesāmiti¹. Atha mahā devadhītaro dhammā: „amhehi kata-
kalyāṇakammaṃ pucchā tuṭṭhā²“ kathessāma, gandhabbāni karehi
sacariyā³“ ti. Bodhisatto sattāhaṃ devatānaṃ gandhabbāni
nāsi, tam dibbagandhabbāni abhibhavitvā pavattī⁴, sattamo
divāse ādito paṭṭhāya devadhītānaṃ kalyāṇakammaṃ pucchā.
Ekam Kassapabuddhakāle ekassa bhikkhuno uttamavuttamā
datvā Sakkassa paricārīka hutvā nibbattaṃ accharāsahassa
parivāraṃ uttamadevakaṇṇānaṃ „tvam purimabbhava kīṃ kamman
katvā nibbattā“ ti pucchā. Tassa pucchānākāro ca viśajjanaṃ
ca Vimānavatthumhi āgatam eva, vuttamā hi tattha:

Abbhikkanteva vanna yaṃ tvam tuṭṭhasi devate
abbhāsanti⁵ disā sabba osadhi⁶ viya tārakā,

Kena te⁷ tādiso vaṇṇo, kena te idha-m-ijjhati
uppajjanti ca te bhogā ye keci manaso piyā.

Pucchāmi tam devī⁸ mahānubbhāve
manussabhūtā kīṃ akāsi puṇṇāni,
kenāsi evaṃ jalitānubbhāvā
vaṇṇo ca te sabbadisā pabbhāsati.

Vatthuttamadāyikā nārī⁹
pavarā¹⁰ hoti naresu¹¹ nārisu
evaṃ piyarūpadāyikā¹²
manāpani dibbam¹³ sā labhate upecca tūṇāni.

Tassā me passa vimānaṃ, accharā kāmavannini¹⁴ haṃ asmi¹⁵
accharāsahassastāhaṃ pavarā, passa puṇṇānaṃ vipākāni.

Tena me tādiso vaṇṇo, tena me idha-m-ijjhati,
uppajjanti ca me bhogā ye keci manaso piyā.

Ten¹⁶ amhi evaṃ jalitānubbhāvā
vaṇṇo ca me sabbadisā pabbhāsati.

¹ B¹ tūyham. ² B² pavattati. ³ C³ C⁴ -ti. B³ abbhāsanti. ⁴ C⁴ B⁴ -dhi. ⁵ B⁵
me. ⁶ C⁵ C⁶ deva. B⁵ B⁶ devī. ⁷ C⁶ m nārī. ⁸ B⁷ nara. ⁹ C⁷ C⁸ piyarūpam.
B⁷ piyāterū a-. ¹⁰ B⁸ khuppan. ¹¹ B⁸ ahamaṃsi.

Aparā piṇḍāya caramāṇassa bhikkhuno pūjanatthāya pup-
phāni adāsi. Aparāpi¹ „cetiye gandhapañcagulikāṇaṃ detthā“
‘ti gandhe adāsi. Aparā madhurāni phalāphalāni² adāsi. Aparā
uttamarasaṃ adāsi. Aparā Kassapadasahassa cetiye gan-
dhapañcagulikāṃ adāsi. Aparā maggapatiṇaṇṇaṃ bhik-
khuṇaṃ³ bhikkhunīṇaṃ ca kulagehe⁴ vāsaṃ upagatānaṃ santika-
dhammaṃ assosi⁵. Aparā nūvāya⁶ bhuttassa⁷ bhikkhuno ndake⁸
thutvā⁹ ndakaṃ adāsi¹⁰. Aparā¹¹ agāramajjhe vasamānā ak-
kodhanā¹² hutvā sasasaṃsuravattaṃ¹³ akāsi. Aparā attano lad-
dhakoṭṭhāsato¹⁴ pi saṃvibhāgaṃ katvā va paribhuñji sīlavatī
ca abhosi. Aparā paragehe¹⁵ dāsi¹⁶ hutvā nikkodhā¹⁷ nimmāṇā
attano laddhakoṭṭhāsato saṃvibhāgaṃ katvā devasañño pari-
cārīkā hutvā nibbattā. Evaṃ saḥbāpi Guttīlavimānavatthumhi
āgataṃ sattatimsā devadhītā yaṃ yaṃ kammaṃ katvā tattha
nibbattā sabbam¹⁸ Bodhisatto¹⁹ pucchi, tāpi²⁰ ‘esa attano kata-
kammaṃ gāthāhi eva²¹ kathesum. Tam sūtvā Bodhisatto
„lābhā vata“ me, suladdham vata²² me, sv-āham idhāgantvā
appamattakena²³ pi kammaṇa paṭiladdhā sampattiyo assosiṃ²⁴,
ito dāsi paṭṭhāya manussaḷokāṃ gantvā dānādāni²⁵ kusala-
kammaṇ²⁶ eva²⁷ karissāmi²⁸ vtvā²⁹ imam odānam udānesi;

Svāgataṃ vata me ajja supphātāṃ suvutthitāṃ³⁰,
yaṃ addasāsiṃ³¹ devatāyo accharā kāmavannīyo³²

¹ B' omite pi. ² B' phalāni. ³ B' bhikkhunoṇṇa. ⁴ B' -ha. ⁵ B' abhosi.
⁶ B' apara upathakattāya vāya. C' bhūṇassa, C' bhūṇassa corr. to bhuttassa.
⁷ B' ndakam. ⁸ B' lābhīva. ⁹ C' C' ndakamaddhi. ¹⁰ B' tasmā. ¹¹ B' omite
akkodhanā. ¹² C' sasanta- corr. to sasura-. B' sasura-. ¹³ B' -saha. ¹⁴ B'
parageha, C' parageha corr. to paragehe. ¹⁵ C' B' dāsi. ¹⁶ B' nikkodhanā.
¹⁷ B' tam supphā. ¹⁸ B' -attama. ¹⁹ B' yeva. ²⁰ B' āhi. ²¹ B' -uk. ²² B'
abhosi. ²³ B' adda pūṇāni katvā. ²⁴ C' -kammamāya, C' -kammamāya corr.
to -kammānaya, B' -kammāni svā, B' -kammānaya. ²⁵ B' omite vāta. ²⁶ B'
omite suvutthitāṃ. ²⁷ B' addasāsi, B' addasāsi. ²⁸ in B; C' -vannīyo, C'
-vannīyo, B' sa-āhākaṃ vāta.

Imāṃ¹ ahaṃ dhammaṃ sutvā² kāhāmi³ kusalam bahum
dāneṃ samacariyāya saṃhāreṇa⁴ dāneṃ ca,
so 'haṃ tattha gamissāmi yattha gantvā na socare ti.

Atha naṃ sattāhaccayena devarājā Mātaliṃsaṅgahakam⁵
Anāpetvā rathe nisiddāpetvā Bārāṇasim eva pesesi. So Bārā-
nasiṃ gantvā devaloke atiraṇā⁶ dīṭṭhakāraṇaṃ manussānaṃ
ācikkhī. Tato paṭṭhāya⁷ manussa saussaḍḍhā⁸ puññaṃ katum
maññiṃsa.

Satthā imāṃ dāneṃ⁹ āharitvā jārakaṃ sameddhānesi. „Tadā
Māṇḍo¹⁰ Devadatte adosi, Sakko Anuroddho, rājā Ananda¹¹, Guttā-
gaṇḍhabbo puna ahaṃ eva¹² 'ti. Guttājārakam¹³“.

4. Vittebhajātaka.

Yam passati na tam lechatitī. Idam Satthā Jetavanne
vibhanto etanṃ paḷāyikaṃ¹⁴ paribbājakaṃ ārabha kathesi. So
kīra sakala-Jambudīpe paṭivādaṃ¹⁵ alahhivā Sāvatthiṃ āgacchvā „ko
mayā saddhim vādaṃ kātuṃ samattho¹⁶“ ti pucchitvā „Samuḍākam-
buddho¹⁷“ ti sutvā mahājanapariṇato Jetāvanneṃ gantvā Bhagavantaṃ
catuparisaṇaṃjhe dhammaṃ desentaṃ paṇḍitaṃ poci. Ath¹⁸ aṇṇa
Satthā tam¹⁹ vīsaṃjertvā ekam nāma kin ti paṇḍitaṃ poci. So ku-
thetvā asakkanta aññāya²⁰ paḷāyī. Nāmaṇapariṇo „ekapadeṃ²¹ eva
so²² bhante²³“ paribbājaka niggehitvā²⁴ ti āhaṃsa. Satthā „nāhaṃ
upāsakā²⁵ idāṃ eva tūṃ ekapadeṃ eva niggaṇḍhāmi. paṇḍa pi nig-
gaṇḍhiṃ yevā²⁶ 'ti vāsvā attitaṃ āharī:

Attite Bārāṇasiyam Brahmaḍatte raḍḍhaṃ karente
Bodhisatto Kāsiratthe²⁷ brāhmaṇakule nibbattitvā vāyap-
patto kāme paḷāya laipabbajjāṃ pabbajitvā digharattam

¹ C¹ C² mūlāna. ² C¹ kāhāmi. ³ B¹ sayameṇa. ⁴ B¹ mātaliṃsaṅgahakam. ⁵ B¹
atiraṇā. ⁶ B¹ adosi. ⁷ so. C² B¹. C² saussaḍḍha, B¹ saussaḍḍhā. ⁸ B¹ dhammaḍḍha.
⁹ C² B¹ manāḍḍo. ¹⁰ B¹ adosi. ¹¹ B¹ adosi. ¹² B¹ adosi. ¹³ C² paṭṭhāyikaṃ, C²
paṭṭhāyikaṃ, B¹ paṭṭhāyika. ¹⁴ so C² C¹ B¹. B¹ paṭṭhāyika. ¹⁵ C² aṇṇa. ¹⁶ B¹ aṇṇa-
pāṇḍa. ¹⁷ B¹ aṇṇa. ¹⁸ B¹ bhante, C² bhante. ¹⁹ so. ²⁰ so. ²¹ so. ²² so. ²³ so. ²⁴ so. ²⁵ so. ²⁶ B¹ kāsiratthe.

Himavante¹ vaś. So pabbatā oruṇha² ekaṃ gāmanigamaṃ³
 nissāya Gaṅgānīvattane paṇṇasālāya vāsaṃ kappee. Ath'
 eko paribbājako sakala-Jambudīpe paṭivādan⁴ alabbhivā taṃ
 nigamaṃ patvā „atthi nu kho keci mayā saddhim vādan⁵
 2 kātum samattho“ ti pucchivā „atthoti“ Bodhisattassa ān-
 bhāvaṃ sutvā mahājānaparivato tassa vasaṇatthānaṃ⁶ gantvā
 paṭisaṇṭhāraṃ katvā nisīdi. Atha naṃ Bodhisatto „vāsa-
 gandhiparibbhāvitāṃ⁷ Gaṅgāpāṇīyaṃ⁸ piviesasīti“ pucchī. Parib-
 bājako vādena ottharanto⁹ „kā¹⁰ Gaṅgā, vāluka¹¹ Gaṅgā, uda-
 10 kaṃ Gaṅgā, orimatīraṃ Gaṅgā, pārimatīraṃ Gaṅgā“ ti āha.
 Bodhisatto taṃ paṇa paribbājakaṃ „thapetvā udakaṃ vālukaṃ
 orimatīraṃ“ pārimatīraṃ¹² ca khaṇaṃ Gaṅgaṃ labhisasīti¹³
 āha. Paribbājako appaṭibhāno¹⁴ hutvā uṭṭhāya palāyi. Tasmā
 15 gāthā avoca:

1. Yaṃ passati na taṃ icchati, yaṃ ca na passati taṃ kira
 icchati,
 maññāmi ciraṃ carissati, na hi taṃ icchati yaṃ so
 icchati. 186.

2. Yaṃ labhati na tena tussati, yaṃ pattheti laddhaṃ hīreti,
 icchā hi anantagocārā, viticchānati¹⁵ uamo kurussa ti.
 187.

Tathā yaṃ passatīti yaṃ udakkhiṃ passati taṃ Gaṅgā ti na labhati,
 yaṃ ca na passatīti yaṃ ca udakkhiṃnimuttam Gaṅgaṃ na passati taṃ
 85 kira icchati¹⁶, maññāmi ciraṃ carissatīti ahaṃ evaṃ maññāmi ekaṃ
 paribbājakaṃ avatāpam Gaṅgaṃ parivessanti ciraṃ carissati, yathā taṃ udakkhiṃ-
 nimuttam Gaṅgaṃ evaṃ¹⁷ rūpādhiphūmmattam attānaṃ id parivessanti samāse

¹ C¹ -vante, C² -vante corr. to -vanto. ² B¹ oruṇha. ³ B¹ nigamanigamaṃ
⁴ so (C² B¹); C² -vādan corr. to -vādin, B¹ -vādi. ⁵ C² vasaṇatthānaṃ. ⁶ B¹
 vāsa. ⁷ B¹ -pāṇīyaṃ. ⁸ B¹ ottharanto. ⁹ B¹ oulta kā. ¹⁰ C² vāluka. ¹¹ C²
 C² oriman. ¹² C² C² pārimatīraṃ. ¹³ so C² B¹; B¹ labhisasīti. C² labhi-
 sīti corr. to labhisasīti? ¹⁴ C² -bhāno, B¹ -paṇa. ¹⁵ B¹ palāyanta. ¹⁶ C²
 viticchānanti, B¹ viticchānanti. ¹⁷ C² C² icchati. ¹⁸ C² C² B¹ eva.

etam antastat, na hi tam laccasatthi etam caranti pi yam¹ tam avarūpaṃ
 Gaggam vā uttānam vā laccasatthi tūhi na laccasatthi yam lakkasatthi yam udakam
 vā rūpasūhi² vā lakkasatthi sene na tūssati, yam pattheti laddham killetthi
 etam laddham amessanto yam yam sampattim paṇṇeti tam tam lakkhva kim
 aññaṃ n' hīleti avamaññati, tēhaṃ hi apantagocari³ n' laddham laddham⁴ 2
 hīssati aññamaññam ārammanam jehenaro⁵ ayaṃ lēhi nāmo tanha⁶ cuppaṃgō-
 rakk, vittebhūraṇa⁷ nāmo karōmasaṃ n' etam⁸ ye vigatācchā Buddhādayo
 tesaṃ mayam namakkhamaṃ karomaṃ⁹ 'ti.

Sattāṃ imam¹⁰ desanam¹¹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
 paribhājako va etarahi paribhājako aho¹²! tēpaṇe pana aham eva¹³” 10
 'ti. Vīriyocha-jātakaṃ¹⁴.

5. Mūlapariyāyajātaka.

Kālo ghosaṃti¹⁵ bhūtiānūti. Idam Sattāḥ Ukkatthāṇaṃ mō-
 sāya Subbhagurāṇo viharanto Mūlapariyāyavuttantam ārab-
 bha kathesi: Tadā kira paḍamantā brāhmaṇaṃ tēpaṇo vedānaṃ pāragā 11
 sāraṇo pahajjātvā tēpi pitakāni aggaṇḍitvā māmanmadantitā hutvā
 „Sammāsamvuttitūho pi tēp' eva¹⁶ pitakāni jānāmi, mayam pi tāni¹⁷ jā-
 nāma, etam sante kim tassa amhehi nānākaraṇam¹⁸” ti Buddhupat-
 thānaṃ na gacchanti¹⁹, samsatthā²⁰ hutvā caranti. Ath' ekadivasaṃ
 Sattāḥ tesu āguntā attano samīke nisinnesa atthahi bhūmihī pati- 20
 māṇdetvā²¹ Mūlapariyāyavuttantam kathesi. Te na²² kiñci sakkhe-
 ssaṃ. Atha nesaṃ etad āhesi: „Mayam amhehi aditā paṇḍitā²³ n'
 atthahi māmaḥ karoma, idāni pana m' kiñci jānāma, Buddhēhi sakkhe
 paṇḍite n' atthi, aho²⁴ Buddhagupā nāma²⁵ 'ti, tē tate paṭṭhāya ni-
 lūnamānā hutvā addhapaḍājhā viya²⁶ appā²⁷ mūlāhetvaṃ jātā. Sattāḥ 21
 Ukkatthāyaṃ yathābhūtaṃ viharitvā Verālūṇa gantaṃ Gotamaka-
 rīye Gotamakaṇṭṭantam nāma kathesi. Samasallokaḍḍhātakumparāṇi²⁸
 aho²⁹! Tam³⁰ sotvā te bhikkhū arahantaṃ pāpuṇṭhaṃ. Mūlapari-
 yāvuttantamapariyosāṇe pana Sattāhi Ukkatthāya viharanto yeva³¹

¹ B' yam. ² C' B' rūpasūhi, D' -at' carā tē dūhi. ³ B' adda jātā. ⁴ C' ladd-
 dhamasūhi. ⁵ C' C' laccasatthi, B' laccasatthi. ⁶ B' cuppaṃgōrakk. ⁷ B' dham-
 mado. ⁸ C' C' mūhi sene. ⁹ C' vīriyocha-jātakaṃ. B' D' vīriyocha-jātakaṃ. ¹⁰
 B' chapati. ¹¹ B' tēp. ¹² B' tēp pitakāni. ¹³ C' -āraṇam. ¹⁴ B' eva
 jātakaṃ - na gacchanti. ¹⁵ B' B' pitakāni. ¹⁶ B' jātā. ¹⁷ B' adda m'. ¹⁸
 B' adda nāma. ¹⁹ B' mūhi. ²⁰ B' sabbā. ²¹ B' sammāsamvuttitūho. ²²
 B' eva sate. ²³ B' mūhi. ²⁴ B' adda. ²⁵ B' sammāsamvuttitūho. ²⁶
 B' eva sate. ²⁷ B' mūhi. ²⁸ B' mūhi. ²⁹ B' adda. ³⁰ B' sammāsamvuttitūho.

bhikkhū dhammasabbhāyaṃ katham samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso aha' Bud-
 dhūnaṃ ānubhāro, te mānu brāhmaṇapabbajitā' tathā mānamiadamittā
 Bhagavatā' Mūlapariyāyadesanāya nihatamānā katā' ti. Sattā
 āgantvā „kāyaṃ nu 'tiha bhikkhave otarohi kathāya sammāsuṃ" ti
 3 pucchitvā „imāya nāma" ti vutto „na bhikkhave idāṃ" eva, pubbe p'
 āhaṃ ime' mānapoggahitāro' vicaranto nihatamāno akāsiṃ yevā' ti
 vutvā attitaṃ āhāsi:

Attita Bārāṇasīyaṃ Brāhmadatte rajjam kārento Bo-
 dhisatto brāhmanakule nibbattitvā vayappatto tinnam vedā-
 10 nam pāragu' disāpānakkho ācariyo hutvā pañca mānavakasa-
 tthi' maṇṇo vācesi. Te pañcasatāpi niṭṭhitasippā sippa anu-
 yogaṃ datvā „yattakam amhe jānāma ācariyo pi tattakam eva,
 viśeso n' attitī" mānatthaddhū ācariyassa santikam na gac-
 chanti, vattapaṭivattam' na karonti. Te ekadivasam ācariye
 15 badarirukkkhamūle nisinne taṃ vañcetukāma badarirukkkham na-
 khena ākoṭetvā „nissāro vāyaṃ' rukkhō" ti āhaṃsa. Bodhi-
 satto attano vañcanabbhāvaṃ ātvā „antevāsikā ekaṃ vo pañ-
 ham pucchisāmiti" āha. To haṭṭhatnīṭhā „vadetha, kathessāmā"
 ti. Ācariyo pañham pucchanto paṭhamam gātham āha:

10 1. Kālo ghaṇati¹ bhūttānī sabbhān' eva saḥ² attanā,
 yo ca kālaghaṇo³ bhūto sa bhūtapaccanin⁴ pacitī⁵. 128.

Tatha kālo ti purebbhantakālo pi pucchābhantakālo pi evamāhi, bhū-
 tātīti vuttābhivāsanam etam, na kālo bhūtaṇaṃ sammānussaddhīti⁶ bhūtvā
 25 bhūdati epi sa kho teṇa ayurappahalaṇi kappento yobbaññam⁷ meddante
 kroggaṃ viñeṇṇo ghaṇati⁸ bhūdati tuccehi, evam ghaṇento ca⁹ na āhāsi
 rajjasi, sabbhā' eva ghaṇati, na lovalāṇi sa bhūti' eva epi sa kho saṅghatānū¹⁰
 attinaṃ pi ghaṇati, purebbhantakālo¹¹ pucchābhantakālo na pāpupāti, sa neva
 pucchābhantakāladā¹², yo ca kālaghaṇo bhūto ti bhūtapaccanin¹³ etam adhiya-

¹ C¹ B¹ omitt. aho. ² B¹ brāhmaṇo pabbajitā. ³ B¹ āgati. ⁴ B¹ mūle evaṃ.

⁵ B¹ -bhūtapaccanin. B² -bhūti. ⁶ C¹ -ga. ⁷ C¹ C² pañcasattasamavakassatthi.

⁸ B¹ vāraṇ. ⁹ C¹ C² āyapa. ¹⁰ B¹ pappati. ¹¹ C¹ C² kālaghaṇo. ¹² C¹ -pa-

cattin. B¹ bhūtapaccan. ¹³ B¹ accitī. ¹⁴ C¹ bhūttānāṃ sa mānassatthi. C² bhū-

tānāṃ sa mānassatthi ca. ¹⁵ B¹ yoppaham. ¹⁶ B¹ ghaṇanti. ¹⁷ B¹ omitt. ca.

¹⁸ B¹ saṅghatānā. ¹⁹ C¹ -ja. ²⁰ C¹ -mū.

nam; so hi ariyamaggaṃ vyatīti pañcandhikāni khaṇḍavā bhāḍitvā ubhayā
kālaghato¹ bhūto² ti vuccati, va bhūtaparacūḍo³ pācū⁴ jāyati tatra
apayesa bhūte parati taṃ. Kālaggini paṇi dāho⁵ bhāsamā akāsi, ima bhā-
tapacūḍo⁶ pācū⁷ vuccati, pañcū⁸ ti pāṇā, jhakkū⁹ nibbattitū¹⁰ ti ettha.

Imam pañham sutvā mānaveso eko pi jānitum samattito¹¹
nāho. Atha ne Bodhisatto „mā kho tūmhe ‘ayam paño tva
vedesu attitū¹²’” aññānā akattha, tūmhe yam aham jānāmi tam
sabbam jānāmā¹³ ‘ti maññamānā hadirirukkhāsudisam karotha,
imam tūmhehi aññātassa¹⁴ bahuno¹⁵ jānussabhāvam na jānātha,
gacchatha, suttame divaso kālaṃ dāmi, ettakena kālen’ imam¹⁶
pañham cintetū¹⁷ ‘ti. Te Bodhisattam vāditvā attano attano
vassanattānam gantvā suttāham cinetvāpi pañhassa u’ eva
antam na koṭiṃ passimsu. Te suttame divaso ācariyassa aanti-
kam gantvā vāditvā nisiditvā „kiṃ” bhādamukha¹⁸ jānittha
pañham¹⁹ ti vutto²⁰ „na jānāmā²¹’ ti vadimhe. Puna Bodhisatto²²
te garahamāno dutiyam gātham āha:

3. Bahāni narasiṅhāni lomāṇāni brahāni ca

gīvāsu paṇimukkāni, kocid ev’ ettha kaṇḍavā ti. 189.

Tssa ettha: bahāni narasiṅhāni akāsi dīsamā, sabbāni va tani lomāṇāni,
sabbāni mahāṇāni, gīvāsu yeva paṇitāni, na nāpāṇāni vya kattitena gahitāni,
n’ ettha teva dīsamā dīsamāhi mahākaruṇā, ettha pana kocid eva kaṇḍavā
ti attāham²³ sandhigāha kaṇḍavā ti pañhāvā kaṇḍachiddam²⁴ panāna kassāsi
n’ ettha.

Iti te mānavāto „kaṇḍachiddamattam eva tumhākaṃ lā-
lānaṃ attūhi, na paññā²⁵’ ti garahitvā pañham vissajjesi. Te²⁶

¹ B kālaghato. ² B omitti bhūto. ³ C¹ -paritū, C² bhūtapacūḍo. B¹ bhā-
sappamāsi. ⁴ B¹ pācū. ⁵ B¹ parati dāho. ⁶ B¹ bhūtapacūḍo, C¹ bhāta-
pacūḍo cor. to -pacūḍo, C² -pacūḍo. ⁷ C¹ pariti, B¹ sū. ⁸ B¹ paṇāni,
B² paṇāni ti. ⁹ C¹ jantū, B¹ jantū, 10¹ jantū. ¹⁰ B¹ nipattitā, B²
nipattitām. ¹¹ B¹ attū pi ti. ¹² B¹ jānā. ¹³ B¹ aññātassa. ¹⁴ B¹ C¹
bahuno. ¹⁵ B¹ omitti kiṃ. ¹⁶ C¹ bhāda- cor. to bhāddo, B¹ bhādamukha-
tūmhe. ¹⁷ C¹ C² tū, B¹ vutto ti, B² āha. ¹⁸ C¹ attū, C² attū cor. to
attūti. ¹⁹ C¹ pañhāvā, C² pañhāvāpañhachiddam cor. to pañhāvā kaṇḍa-
B¹ pañhāvāpañhachiddam.

sutvā „aho ācariya nāma mahanta“ ti khamāpetvā nihatamāna Bodhisattam upatthahānena.

Sattthā manā devanam' āhuritvā jātakaṃ sunodhānesi: „Tadā paṭhasatā māpavikā ime bhikkhū aho-am, ācariyo pana aham evā“
5 'ti. Mūlapariyāya-jātakaṃ'.

6. Telovāda-jātaka.

Hantvā jhatvā vadhūtvā eṣ 'ti. Idam Sattthā Vesālīn upanissāya kūṭigāma-lāyaṃ viharanta Sīhasenāpatim ārabhā kathesi. So hi Bhagavantam saranam gacchvā nimanetvā punadivase
10 samasāvakam' bhattam adāsi. Nigacchā tam sutvā-kupitā' aneti-
manā Tathāgataṃ viroḍhetukānā 'samayo Gotamo jāsam uddissa-
kaṭam' manasā bhūṇjati' akkoṇṇesu. Bhikkhū dhammasabbhāyaṃ
katham samupphāpesuṃ: „āvuso Nigaccha-Nāthaputto' samayo
Gotamo jāsam uddissa-kaṭam' manasā bhūṇjati' saddhīm parivāya
15 akkoṇṇe ābhijati'. Tam sutvā Sattthā „sa bhikkhave Nigacche
Nāthaputto' dān' eva manā uddissa-kaṭam' manasā khāḍhena para-
hiti', pulhe pi garāhi yevā' 'ti satvā uttāma āhāsi:

Attito Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārento
Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā vayappatto isipab-
20 haṇṇam pabbajitvā loṇasiddhasevanatthāya Himavantaṭṭo Bārā-
ṇasīn' Agantvā punadivase nagaraṃ bhikkhāya pāvisi. Ath'
eko kuṭumbiyo' „tāpasaṃ vibethessāmīti" gharaṃ pavesetvā
paññattāsane nisīdāpetvā umicchamaḍḍena parivāsitvā bhatta-
kiccāvasāne ekamantaṃ nisīditvā „idaṃ manasā tumhe yeva
25 uddissa-pāṇe-māretvā kaṭam", idaṃ akusalāṃ mā ambhākam
eva tumhākam pi hoti' vaṭṭā pathamā gātham āha:

1. Hantvā jhatvā¹ vadhūtvā eṣ deti dānaṃ² uddhātā,
edisaṃ bhattam³ bhūṇjamaṃ⁴ eṣ pāpasa upalippati'. 190.

¹ B' āhāraḍḍa. ² B' idāṃ paṭhasatā. ³ C' O' saranam. ⁴ B' kappitā
⁵ B' -kaṭam. ⁶ B' -jati. ⁷ C' -atiputto, B' ācariyo atiputto. ⁸ C' uddi-
putto, B' uputto. ⁹ B' paragarāhi. ¹⁰ C' O' -ajjati, B' -at. ¹¹ B' kuṭumbika
¹² B' kaṭam. ¹³ B' B' chetvā. ¹⁴ B' sa pāpamāpattimātri. B' sa pāpasa-
pāṇipatti.

Tattha hantvā¹ u hantvā² paharissā jhātā³ u khamessā vedhā⁴ vā⁵ mātā⁶, doṭṭi dānā⁷ a-aññāto u a-aññāto juddho evaṃ katā dānam doṭṭi, edhi⁸ bhāṭṭam bhāṭṭamāno, sa pāpam upalippatī⁹ edhi¹⁰ uddhā-katam bhāṭṭamāno so samaggo¹¹ pi pāpam upalippatī¹² samyujjati¹³ yeva¹⁴ 'ti.

Tam evaṃ Bodhisatto dutiyam gātham āha:

5

1. Pottadāram pi ce hantvā doṭṭi dānam a-aññato.

bhāṭṭamāno pi sappañño so pāpam upalippatī². 191.

Tattha bhāṭṭamāno pi sappañño¹ u duttho uddhā² uddhā³ potta-dāram vadhā⁴pi dānā⁵ dānam appañño bhāṭṭamāno pāpam upalippatī⁶ tam bhāṭṭamāno pi pāpam so upalippatī⁷.

10

Evam assa Bodhisatto dhammam kathetvā¹ aṭṭhāyassā² pakkāmi.

Satthā imam dhammadassanam āharitvā¹ jātakaṃ samodhā²si: „Tadā kuṭumbiko Nigantṭha-Nāthaputto³ alaso, tūpaso puna ahāsi⁴ evā⁵ 'ti. Telovādaṅkakaṃ⁶”.

15

7. Pādañjaliṅkaka.

Adāha Pādañjali¹ sabbe ti. Idam Satthā Jetavanā² vāharanto Lāṭṭudāyitheraṃ³ ārabhha kutham. Ekassam hi⁴ āvase⁵ dve ambhā⁶śākhā⁷ pañham vimicchamāsi. Bhikkhū pañham vasaṭṭā⁸ there paṇḍasanti. Lāṭṭudāyithero parisantare⁹ uḍḍimā¹⁰ cete ambhā¹¹ samasā¹² kīṇ jāmānti¹³ oṭṭham bhāṇī¹⁴. Tam āvā¹⁵ there aṭṭhāya¹⁶ pakkamāsi. Parisa¹⁷ bhāṇī¹⁸ Dhammasabbhāya¹⁹ bhikkhū²⁰ kutham samuṭṭhāpessam: „āvā²¹ Lāṭṭudāyī²² dve aggasāvake garahitvā²³ oṭṭham bhāṇī²⁴”. Tam evaṃ Satthā²⁵ „sa bhikkhave idā²⁶ eva²⁷ pabbā²⁸ pi Lāṭṭudāyī²⁹ pāpetrā³⁰ oṭṭhahāṇā³¹nam tato uttarā³² uddā³³ so jāmānti³⁴ eva³⁵ uṭṭam āharī³⁶”.

20

¹ Hi omits hantvā. ² Hi omits. ³ C¹ C² omits ti. ⁴ Hi a-a, appamajjissatīti, Hi sa pāpam upalippatīti. ⁵ C¹ samāno, C² omits so samāno pi. ⁶ C¹ C² samyujjati. ⁷ Hi pāpam upalippatīti. ⁸ C¹ C² upalippatīti. ⁹ Hi nigayāso vasaṭṭā. ¹⁰ Hi pāpam upalippatīti. ¹¹ C¹ C² upalippatīti. ¹² Hi omits kī. ¹³ Hi parisantare. ¹⁴ C¹ C² bhāṇī corr. so bhāṇī, C³ bhāṇī. ¹⁵ Hi omits kī. ¹⁶ Hi Lāṭṭudāyithero. ¹⁷ C¹ C² -ye, C³ -pā.

Atiṇe Baraṇasiyāṃ Brahmaḍaṭṭe rājāṃ kārento
 Bodhisatto tassa atthadhammanūsāsake amaccu ahoṣi.
 Raṇṇo pana Pādañjali¹ nāma putto lālo² dandhāparisakkano³
 ahoṣi. Aparābhāḡe rājā kālāṃ akāsi. Amaccā raṇṇo mata-
 3 kiecāni katvā „taṃ rājje abhihiñciassāma“⁴ 'ti mantayamāṇā
 rājaputtaṃ Pādañjalikaṃ⁵ āhadisu. Bodhisatto pana „ayaṃ
 kumāro lālo² dandhāparisakkano, pariggahetvā taṃ abhihiñci-
 10 sāmā⁶“⁷ 'ti āha. Amaccā vinicchayaṃ sajjetvā kumārāṃ sa-
 māsipsi māsāpetvā attāṃ vinicchīnantaṃ na sammā vinicchīnāsu,
 15 te asāṃikaṃ sāmikaṃ katvā kumārāṃ pucchehetu: „kīdisaṃ ko-
 māraṃ euttha vinicchīninhā“⁸ 'ti. So oṭṭhaṃ bhañji. Bodhisatto
 „paṇḍito mañña kumāro, asammāvinicchitābhavo teṇa nāto
 bhavissatīti“⁹ maññaṃāno paṭhamam gātham āha:

1. Addhā Pādañjali¹⁰ sabbe paṇḍāya atirocati,
 15 tathā hi oṭṭhaṃ bhañjati, attarāhi¹¹ nūna pāssatīti. 192.

Tasā' ante: akārento Pādañjali¹⁰ kumāro sabbe amhe paṇḍāya atirocati,
 tathā hi oṭṭhaṃ bhañjati, nūna attarāhi aṭṭhaṃ pāssatīti.

Te aparāsamā¹² pi¹³ divasa vinicchayaṃ sajjetvā aññaṃ
 attāṃ eutthu¹⁴ vinicchīnitvā „kīdisaṃ te deva eutthu vinic-
 20 chītan“¹⁵ ti pucchehisu. So pana pi oṭṭhaṃ eva bhañji. Ath
 assa andhabālābhāvaṃ ūtvā Bodhisatto dutiyam gātham āha:

2. Nāyaṃ dhammaṃ adhammaṃ vā uttānātihaṃ sa bujjhati¹⁶,
 aññatra oṭṭhanibbhoga¹⁷ nāyaṃ jānāti kiñcanaṃ ti. 193.

Amaccā Pādañjalikumārassa¹⁸ lālabhāvaṃ¹⁹ ūtvā Bodhi-
 25 sattaṃ rājje abhihiñcihaṃ.

Sattāḥ imāṃ dhammadassanaṃ āharitvā jātakam samadānema:
 „Tadā Pādañjali²⁰ lālabhāyī²¹ ahoṣi. paṇḍitāmmeco²² pana ahaṃ evā²³
 'ti. Pādañjali²⁴ jātakam²⁵“.

¹ B¹ pādañjali. ² B² lālo. ³ C³-to, B⁴ dandhāparisakkano. ⁴ B⁵ pādañjali.

⁵ B⁶ pādañjali. ⁶ C⁷ pādañjali, B⁸ pādañjali. ⁷ C⁹ mātā, C¹⁰ mātā, B¹¹ mātā.

⁸ B¹² pādañjali. ⁹ C¹³ pādañjali, C¹⁴ pādañjali. ¹⁰ B¹⁵ pādañjali.

¹¹ C¹⁶ C¹⁷ mātā. ¹² B¹⁸ pādañjali. ¹³ B¹⁹ pādañjali. ¹⁴ B²⁰ pādañjali. ¹⁵ B²¹ pādañjali.

¹⁶ C²²-yl. ¹⁷ B²³ pādañjali. ¹⁸ B²⁴ pādañjali. ¹⁹ B²⁵ pādañjali.

8. Kimsukopamaññasa.

Sabbhehi kimsuko diṭṭho ti. Idam Saṭṭhā Jetavanā v-
haranto Kimsukopamasuttantaṃ ārabhā kathesi. Cattāro hi'
bhikkhū Taḍhāgataṃ upasaṅkhamatvā kammaṭṭhānaṃ yācema. Saṭṭhā
tesu kammaṭṭhānaṃ kathesi. Te' kammaṭṭhānaṃ gahetvā attama-
tano' ratṭiṭṭhānadvājjhānāni agamassu'. Tesu eko cha phassaṃyatummā'
parigaṇhūtvā arahattaṃ pāpuṃ, eko pañcekkhandaḥ eko cattāro mahā-
bhūte eko añṭhāraṇa dhātuyo'. Te attano attano adhigatatimassā
Saṭṭhu āroseru. Taṭṭh' ehaṃ bhikkhāne parivattako ulāpādi:
„Assesaṃ kammaṭṭhānaṃ añṭhānaṃ ekakaṃ", kathaṃ sabbehi ara-
hataṃ jātā" ti vo Saṭṭhāraṃ pucchā. Saṭṭhā „kin te bhikkhū
kimsukadiṭṭhābhāṭṭhehi" nānattaṃ" ti tatra „Idaṃ no bhānte kīra-
naṃ kathethā" ti bhikkhūhi yācā attamaññāsi:

Attā Hērūṇassīyaṃ Brahmadattaṃ rajjaṃ karente
tassa cattāro puttā ahesuṃ. Te ekadivasaṃ sārathīṃ paṅko-
oivā „mayyā sūmma kimsukaṃ dattbhukamā, kimsukarakkhaṃ
no dassethi" āhāsu. Sārathī „sādhu, dassessāmhi" evā
catummā pi ekato adassetvā Jetthaputtaṃ tāva rathe nesi-
dāpetvā arahānaṃ netvā „ayaṃ kimsuko" ti khāṇekorakkāle'
kimsukaṃ dassesi, aparassa lālapalāsukāle aparassa pupphita-
kāle aparassa phalitakāle. Aparabhāge cattāro pi bhūtarā
ekato nisinnā „kimsuko nāma kiḍḍiso" ti kathaṃ samutṭhā-
petvā eko „seyyathāpi jhāmaṭṭhāno" ti āka, dutiyo „seyyathāpi
uigrodharakkho" ti, tatiyo „seyyathāpi maṇḍapeṣi", catuttho
„seyyathāpi siriṇo" ti te sūṇamaññassa kathāya aparituttā
pitu santikaṃ gantvā „deva kimsuko nāma kiḍḍiso" ti puc-
chitvā „tumhehi kiṃ kathissaṃ" ti vutte attasā' kathitaññāraṃ
rañño kathesum. Rājā „entubi" pi' tumhehi kimsuko diṭṭho,
kevalaṃ vo kiṇṇakassa' dassento sārathī 'imasmim kāle kimsuko

¹ C' C' omī ti. ² H' adda: taṭṭhāni teni. ³ H' omī: oṃ attāna. ⁴ H' āg-

⁵ C' H' paa, C' paa- corr. so phaa. ⁶ H' adda ti. ⁷ H' paa: ekaka. ⁸ H'

kimukam diṭṭhānaṃ vatahi kimūṭṭhāṇṭhehi. ⁹ C' nānattaṃ. ¹⁰ H' bhāṇekakāle

¹¹ H' -no. ¹² so all these MSS. ¹³ H' omī: pi.

cīvarān taṁ¹ eva² bhavissanti patto pi. mama santakam pattecīvaram
pi taṁ³ eva⁴ idharissanti, ehi pabbajjāhi⁵. So „nāhaṁ pabbajjā-
mhi“⁶ vutthāpi punappunā⁷ vuccamāno pabbaji. Atha naṁ pabbajja-
divasato patthāya puna therā vibhethesi. So pīṭhān asananto puna
uppatthajjivā⁸ amoketārān⁹ yācanto¹⁰ pi tāsmiṁ „āvaṁ n'eva¹¹ uccā-
sahasi“¹² na vinā vuttitvā sakkosi, gaccha nā pabbajjāsamhi¹³ na pab-
baji. Bhikkhū dhammasambhāyaṁ kathāṁ samuṭṭhāpessam¹⁴. „āvaṁ
suhadayo vata so dārako, mahātharassa āsayaṁ hatvā na pabbajjī“¹⁵.
Sattā āgantvā „kāya na¹⁶ ttha bhikkhave etarahi kathāya samasinnā-
rī pucchitvā „amāya nāma“¹⁷ ti vatte „am bhikkhave idān¹⁸ ev¹⁹ esa
suhadayo pubbe pi suhadayo, ekavārān²⁰ cīvarān doṁaṁ divā na puna
gacchīti“²¹ vatte attitvā āhanti:

Ante Bārāṇasīyaṁ Brahmaḍāṭṭhaṁ rajjam kāreṇa
Buddhisatto kuṭumbikakulo nibbattitvā vayeppatto dhañḍā-
vikkayena jīvikaṁ kappesi. Aññataro pi ahigunthiko¹ ekam²
makkatān³ sikkhāpetvā osadhaṁ gāhāpetvā tena sappam⁴ kṣā-
pento jīvikaṁ kappesi. So Bārāṇasīyaṁ assava⁵ ghattho⁶
ussavaṁ kṣittukāmo „imaṁ mā pamajjīti“⁷ taṁ makkatān⁸ tassa
vāṇijakassa⁹ hattho¹⁰ thāpetvā ussavaṁ kṣetvā sattame divase
tassa santikān¹¹ gantvā „khaṁ makkato“¹² ti pucchī. Makkato¹³
sāmikassa¹⁴ suddam¹⁵ sutvā ya dhañḍāpanato¹⁶ vegena nikkhami.
Atha naṁ so veḷupesikāya pīṭṭhiyaṁ pothetvā ādāya ayyānaṁ
gantvā ekamanā bandhitvā maddam¹⁷ okkhami. Makkato¹⁸ tassa
nibbāyana¹⁹ bhāvaṁ hatvā attaso bandhanaṁ mocetvā paḍḍiyvā
ambarekkhaṁ āroya ambapakkam²⁰ khādītva²¹ attāhi²² ahigun-
thikassa²³ sarire²⁴ pātesi. So pamajjītvā ollokeṇto²⁵ tam divā
„madhoravācāya tam“²⁶ vañcetvā rukkhā oṭāretvā gacchissāroṭṭi²⁷
taṁ upalāpetu²⁸ pāṭhamān²⁹ gātham āha:

1. Ekaputtako bhavissasi

tvāṁ na no hesasi issaro kulo,

30

¹ so B; ² C² C³ tam eva. ³ B¹ tattheto. ⁴ B¹ punappunānaṁ. ⁵ C² C³ sikkha-
vāraṁ. ⁶ B¹ yojanā. ⁷ B¹ ahaṁ vuttitvā. ⁸ B¹ uppatthajjīti. ⁹ C² C³ gacchitvā.
B¹ kammāka. ¹⁰ B¹ samasinnā. ¹¹ C² C³ tam. ¹² B¹ dhañḍāpanato. ¹³ B¹ dhañ-
ḍāpa. ¹⁴ B¹ attāhi. ¹⁵ B¹ kammāka. ¹⁶ B¹ naṁ. ¹⁷ C² B¹ naṁ.

eroha dumaṣṣā Sālaka,
 elū dāni gharaṃ vaḥmaṣo ti. 196.

Tas' ettha: tam mayham¹ āputtako dhammaso kolo ca² me bhogānaṃ
 jassaro, vasaṇi³ mikkhā etato, elū amāhāso gharaṃ vaḥmaṣo, Sālaka⁴ 'ti
 8. nimaso āpanto⁵ āha.

Tam autvā makkhato dutiyam gātham āha:

2. Namo maṃ hadayo 'tīmaññasi
 yañ ca haṃsi¹ maṃ² vaḥyaṭṭhiyā,
 pakkambhavaṃ ramāmaṣo,
 10 gaccha tvaṃ gharaṃ yathāsukhaṃ ti. 197.

Tattha namo maṃ hadayo 'tīmaññasi idam tam maṃ hadayo at-
 maññasi, suhadayo ayaṃ ti maññasi idam, yañ ca maṃ haṃsi¹ vaḥ-
 yaṭṭhiyā² ti yam etam atimaññasi yañ ca vaḥyaṭṭhiyā haṃsi, vaḥyaṭṭhiyā nā-
 gacchāmi idam. Aha nam mayam imamaṃ vaṃ pakkambhavaṃ ramāmaṣo,
 10 gaccha tvaṃ gharaṃ yathāsukhaṃ ti.

vatvā uppatitvā vanaṃ pāvisi, ahigunṭhiko¹ pi anattamaṇo
 attano² zehaṃ agamāsi.

Sattā imam desamaṃ¹ āharitvā jātakaṃ ammodhānesi: „Tadā
 makkhato sūmapero abho, ahigunṭhiko mahāthero, dhamāvāpājo paro
 20 nham evā² ti. Sālaka jātakaṃ³”

10. Kapijātaka.

Ayam isī¹ apasammasamāse² rāvo ti. Idam Sattā
 Jetaṇṇe dhammato okāṃ kukakam³ bhikkhūṃ ārabha kathaṃ.
 Tassa hi kukakalāvo bhikkhūṃ pākaṇo jāto, Dhammasabhāyano
 25 katham samuṭṭhāpesuṃ: „āruro nuko bhikkhū piyyūke Buddhasaṃ-
 pahajjitvā kumāravattam pūreṭṭi⁴. Sattā āgantvā akāyaṃ nu 'ttha

¹ B' satta mayham. ² C' C' ca. ³ B' amukā. ⁴ B' mahalekā. ⁵ B' panto.
⁶ C' haṃsi, C' haṃsi cāro. 10 haṃsi. ⁷ B' yañ me maṃ haṃsi. ⁸ C' yañ va
 me haṃsi cāro. 10 yañ va haṃsi. ⁹ C' C' vaḥyaṭṭhiyā. ¹⁰ B' -kumārā. ¹¹ B'
 amukā gātham. ¹² B' anattamaṇo. ¹³ B' attā anattamaṇo. ¹⁴ C' B' att. ¹⁵ B'
 amukā. ¹⁶ B' -ka.

bhikkhāre evarahi kaṭṭhāya saṁvāsinaṁ¹ ti pucchitvā „Imāya nāma²
 'ti vutte „sa bhikkhāre sa bhikkhū idāṁ³ eva kuhaṇa, pubbe pi
 kuhaṇa va⁴ aggimāttassa⁵ kāraṇā makkhaṇa hutvā kuhaṇānaṁ akāśe⁶
 vatvā aṭṭam āhari:

Aṭṭo Barānasiyaṁ Brahmaḍatte rajjāṁ karente Bo- 3
 dhisatto Kāsiraṭṭhe⁷ brāhmaṇakule nibbattitvā vāyapputto
 puttassa adhāvutvā paridhāvutvā vicarāṇakāle brāhmaṇiṇā ṇa-
 tāya⁸ puttānāṁ sikkhānādāya Hinavaṇṇaṁ parivutvā isipatabhajjāṁ
 pabbajitvā tam pi puttāṁ tāpasakumārakaṁ⁹ katvā paṇṇasālāya
 vāsāṁ kappesi. Vassāraṭṭasamaye acchiṇṇadhāro¹⁰ deve vas- 10
 sante makkhaṇa āṭapilīto dante khādanto kampento vicarati.
 Bodhisatto mahante dārukkhandhe āharitvā aggim katvā maṇ-
 eako nipajji. Puttako pi 'ssa pāde parimajjāmāno nisīdi. So
 makkhaṇa ekassa matatāpasassa¹¹ saṇṭakāni vakkhalāni nivāsetvā
 ca pāraputvā¹² ca ajinacammam ekasāsaṁ¹³ katvā kācakamaṇḍa- 13
 laṁ¹⁴ ādāya isīvesseṇa gantvā paṇṇasāladvāre aggissa¹⁵ kāraṇā
 kuhaṇakammam katvā aṭṭhāsi. Tāpasakumārako¹⁶ tam dievā
 „tāra tāpaso eko āṭapilīto kampamāno utṭhati, idha naṁ pakko-
 satha, viśiṇvessatīti¹⁷“ pitaraṁ āyācanto¹⁸ paṭhamam gātham āha:

1. Ayam isī upasamasāmyame rato
- saṇṭitṭhati sisirabhayaṇa¹⁹ utṭito,
- haṇḍa ayaṁ pavisaṇa 'mam agārakam,
- vinetu aṭṭam darathāṁ ca kevalaṁ ti. 108.

Tettho upasamasāmyame rato ti rūpādhikārasāmyama²⁰ ca sīvesse-
 yama²¹ ca rato, saṇṭitṭhatīti so utṭhati, sisirabhayaṇa²² ti vātaropā- 23
 janṭassa sīrassa²³ bhayaṇa, utṭito ti pīlito, pavisaṇa mam ti pavisaṇa
 samā, kevalaṁ ti sakālaṁ anaravasaṇa.

Bodhisatto puttassa²⁴ vacanaṁ sutvā aṭṭhāya aḷokento
 makkhaṇabhāvaṁ ātvā dutiyaṁ gātham āha:

¹ B' yeva. ² O' -maṇṇasa. ³ B' kaṭṭharajha. ⁴ O' mātṭya. ⁵ B' -raṇa. ⁶ O'
 -dhāro, B' acchiṇṇadhāro. ⁷ O' matatāp-. ⁸ B' pāraputvā. ⁹ B' ekasāsa. ¹⁰ O'
 kācakamaṇḍalam cori. ¹¹ B' kācakamaṇḍalam, B' kakkamaṇḍala, B' kājakamaṇḍalam.
¹² B' aggi. ¹³ B' tāpasakumāro. ¹⁴ O' eḷ, B' viśiṇvessatīti. ¹⁵ B' yessam.
¹⁶ B' sikkhayaṇa. ¹⁷ B' -vassa. ¹⁸ B' āyācanto. ¹⁹ B' āyācanto. ²⁰ B' āyācanto. ²¹ B' putta.

3. Nāyaṃ idā' upasamasahyame tato,
 kapi ayaṃ dhamavarasākhagocaro,
 so dāsako rosako cāpi jammo,
 sace vaje imam pi dāsaye' gharan ti. 109.

5. Tatha dhamavarasākhagocaro ti dhamavarasāṃ sākḥagocaro, so dāsako rosako cāpi jammo ti so eva' garagatajjhānassa dāsanto dāsako, ghaṭṭamāyo rosako, āmakābhavato jammo, sace vaje ti yādāssa papasāḥḥam sa vaje' pavaseyya sabbhū uccārasāvatārasena' ca aggādhena sa dāsayyā' ti¹.

Evenū ca' vatvā Bodhisatto mmukam² gahetvā tam³ sarī-
 10 tāsetvā⁴ palāpesi. So uppatitvā vanam paccakkhanto⁵ va-
 tathā pakkhanto va⁶ ahoṣi, na puṇa tam thānaṃ agamāsi. Bo-
 dhisatto abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā tāpasakumāra-
 kussa⁷ kasiṇaparikammanā ācikkhī, so ca⁸ abhiññā ca samā-
 pattiyo ca uppādesi. Te ubbo pi aparihinajjhānā Brahma-
 15 parāyanā ahesum.

Sattā ..en bhikkhave idān' eva'' porāṇato paṭṭhāya p' eva ku-
 kako yevā'' ti imam dhamam⁹ āharitvā saccaṃi pakāsetvā jātakaṃ
 samodhānesi: (Saccaparivosaṃ keva sotāpamā keva sakadāgāminā keva
 anāgāminā ahesum) ..Tadā makkajo kulako bhikkhu ahoṣi, purto
 20 tāhulo, pitā aham evā' ti. Kapijātakaṃ¹⁰ Sigālovagge dāssmo.
 Dukaṇṭhapaṭṭavaggaṃ nittitā.

¹ C¹ idā, B¹ idā. ² B¹ āmāsa. ³ C¹ ye aka, B¹ B² sa eva. ⁴ C¹ C² vaje
 in the place of aroḥe, B¹ eva. ⁵ B¹ -āsi. ⁶ B¹ adda aroḥe. ⁷ B¹ adda yasa.
⁸ C¹ C² amācikkhī. B¹ utupakkhī. ⁹ C¹ B¹ amā tam. ¹⁰ B¹ aroḥe.
¹¹ C¹ pakkhanto. ¹² B¹ vanam pakkhanto va ahoṣi in the place of vanam
 paccakkhanto va tathā pakkhanto va. ¹³ B¹ -rasa. ¹⁴ B¹ sa pi. ¹⁵ C¹ C² amā
 idāna. ¹⁶ B¹ thānaṃti. ¹⁷ B¹ adda dhamam.

III. TIKANIPĀṬA.

1. SAṆKAPPAVAĀGA.

1. SaṅkappaJātaka.

Saṅkapparāgadhoteṇā 'ti. Idam Saṭṭhā Jetavane viharanta
 ukkaṇṇikābhikkhūn' ārabhā kathesi. Sāvatthiagamevā¹ kī² 3
 esa³ kulaputto ratanasaṇḍane⁴ aram datvā pabbajjī⁵ ekadivasam Sā-
 vatthiyam piṇḍāya caranto ekaṃ alambatapaṭiyattam itthim dera⁶ up-
 panna-kāmarāgo anabhirato eci⁷. Tam ena⁸ āraṇyapajjhāyādayo⁹
 divā¹⁰ anabhiratā-kāraṇam pucchitvā viṭṭhamitukānabhiṇḍam nānā ūtvā
 „āruvo, Saṭṭhā nāma rāgādikilesapūtitānaṃ¹¹ kilesa bhūreṭṭā¹² saccaṃ 40
 pakāsetvā satāpattiphalādiṃ dadi, ehi tam Saṭṭha santikaṃ nassāma¹³
 'ti ūḍḍya agamamāsu Saṭṭhāra¹⁴ ca¹⁵ „kin na kha bhikkhave aniccha-
 mānakaṃ ſera bhikkhaṃ pūṇetvā āgac' atthā¹⁶ 'ti vatte tam attham
 ārocetvā. Saṭṭhā „saccaṃ kira tvaṃ bhikkhe ekkaṇṭhā¹⁷ 'ti puc-
 chitvā „saccaṃ¹⁸ 'ti vatte „kimkāraṇa¹⁹ 'ti pucchi. So tam attham 45
 āroceti. Atha naṃ Saṭṭhā „itthiyo nāma²⁰ etā bhikkhū pubbe jhāpa-
 tāna²¹ vikkhaṃbhakilesānaṃ viśuddhānantānaṃ pi anūkilesaṃ²²
 oppādesuṃ, tādiṃ²³ tucchapaggalā²⁴ kimkāraṇā na anūkilesanti. viśud-
 dhāpi attā anūkilesanti, ananāyasaśamaṅginā²⁵ pi āyasaḥkyaṃ pūṇu-
 anti pag eva apurāyuddhā, Suvra-kampamavāto²⁶ parāṇapūṇasatā²⁷ 50

¹ B' ukkaṇṇikābhikkhūn. ² C' B' B' -at. ³ B' ita abh. B' ita ko. ⁴ B' omite
 ratana, B' ratanasaṇḍa. ⁵ B' pabbajjīte. ⁶ B' B' vici. ⁷ C' C' itam. ⁸ C'
 -jjhādayo. C' -cchādayo. C' dupl. -jjhādayo, B' bhāṇyapajjhādayo. ⁹ B' noma
 divā. ¹⁰ B' kīmaṅgīdā. ¹¹ B' pakāsetvā, B' kilesānaṃ hāntā. ¹² B' omite pa.
¹³ B' B' add bhanta. ¹⁴ B' B' phalaṃ. ¹⁵ B' B' ca. ¹⁶ All four MSS -am.
¹⁷ B' -kampavāto, B' -kampasakata. ¹⁸ B' -pūṇasakata.

kin na kumpeyyati¹, bodhitaḥ nisidhva albhambujhanakasattam²
 ayaṁ kilasa āhūti³, iḍḍiṣaṁ kin na āloceyyāhi⁴ tatra tatra yānto
 attam āhāri.

Atte Bārāṇasīyaṁ Brahmaḍatte rajjaṁ karento Bo-
 5 dhizatto asitikoṭṭivibhave brāhmaṇamaḥāsālakule nibbattitvā
 vayappatto Takkaṣilāyaṁ sabbaṣippani uggaḥṭtvā Bārāṇasīṁ
 paccāgantvā katadārapariggaho⁵ mātāpituṇaṁ accayena tesam
 putakiccōni⁶ katvā hiraṇṇolokanakkammaṁ karonto „idaṁ dhaṇaṁ
 paṇṇāyati, yahi paṇ⁷ etaṁ sambhūtaṁ⁸ te na paṇṇāyanti”
 10 ārajjanto⁹ samvegappatto ahoṣi, sarīraṁ eḍḍa muccimāu. So
 gharāvāse ciraṁ vasaṁto mahādānaṁ datvā kāma pahāya as-
 annukhaṁ nātisaṁghaṁ pariceṇṇitvā Himavantaṁ pavasiṭvā¹⁰
 ramaṇiye padese paṇṇasālaṁ māpetvā uccācariyāya¹¹ vasaṁtā-
 phalāphalādihi¹² yāpento nacirassa¹³ eva abhiññā ca samāpattiyo
 15 ca uppādetvā jhānakkāma kiṁceto ciraṁ vasitvā cintesi: „ma-
 nusaaputhaṁ gacchvā leṇambilaṁ upasevissāmi, evaṁ me sarī-
 raṁ c¹⁴ eva thūraṁ bhavissati jaṁghāvihāro¹⁵ ca” kato bhavi-
 santi, yo ca¹⁶ mādissaṁsa silavantaṁsa¹⁷ bhikkhaṁ vā dassaṁti abhā-
 vādauddini vā karissanti te „aggapadāṁ” pūressanti” so Hi-
 20 mavantaṁ otaritvā anupubbena cārikam¹⁸ caramāno Bārāṇasīṁ¹⁹
 patvā sarīratthagaṁmanavelāya²⁰ vasaṁtāthānaṁ oloketto rūjy-
 yānaṁ²¹ diṣvā „idaṁ patisaṁlānasārūppaṁ, ettha vassissāmi”
 uyyānaṁ pavasiṭvā aññatarasmiṁ rukkhamaḍe nisīno jhāna-
 sukheṇa rattin khepetvā punadivase katasarīrapaṭṭijaggavo
 25 pubbaṇhasamaye²² jaṭṭajīnavakkalāni saṁthapetvā bhikkhūbhā-
 janaṁ ādāya santisīdriyo santisānasaṁ iriyāpathasampanno
 yugamattadako²³ hutvā sabhākārāsampannāya attano rūpasiriyā

¹ To kumpeyyāhi, B² ki na kumpeyyāhi. ² B² albhambujhanakasiddhi. ³ To kila-
 puttadāra-, B² maha putta-. ⁴ B² mataṁ kiccāmi, B² matakie-. ⁵ B² sambhūtaṁ,
 B² sambhūtaṁ. ⁶ C² C³ ārajjanto. ⁷ B² B² add tatpappajjāṁ pappajjāṁ. ⁸ C²
 abhūta. cori. to ajjā-, C² ajjā-, B² uccācā-. ⁹ C² -vassāphalādihi, B² B² vasa-
 mātāphalādihi. ¹⁰ B² jūḥha-, B² jaṁga. ¹¹ B² B² add na. ¹² C² C² va. ¹³
 B² B² vassasampannasa. ¹⁴ B² vassāṁ, B² vakkapūraṁ. ¹⁵ B² cārikā, B² cārikāṁ.
¹⁶ C² -am, B² B² -ai. ¹⁷ B² sarīratthaga-. ¹⁸ To amha raj, ¹⁹ B² pappajja-
 samantāna yasa. ²⁰ C² -vassādiako, B² B² yugamattadassayo.

lokaassa vilocanāni ākaḍḍhento¹ nagaram² parivisītvā bhikkhāya
 caranto raḍḍho nivesanadvāraṃ pāpuṃ. Rājā mahātale caṇḍi-
 kamanto vātapānāntareṇa Bodhisattam diṣṣā iriyāpathasmim
 yeva³ paśīditvā „sace saṇḍaḍḍhamo nāṃ⁴ atthi“ imassa tena
 abbhantare⁵ bhavitabban⁶ ti cintetvā „gaccha tam⁷ tāpasam⁸ 3
 ānehitī“ ekam amaccam ānāpesi. So gantvā vanditvā bhikkhā-
 bhājanam gahetvā „rājā bhante tam pakkosati⁹“ āha. Bo-
 dhisatto „mahāpaṇḍā“, amhe rājā na jānāti¹⁰ āha. „Tena hi
 bhante jāvāham āgacchāmi tāva idh¹¹ ova boṭṭhā“¹² ti vatvā
 raḍḍho ārocesi. Rājā „ambākaṃ kulupakatāpeso¹³ u¹⁴ atthi, 10
 gaccha“ tam ānehitī¹⁵ sayam pi vātapāneṇa hattham paśāretvā
 vadanto „ito ettha bhante“ ti āha. Bodhisatto amaccassa
 hatthe bhikkhābhājanam datvā mahārulam abhirūhi¹⁶. Attha
 nāṃ rājā vanditvā ājapullāṃke nisīdāpetvā attano sampāditehi
 yāgukhaḍḍakabhattehi parivisītvā katabhāttamaccam paḍḍham 15
 pucchā, paṇḍavyākaraṇeṇa¹⁷ bhīyosomattāya¹⁸ paśīditvā van-
 dītva¹⁹ „bhante tumhe katthavāsikā, kuto āga²⁰ atthā“ ti puc-
 chitvā „Himavanta²¹ vāsikā“ mayāṃ mahārāja, Himavanta²²
 āgata²³ ti vutte pūna „kinkāraṇā“ ti pucchitvā „vassāratta-
 kāle“ mahārāja nibaddhavāso²⁴ nāma taddham vāṇatī²⁵ vutte 20
 „tena hi bhante rājanyāṇe vasatha, tumhe e²⁶ catupaccayehi²⁷
 na kilamissatha, ahaṃ ca saggasāṃvattanikam paṇḍam pāpu-
 nissāmiti²⁸“ paṇḍam gahetvā bhuttapātardāso Bodhisattento²⁹
 eva³⁰ siddhiṃ uyyānaṃ gantvā pappasālam karetvā caṇḍikam
 māpetvā eṣāṃ pi cattiṭṭhānadivāṇḍiṇāṃ sampādetvā paḍi- 25
 haṇṇaparikkhāro paṭiyādetvā „sukkhena vasatha bhante“ ti
 uyyānapālam sampatichāpesi. Bodhisatto tato paṭṭhāya

¹ B¹ Akappento, B² -dibhanto. ² C¹ C² -ram. ³ B¹ B² siya. ⁴ C¹ B¹ nāma atthi.
⁵ B¹ nāma atthi. ⁶ C¹ imasanto abhantare, B¹ imassa tena abbhantare. ⁷ B¹
 omda tam, C¹ gacchantam, B² gaccha tvaṃ. ⁸ C¹ pakkosati, B¹ pakkosati. ⁹ B¹
 -paṇḍā, B² -paṇḍā. ¹⁰ C¹ kulupaka-, B¹ kulupake. ¹¹ C¹ gacchamāsi. 10 gaccha.
¹² C¹ -rūhi. ¹³ B¹ paṇḍavyāka-. ¹⁴ C¹ bhīyo-, B¹ bhīyo-. ¹⁵ B¹ amha vanditvā.
¹⁶ B¹ B² -ro. ¹⁷ B¹ B² -ento. ¹⁸ B¹ vassāratta-. ¹⁹ B¹ B² nibaddha-. ²⁰ B¹ B²
 omda su. ²¹ B¹ B² catthi. ²² C¹ catuppa-. ²³ B¹ B² saggapūṇḍam.

²⁴ B¹ B² -nāma.

dvādaśa saṁvaccaraṇāni tatth¹ eva vasi. Ath² ekadivasaṁ raṭṭhō
 paccanto kupito³. So⁴ tassa vūpasamanatthāya gantukāmo
 devim āmantetvā „bhādde tayā vā mayā vā nagare obhīyitvā⁵
 vaṭṭatīti“ āha. „Kiṁ nissāya kattheha devā“⁶ ti. „Sīlavanta-
 5 tāpasam⁷ bhādde“⁸ ti. „Deva nāhaṁ tasmim pamajjissāmi⁹,
 amhākaṁ ayyassa¹⁰ paṭijagganaṁ mama bhāro, tumhe nirāsaṁkā
 gacchatha“¹¹ ti. Rājā nikkhamitvā gato, devī pi kha¹² Bodhi-
 sattam tatth¹³ eva sakkaccaṁ opatthahi¹⁴. Bodhisatto paṇa raṭṭhō
 gatakalē nibaddhavelāya¹⁵ āvāntvā attano rocitāya¹⁶ velāya rā-
 10 janivesanaṁ gantvā bhattakiccaṁ karoti¹⁷. Ath¹⁸ ekadivasaṁ Bo-
 dhisatte¹⁹ aticirāyante devī sabbam khādaniyakhojanīyaṁ²⁰
 paṭiyādetvā nahātvā²¹ alamkāritvā²² nīcamaṇḍakam²³ paṇḍāpatvā
 Bodhisattassa āgamanam olōkayamānā maṭṭasaṭṭakam²⁴ sīthilaṁ
 karvā nivāsetvā²⁵ nipaṭṭi. Bodhisatto pi velam sallakkhetvā
 15 bhikkhūbhājanam ādāya ākāseṇa gantvā mahāvātapaṇadvārāṁ
 pāpuni²⁶. Tassa vakkhaṇaddam sutvā sahasā utthahamānāya
 deviyā pītakamaṭṭasaṭṭako bhassittha²⁷. Bodhisatto viśabhiḥḡā-
 ramanaṁ²⁸ indriyāni bhinditvā subhavasena olokesi. Ath²⁹
 assa jhānabalena saṁnisinnu pi kilesaṁ karuṇḍake pakkhittasāvisā-
 20 viya phanaṁ karvā utthohi, khīrarukkhassa vāsīyā ākoṭṭakālo³⁰
 viya ahoṣi, kilesappādanena³¹ sah³² eva jhānāni parihā-
 yimeṇ, indriyāni aparisaḍḍhāni³³ ahesuṁ, sayam pakkha-
 cchinnaḥḡakā³⁴ viya ahoṣi. So pubbe viya nisīditvā³⁵ bhātta-
 kiccaṁ hi³⁶ kātuṁ nāsakkhi³⁷, nisīdāpiyamāno³⁸ pi na nisīdi.
 25 Ath³⁹ assa devī sabbam khādaniyaṁ⁴⁰ khojanīyaṁ⁴¹ bhikkhū-

¹ R¹ kuppito. ² C² obhīyeyam. C³ obhīyitvā. B⁴ B⁵ obhīyitvā. ⁵ B⁶ B⁷ oha-
 ranam-. ⁶ C⁸ para-. B⁹ pappajjessam. B¹⁰ pamajjeyam. ⁷ B¹¹ ayya. B¹² ayya-
 kassa. ⁸ B¹³ omīte āhe. ⁹ B¹⁴ opatthasi. B¹⁵ opatthāhi. ¹⁰ B¹⁶ nikkhamam-. B¹⁷
 nikkhamā. ¹¹ B¹⁸ rocitāya. ¹² B¹⁹ asāsi. ¹³ C²⁰ C²¹ B²² -satto. ¹⁴ C²³ B²⁴ -sīyayho-
 janīyaṁ. C²⁵ -niyayhojanīyaṁ vati te -niyayhojanīyaṁ. B²⁶ -niyayhojanīyaṁ. ¹⁷
 B²⁷ B²⁸ nahāva. ¹⁸ C²⁹ omīte nahātvā alamkāritvā. ¹⁹ B³⁰ omīte hīca. ²⁰ B³¹ B³² ma-
 tha-. ²¹ C³³ B³⁴ B³⁵ omīte nivāsetvā. ²² B³⁶ B³⁷ samjāpuni. ²³ B³⁸ deviyā suttā
 matthassāsiṁko bhāso, B³⁹ deviyā dāhittamaghaṇḡakako. ²⁴ B⁴⁰ B⁴¹ add dīva. ²⁵
 C⁴² ākoṭṭakalo. B⁴³ ākoṭṭakalo. ²⁶ C⁴⁴ C⁴⁵ add neta. ²⁷ B⁴⁶ B⁴⁷ spartipunnāsi. ²⁸
 B⁴⁸ paccachheda-. B⁴⁹ pakkhaṇḡachanda-. ²⁹ B⁵⁰ anīal-. ³⁰ B⁵¹ B⁵² omīte hi. ³¹ B⁵³ na
 sakkhi. ³² B⁵⁴ nisīdi ti nīcamaṇḡo. B⁵⁵ nisīdi ti paccamāno. ³³ so all four MSS.

bhāṇane¹ yeva² pakkhipi, yathā ca pubbe bhāṭṭakīceṣaṁ katvā³
 eṭṭhapaṇḍarone⁴ nikkhamitvā ākāse⁵ eva⁶ gacchati evaṁ⁷ tam
 divasaṁ⁸ gantum nāsaṁkhi, bhāṭṭaṁ pana⁹ gahetvā mahānise-
 siyā¹⁰ otaritvā uyyānaṁ agamāsi. Devī pi¹¹ tassa attani pati-
 baddhasīttatam¹² aññāsi. So uyyānaṁ gantvā bhāṭṭaṁ abhū-
 jtvā va baṭṭhāmaṇeṣu nikkhipitvā „deviyā evarūpā hatthasobhā
 pādasaṁbhā evarūpaṁ kuṭṭipariyosānaṁ evarūpaṁ ūrulakkhaṇaṁ“
 ti ādini vippalapaṇto sattāhaṁ nipaṇṇi. Bhāṭṭaṁ pātukaṁ¹³
 ahaṁsi aññasaṁkhihāparikīṇaṁ¹⁴. Atha rājā paccantaṁ rūpa-
 sametvā paccāgato. Ālambkatapaṭiyattaṁ nagaraṁ padakkhipam
 katvā rājanivesanaṁ āgantvā¹⁵ va „Bodhisattaṁ paṇḍasānā¹⁶
 uyyānaṁ gantvā ukkalāpaṁ“¹⁷ aṣṣamaṇapadaṁ diṣvā „pakkanto
 bhavissatīti“¹⁸ paṇḍasāḷḷāya dvāreṇa vivaritvā antopaviṭṭho. Tam¹⁹
 nipaṇṇakam diṣvā „kenaci aphaṇkena bhavitabbaṁ“²⁰ ti pāti-
 bhāṭṭaṁ chaḍḍāpetvā²¹ paṇḍasālaṁ paṭijaggitvā²² „bhante kin
 te aphaṇukaṁ“²³ ti pucchī. „Viddho smi mahārāja“²⁴ ti. Rāja
 „mama paccamittahi mayi okāsaṁ alabbhantehi piyaṭṭhānaṁ nesa
 doḍḍalaṁ kariṣāmaṁ“²⁵ ti āgantvā esa viddho bhavissatī maṇḍe²⁶
 ti sarīraṁ parivattetvā viddhaṭṭhānaṁ elokento vedhaṁ²⁷ adivaṁ
 „kattha viddho si bhante“²⁸ ti pucchī. Bodhisatto „nāhaṁ ma-
 hārāja aññeṇa viddho, ahaṁ pana aññaṁ va attānaṁ hadaye
 vijjhāmi“²⁹ ti vatvā utthāya āsane³⁰ nisiddhivā³¹ imā gāthā avoca:

1. Saṅkappaṇāḍḍhotena³² vitakkaniṣṭhena ca
 nālamkatena³³ bhaddena³⁴ na usukāraḍḍakena³⁵ va 1.
2. Na kannāyatamuttena³⁶ nāpi³⁷ morāpasevinaṁ³⁸
 ten³⁹ amhi hadaye viddho saḍḍaṅgaparidāhiṇaṁ⁴⁰. 2.

¹ B' omite bhāṇā. ² B' -paṇḍara, B² -paṇḍatena. ³ B' ākāse yeva. ⁴ C² eva.
⁵ B' ti divasa. ⁶ B' B² bhāṭṭabāḷḷanaṁ. ⁷ C² C³ -niyā, B² mahāniseṣṇiyyā. ⁸ B²
 B³ pana. ⁹ C² -cittatānaṁ, C³ -cittatānaṁ corā to -cittatānaṁ, B² B³ paribaddhasīttatam.
¹⁰ B² -paṇṇikam. ¹¹ C² C³ -paripannā, B² -khiparīṭṭhā. ¹² B² B³ aṇḍatāra.
¹³ C² ukkalāpaṁ, B² B³ ukkalāpaṁ. ¹⁴ A² tam. ¹⁵ C² B² -gahetvā. ¹⁶ B² paṭijaggā-
 petvā. ¹⁷ B² B³ viddhaṭṭhānaṁ. ¹⁸ B² B³ omite ahaṁsi. ¹⁹ B² nisiddhāpetvā. ²⁰ B²
 -rāḍḍasānaṁ. ²¹ C² C³ nālamkatā, B² nālamkatā. ²² B² B³ bhaddena. ²³ C²
 yurukā. ²⁴ B² nālamkatā. ²⁵ C² yurukā. ²⁶ corā to na yurukā. ²⁷ B² nālamkatāyama-
 mittaṁ. ²⁸ C² omite na, C³ B² na pi. ²⁹ B² -paridāhiṇaṁ.

a. Avedhañ¹ ca na passaṃi yato ruhiram assave²,

yāva ayoniocittani, sayam me³ dukkham ābhatan ti. B.

- Tattā saṅkapparāgaḍḍhotenā⁴ 'd kāmavitakkasampaputtarāgaḍḍhotenā⁵, vitakkamūlittena⁶ cā 'd tva' eva rūpaḍḍhena vitakkamūlittena⁷ niddana⁸ nālaṅkatena⁹ bhaddena¹⁰ 'd n' eva alaṅkatena bhaddena¹¹, alaṅkatena¹² bhaddena¹³ 'd attha, na usukāraḍḍhena¹⁴ cā¹⁵ 'd usukāraḍḍhi pi akāraṇa, na kaṇḍāyasaṁmuttenā¹⁶ 'd yāva¹⁷ dakkhiṇakammaputtika¹⁸ Takkaddhi¹⁹ amuttakara, nāpi²⁰ morupasavina²¹ 'd morapattarājjhapattādhī²² akatṭhapaṇṇasena, tenamhi hadaya viddho 'd tena kilesakaṇḍanāham²³ hadaya viddho, saḅbaṅkapaṇḍiṇi²⁴ 'd saḅbaṇ²⁵ āgamaṇi paṇḍakasaṁmatthena, mahārāja²⁶ tena kilesakaṇḍena hadaya²⁷ viddhakkāro peṭṭhāya mama aggipattitāni²⁸ 'd 'd²⁹ saḅbaṇi sūgāni dayhantiṇi dasseti, avedhañ³⁰ ca na passaṃi ti viddhaṅkheṇa tana³¹ cā³² na passaṃi³³, yato ruhiramaṁsare³⁴ 'd ti yato me avedhato³⁵ lobham paṇḍasare³⁶ tob na passaṃi ti attha, yāva ayoniocittani 'd attha yāva 'd dhammaṇi upāto, atitaya dhammā saraṇaṇḍocittāni vajjānti n attha, sayam me³⁷ dukkhamābhatan ti attha³⁸ ca mayā anāhe dukkham. Tattā n.

- Evam Bodhisatto imāhi tiki gāthāhi raṇṇo dhammaṇi de-
 aetvā rūjānaṇi pannaśāto bahikavā kāsapaṇḍikammaṇi katvā
 26 natthi³⁹ jhānaṇi uppādetvā pannaśālaya nikkhamitvā ākāse
 ubbinno rūjānaṇi ovaditvā⁴⁰ „mahārāja ahaṇi Himavantaṇi eva
 gamissāmi⁴¹“ vatvā „na sakkā bhaṇte gantaṇ“ ti vaccaṁāno
 pi „mahārāja mayā idha vasaṇṇena evarāpo vippakāro patte⁴²,
 idāni na sakkā idha vasiṭṭu⁴³“ ti raṇṇo⁴⁴ „yācanta⁴⁵“ eva ākāse
 28 uppattitvā Himavantaṇi gantvā⁴⁶ yāvattāyukam thatvā Brahma-
 lok-ōpago abhūti.

¹ B. avedhañ. C* C. B. avedhañ. ² B. ruhiram pāṇṇa. ³ C. sayama corr. to sayameva, B. sayame. ⁴ B. rūgamaḍḍhena. ⁵ B. B. -nta-. ⁶ B. pāṇṇa, W. -pāṇḍana. ⁷ C* C. nālaṅkata, B. nevalleṅkata. ⁸ B. B. bhaddena. ⁹ B. bhaddena. ¹⁰ B. alaṅkatena, C. alaṅkatena corr. to alaṇḍa-, B. alaṅkatena. ¹¹ B. vāṇṇa, B. vāṇḍhena. ¹² B. na usukāraḍḍhena, B. usukāraḍḍhena and omits na. ¹³ C. C. omittā. ¹⁴ B. B. kaṇḍāyasaṁmuttenā. ¹⁵ B. ya. ¹⁶ B. takkhaṇḍakammaputtika. ¹⁷ B. itamitvā. ¹⁸ C. C. na pi. ¹⁹ B. morapasaṁmutti. ²⁰ C. B. -dhi. ²¹ B. -kappa, B. -kappaṇḍhāni. ²² C. B. -dhi. ²³ C. B. -dhi. ²⁴ B. -dhi. ²⁵ B. -dhi. ²⁶ B. -dhi. ²⁷ B. -dhi. ²⁸ B. -dhi. ²⁹ B. -dhi. ³⁰ B. -dhi. ³¹ B. -dhi. ³² B. -dhi. ³³ B. -dhi. ³⁴ B. -dhi. ³⁵ B. -dhi. ³⁶ B. -dhi. ³⁷ B. -dhi. ³⁸ B. -dhi. ³⁹ B. -dhi. ⁴⁰ B. -dhi. ⁴¹ B. -dhi. ⁴² B. -dhi. ⁴³ B. -dhi. ⁴⁴ B. -dhi. ⁴⁵ B. -dhi. ⁴⁶ B. -dhi.

Saṭṭhā imam deṇṇamā¹ āharitvā succānā² pakāsetvā³ jātakaṃ su-
modhānaṃ; (Saccapariyosāno nikkagghitabhikkhu arahatto paṭiṭṭhāno⁴,
keci sotāpunnā keci sakadāgāminā keci anāgāminā⁵ ahesuṃ) „Tadā
rājā Anando ahesi, tāyaṃ paṇa ahaṃ evā⁶“ ti. Saṃkappa-
jātakaṃ⁷.

2. Tilamuttihiyātakā.

Ajjāpi metuo mānasā⁸. Idam Saṭṭhā Jeyavāso cūha-
rante ānātarāṃ kodhanāṃ⁹ ārabhā kathesi. Ānātaro kira bhik-
khu kodhāno ahoṃ upāyāssabhaṇḍo, appam pi vutte samāno kuppi
abbhājjī, kapaṇo ca doṣaṇo ca appaccayaṇo ca pāṭvakkā¹⁰. Dhamma-
sabbāyaṃ bhikkhū¹¹ katham amuttthāpesuṃ; āvuso asuko nāma bhik-
khu kodhāno upāyāssabhaṇḍo uddhāno pakkhittaloṇaṃ viya tujatajā-
yanto¹² vicarati; evārupe nikkodhāno¹³ āsāno pubbaḍḍitvā¹⁴ kopamattā¹⁵
pi uggaḍḍitūṃ na sakkoṭṭi¹⁶. Saṭṭhā taṃ¹⁷ sutva ekam bhikkhūṃ
pucchtvā taṃ bhikkhūṃ pakkhāḍḍetvā „vaccāṃ kira evaṃ bhikkhu¹⁸
kodhāno“ ti pucchitvā „vaccāṃ idhaṃte“ ti vutte „am bhikkhave idāṃ¹⁹
eva pubbe p²⁰ āyā²¹ kodhāno va²² ahesi²³“ vātvā atītam āharī.

Atto Hārānasiyaṃ Brahmadaṭṭe rājāṃ kārente tassa
putto Brahmadaṭṭakumārō nāma ahoṃ. Porāṇakarājāno²⁴ ca
attāno putte „evam“ ete nihatamānadappā²⁵ sītoṇhakkhamā²⁶
lokacārītānāṃ ca bhavissanti²⁷ attāno nagare disāpāmoḍḍhe
ācariye vijjāmaṇo pi sippuggahanatthāya dūre tiro raṭṭham²⁸
pesenti. Tasmā so pi rājā soḷasaavassapadesikāṃ²⁹ puttāṃ
pakkositvā³⁰ ekatalikaupāhanā³¹ ca paṃpacchattaṇṇaṃ ca kahāpa-
nasubhaṣṣaṇṇaṃ ca dātvā „tāta Takkaṣiṇaṃ gantvā sippam og-³²

¹ C B² dhammaḍḍe. ² B² paṭiṭṭhāhi. ³ B² B⁴ add keṭṭharahantā. ⁴ B² B⁴ add
paṭṭhamā. ⁵ B² āharitvā, B⁴ parasiṭṭi. ⁶ B² B⁴ add bhikkhūṃ. ⁷ C² appa-
cchayaṇaḍḍitvā - - - - - cāri. to appaccayaṇa - - - C² appaṭṭha pāṭvikkāhi cūti; to appa-
cchayaṇa pāṭvikkāhi, B² appaṭṭha appaccayaṇaṃ ahaṃ. B⁴ appaccayaṇaṃ pāṭvikkāhi.
⁸ B² B⁴ sītoṇhādāyāṃ bhikkhū dhammasabbhāyaṃ. ⁹ B² kīṭṭayanto, B⁴ pakāṭṭhi-
bhāṭṭayanto. ¹⁰ B² evārupena kodhāno, B⁴ evārupe nikkodhā. ¹¹ B² B⁴ paṇḍāṭṭho
vāṇḍo. ¹² B² kodhamattāṃ, B⁴ kodhamattā. ¹³ B² B⁴ issāṇi kathāṃ. ¹⁴ B²
pi āyā. ¹⁵ C² ti crossed out, B² B⁴ yava. ¹⁶ B² B⁴ omiṭṭi ahesi. ¹⁷ C² pū-
cchāsi. ¹⁸ C² C⁴ evam, B² evāṇḍo. ¹⁹ B² nihatamānadappā, B⁴ nihatamā-
nāmo. ²⁰ B² lokacārītāṃ ca jāṇessanti. ²¹ B² tiro raṭṭhe, B⁴ tiro caṭṭhe. ²²
B² -vassadhesikāṃ, B⁴ -vassadhesikāṃ. ²³ B² B⁴ pakkhāḍḍitvā. ²⁴ B² ekapamā-
ṇam upāṭṭhaṇṇaṃ, B⁴ ekapamāṇam upāṭṭhaṇṇaṃ.

ganhā¹ "ti pesesi. So „sūdhā“² ti mātāpitaro vanditvā nik-
 khamitvā anupubbena Takkasīlari patrā³ ācariyassa geham
 pucchitvā ācariya⁴ mānavakānam sippam vācetvā atthāya gha-
 radvāre caṇḍikamante⁵ geham gantvā yasmim (hāno) iḥito ācā-
 5 riyam addasa tatth⁶ eva upāhanā muñcētvā⁷ chattam⁸ apanā-
 metvā⁹ ācariyam vanditvā atthāsi. So tassa kilantabbhāvaṃ
 ūtvā āgantukasaṃgamaṃ kāresi. Kumāro bhuttabhogaṃ tho-
 kam viśaṃsitvā ācariyam upasaṃkamma¹⁰ vanditvā atthāsi „kuto
 āgato si tātā“¹¹ ti ca¹² vutto¹³ „Bārāṇasīto“¹⁴ ti¹⁵ „kassa putto
 10 sīti“¹⁶ „Bārāṇasīraṇḍo“¹⁷ ti¹⁸ „ken“¹⁹ atthena āgato²⁰ sīti²¹ „sipp-
 pam uggaṇhanatthāya“²² ti „kīṇo“²³ ācariyabhāgo ābhato udāhu
 dhammautevāsiko²⁴ hotukāmo sīti²⁵ so „ācariyabhāgo me ābhato“
 ti vatvā ācariyassa²⁶ pādamañje²⁷ sahasasatthavikam (thapetvā
 vandi²⁸). Dhammautevāsikā divā ācariyassa kammaṃ katvā
 15 ratthiṃ sippam²⁹ uggaṇhanti, ācariyabhāgadāyaka³⁰ reha jettā-
 puttā³¹ siya hutvā sippam eva uggaṇhanti, tasmā³² so pi ācariyo
 saḷḷahukena nakkhattena³³ kumārassa sippam patthapesi. Ku-
 māro³⁴ sippam uggaṇhanto ekadivasaṃ ācariyena saddhiṃ na-
 hāyitum agamāsi. Ath³⁵ ekā mahallikā³⁶ tīle sete³⁷ katvā³⁸
 20 pattharitvā³⁹ rakkhamaṇā nisīdi. Kumāro setatīle divā khā-
 dītukāmo hutvā ekam tīlamatthiṃ gahetvā khādi. Mahallikā
 „taṇhāluko nu kho“⁴⁰ eso⁴¹ ti kiñci avatvā tughi⁴² ahoṃsi. So
 punadivase pi tāya velāya tath⁴³ eva⁴⁴ ukāsi. Sāpi uam nu
 kiñci āha. Itaro tatiyadivase pi tath⁴⁵ eva ukāsi. Tadā ma-
 25 hallikā⁴⁶ „disāpamokkhaacariyo“⁴⁷ attano antevāsikehi mañe vīlū-
 pāpeti⁴⁸ bāhā paṇḍayha kaṇḍi⁴⁹. Ācariyo nīvatthitvā „kīṇi

¹ B¹ B² uggaṇhāhi. ² B¹ gantvā. ³ B¹ B² ācariyo. C¹ -yo sere. te -yo. ⁴ B¹
 B² -to. B³ adda iḥito tam. ⁵ B¹ B² muñcētvā. ⁶ B¹ chattaṇḍa. ⁷ B¹ B² apa-
 nestrā. ⁸ B¹ B² upasaṃkammā. ⁹ B¹ B² amit ca. ¹⁰ B¹ B² vutto. C¹ vutto sere
 to vutto. ¹¹ B¹ B² add āha. ¹² C¹ -āraṇḍo. B² adda putto. ¹³ C¹ C² sūdhā.
¹⁴ B¹ B² kenatthasāgā. ¹⁵ B¹ B² kammaṃ. ¹⁶ B¹ ācariya. ¹⁷ B¹ vanditvā.
¹⁸ C¹ C² amit sippam. ¹⁹ B¹ B² saḷḷahukhattena. ²⁰ B¹ B² add pi. ²¹ B¹
 B² add tīhi. ²² B¹ dīṇam setam. B² tīle nattho. ²³ B¹ adda vedhetvā. ²⁴ B¹
 paḍaṇḍā, B² parāṇḍā. ²⁵ C¹ omiṇo nu kho. B² taṇhāṇḍāko. ²⁶ B¹ B² -hi.
²⁷ B¹ bāhā. ²⁸ B¹ B² add diva āha. ²⁹ B¹ B² -kko ācariyo. ³⁰ B¹ viśaṃ-
 petti. B² -siti. ³¹ B¹ B² kaṇḍi. B³ adda vīḷā. B⁴ vīḷapā.

etam amma¹ 'ti pucchhi. „Sāmi, antevāsiko te maya² katānaṃ
 setatilaṇṇaṃ aji³ ekamatthim⁴ khādī hiyyo ekaṃ⁵ pare ekaṃ, nana
 evaṃ khādanto mama⁶ santakam⁷ sabbaṃ nānessatthi⁸. „Amma,
 mā rodi, mūlan te dāpessāmi⁹. „Na me sāmi mūlana¹⁰ attbo¹¹,
 yathā paṇ¹² esa kumāro puna evaṃ¹³ na karoti tatthi¹⁴ naṃ¹⁵ sik-
 khāpehīti¹⁶. Ācariyo „tena hi passa amma¹⁷ 'ti dvīhi mānavehi
 taṃ kumāraṃ dvisa¹⁸ hatthesu gāhāpetvā¹⁹ velupesikam²⁰ gahetvā
 „puna evarūpaṃ mākāsīti²¹“ ti²² ukkhattam²³ piṭṭhiyaṃ²⁴ pahari. Ku-
 māro ācariyassa²⁵ kujjhivā²⁶ rattāni²⁷ akkhini²⁸ katvā²⁹ pādapiṭṭhito
 yava³⁰ matthakā³¹ olokesi. So pi³² esa³³ kujjhivā³⁴ olokita³⁵ bhavaṃ³⁶
 aññāsi. Kumāro sippaṃ³⁷ utthāpetvā³⁸ anuyogaṃ³⁹ datvā „mārā-
 petabbho⁴⁰ esa maya⁴¹ 'ti tena⁴² katadosam⁴³ hadāye⁴⁴ thapetvā⁴⁵ gama-
 nakāle⁴⁶ ācariyaṃ⁴⁷ vanditvā⁴⁸ „ahaṃ⁴⁹ ācariya⁵⁰ Bārāmasi⁵¹yaṃ⁵² rajjam⁵³“
 patvā⁵⁴ tuṃhākam⁵⁵ santikam⁵⁶ pesassāmi, tadā⁵⁷ tuṃhe āgacche⁵⁸ y-
 athā⁵⁹ 'ti⁶⁰ sasseho⁶¹ viya⁶² patilūṇam⁶³ gahetvā⁶⁴ pakkāmi. So Bā-
 rāmasiṃ⁶⁵ gantvā⁶⁶ mātāpitaro⁶⁷ vanditvā⁶⁸ sippaṃ⁶⁹ dassesi. Raja
 „jivamānena⁷⁰ me⁷¹ putto⁷² dīttbo, jivamāno⁷³ c' aṇṇa⁷⁴“⁷⁵ rajjasiriṃ⁷⁶
 passissāmi⁷⁷“⁷⁸ puttam⁷⁹ rajje⁸⁰ patitthāpesi. So⁸¹ rajjasiriṃ⁸² anu-
 bhavamāno⁸³ ācariyena⁸⁴ katadosam⁸⁵ saritvā⁸⁶ uppama⁸⁷ nakopo⁸⁸ „mārā-
 pessāmi⁸⁹ nan⁹⁰“⁹¹ ti⁹² pakkosana⁹³ tthāya⁹⁴ ācariyassa⁹⁵ dītam⁹⁶ pāhe⁹⁷si.
 Ācariyo „taru⁹⁸ nakāle⁹⁹ na¹⁰⁰ saññāpetum¹⁰¹ na¹⁰² sakkhissāmi¹⁰³“¹⁰⁴ agan-
 tvā¹⁰⁵ tassa¹⁰⁶ raṇṇo¹⁰⁷ majjhimavāyaka¹⁰⁸le „idāni¹⁰⁹ naṃ¹¹⁰ saññāpetum¹¹¹
 sakkhissāmi¹¹²“¹¹³ gantvā¹¹⁴ rājadvāre¹¹⁵ thavā¹¹⁶ „Takkasilā¹¹⁷ acariyo¹¹⁸ āgato¹¹⁹“
 ti¹²⁰ ārocāpesi. Rājā¹²¹ tuttho¹²² brāhmaṇaṃ¹²³ pakkosāpetvā¹²⁴ tam
 attano¹²⁵ santikam¹²⁶ āgataṃ¹²⁷ dīsvā¹²⁸ va¹²⁹ kopam¹³⁰ oppādetvā¹³¹ rattāni¹³² ak-
 khini¹³³ katvā¹³⁴ amace¹³⁵ āmantetvā¹³⁶ „bho¹³⁷ ajjāpi¹³⁸“¹³⁹ me¹⁴⁰ ācariyena¹⁴¹ pa-
 haṭatthānaṃ¹⁴² rajati¹⁴³. Ācariyo¹⁴⁴ na¹⁴⁵ tathena¹⁴⁶ macam¹⁴⁷ ādāya¹⁴⁸

¹ B' B' ajjākammetthi. ² B' āvanti. ³ B' B' mūlanaṃ. ⁴ B' yathā puna esa kumāro evaṃ. ⁵ B' B' taṃ. ⁶ B' B' mā akkhehi. ⁷ C' rattiakā, B' B' kassama-
 tikkā. ⁸ B' B' appamādittham¹ patvā. ⁹ B' vandiyarāmo yada aham, B' vanda-
 māno iha yada aham. ¹⁰ B' B' Bārāmasirajjam. ¹¹ B' gaccheyyatha. ¹² B' parā.
¹³ B' B' taṃ. ¹⁴ B' B' kodho. ¹⁵ B' B' ahi sakkhena veddhi. ¹⁶ all four MSS
 agantvā. ¹⁷ B' krodho. ¹⁸ B' appā, and add jivāna me at yonāpi brahmanā
 toyaṃ nana¹ bho² gahetvā ti³ ukkhattam⁴ anutthāyāsi⁵ pi. ¹⁹ C' pahaddha-. ²⁰ pa-
 haṭatthānaṃ, B' pahatthānaṃ. ²¹ C' rajati, B' muraṭi, D' rajati. ²² B'
 āna acariyo. ²³ C' B' macca.

'marissāmiti' āgato, aji' assa jīvitam n' atthi¹ vatvā purimā
dve gāthā avoca:

1. Ajjāpi me tam manasi² yaṃ³ maṃ tvaṃ tilamutthiyā⁴
bāhāya maṃ gahetvāna laṭṭhiyā anutālayi⁵. 4.

2. Nann jīvitena ramasi yonāsi brāhmanāgato
yaṃ maṃ bāhā gahetvāna tikkhattum anutālayi⁶. 5.

Tattha yaṃ maṃ⁷ bāhāya maṃ ti dāḥa padāsu⁸ upajogavacanaṃ anu-
tilanagahapāpakkhaya⁹ yaṃ¹⁰ maṃ tvaṃ tilamutthiyā kāragā anutālayi¹¹ anutālayento¹²
ca maṃ¹³ bāhāya¹⁴ gahetvā anutālayi¹⁵ tam anutālanam¹⁶ aji'pi me manasi¹⁷,
10 yaṃ¹⁸ b' attha attho. nann jīvitena ramasi¹⁹ yonāsi tvaṃ anāso jīvitam
tikkhattum²⁰, yonāsi brāhmanāgato ti yaṃ²¹ brāhmaṇa idha maṃ sam-
dāmi āgato ti. yaṃ maṃ bāhā²² gahetvāna²³ ti yaṃ maṃ bāhā gahetvāna,
yaṃ maṃ bāhā²⁴ gahetvā ti²⁵ pi attho. tikkhattum anutālayi²⁶
tayo vāra vaṇṇatthiyā tāsi²⁷, aji dāḥa tassa phalaṃ vāṇṇatthi²⁸.

Iti paṇi maraṇena santajjento evam āha. Tam autva
ācariyo tatiyaṃ gātham āha:

3. Ariyo²⁹ sariyati kubhānam ya dāpāna nissedhuti
āssanattam na tam veram, itī naṃ paṇḍitā vidū ti. 6.

Tattha ariyo³⁰ ti sūndarābhāvanam etad, so paṇi³¹ ssa³² ariyo³³ cetub-
20 bidho hoti ācariyo dāssanantiyo jhāraṇtiyo paṇḍitantiyo ti, tattha manussā
vā hotu ācariyo vā ariyanti³⁴ ittho ācariyo³⁵ nāma, vuttam pi³⁶ etam³⁷:

Ariyam³⁸ vattam vāḍḍhaṃ ya vaddham apariyati,

vajāmi³⁹ te tam āhanti⁴⁰, gacchati⁴¹ abbe yaḍḍhakkam ti.

Upasa paṇi tīlāpātho ca pāṇḍitena dāssantiyo samānāgato dāssanantiyo
25 nāma, vuttam pi⁴² etam:

¹ C¹ B¹ manasi, B² sarasi. ² C¹ C² ya. ³ C¹ C² -mutthiyā, C³ mutthiyo corr. to -yā, B¹ -mutthiyā. ⁴ C¹ B¹ B² -tālayi, C³ -tālayi corr. to -tālayi. ⁵ C¹ B¹ -tālayi, C³ -tālayi corr. to -tālayi. ⁶ B¹ B² omits yaṃ maṃ. ⁷ B¹ omits padāsu. ⁸ C¹ -tilanagahapāpakkhaya, C² -tilanagahapāpakkhaya corr. to -tilanagahapāpakkhaya, B¹ B² -tilanagahapāpakkham yaṃ. ⁹ C¹ C² -layi corr. to -layi, B¹ -layi. ¹⁰ B¹ B² -lento, C³ -lento corr. to -lento. ¹¹ B¹ omits ca maṃ B² maṃ. ¹² C¹ C² -yam, B¹ B² -ya maṃ. ¹³ C¹ B¹ B² -layi, C³ -layi corr. to -layi. ¹⁴ B¹ -lānam, C² -lānam corr. to -lānam, B² -lānam. ¹⁵ B¹ sarasi, B² ssa mantali. ¹⁶ C¹ -ti, B¹ B² -ati. ¹⁷ C¹ bāham, C² B² bāhāya. ¹⁸ C¹ C² gahetvā. ¹⁹ C¹ C² bāham. ²⁰ C¹ omits ti. ²¹ B¹ B² -layi, C³ -layi corr. to -layi. ²² C¹ B¹ B² tāsi. ²³ B¹ vāṇṇatthi. ²⁴ B¹ sariyo. ²⁵ C¹ C² ya paṇi, B¹ ssa paṇi. B² so paṇi. ²⁶ B¹ sariyo. ²⁷ B¹ vuttam pi ca tam. ²⁸ C¹ C² ariyo. ²⁹ B¹ jāṇam.

- sallāpasi. Parivāretvā (hita amaccāpi 'ssa katham' sutvā „saccam deva idam issariyam ācariyass' eva santakan" ti āhamsa. Tasmim' khaṇe eṣā ācariyassa gūṇaṃ sallakkhetvā „sabbissariyaṃ te ācariya dammi, rajjam paṭicchā" ti āha.
3. Ācariyo „na me mahārāja rajjen" attho" ti paṭikkhiṇi. Rājā Takkaṣilaṃ pesetvā ācariyassa puttadārāṃ ānāpetvā¹ mahau-
 tatth' issariyam' datvā tam eva pur-hitam katvā pituṭṭhāne²
 thāpetvā tass' ovāde hito dānādāni puññāni katvā sagga-parā-
 yuho ahoṃsi.
40. Satiḥā imam dhammaḍḍesaṇaṃ āharitvā saccāni pakāseṃ³. Sa-
 ccapariyaṇaṃ koḍḍhaṃ bhikkhū anāgāmīphalaṃ paṭṭhahi. Imāṃ sotā-
 panaṃsakadāgāmīnaṃ āgāmīnaṃ⁴ ahesuṃ⁵. „Tadā eṣā koḍḍhaṃ bhikkhū
 ahoṃsi. ācariyo pana ahimsa eva" ti. Tilamotiṭṭhijātakaṃ⁶.

3. Manikanṭhajāṭaka.

15. Mammannapāṇaṇaṃ ti. Idam Satiḥā Alarim⁷ nūnāya Aggā-
 lavā cetiye viharanta Kuṭikārasikkhāpudam ārabbhā khatheṃ.
 Alaraka hi bhikkhū⁸ saññādikāya⁹ kaṭṭiye¹⁰ kārayamānā¹¹ yācamā-
 hūlā viññattilāhūlā viharantaṃ „purisaṃ" doṭṭha, purisaṃttakaraṃ¹²
 doṭṭhā¹³ ti ādāni vuttamā. Mammāṃ upaddutā yācamāya viññattiyā
 20. upaddutā¹⁴ bhikkhū diṇvā ubbajjimaṃ¹⁵ pi nittasimaṃ pi palāyimaṃ pi.
 Athāyasmā Mahākassapa Alarim upasaṃkhamitvā pīḍāya pavāsi¹⁶.
 Mammāṃ thomaṃ¹⁷ pi diṇvā tathā¹⁸ eva paṭijaggaṃsa¹⁹. So pucchā-
 bhataṃ pīḍapāṭapāṭikkhanta bhikkhū āmanetvā „pubb' āyadā" iteva
 Alarj²⁰ eṭṭhāpāpāṇā, idāni kammā dāṭṭhābhagāpāṇā jātā²¹ ti pucchitvā
 25. tam kāraṇaṃ sutvā Bhagavati²² Alariyam āgacchitvā Aggālave cetiye
 viharanta²³ Bhagavantaṃ upasaṃkhamitvā etam attham āroceti. Satiḥā
 etamevaṃ kāraṇa²⁴ bhikkhūnaṃ āghaṇaṃ samupātetvā²⁵ Alaraka bhikkhū

¹ B¹ B² paṭicchāpasi. ² C¹ ānāpetvā. B¹ B² āharitvā. ³ B¹ jassas. ⁴ C¹ pa-
 uṭṭhāsa. ⁵ B¹ B² paṭṭa-eva jātakaṃ samādāseṃ. ⁶ B¹ -gāmīnaṃ āgāmīnaṃ. ⁷
 C¹ C² cakkhumaṃ. ⁸ B¹ B² atā-dutṭiyaṃ. ⁹ C¹ khatṭi; B¹ alarj; C¹ Alariyaṃ. ¹⁰
 C¹ saññādikāya; B¹ samyādikāya; B² samyādikāya. ¹¹ B¹ Kuṭikāya. ¹² C¹ -na; B¹
 kāraṇamānā. ¹³ C¹ -am. ¹⁴ B¹ B² khatṭhāpāṇā. ¹⁵ B¹ B² amā upaddutā. ¹⁶
 C¹ ubbajjimaṃ. B¹ ubbajjāṇa; B² ubbajjāṇa. ¹⁷ B¹ B² pavāsiṇi. ¹⁸ B¹ B² māḍā-
 kassapaṇaṇaṃ. ¹⁹ B¹ paṭijajjāṇa. ²⁰ B¹ B² puppe nāṃ. ²¹ C¹ C² B¹ B² -ā-
 ṇā. ²² C¹ bhagavati. ²³ C¹ -tū corā to -ā. ²⁴ C¹ pakāseṃ. ²⁵ B¹ omā tam kāraṇaṃ
 - - - kāraṇa. ²⁶ C¹ pātāra corā to -pātāpāra; B¹ te bhikkhū saṃgha-samupātāpāra-

paṭipucchā „saccam kira tamhe bhikkhave sammāñāyā”¹ kuṭṭho kā-
 rathā”² ti „saccam bhante”³ ti ca”⁴ vutte te bhikkhū garahitvā „bhik-
 khave yāsañā mām”⁵ esā sattharatanaparipūṇṇanāgabhāvanā”⁶ vacanā-
 mām”⁷ eḷḷānam pi amasāpā pag eva manussānam”⁸ yesam ekam”⁹ ka
 hāṃsaṃ”¹⁰ uppādentānam pāsāpato manasam uppātanaṃkāle viya hotti”¹¹
 vavā”¹² aññam āhāri:

Aṭṭe Bārāṇasīyam Brahmadaṭṭe rajjam kārente Bo-
 dhisatto mahāvibhavo brāhmanakule nibbatti. Tassa ālā-
 citvā paridhāvītva vicarupakāle añño pi puṇṇava sutto tassa
 mātā kucchiṃsām nibbatti. Te nibho pi bhātaro veyyappattā
 mātāpūtṭimam kālakiriyaṃ samviggahadayaṃ isipabbajjam pa-
 bajitvā Gaṅgātīre paṇṇasālam māpetvā vasāmusu. Teṇa jetṭhassa
 Uddhagaṇḍāya”¹³ pamasāllā ahoṃ kanīṭhassa Adhogaṇḍāya.
 Ath”¹⁴ ekadivasaṃ”¹⁵ Mañikantho”¹⁶ mīma nāgarajā bhavaṃ”¹⁷ nik-
 khamitvā Gaṅgātīre māvavasesa”¹⁸ vicaranto kanīṭhassa nā-
 samam gantvā vanditvā”¹⁹ ekamantaṃ nisīdi. Te aññamaññāni
 sammodanakkatham katvā”²⁰ vīsāṇikā ahesam vinā vattitum nā-
 sakkhīman. Mañikantho”²¹ abhihiṃsaṃ kanīṭhatāpasaṃ”²² santī-
 keṃ āgantva kathasallāpeṇa nisīditvā gamanakāle tāpasa”²³ si-
 nehena”²⁴ uttadhāvāni vijahitvā bhogehi tāpasam parikkhipanto
 pariṣajjitvā upari muddhami mabantaṃ phaṇam dhāretvā tho-
 kam sayitvā”²⁵ sineham”²⁶ vinodetvā sariraṃ vinivethetvā tāpa-
 sam vanditvā sakabhavanam eva gacchati. Tāpaso tassa bha-
 yena kiso ahoṃ lakkho duḥkhaṇo uppapḍuppanḍukajāto dhamani-
 santharagatto. So ekadivasaṃ bhāto samīkaṃ āgamaṃsi. Atha
 nam so pucchā: „kissa tevaṃ bho kiso lakkho duḥkhaṇo uppan-
 ḍuppanḍukajāto dhamanisantharagatto”²⁷ ti. So tassa taṃ pa-
 vattim avocetvā „kīṃ jama tevaṃ bho tassa nāgasa”²⁸ āgama-

¹ Uṇṇāñāyā, B sampāñāyā, Bḷ agosyāñāyā. ² U B Bḷ caṭṭi ca. ³ B
 Bḷ -pūṇṇa-. ⁴ B add appaṇṇaṃ. ⁵ C amassānam. ⁶ C C -am, B Lā-
 khamāsa, Bḷ -panakam. ⁷ B Bḷ add tevaṃ ahoṃ tehiyānto. ⁸ B Bḷ opari-
 pakkāya. ⁹ B -kaṇḍa. ¹⁰ B C nāgabhavaṃ. ¹¹ B Bḷ nāgaravasesa. ¹² C
 caṭṭi vanditvā. ¹³ B eḷḷāmaññāni sampāñāñākaṃ gāhetvā, Bḷ ā. s -yaṃ
 k. katham. ¹⁴ C B -tāpasa. ¹⁵ B Bḷ tāpasaṃ. ¹⁶ C sineha. ¹⁷ B
 pavitvā, Bḷ matvā. ¹⁸ B Bḷ tam sineha. ¹⁹ B Bḷ nāgarajāna.

nañ' icchasi na icchasiṭṭi" putṭho „na icchamīti" āha¹, „so
 paṇa nāgarājā tava santikaṃ āgacchanto kiṃ piḷandhanam'
 piḷandhitrā' āgacchaṭṭi" vutte „maniratanan" ti āha. „Tena
 hi tvaṃ tasmān nāgarāje tava santikaṃ' āgantvā anisinnā'
 5 yeva' 'maṇiṃ me dehīti' yāca², evaṃ so' nāgo taṃ bhoḡehi
 aparikkhipitvā va gamissasi³, ponadivase assamadvāre thitvā
 āgacchantam eva nañ⁴ yāceyyāsi, tatiyadivase Gaṅgātīre udakā
 ummojjantam eva pañ⁵ yāceyyāsi, evaṃ te so⁶ santikaṃ puma
 na āgumissaṭṭi⁷. Tāpassa „kāḷhā" ti patissuṇitvā attano
 10 pappasaḷam gantvā ponadivase nāgarājānaṃ āgantvā thita-
 mantam eva „etaṃ me⁸ attano piḷandhanamaṇiṃ' dehīti" yāci.
 So⁹ anisiditvā va paḷāyi. Atha naṃ tatiyadivase assamadvāre¹⁰
 thitvā āgacchantam eva „hiyyo pi me maniratanan na adāsi,
 aḷḷa dāni laddham vaṭṭatīti" āha¹¹. Nāgo assamapadaṃ¹²
 15 aparisitvā va paḷāyi. Tatiyadivase¹³ udakato¹⁴ ummojjantam
 eva taṃ „aḷḷa me tatiyo divaso yācantaesa¹⁵, dehi dāni¹⁶ me
 etaṃ maniratanan" ti āha. Nāgarājā udake thitvā va tāpa-
 saṃ paṭikkhipanto¹⁷ dve gāthā avoca¹⁸.

1. Mam' annapānān viḷaṇaṃ¹⁹ ulāraṇi
 20 uppajjatimassa²⁰ maṇissa hetu,
 taṃ te na dassam, atiyācako si,
 na cāpi te assamaṃ āgumissam. 7.
2. Sesaṃ yathā sakkharadhotapāni
 tāsaṃ²¹ imān seḷaṃ yācamāno,
 25 taṃ te na dassam, atiyācako si,
 na cāpi te assamaṃ āgumissam ti²². 8.

¹ B' amantān. ² B' B' eadā. ³ C' C' pi-. ⁴ B' -sa. ⁵ B' nistima. ⁶ B' adda pūrito āgacchanta. ⁷ B' yāci. ⁸ B' B' so evaṃ. ⁹ C' C' -asaṭṭi. ¹⁰ B' thitvā āgacchanta āgantvā aparissantikamessamān, B' thitvā aparissantikamessamān. ¹¹ C' taṃ. ¹² B' B' evaṃ so te. ¹³ C' C' -santa. ¹⁴ B' pi. ¹⁵ C' C' pi-, B' piḷandhanamant me. ¹⁶ C' C' omīti so. ¹⁷ B' B' assamapadadvāre. ¹⁸ B' hiyo me maṇi tena nāḷānāsi aḷḷapi dehīti āha, B' nāḷāsi aḷḷapi dehīti āha. ¹⁹ B' B' assamaṃ. ²⁰ B' adda paṇa. ²¹ B' udake thitvā. ²² B' nante yācantaesa. ²³ B' B' kāḷhā. ²⁴ C' pari-. C' pari- corr. to pati-. B' paṭikkhipenta. ²⁵ B' B' āha. ²⁶ C' -jam corr. to -lam, B' -jam. ²⁷ C' -tissaṃ? B' -ti sasa, B' -ti maseva. ²⁸ C' C' -santa, and omīti ti.

Tattha mamaññapānaṃ u mama yāgghatāṇḍāḍḍhāḍḍojanamaññattāpā-
 makabbhadeṇi ca dūbbapānaṃ, vipulāṃ u kāmā¹, uñāraṃ u soṭṭhāṇi paṇṇāṇi,
 taṃ te u taṃ manāsi tūyhaṃ, atiyācako sīti kālā² ca paṇḍita³ ca atthi-
 mātva aṭṭa tūti dīvaṇi mayhaṃ piyaṃ manāpam manāratanaṃ yācamāṇo⁴ atthi-
 kamma yācako u, na cāpi te u taṃ⁵ kēvalāṇi na⁶ dassaṇi, assaṇṇam pi te
 ma āgamaṇaṃ⁷, evaṃ yathā u paṭṭā nāma yuvā taruṇamanussa⁸, saḍḍhara-
 dhotapānāṇi saḍḍhārīya dhotapīṇi telapāsāṇi⁹ dhotasāḍḍhāttho sīti sūto¹⁰,
 tāpāsamāni eṭṭhaṃ yācamāṇo u maṃ manāsi yācanto¹¹ evaṃ kaṭṭhaṇṭha-
 vukkhaggaṃ¹² abhakkhivā¹³ eṭṭhaṃ te cāḍḍāḍḍāḍḍi¹⁴ vadanto karmaspariḥ¹⁵ aṭṭa tūti

Evam vatvā so nāgarājā udako cūmajjītvā attano nāga- 16
 bhavanam eva gantvā na puna paccāgañchi¹. Atha so tāpaso
 tassa dassaniyassa nāgarājassa adassanena bhīyyosomattāya¹²
 kiso ahoṣi lūkho dūbbanno appanduppandukajāto dhamani-
 saṇṭhatagatto. Atha jetṭhatāpaso „kañiṭṭhassa pavattin jāni-
 sāmīti“ tassa santikam āgantvā¹³ taṃ bhīyyosomattāya paṇḍu- 17
 rogiṇi¹⁴ dīsvā „kin na kho bho tvaṃ bhīyyosomattāya paṇḍu-
 rogi“ jāto¹⁵ ti vatvā „tassa dassaniyassa nāgassādaṇṇena“¹⁶
 ti sūtvā „ayaṃ tāpaso nāgarājena“ vinā varittuṇi na sakko-
 tīti¹⁷ sallakkhetvā tatīyaṃ gātham āha:

a. Na taṃ yāce yassa piyaṃ jigīṃsa.

deṣso hoti atiyācanāya,

nāgo manāsi yācīto brāhmanena

adassanam yeva tad¹ ajjagamā ti. 3.

Tattha na taṃ yāce itam bhāṇam na yevaya, yassa piyaṃ jigīṃsa
 u yam bhāṇam tassa puggalaṃ piyaṃ u jīvaya, deṣso hoti appiyo hoti, 25
 atiyācanāya² u paṇḍitam atthamātivā varabbandam yācanto tāya atiyācanāya,
 adassanāṇi heva³ tāṭṭajjagamā u taṃ paṭṭhāya adassanāni eva gato.

Evam paṇa gam¹⁴ vatvā „ito dāni mā soṭṭi“ samassā-
 sūtvā jetṭhabhātā attano assaṇṇam eva gato. Athāparabhāḍu

¹ B. kaḍḍaggaṇḍa. ² C¹ C² yuvata. ³ C¹ B¹ B² ta. ⁴ B¹ B² mātā na. ⁵ B¹ nā-
 gamaṇaṇi. ⁶ C¹ -mā. ⁷ C¹ aho cora. te -ya, B¹ pāṇḍena. ⁸ B¹ sūti sīti aṭṭha.
⁹ B¹ B² pāṇḍiṇo. ¹⁰ B¹ kaḍḍaṇṭhaḍḍaḍḍa. ¹¹ B¹ samāyāṭṭi. ¹² B¹ B² chā-
 dāṇḍāṇi. ¹³ C¹ taruṇa - corr. to taranā. ¹⁴ C¹ paṭṭhagāṇḍi corr. to paccā-
 C¹ paccā- B¹ B² paccāgaṇḍi. ¹⁵ B¹ rajjasaḍḍhaṇṭhaṇṭhaṇṭhaṇṭha. ¹⁶ B¹ B² āgama-
 na. ¹⁷ B¹ -rogiṇi, B¹ saḍḍhārīya - - - rogiṇi. ¹⁸ B¹ B² add va. ¹⁹ C¹ nāga-
 sādāṇṭha, C¹ nāgasaḍḍhaṇṭha - corr. to -dāṇṭha, B¹ B² nāgarājassa adassanena. ²⁰
 B¹ -rājāṇi. ²¹ C¹ -nam heva. B¹ B² -nam yeva. ²² B¹ B² taṃ.

te' dve pi bhātarā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbhattatva
Brahmaloka-parāyaṇā ahesuṃ.

Sattāha evaṃ bhikkhave sattaratācapariṇaṇṇagahharāṇa¹ ra-
santāṇaṃ² āgāṇaṃ³ pi yāsaṃ⁴ amānāpā kimaṅga⁵ pana man-
sāna⁶ ti⁷ linaṃ dhammadesaṇaṃ āharitvā jātakaṃ samodhānesi:
„Tadā kaṇṭhe Anando ahesi, jetthe pana aham evā⁸“ ti. Maṇi-
kaṇṭhujātakam⁹.

4. Kuṇḍakakucchisindhavajātaka.

Bhātvā tipapuriḥhāsaṃ ti. Idmā Sattāha Jetarāṇe vi-
haranto Sāriputtaettheraṃ ārabha kathaṃ. Ekasmiṃ hi samaye
Sammāsambuddhe Sāratthiyam¹⁰ raasaṃ vasitvā cāṅkhaṃ caṇṭhā¹¹ pana
joccāga¹² manussā āgatakaṇṭhāraṃ karissāma¹³ ti Buddhi-
pamukhasaṃ caṅghasa¹⁴ dāmaṃ¹⁵ dadanti. Vihāre ekaṃ dhammagho-
sakaḥhikkhūṃ¹⁶ thapeṃ. so yo ye āgata¹⁷ yuttaka¹⁸ bhikkhū le-
chanā tesam¹⁹ tesam²⁰ bhikkhū viāretvā deti. Ath²¹ ekā duggata-
mahallikā²² ekaṃ eva paṇṇāsaṃ²³ saṇṭhā²⁴ tesam²⁵ tesam²⁶ manussāṇaṃ
bhikkhūṃ²⁷ vāretvā dimesa²⁸ usāre²⁹ dhammaghosakaṃ saṇṭhaṃ
āgata³⁰ mayham³¹ ekaṃ bhikkhū detā³² ti āha. So „mayā sabbe
bhikkhū³³ vāretvā dinnā, Sāriputtaetthero³⁴ paṃ vihāre yeva³⁵, tvaṃ
taṇa³⁶ bhikkhū³⁷ dehitā³⁸ āha. Sā „sādhū³⁹ ti tuṭṭharitvā Jetarāṇa-
dvārakaṇṭhaka⁴⁰ bhātvā therassa āgatakaṇṭhe vaṇṭitvā bhūthato pattaṃ
gabhetvā gharāṃ oṭṭā⁴¹ vāṇḍāpasi. „Ekāya⁴² kira mahallikāya dham-
manāpāti⁴³ uttama⁴⁴ ghare vāṇḍāpito⁴⁵ ti bahūlā⁴⁶ sādāhūlā⁴⁷ kulālā⁴⁸ aso-
ṇaṃ. Teṇa rājā Paṇḍita-Kasala⁴⁹ tam paratthā⁵⁰ antā⁵¹ taṇā⁵² sājakena
c' eva saṃsaṇṭharikāya ca sādāhūlā⁵³ bhattabhājanā⁵⁴ pahāpi⁵⁵. „may-
ham⁵⁶ ayyam⁵⁷ parivāṇṇā⁵⁸ linaṃ sājakaṃ nivāsetvā⁵⁹ ime kaḥāpate
vāṇḍajetvā⁶⁰ therāṃ parivāṇṭū⁶¹“ ti, yathā ca rājā evaṃ Anāthapiṇ-

¹ C¹ omits te. ² B¹ B² puna. ³ B¹ B² add sabbasaṇṭha. ⁴ B¹ adds nāṭa. ⁵ C¹ kimaṅgaṇa, B¹ kimaṅgaṇa, B² kimaṅga. ⁶ B¹ B² add sattiā. ⁷ B¹ B² add
tattiyam. ⁸ B¹ B² bhikkhūṃcaṅghasa. ⁹ B¹ B² mahāsaṇṭha. ¹⁰ B¹ -kaṃ bhik-
khūṃ, B² -pakaṃ. ¹¹ B¹ āgata. ¹² C¹ repasa yuttaka. ¹³ B¹ only one tesam,
C¹ having originally one tesam but later added another. ¹⁴ B¹ B² add tathā.
¹⁵ C¹ -saṇṭha, B² paṇṇasaṇṭha. ¹⁶ B¹ -na. ¹⁷ C¹ omits nāṭa, B² usāre. ¹⁸ B¹
B² omits bhikkhū. ¹⁹ C¹ C² B² -thā. ²⁰ B¹ B² add sattiā. ²¹ B¹ yāsaṃ. ²² B¹
bhikkhūṃ. ²³ C¹ B² -sa. ²⁴ B¹ eṭṭā. ²⁵ C¹ pahāpi, C² pahāpi. ²⁶ C¹ omits
ayyam. B² ayya, B² ayyama. ²⁷ C¹ -sa, B² vāṇḍajetvā. ²⁸ B¹ parivāṇṭā, B²
-vāṇḍā.

diko culla-Anāthapiṇḍiko¹ Viṭṭhā, en mahāpāsāḍikū paṇiṇi², nānāni³
 pana kulāni ekasatadventācārasena⁴ uttano⁵ balānurūpena kaṇḍapane
 paṇiṇiāra, eraṇi ekāḍhe⁶ eva en mahallikā uttasahassamuttam labhi.
 Thero⁷ tāya dinnayāgama⁸ eva pivitrā tāya katakhaḥṇakam eva pukka-
 bhāsam eva ca⁹ paribhūḍḍitvā anmodhanaṇ katvā mahallikam veta- 3
 patipphale patitthāpetivā vihāram eva āgamaṇi¹⁰, Ummamābhāyān
 bhikkhū therassa gupakathuṇa samuṭṭhāpesuṇi: „āvuso dhamma-senāpati
 mahallikagahapatisuṇi¹¹ duggatabhārato¹² moce¹³ patitthā ahoṇi, tāya
 dinnam āhāraṇi ājgucchanto paribhūḍḍiṇi¹⁴. Satthā āgantvā, āhāya
 an¹⁵ ittha bhikkhave etarahi kathāya sammasuṇā¹⁶ ti pucchitvā amāya 10
 nāma¹⁷ ti vutte „na bhikkhave Sāriputte idān¹⁸ eva etassa mahallikāya
 avasayo¹⁹ jūto, na ca idān²⁰ eva tāya dinnam āhāraṇi ājgucchanto
 paribhūḍḍi²¹, pubbe pi paribhūḍḍi yeva²² ti vutta sūtaṇi āharī:

Attē²³ Bārāṇasīyān Brahmaḍatte rajjān kārente
 Bodhisatto Uttarāpathe vāṇijakule²⁴ nibbatti. Uttarāpatha- 15
 jānapadā²⁵ pañcasatā assavāṇijā assa Bārāṇasīyān²⁶ ānetvā
 vikkipanti. Aññatara pi assavāṇijo pañca assaantāni²⁷ ādāya
 Bārāṇasīmaggaṇi²⁸ paṭipajji. Asarāmagge²⁹ Bārāṇasīto vi-
 dūre³⁰ eko³¹ nigamo³² atthi, tattha pubbe mahāvibhavo setthi
 ahoṇi, tassa mahantaṇi nivesanaṇ, taṇi pana kulam anukka- 20
 mena paṭikkhayaṇ gataṇi, ekā³³ mahallikā avasesa³⁴, sā tsa-
 miṇā nivesane vasati. Atha³⁵ so assavāṇijo taṇi nigamaṇi³⁶
 patvā „vetanaṇi dassāmiti³⁷ tasmim³⁸ nivesane nivesaṇi gap-
 hitvā assa ekamante thapesi. Taṇi divasaṇi ev³⁹ assa⁴⁰ ekissa
 ājāṇiyatalavāya⁴¹ gabbhavuttihānaṇ ahoṇi. So dve tayo divasaṇi 25
 vasitvā⁴² „rājānaṇi passasāmiti⁴³ assa ādāya pāyāsi. Atha
 naṇ mahallikā „gghavetanaṇi dehitī⁴⁴ vaivā „sādhū amma

¹ C= cullāṇṭika-, B= Bā cūḷānāṭha- ² C= paṇiṇi, B= Bā paṇiṇiṇam. ³ C= Bā
 adda pi. ⁴ B= Bā -dramāḥ-. ⁵ B= Bā repeat uttano. ⁶ B= Bā add pana. ⁷ B=
 Bā dinnamāya. ⁸ B= Bā omiṭi ra. ⁹ B= Bā ig-. ¹⁰ C= B= Bā -āṇi. ¹¹ B= Bā
 dākkhato, C= ābhaya. ¹² B= adda tassa. ¹³ C= bhūḍḍiṇi, B= bhūḍḍana. ¹⁴
 B= kṛpīraṇāya. ¹⁵ B= bhūḍḍi. ¹⁶ B= adda bhikkhave. ¹⁷ C= ājāṇijā-, B=
 āvāṇi-. ¹⁸ B= Bā -Jehupadāya. ¹⁹ B= Bā -pasi. ²⁰ B= Bā pucchassammasuṇi. ²¹
 C= -ti-. ²² B= adda ca, B= eva. ²³ B= utidūre. ²⁴ C= adda ra. ²⁵ B= Bā nig-
 gamagāma. ²⁶ B= Bā add ra. ²⁷ C= āraḥḥhā corr to āraḥḥhā, B= āraḥḥhā, B=
 āraḥḥhā. ²⁸ B= Bā add kha. ²⁹ B= Bā nigamagāmaṇi. ³⁰ B= tassa, B= tassa. ³¹ B=
 Bā divasa pi. ³² B= ājāṇiyāṭṭhāya, B= ājāṇiyāṭṭhā-. ³³ B= Bā add kere kalam
 gūḥḥpetā.

demitti¹ vutta „tāta vetanam me dadamāno imam pi assa-
 potakam vetanato² khaṇḍetvā dehīti“ āha. Vāṇijjo tāthā katvā
 pakkāmi. Sa tasmim assapotake puttassivehani paccupatthā-
 petvā avassāvanajjhāmakabbhattam³ vighāsati⁴ pāni⁵ datvā tam
 1 patijagga⁶. Athāparabbhāge Bodhisatto pañca assasatāni
 ādāya āgacchanto⁷ tasmim gebe nivāsam ganhi. Kuṇḍaka-
 khādakassa sindhavapotakassa thitattihānato gandham gbāyitvā
 ekaṁso pi geham pavisitum nāsakkhi. Bodhisatto⁸ mahallikam
 pucchi: „amma kacci⁹ imaṁmim gehe asso atthhi¹⁰“. „Tāta
 10 ahiṇo¹¹ asso nāma n¹² atthi, aham pama puttam katvā ekaṁ
 assapotakam patijaggāmi, so ettha atthīti“. „Kham so amma¹³
 'ti. „Caritum¹⁴ gate tāta“ 'ti. „Kāya velāya āgacchissati“
 amma¹⁵ 'ti. „Sakālassa¹⁶ eva“ āgacchissati¹⁷ tāta“ 'ti. Bodhisatto
 tassa āgamanam patimānento asse bahi thapetvā va nisīdi.
 15 Sindhavapoto¹⁸ pi caritvā sakālassa¹⁹ eva²⁰ āgami. Bodhisatto
 kuṇḍakakucchikasindhavapotakam²¹ diavā lakkhanāni samānetvā
 „ayam sindhavo anaggho²², mahallikāya mūlam datvā gahetaṁ
 vaṭṭatīti“ cintesi²³. Sindhavo²⁴ pi geham pavisitvā attano
 vasaṇatthāne yeva thito. Tasmim khaṇe te assā geham pa-
 20 visitum²⁵ sakkhimsu. Bodhisatto dvīhattham vasitvā asse san-
 tappetvā gacchanto „amma imam²⁶ assapotakam²⁷ mūlam ga-
 hetvā mayham dehīti“ āha. „Kiṁ vadesi tāta, putte nāma
 vikkhamaṇā atthīti²⁸“. „Amma tvaṁ etaṁ kiṁ khādāpetvā
 patijaggasīti“. „Odanakājjikajjhāmakabbhattam²⁹ vighāsati³⁰
 25 khādāpetvā kuṇḍakayāguṇ ca pāyevā³¹ patijaggāmi tāta“ 'ti.
 „Amma aham etaṁ labhitvā pindarasabhojanam bhojessāmi,

¹ B¹ gehavettanato, B² gehavettanetu. ² B¹ atthassa sū odanakūḍakajjhāmakabbhatta-
 tam. B² atthassa sū odanakūḍakajjhāmakapattāṇa. ³ B¹ adda sa. B² -ttham. ⁴
 B¹ B² -jagga. ⁵ B¹ B² gacchanto. ⁶ B¹ B² add tam. ⁷ B¹ B² kiṇi. ⁸ B¹ amma.
⁹ C¹ vapitum corr. to caritum, B¹ B² khādītum. ¹⁰ B¹ B² āgacchissati, C¹ āgac-
 chati. ¹¹ B¹ B² ayyahe. ¹² B¹ B² amhi āg-. ¹³ B¹ B² -potake. ¹⁴ B¹ vasaṇitvā
 kile yeva, B² pite zvasam caritvā kile yeva. ¹⁵ B¹ kuṇḍakucchi-. ¹⁶ B¹ B²
 add ti. ¹⁷ B¹ cintesi. ¹⁸ B¹ B² sindhavapotake. ¹⁹ B¹ adda sa. ²⁰ B¹ B²
 omhi imam. ²¹ B¹ B² -kassa. ²² B¹ puttam vikkhamāṇā nāma atthīti. ²³
 B¹ odanakūḍakajjhāmakabbhatta, B² odanakūḍakajjhāmakabbhattam. ²⁴ C¹ pāyevā,
 B¹ pāyevā, B² pāyevā.

(hiiaṭṭhāne celavūṭṭanam paṣāretvā attiharakapīṭṭha¹ ṭhapesā-
 miti². „Tāta evaṃ sante mame puttā sukharā anubhavatu, gaheva
 nam gacchā³“⁴ 'ti. Atha Bodhisatto taassa catunnam piddānaṃ
 maṅgaṭṭhassa ca mukhaṃ ca mūlān ekakaṃ katvā cha⁵ sahaesat-
 thāvika⁶ ṭhappetvā mahallikam ahatavattam⁷ nivāsāpetvā alam-
 kariṭvā⁸ sīndhavapotakassa purato ṭhapesi. So akkhiṇi ammi-
 tatvā mātaram oloketvā assūni pavantesi. Sāpi taṃ⁹ pīṭṭhīm
 parimaṇṇitvā „aham¹⁰ mayā putṭhaposāvanikam lakkhiṃ, tvaṃ¹¹
 gacche itā¹²“¹³ 'ti āha¹⁴. Tada so agamāsi. Bodhisatto jama-
 divasa assapotakassa pindarasabhojanam¹⁵ sajjetvā „vīmaṃsaṃ¹⁶“
 tāva nam, jānāti na kho attano balam udāḥu na jānāti¹⁷
 domyaṃ kuṇḍakayagum ākirāpetvā dāpeṃ. So „pāhaṃ imam¹⁸
 bhojanam bhūṇṇissamāsi¹⁹ itam²⁰“ yagum pātum²¹ na ievā²².
 Bodhisatto tam²³ vīmaṃsanavasena paṭṭhamam gātham āha:

1. Bhutvā tiṅgaparighāsam, bhutvā ācāmakuṇḍakam
 etam te bhojanam āsi, kamma dāmi na bhūṇṇasīti. 10.

Tassa bhūṇṇa tiṅgaparighāsam ti tvaṃ pabbhe mahallikāya āmāsa
 teṇa teṇa²⁴ khattiṇasamānā tiṅgaparighāsamānānaṃ dāṭṭhaṃ tam bhūṇṇitvā²⁵
 vaḍḍhito, bhutvā ācāmakuṇḍakam ti aha ācāma vuttam²⁶ dāṇiṇasamānā²⁷
 kuṇḍakam²⁸, kuṇḍakam etā etā na bhūṇṇitvā vaḍḍhito ahi dīpeti, etā te ā-
 cāma tvaṃ pabbhe bhojanam aha, kamma dāmi na bhūṇṇasīti māpā-
 si itā²⁹ dīnam tam vapp³⁰ kamma dāmi na bhūṇṇasīti.

Tam sutva sīndhavapotaka itarā dve gāthā avoca:

2. Yathā paṇaḥ na jānāti jāṭiyā timayena vā
 pabbat³¹ aha³² mahābrahmacari ācāmakuṇḍakam. 11.
 3. Tvaṃ vā kho maḥ pajānāsi³³ yādi³⁴ āyāsi heyyattamo,
 jānanto jānam agamāsi na te bhakkhāmi kuṇḍakam ti. 12.

¹ B' attarava, B' ammi pi. ² B' pabbhe na bhūṇṇasīti, B' bhūṇṇasīti, B' bhūṇṇasīti, B' bhūṇṇasīti. B' pabbhe bhūṇṇasīti, B' pabbhe bhūṇṇasīti, B' pabbhe bhūṇṇasīti.

³ C' m. ⁴ C' -kan, B' -kā. ⁵ C' -kā. ⁶ C' -kā. ⁷ C' -kā. ⁸ C' -kā. ⁹ C' -kā. ¹⁰ C' -kā. ¹¹ C' -kā. ¹² C' -kā. ¹³ C' -kā. ¹⁴ C' -kā. ¹⁵ C' -kā. ¹⁶ C' -kā. ¹⁷ C' -kā. ¹⁸ C' -kā. ¹⁹ C' -kā. ²⁰ C' -kā. ²¹ C' -kā. ²² C' -kā. ²³ C' -kā. ²⁴ C' -kā. ²⁵ C' -kā. ²⁶ C' -kā. ²⁷ C' -kā. ²⁸ C' -kā. ²⁹ C' -kā. ³⁰ C' -kā. ³¹ C' -kā. ³² C' -kā. ³³ C' -kā. ³⁴ C' -kā.

Tattha parihā ti paṇṇāsaṁ jhānaṁ, pāṇaṁ ti cattamaṁ jātityā sūnyasyena
 vā ti jātisampāpuno vā asaṁso¹ vā lobhayaṁto vā so vā ti evaṁ na jāhanti,
 mahābhāraṁ ti gurukāḥpanaṁ āgamaṁ² sbe, yadāśāyaṁ ti yāṁāyaṁ
 āttānaṁ sandhāya vadati, jānento jānamāgāmma³ ti khaṁ āttānaṁ⁴ belam
 5⁵ jānento jānam eva⁶ tathā āgāmma pāṇaṁ tava suttakam⁷ āpucchamāsi na
 bhūṣṭiāssāsi, na hi tvaṁ āpucchasi bhūṣṭiāssāsi⁸ tvaṁ ekaṁ suttakam⁹ dāsi
 maṁ ganhāsi.

Tam sutvā Bodhisatto „tava¹⁰ vimahāsanatthāya tam¹¹ mayā
 kataṁ, mā kujjhā¹² ti¹³ tam sūbhojanam bhojettvā udāya rājaṇ-
 10 ganam¹⁴ gantvā¹⁵ ekaṁmiṁ passe paṇca assasatāni thapettvā¹⁶ eka-
 miṁ passe cittasāpīṇi¹⁷ parikkhipitvā hetthā attharakam¹⁸ san-
 tharitvā¹⁹ upari celavittānam²⁰ bandhittvā sindhavapotakam²¹
 thapeṁ Rājā āgantvā asse olokeno „ayam asse²² kasimā
 visum thapito²³ ti pucchitvā „mahārāja ayam sindhavo ime asse
 15 visum akato mocessatiti²⁴ „sobhago²⁵ bho sindhavo²⁶ ti pucchā.
 Bodhisatto „āma mahārājā²⁷ ti vatvā „tena hi²⁸ saṁ²⁹ javam
 passāmīti³⁰ vatte tam assaṁ kappettvā abhiruhitvā³¹ „passa³²
 mahārājā³³ ti manusee assārūpetvā³⁴ rājāṅgare assaṁ vāhesi³⁵,
 Sabbhaṁ rājāṅganam nirantaram assapantīhi³⁶ parikkhittam iva³⁷
 20 ahoṁ³⁸. Puna Bodhisatto „passa mahārāja sindhavapotakassa³⁹
 vegaṁ⁴⁰ ti viṣṣajjesi, ekapuriso pi nam na addasa⁴¹. Puna
 rattapattam⁴² udaraṁ parikkhipitvā viṣṣajjesi, rattapattam⁴³ eva
 passāmiṁsu. Atha nam antonagare ekiesā uyyānapokkharaniyā
 udakapiṭṭhe viṣṣajjesi, tatth⁴⁴ assa⁴⁵ udakapiṭṭhe dhāvato kha-
 25 raggāni⁴⁶ pi na temiṁsu. Puna varam⁴⁷ paduminiṇṇānam⁴⁸

¹ C² nā, C³ nā corr. to na. ² B¹ gurukam sūbhojanam āgamaṁ, B² gurukam sūbhojanam āgamaṁ. ³ C⁴ B¹ jānento eva. ⁴ B² suttakam, B³ suttakam. ⁵ B¹ tathā. ⁶ C² ta, C³ ta corr. to na, B⁴ nā tathā. ⁷ B¹ matukucchitvā, B² matukucchitvā. ⁸ B¹ nā tathā. ⁹ B² nā tathā. ¹⁰ B¹ nā tathā. ¹¹ B² nā tathā. ¹² C³ nā tathā. ¹³ C⁴ nā tathā. ¹⁴ C⁵ nā tathā. ¹⁵ C⁶ nā tathā. ¹⁶ C⁷ nā tathā. ¹⁷ C⁸ nā tathā. ¹⁸ C⁹ nā tathā. ¹⁹ C¹⁰ nā tathā. ²⁰ C¹¹ nā tathā. ²¹ C¹² nā tathā. ²² C¹³ nā tathā. ²³ C¹⁴ nā tathā. ²⁴ C¹⁵ nā tathā. ²⁵ C¹⁶ nā tathā. ²⁶ C¹⁷ nā tathā. ²⁷ C¹⁸ nā tathā. ²⁸ C¹⁹ nā tathā. ²⁹ C²⁰ nā tathā. ³⁰ C²¹ nā tathā. ³¹ C²² nā tathā. ³² C²³ nā tathā. ³³ C²⁴ nā tathā. ³⁴ C²⁵ nā tathā. ³⁵ C²⁶ nā tathā. ³⁶ C²⁷ nā tathā. ³⁷ C²⁸ nā tathā. ³⁸ C²⁹ nā tathā. ³⁹ C³⁰ nā tathā. ⁴⁰ C³¹ nā tathā. ⁴¹ C³² nā tathā. ⁴² C³³ nā tathā. ⁴³ C³⁴ nā tathā. ⁴⁴ C³⁵ nā tathā. ⁴⁵ C³⁶ nā tathā. ⁴⁶ C³⁷ nā tathā. ⁴⁷ C³⁸ nā tathā. ⁴⁸ C³⁹ nā tathā.

upari dhāvanto ekapaṇṇam pi na udako ośāpesi. Evaṃ assa
 jvasampadaṃ dassetvā oruḥa pānib' paharitvā hatthatalam
 upanāmesi, asso upagantrā' cattāro pāde ekato katvā hattha-
 tale aṭṭhāsi. Atha Mahāsatto rājanam āha: „mahārāja imassa'
 nesapotakassa' sabbākārena vege dassiyamāne samuddapari-
 yanto' na-ppabodhi". Rājā tussitvā' Mahāsattassa upadḍha-
 rajjam udāsi, sindhavapotam' pi abhisiṅṇitvā maṅgalassanā'
 akāsi, so raṇṇo piyo ahoṣi manāpo, sakkāro pi 'ssa mahā
 ahoṣi, tassa pi' vasasitthānaṃ raṇṇo alamkatapattiyatto vāsa-
 gharagabbho siya ahoṣi, catujātigandhoḥi bhūmilepanam'
 akāsen, gandhadāmanūladāmaṇi'' ośrayimāsu, upari savanna-
 tārakakhacitāṃ celavitānaṃ ahoṣi, samantā' cittasāpi' pa-
 rikkhittā va ahoṣi, niccaṃ gandhatelapadipo'' jhāyi'', ocedra-
 passāvattthāne pi 'ssa savannakataḥaṃ'' thapayimāsu, niccam
 rājārāhabhojanam'' eva bhūṇji. Tassa pana āgatakūlato patthāya
 raṇṇo sakala-Jambudīpe rajjam hatthagatam eva ahoṣi. Rājā
 Rodhikattassa ovāde (hatvā dānādini paṇṇāni katvā sugga-
 parāyano ahoṣi.

Satthā imam dhammadesanāṃ āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakam
 samodhāroṃ: (Saccapariyosāne'' balā'' sotāpaṇṇā sakadāgāmināgā-
 minā'' abhecchā) „Tadā ayaṃ eva'' mahallikā mahallikā'' ahoṣi, an-
 dhava Sāriputto. rājā Anando, asavāṇṇo'' pana alam evā'' n.
 Kuṇḍakakucchisindhavajātakaṃ''.

5. Sakaṣṭaka.

Yāsam'' so matimamūḍhāsīhi. Idam Satthā Jetavane
 vāraṇṇo ekam uttibhavo bhūṇjitvā ajūrakam kālakatam'' bhikkham

¹ C= pānib; corr. to pānib. ² B= āgati. ³ B= ayaṃ. ⁴ B= kō, B= asa.
⁵ B= te, and adds rāho nikkhīpanto. ⁶ B= tam paritvā, B= ta paritvā. ⁷ B=
 -potakam. ⁸ B= maṅgalassanā. ⁹ B= hi. ¹⁰ C= bhūmim, B= bhūmimilepanam.
¹¹ B= -āṭṭhāsi. ¹² B= -āṭṭhāsi. ¹³ B= -āṭṭhāsi. ¹⁴ C= -āṭṭhāsi.
¹⁵ B= -padipā, B= -telapipā. ¹⁶ C= jhāyi, B= jhāyita, B= jhāyitham. ¹⁷ C= -hoṇi
 corr. to kō. ¹⁸ C= -rakam, B= -rājabbhoj-. ¹⁹ C= omī. acc-. ²⁰ all three MSS.
 bhihi. ²¹ B= sakadāgāminā agāminā orahantā ex, B= sakadāgāmināgāminā or-
 ahantā. ²² B= omī. ayaṃ. ²³ C= -āya, C= -āya eva. ²⁴ C= -ujjā. ²⁵
 B= add catupthah. ²⁶ B= jiva. ²⁷ B= āṭṭhāsi.

ārabhūna kathaṃsi. Tasmim kira etam kāṇhako¹ dhammasubbhāyam
bhikkhū tassāgūṇakathāṃ samutthāpevum: „ārāso.nauko.nāma² bhikkho
attāma kuṇḍalipunnāṇaṃ³ ajāniterā⁴ atthahum⁵ bhuḍḍitvā⁶ jirāpotum⁷ aṅka-
konto kāṇhako⁸“ ti. Sattāhā āgantvā „kāyaṃ m⁹ ittha bhikkhave eta-
raṃ kadhāya¹⁰ sunnāseṇā¹¹“ ti pucchitvā „māya¹² mātā¹³“¹⁴ ti vutte „na
bhikkhave idāṃ¹⁵ eva pubbe p¹⁶ eva anibhoḍḍamapaccayaṃ¹⁷ eva mātā¹⁸“ ti
vuttvā¹⁹ attāma āhaci:

Atto Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍaṭṭe²⁰ rajjam kārente Ho-
dhisaṭṭo Himvantapadeso²¹ sukayonīyaṃ nibbattitvā²² ano-
kānam²³ sukasaḥassānāṃ samuddānagato²⁴ Himavantapāse²⁵ va-
santānaṃ rāja ahoṣi. Tass²⁶ eko putto ahoṣi. Tasmim balap-
patto²⁷ Bodhisatto dubbalacakkhu²⁸ ahoṣi. Sekānaṃ kira sighe
vegā hoti²⁹, tena tesam³⁰ maballakakāle³¹ pathamaṃ cakkhum³²
eva³³ dubbalam³⁴ hoti³⁵. Bodhisartassa³⁶ putto mātāpitāro kulā-
vake katvā³⁷ gocarāṃ āharitvā³⁸ posesi. So ekadivasaṃ go-
carabhūmim³⁹ gantvā⁴⁰ pabbatamatthake⁴¹ tūṭhe samuddam⁴² olokento
ekadipakari⁴³ pāse, tasmim⁴⁴ pama⁴⁵ sūvamavaṇṇaṃ⁴⁶ madhura-
phalam⁴⁷ ambavanam⁴⁸ atthi. So punadivase⁴⁹ gocaravelāya up-
patitvā⁵⁰ tasmim⁵¹ ambavanaṃ⁵² otaritvā⁵³ ambarasaṃ⁵⁴ pivitvā⁵⁵ amba-
pakkam⁵⁶ ādāya⁵⁷ gantvā⁵⁸ mātāpitunnaṃ⁵⁹ udāsi. Bodhisatto tadā
kūḍānto⁶⁰ rassaṃ jānitvā⁶¹ „idāṃ⁶² naṃ⁶³ imāṃ⁶⁴ asukadīpake⁶⁵ amba-
pakkam⁶⁶“ ti vatvā⁶⁷ „ama⁶⁸ tātā⁶⁹“ ti vutte „tāta⁷⁰ etasā⁷¹ dipakam⁷²
gacchantā⁷³ nāma⁷⁴ sukā⁷⁵ digham⁷⁶ āyum⁷⁷ pālenta⁷⁸ uḍḍa⁷⁹ n⁸⁰ atthi,
mā⁸¹ kho⁸² tvaṃ⁸³ puna⁸⁴ taṃ⁸⁵ dipakam⁸⁶ agamāsi⁸⁷. So tassa⁸⁸ va-
sanaṃ⁸⁹ agahetvā⁹⁰ agamāsi⁹¹ yeva. Ath⁹² ekadivasaṃ⁹³ baham⁹⁴
ambarasaṃ⁹⁵ pivitvā⁹⁶ mātāpitunnaṃ⁹⁷ ambopakkam⁹⁸ ādāya⁹⁹ samud-

¹ B¹ tasmā kīṭe samaye etasmā kīṭakato. ² C² tassāgūṇa; C³ B³ tassa āgūṇa.

³ B⁴ amhā uḍḍa. ⁴ C⁵ pucchitvāmbhava. ⁵ B⁶ amhā m⁷ - - - - - ⁶ B⁸ jī-

B⁹ -puccheyyā mātā yeva. ⁷ B¹⁰ add¹¹ tasmā ahoṣi¹² tūṭhe yāceto. ⁸ B¹³ -sapp-

⁹ C¹⁴ -sappadāya. ¹¹ B¹⁵ -sappadeso. ¹² B¹⁶ balapato, B¹⁷ vaysapatto. ¹³ C¹⁸

-akkhū, B¹⁹ -akkhū. ¹⁴ B²⁰ ahoṣi. ¹⁵ B²¹ cakkhu. ¹⁶ B²² amhā eva. ¹⁷ B²³

gocarahamapatho. ¹⁸ B²⁴ thapetvā, B²⁵ thapetvā. ¹⁹ B²⁶ thapetvā. ²⁰ C²⁷ B²⁸

akho. ²¹ B²⁹ madhurasaphalam. ²² B³⁰ āgantvā. ²³ B³¹ akhāntvā, B³²

atthāntvā. ²⁴ B³³ pālenta. C³⁴ -ta yeva. te -ta. ²⁵ B³⁵ amhā puna³⁶ taṃ³⁷ dipa-

kam. ²⁶ B³⁸ ag. ²⁷ B³⁹ add⁴⁰ atthāya.

- Cattāro pañca lāpe abhūtvā utatam pīve.
 alam¹ phāsu-vāṭṭāya paṭṭaṭṭaṭṭaṭṭa bhikkhūna
 Maṇḍiṇaṇṇa² aṭṭa³ suttamā⁴ mātṭam⁵ jhāna⁶ iṭṭhābhāṭṭaṇa⁷
 taṭṭa⁸ taṭṭa⁹ khatamā¹⁰ vedanā¹¹ saṅkham¹² jīratī, kṛi¹³ pāṇyaṇṇi
 3 evam¹⁴ vāṇṇi¹⁵ mātṭaṇṇi¹⁶ siddhi.
 Kantāro puttamaṇṇaṇṇa¹⁷ va¹⁸ akkhaṇṇa¹⁹ abhāṭṭaṭṭaṭṭa²⁰ paṭṭi
 evam²¹ āhāri²² āhāraṇṇa²³ yāpanatthāya²⁴ saṇṇaṭṭa²⁵ ti
 evam²⁶ vāṇṇi²⁷ agiddhāpi²⁸ siddhi, Pāṇyaṇṇa²⁹ paṇa³⁰ agiddhā³¹ ti. Bhāṭṭaṇṇa,
 taṭṭa³² āyama³³ Atthakathāpāṭha³⁴ va³⁵ cūṇḍarataṭṭa, amattāṇṇa³⁶ hi³⁷ siddhāṇṇi³⁸
 10 bhōjane³⁹ paṇḍana⁴⁰ ajāṇatā⁴¹ hi⁴² vaṇṇaṭṭaṭṭaṭṭa⁴³ pāṇyaṇṇaṇṇa⁴⁴ kṛi⁴⁵ siddhi⁴⁶
 apāyama⁴⁷ siddhi, mātṭaṇṇa⁴⁸ ca⁴⁹ na⁵⁰ siddhi⁵¹ ti⁵² ye⁵³ paṇa⁵⁴ bhōjane⁵⁵ paṇḍana⁵⁶ jhā-
 naṇṇa⁵⁷ hi⁵⁸ dīṭṭhaṭṭaṇṇa⁵⁹ pi⁶⁰ saṇṇaṭṭa⁶¹ pi⁶² na⁶³ siddhiṇṇi.

Satthā imam⁶⁴ dhammadesanāṇaṇṇa⁶⁵ āharitvā⁶⁶ saccāni⁶⁷ pakāsetvā⁶⁸ jātakaṇṇa
 saṇṇaṭṭaṇṇaṇṇi: (Succapariyosāṇa⁶⁹ bahū⁷⁰ sotāpamāṇi⁷¹ sakadāgāmiṇi⁷² pi
 15 anāgāmiṇi⁷³ pi⁷⁴ arahantāpi⁷⁵ abhesuṇi). „Tadā⁷⁶ bhōjane⁷⁷ amattāṇṇa⁷⁸ bhikk-
 kha⁷⁹ saṇṇaṭṭa⁸⁰ japaṭṭa⁸¹ ahoṇi⁸², saṇṇaṭṭa⁸³ paṇa⁸⁴ alama⁸⁵ evā⁸⁶ ti. Suka-
 jātakaṇṇa⁸⁷.”

6. Jarudapāṇajātaka.

- Jarudapāṇam⁸⁸ khaṇṇaṇṇa⁸⁹ ti. Imam⁹⁰ Satthā⁹¹ Jeyyaṇṇa
 10 vibhanta⁹² Sāvartthi-vāṇṇa⁹³ vāṇṇi⁹⁴ ārabbhā⁹⁵ kuthoṇi. Te⁹⁶ kṛi⁹⁷ Sāvart-
 thiyāṇṇa⁹⁸ bhāṇḍam⁹⁹ gaṇṇetvā¹⁰⁰ saṇṇaṭṭa¹⁰¹ pūṇṇetvā¹⁰² rebhāratthāya¹⁰³ gaṇṇaṇṇaṇṇa
 Tathāgataṇṇa¹⁰⁴ alamaṇṇetvā¹⁰⁵ mahāṭṭaṇṇa¹⁰⁶ dātva¹⁰⁷ saṇṇaṇṇi¹⁰⁸ gaṇṇetvā¹⁰⁹ siddhi
 paṭṭiṭṭhāya¹¹⁰ Satthāyaṇṇa¹¹¹ vāṇṇi¹¹² „mayam¹¹³ khaṇṇa¹¹⁴ rebhāratthāya¹¹⁵ dīgha-
 maggaṇṇa¹¹⁶ gaṇṇaṇṇaṇṇa, bhāṇḍam¹¹⁷ viṇṇaṇṇetvā¹¹⁸ siddhippattā¹¹⁹ cōṭṭiṇā¹²⁰ par-
 25 cāgāṇṇetvā¹²¹ paṇa¹²² tumbha¹²³ vaudissāṇṇa¹²⁴ ti¹²⁵ vāṇṇi¹²⁶ maggaṇṇa¹²⁷ paṭṭipajjimaṇṇa. Te¹²⁸
 kantāramagga¹²⁹ purāṇaṇṇaṇṇa¹³⁰ dīva¹³¹ „amamaṇṇa¹³² odapāṇa¹³³ pāṇyaṇṇa¹³⁴ n¹³⁵
 utthi¹³⁶ mayam¹³⁷ ca¹³⁸ pīpāsā¹³⁹, khaṇṇaṇṇa¹⁴⁰ mu¹⁴¹ ti¹⁴² khaṇṇaṇṇa¹⁴³ paṭṭipāṭṭi¹⁴⁴

¹ C¹ C² alam. ² B¹ sadi-, B² sadi-. ³ B¹ B² jāṇatā. ⁴ B¹ B² -nam. ⁵ C¹
 C² taṭṭa¹ na¹ taṭṭa. B¹ taṭṭa¹ taṭṭa, B² taṭṭa¹ taṭṭa. ⁶ C¹ B¹ B² saṅkham. ⁷ C¹ C²
 B¹ āyu, B² āyuni. ⁸ C¹ C² -ti. ⁹ B¹ bhāṭṭaṇṇa, B² paṭṭaṇṇa. ¹⁰ C¹ āhāri,
 C² āhāriya. ¹¹ B¹ mātṭaṇṇi, B² mātṭaṇṇi. ¹² C¹ C² agiddhā. ¹³ C¹ paṇyaṇṇa,
 B² paṇyaṇṇa. ¹⁴ B¹ agiddhāṇṇa, B² agiddhāṇṇa. ¹⁵ B¹ sūṇṇaṇṇa, B² pāṇa. ¹⁶ C¹
 B¹ siddhi. ¹⁷ C¹ C² vaṇṇa. ¹⁸ C¹ C² B¹ khaṇṇa. ¹⁹ C¹ C² -to¹ pi. ²⁰ B¹
 B² add¹ sūṇṇa¹ rāpaṇṇa. ²¹ B¹ sūṇṇa¹ bhikkhū, C¹ B¹ B² add¹ ahoṇi. ²² B¹ B²
 add¹ sakkāṭṭaṭṭa¹ ahoṇi. ²³ B¹ sūṇṇa¹, B² B² add¹ paṇṇaṇṇa. ²⁴ C¹ C² Jarū-
²⁵ B¹ sāvartthi, B² sāvartthiyāṇṇa, both add¹ vāṇṇa. ²⁶ C¹ C² siddhāṇṇi. ²⁷ B¹
 siddhipattā. ²⁸ C¹ C² purāṇa. ²⁹ B¹ B² add¹ ti.

va' bahum' ayaṃ' -pe' veluriyam labhissu. Te' ten' eva' santu-
 tthā hitvā tena' ratanānaṃ sakaṇāṃ pūretvā suttinā Sāvartthiṃ' pac-
 cāgamissu. Te' ubhatam' dhanam paṭisaṃevā' anayam' siddhappattā'¹
 bhattam dassamā'² 'ti Taṭhāgataṃ nimanetterā dānaṃ datvā vanditvā
 ekamantam nisinnā attāna'³ dhanassa'⁴ laddhātāraṃ'⁵ Suttaṃ'⁶ āro-
 ccaṃ. Sattā' ,tambe" kho upāsakā tena dhanena santuṭṭhā hitvā
 patamāṇāntāya'⁷ dhanā' ca jīvitaṃ ca labhatha, porāpakkā pana asan-
 tuṭṭhā amattānaṃ'⁸ paṇḍitānaṃ vacanaṃ akatvā jīvitaṃ bhayaṃ
 patā'⁹ 'ti tatvā tehi yāna' attāna' āharā:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brāhmadatte rajjaṃ karente Bo-
 dhisatto Bārāṇasīyaṃ'¹⁰ vāṇijakule nibbattitvā vayappatto
 suttavahajjettako aho. So Bārāṇasīyaṃ' bhaṇḍam gahetvā sa-
 kaṇāṃ pūretvā bahuvānija' ādāya tam eva kantāraṃ paṭipannaṃ tam
 eva udapānaṃ addasa. Tattha te'¹¹ vāṇijā ,pāṇīyaṃ pīvissāmā'¹²
 'ti udapānaṃ khaṇantā paṭipāṭiyā bahuvādinā'¹³ labhissu. Te'¹⁴
 bahum pi ratanaṃ labhitvā tena asantuṭṭhā ,aṇṇam pi ettha
 ito suṇḍaratarāṇā'¹⁵ bhavissatthi' bhīyyosomattāya nam'¹⁶ kha-
 ṇissu yeva. Atha te' Bodhisatto' āha: ,kho vāṇijā, lobho
 nāṃ' esa viṇṇasamāsaṃ'¹⁷, amhāhi bahum' dhanam laddham,
 etthakena' santuṭṭhā hotha, mā atikkhagathā'¹⁸ 'ti. Te' tena
 variyamānāpi'¹⁹ khaṇissu yeva. So ca udapānaṃ uḍapari-
 gahito'²⁰. Ath' asā heṭṭhā vasaṇakāṇḍagārājā attāna' viṇṇaṃ
 bhījante leddasa'²¹ ca paṭissaṃ'²² ca patamāṇasaṃ kuddho tha-
 petvā Bodhisattaṃ avasesaṃ pi sabbe'²³ nāsikavātēna'²⁴ paharitvā

¹ C' C' B' ca. ² B' B' bahu. ³ B' ayaṃ, B' amā ayaṃ. ⁴ B' āpānaṃ
 loham, B' loham āpānaṃ; est. v. l. ⁵ B' B' amā te. ⁶ B' adda vaddipattā,
 B' vaddā. ⁷ C' C' -iyaṃ. ⁸ B' te ratā. ⁹ C' C' B' amā mayam. ¹⁰ C'
 C' siddhappattā, B' siddhappattā. ¹¹ B' dhanam dassamā, B' dhanavantaṇḍa-
 dānaṃ. ¹² C' B' -nā. ¹³ B' dhanā, B' amā dhanassa. ¹⁴ B' laddhātāra-
 naṃ, B' laddhātāraṇaṃ. ¹⁵ C' suttā, B' suttāna. ¹⁶ C' C' heva. ¹⁷ B' B'
 patamāṇā hitvā. ¹⁸ B' B' adda hitvā. ¹⁹ B' B' adda yeva. ²⁰ B' -ā. ²¹ B'
 amā te. ²² C' ca te. ²³ B' B' bahu. ²⁴ B' B' adda hitvā. ²⁵ B' B' adda hitvā. ²⁶ B' B'
 -mā. ²⁷ B' B' bahu. ²⁸ B' B' suttānaṃ, ²⁹ B' amā te. ³⁰ B' vaddā,
 B' vaddāpānaṃ. ³¹ B' B' -hitvā. ³² C' teṭṭhā, B' heṭṭhā. ³³ C' C' patamā.
³⁴ B' B' sabbe pi viṇṇaṃ of pi sabbe. ³⁵ C' C' -kā.

jivita-kkhamayā pāpetvā nāgabbhavanā nikkhamma sakatāni yojā-
petvā¹ sabbaratanānam pāretvā Bodhisattam sukhaṇake² ni-
sīdāpetvā nāgamānavakehi³ sakatāni pajāpento⁴ Bodhisattam Bā-
rānasin⁵ netvā gharah⁶ pavāsetvā⁷ dhanam⁸ paṭisaṃeivā attano
nāgabbhavanam eva⁹ gato Bodhisatto dhammā¹⁰ viśasijetvā
sakala-Jambhutipathā¹¹ unnaṅgalam¹² katvā jānam datvā silam
samādiyitvā¹³ uposathakammam¹⁴ katvā Jivitapariyosāne saggā-
padam¹⁵ pūresi.

- Sattā imam attam āhuvā¹⁶ abhissambuddho hutvā imā gāthā avoca :
1. Jarudāpānam¹⁷ khaṇamāsa¹⁸ vāṇijā udakatthikā¹⁹
ajjhagamou²⁰ ayo²¹ lokam²² tīṇa²³ sīsam²⁴ ca vāṇijā 16.
 2. Rajatam jātarūpaṃ²⁵ ca muttā veḷuriyā bahū²⁶ :
te ca tena samututthā²⁷ bhīyyo²⁸ bhīyyo²⁹ akkhāpam³⁰ 17.
 3. Te³¹ tathāśiviso³² ghara³³ tejaś³⁴ tejaśā³⁵ hanī³⁶ :
tasmā³⁷ khaṇe³⁸ nātikhaṇe³⁹, atikkhātem⁴⁰ hi⁴¹ pāpakam.
khātem⁴² ca⁴³ dhanam⁴⁴ juddham⁴⁵ atikkhātem⁴⁶ nāstam⁴⁷ ti. 18.

Tathā ayaṃ⁴⁸ n⁴⁹ khaṇam⁵⁰, Jethan⁵¹ n⁵² sambaloham⁵³, muttā n⁵⁴ mut-
tipa⁵⁵, te ca tena samututthā⁵⁶ n⁵⁷ te ca⁵⁸ vāṇijā tena dhammo samututthā,
te tathā n⁵⁹ vāṇijā samam⁶⁰ nāpāne, sakala⁶¹ sabbaso⁶² tejaśā samannāgeto,
te⁶³ tathā hanī⁶⁴ viattema⁶⁵ ghātem⁶⁶, atikkhātem⁶⁷ nāstam⁶⁸ n⁶⁹ atikkhāpam⁷⁰
tā⁷¹ te dhanam⁷² jivita⁷³ ca⁷⁴ nāstam⁷⁵ n⁷⁶.

Sattā imam desanāse⁷⁷ āhuvā⁷⁸ jātakaṃ samodhūvāsi : „Tadā
nāgarājā Sāriputto aho⁷⁹, sattharāho⁸⁰ jēthako⁸¹ pama⁸² aham⁸³ eva⁸⁴“ G.
Jarudāpānājātakaṃ⁸⁵.

¹ B¹ B² yojāpetvā. ² B¹ B² sukha-. ³ B¹ B² aśā³ sandāhita. ⁴ B¹ B² yojāpento.
⁵ C¹ gharah. ⁶ B¹ B² pavāsetvā. ⁷ te⁸ B¹ B² B³ dhanam. ⁸ C¹ omits eva.
⁹ C¹ B¹ -yo. ¹⁰ C¹ omitsatam. B¹ B² omits. ¹¹ C¹ B² -da. ¹² B¹ saggam.
B² saggapāram. ¹³ C¹ C² jarā. ¹⁴ B¹ ajjhagamam. B² ajjhagamam. ¹⁵ B¹ B²
ayam. ¹⁶ C¹ lokam. ¹⁷ B¹ B² maṇi. ¹⁸ te¹⁹ B¹ only omits bhīyyo. ²⁰ B¹ B²
khaṇam²¹ te. ²² B¹ omits te. ²³ C¹ tathāśiviso. B¹ tathā aśiviso. B² tathā
śiviso. ²⁴ C¹ hanī. C² hanī. B¹ hanī. ²⁵ C¹ C² khātem. B¹ B² āhavam.
²⁶ B¹ B² khaṇam. ²⁷ C¹ C² omits ca. ²⁸ B¹ B² -khaṇam. ²⁹ C¹ so. B¹ B²
ayam. ³⁰ B¹ B² āla. C¹ āla- cor. te āla-. ³¹ B¹ muttā yojā. ³² B¹ B²
omits ca. ³³ B¹ B² vā. ³⁴ C¹ hanī. B¹ B² hanī. ³⁵ B¹ B² ghātem. ³⁶ C¹
-khaṇam. ³⁷ B¹ B² -am and omits ti. ³⁸ B¹ B² dhamma-. ³⁹ C¹ C² jarā.
B¹ B² add chāthamam.

7. Gāmaṇīcaudajātaka.

Nāyano gharānāṃ kusalo ti. Maṃ Saṃbhā Jecarano
 eharanto paṇḍūpasaṇḍisānāṃ āmbhilo katheṣi. Dhammasambhāyano¹
 bhikkhū Dasatalassa paṇḍito² paṇḍitamāṇāṃ nīdhiṇo: „Tathāgato
 mahāpaṇḍo puthapaṇḍo hāsaṇḍo³ jayanaṇḍo⁴ ukkhaṇḍo mibha-
 dhikapaṇḍo, sadetukam lokam paṇḍāya utikkamati⁵“. Sattā āgantvā
 „kāya na 'ttha bhikkhave etarahi kuthāya saṇḍhinnā⁶“ ti pucchivā
 „mūya nānā⁷“ ti rutte „na bhikkhave idāṃ⁸“ eva pubbe pi⁹ Tathāgato
 paṇḍavā yevā¹⁰“ ti vutvā¹¹ aññam āharo:

Atto bhikkhave Rājanasiyaṃ Janasandhe nāma 10
 rajjam kārento¹² Bodhisatto tassa aggaṃbhesiṃ kucchis-
 miṃ¹³ nibhatti. Tassa mukham supuramajjitāṃ¹⁴ kaṇḍanūḍḍasa-
 talam viya parivaddham¹⁵ hoṃ atisobhaggaṇṇam¹⁶. Ten'
 assa nāmagalhanadivase Adḍasamukha-kumāro¹⁷ ti¹⁸ nāmaṃ
 akāsesu. Tam sattavassabbhantaro yevā¹⁹ pitā tayo vede²⁰ sah- 15
 baṇ²¹ ca loke kattalham²² sikkhāpetvā tassa sattavaseṭṭhakāle kā-
 lam akāse. Amareṇa mahantena sakkāreṇa reṇṇa sarirakiccāṃ
 kaivā mutakadānāṃ²³ dāvā²⁴ sattamo divase rājāṅgane saṇḍi-
 parivā²⁵ „kumāro atidaharo, na sakkā rajje abhisinēitum²⁶“,
 viṇicchayitvā tam²⁷ abhisinēissimā²⁸“ ti ekadivasaṃ uṇḍaram²⁹
 alankārāpetvā³⁰ viṇicchayatthānāṃ vajjetvā³¹ pallanākam paṇḍā-
 petvā kumārassa saṇṭikāṃ gantvā „viṇicchayatthāṇaṃ deya
 gantvāṃ vatthatī³²“, āharāse. Kumāro „sādhū“ ti mahantena
 parivāreṇa gantvā palladhe mēṭṭhi. Tassa nisinnakāle amareṇa
 eham dvipadehi³³ vicaranamakkajāṇaṃ vatthuvijjācariyavasaṃ 20
 gāhāpetvā viṇicchayatthānāṃ netvā „deva ayaṃ puriṇo pīṇ
 maharājassa kāle vatthuvijjācariyo pagunāvijjō, antobhūmiyā³⁴“

¹ B¹ B² adḍi ti. ² C¹ paṇḍīya. C² paṇḍīya. B³ amito paṇḍito. ³ B⁴ paṇḍi-
 santo. B⁵ -santā. ⁴ B⁶ B⁷ hāsa-. ⁵ B⁸ omitti ja-. ⁶ B⁹ B¹⁰ adḍi rāpiṇi sēvā
 tena B¹¹ (B¹² reṇṇi) jāturo. ⁷ B¹³ B¹⁴ jayanaṇḍo (B¹⁵ -ṇo) sāma rāpi rajjāṇa
 kārento. ⁸ B¹⁶ B¹⁷ kucchimhi. ⁹ B¹⁸ -ra. ¹⁰ B¹⁹ B²⁰ ativijja sabb-. ¹¹ B²¹ B²² tassa.
¹² B²³ B²⁴ adḍi yava. ¹³ B²⁵ B²⁶ kade. B²⁷ adḍi sa. ¹⁴ B²⁸ kattiappakaraṇṇam. B²⁹
 kattiṇḍā. ¹⁵ B³⁰ B³¹ -dānāṇāṃ. ¹⁶ B³² kaivā. ¹⁷ B³³ B³⁴ saṇḍipāteso. ¹⁸ B³⁵
 B³⁶ -saṇḍi-. ¹⁹ B³⁷ omitti tam. B³⁸ nam. ²⁰ B³⁹ -sādhī-. ²¹ B⁴⁰ alankārāpetvā
 B⁴¹ B⁴² dāpiṇi -sādhī. B⁴³ -sādhī. ²² B⁴⁴ alankāramiṇi. B⁴⁵ antobhūmiyā

sattaratanaṭṭhāne dōsaṃ¹ passati, eteṃ² eva gahitaṃ rājakulā-
nāṃ gehatṭhānaṃ hoti, imāṃ deva saṅgaṇhitvā tṭhānantarā
(hapetā³ "ti āhaṃsu. Kumāro tam heṭṭhā ca upari ca oloka-
tvā „nāyaṃ manussa, makkhaṇo eso" ti ātvā „makkhaṇa nāma
6 katam katam viddhamissetum jānanti, akataṃ pana katum vā
vicāretum vā na jānanti" cintetvā amaccānaṃ pāthamaṃ
gūtham āha:

1. Nāyaṃ gharānaṃ kusalo, lolo ayaṃ valimukho,

katam katam kho dūseyya⁴, evaṃdhammam idam kulan ti, 19.

19. Tattha nāyaṃ gharānaṃ kusalo ti ayaṃ soṇi na gharānaṃ kusalo,
gharānaṃ⁵ vicāretum vā katum vā cheko na hoti, lolo ti loṭṭhāke, valimukho
ti valiya⁶ mukho eva ti valimukho, evaṃdhammam idam kulan ti idam
makkhaṇakulan⁷ nāma katam viddhamam⁸ vinisattham ti evamakkharaṇaṃ ti.

Amaccā⁹ „evaṃ bhaviṃsi devā" ti tam apasutvā ekā-
13 hadvivhaccayena puna tam eva atāṇikarivā vinicchayaṭṭhānaṃ
āstvā „ayaṃ deva pita mahārājassa kālo vinicchayaṃ amaccā vi-
nicchayesa pavatti", imāṃ saṅgaṇhitvā vinicchayaṇamamāṃ
kāretum vāṭṭatīti¹⁰ āhaṃsu. Kumāro tam oloketvā „cittavato
sampannaṇānaṃassa" lomam nāma¹¹ evarūpaṃ na hoti, ayaṃ
10 nīceṭṭhako¹² vānaro vinicchayaṇamamāṃ¹³ katum na sakkhissa-
tīti¹⁴ ātvā dutiyaṃ pātham āha:

2. Na idam¹⁵ cittavato¹⁶ lomam, nāyaṃ assāsiko¹⁷ migo,

satttham¹⁸ me Jāmasandhena¹⁹: nāyaṃ kiñci vijānati²⁰. 20.

Tattha na idam²¹ cittavato lomam ti yam idam etassa carito²² pha-
25 ccesanānaṃ idam vicāraṇapaṇḍitya sampayuttacittavato na hoti, pakāṭṭhena²³
pana suttako idam tīracchānagato itthi. nāyaṃ assāsiko²⁴ ti ayam assāsiko
va kuraṇā cūḍāsantiṃ vā dātva añḍaṃ assāsetum sammattharāya na sakkho, tūḷo

¹ B¹ B² pl gha dōsaṃ. ² B¹ B² dūseyya. ³ B¹ B² gharānaṃ. ⁴ C¹ C² valiya.

⁵ C¹ kulan. ⁶ B¹ dūseyya, B² dūsa-. ⁷ B¹ B² atāṇikarivā. ⁸ C¹ vinicchayaṇa-
tānaṃsappavatti. C² vinicchayottamānaṃsappavatti, B² vinicchayesa pavattati.

⁹ B¹ -amaccānaṃ, B² -maggānaṃ. ¹⁰ B¹ amāsa nāma. ¹¹ C¹ nīceṭṭhako eva te
olokānako, B² nīceṭṭhako, B³ vicetṭhako. ¹² B¹ B² vinicchayaṇamamāṃ. ¹³ B¹ B²
idam. ¹⁴ B¹ citta. ¹⁵ B² assāsiko. ¹⁶ B¹ B² sṭṭham. ¹⁷ B¹ -sandhena, B²
-sandhena. ¹⁸ B¹ B² vijānati. ¹⁹ B² adda vijānati. ²⁰ B¹ makkhaṇa-, B²
makkhaṇa. ²¹ B¹ assāsiko.

ti makkhaṃ āha. sattham¹ me jassasandheṇā² ti mayhaṃ pīṭaṃ jassasandheṇā³ etam sattham⁴ kassāmaṃ makkhaṃ vama kassakāraṇaṃ na jissāsi⁵ etam amāsaṃ⁶ dīṇaṃ ti āpaci, oḷḷaṃ āsiṭṭi⁷ vi) jissāsi ti tamāsi ayam āhāro⁸ kīḷṇaṃ na⁹ jissāsiṭṭi sattham sattha¹⁰ pamaṭṭham¹¹. Pāḷiyā¹² pama oḷḷaṃ kīḷṇaṃ na dāsaṃ¹³ ti ikkham¹⁴, tam āṭṭhakāraḥaṃ¹⁵ n' atthi.

Amaceṣṣaṃ imam pi gātham¹⁶ sutvā „evam bhavissati devā¹⁷“ ti tam apanetvā puna pi ekadivasaṃ tam eva alaṃkaritvā viṇicchayaṭṭhānaṃ sutvā „ayam deva pariṣo pīṭa mahārājassa kāḷo māsuparīṭhanapīṭhapīṭhanapārako¹⁸“ kaḷe jetthāpaciṇṇakāṇaṃ makkhaṃko, imam saṃgaṇhitam vattatīti¹⁹ āhaṃau. Puna²⁰ kumāro tam oloketvā²¹ „makkhaṃ nāma calacittā, evaṃvāṇaṃ kammaṃ kātum na samatthā²²“ ti cintevā tatiyaṃ gātham āha:

1. Na mātarāṃ pīṭarāṃ va bhātārāṃ bhaginīṃ sakkaṃ²³

bhāreyya tādiso paṇo, sattham²⁴ Dasarathena me ti. 21.

Tattha bhātārāṃ bhaginīṃ sakkaṃ²⁵ ti attano bhātārāṃ ti bhagi²⁶ nāṃ ka. Pāḷiyā²⁷ pama sakan ti vutte sakabhiṭṭakabhaginīyo lebbhaṃ sakkaṃ ti vutte sakkaṃ lebbhaṃ²⁸ ti cīrīṭṭam eva. bhāreyya ti paṇeṃ, tādiso paṇo ti paṇo na dīṇaṃ tādiso makkhaṃajāṭṭhaṃ suto²⁹ na bhāreyya, sattham³⁰ Dasarathena me ti evam³¹ pīṭarā amāsaṭṭham, pīṭa hi „sa jassam³² vatthi³³“ saṃgaṇhataṭṭhāni³⁴ sandhaṇato³⁵ jassasandhe³⁶ ti vuttatī, dāsaṃ kassāsi kassāsi³⁷ attano „ka“ eva sattham kassāma Dasaratho ti, tassa satthā evaṃvāṇaṃ quiddam sutvā etam āha.

Amaceṣṣaṃ „evam bhavissati devā³⁸“ ti makkhaṃ apanetvā „paṇiṇo kumāro, sakkaṃvissati rajjāṃ kātum³⁹“ ti Bodhikattam

¹ B sattham, B² satthame. ² B³ sandheṇa, B⁴ sandeṇa. ³ B⁵ satoṇa. ⁴ B⁶ sattham, B⁷ pi sattham. ⁵ B⁸ jassāsi. ⁶ C⁹ na, C¹⁰ B¹¹ na. ⁷ B¹² kassāsi. ⁸ B¹³ na kīṇa. ⁹ C¹⁴ amāsaṃ. ¹⁰ B¹⁵ amāsaṃ, B¹⁶ amāsaṃ. ¹¹ C¹⁷ pāḷiyā, C¹⁸ pāḷiyā. B¹⁹ pāṇiyā. ¹² B²⁰ dāsaṃ. ¹³ B²¹ dāsaṃ. ¹⁴ B²² ikkham. ¹⁵ B²³ āṭṭhakāraḥaṃ. ¹⁶ B²⁴ āṭṭhaṃ. ¹⁷ B²⁵ āṭṭhaṃ. ¹⁸ B²⁶ māsuparīṭhanapīṭhanapārako. ¹⁹ C²⁷ B²⁸ vattatīti. ²⁰ B²⁹ vattatīti. ²¹ B³⁰ vattatīti. ²² B³¹ vattatīti. ²³ B³² vattatīti. ²⁴ B³³ vattatīti. ²⁵ B³⁴ vattatīti. ²⁶ B³⁵ vattatīti. ²⁷ B³⁶ vattatīti. ²⁸ B³⁷ vattatīti. ²⁹ B³⁸ vattatīti. ³⁰ B³⁹ vattatīti. ³¹ B⁴⁰ vattatīti. ³² B⁴¹ vattatīti. ³³ B⁴² vattatīti. ³⁴ B⁴³ vattatīti. ³⁵ B⁴⁴ vattatīti. ³⁶ B⁴⁵ vattatīti. ³⁷ B⁴⁶ vattatīti. ³⁸ B⁴⁷ vattatīti. ³⁹ B⁴⁸ vattatīti.

rañje abhisinūcitra' „Adāsasukharāṇṇo ānā" ti nagare bheriā
 cārāpesuṃ. Tato patthāya Bodhisatto dhammena' rajjaṃ kāresi.
 Paṇḍitabhāvo pi 'ssa sakala-Jambudīpe' pattharitvā gato.
 Paṇḍitabhāvadīpanattham paṇ' asse imāni codhaya vatthūni
 ābharāṇi:

Gone putte hayo e'eva nalakāro gāmallojako

zanikā taruṇi sappo migo tittiradevatā

nāgo tapassino e' eva aṭṭhe brāhmaṇamūḍhavo" ti.

Tatrāyaṃ anupubbākaṭṭhā': Bodhisattasmiṃ hi rajje' abhisinū-
 cito' eko Janasandharāṇṇo pādamaḥiko nāmena Gāmanicando"
 nama evaṃ ciñesi: „Idaṃ rajjaṃ nāma samānavayehi"¹ sad-
 dham abhati, ahaṃ ca mahallako"², daharaṃ"³ kumārāṃ opat-
 thātum na sakāhiesāmi"⁴, janarato kassakakammam"⁵ katvā
 jivissāmi"⁶ so nagarato tiyojanamottaṃ"⁷ gaṇtvā ekasmiṃ gā-
 mako vāsam kappesi. Kasikammattāya paṇ' asse gonāpi"⁸
 n' atthi. So deve vutte"⁹ ekaṃ sahāyakaṃ dve gone yācivā
 sabbaṃ divasaṃ kasitvā tīnaṃ khādāpetvā gone"¹⁰ sāmikassa
 oḷiyādetoṃ"¹¹ gehaṃ agamāsi. So tasmim khago bhariyāya
 saddhīm gehumajjhe oḷiditvā bhattaṃ bhuṅgati, gonāpi pari-
 ceyena"¹² gehaṃ pavasiṃsu, teṣu pavasantesu sāmiko thālakaṃ"¹³
 akkhipi, bhariyā thālakaṃ"¹⁴ apasesi. Gāmanicando"¹⁵ „bhatte na
 maṃ nimanteyyū"¹⁶ ti olokento gone aniyādetvā va gato.
 Corā ratiṃ vasaṃ chinditvā te yeva gone harisū. Goṇa-
 sāmiko pāto va vasaṃ pavitṭho te gone adāya corehi hara-
 bhāvam"¹⁷ jānanto pi „Gāmanissa"¹⁸ givam karissāmi"¹⁹ tath"²⁰

¹ B¹ abhisinūcitra. ² B² ānā. ³ J¹ adde amma. ⁴ J² jambudīpam. ⁵ B¹ apasit. ⁶ C¹ B¹ imāni. ⁷ C¹ anupubbākaṭṭhā. ⁸ B¹ bodhisatto. ⁹ samū-
 rañje. ¹⁰ B¹ asse. ¹¹ tasmim rajje. ¹² B¹ abhisinūcitra. ¹³ B¹ abhata. ¹⁴ C¹ samūti. ¹⁵ B¹ samūti. ¹⁶ C¹ samūti. ¹⁷ C¹ samūti. ¹⁸ C¹ samūti. ¹⁹ C¹ samūti. ²⁰ C¹ samūti. ²¹ C¹ samūti. ²² C¹ samūti. ²³ C¹ samūti. ²⁴ C¹ samūti. ²⁵ C¹ samūti. ²⁶ C¹ samūti. ²⁷ C¹ samūti. ²⁸ C¹ samūti. ²⁹ C¹ samūti. ³⁰ C¹ samūti. ³¹ C¹ samūti. ³² C¹ samūti. ³³ C¹ samūti. ³⁴ C¹ samūti. ³⁵ C¹ samūti. ³⁶ C¹ samūti. ³⁷ C¹ samūti. ³⁸ C¹ samūti. ³⁹ C¹ samūti. ⁴⁰ C¹ samūti. ⁴¹ C¹ samūti. ⁴² C¹ samūti. ⁴³ C¹ samūti. ⁴⁴ C¹ samūti. ⁴⁵ C¹ samūti. ⁴⁶ C¹ samūti. ⁴⁷ C¹ samūti. ⁴⁸ C¹ samūti. ⁴⁹ C¹ samūti. ⁵⁰ C¹ samūti. ⁵¹ C¹ samūti. ⁵² C¹ samūti. ⁵³ C¹ samūti. ⁵⁴ C¹ samūti. ⁵⁵ C¹ samūti. ⁵⁶ C¹ samūti. ⁵⁷ C¹ samūti. ⁵⁸ C¹ samūti. ⁵⁹ C¹ samūti. ⁶⁰ C¹ samūti. ⁶¹ C¹ samūti. ⁶² C¹ samūti. ⁶³ C¹ samūti. ⁶⁴ C¹ samūti. ⁶⁵ C¹ samūti. ⁶⁶ C¹ samūti. ⁶⁷ C¹ samūti. ⁶⁸ C¹ samūti. ⁶⁹ C¹ samūti. ⁷⁰ C¹ samūti. ⁷¹ C¹ samūti. ⁷² C¹ samūti. ⁷³ C¹ samūti. ⁷⁴ C¹ samūti. ⁷⁵ C¹ samūti. ⁷⁶ C¹ samūti. ⁷⁷ C¹ samūti. ⁷⁸ C¹ samūti. ⁷⁹ C¹ samūti. ⁸⁰ C¹ samūti. ⁸¹ C¹ samūti. ⁸² C¹ samūti. ⁸³ C¹ samūti. ⁸⁴ C¹ samūti. ⁸⁵ C¹ samūti. ⁸⁶ C¹ samūti. ⁸⁷ C¹ samūti. ⁸⁸ C¹ samūti. ⁸⁹ C¹ samūti. ⁹⁰ C¹ samūti. ⁹¹ C¹ samūti. ⁹² C¹ samūti. ⁹³ C¹ samūti. ⁹⁴ C¹ samūti. ⁹⁵ C¹ samūti. ⁹⁶ C¹ samūti. ⁹⁷ C¹ samūti. ⁹⁸ C¹ samūti. ⁹⁹ C¹ samūti. ¹⁰⁰ C¹ samūti. ¹⁰¹ C¹ samūti. ¹⁰² C¹ samūti. ¹⁰³ C¹ samūti. ¹⁰⁴ C¹ samūti. ¹⁰⁵ C¹ samūti. ¹⁰⁶ C¹ samūti. ¹⁰⁷ C¹ samūti. ¹⁰⁸ C¹ samūti. ¹⁰⁹ C¹ samūti. ¹¹⁰ C¹ samūti. ¹¹¹ C¹ samūti. ¹¹² C¹ samūti. ¹¹³ C¹ samūti. ¹¹⁴ C¹ samūti. ¹¹⁵ C¹ samūti. ¹¹⁶ C¹ samūti. ¹¹⁷ C¹ samūti. ¹¹⁸ C¹ samūti. ¹¹⁹ C¹ samūti. ¹²⁰ C¹ samūti. ¹²¹ C¹ samūti. ¹²² C¹ samūti. ¹²³ C¹ samūti. ¹²⁴ C¹ samūti. ¹²⁵ C¹ samūti. ¹²⁶ C¹ samūti. ¹²⁷ C¹ samūti. ¹²⁸ C¹ samūti. ¹²⁹ C¹ samūti. ¹³⁰ C¹ samūti. ¹³¹ C¹ samūti. ¹³² C¹ samūti. ¹³³ C¹ samūti. ¹³⁴ C¹ samūti. ¹³⁵ C¹ samūti. ¹³⁶ C¹ samūti. ¹³⁷ C¹ samūti. ¹³⁸ C¹ samūti. ¹³⁹ C¹ samūti. ¹⁴⁰ C¹ samūti. ¹⁴¹ C¹ samūti. ¹⁴² C¹ samūti. ¹⁴³ C¹ samūti. ¹⁴⁴ C¹ samūti. ¹⁴⁵ C¹ samūti. ¹⁴⁶ C¹ samūti. ¹⁴⁷ C¹ samūti. ¹⁴⁸ C¹ samūti. ¹⁴⁹ C¹ samūti. ¹⁵⁰ C¹ samūti. ¹⁵¹ C¹ samūti. ¹⁵² C¹ samūti. ¹⁵³ C¹ samūti. ¹⁵⁴ C¹ samūti. ¹⁵⁵ C¹ samūti. ¹⁵⁶ C¹ samūti. ¹⁵⁷ C¹ samūti. ¹⁵⁸ C¹ samūti. ¹⁵⁹ C¹ samūti. ¹⁶⁰ C¹ samūti. ¹⁶¹ C¹ samūti. ¹⁶² C¹ samūti. ¹⁶³ C¹ samūti. ¹⁶⁴ C¹ samūti. ¹⁶⁵ C¹ samūti. ¹⁶⁶ C¹ samūti. ¹⁶⁷ C¹ samūti. ¹⁶⁸ C¹ samūti. ¹⁶⁹ C¹ samūti. ¹⁷⁰ C¹ samūti. ¹⁷¹ C¹ samūti. ¹⁷² C¹ samūti. ¹⁷³ C¹ samūti. ¹⁷⁴ C¹ samūti. ¹⁷⁵ C¹ samūti. ¹⁷⁶ C¹ samūti. ¹⁷⁷ C¹ samūti. ¹⁷⁸ C¹ samūti. ¹⁷⁹ C¹ samūti. ¹⁸⁰ C¹ samūti. ¹⁸¹ C¹ samūti. ¹⁸² C¹ samūti. ¹⁸³ C¹ samūti. ¹⁸⁴ C¹ samūti. ¹⁸⁵ C¹ samūti. ¹⁸⁶ C¹ samūti. ¹⁸⁷ C¹ samūti. ¹⁸⁸ C¹ samūti. ¹⁸⁹ C¹ samūti. ¹⁹⁰ C¹ samūti. ¹⁹¹ C¹ samūti. ¹⁹² C¹ samūti. ¹⁹³ C¹ samūti. ¹⁹⁴ C¹ samūti. ¹⁹⁵ C¹ samūti. ¹⁹⁶ C¹ samūti. ¹⁹⁷ C¹ samūti. ¹⁹⁸ C¹ samūti. ¹⁹⁹ C¹ samūti. ²⁰⁰ C¹ samūti. ²⁰¹ C¹ samūti. ²⁰² C¹ samūti. ²⁰³ C¹ samūti. ²⁰⁴ C¹ samūti. ²⁰⁵ C¹ samūti. ²⁰⁶ C¹ samūti. ²⁰⁷ C¹ samūti. ²⁰⁸ C¹ samūti. ²⁰⁹ C¹ samūti. ²¹⁰ C¹ samūti. ²¹¹ C¹ samūti. ²¹² C¹ samūti. ²¹³ C¹ samūti. ²¹⁴ C¹ samūti. ²¹⁵ C¹ samūti. ²¹⁶ C¹ samūti. ²¹⁷ C¹ samūti. ²¹⁸ C¹ samūti. ²¹⁹ C¹ samūti. ²²⁰ C¹ samūti. ²²¹ C¹ samūti. ²²² C¹ samūti. ²²³ C¹ samūti. ²²⁴ C¹ samūti. ²²⁵ C¹ samūti. ²²⁶ C¹ samūti. ²²⁷ C¹ samūti. ²²⁸ C¹ samūti. ²²⁹ C¹ samūti. ²³⁰ C¹ samūti. ²³¹ C¹ samūti. ²³² C¹ samūti. ²³³ C¹ samūti. ²³⁴ C¹ samūti. ²³⁵ C¹ samūti. ²³⁶ C¹ samūti. ²³⁷ C¹ samūti. ²³⁸ C¹ samūti. ²³⁹ C¹ samūti. ²⁴⁰ C¹ samūti. ²⁴¹ C¹ samūti. ²⁴² C¹ samūti. ²⁴³ C¹ samūti. ²⁴⁴ C¹ samūti. ²⁴⁵ C¹ samūti. ²⁴⁶ C¹ samūti. ²⁴⁷ C¹ samūti. ²⁴⁸ C¹ samūti. ²⁴⁹ C¹ samūti. ²⁵⁰ C¹ samūti. ²⁵¹ C¹ samūti. ²⁵² C¹ samūti. ²⁵³ C¹ samūti. ²⁵⁴ C¹ samūti. ²⁵⁵ C¹ samūti. ²⁵⁶ C¹ samūti. ²⁵⁷ C¹ samūti. ²⁵⁸ C¹ samūti. ²⁵⁹ C¹ samūti. ²⁶⁰ C¹ samūti. ²⁶¹ C¹ samūti. ²⁶² C¹ samūti. ²⁶³ C¹ samūti. ²⁶⁴ C¹ samūti. ²⁶⁵ C¹ samūti. ²⁶⁶ C¹ samūti. ²⁶⁷ C¹ samūti. ²⁶⁸ C¹ samūti. ²⁶⁹ C¹ samūti. ²⁷⁰ C¹ samūti. ²⁷¹ C¹ samūti. ²⁷² C¹ samūti. ²⁷³ C¹ samūti. ²⁷⁴ C¹ samūti. ²⁷⁵ C¹ samūti. ²⁷⁶ C¹ samūti. ²⁷⁷ C¹ samūti. ²⁷⁸ C¹ samūti. ²⁷⁹ C¹ samūti. ²⁸⁰ C¹ samūti. ²⁸¹ C¹ samūti. ²⁸² C¹ samūti. ²⁸³ C¹ samūti. ²⁸⁴ C¹ samūti. ²⁸⁵ C¹ samūti. ²⁸⁶ C¹ samūti. ²⁸⁷ C¹ samūti. ²⁸⁸ C¹ samūti. ²⁸⁹ C¹ samūti. ²⁹⁰ C¹ samūti. ²⁹¹ C¹ samūti. ²⁹² C¹ samūti. ²⁹³ C¹ samūti. ²⁹⁴ C¹ samūti. ²⁹⁵ C¹ samūti. ²⁹⁶ C¹ samūti. ²⁹⁷ C¹ samūti. ²⁹⁸ C¹ samūti. ²⁹⁹ C¹ samūti. ³⁰⁰ C¹ samūti. ³⁰¹ C¹ samūti. ³⁰² C¹ samūti. ³⁰³ C¹ samūti. ³⁰⁴ C¹ samūti. ³⁰⁵ C¹ samūti. ³⁰⁶ C¹ samūti. ³⁰⁷ C¹ samūti. ³⁰⁸ C¹ samūti. ³⁰⁹ C¹ samūti. ³¹⁰ C¹ samūti. ³¹¹ C¹ samūti. ³¹² C¹ samūti. ³¹³ C¹ samūti. ³¹⁴ C¹ samūti. ³¹⁵ C¹ samūti. ³¹⁶ C¹ samūti. ³¹⁷ C¹ samūti. ³¹⁸ C¹ samūti. ³¹⁹ C¹ samūti. ³²⁰ C¹ samūti. ³²¹ C¹ samūti. ³²² C¹ samūti. ³²³ C¹ samūti. ³²⁴ C¹ samūti. ³²⁵ C¹ samūti. ³²⁶ C¹ samūti. ³²⁷ C¹ samūti. ³²⁸ C¹ samūti. ³²⁹ C¹ samūti. ³³⁰ C¹ samūti. ³³¹ C¹ samūti. ³³² C¹ samūti. ³³³ C¹ samūti. ³³⁴ C¹ samūti. ³³⁵ C¹ samūti. ³³⁶ C¹ samūti. ³³⁷ C¹ samūti. ³³⁸ C¹ samūti. ³³⁹ C¹ samūti. ³⁴⁰ C¹ samūti. ³⁴¹ C¹ samūti. ³⁴² C¹ samūti. ³⁴³ C¹ samūti. ³⁴⁴ C¹ samūti. ³⁴⁵ C¹ samūti. ³⁴⁶ C¹ samūti. ³⁴⁷ C¹ samūti. ³⁴⁸ C¹ samūti. ³⁴⁹ C¹ samūti. ³⁵⁰ C¹ samūti. ³⁵¹ C¹ samūti. ³⁵² C¹ samūti. ³⁵³ C¹ samūti. ³⁵⁴ C¹ samūti. ³⁵⁵ C¹ samūti. ³⁵⁶ C¹ samūti. ³⁵⁷ C¹ samūti. ³⁵⁸ C¹ samūti. ³⁵⁹ C¹ samūti. ³⁶⁰ C¹ samūti. ³⁶¹ C¹ samūti. ³⁶² C¹ samūti. ³⁶³ C¹ samūti. ³⁶⁴ C¹ samūti. ³⁶⁵ C¹ samūti. ³⁶⁶ C¹ samūti. ³⁶⁷ C¹ samūti. ³⁶⁸ C¹ samūti. ³⁶⁹ C¹ samūti. ³⁷⁰ C¹ samūti. ³⁷¹ C¹ samūti. ³⁷² C¹ samūti. ³⁷³ C¹ samūti. ³⁷⁴ C¹ samūti. ³⁷⁵ C¹ samūti. ³⁷⁶ C¹ samūti. ³⁷⁷ C¹ samūti. ³⁷⁸ C¹ samūti. ³⁷⁹ C¹ samūti. ³⁸⁰ C¹ samūti. ³⁸¹ C¹ samūti. ³⁸² C¹ samūti. ³⁸³ C¹ samūti. ³⁸⁴ C¹ samūti. ³⁸⁵ C¹ samūti. ³⁸⁶ C¹ samūti. ³⁸⁷ C¹ samūti. ³⁸⁸ C¹ samūti. ³⁸⁹ C¹ samūti. ³⁹⁰ C¹ samūti. ³⁹¹ C¹ samūti. ³⁹² C¹ samūti. ³⁹³ C¹ samūti. ³⁹⁴ C¹ samūti. ³⁹⁵ C¹ samūti. ³⁹⁶ C¹ samūti. ³⁹⁷ C¹ samūti. ³⁹⁸ C¹ samūti. ³⁹⁹ C¹ samūti. ⁴⁰⁰ C¹ samūti. ⁴⁰¹ C¹ samūti. ⁴⁰² C¹ samūti. ⁴⁰³ C¹ samūti. ⁴⁰⁴ C¹ samūti. ⁴⁰⁵ C¹ samūti. ⁴⁰⁶ C¹ samūti. ⁴⁰⁷ C¹ samūti. ⁴⁰⁸ C¹ samūti. ⁴⁰⁹ C¹ samūti. ⁴¹⁰ C¹ samūti. ⁴¹¹ C¹ samūti. ⁴¹² C¹ samūti. ⁴¹³ C¹ samūti. ⁴¹⁴ C¹ samūti. ⁴¹⁵ C¹ samūti. ⁴¹⁶ C¹ samūti. ⁴¹⁷ C¹ samūti. ⁴¹⁸ C¹ samūti. ⁴¹⁹ C¹ samūti. ⁴²⁰ C¹ samūti. ⁴²¹ C¹ samūti. ⁴²² C¹ samūti. ⁴²³ C¹ samūti. ⁴²⁴ C¹ samūti. ⁴²⁵ C¹ samūti. ⁴²⁶ C¹ samūti. ⁴²⁷ C¹ samūti. ⁴²⁸ C¹ samūti. ⁴²⁹ C¹ samūti. ⁴³⁰ C¹ samūti. ⁴³¹ C¹ samūti. ⁴³² C¹ samūti. ⁴³³ C¹ samūti. ⁴³⁴ C¹ samūti. ⁴³⁵ C¹ samūti. ⁴³⁶ C¹ samūti. ⁴³⁷ C¹ samūti. ⁴³⁸ C¹ samūti. ⁴³⁹ C¹ samūti. ⁴⁴⁰ C¹ samūti. ⁴⁴¹ C¹ samūti. ⁴⁴² C¹ samūti. ⁴⁴³ C¹ samūti. ⁴⁴⁴ C¹ samūti. ⁴⁴⁵ C¹ samūti. ⁴⁴⁶ C¹ samūti. ⁴⁴⁷ C¹ samūti. ⁴⁴⁸ C¹ samūti. ⁴⁴⁹ C¹ samūti. ⁴⁵⁰ C¹ samūti. ⁴⁵¹ C¹ samūti. ⁴⁵² C¹ samūti. ⁴⁵³ C¹ samūti. ⁴⁵⁴ C¹ samūti. ⁴⁵⁵ C¹ samūti. ⁴⁵⁶ C¹ samūti. ⁴⁵⁷ C¹ samūti. ⁴⁵⁸ C¹ samūti. ⁴⁵⁹ C¹ samūti. ⁴⁶⁰ C¹ samūti. ⁴⁶¹ C¹ samūti. ⁴⁶² C¹ samūti. ⁴⁶³ C¹ samūti. ⁴⁶⁴ C¹ samūti. ⁴⁶⁵ C¹ samūti. ⁴⁶⁶ C¹ samūti. ⁴⁶⁷ C¹ samūti. ⁴⁶⁸ C¹ samūti. ⁴⁶⁹ C¹ samūti. ⁴⁷⁰ C¹ samūti. ⁴⁷¹ C¹ samūti. ⁴⁷² C¹ samūti. ⁴⁷³ C¹ samūti. ⁴⁷⁴ C¹ samūti. ⁴⁷⁵ C¹ samūti. ⁴⁷⁶ C¹ samūti. ⁴⁷⁷ C¹ samūti. ⁴⁷⁸ C¹ samūti. ⁴⁷⁹ C¹ samūti. ⁴⁸⁰ C¹ samūti. ⁴⁸¹ C¹ samūti. ⁴⁸² C¹ samūti. ⁴⁸³ C¹ samūti. ⁴⁸⁴ C¹ samūti. ⁴⁸⁵ C¹ samūti. ⁴⁸⁶ C¹ samūti. ⁴⁸⁷ C¹ samūti. ⁴⁸⁸ C¹ samūti. ⁴⁸⁹ C¹ samūti. ⁴⁹⁰ C¹ samūti. ⁴⁹¹ C¹ samūti. ⁴⁹² C¹ samūti. ⁴⁹³ C¹ samūti. ⁴⁹⁴ C¹ samūti. ⁴⁹⁵ C¹ samūti. ⁴⁹⁶ C¹ samūti. ⁴⁹⁷ C¹ samūti. ⁴⁹⁸ C¹ samūti. ⁴⁹⁹ C¹ samūti. ⁵⁰⁰ C¹ samūti. ⁵⁰¹ C¹ samūti. ⁵⁰² C¹ samūti. ⁵⁰³ C¹ samūti. ⁵⁰⁴ C¹ samūti. ⁵⁰⁵ C¹ samūti. ⁵⁰⁶ C¹ samūti. ⁵⁰⁷ C¹ samūti. ⁵⁰⁸ C¹ samūti. ⁵⁰⁹ C¹ samūti. ⁵¹⁰ C¹ samūti. ⁵¹¹ C¹ samūti. ⁵¹² C¹ samūti. ⁵¹³ C¹ samūti. ⁵¹⁴ C¹ samūti. ⁵¹⁵ C¹ samūti. ⁵¹⁶ C¹ samūti. ⁵¹⁷ C¹ samūti. ⁵¹⁸ C¹ samūti. ⁵¹⁹ C¹ samūti. ⁵²⁰ C¹ samūti. ⁵²¹ C¹ samūti. ⁵²² C¹ samūti. ⁵²³ C¹ samūti. ⁵²⁴ C¹ samūti. ⁵²⁵ C¹ samūti. ⁵²⁶ C¹ samūti. ⁵²⁷ C¹ samūti. ⁵²⁸ C¹ samūti. ⁵²⁹ C¹ samūti. ⁵³⁰ C¹ samūti. ⁵³¹ C¹ samūti. ⁵³² C¹ samūti. ⁵³³ C¹ samūti. ⁵³⁴ C¹ samūti. ⁵³⁵ C¹

upasaṅkāmivā „bho gane me dehiti“ āha. „Nanū gopā ge-
ham“ pavittā¹ ti. „Kim paṇa te mayhaṇi-niyyadita“ o. „Na
niyyadita“ ti². „Teṇa hi ayaṃ te rājadūto, ehi“ āha. Teṇa
pi³ janesa⁴ yaṃ kiñci sakkharam vā kapālakhaṇḍam vā ukkhi-
pivā „ayaṃ te rājadūto, ehi“ vutte yo na gacchati tassa
rājānaṃ⁵ karanti⁶, tasmā so „dūto“ ti sutvā⁷ nikkhami. So
teṇa saddhūṃ rājakulam gacchanto ekam sahāyassa vasaṇagā-
maṃ⁸ patvā „bho atiechāto“, yāva gāmaṃ pavāsitvā āhara-
kiccam katvā āgacchāmi⁹ tava idh¹⁰ eva lohiti¹¹ varvā sahā-
yassa geham pāvisi. Sahāyo pa¹² assu gehe n¹³ atthi. Sahā-
yikā diavā „sānū, pakkāhāro n¹⁴ atthi, muddanti adbhūvāsehi,
idān¹⁵ eva pacivā dassānūti“ nissavaya¹⁶ vaggā taṇḍulakottha-
kam¹⁷ abhirūhanti¹⁸ bhūmīyaṃ pati. Tāṃ khaggaṃ āv¹⁹ assā²⁰
sattamāsiko gabbho parito. Tasmim khago tassā sāmiko āga-
tvā tam diavā „tvam“ me bhariyaṃ paharivā gabbham pā-
tesī²¹, ayaṃ te rājadūto²², ehi“ tam gahetvā nikkhami. Tato
paṭṭhāya dve janā Gāmaṇḍa²³ mājhe katvā gacchanti. Athi
ekasmin gāmadvāre eko assagopako²⁴ assaṃ nivattetvā so
sakkoti²⁵, aaso pi tesam santikemo²⁶ gacchati. Assagopako
Gāmaṇḍa²⁷ diavā „mūḍa Caṇḍagāmaṇi“, etam²⁸ tava assaṃ
kamaṇḍ²⁹ eva paharivā nivattehiti³⁰ āha. So ekam pāsānam
gahetvā khipi. Pāsāṇo assassa pāde paharivā³¹ eṇḍaḍḍaḍḍa-
kaṇḍi viya bhindī. Atha naṃ assagopako „tāvā me assassa
pādo bhūṇo, ayaṃ te rājadūto“ ti varvā gacchi. So³² tūhi
jaṇhi piyamaṇo³³ cintesi: „ime maṃ ruṇṇa dassessanti³⁴, aham

¹ Bā gopā. ² Bā adda te niyyadita ti. ³ Cā has addid afterword sa niyyadita.

⁴ Bā vāhi. ⁵ Bā tā, ⁶ Bā aṇṇa pi. ⁷ Bā paṇagadā. ⁸ Cā -māḥ, Bā rāja-
dānā. ⁹ Bā karā. ¹⁰ Bā rājadūto. ¹¹ Bā add te. ¹² Bā vasaṇagāmaṇi.

¹³ Bā atiechānūti. ¹⁴ Bā ānū. ¹⁵ Bā nissavaya. ¹⁶ Bā nissavaya. ¹⁷ Bā -māḥ.
Bā -māḥ. ¹⁸ Cā -rūhanti, Cā -vanti. Bā -rūhanti. Bā -rūhanti. ¹⁹ Bā -rūhanti.

²⁰ Bā -rūhanti. Bā -rūhanti. ²¹ Cā -rūhanti. ²² Cā -rūhanti. ²³ Bā -rūhanti.

²⁴ Bā -rūhanti. ²⁵ Bā -rūhanti. ²⁶ Bā -rūhanti. ²⁷ Bā -rūhanti. ²⁸ Bā -rūhanti.

²⁹ Bā -rūhanti. ³⁰ Bā -rūhanti. ³¹ Bā -rūhanti. ³² Bā -rūhanti. ³³ Bā -rūhanti.

³⁴ Bā -rūhanti. ³⁵ Bā -rūhanti. ³⁶ Bā -rūhanti. ³⁷ Bā -rūhanti. ³⁸ Bā -rūhanti.

gopamūlam pi dātum na sakkomi, pag eva gabbhapātanasandan-
 dham¹, assamūlam² pana kuto lacchāmi³, matam me soyyo⁴ ti
 gacchaunto antarāmiagge aṭaviyam maggasamīpe yeva ekam
 ekatopapātam⁵ pabbutam addasa. Tass⁶ eva chāyāya⁷ dva pi-
 5 raputtā⁸ najakārā⁹ kilāñjam cinanti¹⁰. Gāmanicando¹¹ „bho sari-
 rakiceam kātukāmo¹² 'mhi, thokam idh¹³ eva hotha yāva āga-
 chānti¹⁴“ vatvā pabbatañ abhiruhitvā¹⁵ papātapasse¹⁶ patamāno
 pītu najakārassa pītthiyam pati. Najakāro ekappahāren¹⁷ eva
 jivitakkhayaṃ pāpuni. Gāmani utthāya utthāsi. Najakāro¹⁸
 10 „tvam me pītthagātako coro¹⁹, ayam te rājadūto²⁰“ ti vatvā²¹
 hatthe gahetvā gumbato²² nikkhami²³, „kiṃ atan²⁴ ti ca vutte
 „pītthagātakacoro me²⁵ ti āha. Tato patthāya Gāmanim majjhe
 katvā cattāro janā parivāretvā²⁶ mayimsu²⁷. Athāparasmiṃ
 gāmadvāre eko gāmahhojako Gāmanicandham²⁸ diavā „mātula
 15 Canda²⁹ kahaṃ gacchasīti³⁰ vatvā „rājānam passitum³¹ ti vutte
 „addhā tvam rājānam passissasi³², ahaṃ rañño sāsanam dā-
 tukāmo, harissasīti³³ āha. „Ama harissāmi³⁴. „Aham pa-
 katiyā abhirūpo dhanavā yasasempanno³⁵ ārogo³⁶, idāni paṇ-
 amhi daggato e³⁷ eva paṇḍurogi³⁸ ca, tathha kiṃ karanam³⁹ ti
 20 rājānam pucchā⁴⁰, rājā kira paṇḍito, so te kaccasati, tassa
 sāsanam pana mayhaṃ kaccheyysīti⁴¹. So „sādhū⁴² ti sam-
 pañicchi. Atha nam purato⁴³ aññatarasmim⁴⁴ gāmadvāre ekā
 ganikā diavā „mātula Canda⁴⁵ kahaṃ yāsīti⁴⁶“ vatvā „rājānam
 passitum⁴⁷ ti vutte „rājā kira paṇḍito, mama sāsanam harā⁴⁸

¹ B¹ - bhāṇam. ² C¹ - lam. ³ B² - lahissam. ⁴ B¹ omits matam me soyyo, B²
 matam me soyyo. ⁵ B¹ ekatopapāta, C¹ ekahito, B² ekatopapāta. ⁶ B¹ tassat-
 thāyā, B² tassā chāyā, B³ tassā chāyā. ⁷ B¹ - nala-, C¹ - nala- corr. to nala-.
⁸ C¹ - danti, C² - vikānti. ⁹ B¹ - gāmanicando, B² - gāmanicando. ¹⁰ B¹
 abhiruhitvā, C¹ - ruh-. ¹¹ B¹ papātapappatapaṇḍana, B² papātapapaṇḍana, C¹ - pap-
 tava. ¹² B¹ - najakārappūto. ¹³ B¹ - pītthagātako-coro. ¹⁴ B¹ - add. tam. ¹⁵ C¹
 tumbato. B² gumpato, B³ gumpako. ¹⁶ B¹ - nikkhamāpetvā. ¹⁷ B¹ - parivāretvā.
¹⁸ B¹ - bāyāsema. ¹⁹ B¹ - gicandam, B² - canda. ²⁰ B¹ - mātulanā, B² - mātula
 canda. ²¹ B¹ - ai. ²² C¹ - rahassasati, C² - kaccasati corr. to - ai, B² - harissasati,
 B³ - parissasati. ²³ B¹ - adda puppe, B² - pabbā. ²⁴ B¹ - arogo. ²⁵ B¹ - rogo. ²⁶
 B¹ - karanam. ²⁷ B¹ - pucchā. ²⁸ B¹ - pūssim. ²⁹ C¹ - adda pi. ³⁰ C¹ - omits
 rājā. B² - sam-jam, B³ - canda. ³¹ B¹ - gacchasati. ³² B¹ - harāhi.

ti vatvā eram āha: „āhaṃ pubbe¹ bahum² labhāmi, idāni paṇa-
tanbūlamattam pi na labhāmi, koci me santikaṃ āgacchanto:
dāma n³ attīhi, tattha kiṃ kāraṇaṃ⁴ ti rājānaṃ pucchitvā⁵
mayhaṃ katheyyāsīti⁶ āha. Atha naṃ purato⁷ aññataras-
sīm⁸ gāmadvāro ekā tarupittā diśvā⁹ tath' eva pucchitvā¹⁰
„āhaṃ n'eva sāmikassa gehe vattitum¹¹ sakkomi¹² na kulagehe,
tattha kiṃ kāraṇaṃ ti rājānaṃ pucchitvā¹³ mayhaṃ katheyyā-
sīti¹⁴ āha. Atha naṃ tatoparabbhāge¹⁵ mahāmaggasamipe ekas-
sīm¹⁶ vammike vasanto sappo diśvā „Caṇḍa¹⁷ kahaṃ yāsīti¹⁸
pucchitvā „rājānaṃ passitum¹⁹ ti vutto „rājā kira paṇḍito, sā-
saṇaṃ me harā²⁰ ti vatvā „āhaṃ gocarāya gamanakāle chā-
tajjhatto milātasarīro vammikato nikkhanto²¹ sarīrena bilāṃ
pūretvā sarīraṃ kaḍḍhanto²² kicchena nikkhamāmi²³, vicari-
tvā²⁴ āgato paṇa sahitō²⁵ thūlasarīro hutvā pavasanto bilā-
passāmi aphaṇanto²⁶ sahasā va pavāsāmi²⁷, tattha kiṃ kāraṇaṃ²⁸
ti rājānaṃ pucchitvā mayhaṃ katheyyāsīti²⁹ āha. Atha naṃ
parato³⁰ eko migo diśvā tath' eva pucchitvā „āhaṃ aññattha
tinam khūditum na sakkomi, ekasmiṃ ōeva³¹ rukkhamūle sak-
komi, tattha kiṃ kāraṇaṃ ti rājānaṃ puccheyyāsīti³² āha.
Atha naṃ tatoparabbhāge³³ eko tittiro diśvā³⁴ „āhaṃ ekasmiṃ³⁵
ōeva³⁶ vammikapāde nisīditvā vasaṇto³⁷ manāpaṃ katvā vas-
situm sakkomi, sesattāṇesu nisījjo³⁸ na sakkomi, tattha kiṃ
kāraṇaṃ ti rājānaṃ puccheyyāsīti³⁹ āha. Atha naṃ parato⁴⁰

¹ B¹ puppe āhaṃ, B² pubbe āhaṃ. ² B¹ adda att, B² bhett. ³ B² āgato.
⁴ B¹ kāraṇaṃ. ⁵ B¹ adda pucchagattā, B² macceggattā. ⁶ B¹ omitta āha. ⁷ B²
purato. ⁸ C¹ add pi. ⁹ B¹ tarupattitā tam diśvā. ¹⁰ B¹ vattitum. ¹¹ C¹
na sakkomi, C² nāsakkomi contr. to sakkomi. ¹² B¹ adda paratā gattā. ¹³ B¹
pūretā gattā; aññatarasamipe gāmadvāro ekā --- parabbhāge vattitum in C¹. ¹⁴
B² gāmadvāro. ¹⁵ B¹ āhaṃ āharāhi. B² āhaṃ āharāhi āharāhi. ¹⁶ B¹
nikkhamāmi. ¹⁷ B¹ kaḍḍhanto, B² kaḍḍhanto. ¹⁸ B¹ nikkhami, B² nikkhami.
¹⁹ B¹ gocarāya gattā. ²⁰ B¹ sahitā. ²¹ B² aphaṇanto. ²² B² pavāsāmi.
²³ B¹ rājānaṃ puccheyyāsīti. ²⁴ B¹ purato gattā. ²⁵ C¹ B² yeva. ²⁶ B¹ naṃ
āhaṃ --- tatoparabbhāge. B² purato gattā in the place of tatoparabbhāge.
²⁷ B² add tatheva pucchitvā. ²⁸ B² yeva. ²⁹ C¹ B² vasaṇto. ³⁰ B¹ saṇḍi-
jṇo, B² add pi. ³¹ B¹ purato gattā, B² purato gattā.

vasīti¹ cintetvā „ambho Caṇḍa kahaṃ ettakadā kālāṃ vasi,
 cira-kālato paṭṭhāya na paññāyasi², ken' atthena āgato sīti³
 āha. „Āma deva ambhakaṃ devassa saggagata-kālato⁴ paṭṭhāya
 Janapadaṃ gantvā⁵ kasikammaṃ katvā jivāmi, tato maṃ ayaṃ
 pariso goṇattakāraṇā⁶ rājadātāṃ dassetvā tumbhakaṃ santikaṃ⁷
 ākaḍḍhīti⁸“. „Anākaḍḍhiyamāno na āgaccheyyāsi, ākaḍḍhita-
 bhāvo yeva te⁹ sobhano, idāni taṃ daṭṭhuṃ labhāmi¹⁰, kahaṃ
 so puriso¹¹ ti. „Ayaṃ devā¹² ti. „Saccam kira bho ambhakaṃ
 Caṇḍassa¹³ dūtāṃ dassesīti¹⁴“. „Saccam devā¹⁵ ti. „Kimkā-
 raṇa¹⁶ ti. „Ayaṃ me dve goṇe na detīti¹⁷“. „Saccam kira
 Caṇḍa¹⁸ ti. „Tena hi deva mayham pi¹⁹ sonātha²⁰ ti sabhaṃ
 pavattim kathesi. Taṃ sutvā rājā goṇasāmikam pucchī: kim²¹
 bho tava²² gehaṃ pavāsanto goṇe addasa²³ ti. „Nāddasaṃ²⁴
 devā²⁵ ti. „Kim²⁶ bho maṃ Adāsamukharājā nāma²⁷ ti katha-
 tānaṃ na sutapubbaṃ tayā, vissattho²⁸ kathehīti²⁹“. „Addasaṃ³⁰
 devā³¹ ti. „Bho Caṇḍa³² goṇānaṃ anīyyāditattā goṇā tava gīvā,
 ayaṃ pana puriso disvā va³³ ca passāmīti³⁴ sampajānamusāvā-
 daṃ bhāṇi, tasmā tvam ūeva kammiko hutvā imassa pu-
 risassa akkhīni uppādetvā³⁵ sayam goṇamūlaṃ catuvīsatikahā-
 pane dehīti³⁶ evaṃ³⁷ vutte goṇasāmikam bahikarissu. So
 „akkhīna uppāṭitesu³⁸ kahāpapehi³⁹ kim karissāmīti⁴⁰ Gāmani-
 candassa⁴¹ pādeṇ patitvā „sāmi Caṇḍa⁴² goṇamūlakahāpanā⁴³ ca
 mayh' eva honta ime ca gaṇhā⁴⁴ ti aññe⁴⁵ pi kuhāpane datvā
 palāyi. Tato dutiyo āha: „ayaṃ deva mama pajāpatīṃ paha-

¹ Instead of vasīti cintetvā - - na paññāyasi B has vasī rūjupathāya pi na paññāyati. pucchetvā, and B² vasī rūjupathāya pi na paññāyati. ² B² saggagataṃ amarakālo. ³ B² gantvā. ⁴ B² goṇatta-. ⁵ B² adda maṃ, B² maṃ. ⁶ B² ākaḍḍhīti. ⁷ C² na, B² omīti te. ⁸ B² labhāmi, B² omīti. ⁹ B² candassa. ¹⁰ B² dassetīti. ¹¹ B² caṇḍa. ¹² B² adda vanaṃ. ¹³ C² kim. ¹⁴ C² va, C² omīti tava. ¹⁵ B² passāmi and omīti ti. ¹⁶ B² sampajāni and omīti devā, B² na dassa. ¹⁷ B² rāthā. ¹⁸ B² saccam addasa. B² saccam addasa. ¹⁹ B² caṇḍa. ²⁰ C² omīti va. ²¹ C² imassa ca purisassa -. ²² B² imassa purisassa ca paṭṭipattiya ca a. uppādetvā, B² i. purisassa ca pajāpatiya ca akkhīni uppādetvā. ²³ B² omīti evaṃ. ²⁴ B² -līna. ²⁵ B² catuvīsati ka-. ²⁶ B² candassa. ²⁷ B² caṇḍa. ²⁸ C² -paṇ. ²⁹ B² līna me gaṇhāhi, B² itamā gaṇhāhi, C² ime maṃ na gaṇhāhe ti. ³⁰ C² aññam, C² aññam-.

ritvā gabbhaṃ pātesīti¹. „Saccam Caṇḍā²“ ti. „Supāhi mahārāja³“ ti Caṇḍo⁴ sabbaṃ⁵ vitthāretvā kathesi. Atha naci rāja „kiṃ pana tvaṃ etassa pajāpatim paharītvā gabbhaṃ pātesīti“ pucchi. „Na pātemi devā⁶“ ti. „Ambho sakkhi-
 5 sasi tvaṃ iminā gabbhassa pātitaḥhāvaṃ⁷ sādhetuṃ“ ti. „Na sakkomi devā⁸“ ti. „Idāni kiṃ karohīti⁹“. „Puttaṃ¹⁰ me laddhuṃ vaṇṇatīti¹¹“. „Tena hi ambho Caṇḍa¹²“ tvaṃ etassa pajāpatim tava gohe karitvā yadā puttaṃ vijātā hoti tadā naṃ netvā etass¹³ eva dehīti¹⁴. So pi Gāmanicandassa¹⁵ padesu
 10 patitvā „mā me sāmi gehaṃ bhindīti¹⁶“ kahāpāṇe¹⁷ datvā palāyi. Atha tatiye patvā¹⁸ „iminā me deva paharītvā¹⁹ assassa pādo²⁰“ bhinno²¹ ti āha. „Saccam Caṇḍā²²“ ti. „Supāhi mahārāja“ ti Caṇḍo²³ taṃ pavattim vitthāretvā²⁴ kathesi. Taṃ autvā rāja assagopakaṃ āha: „saccam kira tvaṃ assaṃ paharītvā
 15 nivattehīti²⁵“ kathesi²⁶. „Na kathamī devā²⁷“ ti. So punavāre pucchito „āma kathesiṃ²⁸“ ti āha. Rāja Caṇḍaṃ²⁹ āmantetvā „ambho Caṇḍa³⁰“ ayaṃ kathetvā³¹ „na kathamīti³²“ musāvādam kari³³. tvaṃ³⁴ etassa jivhaṃ chinditvā assamaṇaṃ³⁵ amhākaṃ
 20 santikā³⁶ gahetvā saḥassam dehīti³⁷ āha. Assagopako³⁸ apare pi kahāpāṇe datvā palāyi. Tato naḥakāraputto³⁹ „ayaṃ me deva pitighāta⁴⁰coro⁴¹“ ti āha. „Saccam kira Caṇḍā⁴²“ ti. „Supāhi devā⁴³“ ti Caṇḍo⁴⁴ taṃ pi kāraṇaṃ vitthāretvā kathesi. Rāja⁴⁵ naḥakāraṇ⁴⁶ āmantetvā „idāni kiṃ karosīti⁴⁷“ pucchi.

¹ B¹ candā. ² B² candō. ³ B³ tam sabbaṃ. ⁴ B⁴ adda āha. ⁵ B⁵ iminā paharītvā gabbhapātitaḥhāvaṃ. ⁶ B⁶ bhāvetuṃ. ⁷ B⁷ karissasīti. ⁸ B⁸ deva puttaṃ. ⁹ C⁹ vaddhetūti. ¹⁰ B¹⁰ candā. ¹¹ B¹¹ -andassa. ¹² B¹² bhindā ti. ¹³ B¹³ -nam. ¹⁴ B¹⁴ gantvā. ¹⁵ B¹⁵ deva assassa pādo paharītvā. ¹⁶ C¹⁶ pādo, C¹⁷ pādo corā to pādo. ¹⁷ B¹⁷ candā. ¹⁸ B¹⁸ candō. ¹⁹ B¹⁹ sakkhiyena. ²⁰ B²⁰ kathamī. ²¹ B²¹ candam. ²² B²² candā. ²³ B²³ add va. ²⁴ B²⁴ vadati. ²⁵ B²⁵ add pana. ²⁶ B²⁶ assassa santikā. ²⁷ B²⁷ -kaṃ. ²⁸ B²⁸ addā sāmi me jivā me bhindeti ti vāmaṇicandassa, B²⁹ sāmi me jivā me chindeti pāmanicandassa. ²⁹ C²⁹ naḥakāraṇa-. ³⁰ C³⁰ pitighātaṇa-, B³¹ pitighātaṇa-. ³¹ C³¹ B³¹ candā. ³² C³² addā samāsi vadeti, C³³ vadeti samāsi ti. ³³ C³³ amhā caṇḍo, B³⁴ candō. ³⁴ B³⁴ āha rāja. ³⁵ C³⁵ naci-. ³⁶ naḥakāraṇa, B³⁶ naḥakāraputtaṃ. ³⁷ B³⁷ karissasīti.

„Deva pitarad me¹ laddhum vaṭṭatī²“. „Ambho Caṇḍa³,
 imassa⁴ pitaram laddhum vaṭṭatī⁵, motakam pana na sakkā
 ānetum⁶, tvaṃ imassa mātaram ānetvā tava gehe katvā⁷
 etassa⁸ pitā hobhī⁹. Naḷakāraputto „mā me sāmi matassa
 pitu geham bhindīti“¹⁰ Gāmanicandassa¹¹ kahāpane¹² datvā
 palāyi. Gāmanicando¹³ aṭṭe¹⁴ jayam patvā tuṭṭhacitto rājānam
 āha: „atthi deva tumhākam¹⁵ kehici kehici¹⁶ sāsanam pahitaṃ,
 taṃ vo kathamīti¹⁷. „Kathehi Caṇḍa¹⁸“¹⁹ „i. Caṇḍo“ brāhma-
 gamināvakaṇaṃ sāsanam ādim katvā paṭṭhamakkamena²⁰ eke-
 kam²¹ kathesi. Rājā paṭipāṭiyā viṣajjesi, katham: Paṭhamam
 tāva sāsanam autvā „pubbe tesam vasaṇaṭṭhāne velam jāni-
 tvā“²² vassanakkukkuṭo²³ ahosi, tesam tena saddena uṭṭhāya
 mante gahetvā sajjhāyam karontānam āeva²⁴ aruṇo ugga-
 chati, tena tesam gahitaḡahitaṃ na nassī²⁵, idāni pana nesam
 vasaṇaṭṭhāne avelāya vassanakkukkuṭo²⁶ atthi, so atirattim vā
 vassati atipabhāte vā, atirattim vassantassa²⁷ sadden²⁸ uṭṭhāya
 mante gahetvā niddabhibhūta sajjhāyam akatvā va pana sa-
 yanti, atipabhāte vassantassa²⁹ sadden³⁰ uṭṭhāya sajjhāyitam na
 labhanti, tena tesam gahitaḡahitaṃ³¹ na paññāyatīti³² āha.
 Dutiyaṃ sutvā „te pubbe samagadhammaṃ³³ karontā“³⁴ kasi-
 nāparikanne³⁵ yuttapayuttā ahesuṃ, idāni pana samagadham-
 maṃ viṣajjeyvā akattabbesu yuttapayuttā³⁶ āramā uppannāni
 phalāphalāni upaṭṭhākānaṃ datvā pīṇapātāpatipīṇena³⁷
 micchājīvena jivikam³⁸ kappenti, tena tesam³⁹ phalāphalāni na

¹ B¹ me pi-. ² C² vaddharitī. ³ B³ caṇḍa. ⁴ B⁴ add kira. ⁵ C⁵ vaddhati,
 C⁶ vaddhatī, B⁶ vaṭṭatīti. ⁶ B⁷ ālīcāpi motakam pana sakkā pana ānetum, B⁷
 ālīcāpi na pana na a pana ānetum. ⁷ C⁷ oute i. g. k. ⁸ B⁸ etassa. ⁹ B⁹
 bhindīti. ¹⁰ C¹⁰ -nt-, B¹⁰ -ghandassa, B¹⁰ -nandassa. ¹¹ B¹¹ -nam, B¹¹ -nam. ¹²
 C¹² -nt-, B¹² -nando. ¹³ C¹³ addhe, C¹³ omīta sūti. ¹⁴ B¹⁴ tumhākam sūti.
¹⁵ B¹⁵ only one kehici. ¹⁶ B¹⁶ eandā. ¹⁷ B¹⁷ caṇḍa. ¹⁸ B¹⁸ -pakkamena, B¹⁸
 -kāmēna. ¹⁹ B¹⁹ add katham. ²⁰ B²⁰ jānātvā, B²⁰ jānēva. ²¹ B²¹ sakavassana-
²² C²² geṇ. ²³ C²³ tassa, B²³ nassitī, B²³ nassitī. ²⁴ B²⁴ pavassana-. ²⁵ B²⁵
 add tassa. ²⁶ B²⁶ vassanti, B²⁶ vassanti. ²⁷ B²⁷ gūḍitā. ²⁸ C²⁸ -dhamma.
²⁹ C²⁹ oute karontā. ³⁰ B³⁰ -kammēna. ³¹ B³¹ add na. ³² B³² -pīṇakēna.
³³ B³³ -jīva. ³⁴ B³⁴ tenesam, B³⁴ tenatēsam.

madhurāṇi¹ jātāni, sace pana te pubbe viya samaggā² puna³
 samapadhammesu⁴ yuttapayuttā bhavissanti puna tesam pha-
 lāphalāni madhurāṇi⁵ bhavissanti, te tāpasā rājakulānaṃ paṇ-
 5 ditabhāvaṃ na jāvanti, samapadhammaṃ tesam kātuṃ vade-
 hīti⁶ āha. Tatiyaṃ sutvā „te nāgarājāno aññamaññaṃ kalahaṃ
 karonti, tena taṃ⁷ udakaṃ āvilasā jātāni, sace te pubbe viya
 samaggā bhavissanti puna paṣannaṃ⁸ bhavissanti⁹ āha. Ca-
 tutthaṃ sutvā „sā rukkhaḍevatā pubbe āvapiṭṭipanne¹⁰ mānasse
 rakkhati, tasmā nānappakāraṃ balikammaṃ labhati, idāni pana
 10 ārakkhaṃ na karoti, tasmā balikammaṃ na labhati, sace pubbe
 viya ārakkhaṃ karissati puna lābhaggappattā bhavissati, rā-
 jānaṃ atthibhāvaṃ¹¹ na jānāti, tasmā āvapiṭṭiṇaṃ mānassānaṃ¹²
 rakkhanti¹³ kātuṃ vadehīti¹⁴ āha. Pañcamaṃ sutvā „yasmīṃ
 vammikapāde nisiditvā so tittiro maṇṣpaḍa vassati tassa heṭṭhā
 15 mahantā nidhikumbhī¹⁵ atthi, taṃ uddharitvā gaṇhāhīti¹⁶ āha.
 Chaṭṭhaṃ sutvā „yassa rukkhassa mūle so migo tīḍāni khādi-
 tuṃ sakkoti tassa rukkhassa upari mahantaṃ bhamaramadhuṃ¹⁷,
 so madhumakkhitesu¹⁸ tīḍesu paluddho, aññāni¹⁹ khādītuṃ²⁰
 na sakkoti, tvaṃ taṃ madhupatalaṃ²¹ haritvā aggamadhuṃ
 20 ambhakaṃ paḍiṇa, seṇaṃ²² attanā paribhūṇā²³ ti āha. Satta-
 maṃ sutvā „yasmīṃ vammike so sappo vasati tassa heṭṭhā
 mahantā nidhikumbhī²⁴, so taṃ rakkhamāno vāsanto nikkha-
 manakāle dhanalobhena sariraṃ²⁵ lagganto nikkhamati, gocaṃ
 gabetvā dhannasinehena alagganto vegena sahasā pavisati, taṃ²⁶
 25 nidhikumbhīṃ²⁷ uddharitvā tvaṃ gaṇhāhīti²⁸ āha. Aṭṭhamaṃ
 sutvā „tassa tarupitthiya sūmikasā ca mātāpīṭṭhānaṃ²⁹ ca va-

¹ B¹ ama-. ² B¹ & omit samaggā. ³ B¹ punapunnāni. ⁴ B¹ -dhammena, B² -dhamma, dhammaṃ karoti --- puna samāsa wanting in C¹. ⁵ B¹ repeats madhurāṇi. ⁶ B¹ naani. ⁷ B¹ paasa-. ⁸ B¹ ataviyaṃ maggaṇṇi-, B² ataviyaṃ paṇi-. ⁹ B¹ paññabhāvaṃ. ¹⁰ B¹ -vīṭṭi-. ¹¹ B¹ ārakkhā, B² ārakkham-, ¹² C¹ -ā, B¹ -bhāyā, B² -bhāyā. ¹³ B² amaramadhu atthi. ¹⁴ B¹ -makkhitesu. ¹⁵ B¹ adda ānāni. ¹⁶ sakkoti -- khādītuṃ wanting in C¹. ¹⁷ B¹ -patalaṃ. ¹⁸ B¹ tato seṇaṃ. ¹⁹ all four MSS. -ā, B¹ adda atthi. ²⁰ B¹ adda katu-. ²¹ B¹ tā. ²² C¹ -bhā, B² -bhāyā. ²³ B¹ -pīṭṭhā, B² -pīṭṭhāni.

samagāmanān antare ekasmiṇi gāme¹ jāre atthi, sā taṃ sarī-
tvā tasmīn siacchena sāmikassa gehe vasitum asakkenti² 'mā-
tūpitāro passissāmīti'³ jārassa gehe katipāhanā vasitvā mātā-
pītanān gēhaṃ gacchati, tattha katipāhanā vasitvā puna jārān
saritvā 'sāmikassa gēhaṃ gamissāmīti' puna jārass⁴ eva gēhaṃ
gacchati, tassā itthiyā rājūnān atthibhāvaṃ ācikkhivā 'sāni-
kass⁵ eva kira gehe vasitum sace nōve vasatu 'taṃ' rājā gan-
hāpeti jīvitaṃ' te n⁶ atthi appamādaṃ kātum vaṭṭati⁷ tassā
kathehīti⁸ āha. Navamaṃ sutvā „sā gaṇikā pubbe ekassa
hatthato bhataṃ gabetvā taṃ ajīrapetvā⁹ aññassa hatthato na¹⁰
gaṇhāti, ten¹¹ assā pubbe bahū¹² uppajji¹³ idāni pana attano
dhammataṃ vissajjetvā¹⁴ ekassa hatthato gahitaṃ ajīrapetvā¹⁵
va aññassa hatthato¹⁶ gaṇhāti, purimassa ekāsaṃ akatvā pac-
chimaṃsa karoṇi, ten¹⁷ assā bhata na uppajjati, na keci¹⁸ naṃ
upasaṃkamanti, sace attano dhamme thassati¹⁹ pubbe sadiso²⁰
va²¹ bhavissati, attano dhamme thātum assā²² kathehīti²³ āha.
Dasamaṃ sutvā „so gāmaḥhojako pubbe dhammena samena²⁴
aṭṭaṃ vinicchīni²⁵, tena manussānaṃ piya ahoṣi manāpo, sam-
piyāyamaṇā²⁶ c²⁷ assa manussā bahupappakāraṇa āhariniso, tena
abbhirūpo dhanavā yasasampanno ahoṣi, idāni pana lañcavittako²⁸
hotvā adhammena aṭṭaṃ vinicchīnati, tena duggato²⁹ kapaṇo
pandurogena abhībhāto, sace pubbe viya dhammena aṭṭaṃ vi-
nicchīnissati puna pubbe³⁰ sadiso bhavissati³¹, so rañño atthi-
bhāvaṃ na jānāti, dhammena aṭṭaṃ vinicchīnitum assa kathe-
hīti³² āha. Iti so Gāmaṇḍakajātaka³³ imāni ettakāni³⁴ sāsānaṃ
ārocesi. Itāṃ attano paṇḍāya sabbāni pi³⁵ tāni sabbāññu-

¹ Bā gāme. ² Cā Bā -ti, C^o -te. ³ Bā add gāṃ. ⁴ dele sace? B^o gehe vasatu
sace taṃ, Bā g. v. s. taṃ. ⁵ Cā -tan. ⁶ Bā aji-. ⁷ Cā omīta na, B^o hatthato na, Bā
hatthato bhataṃ na. ⁸ B^o cāti bahu, Bā bhata bahu. ⁹ B^o uppajjati, Bā uppajjati.
¹⁰ B^o vissajjati, Bā vissajjati. ¹¹ B^o aji-, Bā aji-. ¹² Bā adda bhataṃ. ¹³ Bā add pi.
¹⁴ B^o thitassa. ¹⁵ Cā ca, B^o omīta va. ¹⁶ Cā (ajapetum) assa, Bā dhamme thā-
tassa mātugāmaṃsa. ¹⁷ Cā omīta sameta. ¹⁸ Cā Bā -nati. ¹⁹ Cā -no, B^o
samīyāyamaṇā ita. ²⁰ Bā dakkato. ²¹ Cā Bā pubbe, B^o puppa. ²² B^o -ti
²³ Cā -tum. ²⁴ Bā -candā. ²⁵ Bā attha-. ²⁶ Bā omīta pi.

Buddho viya vyākariṭvā¹ Gāmaṇicauḍassa² bahuni³ dhanam
 datvā tassa vasanagāmanam brahmadeyyaṃ katvā tass' eva datvā
 uyyojesi. So nagarā nikkhamitvā Bodhisattena dinnam⁴ sā-
 sanam brāhmaṇamāpavakānaṃ ca āpusānaṃ ca nāgarājassa ca
 5 rukkhadevatāya ca ārocetvā titthirassa nisidanatthānato⁵ niddhiṃ
 gahetvā migassa⁶ tiṇakhādanatthāne⁷ rukkhato bhāmaramadhiṃ
 gahetvā rañño madhiṃ⁸ pesetvā sappassa⁹ vasaṇatthāne¹⁰
 vammikaṃ bhindāpetvā¹¹ niddhiṃ saṅgahetvā¹² taruṇitthiya¹³ ca
 gaṇikāya ca gāmaḥhojakassa ca rañño kathitanīyāmena¹⁴ sā-
 10 sanam ārocetvā mahantena yasena attano gāman¹⁵ gantvā yā-
 vatāyukam iṭhatvā yathākammam gato. Adāsamukharājāpi
 dānādini puññāni katvā jīvītivasāne¹⁶ saṅgapaḍaṃ¹⁷ pūrento
 gato.

Satthā „na bhikkhave Tathāgato kīṇ” eva mahāpaṇḍo pubbe jā
 15 mahāpaṇḍo yerā” ti imam dhammaḍḍeṇnam āharitvā saccaṃ paṭhasetvā
 jātakaṃ samodhānesi: (Saccapariyosāno bahū¹⁸ sotāpamū¹⁹ sakadā-
 gāmi²⁰ anāgāmi²¹ arahanti²² abeṇṇa) „Tadā Gāmaṇicauḍo²³ Amudo
 ahuṃ, Adāsamukharāja²⁴ pana aham evā” ti. Gāmaṇicauḍa-
 jātakaṃ²⁵.

20

8. Maṇḍhātujātaka.

Yāvatā candimasūriyā²⁶ u. Idam Satthā Jetavane vi-
 haranto ekaṃ akkaṇṇhitabhikkhūṃ ārabhṇa kathesi. So kiṃ
 8āvattitthiyaṃ²⁷ pindāya caramāno ekaṃ alankatapaṇḍiyattam iṭṭhiṃ diṇvā
 akkaṇṇhi. Atha naṃ bhikkhū dhammasaḍḍham²⁸ ānetvā „ayam bhante
 25 bhikkhu akkaṇṇhito” ti Satthā dassesam. Satthā „saccaṃ kira evaṃ
 bhikkhu akkaṇṇhito” ti pucchitvā „saccaṃ bhante” ti vutte „kudā

¹ B¹ vyā-. ² B¹ -caudassa, B² adda pana. ³ B¹ bahu. ⁴ B¹ danna. ⁵ B¹ vasaṇatthānato, B² vasaṇasāra datvā uyyojanato. ⁶ B¹ gaṇika. ⁷ B¹ -chādanatthāne. ⁸ B¹ omīta madhiṃ. ⁹ B¹ sabhava. ¹⁰ B¹ paranaṭṭhāne. ¹¹ B¹ khaṇṇitvā. ¹² B¹ gahetvā. ¹³ B¹ taruṇatthiya. ¹⁴ B¹ nava. ¹⁵ B¹ gāmaṇikam. ¹⁶ B¹ -pariyosāno. ¹⁷ B¹ saṅgapaṇḍam. ¹⁸ B¹ adda vāto satthā, B² vāto. ¹⁹ all four MSS bahu. ²⁰ B¹ -na. ²¹ Cho B¹ -mi. ²² Cho -to. ²³ B¹ -raṇḍo. ²⁴ B¹ -ukharāja. ²⁵ B¹ -caudajātakaṃ sattham. ²⁶ Cho -su-. ²⁷ B¹ -tthi. ²⁸ B¹ -bhāyaṃ.

trāṇi bhikkhū agāruṇi ajjhāvasamāno taphaṇaṃ pūretuṃ saṅkhamāsi.
 kāmataṇhā hi nāmi' esā' samuddo viya duppurā, porāṇā' dviśahas-
 sāpapaṇḍita-¹ catūsu' mahāḍīpesu cakkavattirājāṃ kāretrā manu-
 saparilāreṇ' eva Cātummahārājikadevaloke' rajjāṃ karentā' Tāvatī-
 sadevaloke chattiṃsāya Sakkānā' ca' rasamūṭṭhāne devarajjāṃ kare-
 trāpi atitāno kāmataṇham pūretuṃ asakkontā' va kalam akathesi. tam
 paṇ' etaṃ' tapham kudā pūretuṃ saṅkhamāsi¹⁰ suttā nūṭṭhā āharī-

Atte pathamakappe¹¹ Mahāsammato nāma rājā
 ahoṣi, tassa putto Rojo nāma, tassa putto Vararojo nāma¹²,
 tassa putto Kalyāṇo nāma, tassa putto Varakalyāṇo nāma,¹³
 Varakalyāṇassa¹⁴ putto Upasatho nāma¹⁵, Upasathassa¹⁶ putto¹⁷
 Mandhātā¹⁸ nāma ahoṣi. So sattahī ratanehi catūhi iddhīhi¹⁹
 samannāgato cakkavattirājāṃ kāresi. Tassa vāmaḥatthāṃ
 samūḍḍijetvā²⁰ dakkhiṇaḥatthena apphoṭṭhitakāle²¹ akāsā²² dib-
 bamogho viya jānuppamāṇaṃ²³ sattaratanavassam²⁴ vasaṭi²⁵,²⁶
 evaṇṇo acchariyamanassa ahoṣi. So²⁷ caturāsītivassasahassāni
 kumārakijāṃ²⁸ kiṇi, caturāsītivassasahassāni oparajjāṃ²⁹ kāresi,
 caturāsītivassasahassāni cakkavattirājāṃ kāresi. āyu paṇ'
 nasa³⁰ asatikkheyyaṃ ahoṣi. So ekadivasaṃ kāmataṇham
 pūretuṃ asakkonto ukkanṭhitākāraṃ³¹ dassesi. Amaccā³²
 „kim nu kho deva ukkanṭhito sīti“ pucchimsu. „Mayhaṃ
 puṇṇabhale³³ olokiyamāṇo³⁴ idaṃ rajjāṃ kiṃ karissati, katarāṃ³⁵
 nu kho thānaṃ ramaṇiyaṃ³⁶ ti. „Devaloko mahārājā“ ti. So
 cakkaratanaṃ abbhokkirivā saddhiṃ parisaṃ Cātummahārā-

¹ C¹ H. cātuma, C² kāmataṇhā panesi. ² C¹ porāṇa, B¹ purāṇakajāṇi, B² porāṇakajāṇi. ³ B¹ dviśahasāpapaṇḍitāpapaṇḍita, B² -paritāpapaṇḍita. ⁴ C¹ B¹ catūsu. ⁵ B¹ catūsu-. ⁶ C¹ karento, B¹ karento, B² karento. ⁷ B¹ omite ca. ⁸ B¹ -to. ⁹ B¹ paṇa. ¹⁰ C¹ B¹ -iti. ¹¹ B¹ -ppa. ¹² B¹ omite tassa putto Vararojo nāma. ¹³ B¹ tassa. ¹⁴ C¹ omite nāma. ¹⁵ B¹ tassa. ¹⁶ C¹ omite upasatho nāma upasathassa putto, cfr. Weber's Ind. Sind. 5 B. p. 315 and Utiyaji's below. ¹⁷ B¹ -to. ¹⁸ B¹ catūddhīhi. ¹⁹ C¹ B¹ samūḍḍijetvā, B² samūḍḍijetvā. ²⁰ C¹ appo-, B¹ ampoṭṭhitato kile, B² appoṭṭesi tato kile. ²¹ B¹ -atth, B² -to amī adda oloketvā. ²² C¹ jānu-, B¹ jānu-. ²³ B¹ -tanaṃ, B² sattaratanavā vasa. ²⁴ C¹ vasaṭi, B¹ vasaṭi, B² vasaṭi. ²⁵ C¹ B¹ omite so. ²⁶ B¹ -to. ²⁷ B¹ upa-. ²⁸ B¹ āyu paṇḍitaṇa. ²⁹ B¹ aggaṇṭhi-. ³⁰ B¹ abhānusi. ³¹ B¹ -lena. ³² so C¹ corrected from -su, C² B¹ -su. ³³ C¹ kalamu, C² kalamu, B² katarāṃ.

jikadevalokaṃ¹ agamāsi². Ath' assa cattāro mahārājāno
 dibbamālāgandhabhatthā³ devaganaparivutā paccuggamanāṃ katvā
 taṃ ādāya Cātummahārājikadevalokaṃ⁴ gantvā devarajjāṃ
 adāman⁵. Tassa sakaparisāya parivāritass' eva tasmiṃ rajjāṃ
 5 kārentassa dīgho addhā⁶ vitivatto. So tatthāpi taṃhaṃ pūre-
 tum asakkonto ukkaṇṭhitākāraṃ dassesi. Cattāro mahārājāno
 „kin nu kho mahārāja⁷ ukkaṇṭhito sīti“ pucchimāsu. „Imamhā
 devalokaṃ katarāṃ tṭhānaṃ ramaṇiyaṃ“⁸ ti. „Mayaṃ deva pa-
 resaṃ opatthākamanneśasādīsa⁹, Tāvatiṃsadevaloko ramaṇiyo“
 10 ti. ✓Mandhātā cakkaratanaṃ abbhukkiritvā attano parisāya
 parivuto tāvatiṃsābhimmukho pāyāsi. Ath' assa Sakko deva-
 rāja dibbamālāgandhabhattho devaganaparivuto paccuggamanāṃ
 katvā hattho gahetvā „ito ehi mahārāja“¹⁰ ti āha. Rañño de-
 vaganaparivutassa gamanakāle parināyakaratanāṃ¹¹ cakkura-
 15 tanāṃ ādāya saddhiṃ parisāya manussapathaṃ otarītva attano
 nagaram eva pāvisi. Sakko Mandhātūḥ¹² Tāvatiṃsabbhavanāṃ
 notvā devatā dve kotthāse katvā attano rajjāṃ¹³ majjhe bhin-
 dihvā¹⁴ adāsi. Tato paṭṭhāya dve rājāno rajjāṃ kāresuṃ. Evaṃ
 kāle gacchante Sakko satthiṃ ca vassasatasahasāṇi¹⁵ tisso
 20 ca vassakotiyo āyuaṃ khepetvā cavi¹⁶, añño Sakko nibbatti, so pi
 devarajjāṃ kāretvā āyukkhaṇa cavi. Eten' upāyena cha-
 ttiṃsa Sakkā cavimāsu. Mandhātā¹⁷ pana manussaparihāreṇa¹⁸
 devarajjāṃ kāreti¹⁹ yeva. Tassa evaṃ kāle gacchante bhīy-
 25 yosomattāya kāmataṇhā uppajji: so „kiṃ me upaddharajjena,
 Sakkāṃ māretvā ekarajjāṃ eva“²⁰ karissāmīti²¹. Sakkāṃ
 māretum nāma na²² sakkā. Taṇhā paṇ' esā²³ vipattimūlāṃ.
 Ten' assa āyusaṃkhaṇo parihāyī, jarā sarīraṃ parihari, ma-

¹ B¹ catuma -- to d., B² catuma -- kalevaloko corr. to -- kam. ² B¹ ag-, B² agamāsi. ³ C¹ -ta-, ⁴ B¹ catuma-, B² catuma-. ⁵ B¹ -suh., ⁶ B¹ addhāno. ⁷ B¹ deva. ⁸ B¹ -piyazaraṇ. ⁹ B¹ opatthakaparīsa-. ¹⁰ C¹ -ā-, B¹ parī-
 āyasaṇaṇa, B² parināyakitāṇ. ¹¹ C¹ -tā, B¹ -taṃ. ¹² B¹ devara-. ¹³ B¹ paribb-. ¹⁴ B¹ azkhvassasatasahasādhikāni. ¹⁵ C¹ B¹ omit cavi. ¹⁶ B¹ -to-
¹⁷ B¹ -samariveta. ¹⁸ B¹ -al. ¹⁹ B¹ -rajjāṃ me va. ²⁰ B¹ adda chūsaṇi.
²¹ B¹ omīti na. ²² B¹ nāmaṇi.

ussasasatirañ ca māma devaloke na bhijjati¹. Atha so² deva-
lokaṃ bhassitvā uyyāne otari. Uyyānapālo tassa āgatahāvaṃ
rājakula³ nivedesi, rājakulaṃ⁴ āgantvā uyyāne yeva sayanaṃ
paññāpesi, rāja anuttānaseyyāya⁵ nipajji. Amacca „deva
tumhākaṃ parato kin ti kathemu⁶“ ti pucchissu. „Mama pa-
rato tumhe imam sāsanaṃ mahājanassa katheyyātha: Ma-
dhātumahārāja divisahassaḍipaparivāresu⁷ catuṣa⁸ mahāḍipesu
cakkavattirajjam karetvā digharattam Cātummahārājikesu⁹ rā-
jajam karetvā chattiṃsāya Sakkānam āyuparimāṇena¹⁰ devaloke
rajjam karetvā va¹¹ kālam akāśeti¹². So evam vatvā kālam
katvā yathākammam gato.

Smitha imam atitam āharitvā uhhimsambuddho hutvā imā gāthā
vyoca:

1. Yāvatā candimasuriyā¹³ [pariharanti].

disā bhanṭi virocamaṇā

sabbe va dāśā Maṇḍhātū¹⁴

[ye¹⁵] pāpā paṭharinissitā¹⁶. 22.

2. Na kahāpaṇavassena¹⁷ titti kāmesu vijjati. (Dhp. p. 34.)

appasāḍā¹⁸ dukkhā¹⁹ kāmā itī vinūyā paṇḍito 23.

3. Api dīhhesu kāmesu ratim so nādhigacchati.

taṇhakkhayaṇato hoti Sammasambuddhiśāśvako ti. 24.

Tattha yāvatā u paricchadavassanam, pariharanti ti yattakena²⁰ paric-
chedena Sinerum pariharanti, disā bhanṭi dāśasu disāsu²¹ bhāṣanti²², vi-
rocamaṇā²³ ti lokaharaṇatāya virocanaśāhātā, sabbe va dāśā Maṇḍhātū²⁴
ye²⁵ pāpā paṭharinissitā²⁶ ti etake²⁷ padose paṭharinissitā²⁸ pāpā jama-
povāsiṇe manussā sabbe va te disā, mayam²⁹ raṇṇo Maṇḍhātūssa ayitaka³⁰
no rāja Maṇḍhātū u evam uparattatā³¹ bhujjessāpi³² samāna dāśa yeva, na ka-
hāpaṇavassena³³ u tesam dāśahūtinam manussānam saṃgghāya Maṇḍhā

¹ B¹ devaloke rivijjati, B² na devaloke vijjati. ² B¹ kho. ³ C¹ -lam. ⁴ B¹ -lā. ⁵ B¹ anuttāya seyyāya. ⁶ B¹ -saaparimadīpapaṇi-. ⁷ so all four MSS. ⁸ B¹ catuma-, B² cātuma-. ⁹ B¹ āyupamāṇena. ¹⁰ B¹ adda taṇham apuritvā, B² taṇham apuretvā. ¹¹ B¹ .at-. ¹² C¹ -ā. ¹³ B¹ adda va māga. ¹⁴ B¹ paṭharinissitā. ¹⁵ B¹ -vassena. ¹⁶ B¹ appasāḍā. ¹⁷ B¹ dukkhā. ¹⁸ B¹ yathā-. ¹⁹ C¹ omite dīhhesu, C² hae addid dīhhesu. ²⁰ B¹ obhārenti. ²¹ C¹ virocant. ²² B¹ ye. ²³ B¹ etike. ²⁴ B¹ paṭharin-. ²⁵ B¹ mayham. ²⁶ B¹ ayyakā, B² ayyako. ²⁷ B¹ upasāṅkhamatā. ²⁸ C¹ bhujjessāmi, B¹ bhujjessāpi, B² bhujjessāmi. ²⁹ B¹ -vassena.

- appoṭṭetvā¹ sattaratanavassena² varāpeti³, ten⁴ ttha⁵ kaḥōpaṇavassan⁶ ti⁷ entāh.
 itti⁸ kāmā⁹ 'ti¹⁰ tenāpi¹¹ kaḥōpaṇavassanā¹² vatthukāmakāḥōsatānā¹³ ten¹⁴ nāma
 u¹⁵ aṭṭhi¹⁶, evaṃ¹⁷ dappurā¹⁸ esī¹⁹ tatha²⁰, appaṭṭāḍā²¹ dukkhā²² kāmā²³ ti²⁴ sugāṇakūpa-
 mātā²⁵ kāmā²⁶ apyāssandi²⁷ parittasakkā²⁸, dukkham²⁹ eva³⁰ paṇ³¹ ettha³² bahutarā³³ ten³⁴
 5. Dukkhaḥkhandhasutta-pariyāyena³⁵ vaditabbam³⁶, ti³⁷ viññāya³⁸ 'ti³⁹ evaṃ⁴⁰ jāniva⁴¹,
 dībhā⁴² 'ti⁴³ deraḥānā⁴⁴ paribbogaṇa⁴⁵ rūpāna⁴⁶, tatthā⁴⁷ so⁴⁸ ti⁴⁹ so⁵⁰ vīrasatā⁵¹ bhik-
 kha⁵² dībhā⁵³ kāmehi⁵⁴ nīmanā⁵⁵ ten⁵⁶ pi⁵⁷ ten⁵⁸ ratin⁵⁹ niddhigacchati⁶⁰ āyasa⁶¹ Sa-
 mādhi⁶² itya⁶³, saṇḥakkhaya⁶⁴ ti⁶⁵ nībbānata⁶⁶, nībbāna⁶⁷ hi⁶⁸ āyasa⁶⁹ taṇhā⁷⁰
 khijeti⁷¹, tasmā⁷² ten⁷³ saṇḥakkhaya⁷⁴ ti⁷⁵ cūceṭṭi⁷⁶, tatthā⁷⁷ taṇhā⁷⁸ hoti⁷⁹ abhīrata⁸⁰,
 10. sammāsaṃbuddhasāvako⁸¹ ti⁸² Buddhasa⁸³ savaṇante⁸⁴ jēto⁸⁵ bahusam⁸⁶ pu-
 ṇācāra⁸⁷ jaggala⁸⁸.

Evaṃ⁸⁹ Satthā⁹⁰ imā⁹¹ deṇṇa⁹² āharitvā⁹³ deṇṇetvā⁹⁴ cattōri⁹⁵ sac-
 cāni⁹⁶ pakāsetvā⁹⁷ jālukā⁹⁸ samodhānesi⁹⁹: {Succapariyāyā¹⁰⁰ ukkhaṇṭhita-
 bhikkhu¹⁰¹ soṭāpatti¹⁰² phale¹⁰³ patijjhā¹⁰⁴ nō¹⁰⁵ paṇa¹⁰⁶ bahusotā¹⁰⁷ patiphalā¹⁰⁸ diṇa¹⁰⁹
 15. pāpū¹¹⁰ mē¹¹¹}. Tada¹¹² Maṇḍhātumabārājā¹¹³ aham¹¹⁴ eva¹¹⁵ abhā¹¹⁶ ti¹¹⁷,
 Maṇḍhātufātakam¹¹⁸.

9. Tiriṭavaccehajātaka.

Na¹¹⁹ yimassā¹²⁰ 'ti¹²¹. Idam¹²² Satthā¹²³ Jetavane¹²⁴ viharanto¹²⁵ āyasa-
 nante¹²⁶ Anandassa¹²⁷ Kosalarāṇe¹²⁸ mātugā¹²⁹ ānā¹³⁰ hatthato¹³¹ pañcasatāni¹³²
 20. rāṇe¹³³ hatthato¹³⁴ pañcasatāni¹³⁵ dūrasakassapa¹³⁶ jilābhakarattiham¹³⁷
 ārabhha¹³⁸ katha¹³⁹. Vatthum¹⁴⁰ heṭṭhā¹⁴¹ Dukkaipāte¹⁴² Sigā¹⁴³ jātaka¹⁴⁴ viṭṭhā-
 ritam¹⁴⁵ eva¹⁴⁶.

Atīte¹⁴⁷ Bārāṇasīyam¹⁴⁸ Brahmadatte¹⁴⁹ rajjā¹⁵⁰ kārente¹⁵¹
 Bodhisatto¹⁵² Kāsiraṭṭhe¹⁵³ brāhmaṇakule¹⁵⁴ nibbattitvā¹⁵⁵ nāma-
 25. gahanadivase¹⁵⁶ Tiriṭavacchakumāro¹⁵⁷ ti¹⁵⁸ katanāmo¹⁵⁹ anupabboga¹⁶⁰
 veyappatto¹⁶¹ Takkaṇḍīyā¹⁶² sippā¹⁶³ uggaṇhītvā¹⁶⁴ agāraṃ¹⁶⁵ ajjhā-
 vasanto¹⁶⁶ mātāpīṭunna¹⁶⁷ kālakiriya¹⁶⁸ samviggā¹⁶⁹ nikkhamitvā¹⁷⁰

¹ B¹ appoṭṭetvā. ² B² peṭṭi, B³ varāpeti. ³ B⁴ vatthukāmakāḥōsatānā. ⁴ B⁵
 -kūpaṇā. ⁵ C⁶ sugāṇakūpaṇā corr. to -paṇāṭṭā. ⁶ B⁷ add nāma, C⁸ has after-
 wards add nāma. ⁷ C⁹ dukkhā, C¹⁰ dukkhāṇa corr. to dukkhā. ⁸ B¹¹ di-
 pāṇā. ⁹ B¹² jāniva. ¹⁰ C¹³ B¹⁴ -dā. ¹¹ B¹⁵ -tāyamaṇe. ¹² B¹⁶ samādhiṇā.
¹³ B¹⁷ tasmā taṇhākhāyo. ¹⁴ B¹⁸ hoṇ. ¹⁵ B¹⁹ add tasmā tāmaṇa es. anaccham
 buddhattā sammāsaṃbuddha. ¹⁶ C¹⁷ savaṇanta. ¹⁷ B¹⁸ jātā¹⁹ āyako. ¹⁸ B¹⁹
 -ro. ¹⁹ B²⁰ dhammasa. ²⁰ B²¹ amitt deṇṇetvā. ²¹ B²² amitt cattāri. ²² B²³
 -turiya paṇa. ²³ B²⁴ ahameva ti. ²⁴ C²⁵ -tā, B²⁶ add ahamā. ²⁵ B²⁷ -sa-
 viggā. ²⁶ B²⁸ -māsa. ²⁷ = Quoy, vide supra p. 23. ²⁸ B²⁹ Kāṭhacatthe. ²⁹
 B³⁰ -tācāra, B³¹ -tācāra. ³⁰ B³² nāmaṇa abhā³³ an. ³¹ B³⁴ -Bhā. ³² B³⁵
 rāṇasippāni. ³³ B³⁶ -tunā. ³⁴ B³⁷ kāmā. ³⁵ B³⁸ samviggahamāṇo kūtā.

isipabbajjāṃ pabbajitvā araṇṇāyatane vacanulaphalāpibalehi
 yāpento¹ vāsāṃ kappesi. Tasmīṃ tattha vasanto Hārāga-
 raṇṇo² paccanto kuppi³. So tattha gantvā yoddhaparājito
 marapabbhayaabhito hatthikkhandhagato⁴ ekena passena palāyi-
 tvā araṇṇe vicaranto pabbaphasamaye Tirittavacceha⁵ phalāpha-
 latthāya gate⁶ tassa assamāpadam pāvisi. So „tāpasānaṃ
 vasanattthānaṃ“ ti⁷ hatthito otarivā vātātapakilaṇto⁸ pipāsito
 pāṇiyaghaṭaṃ olokento katthaci adievā caṃkamanakoṭiyāṃ
 udapānaṃ addasa. Udakaṃ uasīṇcaṇattthāya⁹ rājūghaṭaṃ¹⁰
 adievā pipāsāṃ sandhāretuṃ asakkento hatthissa kucchiyāṃ¹¹
 baddhaṃ¹² yottāṃ gahetvā hatthiṃ udapānatato¹³ thapetvā¹⁴
 tassa pāde yottāṃ bandhitvā¹⁵ yottesa¹⁶ udapānaṃ otarivā
 yotte apāpūṇante uttaraṇṇāṭṭakāṃ¹⁷ yottakoṭiyāṃ¹⁸ saṃghātetvā¹⁹
 puna otaritvāpi²⁰ na-ppahosi yeva. So aggapādehi udakaṃ
 phusitvā²¹ atipipāsito „pipāsāṃ vinodetvā maraṇaṃ pi auma-
 raṇaṃ“ ti²² udapāne pativā yāvadattthaṃ pīvitvā paccuttari-
 tuṃ asakkento tatth²³ eva aṭṭhāsi. Hatthi pi susikkhitattā nā-
 ḍatttha agantvā rājānaṃ olokento tatth²⁴ eva thito²⁵. Bodhisatto
 sāyanhasamaye phalāphalaṃ āharitvā hatthiṃ dievā „rājā āgato
 bhavissāti, vammaṭṭahatthi²⁶“ yeva pana²⁷ paṇṇāyati, kiṃ²⁸ mukho²⁹
 kāraṇaṃ³⁰ ti so hatthisamāpāṇi upasamākamā. Hatthi³¹ pi tassa
 upasamākamanaḥbhāvaṃ ūetvā ekamantaṃ³² aṭṭhāsi. Bodhisatto
 udapānatataṃ³³ gantvā rājānaṃ dievā „mā bhaya mahārāja“
 ti samasāsaetvā³⁴ nisesseṇṇa bandhitvā rājānaṃ uttāretvā³⁵ kāyaṃ
 nesa sambāhitvā telena mukkhetaṃ³⁶ mahāpetvā phalāphalāni³⁷

¹ Bā - phalādhāro kuttā. ² C¹ - aī. ³ B¹ kuppito, Bā kupito. ⁴ Bā hatthi-
 khandhavaragato. ⁵ B¹ tirittavacceha, Bā tirittavacceha. ⁶ B¹ gatagetakala, Bā
 gatakaḥ. ⁷ B¹ - amhi. ⁸ C¹ - kilaṇto, C² - kilaṇto. B¹ gāṭhaṃ na kilaṇto, Bā
 vātātappeṇa kilaṇto. ⁹ Bā add. paba. ¹⁰ Bā - ghaṭṭhaṃ. ¹¹ Bā bandhana.
¹² Bā udapānatato. ¹³ B¹ dievā, Bā thapetvā. ¹⁴ Bā bandhetaṃ. ¹⁵ C¹
 yotte. ¹⁶ Bā uttari. ¹⁷ Bā - yā. ¹⁸ Bā gharova. ¹⁹ B¹ maritaṇṇāpi, Bā
 uttaritattāpi. ²⁰ Bā phusitvā. ²¹ Bā add. rāseva. ²² Bā aṭṭhāsi. ²³ Bā
 dhamaṇika. ²⁴ C¹ - na, Bā amhi pana. ²⁵ Bā kha. ²⁶ so all four MSS.
²⁷ Bā - aī. ²⁸ Bā - āraṇṇa. ²⁹ B¹ amhi aīra. ³⁰ Bā uttaritvā. ³¹ Bā
 mukkhetaṃ.

datvā¹ hatthissa sannāhaṃ mocesi. Rājā dvilūtihaṃ viśsa-
mitvā Bodhisattassa² attano³ santikaṃ āgamanattilūya paṭi-
ṇaṃ gahetvā pakkāmi. Rājabalaṃ⁴ nagarasa avidūre kha-
dhāvāraṃ bandhivā⁵ (hitaṃ⁶ rājānaṃ āgacchantaṃ diśvā pari-
vāresi⁷. Bodhisatto pi māsaaddhamāsaccayana⁸ Bārāṇasim⁹
patvā uyyāne vāsivā punadivase¹⁰ bhikkhaṃ caramāno rāja-
dvāraṃ gato. Rājā mahāvātapāṇaṃ ugghāṭetvā¹¹ rājaṅgaṇaṃ
ōlokayamāno Bodhisattaṃ diśvā sañjānitvā¹² pāsādā oruṇha
vanditvā mahātale¹³ āropetvā samussitasetacchatte rājpallāṅke
nisīdāpetvā¹⁴ attano paṭiyāditaṃ āhāraṃ bhojetvā¹⁵ sayam pi
bhuñjitvā¹⁶ ayyānaṃ netvā tatth¹⁷ assa carikkamanādi-parivārīṃ¹⁸
vasanaṭṭhānaṃ karetvā¹⁹ sabbe pabbajitaparikkhāre datvā uyyā-
napālaṃ paṭicchāpetvā²⁰ vanditvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya
Bodhisatto rājanivesane bhuñji²¹. Mahāsakkārasammāno ahoṃ.
Taṃ asahamānā²² amaccā „avarūpaṃ sakkāraṃ eko²³“ yodhe
labhamāno kiṃ nāma kareyyā²⁴ 'ti vatvā uparājānaṃ upasaṃ-
kamitvā²⁵ „deva amhākaṃ rājā ekasā tāpasasā atimunnāyati²⁶“,
kiṃ nāma tena tasmīṃ diṭṭhaṃ, tumhe pi tāva rañṇā saddhiṃ
mantethā²⁷ 'ti āhaṃsu²⁸. So „sādhū²⁹“ 'ti sampatiucchitvā³⁰
amaccehi saddhiṃ rājānaṃ upasaṃkamitvā vanditvā³¹ pa-
thamaṃ gāthaṃ āha:

1. Na-y-imassa vijjāmayam atthi kiñci

na bandhavo no pana te saḥāyo,

attha kesa vaggena Tīrījavaccho³²

tedandiko bhuñjati aggaṇḍaṇ ti. 25.

Taṭṭha nayimassa vijjāmayamatthi kiñciṇa imassa tāpasassa vijjā-
mayam kiñci kamman n'atthi, na bandhavo ti sutabandhavassippabandhava-

¹ B⁴ khāḍāpetvā. ² C⁶ -tan. ³ B⁴ omitti attano. ⁴ B⁴ rājānataḥāyo, B⁴ rājāphalakāyo, C⁶ rājābalaṃ corr. to rāja-. ⁵ C⁶ taṃ. B⁴ dhito. ⁶ B⁴ add rājā nagaraṃ pavāṭetvā (hito). ⁷ B⁴ aṣṭamānā. ⁸ C⁶ -alyaṇ, B⁴ -ā. ⁹ B⁴ -naḥ. ¹⁰ B⁴ sañjānitvā. ¹¹ B⁴ -tan. ¹² B⁴ bhojetvā. ¹³ C⁶ -tan, B⁴ omitti parivārīṃ, and add ratiṭṭhivā. ¹⁴ B⁴ -ekkhādetvā, C⁶ vāsāpetvā corr. to paṭicchāpetvā. ¹⁵ B⁴ -no yeva paribhuñjati, B⁴ -no yeva paribhuñjati. ¹⁶ C⁶ sayha-. ¹⁷ B⁴ add pi. ¹⁸ B⁴ upasaṃtvā. ¹⁹ B⁴ attiyaṃ ma-. ²⁰ C⁶ omitti āhaṃsu. ²¹ B⁴ omitti vanditvā. ²² B⁴ ditiṭṭh-.

gottabandhavaññātibandhavessu aññātaro pi na hoti, na pana te sahāyo ti
 sahapaṇṇakūlito¹ sahāyako pi te na hoti, keṇa vannaṇa² 'd' amma kīraṇena,
 Tirittavaccho³ ti teṇa nāmaṃ, tadāṇṇiko ti kuṇḍiko⁴ thapanattikāya⁵
 iddhaññāṇa gahetvā caranto, aggapiṇḍaṇa ti rassaṃpajjānaṇa⁶ rājārahaṇa agga-
 tthojānaṇa.

3

Tam evā rājā puttān āmantetvā „tāta mama paccantaṇ
 gantvā yuddhaparājītaṇ dvīhatibhaṇ anāgatabhāvaṇ sarasāsi“
 vatvā „sarāṇṇi“ vutte „tadā mayā“ inam nissāya jīvitaṇ
 laddhaṇ“ ti sabbam tam⁷ pavattim ācikkhūtvā „tāta mama“
 jīvitaḍāyake mama santikāṇ⁸ āgate rajjaṇa dadanto pi ahaṇ⁹
 o¹⁰ eva etena katagunānurūpaṇ¹¹ kātuṇ¹² sakkomīti¹³ vatvā itarā
 dve gāthā avoca:

1. Apāsu¹⁴ me yuddhaparājītaṇ
 ekassa katvā vivanaṇṇi¹⁵ ghoṇa
 pasārayi¹⁶ kicchagatassa pāṇiṇ¹⁷,
 ten¹⁸ ūdatārīṇ¹⁹ dukkhasampareto²⁰. 26.

15

2. Etaṇṇa kiccena iddhānupatto
 Vesāyino²¹ visayā jīvaloke,
 lābhāraho tāta Tirittavaccho²²,
 deth²³ nesa bhogaṇa yajataṇ²⁴ ca²⁵ yaṇṇān ti. 27.

20

Tāta Apāsu²⁶ ti āpādesu, ekassa²⁷ ti aduttassa, katvā²⁸ ti zankamapaṇ
 karitvā pemaṇ uppādetvā, vivanaṇṇi²⁹ ti pāṇīyaraṇṇi³⁰ araṇṇa, ghoṇa³¹ ti
 dāraṇa, pasārayi³² kicchagatassa pāṇiṇ³³ ti nikkamāṇa bandhito³⁴ kūpaṇ³⁵
 ātāretvā dukkhagatassa mayham uttāraṇattikāya viriyapaṭṭhānyuttaro hattham
 pasāresi³⁶, tenūdatārīṇ³⁷ dukkhasampareto³⁸ ti³⁹ tena kārāṇa⁴⁰ amhi⁴¹ duk-
 khaparivārito⁴² pi tamhā kūpa⁴³ uttāro, etaṇṇa kiccena iddhānupatto⁴⁴ ti
 ahaṇ⁴⁵ etaṇṇa tīpmaṇṇa kiccena ettha katassa kiccassānubhāvaṇa idha anup-

25

1 C^o -kūlito, B^o kūlito, B^o kūlito. 2 B^o diti-, B^o diti-. 3 B^o kuṇḍika, B^o
 kuṇḍika. 4 B^o thapanattikāya, B^o thapanattikāya. 5 C^o omi rassa. 6 B^o may-
 khaṇ. 7 B^o tam sabbam. 8 B^o -ka. 9 B^o -gonam am-. 10 B^o dāma. 11
 C^o avāsu corr. to āpāsu, B^o avāsu, B^o avāsu. 12 All four MSS. -amhi. 13 B^o
 sabbasāsi. 14 C^o pāṇiṇ, C^o pāṇiṇ corr. to pāṇiṇ. 15 C^o uttāraṇ-
 rīṇ, B^o uttāraṇ, B^o tenūdatārīṇ. 16 B^o dukkha-. 17 B^o veyyāsi. 18 B^o ti.
 rīṇ, B^o tirittavaccho. 19 C^o yajataṇ, B^o yajataṇ. 20 B^o avāsu. 21 C^o B^o
 -amhi, B^o -amhi. 22 C^o pāṇiṇ- corr. to pāṇiṇ-, B^o pāṇiṇ-. 23 C^o kūpa.
 24 ghoṇa - - pasāresi wanting in B^o. 25 C^o - - sampareto, C^o - - sampareto corr.
 to sampareto ti. 26 C^o - - nesa tamhi. 27 B^o kuṇḍa, and adda uttāraṇ.

putto¹. Veyyāsīno vīṣaya² ti Veyyāsi³ vīṣeti Yama⁴ tassa vīṣayā. Jīvalāke ti
manuvśaloke, aham hi lmaṇsūb jīvaloke tīto Yamavīṣayaṁ manuvīṣayaṁ paralokān.
gataṁ nāma ahoṣi⁵, so 'mhi etassa kīraṇi tato puna bhāgato ti vuttāb bodi, lā-
bhārahe ti lābhārahe⁶, etupaccayaḍḍhama sūcchavāko, deṭṭhassa bhogaṁ
ti etena paridhūṇijābhāṇaṁ etupaccayaṁ⁷ saḍḍhaṁ⁸ sūcchavārikkhāraṇasikkhātān
bhogaṇaṁ etassa deṭṭha, paṇāsaṁ⁹ ca yaṇṇaṁ ti vāṇ¹⁰ ca¹¹ amaccā ca¹² nī-
gaṇā ca¹³ ti saḍḍhe pi tūṁhe etassa bhogaṁ¹⁴ deṭṭha yaṇṇaṁ ca paṇāsa, tassa
hi dīḷḍhamāno deyyadhammaṁ tena bhūṭijitānti¹⁵ bhogaṁ hosi tīrasaṁ dāṇyaḍḍhaṁ¹⁶
yeṇṇuṁ, tenāha deṭṭha¹⁷ assa bhogaṁ paṇāsaṁ ca yaṇṇaṁ ti.

10 Evam raṇṇā¹⁸ gaganatāle candam¹⁹ nīṭhapentena²⁰ viya
Bodhisattassa guṇo pakāṣite²¹ tassa guṇo sabbattakam eva
pakāṇo²² jāto, atirekatāro tassa²³ lābhasakkāro odappāḍi²⁴. Tato
paṭṭhāya ca²⁵ uparājā vā amaccā vā²⁶ añño vā²⁷ koci kiñci²⁸
rājānaṁ vattum²⁹ na visakhi³⁰. Rājā Bodhisattassa ovāde
15 thatvā dānādini puñṇāni katvā saṅgappadam³¹ pūresi. Bo-
dhisatto³² abhiññā ca samāpattiyo ca uppādetvā Brahmaḷoka-
parāyano ahoṣi.

Satthā „parāṇakapaggitāpi upakāravaseṇa³³ eva³⁴ karūṇeṇa³⁵ ti
imaṁ dhammadassanāṁ āharitvā jātakaṁ samedhānaṁ: „Tadā rājā
20 ānando ahoṣi, tāpaso puna aham eva³⁶ ti. Tīrījavaseṇajātakaṁ³⁷.

* 10. Dūta-jātaka.

Yasatthā dūram āyantiṭi. Idam Satthā Jetavane vi-
haranto ekam lolābhikkhū ārabhha kathesi. Vattum³⁸ Nava-
nipāto Kākajātako³⁹ āvibhavissanti. Satthā puna taṁ bhikkhū āma-

¹ Bāḍ dhānupatto. ² Bā veyyāsīno. Bā veyyāsīno vīṣayaṁ. ³ Bā veyyā. ⁴ Bā
yaso. Cā yaso. ⁵ all four MSS ahoṣi. ⁶ Cā lābhārahe, Bā alābhā arābho. ⁷ Dā
-paccam, Cā Bā -paccaya. ⁸ Bā omitti saḍḍhaṁ. ⁹ Cā paṇāsaṁ corr. to -taṁ.
Bā etāṇi. ¹⁰ Bā vāṇ. ¹¹ Bā amitta ca. ¹² Cā jā ca, Bā ca. ¹³ Bā bhogaṇ
ca. ¹⁴ Bā -saḍḍhaṁ. ¹⁵ Cā -saḍḍhaṁ, Bā -yaṇṇaṁ. ¹⁶ Bā yaṇṇaṁ. ¹⁷ Bā
pūṇyassando. ¹⁸ Bā nīṭhapento. ¹⁹ Cā pakāṣitena. Cā pakāṣeti tesa, Bā pakā-
ṣito, Bā pakāṣito. ²⁰ Bā -to. ²¹ Bā -taro tassa ahoṣi, Bā -taro tassa a. ²²
Bā omitti odappāḍi. ²³ Bā omitti ca. ²⁴ Bā amaccā vā uparājā vā. ²⁵ Bā omitti
vā. ²⁶ Bā omitti kiñci. ²⁷ Bā vattum. ²⁸ Bā -chati. ²⁹ Bā saṅgapparam.
³⁰ Bā adā pi. ³¹ Bā -vasena. ³² Bā dīṭṭi. Bā tīrīti. Bā adā naramaṇi
³³ Bā vattum. ³⁴ = Cakkavūkaṇḍa.

Bhojanapariyosāne c' nssa' attano pivanapāṇiyam eva' tambūlaṇ
ca' dāpetvā „bho purisa, tvaṃ 'dūto 'mūḍhī' vadasi', kassa
dūto sīti" pucchī. „Mahārāja ahaṃ taṇhāya' dūto udaradūto',
taṇhā maṃ āpāpetvā 'tvaṃ' gacchāhi" dūtaṃ katvā pesesāti"

3 vatvā purimā dve gāthā avoca:

1. Yass' atthā dūram āyanti¹ amittam api yācituṃ
tass' udarass' ahaṃ² dūto, mā me kujjhi rathesabha. 28.

2. Yassa divā ca ratto ca vasam āyanti māpavā
tass' udarass' ahaṃ³ dūto, mā me kujjhi rathesabha' ti. 29.

10 Tattha yassatthā dūramāyanti⁴ yassa aṅkiya ime satta taṇhāvaṇṇā
katvā dūram pi gacchanti, rathesabha' ti rathesodhajeṭṭhaka.

Rājā tassa vacanaṃ sutvā „saccaṃ etaṃ, ime satta uda-
radūtā, taṇhāvasena vicaranti taṇhā ca ime satte vicāreti, yāva
manāpaṇ ca" vata iminā kathitaṃ⁵ ti tassa purisassa tuasitvā

15 tatiyaṃ gātham āha:

3. Dadāmi te brāhmaṇa rohiṇinaṃ⁶
gavaṃ sahasaṃ saha puṅgavana,
dūto hi dūtassa katham na dajjā.
mayam pi tass' eva bhavāma dūtā ti. 30.

20 Tattha brāhmaṇā 'u āpamanattam etaṃ, rohiṇinaṃ⁷ ti rattavaṇṇa-
naṃ, saha puṅgavenā⁸ ti yūthapariniyakena⁹ apaddavarakkhakeṇa¹⁰ vasa-
bhena¹¹ sadōhā, mayampīti ahaṃ ca evamev ca sabbe satta tass' eva udi-
rassa dūtā bhavāma, taṃ ahaṃ udaradūto samāno udaradūtassa tvevaṃ kamaṃ
na dajjā¹² ti.

25 Evaṃ ca pana vatvā „iminā vata mahāpurisena sutacitta-
katāya" apubbaṃ kāranaṃ sāvito¹³ ti tuṭṭhacitto tassa mahā-
taṇhā yasaṃ adāsi.

¹ C¹ vassa. ² C² -pāṇiyam co corr. to -pāṇiyam ca, B¹ -pāṇiyameva. ³ B¹ tam-
pūlaṇṇa, C¹ tam-ūlaṇṇa, C² tam-ūlaṇṇa corr. to tam-ūlaṇṇa. ⁴ B¹ amittavadaṇṇa,
B² vadati. ⁵ B¹ taṇhā. ⁶ B² nulle udaradūto. ⁷ C¹ taṇ co. to tvaṇ. ⁸ C¹
gacchāhi ti, B¹ gacchāhi ti. ⁹ C² dūtamāyanti, B¹ rassaṭṭa dūramāyanti, B²
yassatthā dūramāyanti. ¹⁰ B¹ tesandarasakkhaṃ. ¹¹ B¹ -pam. ¹² B¹ -ti. ¹³
C¹ B¹ -niyakena. ¹⁴ B¹ -rakkhikena, B² -rakkhikena. ¹⁵ B¹ ubhayena, B²
usabbhena. ¹⁶ B¹ dajjā. ¹⁷ C¹ sutacittakatāya. ¹⁸ so C², B¹ iminā ca tuṭ-
ṭhacitto purisena tvaṃ aṅkapubbaṃ kāranaṃ kathitaṃ, B² iminā ca tam-
nadiṇena tvaṃ aṅkapubbaṃ kāranaṃ kathitaṃ.

Satthā imam dhammadessanam āharitvā saccāni pahāsetvā jātakaṃ samodhānesi: (Succapariyosāne lobhhiḥkku anāgāmiṃphala paṭiṭṭhāni bahū¹ sotāpunnādayo ahesuṃ) „Tadā lobhapurito etarahi lobhhiḥkku², Bhōjannasuddhirājā paṇa aham evā³ 'u. Dūtajātakaṃ'. Sam-kappavaggo paṭhamo⁴.

2. KOSIYAVAGGA.

1. Padumajātaka.

Yathā keśā ca massu cā 'u. Idam Satthā Jetavane viharantō Anandabodhimhi⁵ mālāpūjakāraṇa⁶ bhikkhū ārabhha kathesi. Vatthum⁷ Kāḷāgabodhijātaka vibhavarasati. So paṇa Anandattatherena ropitattā Anandabodhīti jāto. Therena hi Jetavanasāvura-kotṭhake bodhi-sa⁸ ropitabhāya sakala-Jambudīpam⁹ paṭṭhari. Ath' ekānece janapadavāsino¹⁰ bhikkhū „Anandabodhimhi mālāpūjam karissāma¹¹ 'ti Jetavāṇam āganvā¹² Satthāraṃ vanditvā punadivase Sāvattima¹³ parivaya¹⁴ appalavithim¹⁵ gantvā mālam alahhitvā āgantvā Anandattatherena¹⁶ ārocesuṃ: „āvuso mayam bodhimhi mālāpūjam karissāma¹⁷ 'ti appalavithim¹⁸ gantvā ekamālam pi na labhimā¹⁹ 'u. Thero „aham vo āvuso āharissāmi²⁰ appalavithim²¹ gantvā bahū²² nūppalakaḷāpe akkhiḍḍipetvā āgamaṃ tesam dāpeṃ. Te tāni gahetvā bodhipūjam karissuṃ. Tāni pavattim itevā²³ dhammasambhāyam bhikkhū therassa gumkattim samupphojesuṃ. „āvuso jānapadā²⁴ bhikkhū appapunnā appalavithim²⁵ gantvā mālam na labhimasu²⁶, thero paṇa²⁷ gantvā va āharāpesi²⁸. Satthā āgantvā „kya vo 'tiha bhikkhave etarahi kathāya sammānā²⁹ 'u pucchitvā „imāya nāma³⁰ 'ti vutte na bhikkhave

¹ 100 bahū, 100 anāga hi bahū, 100 alāha pi bahū. ² 100 add ahesu. ³ 100 add dhamma. ⁴ 100 add saccasaddhama. ⁵ 100 kappavaggaṃ parivāṇaṃ. ⁶ 100 add anāgāmiṃphala. ⁷ 100 add vatthum. ⁸ 100 add bodhi-sa. ⁹ 100 add sakala. ¹⁰ 100 add janapadavāsino. ¹¹ 100 add karissāma. ¹² 100 add āganvā. ¹³ 100 add Sāvattima. ¹⁴ 100 add parivaya. ¹⁵ 100 add appalavithim. ¹⁶ 100 add Anandattatherena. ¹⁷ 100 add karissāma. ¹⁸ 100 add appalavithim. ¹⁹ 100 add labhimā. ²⁰ 100 add āharissāmi. ²¹ 100 add appalavithim. ²² 100 add bahū. ²³ 100 add pavattim. ²⁴ 100 add jānapadā. ²⁵ 100 add appalavithim. ²⁶ 100 add labhimasu. ²⁷ 100 add paṇa. ²⁸ 100 add āharāpesi. ²⁹ 100 add sammānā. ³⁰ 100 add imāya nāma.

idāṃ¹ eva vuttucchekā² kuthākusalānānā³ labhanti, pubbe pi la-
bhānū⁴ "ti vavā⁵ aññam āhāri⁶.

Aññe Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ kārente
Bodhisatto setṭhiputto ahesi. Antonagare va⁷ akaṃmā⁸
sare padumāni pupphanti. Eko chinnañāso puriso⁹ saraṃ rak-
khati. Ath¹⁰ ekadivasam Bārāṇasīyaṃ assave ghoṭṭhe¹¹ mālaṃ
pilaṇḍhitvā assavaṃ kuḍḍikāma¹² tayo setṭhiputtā „nāsaacchinnassa
abhūtena vanaṃ vavā¹³ māle¹⁴ yācissāmā¹⁵ "ti tassa padumāni¹⁶
bhañjannakāle¹⁷ sarantikaṃ¹⁸ gantvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Tesu
eko taṃ¹⁹ āmantetvā paṭhamam²⁰ gātham āha:

1. Yathā keṣā ca massu²¹ ca chinnaṃ chinnaṃ virūhati
evam rūhati te nāsā, padumaṃ dehi yācito ti. 31.

So tassa kuḍḍhitvā na padumaṃ adāsi²². Ath²³ assa dutiyo
dutiyaṃ gātham āha:

2. Yathā sārādikāṃ bijam khette vuttaṃ virūhati
evam rūhata²⁴ te nāsā, padumaṃ dehi yācito ti. 32.

Tattha sārādikāṃ ti sārāḍaṃmāye²⁵ ghetvā nikkhittaṃ vīrasampā-
nāṃ bijam.

So tassa²⁶ kuḍḍhitvā na padumaṃ²⁷ adāsi. Ath²⁸ assa ta-
tiyo tatiyaṃ gātham āha:

3. Ubbo pi palapante²⁹ te³⁰ "api padumāni³¹ dassati",
vajju³² vā te na vā vajju³³ n'atthi nāsāya rūhana,
dehi samma padumāni amhehi pi yācito³⁴ ti. 33.

Tattha ubbo pi palapante³⁵ ti ete dve pi muḍa vadanti, api padu-
māni³⁶ api nāma³⁷ na padumāni dassatīti cintetvā evam vadanti³⁸, vajju

¹ C¹ vuttucchekā, B¹ vuttucchekā, B² vuttucchekā. ² B² kuḍḍikāma, C¹ kuḍḍikāma. ³ C¹ B² -su yeva. ⁴ C¹ eva, B² na. ⁵ B² adda taṃ, B³ ti. ⁶ B² aṇḍhūthe, B³ aṇḍhūthe. ⁷ B² mālaṃ. ⁸ B² naḥ. ⁹ C¹ bāṇasa-, B² bhañjana-. ¹⁰ C¹ sarassa-, B² sārassa saratika, B³ sarassa sarantika. ¹¹ B² omi taṃ. ¹² C¹ massu. ¹³ B² sa, kuḍḍhitvā tassava padumaṃ nādaṃ. ¹⁴ B² rūhati. ¹⁵ B² āra-. ¹⁶ B² add pi. ¹⁷ B² padumāni na. ¹⁸ C¹ ubbo vi-
palapante, B² ubbo pi viḍḍhante, B³ ubbo pi viḍḍhante. ¹⁹ C¹ na. ²⁰ B² pa-
danti. ²¹ B² vajju, B³ vajjam. ²² so C¹; C² dehi samma padumāni yācito.
B² dehi sama padumāni ahaṃ yācāmi yācito, B³ dehi samma padumāni maṃ
yācāmi yācito. ²³ C¹ viḍḍhante, B² pi viḍḍhante na. B³ pi viḍḍhante na. ²⁴
B² api padumāni. B³ api dāmi. ²⁵ B² adda na. ²⁶ B² adda kareṇa yācāmi.

„E te na vā vajjā 'd' tava nāhā rūhātū 'd' samā vedeyyānā vā na vedeyyānā' ¹
 etonam vacanena nāma' appamāṇam, sabhaddhāpi n' atthi nānāya vīrahānā, ahañ
 pama te nācch' patteva na kīlāsi vadāmi, kevalam yūcāmi tassa' dahi' samma
 padumānāsi jātū d.

Tam eva padumasaragopako' „imehi dvīhi musāvādo s
 kato', tumbhehi sabhāvo kathito, tumhākaṃ amucchavākaṃ pa-
 dumānāsi' mahantaṃ padumakalāpaṃ ādāya tassa' ¹⁰ datvā attano
 padumasarani eva gato.

Seṭṭhā imam dhammasaṇaṃ āharitvā jātakaṃ samādhānesi
 „Tadā padumalābhi' ¹¹ seṭṭhiputto' ¹² aham eva ahoṃsi' ¹³ ti' ¹⁴. Paduma- 10
 jātakaṃ ¹⁵.

2. Mudupāṇijātaka.

Paṇi so muduko caasa' ¹⁶ ti. Idam Seṭṭhā Jetane vīhā-
 ranto ekāni ukkaṇṇhitabhikkhū ārabhā kathesi. Tam hi
 Seṭṭhā dhammasaṇam ¹⁷ āsitam „accayā kira tam' ¹⁸ ukkaṇṇhito' ¹⁹. 15
 ti pucchitvā „accayā' ²⁰ ti vutte „bhikkhū kethiyo nāma' etā kilesa-
 rasena gamanāto arakkhiyā, porāṇakapaṇḍitāpi attano dhītaraṃ rak-
 khitum nāsakkhiṃsu, pītaraṃ ²¹ hattho gahetvā jātā va pītaraṃ ajā-
 cūpetvā ²² kilesarasena parisena saddhūṃ palāyitvā' ²³ vuttā attitaṃ āhari-

Attite Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rajjaṃ kārento 20
 Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchisimā ²⁴ nibbattitvā
 veyyapatto Takkaṣilāya ²⁵ sippāni ²⁶ aggaṇṇhitvā pītu accayena
 rajja patitthāya dhammena rajjaṃ kāresi. So dhītaraṃ ca
 bhāgineyyaṃ ca dve pi antonivesane ²⁷ poseṇto ekadivasaṃ
 amucchehi saddhūṃ nialaṇo „mam' accayena mayhaṃ bhāgineyyo 25

¹ C° vajjā vā na na vajjā d. B° vajjā vā te na vā vajjā d. B° vajjā vā te na vā vajjā d. ² C° rūhātū. B° vīra nāhā rūhātū. ³ B° amite vā na vedeyyānā. ⁴ B° amite nāma. ⁵ C° nācchā. ⁶ read tamā? B° adda me. ⁷ B° dahi. B° dahi dahi. ⁸ B° padumasaragopako. ⁹ B° kathito. ¹⁰ C° ghato. ¹¹ C° -bhi. ¹² C° -bhi. ¹³ B° -bhi. ¹⁴ B° add. pama. ¹⁵ B° amucchavā. ¹⁶ B° add. paduma. ¹⁷ B° add. paduma. ¹⁸ C° accayā. B° acca. ¹⁹ C° B° -bhāyā. ²⁰ B° add. bhāyā. B° bhāyā. ²¹ B° add. ti. B° add. pītara. ²² B° add. va. ²³ B° kucchisimā. ²⁴ B° -lāpā. ²⁵ B° -lāpā. ²⁶ B° -lāpā. ²⁷ B° antonivesane.

rājā bhavissati, dhīta' me tass' eva' aggamahesi bhavissatīti"
 vatvā aparabhāge tesam' veyappattakāle' pana amaccesi sad-
 dhīm' nisinnō „mayham' bhāgineyyassa aññassa' dhitaram' ānes-
 sāma', mayham' dhitaram' pi' aññasmiñ' rājakule' dassāma,
 5 evam' no ātakā bahū' bhavissantīti" āha. Amaccā sampatic-
 chinna. Atha rājā bhāgineyyassa bahigaham' dāpesi antopa-
 vesanam' nivāresi. Te pana aññamaññam' paṭibaddhacittā
 ahesum'. Kumāro „kena nu kho upāyena rājadhitarām' bahi
 niharāpeyyao" ti cintento „atthi upāyo" ti dhātīyā lañcam'
 10 datvā „kiñ' ayyaputta kattaban" ti vutte „amma kathān' nu
 kho rājadhitarām' bahi kātum' okāsam' labheyyamā" ti āha.
 „Rājadhītāya saddhīm' kathetvā jānissāmīti". „Sādhu ammā"
 'ti. Sā gantvā' „ehi amma, sise te ākā" gāṇhissāmīti" tam'
 uccapīthake" nisidāpetvā sayam' uccē nisiditvā tassā' sīsam'
 15 attano ārāsa' thapetvā ākā' gāṇhamānā' rājadhītāya' sīsam' na-
 khena" vijjhi. Rājadhītā „nāyam' attano nakhena" vijjhatī",
 pitteccāputtassa me kumārassa nakhena" vijjhatīti" ādatvā
 „ammā' tvañ' kumārassa' santikam' āgamāsi" pucchī. „Amma
 amma" 'ti. „Kin' te na sāsanañ' kathitao" ti. „Tava bahi-
 20 karaupāyāñ'" pucchati amma" 'ti. Rājadhītā „paṇḍito"
 honto" jānissatīti" paṭhamam' gātham' vatvā' „amma
 imam' uggahetvā kumārassa' kathehitī" āha:

1. Pāni ce muduko c' assa" nāgo c' assa' aukārito
 andhakāro ca vesāyeyya" atha nōna tadā' siyā' ti. 34.

23 Sā tam' uggahetvā" kumārassa' santikam' gantvā „amma
 rājadhītā' kim' āhā" 'ti vutte" „aññam' kiñci' avatvā' imam'

1. Bā add pi. 2. Bā tassā. 3. Bā bhāgineyyassa veyappattakāle. 4. Bā add
 rakkhā. 5. Bā aneyyāma. 6. Bā ammi pi. 7. C¹ -kulam, Bā add pi. 8. Bā
 bahutara. 9. Bā antoniva. 10. Bā kicca. 11. Bā labheyyamā. 12. Bā agantā.
 13. C¹ ākā, B¹ ukhā, B² ākā. 14. C¹ -pīthake, B¹ uttapīthake, B² uttapīthake.
 15. Bā nakhāhi. 16. C¹ vijjhi. 17. Bā agantāsi. 18. Bā -kāra. 19. añ' four
 MSS. -ā, Bā add va. 20. Bā -ā, B² -ā. 21. C¹ -āsi, B¹ -asanti, B² -asanti.
 22. C¹ omite gātham. 23. B¹ na tam' paṭhamam' gātham' mantetvā, B² paṭhamam'
 gātham' bandhitvā. 24. B¹ mudukā assa, B² mudukā tassā. 25. B¹ pūneyya
 26. Bā uggahitvā. 27. B¹ C¹ ayyaputta.

gātham pahīṇīti¹ tam gātham udāhāsi². Kumāro³ tass⁴ attham
ñātvā „gaccha amma⁵“ ti tam⁶ nyyojesi.

Gāthāy⁷ attho⁸ vāso to kassā⁹ cullūpaṭṭhākassa¹⁰ muna hatthi¹¹ viya¹² munda
assa yaḍi¹³ ca to ānaṇḍakāraṇa¹⁴ sukārito¹⁵ eko hatthi¹⁶ assa yaḍi¹⁷ ca tam divasa¹⁸
caturāṣṭasamānāgato¹⁹ viya bahalo²⁰.²¹ andhakāro²² assa devo²³ ca²⁴ vassayya²⁵ aṭha²⁶
nūna taḍḍi²⁷ aṭṭa²⁸ ti tādā²⁹ kīle³⁰ tve cattāro³¹ pacceya³² āganna³³ ekadivasa³⁴ to
manorathassa³⁵ matthakaggaṇa³⁶ aṭṭa³⁷ aṭṭa³⁸ ti.

Kumāro³⁹ etam attham tattato⁴⁰ ñātvā⁴¹ ekam⁴² abhirūpaṃ
muduhattham⁴³ cullūpaṭṭhākam⁴⁴ sajjam⁴⁵ katvā⁴⁶ maṇḍalahaṭṭhi-
gopakassa⁴⁷ lañcām⁴⁸ datvā⁴⁹ hatthi⁵⁰ ānaṇḍakāraṇa⁵¹ kāretvā⁵² kālaṃ⁵³
āganto⁵⁴ acchi⁵⁵. Aṭṭa⁵⁶ ekasmiṃ⁵⁷ kāḷapakkhuposa⁵⁸ aṭṭadivasa⁵⁹
majjhimayāmasamanantare⁶⁰ ghanakāḷamegho⁶¹ vassi. So⁶² „ayam
dāni⁶³ rājadhītāya⁶⁴“ vuttadivaso⁶⁵ ti⁶⁶ vāraṇaṃ⁶⁷ abbirūhitvā⁶⁸ mudo-
hatthakam⁶⁹ cullūpaṭṭhākam⁷⁰ hatthi⁷¹ piṭṭhe⁷² misidāpetvā⁷³ gantvā⁷⁴
rājaniyevassassa⁷⁵ ākāsāṇḍaṇḍābhimukhe⁷⁶ thāne⁷⁷ hatthi⁷⁸ mahābhitti-
yam⁷⁹ aliyāpetvā⁸⁰ vātapānasamipe⁸¹ temento⁸² aṭṭhāsi⁸³. Rājāpi⁸⁴
dhitaram⁸⁵ rakkhanto⁸⁶ aṭṭhattha⁸⁷ sayito⁸⁸ na deti⁸⁹, attano⁹⁰ santike⁹¹
cullasayane⁹² sayāpeti⁹³. Sāpi⁹⁴ „ajja⁹⁵ kumāro⁹⁶ āgami⁹⁷ satti⁹⁸“
ñātvā⁹⁹ niddaṃ¹⁰⁰ anokkamitvā¹⁰¹ va¹⁰² uḷḷaṇṇā¹⁰³ „tāta¹⁰⁴ nahāyitukāṃ¹⁰⁵
amkūti¹⁰⁶“ āha. Rājā¹⁰⁷ „ehi¹⁰⁸ amma¹⁰⁹“ ti¹¹⁰ tam¹¹¹ hattho¹¹² gahetvā¹¹³ vāta-
pānasamipaṃ¹¹⁴ netvā¹¹⁵ „bahāhi¹¹⁶“ amma¹¹⁷ ti¹¹⁸ ukkhipitvā¹¹⁹ vātapānasā-
bāhirapadumake¹²⁰ thāpetvā¹²¹ ekasmiṃ¹²² hattho¹²³ gahetvā¹²⁴ aṭṭhāsi¹²⁵.
Sā¹²⁶ nahāyamānā¹²⁷ va¹²⁸ kumārassa¹²⁹ hattham¹³⁰ pasāresi¹³¹. So¹³² tassā¹³³
hatthato¹³⁴ ābharanāni¹³⁵ omūḍe¹³⁶ itvā¹³⁷ upaṭṭhākassa¹³⁸ hattho¹³⁹ pila-
dhāpetvā¹⁴⁰ tam¹⁴¹ ukkhipitvā¹⁴² rājadhitaram¹⁴³ nissāya¹⁴⁴ padumake¹⁴⁵

¹ C¹ -pi, C² pahīṇī, B¹ pahīṇī, B² -pi. ² B¹ -pi. ³ B¹ add ca. ⁴ C¹ tam. ⁵ B¹ atthā, B² ekasā. ⁶ B¹ cullūpaṭṭhākāya, B² cullūpaṭṭhākāya. ⁷ B¹ add hattho. ⁸ C¹ ānaṇḍakāra, B¹ ānaṇḍakāra, B² ānaṇḍakāra. ⁹ C¹ yaḍi etam divasaṃ. ¹⁰ C¹ B¹ bahalo, B² bahavo. ¹¹ C¹ ca. ¹² B¹ gamanāṇo matthakam. ¹³ C¹ tathato, B¹ atthato. ¹⁴ C¹ cullūpa-, B¹ cullūpaṭṭhākam, B² cullūpaṭṭhākā. ¹⁵ B¹ add aṭṭaṃ. ¹⁶ C¹ B¹ kīle-, B² kāḷapakkhuposa-. ¹⁷ B¹ samantare. ¹⁸ C¹ B¹ -āṇḍa-, B² -āṇḍa-. ¹⁹ B¹ rājadhītāya dāni. ²⁰ C¹ -ca-, B¹ vāraṇaṃ abbirūhitvā. ²¹ C¹ cullū-, B¹ cullūpaṭṭhākam, B² cullūpaṭṭhākam. ²² B¹ add ca. ²³ C¹ rāja-dhitaram. ²⁴ B¹ cūla-. ²⁵ C¹ -satti. ²⁶ C¹ B¹ am-. ²⁷ B¹ nahāyitū, B² nahāyitū. ²⁸ B¹ nahāyitū padumake, B² nahāyitū. ²⁹ B¹ omūḍi. ³⁰ B¹ nahāyitū. ³¹ B¹ hattho pasāresi. ³² C¹ omūḍe. ³³ B¹ upaṭṭhākāya. ³⁴ C¹ pila-, B¹ pilaṇḍitvā.

ṭhapesi. Sā tassa¹ hattham gahetvā pītu hatthe ṭhapesi. So
tassa² hattham gahetvā dhītu hattham muñci³. Sā itarasamāpi⁴
hatthā abharanāni omuñcivā tassa dutiyahatthe pīlandhāpetvā⁵
pītu hatthe ṭhāpetvā kamārena⁶ saddhīm agamāsi⁷. Rājā⁸
„dhītā yeva me“ ti saṇḍāya tam dāraṇam⁹ nahānapariyosāne¹⁰
sīrigabbhe sayāpetvā dvāraṁ pidhāya lañchetvā¹¹ ārakkhaṁ
dātvā attano sayanaṁ gantvā nipajji. So pabbhātāya rattiyā
dvāraṁ vivaritvā tam dāraṇam¹² diṣvā „kim etaṁ“¹³ ti pucchī.
So¹⁴ tassa kamārena saddhīm gatabhāvaṁ kathesi. Rājā vip-
paṭisāri hotvā „hatthe gahetvā carantenāpi mātugāmaṁ rak-
khituṁ na sakkā, evaṁ arakkhiyā nāṁ“ itthiyo¹⁵ ti cintetvā
itare dve gāthā avoca:

1. Analā mudusambhāsā duppūrā tā¹⁶ naddisamā,
sīdanti, naṁ viditvāna ārakā parivaḷḷaye. 35.

2. Yam etaṁ upasevanti chandasā vā dhanena vā
jātaveḍo va saṇḍhānaṁ khīppaṁ anudahanti naṁ ti. 36.

Tattha analā mudusambhāsā ti muduvaranenāpi¹⁷ saṅkhuṇṇeyyā¹⁸,
u¹⁹ eva sakkī saphaṭṭhiya sadaggaṇḍhūna ti attho, purisaṁ vā etāsaṁ²⁰ na
alan²¹ ti analā, mudusambhāsā ti hadaya thaddhāpi²² sambhāsā va mudu
etāsaṁ ti mudusambhāsā, duppūra tā²³ naddisamā ti gāthā naḍi āgatā-
gatassa udakassa sandanato²⁴ udakassa duppūrā evaṁ anubhūti²⁵ me-
thunādhīhi aparitussanato duppūrā, tassa vuttam: tīṇaṁ bhikkhava dham-
mānaṁ attitṭa appaṭivāno²⁶ kīlaṇ karoti, kaṭamessa tīṇaṁ methuna-
dhammānaṁ²⁷, samāpattiyā²⁸ va vijjānaṇaṁ alakkhānaṁ²⁹ ti³⁰ tī³¹ tī³² tī³³ tī³⁴ tī³⁵
bhikkhava tīṇaṁ dhammānaṁ attitṭa appaṭivāno³⁶ mātugāma kīlaṇ karoti,
sīdanti ti etāsaṁ mahānrayeṇa soḷasaṇa ca usadeṇa³⁷ nāmaṇṇanti, naṁ ti

¹ Bā tassa. ² Bā tassa. ³ Bā muñci. ⁴ Bā -vinnajji. ⁵ Bā pīlandhāpetvā.

⁶ Bā -roneva. ⁷ Bā āg-. ⁸ Cā Bā rāja. ⁹ Bā dāraṇam. ¹⁰ Bā nahāna. ¹¹ Bā

nāya-. ¹² Bā lañchetvā. ¹³ Bā kimetaṁ. ¹⁴ Bā ā. ¹⁵ Cā arakkhiyo nānti-

thiyo, Bā arakkhiyemānāntiṭṭhiyo nāma, Bā arakkhiyemānaṁ itthiyo. ¹⁶ Bā duppu-

rattā, Bā duppurattā. ¹⁷ Bā -na pi. ¹⁸ Cā -ṇeyyā, Bā saṅkhuṇṇeyyā, Bā anathu-

ṇeyyā. ¹⁹ Bā etāsaṁ. ²⁰ Cā labhaṇ, Bā ālan. ²¹ Bā thaddhe pi, Bā hatthe

ti. ²² Bā duppattā, Bā duppurattā. ²³ Cā āgatāgataṇṇa sanato, Cā āgatā-

gataṇṇa sanato corr. to -- sandato. ²⁴ Cā anubhūti²⁵ corr. to anubhūtiṭṭhi-

ti. ²⁶ Cā appaṭivāno, Bā aparitthāno, Bā aparitthāno. ²⁷ Cā methunadhamma,

Bā tīṇaṁ methunānaṁ, Bā metanānaṁ dhammānaṁ. ²⁸ add ca after vijjā-? Cā

alakkhānaṇa ca, Cā alakkhānaṇa ca. Bā alakkhānaṇa. ²⁹ Cā amhi ti. ³⁰ Bā

appaṭivāno. ³¹ Bā usaddhānaṇrayeṇa, Bā usaddhānaṇrayeṇa.

abhiṣamānā, vidditvā¹ ti evaṃ jānito, āgacchā parivajjaya ti tā² tathā³
 sūchinnadhammādihi⁴ aṭṭhā kāmā katvā etesu nīyeyya⁵ oḍantī, evaṃ attanā
 ādaminā⁶ kaṣe⁷ aññassa⁸ ukkhāya bhavissanti⁹ evaṃ katvā paṇḍito¹⁰ purisa
 dīruto¹¹ eva¹² tā¹³ vajjeyyā¹⁴ ti dipeti, chaṇḍasā¹⁵ vā dhanena¹⁶ vā ti attano¹⁷ vā
 chaṇḍena¹⁸ ruciya¹⁹ paṇḍa²⁰ zadhasana²¹ laddhadhanena²² vā yathā purisaṃ²³ vā²⁴
 tithāyo²⁵ upasavanti bhajanti, jātavedo²⁶ ti akkhi, su hi jātamanā²⁷ vā vediyati²⁸
 vidditvā²⁹ pākatvā³⁰ hoti jātavedo, so yathā attano³¹ tñāma³² kīraṇa³³ akāsa³⁴ vā³⁵
 anudāhanti³⁶ evaṃ eva³⁷ tāpi³⁸ yathā³⁹ upasavanti⁴⁰ taṃ purisaṃ⁴¹ dhanayassasāpāṇḍi-
 mananāgataṃ⁴² pi⁴³ tassā⁴⁴ sabboḍḍhā⁴⁵ vā⁴⁶ vīṇasato⁴⁷ paripunnatīya⁴⁸ sa-
 patṭiṭṭhā⁴⁹ abhivappattitvā⁵⁰ kuraṇā⁵¹ khippam⁵² anudāhanti⁵³ bhāṇenti. eutima⁵⁴
 pi⁵⁵ e⁵⁶ stāhi:

Belavanto⁵⁷ dobbalā⁵⁸ hoṇṇi⁵⁹ thānavanto⁶⁰ pi⁶¹ hāyare
 cakkhuma⁶² andhā⁶³ hoṇṇi⁶⁴ cakkhūmavassā⁶⁵ pati-
 Gupavanto⁶⁶ niggaṇṇā⁶⁷ hoṇṇi⁶⁸ paṇḍavanto⁶⁹ pi⁷⁰ hāyare
 pamattā⁷¹ bandhana⁷² sūri⁷³ māṅgūmavassā⁷⁴ pati.
 Ajjhesanā⁷⁵ ti⁷⁶ upa⁷⁷ vīṇā⁷⁸ saccā⁷⁹ cūpa⁸⁰ aṭṭhā⁸¹ matṭhā⁸²
 anāḍā⁸³ pamattassa⁸⁴ paṇḍitū⁸⁵ vā⁸⁶ takkā⁸⁷.
 Yaṃ⁸⁸ kīṇa⁸⁹ dhittu⁹⁰ sīra⁹¹ bhūsa⁹² paṇḍitū⁹³
 āpāyanti⁹⁴ pamattassa⁹⁵ kaṭṭhapāṇḍi⁹⁶ vā⁹⁷ pāka⁹⁸ ti.

Evam⁹⁹ vatvā¹⁰⁰ Mahāsatto¹⁰¹ „bhāgineyyo¹⁰²“ pi¹⁰³ mayā¹⁰⁴ pose-
 tabbo¹⁰⁵ ti mahantena¹⁰⁶ yasasakkāreṇa¹⁰⁷ dhītarā¹⁰⁸ tassā¹⁰⁹ eva¹¹⁰
 datvā¹¹¹ taṃ oparaṇṇe¹¹² patitṭhāpe¹¹³. So¹¹⁴ mātulassa¹¹⁵ accayena¹¹⁶
 raṇṇe¹¹⁷ patitṭhahi.

Suttā¹¹⁸ imaṃ¹¹⁹ dhammadesanā¹²⁰ āharitvā¹²¹ saccā¹²² pakāsetvā¹²³ jāta-
 kam¹²⁴ samodhānesi: (Saccapariyosāne¹²⁵ ukkaṇṭhā¹²⁶ abhikkhu¹²⁷ sotāpatti-
 phala¹²⁸ patitṭhahi) „Tadā¹²⁹ rājā¹³⁰ ahum¹³¹ eva¹³² ahoṃ¹³³“ ti¹³⁴. Mudupāṇi-
 jātakaṃ¹³⁵.

¹ C¹ tam, B¹ etā. ² B² add nāma. ³ B³ ekiesā³ evaṃ³ samasādamāna. B⁴
 vā⁴ evaṃ⁴ anāḍāminā, B⁵ add cakkhamaṇā, B⁶ cakkhamaṇā. ⁴ C⁴ cha-
 vassā. ⁵ B⁵ va. ⁶ B⁶ parivajjaya, B⁷ parivajjeyyā. ⁷ C⁷ vāyūma. ⁸ B⁸
 dīruto. ⁹ B⁹ pīṇadhanena, B¹⁰ pīṇadhanena. ¹⁰ B¹⁰ add vā. ¹¹ B¹¹ pati
 vā. ¹² C¹² a. ¹³ B¹³ add purisaṃ. ¹⁴ C¹⁴ sabbam, B¹⁵ omī¹⁵ sabbā. ¹⁵ B¹⁵
 nāmanato. ¹⁶ B¹⁶ abhivappattitvā, B¹⁷ anāḍāpattitvā. ¹⁷ B¹⁷ paṇḍavanto.
¹⁸ B¹⁸ cakkhuma¹⁸ andhā. ¹⁹ C¹⁹ ajjhesanā. ²⁰ C²⁰ paṇḍitū. C²¹ paṇḍi-
 dūhi²¹ and²¹ patthavūhi, B²² paṇḍitūhi, B²³ anāḍāhi. ²² B²² cakkhamaṇā, B²³
 hāyanti. ²³ C²³ kaṭṭhapāṇḍi, B²⁴ kaṭṭhamūṇḍi, B²⁵ kaṭṭhapāṇḍi. ²⁴ B²⁴ -pa-
²⁵ B²⁵ me, B²⁶ omī²⁶ mayā. ²⁶ C²⁶ omī²⁶ yasa, B²⁷ yasena²⁷ yasena, B²⁸ yasā.
²⁷ B²⁷ tassā. ²⁸ B²⁸ upa-. ²⁹ B²⁹ -tha. ³⁰ B³⁰ āhamā³⁰ ti. ³¹ B³¹ add
 dūtiyā.

3. Cullapaloḥhanajātaka.

Abhiḥjamāno vāriyamim ti. Idam Saṭṭhā Jetvase ri-
haranto ekam ukkaṇṭhitam eva' ārabhha kuthesi. Tam hi Saṭṭhā
dhammasabham āvutaṃ' „saccaṃ kira tam' ukkaṇṭhita“ ti pucchavā
3 „saccaṃ“ ti vutto' „Itthiyo nāṃ“ etā porāṇake suddhasatte pi sam-
kilesesun' ti' vatrā' avutaṃ āhāri;

„Atte Bārāṇasīyam Brahmaddatto rājā pana aputto'
hūtvā attano itthiyo „puttapatthanaṃ kerothā“ ti āha. Tā
putte patthenti'. Evaṃ addhāne gate Bodhisatto Brahma-
10 lokā cavitvā aggamabesiya kucchimahi nibbatti. Tam jāta-
mattam nahāvetvā¹ thaṇṇaṃ² pāyanaṭṭhāya³ dhātīyā adamsa.
So pi pāyamāno rodati. Atha naṃ aññissā adamsa. Mātugā-
mahatthagato⁴ n'eva tuṇhi hoti⁵. Atha naṃ ekassa pāda-
mūlikassa adamsa. Tena gahitamatto tuṇhi ahesi. Tato pa-
13 ṭhāya purisā⁶ tam gahetvā caranti. Thaṇṇaṃ⁷ pāyanta⁸
dūhītvā vā⁹ pāyenti sāniantarena vā thaṇaṃ mukhe ṭhapenti.
Tassa aparāparaṃ vuddhamānassaṃpi¹⁰ māṭugāmam dassetuṃ
nāma na sakkā¹¹, ten' assa rājā vamaṃ āeva¹² nisaḍḍhitthānāni
ca jhānāgāraṇā ca kāresi¹³. So tassa soḷasavossakāle¹⁴ cintesi:
16 „mayhaṃ añño putto n' atthi, ayam kāme na“ paribhūjati,
rajjam pi na iecchissati¹⁵, dulladdho¹⁶ vata¹⁷ me putto¹⁸ ti. Atha
naṃ ekā naccagītavāditakusalaṃ purise¹⁹ paricaritvā attano vasa-
kātuṃ paṭibalaṃ taruṇā²⁰ nāṭakitthi opasamkamitvā „deva kin-
na“ cintesi²¹ āha. Rājā²² tam kāraṇaṃ acikkhi, „Hotu

¹ C. Bā - tabhiṭṭhamaṃ. ² C. - saḍḍhaṃ āgataṃ avutaṃ āhāri. B. - sabhāyam
nitaṃ. ³ C. Bā add bhikkhū. ⁴ Bā add ā. ⁵ Bā add bhikkhava. ⁶ C.
- leanti, Bā - leanti. ⁷ Bā add tahi jāto. ⁸ Bā - datta rājjam kārenti
rājā aputtaka. ⁹ Bā patthentiyo pi. Bā patthentiyo pi na lebhissu. ¹⁰ Bā
dhā. ¹¹ C. - sakkā. ¹² Bā dāyanaṭṭhāya. ¹³ Bā - gāmaṇa. ¹⁴ Bā abot. ¹⁵
Bā add va. ¹⁶ C. - daddha. Bā daddhaṃ. ¹⁷ Bā payento. ¹⁸ Bā va. ¹⁹ B.
parivattamānassa, Bā mukhe tenassa di bāhi gandha kumāraro ti nāma karitvā tassa
a. put - - nassaṃpi. ²⁰ Bā nāma dassetuṃ na sakkoti. ²¹ C. Bā yora. ²² C.
kāreṇa. ²³ Bā - vassakakāle. ²⁴ Bā ayam poua kumāro na māṅgimesa, Bā
ayam poua kumāro na kāmaṇa. ²⁵ Bā iecchissati, Bā rājjam na iecchissati.
²⁶ Bā dulladdha. ²⁷ Bā pana. ²⁸ Bā purisavossena. ²⁹ Bā - na. ³⁰ Bā kin-
na kha. ³¹ Bā add pana.

deva, ahañ tam palobhetvā kāmaraśaṃ jānāpessāmīti¹. „Sace
 me puttāṃ anitthigandhakumārāṃ palobhetuṃ anikkhiesasi so
 rājā bhavissati tvaṃ aggamahesīti². Sā „mayhaṃ so deva
 bhāro³, tamhe mā cintethā⁴“ ti vattā ārakkhamanusse upa-
 sadikamītvā āha: „ahaṃ paccāsasamaye⁵ āgantvā ayyaput-
 tassa sayanattthāne⁶ bahijjhānāgāre⁷ thatvā⁸ gāyissāmi⁹, sace¹⁰
 kujjhati¹¹ mayhaṃ katheyyātha, ahaṃ apagacchissāmi¹², sace
 supāti¹³ vannaṃ¹⁴ me katheyyāthā¹⁵“ ti. Te „sādhā¹⁶ ti sam-
 pattechinṇsu. Sāpi paccāsakāle tasmīṃ padesse¹⁷ thatvā tantis-
 sareṇa gītassaraṇa gītassareṇa tantissaraṇa anattikkamītvā ma-
 dhureṇa sareṇa¹⁸ gāyī. Kumārō supanto¹⁹ va upajji, pona-
 divase ca āsanne²⁰ thatvā gāyituṃ ānāpesi, punadivase jhā-
 nāgāre thatvā gāyituṃ ānāpesi, punadivase attano samipe
 thatvā ti evaṃ anukkameṇa²¹ tanhaṃ uppādetvā lokadhani-
 maṃ eevitvā kāmaraśaṃ hatvā „mātugāmaṃ nāma²² nūne-
 saṃ na dassāmīti²³ asīṃ zahetvā antaravithiṃ otaritvā purise
 anubandhanto carati²⁴. Atha naṃ rājā gāhāpetvā tāya ku-
 mārīkāya²⁵ saddhiṃ nagaraṃ nīharāpesi. Utho pi araṇṇhaṃ pa-
 visitvā²⁶ Adhogaṅgaṃ gantvā ekasmiṃ pase Gaṅgaṃ ekasmiṃ
 samuddaṃ katvā ubhinnaṃ antare assamapadaṃ mūpetvā vā-
 saṃ kappayimā. Kumārīkā paṇṇasālāya nīditvā²⁷ kanda-
 mūlōcni pacati, Bodhisatto araṇṇato phalāphalaṃ āharati²⁸.
 Atha ekadivasaṃ tasmīṃ phalāphalatthāya gate samuddadipakā²⁹
 eka tāpaso bhikkhūcārattthāya³⁰ ākāseṇa³¹ gacchanto dhiṃmaṃ
 dievā assamapade³² otari. Atha naṃ sā „nīdā yāva paccatīti³³
 nīdāpetvā itthikuttena³⁴ palobhetvā³⁵ jhānā cāvetvā³⁶ brahma-
 cariyaṃ assa antaradhūpesi. So pakkhacchinna³⁷ kāko viya

¹ Bā sū eṇaṃ maṃ bhāro, Bā sū eṇaṃ me āro. ² Bā cintayitthā. ³ Bā ma-
 cussa-, Bā pannaṃ. ⁴ Bā sayitthāne. ⁵ Cā yathā, Cā suttā cor- to thatvā,
 Bā thatvā. ⁶ Cā hāyi- cor- to gāyī-, Bā gāyissāmīti. ⁷ Bā and so. ⁸ Bā
 kujjhiessati. ⁹ Bā -miṃ. ¹⁰ Bā -voti. ¹¹ Bā omi vannaṃ. ¹² Bā saddheṇa.
¹³ Bā adī va. ¹⁴ Bā āsannaṃ. ¹⁵ Bā -sere. ¹⁶ Cā gūṇa nāma. ¹⁷ Bā
 vīzari. ¹⁸ Bā -riyā. ¹⁹ Bā -sere. ²⁰ Bā nīdāpetvā. ²¹ Bā āhari. ²² Cā -ko,
 Bā -ko. ²³ Bā -avelāya. ²⁴ Bā -so, Bā -santā. ²⁵ Bā -kajjāna. ²⁶ Bā adde
 ma. ²⁷ Bā āpetvā.

hutvā sam jahitum asakkonto sabbadivasam¹ tatth² eva jhatvā
Bodhisattam āgacchantam disvā varena samuddābhimukho pa-
layi³. Atha nam so „paccāmitto⁴ bhavissatīti“ asīm abhāhetvā⁵
anubandhi. Tāpaso uppatanākāram dassetvā samudde pati.
3 Bodhisatto „ssa tāpaso ākāseṇa āgato“ bhavissati⁶, jhānassa
paribhinatī samudde patito, mayā dāni ‘ssa avasāyena bhavi-
tum vaṭṭatīti“⁷ ciutetvā velante jhatvā imā gāthā avoca:

1. Abhiḍḍamāṇe vāriyam⁸ sayam⁹ āgama iddhiyā¹⁰
misalbhāv¹¹ itthiyā¹² gantvā sammādasī¹³ mahappave. 37.

10 1. Avattani¹⁴ mahāmāyā brahmacariyavikopāṇā
ādanī¹⁵, nam viditvāna¹⁶ ārakā parivajjaye. 38.

2. Yam etā upasevanti chandasa vā dhanena vā
jātavedo va saṅghānam khippam¹⁷ anudahanti nan¹⁸ ti. 39.

Tattha abhiḍḍamāṇe vāriyam¹⁹ u imasmiṇ udake anatemāne akam-
10 pamāṇe udakam animassetvā sayam²⁰ ākāseṇa²¹ eva iddhiyā āgato²², misalbhā-
vitthiyā²³ ti lokadhammavaseṇa itthiyā²⁴ saddhīm misalbhāvaṇa, avattani²⁵
mahāmāyā ti itthiyā²⁶ nām²⁷ etā²⁸ kāmasājjena²⁹ āvattanato³⁰ avattani³¹ anab-
cāhi itthimāyāhi esamānāgatattā mahāmāyā nāma, vuttam³² b³³ etam:

Māyā e³⁴ etā³⁵ maritā sa³⁶ sako rogo e³⁷ upaddavo
20 kharā ca hendhanā e³⁸ etā³⁹ maccupāso guhāro,
tiso yo vāseṇa poṇa so dāraṇa nārādhamo ti⁴⁰,

brahmacariyavikopāṇā ti saṅghacariyassa meṭhunaviraṭṭabrahmacariyassa⁴¹
vikopāṇā, ādanī⁴² itthiyā⁴³ nām⁴⁴ etā⁴⁵ itthiṇā brahmacariyavikopāṇena apāyena
ādanī, esam⁴⁶ purimāhayaṇ⁴⁷ eva yojetabbam.

35 Etam⁴⁸ pana Bodhisattassa vacanam kutvā tāpaso samud-
damaṃjhe thito va⁴⁹ nattham jhānam puna uppādetvā ākāseṇa
attapo vasaṇatthānam eva gato. Bodhisatto ciuteti: „ayam
tāpaso evambhāriko⁵⁰ simbalitūlām viya ākāseṇa⁵¹ gato, mayāpi

¹ Bā sabbam. ² B¹ -yati. ³ Bā add me ayam. ⁴ B¹ sammāhitvā, B² gahetvā.
⁵ Bā -nigama. ⁶ Bā -hi. ⁷ Cā vaddhami. ⁸ Bā sayam. ⁹ Bā itthiyā. ¹⁰
B¹ misalbhavitthiyā, B² misalbhavitthiyā. ¹¹ Bā -dani. ¹² Bā avattani, C¹ avattani
corr. to āvaddhani, C² āvaddhani. ¹³ Bā ādanī. ¹⁴ C¹ Bā vadditvā. ¹⁵
Bā tan. ¹⁶ Bā sayam. ¹⁷ B¹ misalbhavitthiyā, B² misalbhavitthiyā. ¹⁸ C¹ āvadd-
dham, C² -ti corr. to -ni, Bā avattani. ¹⁹ Bā itthi nāmesā. ²⁰ C¹ vadd-
dham, B² kāmasājjena. ²¹ C¹ āvaddhanato, C² āvaddhanato, B¹ avattato,
B² to. ²² C¹ āvaddhani, C² āvaddhani. ²³ C¹ Bā esā. ²⁴ C¹ B¹ va. ²⁵ Bā
esā. ²⁶ Bā add tattha. ²⁷ Bā -virahitassa. ²⁸ Bā avad. ²⁹ Bā yova. ³⁰
Bā -bhārito, B¹ -satto, B² adda samāno, B¹ samano. ³¹ B¹ -nā.

iminā viya jhānaṃ uppādetvā ākāseṇa¹ caritum vattatī² so
ussamaṃ gantvā taṃ itthim mannesapathaṃ netvā „gaccha
tvaṃ“ ti vyyojetvā araṇṇaṃ pavisitvā manuṇṇe bhāmibhāge
ussamaṃ māpetvā isipabbajjaṃ pabbajitvā kaṣiṇaparikkammaṃ
katvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā Brahmalo-
parāyano abosi.

Satthā imaṃ dhammadessanaṃ āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakaṃ
samodhānesi: (Sacrapariyocāne ukkuṭṭhatthabhikkhū sotāpattiphale pa-
rīṭṭhaḥ) „Tadā anāthigandhakumāro³ ahaṃ eva ahesu“ ti. Culla-
palobhanajātakaṃ⁴.

10.

4. Mahāpanāḍajātaka.

Panāḍo nāma so rājā ti. Idam Satthā Gaṇḍātīro ni-
sīdano Bhaddajitharassa ānubhāvaṃ⁵ ārabhha kathesi. Ekasmiṃ
hi samaye Satthā Sāvatthiyaṃ⁶ vassaṃ vasitvā „Bhaddajikumārassa
anāgahaṃ karissāmīti“ bhikkhusaṃghaparivato cārikaṃ carumaṇo⁷
Bhaddiyunagaratvā⁸ Jātiyārane⁹ tayo māse vasi kumārassa ā-
nagaripākāṃ¹⁰ āgamaṃyamaṇo. Bhaddajikumāro mahāyaso anāthikoṭṭivāha-
rassa Bhaddiyasejjhinaṃ ekaputtako, tassa tṭhapaṃ utuṇṇaṃ¹¹ tayo pā-
sālā aboruṃ, ekasmiṃ cattāro¹² māse vassā, ekasmiṃ vasitvā nā-
takaparivato mahantena yasena aññaṃ pāsādaṃ gacchati. Tasmīṃ
khaṇe „kumārassa yasaṃ pavassāmā“ ti sakalaṃagaratvā saṃkhubhū,
pāsādantare cakkācīcakkāni mācātīmaṇḍaṇi bandhani. Satthā tayo
māse vasitvā „mayam gacchāmā“ ti nagaravāsinaṃ ārocesi. Nāgarā
„bhante aro gamiesenthā“ ti Satthāraṃ nimantetvā dotiyadivase
Buddha-pamukhaṃsa saṃghassa¹³ mahādānaṃ sajjetvā¹⁴ nagaramaḥḥe¹⁵
maṇḍapaṃ katvā alaṃkaritvā¹⁶ āsanaṃ paṇḍāpetvā kālaṃ ārocesuṃ.
Satthā bhikkhusaṃghaparivato tattha gantvā nisīdi. Manuṇṇo mahā-
dānaṃ adāmu. Satthā piṭṭhātthattakīoco madhurasareṇa anuṇo-
dānaṃ ārabho. Tasmīṃ khaṇe Bhaddajikumāro¹⁷ pāsādato pāsādaṃ

¹ Bā - se. ² C² vattatīti. ³ B² addo pana. ⁴ Bā ahametvā. ⁵ Bā cūpa-
maṃ addo tatthapaṃ. ⁶ Bā - vassānubhāvaṃ. ⁷ Bā omīti h. ⁸ C² omīti sāvā-
thiyaṃ. ⁹ Bā pavetvā in the place of vassaṃ vasitvā. ¹⁰ Bā gantvā. ¹¹ C²
-ya-. ¹² Bā - pakkaṃ. ¹³ Bā addo anāthavāṇā. ¹⁴ Bā repeats cakkāco. ¹⁵
Bā bhikkhusaṃghassa. ¹⁶ B² sajjitvā, ¹⁷ d. sajjitvā. ¹⁸ Bā omīti alaṃkaritvā.
¹⁹ B² addo pl.

- gacchati. Tassa sampattidaṣṣanantthāya taṁ divasaṁ koci na' agamāsi¹, attano maṇḍasā parivāsesuṁ. So manussa' pucchī: „aṇṇa-
 mīm kāle mayi pāsādata pāsādam' gacchante sakalanagarāni sam-
 khotthanti', cakkāticakkāni mañcātimaṇḍāni bandhanti, aṇṇa pūna
 5 thapetrā mayhaṁ manusse aṇṇo koci n' atthi², kin na kho kāraṇaṁ'
 ti. „Sāmi, Saṁmāsaṁliuddho lūnaṁ nagaraṁ' upanissāya tayo māse
 ravitvā aṇṇa gacchisanti', so bhattakiccāni uttthapetrā mahājanassa
 dhammaṁ deveti, sakalanagaravāsīno' tassa dhammakathāni supa-
 10 ti³. So „tena hi ettha, mayam pi⁴ suppiṣāma⁵ ti sabbābharana-
 patimaṇḍito' mahantena parivāreṇa upasamkamittvā paripaṇiyante
 tūto dhammaṁ supanto⁶ sabbakilese khetetrā aggaphalaṁ arahattaṁ
 pāpuṁi. Satthā Bhaddiyyaseṭṭhūna āmantetrā „mahāseṭṭhi, putto te⁷
 alaṁkatapattiyutto va dhammakatham supanto arahatte patiṭṭhito,
 ten' ussa aṇṇ' eva pabbajjituṁ vā vuttat⁸ parinibbhāyituṁ vā' ti āha.
 15 „Bhante, mayhaṁ puttassa parinibbhāveṇa kiccaṁ n' atthi, pabbajjetha
 naṁ, pabbajjetrā ca pama naṁ gahetvā eṇe kāmhākaṁ gehaṁ upasaṁ-
 kamantā⁹ ti. Bhagavā nimantanaṁ¹⁰ adhivāsetvā kulaputtāni ādāya
 vithāruṁ gantvā¹¹ pabbajjetrā upasampadam dāpesi. Tassa nāṭṭapitaro
 antthāhaṁ mahāsakkāruṁ kariṇu. Satthā antthāhaṁ ravitvā kula-
 20 puttāni¹² ādāya cārikāṁ caranto Kotigāmaṇi pāpuṁi. Kotigāmaṇi¹³
 Buddha-pamukkhassa saṁghassa¹⁴ mahādānaṁ adāma. Satthā bhatta-
 kiccārasāne anumodanaṁ ārabhi. Kulaputto anumodanakoraṇakāle¹⁵
 bahigāmaṁ gantvā „Satthu āgatakāle yeva uttthahissāmaṁ¹⁶ Gaṇḍā-
 vithasaṁmipe¹⁷ ekasmiṁ rukkhamaṇe jhānaṁ appetrā¹⁸ nisīdi. Ma-
 25 hallakatharesu¹⁹ āgacchantesu pi avuṭṭhabhitrā²⁰ Satthu āgatakāle yeva
 vuttahā²¹. Puthujjāna bhikkhū „ayam pure riya pabbajjivā mahā-
 there āgacchante diṇṇapi²² na vuttānti²³ kuḍḍhaṁsu. Koti-
 gāmarāsiṇo²⁴ nārāsaṁghāje²⁵ lūnadhāma. Satthā saṁgṭhāṭetrā²⁶

¹ Idd na koci. ² B¹ āg-. ³ C¹ -asāya, C² -asāya cor. to -ase. ⁴ Idd -sa. ⁵ B¹ khumbhanti, B² saṁkhumbhanti. ⁶ Idd sattihi. ⁷ B¹ bhaddiyyanagarāni, B² khindāya-. ⁸ Idd gantassati. ⁹ B¹ adda pi. ¹⁰ Idd suppiṣasanti. ¹¹ Idd (ant. pi. ¹² C¹ sabbā-, B¹ sabbābharanapari-, B² sabbābharanapeti-, B³ add. 12. ¹³ Idd add. jūto va. ¹⁴ Idd te putto. ¹⁵ C¹ vaddhati. ¹⁶ C¹ -naṁ, C² -naṁ cor. to -naṁ. ¹⁷ B¹ kulaputtāni vithāruṁ gantvā. ¹⁸ Idd -naṁ. ¹⁹ Idd add. manussa. ²⁰ B¹ bhikkhusaṁghassa. ²¹ Idd anumodanakāle. ²² B¹ upatha-. ²³ Idd gaṇḍa-
 patira-. ²⁴ B¹ saṁgṭhāṭetrā. ²⁵ B¹ -kathā-, B² -kathā-. ²⁶ B¹ -tena na
 utthahitvā. ²⁷ C¹ utthahit, B² utthahit. ²⁸ Idd jā diṇṇā. ²⁹ C¹ vuttānti sam, B² utthahit. ³⁰ Idd add. manussa. ³¹ Idd -tena. ³² B¹ nārā saṁghāje saṁgha-
 majjhe thātvā.

„kahan Bhaddajitū“ pucchī. „Eva bhante idh' evā“ ti. „Ehi
 Bhaddaji, umbhī andhīm ekanāram abhīrūhā“ ti. Thero pi¹ up-
 patitrā² ekanāyā uṭṭhāsi. Atha naṃ Gaṅgāya majjhā³ gata-kāle
 Satthā āha: „Bhaddaji sayā Mahāpanādarājakāle ajjhārutthapāsādo
 kahan“ ti. „Imasmiṃ thāse nimuggo bhante“ ti. Puthajjanā bhik-
 khū „Bhaddajithero aññam vyākaroṭṭi“⁴ āhāsu. Satthā „tena hi
 Bhaddaji sahrasmacārinam“⁵ kassikkham chioḍā“ ti āha. Tasmim
 khano thero Satthāram vanditvā iddhikaleṇa gantvā pāsādathūpikam⁶
 āṅguliyā⁷ gahetvā pañcaviṃsatiyojanaṃ⁸ pāsādam gahetvā ākāse uppati,
 uppatito⁹ ca¹⁰ panā¹¹ hetthā pāsādo thitānam pāsādam bhinditvā¹²
 paññāyī¹³, ekayojanaṃ driyojanaṃ¹⁴ tīyojanaṃ¹⁵ udakato pāsādam
 ukkikkhū. Ath' asā purimabhare ānāka¹⁶ pāsādaloḍḍhena macchakac-
 chapanaṅgamaṇḍukā hūtvā tasmim ōva¹⁷ pāsādo abhūtā pāsādo up-
 thabante parivattitvā¹⁸ parivattitvā¹⁹ udake yeva paṇṇasu. Satthā te
 patante diavā²⁰ „ātāka te Bhaddaji kilamantī“ āha. Thero Satthā²¹
 vacanam sutvā pāsādam viśajjey²², pāsādo yathāthāse yeva patijjhāsi.
 Satthā Pāragāṅgam gato²³. Ath' asā²⁴ Gaṅgātīre yeva āsanaṃ
 paññāpayāsu²⁵. So paññatte varabuddhāse saruṇasuriyo viya sa-
 miyo mūḍhasanto bhīdi. Atha tam bhikkhū „kasmim kāle bhante ayam
 pāsādo Bhaddajithereṇa ajjhāruttho“²⁶ ti pucchāsu. Satthā „Mahā-
 panādarājakāle“ ti tavā atītam āhāsi:

Ante Videharattho Mithilāyath²⁷ Suruci nāma rājā
 ahoḥi. Putto pi tassa²⁸ Suruci yeva, tassa panā²⁹ putto Ma-
 hāpanādo nāma ahoḥi. Te imam pāsādam patilabhiṃsu, pati-
 lābhutthāya pan' asā³⁰ pubbakammā: dve pitāputtā nahehi³¹
 ca adombaradārāhi³² ca paccakabuddhasa vasaṇapannasālam
 karāsu³³ ti imasmim jāṇke aññam aññavāṇam Pakiṇṇakaṇṇipate
 Suruciṇṇakāle āvāhaṇanti³⁴

¹ C= -rūhā. ² B= omī pi. ³ B= upagantvā. ⁴ B= pāsādāṃ majjhe. (B= pāsādāṃ majjhe).
⁵ B= vyākaroṭṭi. ⁶ C= ekaḥ, B= bhikkhūnam. ⁷ C= āṅguliyā. B= āṅ-
 guliyā. B= āṅguliyā. ⁸ B= pāsādāṅguliyā. ⁹ B= up. ¹⁰ B= ukkhipati abh-
 āṅguliyā. B= ukkhipati ukkhipati. ¹¹ B= omī ca. B= ca. ¹² B= panā. ¹³ B=
 add. ¹⁴ C= -nā. ¹⁵ C= ekayojanasūryojanaṃ, B= -tīyojanaṃ ti yeva tīyo-
 janaṃ. ¹⁶ B= -kāyo. ¹⁷ B= yeva. ¹⁸ C= parivattitvā vattitvā, B= parivattitvā.
¹⁹ B= parivattitvā only once. ²⁰ B= add. ca. ²¹ B= vīrajī, B= vīrajī. ²² B=
 vīrajī gāṅgāya, B= satthā pāragāṅgam. ²³ B= omī ahoḥi. ²⁴ C= paññāpayāsu.
²⁵ B= paññāyāsu. B= paññāyāsu. ²⁶ B= -vūtho. ²⁷ B= vīrajī. ²⁸ B= pīṇa. ²⁹
 B= omī panā. ³⁰ B= panā idam. ³¹ C= B= -rūhā. ³² B= -atī.

Sattāḥ imaṃ aññam āharitvā abhisaṃbuddho¹ hutvā imaṃ gāthā
avoca:

1. Panādo nāma so rājā yassa rūpo savaṇṇamayo²
tīriyam sojassapabbhedho³ nccam⁴ āhu sahasasadhā 40.
2. Sahassakaṇḍū⁵ satabhedho⁶ dhaḍḍu haritāmāyo,
Anaccam⁷ tattha gandhabbā cha sahasāni sattadhā, 41.
3. Eram etaṃ⁸ tadā kei yathā bhūsa⁹ Bhaddaji.
Sakko ahaṃ tadā āsāṃ veyyāvaccakaro tavaṃ¹⁰ ti. 42.

Tattha rūpo ti paṇādo, tīriyam sojassapabbhedho¹¹ ti viṭṭhārato so-
10 jassakaṇḍupātāvutthāro¹² abho, nccamāhu¹³ sahasasadhā ti abhedhena sa-
hasakāṇḍupāṇāmanattāḥ uccā abh¹⁴, sahasakāṇḍupāṇāmanattāḥ¹⁵ pañca-
vīṭṭiyojanappamāṇam¹⁶ hoṭi, viṭṭhārato¹⁷ pan' aha sojassapabbhedho ti¹⁸ pāsādo
satabhūmiko¹⁹ abho, dhaḍḍu ti dhaḍḍupamāṇo, haritāmāyo²⁰ ti harite-
15 maṇiparikāḥito²¹. Atthakathāya²² pana jhayaṇharitāmāyo²³ ti pātho, harite-
maṇimayehi dvārakavāṇḍupāṇehi²⁴ aṇṇanāgato ti²⁵ attho, jhaya²⁶ ti kha
dvārakavāṇḍupāṇānam²⁷ nāma, gandhabbā ti naḍḍi²⁸, cha sahasāni sat-
tadhā ti chagandhabbasaḥasāni sattadhā hutvā tassa pāsādassa satteṇa thāneṇa
rājāo satteṇanattāya²⁹ naccāma ti attho, so evaṃ naccantāpi rājānaṃ kha-
20 tum na sakāṃham, aha Sakko devārāja devanattāṃ pasetvā samajjānāṃ āroci.
tadā Mahāpanādo hoṭi, yathā bhūsa³⁰ Bhaddajiṃ Bhaddajitthetena pi³¹
Bhaddaji tva Mahāpanādasajjāle ajjhāruṭṭhāpāsādo³² khaṇo ti vutta³³ ima-
māṃ thāno oṇṇamayo bhāso ti tadāntassa tamāṃ kha attano attitāyo tassa pā-
sādassa uḍḍatābhāro Mahāpanādasajjābhāro va bhāso ti³⁴ tam gahetvā Sattā
35 yathā tvaṃ Bhaddaji bhūsa³⁵, eram etaṃ³⁶ tadā kei³⁷ tadā etaṃ³⁸ tadā
eva abho, ahaṃ tadā tva kāyaveyyāvaccakaro³⁹ Sakko devānaṃ tado abho ti⁴⁰.

¹ D¹ samānāsam-. ² D² rūpo savaṇṇamayo. ³ C¹ sojassapabbhedho. B¹ sojassapabbhedho. B² sojassapabbhedho. ⁴ B¹ uddham. ⁵ C¹ -khaṇḍu corr. to -kaṇḍu. B¹ -kaṇḍo. B² -kaṇḍo. ⁶ C¹ -bbhedho. C² -bbhedho corr. to -bbhedho. B¹ -khaṇḍo. B² -kaṇḍo. ⁷ B¹ anaccam. ⁸ B¹ eramam. ⁹ C¹ B¹ bhūsa. ¹⁰ B¹ ti. ¹¹ C¹ sojassapabbhedho. B¹ sojassapabbhedho. B² sojassapabbhedho. ¹² sojassakaṇḍupātāvutthāro. B¹ sojassakaṇḍupātāvutthāro. ¹³ B¹ uddham-. B² uddham. ¹⁴ B¹ āhu. ¹⁵ B¹ -nāya. ¹⁶ B¹ -nāya. ¹⁷ B¹ viṭṭhāro. ¹⁸ C¹ -kaṇḍo. C² -khaṇḍo corr. to -kaṇḍo. B¹ omitti sahasasakaṇḍū. B² -kaṇḍo. ¹⁹ B¹ -kaṇḍo. ²⁰ C¹ yojanā, B² pāmāṇa. ²¹ B¹ omitti ti. ²² B¹ satta-. ²³ B¹ -ti. ²⁴ B¹ -maṇiparikāḥito. B² -maṇiparikāḥito. ²⁵ B¹ atthakathāya. ²⁶ C¹ jhayaṇharitāmāyo. B¹ jhayaṇharitāmāyo. B² jhayaṇharitāmāyo. ²⁷ B¹ omitti vā. ²⁸ C¹ hoṭi. C² hoṭi. ²⁹ so C¹ instead of jhaya. B¹ sattiṭṭhā, B² sattiṭṭhā. ³⁰ C¹ nāya. C² nāya corr. to nāya. ³¹ B¹ sattiṭṭhānattāya. B² sattiṭṭhānattāya. ³² C¹ B¹ bhūsa. ³³ B¹ ti. ³⁴ B¹ ajjhāruṭṭhā. B² ajjhāruṭṭhā-. ³⁵ B¹ sattiṭṭhā. ³⁶ B¹ hoṭi. ³⁷ B¹ bhūsa. ³⁸ B¹ eramam. B² eramam. ³⁹ C¹ kha. B¹ hoṭi tadā satti. ⁴⁰ B¹ satti. ⁴¹ B¹ -vaccakaro. B² -vaccakaro. ⁴² B¹ add āha.

Tasmān khayo puthajjanabhikkhū nikkamikkā abhesu.

Satthā evaṃ dhammaṃ desetvā¹ jātakaṃ samodhānesi: „Tadā Mahāpanādo² Bhaddājī abhesi, Sakko pana nham evā³ ‘ti. Mahāpanāda-jātakaṃ⁴”.

5. Kburappajātaka.

3

Disvā khurappe ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekam oṣaṭṭhaviṛiyam bhikkhum⁵ ārabhha kathesi. Tam⁶ hi Satthā „accam kira taṃ oṣaṭṭhaviṛiyo” ti pucchitvā „accam bhante” ti vutte „bhikkhu kasmā evamasiyyānākaṃsamo pabbajitvā viṛiyam oṣaṭṭhi⁷, perāpakapaḍḍitā aniyyanāṭṭhāno⁸ viṛiyam karāṃsu”⁹ ti evaṃ asitaṃ āhosi.

Autte Bārāṇasīyam Brahmaḍatte rajjam kārento Bodhisatto ekasmiṃ aṭaviārakkhikakule¹⁰ nibbattitvā¹¹ vayasputto pañcapurisasataparivāro¹² aṭaviārakkhikeṇ jetthako¹³ hutvā aṭavimukhe ekasmiṃ gāme vāsam kappesi. So bha-¹⁴tiṃ¹⁵ gahetvā manuse aṭaviṃ atikkameti. Ath¹⁶ ekasmiṃ divase bārāṇaseyyako¹⁷ satthavāhaputto pañcabi sakajāsatehi tam gāmaṃ patvā tam pakkosāpetvā „samma sahasaṃ gahetvā maṃ¹⁸ aṭaviṃ atikkamehīti¹⁹ āha. So „ādhā²⁰ ‘ti tassa hatthato sahasaṃ gaḇhī, bhatīṃ gaṇhanto²¹ yeva ca²² tassa jīvitam pariccaji. So tam ādāya aṭaviṃ pāvisi. Aṭavimajjhe pañcasatā corā utthahimsu. Core disvā va sesapurisā ureṇa mpaḇḇimsu, ārakkhikajetthako eko²³ va nadanto vagganto pa-²⁴haritvā pañcasate pi core palāpetvā²⁵ satthavāhaputtam²⁶ sotthinaṃ kantāram tārasi²⁷. Satthavāhaputto parakantāre²⁸ anttham²⁹

¹ B¹ tasmā desanāṃ āharitvā, B² i. dhammadessanā i. ² B³ add. rājā. ³ B⁴ add. caruham. ⁴ C⁵ omitti bhikkhū. ⁵ C⁶ nati. ⁶ B⁷ oṣaṭṭhi. ⁷ B⁸ add. pi. ⁸ C⁹ aṭaviṃ ā- car. in atreṭi-. B¹⁰ aṭaviṃ ā- car. B¹¹ aṭaviṃ ā- car. ¹² B¹³ omitti purisa. ¹³ C¹⁴ add. jetthako. ¹⁴ B¹⁵ add. pana. ¹⁵ B¹⁶ -siyam eyyako. B¹⁷ -siyam eyyako. ¹⁶ C¹⁸ va. ¹⁷ B¹⁹ add. kka. ¹⁸ C¹⁹ sahasaṃ gaṇhanto yeva cori. to sahasaṃ gaṇhanto yeva. ¹⁹ B²⁰ omitti ca. ²⁰ C²¹ omitti eka. ²¹ B²² -posi. ²² B²³ -putto pi. B²⁴ -puttapi. ²³ B²⁵ āripasi. ²⁴ B²⁶ parakantāre.

nivāsetvā¹ āraṅkhiḥikajēṭṭhakaṃ² nāmaggarasabhojanāṃ³ bhojetvā
sayam pi bhuttapāterāso sukhausisino tena saddhiṃ⁴ sallapanto⁵
„samma tathā dāruṇānaṃ⁶ nāma⁷ corānaṃ⁸ āvudhāni gaheṭvā
avattharanakāle⁹ keṇa nu kho kāraṇena cittatrāsamattāṃ¹⁰ pi
5 na uppaṇnaṃ¹¹ ti pucchanto paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

1. Disvā khurappe dhanuvaganaṃ¹²
khagge gaḥite¹³ tikkhiṇe teladhote
tasmiṃ bhayaṃmidaṃ maraṇe viyūḷhe¹⁴
kasmā nu¹⁵ te nāho chambhitattaṃ ti. 43.

10 Tattha dhanuvaganaṃ¹⁶ ti dhanuvagena viyaṃḥe¹⁷. khagge gaḥite¹⁸
ti tharadapḥi¹⁹ egaḥite khagge, maraṇe viyūḷhe²⁰ ti maraṇe paṇḍapḥiṇe,
kasmā nu²¹ te nāho²² ti keṇa nu kho kāraṇena nāho, chambhitattaṃ ti
sariracalanāṃ.

Tathā suvā āraṅkhiḥikajēṭṭhako²³ itarā dve gāthā avoca²⁴:

15 a. Disvā khurappe dhanuvaganaṃ²⁵
khagge gaḥite²⁶ tikkhiṇe teladhote
tasmiṃ bhayaṃmidaṃ maraṇe viyūḷhe²⁷
vedaṃ alatthaṃ vipulaṃ²⁸ nārada. 44.
a. So vedaḥāto ajjhabhaviṃ²⁹ amitte,
20 pubbe va me jivitaṃ āsi cattarū³⁰.
na hi jivite ālayaṃ kubbamāno
sūra kayirā³¹ sūrakkeṇaṃ kaḍḍeti. 45.

25 Tattha vedaṃ alatthaṃ³² ti uttūḷhā³³ eva³⁴ sammāsaṇḍaṃ ca paṭṭabhāṇaṃ,
vipulaṃ³⁵ ti bahulaṃ, nāradaṃ³⁶ ti uttamaṃ, ajjhabhaviṃ³⁷ ti jivitaṃ pariccaḥḥi³⁸
abhiḥaviṃ, pubbe va me jivitaṃ³⁹ cattarū⁴⁰ ti maye hi⁴¹ pubbe va ita
kūḥato bhūtiṃ gahantaṃ⁴² eva⁴³ jivitaṃ cattaraṃ⁴⁴ iat, na hi jivite ālayaṃ
kubbamāno⁴⁵ ti jivitaṃmidaṃ hi uttamaṃ kuramāno paṇḍakkeṇa⁴⁶ kaḍḍeti⁴⁷ pi
na karoti.

¹ Bā nīvasetvā. ² B āraṅkhiḥikajēṭṭhakaṃ, Bā āraṅkhiḥikajēṭṭhakaṃ. ³ Bā -paccup. ⁴
Cā dāruṇāṃ, Cā dāruṇāṃ. ⁵ Bā samā sanna. ⁶ Cā corāṇa. ⁷ Bā avattharanā-
Cā avattharanakāle. ⁸ Cā -uttara. ⁹ Bā gahita. ¹⁰ Cā viyūḷha, Bā viyūḷha.
¹¹ Cā nu. ¹² Bā dhanuvā. ¹³ Bā dhanuvā. Bā dhanuvā. ¹⁴ Bā viyūḷha.
Bā viyūḷha. ¹⁵ Cā kasmā. ¹⁶ Bā āraṅkhiḥikajēṭṭhakaṃ. ¹⁷ Bā āraṅkhiḥikajēṭṭhakaṃ. ¹⁸ Bā viyūḷha.
Bā viyūḷha. ¹⁹ Cā dhanuvā, Bā dhanuvā. ²⁰ Bā dhanuvā. ²¹ Cā viyūḷha. ²² Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ²³ Bā dhanuvā. ²⁴ Cā viyūḷha. ²⁵ Cā viyūḷha. ²⁶ Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ²⁷ Bā dhanuvā. ²⁸ Cā viyūḷha. ²⁹ Cā viyūḷha. ³⁰ Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ³¹ Cā viyūḷha. ³² Cā viyūḷha. ³³ Cā viyūḷha. ³⁴ Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ³⁵ Cā viyūḷha. ³⁶ Cā viyūḷha. ³⁷ Cā viyūḷha. ³⁸ Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ³⁹ Cā viyūḷha. ⁴⁰ Cā viyūḷha. ⁴¹ Cā viyūḷha. ⁴² Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ⁴³ Cā viyūḷha. ⁴⁴ Cā viyūḷha. ⁴⁵ Cā viyūḷha. ⁴⁶ Cā viyūḷha.
Cā viyūḷha. Bā dhanuvā. ⁴⁷ Cā viyūḷha.

Evam so saravase¹ vasaṇto² Jṛitanikantiyā³ viśaṭṭhata⁴
attana⁵ sūrakiccassa katabhūtaṃ āpetvā⁶ saṭṭhavāhaputtam
uyyojetvā sakagāmaṃ eva paccāgantvā⁷ dācādinī paṇṇāni katvā
yathākammaṃ gaṇa.

Saṭṭhā imam desanāṃ⁸ āhuritvā saccāni paṭhe-etvā Jātakaṃ sa-
modhānesi: (Saccapariyosūna⁹ ossaṭṭhavariya¹⁰ aruhatte paṭiṭṭhā¹¹)
„Tadā ārakkhikaṃjettakā¹² ahum eva abhoṃ¹³“ ti. Khurappa-
Jātakaṃ¹⁴.

6. Vāggaśāṇḍhavaṃśāṭṭha.

Yenāsi kīsiyā paṇḍū¹⁵ ti. Idam Saṭṭhā Jatarana viha-
ranto Sāvasthiyam aññatarāṃ kuṭumbhiyaṃ¹⁶ ārabha kuthesi. Sā-
vasthiyam ki¹⁷ ekā abhūrūpā Jitthi¹⁸ ekam abhūrūpaṃ kuṭumbhiyaṃ¹⁹
diavā paṭṭhaddhacittā²⁰ abhoṃ, sakalāsarīraṃ Jhāpuyamāno²¹ vī²² assā²³
abhoṃtare kilesaggaṃ uppaṇṇu. sā n²⁴ eva kāyasaṇḍāni na citta-saṇḍāna
Jāṭhi bhāṭam pi²⁵ saā na rucci²⁶, keralam mañcakassa aṇaṇṇā²⁷ ga-
hetvā nipajji²⁸. Atha naṃ upaṭṭhāyikā²⁹ ca saṭṭhāyikā³⁰ ca pucchimāsu:
„kin am kha vade kampamānacittā aṇaṇṇā³¹ gahetvā nipanna. kin te
aphāsukaṃ³² ti ekadivāraṇa³³ akathetvā punappunā³⁴ vuccamānā³⁵
tam attham ārocesi. Atha naṃ tā³⁶ samasāse-etvā „mā cintayī, mayam
taṃ āneṣāma³⁷“ ti vavā gantvā³⁸ kuṭumbhikena³⁹ saddhim mantessum.
So paṭikkhūpitvā punappunā⁴⁰ vuccamāna addivāsesi. Tā asukadivāsa
asukavellāyāgacchā⁴¹ ti paṇḍūnaṃ gahetvā⁴² tassā ārocesum. Sā
attama sayanāgabbhaṃ⁴³ sajjetvā attānaṃ alāṇikarivā sayanapajjhe
nisīnaṃ taṃnā āgacchvā sayanekadesa nisīna⁴⁴ cintesi: „saccā hi⁴⁵

¹ C¹ saravase, B¹ paravase. B² parupare. ² C² vasaṇto, B² viśaṭṭhanta, B²
hi saṭṭhanta. ³ B³ Jittho-. ⁴ C⁴ viśaṭṭhā. ⁵ B⁵ attano. ⁶ B⁶ paṭṭhāpetvā.
⁷ B⁷ paccāgantvā. ⁸ C⁸ dhammaṇḍo-, B⁸ Jātakaṃ. ⁹ B⁹ add bhikkhū. ¹⁰ B¹⁰
paṭṭhāhi. ¹¹ B¹¹ ārakkhikaṃjettakā gaṇa. ¹² B¹² ahomā. ¹³ B¹³ add paṭhe-
maṃ. ¹⁴ B¹⁴ ekam. C¹⁵ kuṭumbhiyaṃ. ¹⁵ C¹⁵ hihi cor. to Jitthi. B¹⁵ Jitthi. ¹⁶ C¹⁶
kuṭumbhiyaṃ. B¹⁶ kuṭumbhiyaṃ. ¹⁷ B¹⁷ paṭṭhaddha- throughout. ¹⁸ B¹⁸ Jhāya-
mānā. ¹⁹ B¹⁹ vīya tassā. ²⁰ B²⁰ pi na bhāṇjari. ²¹ B²¹ mañcakasavi. B²²
mañjakasavi. ²² C²² nipajji cor. to nipajji. B²² nipajji. ²³ B²³ mañ-
attani. B²⁴ mañasattani. ²⁴ B²⁴ tassā ekam diva vā. B²⁵ add ekam diva vā
puccheti. ²⁵ B²⁵ punappunam, B²⁶ punappunam. ²⁶ B²⁶ pucchamāniya, C²⁷ B²⁷
pucchamāni. ²⁷ C²⁷ omte tā. ²⁸ B²⁸ omte gantvā. B²⁸ gantvā. ²⁹ C²⁹ -ti. ³⁰
C³⁰ -āya gacchā, B³⁰ -āya āgacchāhi. ³¹ B³¹ add gantvā. ³² C³² sayanagabbhaṃ,
B³² sayana-. ³³ C³³ -am. ³⁴ B³⁴ asāṭṭha.

immaṇ guraṇ akatvā idān¹ eva okāsam² karissāmi issariyaṇ me³
 pariṭṭhāyēnti, āgatadivase yeva okāsakāraṇam⁴ nāma akāraṇam, aṭṭa
 nam munikum katvā aṇṇasenim divase okāsam karissāmi⁵. Atha
 nam⁶ haṭṭhaḥapaṇḍiṭṭasena⁷ keḷuṇ kātum āroddham haṭṭha gaṇetvā
 5 „apehi, aa me taya⁸ aṭṭho“ ti nibbharebhesi⁹. So oṇakkitrā lajjito
 aṭṭhāya attano goḥam eva gato. Itarā itthiya tāya tathākatabhāvaṇ¹⁰
 āvivā kuṭumbiyo¹¹ nikāhante¹² upasannakamitvā evaṇ āhāraṇ¹³. „Iraṇ¹⁴
 etasannu¹⁵ paṭibaddhacittā āhāraṇ paṭikkhipitvā nipaṭṭhi¹⁶, aṭṭa nam
 punappuna¹⁷ yācitrā āṇayimha¹⁸, tassa kaṇṇā okāsam aa akāṣi¹⁹.
 10 Sā tam aṭṭham āroceṣi. Itarā „tena hi²⁰ paṇḍāyāyāsi²¹“ apakka-
 miṇṇu²². Kuṭumbiyo²³ puna nivattitvāpi na²⁴ oṇkeṣi. Sā tatth²⁵ ala-
 bhūmāṇā nirāhārā tatth²⁶ eva jīvitaḥkḥayaṇ pāpēni. Kuṭumbiyo²⁷ tassa
 matabhāvaṇ ātvā bahumūlāgaḍḍavilepanam²⁸ ādāya Jetavanaṇ gaṇitvā
 Suttāraṇ pūjetvā vanditvā²⁹ ekamantaṇ nidditvā Suttāra³⁰ ca „kin
 15 nu kho upāsaka aa paṇḍāyāsi³¹“ pucchite³² tam aṭṭham āroceṭvā
 „av-āhaṇ bhante ettakaṇ³³“ kalam lajjāya Buddhipaṭṭhānaṇ³⁴ ā-
 gato³⁵ ti āha. Suttā „upāsaka idān³⁶ tav³⁷ eṣ³⁸“ kilasavaseṇa tatth
 pakkosaṇḍetvā āgataḥkale tam okāsam akatvā³⁹ lajjāpēni, pubbe pi pana
 paṇḍiṭṭeṇ pi paṭibaddhacittā hutvā pakkosaṇḍetvā āgataḥkale okāsam
 20 akatvā kilmetvā⁴⁰ nippayojasā⁴¹ vātvā tena⁴² yācito aṭṭham āhāri.

Aṭṭo Bārāṇasīyaṇ Brahmadatte rajjaṇ kārente Bo-
 dhisatto sindhavaḥkale nibbattitvā Vātaggasindhavo⁴³ nāma
 hutvā tassa maṇḍalassa āhoṣi. Assagopakā⁴⁴ tam netvā Gaṇ-
 gāya⁴⁵ nahāpenti⁴⁶. Atha nam Kundālī⁴⁷ nāma gadraḥhi⁴⁸ divā
 25 paṭibaddhacittā hutvā kilasavaseṇa kampamāṇā n⁴⁹ eva tinaṇ

¹ C¹ okāsam, B¹ oṇit okāsam. ² C² -yāhe. ³ C³ vakkāṇṇikāraṇ, C⁴ okāsam-
 karatami. ⁴ B⁴ adda gataṇ. ⁵ C⁵ B⁵ -gahan-, C⁶ gahan-. ⁶ B⁶ nivāṇi.
⁷ C⁷ āṇṇṇakatabhāvaṇ, B⁷ tāya tatthā aṭṭhaḥapaṇḍiṭṭasena, B⁸ tāya kātā ha-
 ṭṭhaḥapaṇḍiṭṭasena. ⁸ C⁸ kuṭumbiyo, B⁸ kuṭumbiyo. ⁹ B⁹ add tam. ¹⁰ B¹⁰
 adda evaṇṇa, C¹⁰ adda evaṇ. ¹¹ B¹¹ taṇṇi. ¹² B¹² nipaṭṭhi. ¹³ B¹³ puna-
 punaṇ. ¹⁴ B¹⁴ āṇayimha, B¹⁵ āṇayimha. ¹⁵ B¹⁵ add taṇ. ¹⁶ C¹⁶ B¹⁶ -am, B¹⁶
 add evaṇ. ¹⁷ B¹⁷ pakkamimha, B¹⁸ pakkamimha. ¹⁸ C¹⁸ kuṭumbiyo, B¹⁸ kuṭumbiyo.
¹⁹ B¹⁹ puna nivattitvā na, B¹⁹ na puna nivattitvā. ²⁰ C²⁰ aa aṭṭham, B²⁰ aa taṇ.
²¹ B²¹ paṇḍāyāyāsi. ²² B²² oṇit vanditvā. ²³ B²³ nipaṭṭhi evaṇ, B²⁴
 niddi vātvā. ²⁴ B²⁴ paṇḍāyāyāsi pucchitvā. ²⁵ B²⁵ aṭṭha. ²⁶ C²⁶ B²⁶ haṭṭha.
²⁷ C²⁷ gato, B²⁷ āgataṇṇa, B²⁸ āgataṇ. ²⁸ B²⁸ aa upāsaka idāna, B²⁹ aa n.
 idāna. ²⁹ B²⁹ katvā. ³⁰ B³⁰ kilamitvā. ³¹ B³¹ aa nippojasā, B³² nippojasā.
³² aṭṭha. ³³ B³³ vātvā. ³⁴ C³⁴ -ka. ³⁵ B³⁵ -yam. ³⁶ C³⁶ -na. ³⁷ C³⁷ -k.
³⁸ haṭṭha. ³⁹ B³⁹ -kha, B⁴⁰ -kha.

khādi na pāṇīyaṃ ca' pīvi, parisaṃsītvā¹ kiṃ aṭṭhacammamattā
 va' ahoṣi'. Atha naṃ putto gadrabhapotako tathā² parisaṃsamā-
 nam diṭvā „kiṃ nu kho tvam amma n' eva tiṇaṃ khādasi'
 na pāṇīyaṃ' pīvasi', parisaṃsītvā³ tattha tattha kampamānā
 nipaṭṭhasi'⁴, kiṃ te aphaṣukao⁵ ti poroḥi. Sā akathetvā⁶ pu- 5
 nappuna⁷ vuccamānā⁸ taṃ attham kathesi. Atha naṃ putto
 samassaṃsetvā „amma mā ciṇṭuyi, ubaṃ⁹ taṃ āvassaṃṃti'¹⁰
 vatvā Vātaggasindhavassa¹¹ nahāyitum¹² gatakalā¹³ taṃ¹⁴ upa-
 samākamitvā „tāta, mayham mātā tamhesu paṭibaddhacittā,
 nirāharā¹⁵ sūṇṇitvā marati¹⁶, jīvitadānam assā detthā¹⁷ 'ti āha. 10
 „Sādhu tāta dassāmi'¹⁸, assagopakā maṃ nahāpetvā¹⁹ thokaṃ
 Gaṅgātīre²⁰ caranattāya²¹ viśaṃjenti²², tvam mātaraṃ gahetvā
 taṃ padesaṃ aḥiti²³. So gantvā mātaraṃ ānetvā tasmim
 padese viśaṃjettvā²⁴ ekamantaṃ paṭicchanno²⁵ aṭṭhasi. Assa-
 gopako²⁶ pi Vātaggasindhavaṃ²⁷ tasmim thāne viśaṃjesi²⁸. So 15
 taṃ gadrabhiṃ oloketvā upasamākami. Atha sā gadrabhi²⁹
 tasmib³⁰ upasamākamitvā attano sariraṃ upasamāghamaṇe³¹
 „sac' āvaṃ garuṃ³² akatvā³³ āgatakhape³⁴ v' assa³⁵ okāsaṃ
 karissāmi evaṃ me yaso ca issariyaṃ ca parihāyissati', anic-
 chamānā viya bhavitum vaṭṭariti³⁶ ciṇṭetvā sindhavassa heṭṭhā- 20
 hanuko³⁷ pādena paharitvā palāyi. Dantamūlassa³⁸ bhūjittvā³⁹
 gatakalā⁴⁰ viya ahoṣi. Vātaggasindhavo⁴¹ „ko me etāya attho⁴²

¹ B¹ udakam. ² B² sūṇṇi. ³ B³ sariraṃ. ⁴ B⁴ sūṇṇi. ⁵ B⁵ sūṇṇi. ⁶ B⁶ sūṇṇi. ⁷ B⁷ sūṇṇi. ⁸ B⁸ sūṇṇi. ⁹ B⁹ sūṇṇi. ¹⁰ B¹⁰ sūṇṇi. ¹¹ B¹¹ sūṇṇi. ¹² B¹² sūṇṇi. ¹³ B¹³ sūṇṇi. ¹⁴ B¹⁴ sūṇṇi. ¹⁵ B¹⁵ sūṇṇi. ¹⁶ B¹⁶ sūṇṇi. ¹⁷ B¹⁷ sūṇṇi. ¹⁸ B¹⁸ sūṇṇi. ¹⁹ B¹⁹ sūṇṇi. ²⁰ B²⁰ sūṇṇi. ²¹ B²¹ sūṇṇi. ²² B²² sūṇṇi. ²³ B²³ sūṇṇi. ²⁴ B²⁴ sūṇṇi. ²⁵ B²⁵ sūṇṇi. ²⁶ B²⁶ sūṇṇi. ²⁷ B²⁷ sūṇṇi. ²⁸ B²⁸ sūṇṇi. ²⁹ B²⁹ sūṇṇi. ³⁰ B³⁰ sūṇṇi. ³¹ B³¹ sūṇṇi. ³² B³² sūṇṇi. ³³ B³³ sūṇṇi. ³⁴ B³⁴ sūṇṇi. ³⁵ B³⁵ sūṇṇi. ³⁶ B³⁶ sūṇṇi. ³⁷ B³⁷ sūṇṇi. ³⁸ B³⁸ sūṇṇi. ³⁹ B³⁹ sūṇṇi. ⁴⁰ B⁴⁰ sūṇṇi. ⁴¹ B⁴¹ sūṇṇi. ⁴² B⁴² sūṇṇi.

ti lajjito tato va' palāyi. Sā vippatisāri' hutvā tatth' eva
pativā socamānā nipajji'. Atha nañ putto upasamkamitvā
pucchanto pathamañ gātham āha:

1. Yenāsi kisiyā paṇḍu yena bhattam na ruccati'

3 ayañ so āgato tāto, kasmā dāni palāyasīti'. 46.

Tattha yenā' ti tassamā palibuddharittatāya yena āraṇabhūta-

Puttassa vacanañ sutvā gadrabhi' dutiyañ gātham āha:

2. Sacc' paṇādikena' eva santhavo' nāma jāyati'

yaso hāyati itthinañ¹⁰, tasmā tāta palāy' ahañ ti¹¹. 47.

10 Tattha ādikenevā¹² 'ti ādito vā¹³ pathamañ ōva¹⁴, santhavo ti
methunadharmasampajogavasena¹⁵ mūlasantthavo, yaso hāyati itthinañ¹⁶
ti tāta itthinañ¹⁷ hi garuṇā¹⁸ akatā adim vā¹⁹ santhavañ kurumaññam yaso
hāyati tassariyañ gabbhābhāva²⁰ paṭibhiyati.

Evañ sā itthinañ²¹ sabhāvañ²² puttassa kathesi.

13 Tatiyañ gātham pana Satthā abhinambuddho hutvā āha:

Yasassinan' kule jātam āgatañ yā na lechati

socati cirarattāya Vātaggaṃ Iva Kundalīti'. 48.

20 Tattha yasassinan' ti yasasampannan', yā na lechati ti yā itthi²³ sa-
thārūpañ²⁴ purisāñ na lechati, cirarattāya ti cīravarāñ dīghamaddhāvañ
ti ātha.

Satthā immañ atītañ²⁵ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakañ sa-
modhānesi. (Saccapariyosāne kuṭumbiko²⁶ sotāpatti-phale paṭijjhahāsi)
'Tadā gadrabhi'²⁷ sā itthi' ahośi, Vātaggaśindhavo puna ahañ eva²⁸
'ti. Vātaggaśindhava-jātakañ²⁹.

¹ C¹ lajji tathava, B¹ lajjito tato, B⁴ lajjito tato ca. ² C¹ -rivo, B¹ -ri, B⁴ -ā-
eiti. ³ B⁴ nippa-. ⁴ B¹ vuccati. ⁵ C¹² B⁴ -diti. ⁶ B⁴ yentā. ⁷ B¹ nāko, B⁴
nakho. ⁸ C¹ santhavo, B¹ satthavo, B⁴ sindhavo. ⁹ B¹ -ta. ¹⁰ B⁴ itthi-. ¹¹
B⁴ palāyitanti. ¹² B⁴ -kama vā. ¹³ C¹ adha na. ¹⁴ C¹ -maññava, B⁴ pa-
thamañ eva. ¹⁵ B⁴ -samyoga-. ¹⁶ B⁴ garuṇā. ¹⁷ B¹ yeva. ¹⁸ B⁴ lābhita-
bhāva. ¹⁹ B⁴ itthi-. ²⁰ B⁴ -va tam. ²¹ C¹ kundalīti, C¹ kundalīti, B⁴ chad-
dālū, B⁴ padubhūti. ²² B⁴ itthi. ²³ C¹ yathārūpañ. ²⁴ B⁴ dhammasa-
mañ. ²⁵ C¹ kuṭi-. ²⁶ B⁴ bhī. ²⁷ B⁴ add' chatharimā-

7. Kakkaṭṭajātaka.

Sīṅgi migo ti. Idam Satthā Jetavana¹ ihamato añña-
 tanaṃ itthim ārabhha kathaṃ. Sāvatthiyaṃ kir' eko kuṭumbiko²
 attano bhariyaṃ gahetvā³ oddhāraṃ⁴ adhanatthi⁵ya⁶ janapadam⁷ gantvā⁸
 oddhāraṃ⁹ sādhetvā¹⁰ āgacchanta¹¹ antarām¹²agge corehi gahito. Bhariyā¹³
 paṇ' assa abhirūpā pāsādika¹⁴. Corajettihako tasshi¹⁵ smohena kuṭu-
 mbikaṃ¹⁶ māretum ārabhi. Sā paṇa itthi¹⁷ silavatī¹⁸ ācārasaṃpannā pa-
 tideratā¹⁹, sā corajettihakassa pādeṣu patitvā²⁰ „āḥa²¹“ itte muḍi
 smoheta²² mayham²³ sāmikaṃ māreṣṣa²⁴ aham pi²⁵ viṣaṃ vā khādita²⁶
 nācāvātaṃ samirambhita²⁷ māreṣṣāmi. mayā paṇa saddhima²⁸ na gacchia-
 sāmi²⁹, mā me akaraṇā³⁰ sāmikaṃ mācehi³¹ yācitra³² tam viṣajjāpesi.
 Te ubbo pi sotthiṇā Sāvattihiko patvā Jetavanapiṭṭhivihāreṇa gacchanta³³
 „vihāraṃ pavisiṇvā Satthhāraṃ³⁴ vanditvā³⁵ gamissāma³⁶“ ti³⁷ gandhakaṭṭi-
 parivasaṃ gantvā³⁸ vanditvā³⁹ ekamantaṃ⁴⁰ nisiddhimaṃ. Te Satthhāra⁴¹ „ka-
 lhaṃ gat' atthā⁴²“ ti⁴³ puṇṇā „oddhāraṃ⁴⁴ adhanatthi⁴⁵ya⁴⁶“ ti⁴⁷ āhamaṃ.
 „antarām⁴⁸agge paṇa ārogeṇa⁴⁹ āgat' atthā⁵⁰“ ti⁵¹ vatte kuṭumbiko⁵² āha:
 „antarām⁵³agge⁵⁴ na khanta⁵⁵ evā gahāmaṃ. tatr' evā⁵⁶“ maṃ māriyaṃ-
 oam corajettihakam⁵⁷ yācitra⁵⁸ moceṇa⁵⁹, imaṃ mīṣāya⁶⁰ jīvitaṃ⁶¹ laddhaṃ⁶²
 ti. Satthhā „upāsaka idāṃ tāt' etāya⁶³“ tuyaṃ jivitaṃ⁶⁴ dimaṃ⁶⁵.
 pubbe⁶⁶ paṇḍitaṇaṃ pi udāsi⁶⁷ itte yācito atītaṃ āhāri⁶⁸.

Atite Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam⁶⁹ karente Hi-
 maavante mahā udakarahado, tattiha mahā suvaṇṇakakkajako
 ahoṣi, so tassa nivāsabhāveṇa⁷⁰ kuliradaho⁷¹ ti paṇḍāyittha.
 Kakkaṭṭako mahā ahoṣi khalamaṇḍalappamaṇḍa⁷², hatthi⁷³
 gahetvā vadhetvā⁷⁴ khādati, hatthi⁷⁵ tassa bhayena⁷⁶ otaritvā⁷⁷

¹ C^o kuṭṭi. ² B^o oddhāraṃ adhaṇa-. B^o oddhāraṃ adhaṇa-. ³ B^o oddhāraṃ. ⁴ B^o ad-
 en-. ⁵ B^o add dhaṇantiyā. ⁶ B^o taṇṇā, B^o tassa. ⁷ B^o itthi. ⁸ C^o B^o -ti. ⁹ B^o add
 bharā. ¹⁰ B^o utpattitvā. ¹¹ B^o add corajettihaka. ¹² B^o add āsoka atthi mā.
¹³ B^o māreṇa, B^o mārehi, B^o add itte māreṇa. ¹⁴ omitt pi. ¹⁵ B^o khāditaṃ vā.
¹⁶ read -vā vā. B^o samirambhita. B^o -cujjita. ¹⁷ B^o gahita. ¹⁸ B^o -peta. ¹⁹
 B^o satthhāraṃ vandissāma ti. ²⁰ B^o add satthhāraṃ. ²¹ B^o gahita gahita. ²²
 B^o oddhāraṃ adhaṇa-, B^o oddhāraṃ adhaṇa-. ²³ C^o ārogeṇa, B^o ārogeṇa, B^o
 āroge eva ti āroge. ²⁴ C^o kuṭṭi-. ²⁵ B^o itthi mā. ²⁶ C^o moceṇa. ²⁷ B^o add
 mayā. ²⁸ B^o na bhāveṇa itte evaṃ. ²⁹ B^o jivitaṇaṃ, B^o jivitaṇaṇaṃ. ³⁰
 B^o omitt dimaṃ. ³¹ B^o add pi. ³² B^o pi jivitaṃ addit yevā ti. ³³ B^o ni-
 vāsanaṃ bhāveṇa, B^o nivāsanaṇḍāveṇa. ³⁴ C^o kuṭṭi-, B^o kuṭṭi-. ³⁵ B^o -naṃ,
 B^o -pa. ³⁶ C^o B^o hatthi. ³⁷ so C^o; B^o omitt vadhetvā. ³⁸ C^o hatthi, B^o -ti.
³⁹ B^o add satthi.

gocaraṃ gaṇhituṃ na sakkonti¹. Tadaṃ Bodhisatto kulira-
 daham² upanissāya vasamānam batthiyūthajetthakakhatthiṃ³
 paṭicca kaneruyā⁴ kucchismiṃ⁵ patissandhiṃ gaṇhi. Atha⁶ aasa-
 mātā „gabbhaṃ rakkhissāmi⁷“ aṇṇam pabbatapadesaṃ gantvā
 5 gabbhaṃ rakkhitvā puttāṃ vijāyi. So⁸ anukkamena viññūtaṃ⁹
 patto mahāsariro thūmasampanno sohhageppatto aṇṇanapab-
 bato viya ahoai. So ekāya kaneruyā¹⁰ saddhiṃ samivāsaṃ
 kappetvā „kakkatakaṃ gaṇhissāmi¹¹“ atano bhariyaṃ ca
 mātaraṃ ca adāya taṃ batthiyūthaṃ upasāṃkamitvā pitarāṃ
 10 passitvā „tāta ahaṃ kakkatakaṃ gaṇhissāmi¹²“ āha. Atha
 naṃ pita „na sakkhissasi tāta¹³“ ti vāretvā¹⁴ punappuna¹⁵
 vadantam eva¹⁶ „jānissasīti¹⁷“ āha. So kuliradaham¹⁸ upan-
 sāya vasante¹⁹ sabbavārane sannipātetvā sabbheṃ saddhiṃ da-
 hasamipaṃ gantvā „kiṃ so kakkatako otacapakāle gaṇhati
 15 udāhu gocaraṃ gaṇhanakāle udāhu uttaranakāle²⁰“ ti pucchitvā²¹
 „uttaranakāle²²“ ti satvā „tena hi tumhe kuliradaham²³“ otaritvā
 yāvudatthaṃ gocaraṃ gaṇhitvā²⁴ paṭhamam uttaratha, ahaṃ
 pacchato gamissāmi²⁵“ āha. Vāraṇā tathā karimāu. Kuliro²⁶
 pacchā²⁷ uttarantaṃ Bodhisattaṃ mahāsapāsena kammāro²⁸
 20 lobasalākaṃ²⁹ viya alavasena³⁰ pāde dajhaṃ gaṇhi. Kaneru³¹
 Bodhisattaṃ vijahitvā samīpe yeva³² atthāsi. Bodhisatto
 ākaḍḍhaṃto³³ kuliraṃ³⁴ cāletuṃ nāsakkihi. Kuliro³⁵ pana taṃ
 ākaḍḍhaṃto³⁶ attano abhinukhaṃ karoti. So maranabhaya-
 taffito baddharāvaṃ³⁷ ravi. Sabbavāraṇā³⁸ maranabhayaabhūta³⁹
 25 kuliraṇādāṃ⁴⁰ katvā muttakariṇaṃ cajamānā palāyimsu. Ka-
 neru⁴¹ pi ssa saṃbhūtuṃ⁴² asakkonti⁴³ palāyituṃ arabbi⁴⁴. Atha

¹ B¹ asakkonti, B² asakkonti. ² C² kul-, B¹ kul-, B² kul-. ³ B¹ -jetthakab.

⁴ B¹ karekuyā, B² karekuyā. ⁵ B¹ -smi, ⁶ C² -māti. ⁷ C² omi so. ⁸ B¹ -tam. ⁹ C² hi-, B² karekuyā. ¹⁰ B¹ ugghahissāmi, B² akkamb-. ¹¹ B¹ punā. ¹² B² vāret. ¹³ B² -onam. ¹⁴ hi vadantivādhassa, B² vadantivādhassa. ¹⁵ C² kul-, B² kul-. ¹⁶ C² -ti, B¹ -to. ¹⁷ B² puchi. ¹⁸ B² ga-
¹⁹ betvā. ²⁰ B² bhāriyāmi, ²¹ B² pacchaso. ²² B² kammāro. ²³ B² lobasa-
²⁴ lakaṃ, B² -salakaṃ. ²⁵ C² B² -cari to alo-, B² dilaḍḍhaya. ²⁶ B² kē-
²⁷ roneka. ²⁸ C² va. ²⁹ C² B² ākaḍḍhaṃto. ³⁰ C² kul-, B¹ -kuli-, B² -kuli-. ³¹ B² baddharāvaṃ. ³² B² sabb-. ³³ B² -taffito. ³⁴ B² karekuyā. ³⁵ B² van-
³⁶ dhāvaṃ. ³⁷ B² -ti. ³⁸ B² arabbi.

nam so attano buddhabhāvā¹ āpetvā² tassā apalāyanātham³
paṭhamam gātham āha:

“Sīma⁴ migo āyatacakkhunetto⁵
aṭṭhāro⁶ vārisayo alomo,
tenābhībhūto kapānam rudhāni,
mā heva maṇḍ paṇasamam jāheyyā ti. 49.

Tathā sīma¹ migo ti sīma āyatanāro² migo dīḍhi sīma-
kam ābhūto³ yamāyā sīma⁴ aṭṭha, migo ti paṇa sabbasaṅgīkaraṇa⁵
idha kullo⁶ vāro, āyatacakkhunetto⁷ id⁸ dāsaṇaṭṭhena cakkhunapaṇa-
thena nettam, aṭṭhāni cakkhunabhūta⁹ nettam aṭṭha ti āyatacakkhuneti di-
ghakāro aṭṭha, aṭṭhāni ti aṭṭha cakkhuneti aṭṭhāni aṭṭhāro¹⁰, tenābhi-
bhūto ti tena¹¹ āyatanā ābhībhūto aṭṭhāro¹² āyatanā¹³ gātho kappā, ka-
pānam rudhāni kārāṇāpattā¹⁴ kappā rudhāni¹⁵ āyatanā, mā heva maṇḍ¹⁶
ti maṇḍ āyatanā vyāpāraṇi pattaṇ¹⁷ āyatanā pāṇasamam pāṇasamam itam mā
heva jāhi¹⁸.

Atha sā kanero¹⁹ nivattevā²⁰ tam asāsāyamānā dutiyam
gātham āha:

2. Ayya na tam jāhissāmi kuṇjara²¹ saṭṭhāyana²²,
pathavyā²³ cāturaṇṭhya suppiyo hosi me tavan ti. 50.

Tathā saṭṭhāyana¹ ti paṭṭa saṭṭhāyana² ti kuṇjara thā-
naṇa paṭṭhāyana³, ā hosi evam thānaṇa⁴ itam vyāpāraṇi pattaṇ⁵ na
tam⁶ jāhissāmi⁷, mā bhāgi, imāsa⁸ id⁹ saṭṭha¹⁰ dāsaṇa āyatanā¹¹ sa-
vā (idha cāturaṇṭhya pathavyā¹² itam māghāni saṭṭha piyo ti.

Atha nam saṭṭhaṇṭhā¹³ ayya idāmi tam kulira¹⁴
saṭṭhāni thokam kathāsaṭṭhāpāni lakkhaṇāni viśaṇṇāpessāmiti¹⁵
vatvā kulira¹⁶ yācamānā tatiyam gātham āha:

¹ Bā dandha. ² Bā paṇā. ³ Bā aṭṭha. ⁴ Bā āyati. ⁵ Bā aṭṭhāro. ⁶ Cā
āyatanāpāṇasamam, Cā āyatanāpāṇasamam. Bā āyatanāpāṇasamam, Bā āyatanā-
pāṇasamam, āyatanāpāṇasamam. ⁷ Bā āyatanā. ⁸ Bā āyatanā. ⁹ Bā āyatanā. ¹⁰ Bā āyatanā. ¹¹ Bā āyatanā. ¹² Bā āyatanā. ¹³ Bā āyatanā. ¹⁴ Bā āyatanā. ¹⁵ Bā āyatanā. ¹⁶ Bā āyatanā. ¹⁷ Bā āyatanā. ¹⁸ Bā āyatanā. ¹⁹ Bā āyatanā. ²⁰ Bā āyatanā. ²¹ Bā āyatanā. ²² Bā āyatanā. ²³ Bā āyatanā. ²⁴ Bā āyatanā. ²⁵ Bā āyatanā. ²⁶ Bā āyatanā. ²⁷ Bā āyatanā. ²⁸ Bā āyatanā. ²⁹ Bā āyatanā. ³⁰ Bā āyatanā. ³¹ Bā āyatanā. ³² Bā āyatanā. ³³ Bā āyatanā. ³⁴ Bā āyatanā. ³⁵ Bā āyatanā. ³⁶ Bā āyatanā. ³⁷ Bā āyatanā. ³⁸ Bā āyatanā. ³⁹ Bā āyatanā. ⁴⁰ Bā āyatanā. ⁴¹ Bā āyatanā. ⁴² Bā āyatanā. ⁴³ Bā āyatanā. ⁴⁴ Bā āyatanā. ⁴⁵ Bā āyatanā. ⁴⁶ Bā āyatanā. ⁴⁷ Bā āyatanā. ⁴⁸ Bā āyatanā. ⁴⁹ Bā āyatanā. ⁵⁰ Bā āyatanā. ⁵¹ Bā āyatanā. ⁵² Bā āyatanā. ⁵³ Bā āyatanā. ⁵⁴ Bā āyatanā. ⁵⁵ Bā āyatanā. ⁵⁶ Bā āyatanā. ⁵⁷ Bā āyatanā. ⁵⁸ Bā āyatanā. ⁵⁹ Bā āyatanā. ⁶⁰ Bā āyatanā. ⁶¹ Bā āyatanā. ⁶² Bā āyatanā. ⁶³ Bā āyatanā. ⁶⁴ Bā āyatanā. ⁶⁵ Bā āyatanā. ⁶⁶ Bā āyatanā. ⁶⁷ Bā āyatanā. ⁶⁸ Bā āyatanā. ⁶⁹ Bā āyatanā. ⁷⁰ Bā āyatanā. ⁷¹ Bā āyatanā. ⁷² Bā āyatanā. ⁷³ Bā āyatanā. ⁷⁴ Bā āyatanā. ⁷⁵ Bā āyatanā. ⁷⁶ Bā āyatanā. ⁷⁷ Bā āyatanā. ⁷⁸ Bā āyatanā. ⁷⁹ Bā āyatanā. ⁸⁰ Bā āyatanā. ⁸¹ Bā āyatanā. ⁸² Bā āyatanā. ⁸³ Bā āyatanā. ⁸⁴ Bā āyatanā. ⁸⁵ Bā āyatanā. ⁸⁶ Bā āyatanā. ⁸⁷ Bā āyatanā. ⁸⁸ Bā āyatanā. ⁸⁹ Bā āyatanā. ⁹⁰ Bā āyatanā. ⁹¹ Bā āyatanā. ⁹² Bā āyatanā. ⁹³ Bā āyatanā. ⁹⁴ Bā āyatanā. ⁹⁵ Bā āyatanā. ⁹⁶ Bā āyatanā. ⁹⁷ Bā āyatanā. ⁹⁸ Bā āyatanā. ⁹⁹ Bā āyatanā. ¹⁰⁰ Bā āyatanā.

a. Ye kulirā¹ samuddasmiñ Gaṅgāya Nammadāya ca²

tesaṃ tvaṃ vārījo seṭṭho, muḥa rodantiyā patio ti³. 51.

Tasā⁴ attho: ye samudda vā Gaṅgāya vā madhā⁵ Nammadāya vā madhā⁶ kulirā⁷ sabbesaṃ samuddasmiñ⁸ ya mahantama⁹ ca tvaṃ eva seṭṭho¹⁰, tesa¹¹ taṃ¹² yacmi, mayhaṃ rodamāṇāya sūmibhaṃ muḍā¹³ ti.

Kuliro¹⁴ tassā¹⁵ kathayamāṇāya¹⁶ itthiśaddhe nimittaṃ gaheṭvā akampitamāsa¹⁷ hotvā vāraṇassa pādato ale¹⁸ vimiveṭhento jayam¹⁹ vīsaṭṭho²⁰ idaṃ nāma karissatīti²¹ na²² kiñci aññasi. Atha naṃ vāraṇo pādāṃ nkkhipitvā piṭṭhiṃ²³ akkami, tāvad eva atthiṇi bhijjima²⁴. Vāraṇo utṭharāvaṃ²⁵ ravi, Sabba-
vāraṇa²⁶ sannipatitvā kuliraṃ²⁷ niharitvā mahātale thapetvā maddantā cūppam²⁸ akamso. Tassa dve ajā sarirato bhijjivā ekamante patiṃso. So ca kuliradaho²⁹ Gaṅgāya ekāṇḍadho³⁰ Gaṅgāya³¹ pūraṇakāle³² Gaṅgodakena pūrati, udaka
13 maddibhuvante³³ dahato udakam Gaṅgaṃ otari³⁴. Atha dve pi te ajā uppatitvā³⁵ Gaṅgāya pavuyhiṃso³⁶, tesu eko samuddam³⁷ pāvīsi, ekaṃ dasabbātikarājano³⁸ udake kiṇamāṇā labhitvā Anakaṃ³⁹ nūma mutiṅgaṃ⁴⁰ akamso, samuddam⁴¹ pavijṭhaṃ pana asurā gaheṭvā Ajambacāṃ nāma bheriṇi karesuṃ.
20 Te aparabhiḷge Sakkena⁴² saṅgāme⁴³ parājitaṃ taṃ chaddetvā⁴⁴ palāyimaṃ. Atha naṃ Sakko attano atthāya gaṇhāpesi, „Ajambameghe viya thanantīti⁴⁵“ taṃ sandhāya vadanti.

Satthā⁴⁶ imasū dhammadessaṃ āharitvā saecāni pakāsetvā jātakaṃ samodāhāsi: (Saccapariyāyāne ubbo pi⁴⁷ jayampatikā sotūpatiṭṭhale

¹ Bā kulī. ² Bā gaṅgāya vā yamunā ca, Bā gaṅgāya yamunāya ca. ³ Cā patiti. ⁴ Cā kulī, Bā gaṅgāya vā yamunāya vā kulī. ⁵ Bā mahantama. ⁶ Bā add uttama. ⁷ Cā tesu. ⁸ Cā kulle, Bā kulī. ⁹ Bā katha. ¹⁰ Bā ākajhiyamāṇa, Bā akajhi. ¹¹ Cā alaḥ. ¹² Cā alaḥ, Cā alaṃ corr. 10/ alaṃ. ¹³ Bā vīsaṭṭho. ¹⁴ Cā saecāni, Bā saecāni. ¹⁵ Cā onāsa ca. ¹⁶ Bā piṭṭhiyā. ¹⁷ Bā adda aṭṭa. ¹⁸ Bā utṭharatvaṃ. ¹⁹ Bā sabbe. ²⁰ Cā kulī, Bā kulī, Bā kulī. ²¹ Bā cūppamcūppam. ²² Bā ekāṇḍadho, Bā ekabandhā. ²³ Cā onāsa gaṅgāya. ²⁴ Cā Bā pūraṇa. ²⁵ Bā samuddhūta. ²⁶ Bā gaṅgāya otari. ²⁷ Bā appasatitvā. ²⁸ Cā vuyhiṃso, Bā vuyhiṃ. ²⁹ Bā adda. ³⁰ Cā -tu. ³¹ Bā āka, Bā āmbhaṃ. ³² Bā mudliṅgaṃ, Bā mudliṅgaṃ. ³³ Bā adda. ³⁴ Cā sakketam. ³⁵ Bā nā. ³⁶ Cā chaddetvā, Bā chaddetvā, Bā chaddetvā. ³⁷ Bā thantitīti. ³⁸ Bā onāsa.

paṭiṭṭhābhūṭaṃ) „Tadā khaṇa¹ ayam upālikā ahoṣi², vāraṇa paṇa ahaṃ
aham evā³“ ti. Kakkatujātaṃ⁴.

8. Arāmadūsaṅgīṭṭaka.

Ye ve saṃhāsaṃmetānaṃ ti. Idam Saṭṭhā Dakkhiṇāgiri-
Jānapade⁵ uṭṭhāraṇaṃ uyyānapālaputtam ārahha kathaṃ. Saṭṭhā
kīra vutthavassa⁶ Jetavanā nikkhamitvā Dakkhiṇāgiri-jānapade⁷ cārikaṃ
emī. Ath⁸ eko upāsako Buddha-pamukhaṃ saṃghaṃ⁹ nimanetvā
uyyāne nisiddhipetrā yāgukhaṭṭakheḥi saṃtappetvā „ayyā¹⁰ uyyāsaṃcāri-
kaṃ¹¹ caritakāmaṃ imā uyyānapāleṇa saddhīm carantū“ ti vatvā „ay-
yānaṃ phalāphālāni dadeyyāsi¹²“ uyyānapālaṃ ānāpesi. Bhikkhū
caraṇānaṃ ekaṃ chuddaṭṭhānaṃ¹³ divā „Imaṃ thānaṃ chiddam¹⁴ avirū-
harukkhaṃ¹⁵, kin na kho kāraṇaṃ“ ti pucchanta. Atha tesam uy-
yānapālo ācāri: „eko kira uyyānapālaputto uparopakesu odakaṃ
āsiṇṇanto mūlappamāṇaṃ¹⁶ āsiṇṇesāṃti“ uppattevā mūlappamāṇeṇa
odakaṃ āsiṇṇi, tam taṃ thānaṃ chiddam jāna¹⁷ ti. Bhikkhū Saṭṭha
saṃtikāṇa āgantaṃ tam¹⁸ aṭṭhaṃ ārocesuṃ. Saṭṭha „na bhikkhave
idāṃ era pubbe pi¹⁹ so kamāraka āramadūsaṅko yevā“ ti vatvā aṭi-
taṃ āhuti:

Atte Bārāpasāyami Visasaseṇa²⁰ nāma²¹ rajjam kā-
reṇṭa²² assava ghuṭṭhe²³ uyyānapālo „assavaṃ kīṭṭesāṃti“ uy-
yānavāsiṇa makkaṭṭe āha: „Idaṃ uyyānaṃ lumbhākaṃ bahūpa-
kāraṇaṃ, ahaṃ sattaḥam assavaṃ kīṭṭesāmi, tamhe sattaṃe di-
vase uparopakesu odakaṃ āsiṇṇethā²⁴“ ti āha. Te „saddhū“ ti
saṃpaṭṭhechhūsu. So tesam cammaghatuke datvā pakkāmi.
Makkaṭṭā odakaṃ siṇṇitvā²⁵ uparopakesu āsiṇṇimāsu. Atha te²⁶
makkaṭṭajettbhako āha: „āgamoṭṭa tāva, odakaṃ nāma saḥba-
kālaṃ dullabhaṃ, taṃ rakkhitaḥḥam²⁷, uparopake uppattevā

¹ Tid khaṇaṇi. ² Tid emi ahoṣi. ³ C^o kakkatuka, B^o kappala. Bid add
uttamaṇa. ⁴ C^o Bid -pa-. ⁵ C^o vutthavassa, Bid vutthavassa. ⁶ Bid bhikkha-
saṃghaṇa. ⁷ C^o 473. ⁸ Bid uyyāne. ⁹ B^o rādhanaṇṇam, Bid chāndakāṇaṃ.
¹⁰ B^o chinda, Bid chindam. ¹¹ C^o vāralarukkhaṃ, B^o rakkhaṃ avirakkhi. ¹²
C^o mūlpa-. ¹³ Bid aṭṭha. ¹⁴ C^o vasaṇa, Bid vasaṇa. ¹⁵ C^o Bid add rajj.
¹⁶ Bid -to. ¹⁷ C^o ghuṭṭe, C^o ghuṭṭe cor: to ghuṭṭhe, B^o saṃghuṭṭhe, B^o saṃ-
ghuṭṭhe. ¹⁸ B^o siṇṇesāmi, Bid siṇṇitvā. ¹⁹ Bid na. ²⁰ Bid tatha.

mūlappamāṇaṁ ātvā dīghamūlakesaṁ bahun¹ rassamūlakesu
appaṁ udakaṁ āsiñcituṁ² vuttaṁti³. Te „sādhā“⁴ 'ti vatvā⁵
ekacce uparopake uppātetvā gacchanti ekacce te⁶ ropetvā
udakaṁ siñcanti. Taṁhiṁ kālā Bodhisatto Bārāṇasīyaṁ
ekassa kulassa putto ahaṁ. So kenaciḍ eva karaṇiyena
uyyānaṁ gantvā te makkatāke⁷ taṁhā karontaṁ diyaṁ „ko tumhe
evaṁ kareti⁸“⁹ pucchitvā „vānaraṇeṭṭhako“¹⁰ ti vatte „jeṭṭha-
kassa“¹¹ tāva vo ayaṁ paṇḍā¹², tumhākaṁ kidisi¹³ bhavissati¹⁴
tam¹⁵ aṭṭhaṁ pakāseṁto paṭhamāṁ¹⁶ gāthāṁ āha:

1. Yo ve saṁbasameṭṭhānaṁ ahuvā seṭṭhasammato
tassāyaṁ¹⁷ edisi¹⁸ paṇḍā, kim eva itarā pajā ti. 52.

Taṁhā saṁbasameṭṭhānaṁ ti tmesaṁ saṁbesaṁ¹⁹ pā samaggaṭṭhānaṁ²⁰
ahuvā ti ahoṁ, kim eva itarā pajā ti yā itarā esseṁ tūṭhā²¹ pajā kidisi
no khaṁ tassāyaṁ²² paṇḍā ti.

2. Tassa kathaṁ sutvā vānarā dutiyaṁ gāthāṁ āhaṁso:
3. Evaṁ eva tvaṁ brahmo anaññāya vinindasi,
kathaṁ hi mūlaṁ adāva²³ rukkhāṁ jaṇṇā paṭiṭṭhitaṁ ti. 53.

Taṁhā brahmo ti āpānasmātām, ayaṁ paṇ²⁴ eṭṭha saṁkhepattho: tvaṁ
hāṁ parisaṁ kareṇhāraṇaṁ ajāṇitvā evaṁ evaṁ²⁵ ahaṁ vinindasi, rukkhāṁ²⁶
nāma gaṇḍhīrapaṭiṭṭhitaṁ²⁷ vā esa na vā ti mūlāṁ²⁸ samupāṭetvā kathaṁ ā-
raṁ²⁹ aakkā, tesaṁ tvaṁ upāṭetvā mūlappamāṇena udakaṁ siñcama³⁰ ti.

Taṁ sutvā Bodhisatto tatiyaṁ gāthāṁ āha:

4. Nāhaṁ tumhe vinindāmi ye e' aññe³¹ vānarā vane,
Vissaseno va gārayho yase³² aṭṭhā rukkhharopakā ti. 54.

25. Taṁhā Vissaseno va gārayho ti Bārāṇasīyā³³ Vissaseno yv³⁴ eṭṭha³⁵
gārayhoṇḍo, yasevatiṭṭhā rukkhharopakā ti yase³⁶ sutthiya tumhādisi rukkhha-
ropakā jhā ti

¹ C¹ Bā bahū. ² Bā siñci-. ³ Bā samupajjehitvā, Bā adde vo. ⁴ Bā amhi te.
⁵ Bā -te. ⁶ C¹ karonti, Bā kha tumhehi evaṁ karonti. ⁷ Bā vānaraṇe-
⁸ Bā appapāṇiṇo. ⁹ Bā -baṁ paṇa kidisiṁ. ¹⁰ C¹ -sāṁti. ¹¹ Bā ahaṁ, Bā
akhaṁ. ¹² Bā tvaṁ. ¹³ C¹ ahaṁ. ¹⁴ C¹ idāṁ, Bā adde. ¹⁵ C¹ evaṁ saṁbe-
saṁ. ¹⁶ Bā samaggaṭṭhānaṁ. ¹⁷ C¹ āvaṁ, Bā āvaṁ, Bā āvaṁ. ¹⁸ C¹ sa-
māyasaṁ, Bā tassa, Bā tassa. ¹⁹ C¹ Bā ahaṁ na. ²⁰ Bā -va. ²¹ Bā rukkhā-
²² Bā -va. ²³ Bā mūlaṁ. ²⁴ C¹ āraṁ, Bā āraṁ. ²⁵ Bā ye vatta, Bā ye
vattiṇaṁ taṁhā. ²⁶ C¹ -ā. ²⁷ Bā ye vatta vatta, Bā yava vatta.

Saithā imaṃ dhammaḍḍesaṇṇaṃ āhuvivā jātakaṃ samadānesi:
„Tadā vāmarajapīṭhako ārāmadāsaṇṇakakumāro ahoṃ paṇḍitapuriṣo puna
aham eva” ti. Ārāmadāsaṇṇajātakaṃ.

9. Sujātajātaka

Na hi vaṇṇena sampannaṃ ti. Idam Saithā Jetavana 5
viharanto Anāthapiṇḍikassa suppaṇṇa¹ Dhammajāyazetṭhihīṭṭarāṃ Visā-
khāya kaṇṭṭhabhaginim Sujātaṃ ārubha kathesi. Sā kira mahā-
teṇa yaṇena Anāthapiṇḍikassa gharāṃ pūrayamānā pavasi. „soṭhāku-
laṇṇa dhītā ahaṃ” ti puna² mānatthakāḍḍhā ahoṃ koṭṭhaṇā caṇḍā³
pharuṇā. anasasasuraṇṇakavattāni na karoti, gehajānaṃ taḷḷenti⁴ 10
paharanti⁵ carati⁶. Atha⁷ ekadivasaṃ Saithā paṇḍalikkhavaṭṭapari-
vuto⁸ Anāthapiṇḍikassa gehaṃ gacchvā āsiḍi. Mahā-ettḥi⁹ dhammaṃ
supanto¹⁰ Bhagavantaṃ upaṇiḍi¹¹. Tasmā khago Sujātā dāṇakamma-
kareḷu saḍḍhīm kalahaṃ karoti. Saithā dhammakathaṃ iṭṭheṭvā
„kim ando eva” ti āha. „Eṇā”¹² bhante kulamhiḍā agāravā, n’ ev’¹³ 15
nasa¹⁴ anasasasuraṇṇakavattāni atthi¹⁵ na dāṇaṃ na ālāṇa. nesaḍḍhī
appasaṇṇā abhorattam¹⁶ kalahaṃ kurumāṇā vicarati¹⁷. „Tena hi”¹⁸
pakkasathā” ti. Sā āgantvā¹⁹ raṇḍitvā ekamanassa aṭṭhāsi. Atha
enaṃ Saithā „att’ imā Sujāte parisassa bhariyā, tānaṃ”²⁰ taṃ katarā²¹
ti pucchī. „Bhante, nāhaṃ taṃ”²² sammhūṭṭena kathitassa atthaṃ 20
jānāmi, viṭṭhāreṇa me kathethā” ti. Saithā „tena hi oḷṭasatā supā-
hī”²³ vatrā unā gāṭhā abhāsi:

Paḍuṭṭhacittā ahāṇṇakampini
nāṇesa rattā atumāṇato patṭiṃ
dhanena kīṭassa radhāya uṇṇakā,
yā evarūpā parisassa bhariyā
„radhakā”²⁴ ca²⁵ bhariyā”²⁶ ti ca sā pavuccati.
Yāṃ iṭṭhiyā vindati sāmiko dhammaṃ
appam rapijjāṇ ca karim adhiṭṭhaṇam²⁷

25

¹ Paḍ add. ekhamaṇṇa. ² Cā eva. ³ Paḍ anāhaṇ. ⁴ Paḍ omiṭi pama. ⁵ Cā caṇḍā. ⁶ Paḍ caṇḍi. ⁷ Cā taḷḷenti. ⁸ Cā taḷḷa. ⁹ Eṇā taḷḷenti. ¹⁰ Cā -ti. ¹¹ Paḍ -ti. ¹² Paḍ omiṭi carati. ¹³ Paḍ rivadenti. ¹⁴ Cā Paḍ paṇḍalikkhavaṭṭapariṣavo. ¹⁵ Paḍ add. ti. ¹⁶ Paḍ add. va. ¹⁷ Paḍ upaṇḍikamitvā raṇḍitvā āsiḍi. ¹⁸ Paḍ ekā. ¹⁹ Paḍ āgantvā naḷḷe yaṇamāṇā. ²⁰ Paḍ natthi. ²¹ Paḍ na atthi. ²² Paḍ -āhaṇ. ²³ Paḍ -nāha. ²⁴ Paḍ add. mādā. ²⁵ Paḍ add. mādā. ²⁶ Paḍ ti āha pakkasāpṭheṭvā āgantvā. ²⁷ Paḍ ti āha pṭheṭvā āgantvā. ²⁸ Cā tānaṃ. ²⁹ Paḍ tāna. ³⁰ Cā na. ³¹ Paḍ ahaṇ. ³² Paḍ omiṭi taṃ. ³³ Cā appā. ³⁴ Paḍ add. ta. ³⁵ Cā -āhaṇ. ³⁶ Paḍ add. kathaṇ. ³⁷ Paḍ add. kathaṇ.

- appamā pi taṃsā¹ apahātum icchati²,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „cori³ ca⁴ bhariyā” ti ca sā paruccati,
 Akammakāma⁵ alasā⁶ mahagghasā⁷
 pharusā ca eṇḍi ca daruttavādini⁸
 upattiḥāyikkāma⁹ abbhikkhaya vattati¹⁰,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „ayyā ca¹¹ bhariyā” ti ca sā paruccati¹²,
 Yā sabbadā hoti hānukampinī
 mātā va puttāni¹³ anurakkhate¹⁴ puttāni¹⁵
 tato dhammā sambhutam aṇṇa rakkhati,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „mātā¹⁷ ca bhariyā” ti ca sā paruccati,
 Yathāpi Jetthā¹⁸ bhagini kanitthakā¹⁹
 sugāravā hoti sakamhi sūmhe
 hūrimanā bhuttarasānurvattinī²⁰,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „bhagini ca bhariyā”²¹ ti ca sā paruccati,
 Yā e’ idha²² dīvarūma putiṇa pamoditā
 sakkhi sakhāraṇa va ciraṇa²³ āgataṇ
 koliniyā²⁴ ālavati patibhinā,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „sakkhi ca²⁵ bhariyā” ti ca sā paruccati²⁶,
 Akkuttasasutā²⁷ vutthadaggaiajjitā
 aduttahetūta puttāni titikkhati
 akkodhanā²⁸ bhuttarasānurvattinī²⁹,
 yā evarūpā purisassa bhariyā
 „dāsi³⁰ ca bhariyā” ti ca sā paruccati.

¹ Bāṭṭaṇṇa. ² C¹-10, B¹ pahātumicchanti. ³ B¹ cori, B² cori. ⁴ B¹ eṇḍi ca. ⁵ C¹ akkamakkāma puri. 10 akkamakkāma, B¹ akkamakkāma, B² akkamakkā. ⁶ C¹ alasā, B¹ alasā. ⁷ C¹ mahagghā. ⁸ B¹ daruttavādini, C¹ daruttavādini. ⁹ C¹ uppiḥā, B¹ uppiḥānāni, B² uppiḥānāni. ¹⁰ B¹ paravatti. ¹¹ The second and third verses (yā bhariyā -- akammakāma --) are wanting in C¹. ¹² B¹ mātā puttāni va. ¹³ C¹ anurakkhate, B¹ anurakkhate, B² -rakkhate. ¹⁴ B¹ puttāni. ¹⁵ C¹ aṇṇa, wanting in B¹. ¹⁶ B¹ Jetthā. ¹⁷ C¹ kanitthā, B¹ kanitthā. ¹⁸ C¹ -ni, B¹ bhuttarasānurvattinī. ¹⁹ B¹ kanitthābhariyā, wanting in B¹. ²⁰ B¹ idha. ²¹ B¹ ciraṇam, B² ciraṇa. ²² C¹ kolli-, B¹ kolliyyakā. ²³ C¹ ma, B¹ ca. ²⁴ The fifth and sixth verses are wanting in B¹. ²⁵ B¹ akkodha-, B² akkodhā-. ²⁶ B¹ sakkhi-, B² sakkhi-. ²⁷ B¹ sakkhi -- ni, B² bhuttarasānurvattinī. ²⁸ B¹ dāsi, wanting in B¹.

Imā kho Sujāte purisassa satta bhariyā Tāsu vadhakasamā
 onissimā ayyasamā ti imā sīso niraye nibhuttanti, itarā mātase
 Nimmānarati-devalake¹.

Yā o' idha² bhariyā vadhakā ti vocati³

evāti ayirā⁴ ti ca sā paruccati,

duṣṣilarūpā pharusā anādarā⁵

kāyassa bhodā nirayam vajanī tā.

Yā o' idha⁶ mātā bhagini sakhi ca

dāsi⁷ bhariyā ti ca sā paruccati,

alle tīhanti ararattasamvātā

kāyassa bhodā sugatim vajanī tā.

Evam Sathari imā⁸ satta bhariyā⁹ dassento¹⁰ yeva Sujātā sotā-
 pattiphale patitthahi, tato¹¹ āvusi imāsam sattanmam bhariyānam ka-
 tarā¹² ti rutte „dāsi¹³ samā¹⁴ ubham bhante“ ti ravā Tathāgetam ra-
 dīrā khamāpeti. Iti Sathā Sujātā gharasamham ekovāden¹⁵ eva¹⁶ 13
 dametrā katābhattakiccō Jetavanam guṇvā bhikkhusanghena¹⁷ rutte
 dassite gandhakum pāvusi. Dhammasabbhāyam pi kho bhikkhū Sa-
 thi guṇabhatam samutthāpesum: „āvuso ekovāden¹⁸ eva Sathā Sujā-
 tād gharasamham dametrā sotāpatuphale patitthāpesti“. Sathā
 āgantvā „kāya so 'idha bhikkhave utarhi kathāya samassanā¹⁹“ ti 20
 pocchitvā „imāya nāma“ ti rutte „so bhikkhave idān²⁰ eva pubbe pi
 mayā Sujātā ekovāden²¹ eva²² damitā²³“ ti vatvā atītam āhari:

Atte Bārānasiyam Brahmaḍatte rajjam kārente
 Bodhi-satto tassa aggamhesiyā keccinhi nibhattitvā vayap-
 patto Takkasilāya²⁴ sippāni²⁵ aggaohitvā pitu accayena rajje 25
 patitthaya dhammena²⁶ rajjam kāresi. Tassa mātā kodhanā
 ahoi caudā pharusā akkosikā parihāsikā. So mātū²⁷ ovādam
 dātakāmo „evam“ avatthukam kathetum na yuttan²⁸ ti tassa
 amāsaṇattham ekam upamaṇi olokento carati. Ath' ekadī-
 vassam nyyānam agamāsi²⁹, mātāpi puttena saddhīm āeva³⁰ 30

¹ B' adda uppajanti, B' uppajanti. ² B' idha. ³ B' vadhakā paruccati, B' vadhakā ti paruccati. ⁴ B' ayyakā. ⁵ B' anārā. ⁶ B' dāsi, B' dāsi, bethi
 samā ti. ⁷ B' imā. ⁸ B' -yan. ⁹ C' dassento dassento, C' dassento, B' dassento.
¹⁰ B' sujāte. ¹¹ B' dāsi. ¹² B' ekavādena, B' ekavādena. ¹³ B' sangha, B' sangha.
¹⁴ B' samā. ¹⁵ B' ekavādena. ¹⁶ B' adda yeva. ¹⁷ B' -yan. ¹⁸ B' dāsi.
¹⁹ B' adda samā. B' samā. ²⁰ B' tassa. ²¹ B' ekavādena, B' samā.
²² B' gacchanto. ²³ C' B' saddhīmāeva.

agamāsi. Atha¹ antarāmaggā kiki sakuno viravi. Bodhisatta-
 purisā² tam saddam³ sutvā kanne thaketvā⁴ „ambho candavāce⁵
 pharusavāce⁶ mā saddam akāsi⁷“ āha. Bodhisatte⁸ nāka-
 parivute⁹ mātara¹⁰ saddhih¹¹ uyyāce¹² vicarante ekasmiñ sapu-
 6 phite¹³ sālarukkhe nilinā ekā kokilā madhurena sarena vassi¹⁴.
 Mahājano tassā sare sammatto hutvā aṇḍalim¹⁵ paggahe tvā
 „sanhavāce¹⁶ sakhilavāce¹⁷ muduvāce¹⁸ vassa vassā“ ti gīvaṃ
 ukkhipitvā ohtasoto olokeno aṭṭhāsi. Bodhisatte¹⁹ tāni dve
 kāraṇāni disvā „dāni mātaraṃ saṇḍāpetum²⁰“ sakkhiassamīti²¹
 10 cintetvā „amma antarāmaggā kiki saddam²²“ sutvā²³ mahājano
 „mā saddam akāsi²⁴“, mā saddam akāsi²⁵ kanne pīdahi, pharu-
 savācā nāma na kaasaci piyā²⁶ ti vatvā imā gāthā avoca:

1. Na hi vaṇṇena sampannā mañjuka²⁷ piyadasasā²⁸
 kharavācā piyā honti smim²⁹ loke paramhi ca. 55.

15 2. Nānu passas³⁰ imam kāmim³¹ dubbhannam³² tilakāhutaṃ³³
 kokilam³⁴ sanhabhāpēna³⁵ bahannam³⁶ pāṇinam³⁷ piyam. 56.

3. Tasmā sakhilavāc³⁸ aśa³⁹ mantabhāni⁴⁰ anuddhato (Ithp. v. 30.)
 attham⁴¹ dhammaṃ ca dīpeti madhuram⁴² tassa bhāsitan⁴³ ti. 57.

Tassā ayaṃ attho: amma ima satā piyāgussamādhā⁴⁴ varitaravassā
 20 sampannā⁴⁵ kakhirugghevasa⁴⁶ madhurarāya mañjuka⁴⁷ abhirūpasāya⁴⁸ piy-
 dasasā⁴⁹ smimā⁵⁰ antamaso mūlāpitato pi⁵¹ akkhepatibhāsihdivasena⁵² jant-
 tiyā⁵³ kharavācāya samantagatatā kharavācā smimā⁵⁴ ca paramhi ca⁵⁵ loke
 piyā sāma na honti⁵⁶ antarāmaggā kharavācā⁵⁷ kiki oya, sanhabhāpēna⁵⁸ pāṇi-
 mañjuka⁵⁹ madhurarāya vācāya bahannāgāni vīrūpā⁶⁰ piyā honti, tesa tam⁶¹
 25 radham: nānu passas⁶² imam kāmim⁶³ dubbhannasavitaravassato⁶⁴ pi kīlatarehi⁶⁵

¹ Ath adda nañ. ² B² bodhisattassa perisā ca. ³ B² pīdasiñ. ⁴ C² -co.
⁵ B² -to, B² add pana. ⁶ C² -tana; B² -tarito, B² -vāritena. ⁷ B² uyyāna-
 mera. ⁸ B² -ta. ⁹ B² viravi. ¹⁰ B² -āṇḍalim. ¹¹ B² -āṇḍalim. ¹² B² -āṇḍalim.
¹³ B² -āṇḍalim. ¹⁴ B² -āṇḍalim. ¹⁵ B² -āṇḍalim. ¹⁶ B² -āṇḍalim. ¹⁷ B² -āṇḍalim.
¹⁸ B² -āṇḍalim. ¹⁹ B² -āṇḍalim. ²⁰ B² -āṇḍalim. ²¹ B² -āṇḍalim. ²² B² -āṇḍalim.
²³ B² -āṇḍalim. ²⁴ B² -āṇḍalim. ²⁵ B² -āṇḍalim. ²⁶ B² -āṇḍalim. ²⁷ B² -āṇḍalim.
²⁸ B² -āṇḍalim. ²⁹ B² -āṇḍalim. ³⁰ B² -āṇḍalim. ³¹ B² -āṇḍalim. ³² B² -āṇḍalim.
³³ B² -āṇḍalim. ³⁴ B² -āṇḍalim. ³⁵ B² -āṇḍalim. ³⁶ B² -āṇḍalim. ³⁷ B² -āṇḍalim.
³⁸ B² -āṇḍalim. ³⁹ B² -āṇḍalim. ⁴⁰ B² -āṇḍalim. ⁴¹ B² -āṇḍalim. ⁴² B² -āṇḍalim.
⁴³ B² -āṇḍalim. ⁴⁴ B² -āṇḍalim. ⁴⁵ B² -āṇḍalim. ⁴⁶ B² -āṇḍalim. ⁴⁷ B² -āṇḍalim.
⁴⁸ B² -āṇḍalim. ⁴⁹ B² -āṇḍalim. ⁵⁰ B² -āṇḍalim. ⁵¹ B² -āṇḍalim. ⁵² B² -āṇḍalim.
⁵³ B² -āṇḍalim. ⁵⁴ B² -āṇḍalim. ⁵⁵ B² -āṇḍalim. ⁵⁶ B² -āṇḍalim. ⁵⁷ B² -āṇḍalim.
⁵⁸ B² -āṇḍalim. ⁵⁹ B² -āṇḍalim. ⁶⁰ B² -āṇḍalim. ⁶¹ B² -āṇḍalim. ⁶² B² -āṇḍalim.
⁶³ B² -āṇḍalim. ⁶⁴ B² -āṇḍalim. ⁶⁵ B² -āṇḍalim.

kāṇi¹ nāma kākaśāsāni chaḍḍetabbhū² hoṇṭhi³. Saṭṭhā āgaṇṭvā „kāya
 nu 'ettha bhikkhāve etarahi kathāya saṃsiṇṇā⁴“ ti pucchā. Bhikkhū
 „imāya nāmā⁵“ ti vatrā⁶ „kudā paṭṭhāya⁷ pama bhante kākāna⁸ ca
 ulūkāna⁹“ ca nāmanāṇānaṃ verāṇi uppamaṇa¹⁰ ti pucchimaṃ. Saṭṭhā
 a „paṭṭhamakappiyakālate¹¹ paṭṭhāya¹²“ ti vatrā atītaṃ āhāsi:

Atiṭṭa paṭṭhamakappikā¹³ saṇnipatitvā ekaṃ abhīrūpaṃ
 sobhaggappattam āṇasaṇipannaṃ¹⁴ sabbākārāparipunnāṃ¹⁵ porī-
 saṇi gaḥetvā rājānaṃ karimaṃ, catuppadaṇi¹⁶ saṇnipatitvā ekaṃ
 eṭham rājānaṃ karimaṃ, mahāsamudde maceḥā Anandaṃ nāma
 10 macehaṃ rājānaṃ akamaṃ. Tato sakunagaṇā Himavanta-
 padese¹⁷ ekasmiṃ piṭṭhipāsāne saṇnipatitvā „manusseṇu rājā
 paṇḍāyati tathā catuppadesu¹⁸ c¹⁹ eva macehesu ca, amhākaṃ
 paṇ²⁰ antare²¹ rājā nāma n'atthi, appattiasavāso²² nāma na²³
 vaṭṭati²⁴, amhākaṃ pi rājānaṃ laddhaṃ vaṭṭati²⁵, ekaṃ rāja-
 15 thāne thapetabbayuttakaṃ jānātha²⁶“ ti te tādisaṃ sakunaṃ
 olokayamānā²⁷ ekaṃ ulūkaṃ²⁸ rocetvā „ayam no ruccatīti²⁹
 āhamaṃ. Ath' eko sakuno sabbesaṃ ajjhāsaya gahaṇatthaṃ
 tikkhattum sāveṣi³⁰. Taesa sāventassa dya sāvaṇa³¹ adhiyā-
 setvā tatīyasāvānāya³² eko kāko utthāya „tiṭṭha tāv³³, etassa³⁴
 20 imasmiṃ rājābhisekakāle evārūpaṃ mukhaṃ, kuddhassa kiḍi-
 saṇi bhavissatīti, imā hi kuddhena olokitaṃ mayam tattaka-
 pāle³⁵ pakkhittatīti³⁶ viya tattha tatth' eva³⁷ bhijjissāma, imam
 rājānaṃ kātuṃ mayhaṃ na ruccatīti³⁸ imam atītaṃ pakāsetuṃ
 paṭṭhamam gūtham āha:

¹ B¹ attha-. ² B² chaḍḍhe-, B³ chaḍḍe-. ³ B⁴ pucchāti imāya nāma ti vatte
 na bhikkhāve bhāṇeva pucchā pi kalamāṇaṃ karanti (B¹-m) yeva ti vatrā. ⁴ B⁵
 omā paṭṭhāya. ⁵ B⁶ imā-. ⁶ C⁷ B⁸ kappika-. ⁷ B⁹ paṭṭhamakappe manussaḥ.
 B¹⁰ paṭṭhamakappe manussaḥ. ⁸ B¹¹ kila-. ⁹ C¹² sabbākārāparipāraṃ, B¹³ sabbā-
 lābhākārāparipunnāṇi. ¹⁰ B¹⁴ catuṣa-. ¹¹ B¹⁵ -ppe-. ¹² B¹⁶ pama antare. ¹³ C¹⁷
 appattiasavāso, B¹⁸ appattiasavāso, B¹⁹ appattiasavāso. ¹⁴ B²⁰ omā na. ¹⁵ C²¹
 vaddhati. ¹⁶ C²² vaddhati, C²³ vaddhati, B²⁴ vaṭṭati. ¹⁷ C²⁵ jama-. ¹⁸ B²⁶
 oloki-. ¹⁹ C²⁷ B²⁸ ulūkaṃ, B²⁹ ulūka. ²⁰ B³⁰ -ti. ²¹ C³¹ -pā. B³² samāh. ²²
 C³³ -nāya, B³⁴ -vānāya. ²³ B³⁵ kuddhassa bhāva tassa. B³⁶ sakuddhassa dya
 tassa in the place of uttha tūreassa. ²⁴ B³⁷ tiṭṭhakapāle, B³⁸ tatthakapāle. ²⁵
 B³⁹ -tālopaṃ. ²⁶ B⁴⁰ tattheva tattheva, B⁴¹ tattheva.

7. Sabbhehi kira ñāhihi¹ kosiyo issaro kato,
sace ñāthi² anuññāto bhaṇṇeyy³ āhañ ekavācīyan⁴ ti. 58.

Tass' attho: jā eka āvāsā¹ vattati² tasmā³ sutra⁴ raḍḍanti: sabbhehi kira imhehi samāgatahi ñāhihi⁵ ayam kosiyo rājā kato sace paṇḍham⁶ ñāthi⁷ anuññāto bhaṇṇeyy⁸ ettha vattabham⁹ ekavācīkathā¹⁰ Vīpaci bhaṇṇeyyam ti.

- Atha nañ anuññāstīti¹ sakupā dutiyam² gātham āhaṃsu.
8. Bhaṇa samma anuññāto uttham³ dhammañ ca kevalam,
sauti hi daharā pakkhi⁴ paññāsvanto⁵ jutindharā ti. 59.

Tattha bhaṇa samma anuññāto ti samma vījāsa itam sabbhe¹ ev' amhehi² anuññāto, jam te bhaddhabbhe³ jam bhāva, attham dhammañ ca⁴ kevalam ti bhaṇanto ca kammam⁵ v' eva⁶ j' jayeti⁷ patañ ca vāpasañ imhehi⁸ vā⁹ vā bhaṇa, paññāsvanto¹⁰ jutindharā¹¹ upasādhāyamañ¹² v' eva¹³ bhāva¹⁴ jutindharā ca daharāpi hi¹⁵ atthi yeva.

- So evañ anuññāto tatiyam¹ gātham āha:
9. Na me ruccati bhaddam vo² ulūkassābhisecanam,
akuddhassa mukham passa, katham³ kuddho karissathī. 60.

Tass' attho: bhaddam tamhākañ koto, yam¹ p' p' etam ulūkattam² āva-
navācīya³ ulūkassa⁴ abhisecanam⁵ kayirā⁶ atam mayham na ruccati,
etassa hi idam⁷ uttharissamāsa akuddhassa mukham passa⁸, kuddho paṇḍyam⁹
katham¹⁰ karissathī na jantim, ekkasāp¹¹ etam¹² mayham na ruccati.

So evañ vatvā „mayham ca ruccati¹, mayham² na ruccati³“ viravanto ākāse uppati. Ulūko⁴ pi nañ utthāya anu-
bandhi. Tato paṭṭhāya te⁵ aññamaññam⁶ veram⁷ bandhimasu.
Sakunā suvaṇṇamahamañ⁸ rājānam⁹ katvā pakkamimsu.

¹ P' imhehi. ² P' d' -hi. ³ P' d' -tan. ⁴ C' āvāsāna, C' āvāsā, ⁵ C' ti, P' vattati. ⁶ P' add vaddanti. ⁷ P' vījāsa. ⁸ P' anuññāto, P' anuññāto.
⁹ C' P' pakkhi. ¹⁰ C' P' pañña- ¹¹ P' sabbhehi sabbhe. ¹² P' paññāsvanto.
¹³ C' P' anuññāto, P' anuññāto. ¹⁴ C' pañña- ¹⁵ P' omi ceta. ¹⁶ P' omi ti. ¹⁷ P' d' baddhanto. ¹⁸ C' yeva. ¹⁹ C' -nañ, C' -nañ. ²⁰ C' ulū-, omi ti. ²¹ P' d' baddhanto. ²² C' yeva. ²³ C' -nañ, C' -nañ. ²⁴ C' ulū-, omi ti. ²⁵ P' d' baddhanto. ²⁶ C' yeva. ²⁷ C' -nañ, C' -nañ. ²⁸ C' ulū-, omi ti. ²⁹ P' d' baddhanto. ³⁰ C' yeva. ³¹ C' -nañ, C' -nañ. ³² C' ulū-, omi ti. ³³ P' d' baddhanto. ³⁴ C' yeva. ³⁵ C' -nañ, C' -nañ. ³⁶ C' ulū-, omi ti. ³⁷ P' d' baddhanto. ³⁸ C' yeva. ³⁹ C' -nañ, C' -nañ. ⁴⁰ C' ulū-, omi ti. ⁴¹ P' d' baddhanto. ⁴² C' yeva. ⁴³ C' -nañ, C' -nañ. ⁴⁴ C' ulū-, omi ti. ⁴⁵ P' d' baddhanto. ⁴⁶ C' yeva. ⁴⁷ C' -nañ, C' -nañ. ⁴⁸ C' ulū-, omi ti. ⁴⁹ P' d' baddhanto. ⁵⁰ C' yeva. ⁵¹ C' -nañ, C' -nañ. ⁵² C' ulū-, omi ti. ⁵³ P' d' baddhanto. ⁵⁴ C' yeva. ⁵⁵ C' -nañ, C' -nañ. ⁵⁶ C' ulū-, omi ti. ⁵⁷ P' d' baddhanto. ⁵⁸ C' yeva. ⁵⁹ C' -nañ, C' -nañ. ⁶⁰ C' ulū-, omi ti. ⁶¹ P' d' baddhanto. ⁶² C' yeva. ⁶³ C' -nañ, C' -nañ. ⁶⁴ C' ulū-, omi ti. ⁶⁵ P' d' baddhanto. ⁶⁶ C' yeva. ⁶⁷ C' -nañ, C' -nañ. ⁶⁸ C' ulū-, omi ti. ⁶⁹ P' d' baddhanto. ⁷⁰ C' yeva. ⁷¹ C' -nañ, C' -nañ. ⁷² C' ulū-, omi ti. ⁷³ P' d' baddhanto. ⁷⁴ C' yeva. ⁷⁵ C' -nañ, C' -nañ. ⁷⁶ C' ulū-, omi ti. ⁷⁷ P' d' baddhanto. ⁷⁸ C' yeva. ⁷⁹ C' -nañ, C' -nañ. ⁸⁰ C' ulū-, omi ti. ⁸¹ P' d' baddhanto. ⁸² C' yeva. ⁸³ C' -nañ, C' -nañ. ⁸⁴ C' ulū-, omi ti. ⁸⁵ P' d' baddhanto. ⁸⁶ C' yeva. ⁸⁷ C' -nañ, C' -nañ. ⁸⁸ C' ulū-, omi ti. ⁸⁹ P' d' baddhanto. ⁹⁰ C' yeva. ⁹¹ C' -nañ, C' -nañ. ⁹² C' ulū-, omi ti. ⁹³ P' d' baddhanto. ⁹⁴ C' yeva. ⁹⁵ C' -nañ, C' -nañ. ⁹⁶ C' ulū-, omi ti. ⁹⁷ P' d' baddhanto. ⁹⁸ C' yeva. ⁹⁹ C' -nañ, C' -nañ. ¹⁰⁰ C' ulū-, omi ti.

Saithā imaṃ dhammadesanā¹ āharitvā saccānā² pakāsetvā jāta-
kaṃ samodhānesi³: „Tadā rajje abhisittahaṃsapotako paṇa ahaṃ eva
ahosi“ ti. Ulūkajātukaṃ⁴. Kosiyavagga⁵ dutiya.

3. ARAṆṆAVAGGA.

1. Uḍapānadūsakajātaka.

Araṇṇakassa⁶ isino ti. Idam Satthā Isipatane⁷ viha-
mato ekaṃ uḍapānadūsakaṃ sigālāṃ ārahha kathesi. Eko kira
sigālo bhikkhusaṃghassa pāṇiyandapānaṃ uccārapassāvakarapena dū-
setvā pakkāmi⁸. Atha naṃ ekadivasaṃ uḍapānasumipāṇā āgataṃ
10 sāmānerā⁹ leḍḍhū¹⁰ paharitvā kilamesuṃ¹¹. So tato paṭihāya¹² taṃ
thānaṃ puna nivattitvāpi na olokesi. Bhikkhū taṃ pavattitvā ūtvā
dhammasaḥkhāyaṃ kathaṃ samuṭṭhāpesuṃ: „āvuso uḍapānadūsaka-
sigālo kira sāmānerelū kilamitakālato¹³ paṭihāya puna nivattitvāpi na
olokesi“¹⁴. Satthā āguttvā „kāya na ‘ttha bhikkhave etarāhi kathaṃ
13 sammāsiṇṇā“¹⁵ ti pucchitvā „imāya sāmā“¹⁶ ti vutte „na bhikkhave idāṃ
eva pabbhe p’ esa“¹⁷ uḍapānadūsako yevā¹⁸ ti tatvā aññaṃ āhāri:

Attito Bārāṇasiyaṃ idam eva Isipatanaṃ ayam eva
uḍapāno ahosi. Tadā Bodhisatto Bārāṇasiyaṃ kulaghare
nibhattitvā¹⁹ isipabbajjaṃ pabbajitvā isiganaparivuto Isipatane
20 vāsaṃ kappesi. Tadā eko²⁰ va sigālo idam eva uḍapānaṃ
dūsetvā pakkamati. Atha naṃ ekadivasaṃ tāpasā parivāretvā
thitā eken²¹ upāyena gahetvā Bodhisattassa santikaṃ²² nayitva²³.
Bodhisatto sigālena sallapanto²⁴ paṭhamaṃ gātham āha:

1. Araṇṇakassa⁶ isino cirarattatapaṇṇino²⁵
25 kicchā kataṃ uḍapānaṃ kathaṃ samma²⁶ avāhaṃyīti²⁷. 61.

¹ C^o desanā. ² B^o add saccapariyosāne bahu saccapannādayo ahesuṃ. ³ C^o ulū-, B^o ulūka-, and add desanā, tassuddhānaṃ: padamaṃ sanduppatādeya-
lobho ca paṇāthakaṃ khurappasamūhavaṇṇeṃ kaḍḍhārāmaḍḍasakaṃ suttānaṃ ulū-
kaḍḍasamāna. ⁴ B^o padmasavagga. ⁵ B^o ar-. ⁶ B^o jetavana. ⁷ B^o pakka-
maṃ. ⁸ B^o leḍḍhū. ⁹ B^o kilamita. ¹⁰ B^o add katha. ¹¹ B^o nikkapa-
ma. ¹² B^o add sigālo. ¹³ B^o add vajjapanto. ¹⁴ C^o esa. ¹⁵ B^o ānāyasa. ¹⁶
B^o panto. B^o sallapanto. ¹⁷ B^o ciraratta-. ¹⁸ B^o amma. ¹⁹ B^o avāhaṃyīti.

Tass' attho: asañño vasaṇatāya¹ brahṇasakaseva², saṭṭapannasā³ leṇo,
cīrarattam' upaṇi niasiya vuttattā⁴ cīrarattatappassino⁵, āsāhā katā⁶
kicchena dukkhena nipphāddhe⁷ udapannam, karāṇa⁸ kimatthāya muma vi-
gāha evam' avāheya⁹ muttakarissena ajjhotthari¹⁰ dāsa¹¹, tam' eva muttakarissā¹²
ettha avāheya¹³ pāsseti.

Tam' sutvā sigālo dutiyaṃ gātham āha:

2. Esa dhammo sigālānaṃ yaṇi pītvā ohadāmasa,
pitupitāmahaṃ dhammo, na naṃ ujjhātum arahasitī. 62.

Tattha esa dhammo ti esa sabbhāva, yaṇi pītvā ohadāmasa ti muma
mayam' yaṇi pānyam' pītvā tam' eva ohadāma¹⁴ pī¹⁵ omuttama¹⁶ pī. esa¹⁷
ambhākaṃ sigālānaṃ dhammo ti dāsa¹⁸, pitupitāmahaṃ ti pīṇasa¹⁹ eva
pitāmahaṃ eva na esa dhammo, na naṃ²⁰ ujjhātum arahasitī etam' am-
bhākaṃ pavasāgataṃ dhammaṃ²¹ sabbhāvaṃ tam'²², ujjhātum nārasasi²³, na
yuttam²⁴ te ettha kujjitum ti.

Atth' assa Bodhisatto tatiyaṃ gātham āha:

Yesam' vo ediso dhammo adhammo pana kidiso,
mā vo dhammaṃ adhammaṃ vā addasāma kudācanaṃ ti. 63.

Tattha mā vo ti ambhākaṃ dhammaṃ vā adhammaṃ vā mā mayam'²⁵
kaṭṭhi addasāma²⁶ ti.

Evam' Mahāsatto tassa ovādaṃ datvā „mā puna āga-
chitī²⁷“ āha. So tato paṭṭhāya puna nivattivāpi na olokesi.

Satthā imam' desanāṃ²⁸ āhuritvā saccaṃ pakāsetvā jātukam
samodhāvesi: „Tadā udapāṇadūśako ayam' eva sigālo ahoṃ. gupā-
sattā puna nāma eva²⁹“ ti. Udaṇapāṇāśaka-jātikam³⁰.

¹ C^o vasaṇatāya, B^o vasaṇatāya. ² B^o ar-. ³ B^o leṇo-, B^o saṭṭapannasā.

⁴ B^o vattitā, B^o vuttattā. ⁵ B^o cīrarattā-, B^o vasaṇatā. ⁶ B^o katantī. ⁷

C^o nipphā-, B^o mīhāraṇam, B^o nipphāraṇam. ⁸ B^o karāṇa. ⁹ B^o avāheya, B^o avāheṇi.

¹⁰ B^o ajjhotthari, B^o ajjhetthari. C^o ajjhetthari cora. te -itthari. ¹¹ B^o eva kimutta-

karissam, B^o tam' kimuttakārissam. ¹² B^o arahasitī, B^o arahasitī. ¹³ B^o pī cha-

dhama, B^o ohadāma. ¹⁴ B^o omitta pī. ¹⁵ B^o omuttama. ¹⁶ B^o pīṇasa.

¹⁷ C^o tam'. ¹⁸ B^o dhamma. ¹⁹ C^o tam', B^o omitta tam'. ²⁰ B^o na arahasitī,

B^o na arayasitī. ²¹ C^o yuttam. ²² C^o eva na mayam', C^o eva na mayam', B^o eva

ti mayam' mā. B^o eva mayam' vā. ²³ B^o āgacchasi, B^o āgacchasi. ²⁴ B^o dham-

maḍe- ²⁵ B^o add paṭṭhamam.

= 2. Vyagghajātaka.

- Yena mittena sammaggo 'ti. Idam Sattā Jetavane viharanto Kokālikam¹ ārabhā kathesi. Kokālikavattum² Terasa-nipāte Takkāriyajātaka āvibhavissati. Kokāliko³ pana „Sāriputta-
 5 Moggallāne gabetrā āgama-sāmi“ Kokālikarajjhatto⁴ Jetavanam āgantvā Sattāraṇam vanditvā there upasamkamitvā⁵ „āvuso Kokālika-rajjavāsino manussā tunc pakkosanti, ettha gacchāmi“ 'ti āha. „Gaccha tvaṃ āvuso, na mayaṃ āgacchāma“ 'ti. So therohi pa-
 10 kkhitto sayam eva agamāsi⁶. Atha bhikkhū dhammanābhāyaṃ katham samutthāpesum: „āvuso Kokāliko Sāriputta-Moggallānehi so-
 15 na' vinā vattitum⁷ na sakkoti, sahyogaṃ pi na sahati viyogaṃ pi na sahati“⁸. Sattā āgantvā „kāya na 'tha bhikkhave etarahi kathāya vannaṃna“ 'ti pucchitvā „amāya nāma“ 'ti vutte „na bhik-
 20 khave idāṃ era pubbe⁹ pi Kokāliko Sāriputta-Moggallānehi n' eva saha¹⁰ na' vinā vattitum¹¹ sakkoti“¹² vtvā attāṃ āhāri:

- Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente Bodhisatto aññatarasmiṃ araññāyatane rukkhadevatā hutvā
 nibbatti. Tassa vimānato avidūre aññatarasmiṃ¹³ vanaspatiJet-
 25 thake¹⁴ aññā¹⁵ rukkhadevatā¹⁶ vasati. Tasmim vanasapṇe si-
 30 havyagghā¹⁷ ca vasanti. Tesaṃ bhayena na koci tattha khet-
 35 taṃ karoti¹⁸ na rukkham chindati nivattitvā oloketaṃ sam-
 40 mattho pi¹⁹ n' atthi. Te pana sihavyagghā²⁰ nānappakāre
 45 miḃe vadhitvā khādanti khāditaṃvasesaṃ tatth' eva pahāya
 50 gacchanti, tena²¹ so vanasapṇo asucikupaṇapagandho hoti²².
 55 Atha itarā²³ rukkhadevatā andhabālā kāraṇākāraṇaṃ ajāna-
 60 mānā ekadivasaṃ Bodhisattam āha: „samma ete no sihavyag-
 65 ghe²⁴ nissāya vanasapṇo asucikupaṇapagandho jāto, ahaṃ ete
 70 palāpemi“²⁵. Bodhisatto „samma ime dve nissāya ambakasa-

¹ C¹-Ryāh. ² C²-Ryā. ³ C³-Ryā. ⁴ C⁴-kanti. ⁵ B⁵ gacchāmi. ⁶ B⁶ āg-.

⁷ C⁷ vattum. B⁷ aha nivattitvā pi vinā vattitum (B⁷ nivattitvā) pt.

⁸ B⁸ sahati. ⁹ C⁹ amā na. ¹⁰ C¹⁰ vattum. ¹¹ C¹¹ sakkoti. ¹² araññāya-

tano --- aññatarasmiṃ wanting in B¹². ¹³ C¹³-ko corr. to -ka. C¹⁴ vanaspati-

Jetthake corr. to vanaspi. B¹⁴ vanaspatiJetthake. B¹⁵ vanaspatiJetthake. ¹⁶ C¹⁶

arāṇa. C¹⁷ aññā. B¹⁷ aññā. B¹⁸ aññā. ¹⁹ B¹⁹ add. havi. ²⁰ B²⁰ aha na

byaggho. ²¹ B²¹ karoti. ²² B²² nāma. ²³ B²³ aha byagghā. ²⁴ B²⁴ tesāṃ gac-

chanti. ²⁵ B²⁵ aha. ²⁶ B²⁶ aññatarā. ²⁷ B²⁷-byaggho. ²⁸ B²⁸-pucchanti.

vimāṇāni¹ rakkhīyanti², etesu palātesu³ vimāṇāni no vinassis-
santi⁴, sīhavyagghānaṃ⁵ padam apasamānaṃ⁶ manussā sabbam⁷
vanam ichinditvā ekamganam⁸ katvā khetāni karissanti⁹, mā
te evaṃ ruceti¹⁰ vatvā parimā dve gāthā avoca:

1. Yena mittena saṃsaggā¹¹ yogakkhemo¹² vihiṃsati¹³ 5
pubbe v' ajjhābhavan tassa rakke akkhīva paṇḍito. 64.
2. Yena mittena saṃsaggā¹⁴ yogakkhemo pavaḍḍhati
kareyy' attasamam vuttiṃ sabbakiccasa paṇḍito ti. 65.

Tattha yena mittena saṃsaggā¹⁵ ti yena pāpamittena saddhīm saṃ-
saggheta saṃsaggakāraṇā¹⁶ yena saddhīm dassamasamaggo sarvasamaggo 10
kāyaśūlasaggo samullāpasamaggo¹⁷ paribhogasamaggo ti¹⁸ imassa paṇḍitassa
saṃsaggaṃsa katatti ti attilo, yogakkhemo¹⁹ ti kāyāśīlānaṃ²⁰ sukkaṃ, taṃ
hi dukkha-yogato khamatā²¹ idha yogakkhemo ti adhippattim diṇeti²², vihiṃ-
sati²³ parihāyati²⁴, pubbe v' ajjhābhavantaṃ tassa rakke akkhīva paṇ-
ḍito ti tassa pāpamittassa ajjhābhavan²⁵, tava²⁶ akkhābhavissamā²⁷ attano 15
bhayaṃsavitam²⁸, yathā nāhi²⁹ so na ajjhābhavati tatthā paṭhamataram³⁰ eva
attano akkhāti tva paṇḍito puriso rakkhaya, dāṭṭiyagāthāya yena³¹ ti yena kā-
lyāṇamittasa saha³² saṃsaggakāraṇā³³, yogakkhemo pavaḍḍhati³⁴ kāya-
śīlasukkaṃ vaḍḍhati, kareyyattasamam vuttiṃ ti tassa kālyāṇamittasa
sabbakiccasa paṇḍito puriso yathā attano jīhāvuttiṃ na upabhog-paribhoga- 20
vuttiṃ ca karoti evaṃ etah³⁵ sabbam kareyya adhitam³⁶ pi kareyya kīṇam paṇa
na kareyyā ti.

Evam Bodhisattena kāraṇe kāthite pi sā bhāḍadevatā anu-
padhāretvā³⁷ ekadivasam bhāravam³⁸ rūpārammanam dassetvā
te sīhavyagge³⁹ palāpesi. Manussā tesam padavalaṇjam⁴⁰ 25
aditvā „sīhavyagge⁴¹ aññaṃ vanasandam gatā⁴² ti natvā va-
nasandassa ekam⁴³ passam chindimāu. Devatā Bodhisattam

¹ C² B¹ samānaṃ, B² vināṇi thāssanti. ² C² rakkhanti; B² rakkhissanti. ³
B² palāyanti. ⁴ B² vinassanti, C² vimāṇāni nehe parissanti, C² vināṇāni
nehe parissanti corr. to v. nehe p. ⁵ B² -byag-. ⁶ C² apasamāna, B² apas-
santi. ⁷ B² sabbe, B² sabbe. ⁸ so C²; C² ekamganam, B² ekā-
gam. ⁹ B² karissanti. ¹⁰ B² ruceti. ¹¹ all four MSS. -gga. ¹² C²
-mā-. ¹³ B² vihiyati. ¹⁴ C² B² -gga. ¹⁵ B² add ca. ¹⁶ C² samullāpama-
B² sallāpa-. ¹⁷ B² hi. ¹⁸ B² -ritta. ¹⁹ B² khetimanti, B² khetanti. ²⁰
B² omī diṇeti. ²¹ B² vihiyati, B² vihiyati. ²² C² parihānti. ²³ C² -vati,
B² ajjhābhavan. ²⁴ B² ti. ²⁵ B² bhavissamā. ²⁶ B² libhasavittam. ²⁷ C²
tam. ²⁸ B² parittam. ²⁹ B² omī saha. ³⁰ B² saṃsaggā-. ³¹ B² evamattam.
32 B² -kath. 33 B² add va. 34 B² -va. 35 B² -byag-. 36 C² -lajeti, B²
-lajjanti. 37 B² eka.

upasaṅkamitvā „ahañ samma tava vacanañ akatvā te palā-
pesiñ, idāni tesañ gatabhāvañ ātvā mañussa vanaśaṇḍaṃ
chindanti, kiñ' nu kho kattabban" ti vatvā „idāni te asukava-
naśaṇḍe nāma vasañti, gantvā te ānehi" vuttvā tañh' eva'
gantvā tesañ purato thatvā añjalim' paggayha tatiyañ gā-
tham āha:

x. Etha vyaggā nivattavho paccametha' mahāvanañ,
mā vanañ chindī' nivyagghaṇ', vyaggā mā heṣu' nib-
bañā' ti. 66.

10 Tañha vyaggā¹⁰ ti adho pi te vyagghaṇḍaṃ¹¹ vāḷapaṇḍi¹² iha, ni-
vattavho ti nivattaṭṭha, paccametha¹³ mahāvanañ ti tañ¹⁴ mahāvanañ
paccametha¹⁵, pana upagacchatha, ayañ eva vā¹⁶ piṭṭho, mā vanañ chindī'
nivyagghaṇ'¹⁷ ti amhiṇaṃ vanaśaṇḍaṃ¹⁸ idāni tumaḷhaṃ abhavaṃ nivya-
ghaṇ'¹⁹ mañussa mā chindissa, vyaggā²⁰ mā heṣu²¹ nibbañā'²² ti tum-
15 hāḷi²³ vyagghaṇḍaṃ²⁴ attano²⁵ vanaśaṇḍaṃ²⁶ palāpitaṃ nibbañā'²⁷ vanaśa-
ṇḍaṃ²⁸ vanañ viraḷḷi mā heṣu²⁹.

Te evaṃ³⁰ devatāya yāciyamānāpi „gaccha tvañ, na
mayāñ āgamiṣṣāmā"³¹ 'ti paṭikkhipimañ yava. Devatā ekikā
va vanaśaṇḍaṃ paccāgañchi³². Mañussaṃpi katipāṇe' eva
90 sabbañ vanañ chinditvā khettañi karitvā kasikammañ karimañ.

Satthā imañ deṇaṇaṃ³³ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ sa-
modhānesi: „Tadā apaṇḍitā devatā Kokāḷiko ahañ, sūho Sūriputta,
vyaggho³⁴ Moggallāno, paṇḍitadevatā pana ahañ evā"³⁵ ti. Vyag-
ghajātakaṃ³⁶.

1 Bā kha. 2 Bā vutta. 3 Bā tañha. 4 Bā aḷeḷi. Bā añjati. 5 C^o paccupetha
corr. to paccametha, Bā paccupetha. 6 Bā chindā. 7 C^o ni-, B^o nivyagghā,
Bā nivyagghaṇ. 8 C^o Bā heṣu. 9 Bā nibbañā. 10 Bā byag-. 11 all four
MSs. -ti. 12 C^o Bā paccupetha. 13 C^o nañ. 14 C^o omiṭṭe vā. 15 C^o ni-
corr. to ni-, B^o nivyag-. 16 Bā vanaśaṇḍaṃ. 17 C^o vyagghaṇ. B^o nivya-
ghyaṇ, Bā nivyagghaṇ. 18 B^o byagghā. B^o byagghā. 19 all four MSs. heṣu.
20 Bā nibbā, Bā nibbañā. 21 B^o adda ca, Bā ca dā. 22 B^o omiṭṭe attano
23 Bā añjati. 24 Bā ahesu. 25 B^o adda tva. 26 B^o gamiṣṣāmā. 27 C^o
paccāgañchi, C^o paccāgañchi corr. to paccāgañchi, B^o paccāgañchi, B^o paccā-
gañchi. 28 Bā dhammaḍa-. 29 Bā byag-. 30 Bā byaggha-, and add dantiyaṃ

3. Kaccapajātaka.

Ko nu uddhitabhutto¹ vā² n. Idam Saithā Jetavane
viharanto Kosalarājassa dvinnam mahāmattānam kalahavūpasama-
nam ārabha kassesi. Paecuppānuvanti³ Dukanipāte kathi-
tam eva.

Attē pana Bārāṇasīyam Brahmadaṭṭe rajjaṃ kā-
rente Bodhisatto Kasiratt⁴o brāhmaṇakule nibbattitvā va-
yappatto Takkasillāyam sippāni⁵ uggacchitvā kāme pahāya isi-
pabbajjam pabbajitvā Himavantapadeso⁶ Gaṅgātīre assamapa-
danū mapeṭvā⁷ abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattitvā jhāna-¹⁰
kijjam kilanto vāsam kappesi. Imasmiṃ kira jātake Bodhi-
satto paramamañjhatto⁸ ahoṣi apokkhāpāramiṃ⁹ pāresi. Tassa
pannosāladvāre nisiṇṇassa eko pagabbho dassello¹⁰ makkho
āgantvā kappasotesu¹¹ aṅgaṇātena salākapavesanakkammaṃ¹² ka-
roti. Bodhisatto avāretvā¹³ mañjhatto¹⁴ hutvā nisīdati¹⁵ yeva. 13
Ath' ekadivasaṃ eko¹⁶ kaccapō udakā uttaritvā Gaṅgātīre
mukhaṃ vivaritvā ātapaṃ tapanto niddāyati. Taṃ divā so
lolavānaro tassa mukhe salākapavesanakkammaṃ¹⁷ akāsi. Ath'
assa kaccapō pabujjhितvā aṅgaṇātam samugge pakkhipanto
viya dassi. Balaavedanā uppajji, vedanā¹⁸ ndhivāsetum asak-¹⁹
konto „ko nu kho maṃ imamaṃ dukkhā mocēyya, kassa santikam
gacchāmīti²⁰ cintetvā „aññō maṃ imamaṃ dukkhā mocetum
samatto n' atthi aññatra²¹ tāpasā²², tassa²³ santikam mayā
gantuṃ vattatīti²⁴ kaccapam dvēhi hatthehi ukkhipitvā Bo-
dhisattassa santikam agamāsi. Bodhisatto tena dassilamukka-²⁵
tena²⁶ saddhim dāvam karonto paṭhamam gātham āha:

¹ C¹ uddhita-. ² C² vā, C³ vā corr. to vā; and then re-altered to vā. ³ C⁴ Bod-vantho; cfr. supra p. 12. ⁴ B⁵ kassesi-. ⁵ B⁶ sabbasi-. ⁶ B⁷ ppe-.
⁷ B⁸ add tathā. ⁸ B⁹ paramamañjhatta-. ⁹ B¹⁰ -māyo. ¹⁰ B¹¹ -lo. ¹¹ C¹²
kamma-. C¹³ kamma- corr. to kappā-. ¹² B¹⁴ salākapave-. ¹³ B¹⁵ adhivāsetvā, B¹⁶
adhivāretvā. ¹⁴ B¹⁷ ajhatto. ¹⁵ B¹⁸ -di. ¹⁶ B¹⁹ eka. ¹⁷ B²⁰ salākama-. ¹⁸ B²¹
-maṃ. ¹⁹ B²² -māti. ²⁰ C²³ aññattha. ²¹ B²⁴ tapasasamāti, B²⁵ tāpasenaka. ²²
C²⁶ tassata. ²³ C²⁷ vattatīti corr. to vaddhatīti, B²⁸ vattatīti. ²⁴ B²⁹ dassilena.

1. Ko nu uddhātabhatto¹ va² pūrahatto³ va brāhmaṇo,
kahan⁴ nu bhikkhaṃ acari, kaṃ saddhaṃ upasāṅkamīti. 67.

Tattha ko nu uddhātabhatto¹ + 2² ti ko³ esa uddhātabhatto⁴ viya,
kham⁵ bhāṇavaddhikam⁶ bhāṇapūrapāṭi⁷ 2⁸ tatthehi gahetvā viya ko nu esa⁹
9 āgacchatīti sitho, pūrahatto¹⁰ va brāhmaṇo ti kaddhamāso vāṇakam
bhittvā puggahatto¹¹ brāhmaṇo viya ca¹² ko nu eso ti vāṇakam¹³ samāhāya
vaṇṇo, kahan⁴ nu bhikkhaṃ acari¹⁴ bho vāṇa¹⁵ kammāṇaṃ padano ajja
ava¹⁶ bhikkhaṃ acari, kaṃ saddhaṃ upasāṅkamīti katarā¹⁷ nūna
pubba¹⁸ peva uddāsa kataṃ saddhābhūtam¹⁹ katarā²⁰ vā saddhaṃ puggatā²¹
10 upasāṅkamitvā²² te ayaṃ²³ deyyadhammo laṭṭho²⁴ ti dīpeti.

Tam sutvā dassilamakkato²⁵ dutiyam gātham āha:

2. Ahaṃ kapi 'ami²⁶ dummedho, anāmasāni amasihi,
tvaṃ maṃ mocaya²⁷, bhaddan te, mutto gaccheyya pab-
hatan ti. 68.

12 Tattha ahaṃ kapi 'ami²⁶ dummedho ti bhante ahaṃ amādammedho
capalacitto makkato, anāmasāni amasihi ti amāsatabbhū²⁸ bhāṇāni ama-
sihi, tvaṃ maṃ mocaya bhaddam te ti tvaṃ²⁹ dayā³⁰ anukampā
maṃ³¹ imasmiṃ dukkhā momehi, bhaddan te hotu³², mutto gaccheyya pab-
hatan ti so haṃ tvaṃvubhārena imasmiṃ vyasaṇ³³ mutto pabbalam aya gac-
13 cheyyaṃ, na te puna rakkhapatho attānaṃ dassereyyaṃ ti.

Bodhisatto tasmān kāle tena³⁴ kacchapena saddhiṃ salla-
panto³⁵ tatiyaṃ gātham āha:

3. Kacchapā kassapā hontī, koṇḍañṇā hontī makkatā,
muñesa kassapa³⁶ koṇḍañṇaṃ, kataṃ³⁷ methunakam taya
14 ti. 69.

¹ C¹ uddhā-, ² C² ca, C³ ca corr, to va ³ C⁴ B⁴ pūrahatto, C⁵ pūrahatto,
B⁶ pūrahatto. ⁴ B⁷ kahan ⁵ C⁸ ca ⁶ B⁹ add on ⁷ B¹⁰ uddhā-
⁸ C¹¹ B¹² aka ⁹ C¹³ -uaddhikam, C¹⁴ -uaddhika corr, to -kash, B¹⁵ -uaddhita,
B¹⁶ bhāṇam -uaddhita ¹⁰ B¹⁷ bhāṇapūripāṭi, B¹⁸ bhāṇam punnapāṭi. ¹¹ B¹⁹ add.
¹² C²⁰ pu-, B²¹ pūrahatto, B²² pūppahatto. ¹³ C²³ B²⁴ -atto, B²⁵ pūrahatto. ¹⁴ B²⁶
omitt ca. ¹⁵ B²⁷ vāṇakam. ¹⁶ B²⁸ vāṇa. ¹⁷ B²⁹ tvaṃ. ¹⁸ B³⁰ katham, B³¹ kataram.
¹⁹ C³² pubba. ²⁰ C³³ uddhā-, B³⁴ uddhāya bhāṇam vā. ²¹ C³⁵ add tvaṃ, B³⁶
tvaṃ. ²² B³⁷ -kamati. ²³ B³⁸ kām ayaṃ. ²⁴ B³⁹ laṭṭho, B⁴⁰ kaddhāṭṭho.
²⁵ B⁴¹ -vāṇa. ²⁶ C⁴² -ami. ²⁷ B⁴³ mocaya. ²⁸ C⁴⁴ B⁴⁵ -amhi. ²⁹ C⁴⁶ anā-
masāṇāni, B⁴⁷ anāmasāṇa. ³⁰ B⁴⁸ yo tvaṃ. ³¹ C⁴⁹ -ja, B⁵⁰ omitt dayāṃ,
B⁵¹ dayāṃ. ³² B⁵² omitt maṃ. ³³ B⁵³ omitt kato. ³⁴ B⁵⁴ bya-. ³⁵ C⁵⁵ B⁵⁶
kūṇḍāṇa in the place of kīṭṭāṇa. ³⁶ B⁵⁷ -panto. ³⁷ B⁵⁸ kacchapa, B⁵⁹ kas-
sapapa. ³⁸ C⁶⁰ B⁶¹ katham.

Tass' aṭṭha¹; kaccapā nāma kaccapagēṭṭi honti makkajā kosaṭṭhagottā, kaccapakeppaḍḍhānā ca² aṭṭhamānānā l'āhaviṭṭhasambandho³ aṭṭhi⁴, say⁵ idam loṭena dussamakkajena saḍḍhānā sayā ca dussānā⁶ eva⁷ oṃitā makkajena saḍḍhānā pottasāḍḍhātānāthānā⁸ methunāḍḍhamassā aṇṇeharānā⁹ dussānā¹⁰ kammānāthānā¹¹ pi methunānā¹² kassā, saccā¹³ muḥa kaccapā kosaṭṭhānā¹⁴ ti. 5

Kaccapā Bodhisattassa vacanān suttā kāraṇena jassānā vānāssa aṇṇajātānā muṇci. Makkajā muttamatto¹⁵ Bodhisattam vandiṭvā¹⁶ paḷāto; puna taṃ thānam nivattiṭvāpi na olokeṭi. Kaccapā pi Bodhisattam vandiṭvā yathāṭṭhānam¹⁷ eva gato. Bodhisatto pi aparihīnājjhāno Brahmaloḥa-parāyano va¹⁸ ahoṭi. 10

Saṭṭhā¹⁹ idam²⁰ deṇṇanā²¹ āharitvā²² saccānā²³ pakāsetvā²⁴ jātakān²⁵ sa-mudhamāsi. „Tadā kaccapavānā²⁶“ dve mahāmattā²⁷ ahesun. tāpāsa puna aham²⁸ evā²⁹ 'ti. Kaccapajātaka³⁰ ti.

4. Lolajātaka.

Kāyaṃ balakā³¹ sikkhanti. Idam Saṭṭhā Jetavane vi- 15
haranto ekam lolabbikkhūṃ ārabhā³² kathesi. Taṃ hi dhamma-sabbhaṃ³³ āsitam Saṭṭhā „ma tvaṃ bhikkhū idān³⁴ eva lolo pubbo pi lolo va³⁵“ lolatāy³⁶ eva ca³⁷ jīvitaḥkhayam³⁸ patto si³⁹. taṃ nissāya⁴⁰ parānākapayūṭṭhāpi attano vasaṇṇāṭṭhānā⁴¹ paribūhiṇā⁴² ahesun⁴³ ti vattā⁴⁴ atitān⁴⁵ āhāri: 20

Atthi Bārāṇasīyaṃ Brāhmaḍatto⁴⁶ rajjān⁴⁷ kārente Bārāṇasīseṭṭhino⁴⁸ mahānase⁴⁹ bhattakārako⁵⁰ puññāṭṭhāya⁵¹ nija-pacchim⁵² thapesi⁵³. Tadā Bodhisatto⁵⁴ pārāpatayoniyaṃ⁵⁵ nibhattitvā⁵⁶ tatha vāsam⁵⁷ kappesi. Ath⁵⁸ eko lolakāko mahā-nasamattakena⁵⁹ gacchanto⁶⁰ nūappakāramacchamarasavikatim⁶¹ 25
disvā⁶² pipāsābhībhāto⁶³ „kin nu kho nissāya⁶⁴ sakkā bhavēyya⁶⁵“

¹ B'd tathā. ² B'd -nānā, and omit ca. ³ C' -kosaṭṭhā nāma. ⁴ C' aṭṭha-, B'd aṭṭhaviṭṭhasambandho. ⁵ B'd add saddhā. B'd addhā. ⁶ B'd -lana ca. ⁷ C' -saddhesamakkajena, B'd -saddhātā-. ⁸ B'd -ka. ⁹ B'd dussānā-, B'd dussānā-. ¹⁰ B'd omit va. ¹¹ B'd add va. ¹² B'd cintetā. ¹³ B'd sakkāṭṭhānam. ¹⁴ B'd omit va. ¹⁵ B'd dhammāsi-. ¹⁶ B'd kaccapā ca jātakā ca. ¹⁷ B'd add ratiyaṃ. ¹⁸ B'd -bhāyānā. ¹⁹ B'd parā ti, B'd parā ti vattā. ²⁰ B'd lolatāya, and omit eva ca. ²¹ B'd ti. ²² B'd paribūhiṇā. ²³ C' -si-. ²⁴ C' -nā-, B'd nissāpacceti, B'd nissāpacceti. ²⁵ B'd paribūhiṇā. ²⁶ B'd paribūhiṇā. ²⁷ B'd sakkā bhavēyya.

okāsaṃ laddhun¹ ti cātento² Bodhisattaṃ diṁvā „imaṃ aisa-
sāya sakkā³ ti sannipphānaṃ katvā tassa gocarāya arañña-
gamanakāle piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha naṃ Bodhisatto
„mayam kho kāka (aññagocarā⁴ tvam pi aññagocarō, kin ev
5 kho maṃ anubandhasīti⁵ āha. „Tumhākaṃ⁶ kiriya⁷ mayham
ruecati⁸, aham pi⁹ tumhehi yeva¹⁰ samānagocarō hutvā tumhe
upatthātum icchānsīti¹¹. Bodhisatto sampaticechi. So¹² tena
saddhīm gocarabhūmiyaṃ¹³ ekagocarāṃ caranto viya osak-
kitvā¹⁴ gomayārāsiṃ viddhamisītvā¹⁵ pāpako khādītva¹⁶ pari-
10 ponnakucchi hutvā¹⁷ Bodhisattaṃ upasaṃkamitvā „tumhe etta-
kaṃ¹⁸ kālāṃ carath¹⁹ eva, nannu bhojanena²⁰ pamāṇaṃ nātum
vaṭṭarīti²¹, etha nātisāyam eva gacchāma²² ti. Bodhisatto
taṃ ādāya vaasanatthānaṃ agamāsi. Bhattakārako „amhākaṃ
pārāpato²³ sahāyaṃ gabhetvā āgato²⁴ ti kākassa²⁵ pi ekam thu-
15 sapacchiṃ thapesi. Kāko²⁶ catuhapañcāhaṃ²⁷ ten²⁸ eva nī-
hārena²⁹ vasi³⁰. Ath³¹ ekadivasaṃ aetthiṃso³² babuṃ³³ macchā-
maṃsaṃ³⁴ āharīyittha³⁵. Kāko taṃ diṁvā lobhābhībhūto³⁶
paccūsakālato patthāya nīttananto³⁷ nipajji. Atha naṃ puna-
divaso Bodhisatto „ehi sammā, gocarāya pakkamissāma³⁸ ti
20 āha. „Tumhe gacchatha, mayham ajinnāsaukka³⁹ atthīti⁴⁰.
„Sammā kākānaṃ ajirako nāma n⁴¹ atthi, dipavattimattam⁴²
eva gahitaṃ⁴³ tumhākaṃ kucchiyaṃ thokaṃ tittṭhati, seṣaṃ
ajjhoḍḍamattam⁴⁴ eva jīrati⁴⁵, mama vacanaṃ karohi⁴⁶, mā⁴⁷

¹ Iti cātenti. ² Iti omitti sakkā. ³ Iti sakkā laddhūn. ⁴ Cā aññāsaṃ. ⁵ Bā arañña-. ⁶ Bā add aṃsa. ⁷ Bā -yam. ⁸ Bā -citt. ⁹ Bā mayam pi. ¹⁰ Bā aham pi. ¹¹ Cā abhihi. ¹² Bā omitti yeva. ¹³ Bā gacchiṃsīti. ¹⁴ Bā omitti so. ¹⁵ Bā gocarāṃ caranto bhūmimāyaṃ. ¹⁶ Bā osakkīti. ¹⁷ Bā osakkīti. ¹⁸ Bā viddhamisītvā. ¹⁹ Bā omitti pāpako khādītva. ²⁰ Bā kucchiṃsīti karā in the place of put - - hutvā. ²¹ Bā ettha. ²² Bā caranto sabbhaṃsaṃ aṃsa. ²³ Bā caranto sabbhaṃsaṃ aṃsa. ²⁴ Cā saddhatīti. ²⁵ Cā catarīti. ²⁶ Cā Bā pārāpato. ²⁷ Bā kākassa. ²⁸ Bā kākassa. ²⁹ Bā add pi. ³⁰ Cā cati. ³¹ Bā vīhāra. ³² Bā vīhārena. ³³ Bā vasi. ³⁴ Bā aetthiṃso. ³⁵ Bā babu. ³⁶ Bā babu. ³⁷ Bā -so. ³⁸ Cā -si-
jittā. ³⁹ Bā āharīyittha. ⁴⁰ Bā jittā. ⁴¹ Bā atthanto. ⁴² Bā sammāthamanto. ⁴³ Cā ajinna-. ⁴⁴ Cā ajinna- corā to ajinna-. ⁴⁵ Bā ajirako rogo. ⁴⁶ Bā ajirako go. ⁴⁷ Cā -vaddhi-. ⁴⁸ Bā -vatti-. ⁴⁹ Bā vati. ⁵⁰ Bā hi. ⁵¹ Bā abhayaṃmattam. ⁵² Bā ajjho-
ḍḍamattam. ⁵³ Cā Bā jīrati. ⁵⁴ Bā omitti jīrati. ⁵⁵ Bā karahīti. ⁵⁶ Bā karohi.
⁵⁷ Cā mam. ⁵⁸ Bā mā -vatti.

etah' macchamamsam' disvā eyam akāsi¹. „Sāmi kīh' nām' etah' kathetha, ajjappāsankā' va mayha² ti. „Tena hi appamatto hobhī³ vatvā ovaḍḍitvā⁴ Bodhisatto pakkāmi. Bhattakārako pi nānāmacchamamsavikatiyo sampādetvā sarirato sēdam apanento mahānasadvāre aṭṭhāsī. Kāko „ayam idhā⁵ kālo maṃsam khādītu⁶ ti gantvā rasakaroṭimuttake' nisīdi. Bhattakārako kilīti⁷ saddam sotvā nīvattitvā olokeno kākam disvā pavasiṭvā tam gahetvā sakalasārīram' luṇḍitvā⁸ matthake cūlam' thapetvā sīgiveraṣṣakādīni⁹ pūsiṭvā¹⁰ takkena āloje-¹¹ tvā¹² „tvam amhākaṃ seṭṭhino¹³ macchamamsam' nechiṭṭham¹⁴ karosīti¹⁵ sakalasārīram' asesa makkhetvā khūpītvā ujjapacchi-¹⁶ yam¹⁷ pātesī. Balavavedanā uppajjimsa¹⁸. Bodhisatto gōcara-¹⁹ bhūmito āgantvā tam nūthasantaṃ²⁰ disvā dāvaṃ karonto²¹ paṭhamam' gātham' āha:

1. Kāyaṃ balāka sikkhīti cori laṃghipātāmaha²².

oraṃ balāke āgaccha, caṇḍo me vāyaso sakkā ti. 70.

Tattha kāyaṃ balāka sikkhīti²³ tam kalam' teva²⁴ bahulakkena makkhitasasirasetivannatī²⁵ matthake ca sikkhāya thapitvā²⁶ ti²⁷ hi eva²⁸ balāka sikkhīti²⁹ pucchanto āpasi, cori³⁰ kulassa ananūbhāga³¹ kulāhīram' ākassa³² va aruṇḍi³³ kīkappacchī³⁴ pavīṭṭhāsa cori³⁵ sadāhi, laṃghī pīti-³⁶ mahā³⁷ ti laṃghī³⁸ vuccati ākāse³⁹ laṃghanato magha balāka⁴⁰ ca nīma magha-⁴¹ sadāsa⁴² sabbhāsa gacchantī⁴³ maghasaddo balākinam' pītā magha pīti⁴⁴ magha⁴⁵ ti⁴⁶ tādāha laṃghipātāmaha⁴⁷ ti, oraṃ balāke āgaccha⁴⁸ ti ambo balāka⁴⁹ ti⁵⁰ ehi, caṇḍo me vāyaso sakkā ti mayam' sakkā pacchīsamiko vāyaso caṇḍo

¹ B' eī. ² B' -mamavikatiyo, B' macchamamsam' vikatiyo. ³ B' -ol. ⁴ B' kīh' na kho. ⁵ C' ajjappāsankā, B' ajjaraṇa. ⁶ C' ovaḍḍitvā, B' ovaḍḍitvā, B' ovaḍḍitvā. ⁷ B' makkharoti, B' sakkharoti. ⁸ B' kīrīti. ⁹ B' -sārī-
lōman, B' -sarīratomam. ¹⁰ luṇḍitvā. ¹¹ C' -vararāṭṭhādīni, B' sīgiverama-
rāṭṭhādīni, B' sīgiveramarāṭṭhādīni. ¹² B' pīsiṭvā, B' pīsiṭvā. ¹³ C' -loje-
tvā, B' -loje-
tvā. ¹⁴ B' -loje-
tvā. ¹⁵ B' -loje-
tvā. ¹⁶ B' -loje-
tvā. ¹⁷ B' -loje-
tvā. ¹⁸ B' -loje-
tvā. ¹⁹ B' -loje-
tvā. ²⁰ B' -loje-
tvā. ²¹ B' -loje-
tvā. ²² B' -loje-
tvā. ²³ B' -loje-
tvā. ²⁴ B' -loje-
tvā. ²⁵ B' -loje-
tvā. ²⁶ B' -loje-
tvā. ²⁷ B' -loje-
tvā. ²⁸ B' -loje-
tvā. ²⁹ B' -loje-
tvā. ³⁰ B' -loje-
tvā. ³¹ B' -loje-
tvā. ³² B' -loje-
tvā. ³³ B' -loje-
tvā. ³⁴ B' -loje-
tvā. ³⁵ B' -loje-
tvā. ³⁶ B' -loje-
tvā. ³⁷ B' -loje-
tvā. ³⁸ B' -loje-
tvā. ³⁹ B' -loje-
tvā. ⁴⁰ B' -loje-
tvā. ⁴¹ B' -loje-
tvā. ⁴² B' -loje-
tvā. ⁴³ B' -loje-
tvā. ⁴⁴ B' -loje-
tvā. ⁴⁵ B' -loje-
tvā. ⁴⁶ B' -loje-
tvā. ⁴⁷ B' -loje-
tvā. ⁴⁸ B' -loje-
tvā. ⁴⁹ B' -loje-
tvā. ⁵⁰ B' -loje-
tvā.

pharusa, aa' āgato¹ tam dīvaḥ kanayasaḍisaena² tundaṇa koṭṭetvā³ jittakka-
yān pāpeyya, taṁai yāra aa na āgachāti⁴ tāva paṇḍito oṭariva iṭo eḷi,
eḷḷaṇ⁵ palāyasaḍi⁶ ti tadati.

Tam sutvā kāko dutiyaṁ gātham āha:

1. 2. Nāhaṁ balakā sikkhiṇī, ahaṁ tolo 'smi' vāyaso,
akavā vacanaṁ tuyaṁ passa jūṇo 'smi āgato ti. 71.

Tattha āgato ti tvaṁ jūṇo yoccaḥbhūṁto āgato unḥ jūṇaṁ passa
ti attā.

Tam sutvā Bodhisatto tatiyaṁ gātham āha:

- 10 1. Puna p' āpaṇṇasā⁷ samma, sīlaṁ hi tava¹⁰ tādisaṁ,
na hi mānusa¹¹ bhoga¹² subhūṇṇā¹³ honti pakkhinā¹⁴ ti. 72.

Tattha puna pāpaṇṇasā¹⁵ samma¹⁶ 'ti¹⁷ vāyasa puna, p' tvaṁ¹⁸ sava-
pāṇo dukkhaṁ peṭṭabhiṇṇa¹⁹ eva²⁰, a' attā²¹ ta²² attāṇa makkha²³, āṇḍhāṇṇi:
sīlaṁ hi tava pāpaṇṇa²⁴ yasmā tava ācārasīlaṁ tādisaṁ dukkhādhiḥḥama²⁵ eva
15 anurūpaṁ, na hi mānusa²⁶ ti manasa nāma mahāpūṇṇā, tīraccāmagati-
nāṁ tathārūpaṁ puṇḇaṁ a' attā, taṁai mānusa²⁷ bhoga ācāṇāmagateṇa
pakkhinā na subhūṇṇā ti.

Evāṁ ca pana vatvā Bodhisatto „na iṭo dāni paṭṭhāya
mayā ettha²⁸ vasituaṁ saḷkā²⁹ ti³⁰ uppatitvā aṇḍattha agamāsi.
20 Kāko pi nitthananto³¹ tatth' eva kālam akāsi.

Satthā imāṁ desanaṁ³² āharitvā saccāni pakāsetvā jāṇakaṁ sa-
modhānesi: (Saccapariyosāṇe loḷabhiḷḷu anāgāṇiphaḷe paṭiṭṭhaḥi)
„Tadā loḷakāko³³ loḷabhiḷḷu ahesi, pārāṇto³⁴ puna ahaṁ evā³⁵ 'ti,
Loṇajāṇakaṁ³⁶“.

¹ C' omite so. ² B' gata. ³ C' kanaya- corr. to kanaya-, B' kāṇasa-, B' kā-
kasa-. ⁴ C' koṭṭetvā corr. to koṭṭetvā, B' koṭṭetvā. ⁵ B' yāra vāyasa āg-
⁶ C' eḷḷaṇ. ⁷ B' palāyati. ⁸ B' loṇasmi, B' loṇasmi. ⁹ B' māpaṇṇasā.
¹⁰ B' tava. ¹¹ B' mānusaḷkā, B' mānusaḷkā. ¹² B' na. ¹³ B' māpaṇṇasā.
¹⁴ B' add samma. ¹⁵ B' puna tvaṁ p' ¹⁶ B' -labhaṇi yeva, B' -labhi yeva
¹⁷ C' omite so. ¹⁸ B' saḷkā. ¹⁹ B' mānusaḷkā, B' mānusaḷkā. ²⁰ B' mānusa-
ḷkā, B' mānusaḷkā. ²¹ C' omite ettha. ²² B' saḷkoti. ²³ B' nitthananto.
²⁴ B' dhammaḍe-. ²⁵ B' omite loḷa. ²⁶ B' pārāṇto. ²⁷ B' add samutthā-

5. Racirajātaka.

Kāyaṃ balākā rucirā ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṃ lolabbhikkhū ārabhha kathesi. Dve pi vatthūni purimmasāsaṃ¹ eva. Gāthāpi²

1. Kāyaṃ balākā rucirā kikkūḷasmi³ acchaṭi⁴, 5
cuddo kāko sakhā mayham, taṇṇa c'etaṃ⁵ kulāvakaṃ. 73.
 2. Nann matṭha samma jāṇesi diḷa⁶ sāmākabhojana⁷,
akattvā vacanaṃ tvaḥam passa līno⁸ smi āgato. 74.
 3. Puna p'āpajjasi samma, silaṃ hi tava tādisaṃ,
na hi mānasa⁹ bhoga¹⁰ subhūṇā honti pakkhiṇā¹¹ ti. 75. 10
- Gāthā hi¹² ekantarikā eva¹³.

Satthā rucirā ti¹⁴ kikkūḷasmi¹⁵ acchaṭi¹⁶ rucirā piyadassanā paṇḍarā ti¹⁷ attho, kikkūḷasmi¹⁸ ti kikkūḷasmi, kikkūḷasmi¹⁹ ti p²⁰ pi²¹ pi²² pi²³, diḷa²⁴ ti kāko pārapatā²⁵ āpatti, sāmākabhojana²⁶ ti diḷa²⁷ sāmākabhojana²⁸, sāmākabhojana²⁹ ti³⁰ sāmākabhojana³¹ pā³² dha-
vījam gahitaṃ³³.

Idhāpi³⁴ Bodhisatto „na idāni³⁵ sakkā ito paṭṭhāya mayā ettha vasitū³⁶ ti uppatitvā aññattha gato.

Satthā imam dāsaṇaṃ³⁷ āhucitvā saccāni pakāsetvā jātakaṃ samodhānesi: (Saccapariyosāno lolabbhikkhū anāgāmiphalo paṭiṭṭhahi³⁸ 20
„Tadā lolabbhikkhū kāko³⁹ ahoṣi, pārapato pana aham eva⁴⁰ ti. Racirajātakaṃ⁴¹“.

6. Kurudhammajātaka.

Tava saddhaṃ ca sīlaṃ cā¹ ti. Idam Satthā Jetavane viharanto ekaṃ hamsughātakabhikkhū² ārabhha kathesi. 25

¹ Pā¹ gāthā pana sādā. ² Cā² kikkūḷasmi, Bā³ kikkūḷasmi. ⁴ Pā⁴ acchaṭi.
⁵ Bā⁵ yassa vataṇḍa, Bā⁶ yassa vataṇḍa. ⁶ Bā⁷ diḷa. ⁷ Cā⁸ Bā⁹ - naḥ. ⁸ Bā¹⁰ -
sā, Bā¹¹ mānasaṃ. ⁹ Bā¹² - na. ¹⁰ Bā¹³ - pi. ¹¹ Bā¹⁴ yeva. ¹² Bā¹⁵ - nāpajjasi, Bā¹⁶
- nāpajjasi. ¹³ Cā¹⁷ kikkūḷasmi, Cā¹⁸ kikkūḷasmi. ¹⁴ Cā¹⁹ kikkūḷasmi, Bā²⁰
kikkūḷasmi. ¹⁵ Bā²¹ kikkūḷasmi. ¹⁶ Bā²² - na. ¹⁷ Bā²³ - na. ¹⁸ Cā²⁴ sāmāka-
bhoga, Bā²⁵ sāmākabhojana, Bā²⁶ sāmākabhojana. ¹⁹ Bā²⁷ - na sāmākabhojana ti
ettha paṇḍita sabbam ud āhucitvā vasiṭṭhāsi. ²⁰ Cā²⁸ Bā²⁹ idāpi. ²¹ Bā³⁰ - na, Bā³¹ -
na. ²² Bā³² dhamma. ²³ Bā³³ kāko lolabbhikkhū. ²⁴ Bā³⁴ add paṇḍitaṃ.
6. Cf. Dh. p. 315. ²⁵ Tā³⁵ - kam-, Bā³⁶ - ghātakaṃ.

Sāvatthīrasāno dve saṅghayakā bhikkhū pabbajitvā laddhūpaṇampadā
 yebhuyyena ekato caranti¹. Te ekadivasaṃ Aciravatiṃ gacvā na-
 hātvā vālikopuline² ātapah tappamānā³ sārapiyakathasā⁴ kaḥentā
 añjhaṃsu. Taṃhiṃ khaye dve haṃsā ākāseṃ gacchanti. Ath' eko
 5 dāharabbhikkhū saṅkharasā gahetrā „etassa⁵ haṃsapotakassa akkhū:
 pi⁶ paharāmiti⁷“ āha. Itaro „na saṅkhasasati⁸“ āha. „Tūḥatu.
 haṃsapo⁹ passā akkhū¹⁰ parapasse¹¹ akkhū¹² paharissāmiti¹³“. Idam¹⁴
 na saṅkhasasā yevā¹⁵ ti. „Tena hi upadhārehi¹⁶“ tiyamaṇa¹⁷ saṅ-
 kharasā gahetrā haṃsasā paccābhāge¹⁸ khēpi. Haṃsā saṅkharasā
 10 saddhū sutvā nirattitvā olokesi. Atha nam itaro¹⁹ rattaṃsaṅkharasā²⁰
 gahetrā parapasse akkhūpi²¹ paharivā orimakkhiṃ nikkhāmesi²².
 Haṃsā viravanto parivattitvā²³ tesam pādamaṃṇe yeva pati²⁴. Tattha
 tattha²⁵ phitā bhikkhū divā āgacvā „āvuso Buddhasāsaṃ²⁶“ pabha-
 jitvā anāmechavikaṃ va²⁷ katham pāṇātipātāṃ karontēhi²⁸ vatvā
 15 tam²⁹ ādāya Tathāgatasā daṣṣaṇṇ³⁰. Satthā „saccaṃ kira tva³¹
 pāṇātipāto kato³²“ ti pucchitvā „saccaṃ bhante“ ti vutte „bhikkhu.
 kassā evarūpe niyyānikasāsaṃ³³ pabbajitvā eṃam akāsi³⁴, porāṇa-
 kapāṇḍitā anuppanne Buddha agāraṃmajhe saṃkiliṭṭhabhāvatam³⁵ vasa-
 mānā appamattakassu pi³⁶ thāneṃ kukkucassā karimeṃ, tam puna
 20 evarūpe sāsaṃ³⁷ pabbajitvā kukkucassamattam pi na akāsi³⁸, oṃṇu
 nāṃ bhikkhūsaṃ kīyavācāntēhi saṃvāteṃ³⁹ bhavitaḥhaṃ⁴⁰ ti vatvā
 añjhaṃ āhāri:

Attā Kururatthe Indapattanagara⁴¹ Dhanañjaye⁴²
 rajjam kārente Bodhisatto tassa aggamahesiyā kucchiamim⁴³
 25 paṭisaṇḍhim gahetrā anupubbena viññātāṃ patto⁴⁴ Takkaṣiḷā-
 yaṃ sippāni⁴⁵ uggahetrā⁴⁶ pitaraṃ oparajje⁴⁷ patiṭṭhāpiro⁴⁸ aparā-

¹ Bā vicaranti. Bā va vicaranti. ² Bā vālikopulline. Bā lokampulline. ³ Bā tapā-.
⁴ Cā sārapiyasaṃ. Bā sārapiya-. ⁵ Bā etassa. ⁶ Cā akkhūmi. Bā akkhū. Bā
 akkhū. ⁷ Bā paharissāmiti. ⁸ Bā akkhū. ⁹ Cā para. ¹⁰ Bā idampi. ¹¹
 Cā bhāṇiyam. Bā ukkharasā. Bā ukkhā. ¹² Bā paccāsaṃ. ¹³ Bā añjhaṃ. Bā
 añjha in the place of aha nam itaro. ¹⁴ Cā saddha-. ¹⁵ Cā Bā akkhūmi. ¹⁶ Bā
 nikkhāmesī. ¹⁷ Cā Bā -stotra. ¹⁸ only one tattha. ¹⁹ Bā evarūpe niyyāni-
 kassamattam. ²⁰ Bā te. ²¹ Cā karontēhi. Bā karohi. ²² Bā te saṃ. Bā te taṃ.
²³ Cā saṃvāteṃ. Bā daṣṣaṇṇ. ²⁴ Bā tam. ²⁵ Bā ti. Bā ti. ²⁶ Cā niyyānikas-
 saṃ. to nipāṇika-. ²⁷ Bā -sati. ²⁸ Cā pakkatavāsam. Cā sakatattarasam. ²⁹
 Bā omi pi. ³⁰ Bā niyyānikā-. ³¹ Cā nakkhi. Bā na akāsi. ³² Bā saṃvātehi.
 Bā saṃvātehi. ³³ Cā -patta-. Bā -patta-. ³⁴ Bā dhanañjayaṃ. ³⁵ Bā
 kucchimhi. ³⁶ Bā viññātapatto. Bā viññātapattā. ³⁷ Bā sabbasippāni. ³⁸
 Bā uggahitvā. ³⁹ Bā nā-. ⁴⁰ Cā -ta. Bā upatthāpiro.

bhāge¹ pīṭu accayena rajjasaṁ patvā dassarājadhamme akopento
Kurudhamme² vattittha³. Kurudhammo⁴ nāma pañcaśīlāni,
tāni⁵ Bodhisatto parisuddhāni katvā rakkhī⁶, yathā ca Bodhi-
satto evam aśsa mātā aggamahesi⁷ kanittabbhātā uparājā po-
rohito⁸ brāhmaṇo rajjugāhako⁹ amacco sārathi¹⁰ seṭṭhi¹¹ dona-
māpako¹² mahāmatto dovāriko nagarasobhaṇā¹³ vaṇṇadāsīti
evam eie.

Rājā mātā mahesi¹⁴ ca uparājā porohito¹⁵

rajjuko sārathi¹⁶ seṭṭhi¹⁷ dono dovāriko tathā

ganikā te ekādasa¹⁸ Kurudhamme¹⁹ patitthitā ti.

Iti ime²⁰ sabbe pi²¹ parisuddhāni²² katvā pañcaśīlāni rak-
khiṁsu. Rājā catūsu²³ nagaradvāresu²⁴ nagaramajjhe²⁵ niva-
sanadvāre²⁶ cha dānasālā²⁷ kāretvā²⁸ devaakam²⁹ chasata-
sahasasadhanam viśeṣajento sakala-Jambudīpaṁ³⁰ unnaṭṭagalāḥ³¹
katvā dānaṁ adāsi. Tassa pana³² dānaṭṭhāsayaṁ dānaḥhirati³³
sakala-Jambudīpaṁ³⁴ ajjhotthari³⁵. Tasmīṁ kāle Kālīngaratṭhe
Dantapurāṇagare Kālīngarājā rajjasaṁ kāreti³⁶. Tassa ratṭhe
devo na vassī, tasmīṁ avaseante sakalaratṭhe chātakaṁ jātaṁ³⁷,
āhārasipattiyaṁ³⁸ ca manussānaṁ rogo udapādīti³⁹ dubbuttī-
bhayaṁ chātakabhayaṁ rogabhayaṁ⁴⁰ ti tīpi bhayāni uppajjiṁsu.
Manussa niggahana⁴¹ dārake hatthesu gaḥetvā tattha tattha
vicaranti. Sakalaratṭhavāsina ekato hutvā Dantapurāṇaṁ gantvā
rājadvāre ukkuttihīḥ akāṁsu. Rājā vātapānaṁ nissāya ṭhitō⁴²
saddaṁ sutvā „kinkāraṇā eto viśavanṭīti“⁴³ puechi. „Mahā-

¹ Bā tassa apare. ² Bā omī akopento kurudhamme. ³ C² vattittha, Bā pa-
titthā. ⁴ Bā guru. ⁵ Bā rakkhāni. ⁶ Bā rakkhāni. ⁷ C² Bā -al. ⁸ C²
pu-, Bā pa-. ⁹ Bā porohito. ¹⁰ C² rajjugā-, Bā rajjagā-. ¹¹ C² Bā -thi. ¹² C²
Bā seṭṭhi. ¹³ Bā -māpako. ¹⁴ Bā -pi. ¹⁵ Bā -al. ¹⁶ C² pu-, Bā pu-.
¹⁷ C² -thi. ¹⁸ Bā -l. ¹⁹ C² te ekādasa jana, Bā ekādasa jana and omī te.
²⁰ Bā guru-, Bā guru-. ²¹ C² na. ²² Bā pi sabbe, Bā ki omittīti sabbe. ²³ C²
Bā suddhāni. ²⁴ C² Bā -esu. ²⁵ Bā adā ca. ²⁶ Bā -esu ca. ²⁷ Bā -an
tadā, Bā -esu ca ti. ²⁸ Bā -lāyo, Bā -lāyo. ²⁹ Bā kāretvā, Bā kārapetvā. ³⁰ Bā
repeate dā-. ³¹ C² Bā -pa. ³² Bā naḥ-. ³³ Bā omī pana. ³⁴ Bā -ti. ³⁵
Bā -pa. ³⁶ C² Bā -tari. ³⁷ Bā al. ³⁸ Bā abhi. ³⁹ Bā -ya. ⁴⁰ Bā -di.
⁴¹ Bā chātakabhayaṁ rogabhayaṁ dubbhikkhabhayaṁ. ⁴² Bā nīvāhā-. ⁴³ Bā
adā taṁ. ⁴⁴ Bā viśavanṭīti, Bā vicarantīti.

rāja sakalaratṭhe tīni bhayāni uppannāni: devo na vassati,
 sassāni vipannāni, chātakaṃ¹ jātaṃ, manussā dubbhojanā ro-
 gābhihūta viggahanā putte² hatthesu gahetvā vicaranti, devaṃ
 vassāpehi mahārājā³ 'ti. „Porāṇakarājāno devo avassante kin
 5 karontīti⁴. „Porāṇakarājāno⁵ mahārāja devo avassante dānaṃ
 datvā⁶ uposathaṃ adhiṭṭhāya samādinnaṣṭā⁷ sirigabbhaṃ pa-
 visitvā dabbasanthare⁸ sattāhaṃ nipaṭṭanti, tadā devo vassa-
 titi⁹. Rājā „sādhū¹⁰ 'ti sampatiṇṇhitvā tathā akāsi. Evaṃ
 sante pi devo na vassī¹¹. Rājā amāce pucchī: „ahaṃ¹² mayā¹³
 10 kattaḥkaccāṃ akāsiṃ, devo na vassati, kin ti karomā¹⁴ 'ti.
 „Mahārāja, Indapattānagare¹⁵ Dhanañjayassa¹⁶ Koravyarāṇṇo¹⁷
 Añjanavasabho¹⁸ nāma meṅgalahatthi¹⁹, taṃ²⁰ ānessāma, evaṃ
 sante devo vassatīti²¹. „So rājā balavāhanasampanno²² dup-
 pasāho, katham assa hatthiṃ ānessāma²³ 'ti. „Mahārāja, tena
 15 saddhim yuddhakiccaṃ n²⁴ atthi, dānaññhāsayo rājā dānābhirato
 yācito samāno alaṃkatassāma pi chiṇḍitvā pasādesampannāni
 akkhini uppājetvā sakalarājāṃ pi niyyādetvā²⁵ dadeyya, hat-
 thimhi vattatthaṃ eva n²⁶ atthi, avassāṃ yācito dassatīti²⁷.
 „Ko pana naṃ²⁸ yācituṃ samatthā²⁹ 'ti. „Brāhmaṇā mahā-
 20 rājā³⁰ 'ti. Rājā brāhmanagāmato³¹ attha brāhmaṇo pakko-
 sūpetvā sakkārasammānaṃ kutvā hatthiṃ³² yācanatthāya pesesi.
 Te paribbayaṃ ādāya addhikavasaṃ gahetvā sabbattha eka-
 rattivāseṇa turitagamanuṃ gantvā³³ kaṭṭhāni nagaradvāre dāna-
 sūlāyaṃ³⁴ bhujjivā³⁵ sariraṃ santappetvā³⁶ „kadā rājā dāna-
 25 gaṃ āgacchissatīti³⁷ pucchimsu. Manussā „pakkhasaṃ tayo

¹ U - kabbayasi, D - kabbhayaṃ. ² U - ni putte, D - nikkhāsi nikkhādetvā putte.

³ D - porāṇamahārājāno. ⁴ D - add - ekkāni rekkhitvā. ⁵ C - dānassatīti, D - sa-
 mādinnasatīti. ⁶ C - santhāre, D - dappasasanthāre, D - dabbasasanthāre. ⁷

D - vassasatīti, D - sāda satvā. ⁸ D - cānatī. ⁹ B - kachāsi. ¹⁰ D - amā mayā.

¹¹ D - paritā. ¹² D - ānessāma. ¹³ D - koravya. ¹⁴ D - ānessāma. ¹⁵

C - D - i, D - add - atthi. ¹⁶ C - naṃ, D - add - po. ¹⁷ D - vassasatīti. ¹⁸ D -

-ābhena sampanno. ¹⁹ C - nija-, D - nija-. ²⁰ D - dassasatīti. ²¹ D - taṃ. ²²

D - brahmanato, D - brahmanagāmato. ²³ D - i. ²⁴ D - kaccā. ²⁵ C - -jāsa, D -

-lāya. ²⁶ D - bhujjanta, D - bhujjantī. ²⁷ D - santappetvā, D - santappetvā.

divase cātuddase¹ pannaṇase² aṭṭhamiṇaṃ³ ca āgacchati, sva-
pāna paṇṇamā⁴, tasmā sva pi āgacchissatīti⁵ vadīmau. Brāh-
maṇaṃ paṇḍivase pāto va gantvā pācinadvāre aṭṭhamiṇu. Bo-
ddhisatto pi⁶ pāto va nabātānūlitto⁷ sabhāśākhārāpatimandito⁸
alamkāṃkatavaravāranakkhandhagato⁹ mahantena parivārena
pācinadvāre dānasālāṃ¹⁰ gantvā oṭaritvā satīaṭṭhajanānaṃ sa-
hattā¹¹ lūhatīnaṃ daṭṭvā „imīnaṃ va nihārena¹² deṭṭhā¹³ ‘ti vatvā
hattīm abhiruhitvā¹⁴ dakkhiṇadvāraṃ agamāsi. Brāhmaṇa
pācinadvāre ārakkhassa balavatāya okāsaṃ alabbhīvā dakkhi-
ṇadvāraṃ eva gantvā rājānaṃ āgacchantaṃ olokayamānā¹⁵
dvārato nātidūre unnatatṭhāne¹⁶ sampattaṃ¹⁷ rājānaṃ hatthe
akkhipitvā¹⁸ jayāpesuṃ. Rājā vajiraṃkusena vāraṇaṃ ni-
vattetvā¹⁹ tesaṃ saṅgikāṃ gantvā „bho brāhmaṇa, kiṃ iccha-
thā²⁰ ‘ti pucchī. Brāhmaṇaṃ Bodhisattassa guṇaṃ vannaṇṭā
paṭhamāṃ gāthāṃ āhaṃso:

1. Tava saddhā ca sīlā ca viditvāna jaṇḍhipa (Dhp. p. 40.)
vannam añjasuvannena kālīṅgasūnī¹⁷ nimimbāse¹⁸ ti. 76.

[illegible][illegible]

sampanno¹ rājā jheto añjanavaggaṃ nāgaṃ dasseti² imā attano samakhe
 rāḥ añjana-vaṇṇena kulligaraṇṇe³ santika nāgaṃ te⁴ āharissima⁵ ti⁶ vata⁷ bahub
 dhaṇḍhaṇḍhaṇḍha nimimbha⁸ peritattayimha⁹ c¹⁰ eva udaro ca pakkhipimha¹¹,
 5 evaṃ tassa¹² mayā dhārayamāṇa¹³ idhāgatā¹⁴ vaittha kaṭṭhabhā dero jhētū¹⁵ ti,
 10 aparo nayo; teva uddhiesālagamasamāhataṃ¹⁶ sampada, ulūraguno rājā jhettam pi
 yūcito dadeyya¹⁷ paḍ eva tirucchānagataṃ nāgaṃ ti, evaṃ kulligassa¹⁸ santika
 imāñ añjanavaggaṃ nāgaṃ dhaṇḍena nimimbha¹⁹ nimimha²⁰ tulayimha²¹,
 ten²² amhā²³ idhāgatā²⁴ ti.

Tam vaivā Bodhisatto „saco vo²⁵ brāhmaṇā²⁶ imam nā-
 10 gam parivattetvā dhanam khāditaṃ²⁷ mā cintayittha, yathā-
 lamkatam²⁸ eva vo nāgaṃ²⁹ dassāmiti³⁰ samassāsetvā³¹ itarā
 dve gāthā avoca:

1. Annabhaccā c³² abhaccā ca yo dha³³ uddissa gacchati
 sabbe³⁴ te appatikkhippā, pubbācariyavaco idaṃ. 77.
- 15 2. Dadāmi vo brāhmaṇā nāgam etaṃ
 rājārahaṃ rājabhoggam³⁵ yasassinam
 alamkatam hemaṃjālābhichanam³⁶
 sasārathin, gacchatha yenakāman ti. 78.

Tatha annabhaccā cābhaccā cā³⁷ ti purisā upanissāya jīvamāṇa yag-
 20 bhūtādinaṃ annena bhartabba ti³⁸ annabhaccā va, itare tathā abharitābhūti³⁹ alhaerā,
 uddhiesāsam paṇ⁴⁰ vitha akāralope vaditabbo, vithatā atikāma upanissāya ca anu-
 ppanissāya ca⁴¹ jīvamānāvāso sābho pi⁴² sārā dāro kothāso katvā dasseti⁴³ hontū⁴⁴,
 yo dha⁴⁵ uddissa gacchati⁴⁶ tena attena⁴⁷ idha jīvaloka-ya⁴⁸ attā yam pu-
 risam kīrāṇa⁴⁹ eva⁵⁰ paccābhissamāya⁵¹ uddissa gacchati. sabbe te appatikk-
 25 hippā ti⁵² tathā uddissa gacchantā sacco pi⁵³ bhūti⁵⁴ hontū⁵⁵ tathāpi teva purisam
 sabbe te⁵⁶ appatikkhippā, apatha na vo⁵⁷ dassāmiti⁵⁸ evam na patikkāpataṇṇa
 ti⁵⁹ atthe, pubbācariyavaco idaṃ ti⁶⁰ pubbācariyā vuccenti⁶¹ mātipāro, idaṃ
 tevaṃ vacanam, evam ehaṃ mātipāro; vikkhapito ti⁶² dipeti, dadāmi vo ti

¹ Bā uddha. ² Cā nava. ³ Bā nimimbha. ⁴ Bā -tattayimha, Bā -tattayimha.

⁵ Cā Bā -mha. ⁶ Bā tam. ⁷ Bā tulayimha. ⁸ Cā janatu, Bā vacatu, Bā ca

jāmetā. ⁹ Bā sabbhaṃ ca vā. ¹⁰ Cā -yyatha. ¹¹ Bā añjanavaggaṃ, teva

vaggaṃ nimimbha. ¹² Bā nimimbha, Cā nimimbha. ¹³ Bā tassa, Bā tulayimha.

¹⁴ Bā tena, Cā Bā omi¹⁵ tathā. ¹⁶ Cā na cori te vo, Bā te, Bā omi¹⁷ vo.

¹⁸ Bā brāhmaṇa. ¹⁹ Bā āharaṇṇaṇṇa, Bā dhanam sabbhāraṇṇa. ²⁰ Bā

yathā al. ²¹ Bā nāgam vo. ²² Cā Bā add vata. ²³ Bā omi²⁴ sam-, Bā add-

opetvā. ²⁵ Bā omi²⁶ dha, Cā dha ca. ²⁷ Cā sabbe pi. ²⁸ Bā -bhogga, ²⁹

Bā -jālābhichanam, Bā -jālābhichanam. ³⁰ Bā samassāsetvā. ³¹ Cā Bā

omi³² anupanissāya ca. ³³ Bā hontū. ³⁴ Cā ca. ³⁵ Cā -vattayimha³⁶ Bā paccā-

samassāsetvā, Bā kīrāṇaṇṇa ca paccā[samassāsetvā]. ³⁷ Cā omi³⁸ te. ³⁹ Cā to

rattithe devo na vassati, tumhe¹ kira Kurudhamman² ōṣa rak-
 khatha, amhākaṃ pi rājā taṃ³ rakkhitaṃkamo 'imasmā' so-
 vappapattē līkhitvā ānethā⁴ 'ti pesesi⁵, detha no Kurudhamman⁶
 ti. „Tātā⁷, sacc⁸ āhaṃ⁹ etaṃ Kurudhamman¹⁰ rakkhim¹¹, idāni
 2 pana me tattha kukkuccaṃ atthi, na me so Kurudhammo¹²
 cittaṃ ārādheti, tasmā tumhākaṃ dātum na sakkā¹³ 'ti'. Kasmā
 pana taṃ rājānaṃ sllaṃ¹⁴ na ārādhetiti. Tada¹⁵ kira¹⁶ rājā-
 naṃ¹⁷ tatiye tatiye¹⁸ saṃvaccharo kattikamāse kattikachano
 nāma hoti¹⁹, taṃ chaṇaṃ kilantā²⁰ rājāno sabbālanikārapati-
 10 maṇḍitā²¹ devavesaṃ gahetvā Cīttarājassa nāma yakkhasa
 santike thatvā catuddisā pupphapatimaṇḍite²² cīttasare²³ kha-
 panti. Ayaṃ pi rājā taṃ²⁴ chaṇaṃ kilanto ekissā talākapa-
 liyā²⁵ Cīttarājassa²⁶ santike thatvā catuddisā cīttasare²⁷ khīpi²⁸.
 Tesu²⁹ sesadisā gate³⁰ tayo sare disvā udakapiṭṭhe khutaṃ
 13 saram³¹ na addasaṃsuy³². Raṇṇo „kacci³³ na kho mayā khitto
 saro macchasaṃre patito³⁴ ti kukkuccaṃ ahoṣi pāpātipātakaṃ-
 mena sīlabhedāṃ ārabhha, tasmā³⁵ sllaṃ nārādheti³⁶. So evaṃ
 āha: „tātā, mayhaṃ Kurudhamme³⁷ kukkuccaṃ atthi³⁸, mātā
 pana me surakkhitaṃ rakkhati, tassā santike ganhathā³⁹ 'ti.
 20 „Mahārāja, tumhākaṃ 'pāṇaṃ vadhiṣṣāmi⁴⁰ cetanā n'atthi,
 cittaṃ⁴¹ vinā pāpātipāto nāma na hoti, detha no attanā⁴² rak-
 khitaṃ⁴³ Kurudhamman⁴⁴ ti. „Tena hi līkhatā⁴⁵ 'ti so-
 vappapattē līkhāpesi⁴⁶: „pāno na hantabbo⁴⁷, adinnaṃ⁴⁸ nāda-

¹ B¹ tumhehi. ² B² gura-. ³ C³ nam. ⁴ so pesesi = so pesesi wanting in B¹.

⁵ B⁵ ita. ⁶ C⁶ vassati. ⁷ B⁷ rakkhāmi. ⁸ C⁸ sakkoti, B⁸ sakkomi. ⁹ B⁹ idāni rājānaṃ. ¹⁰ B¹⁰ rāja. ¹¹ B¹¹ paṇa. ¹² B¹² sunam. ¹³ B¹³ only one tatiye.

¹⁴ B¹⁴ kattikamāse patte chano nāma ahoṣi. ¹⁵ B¹⁵ te chaṇaṃ kilanti. ¹⁶ B¹⁶ -pati-. ¹⁷ B¹⁷ pupphehi pati-. ¹⁸ B¹⁸ khina-. ¹⁹ C¹⁹ nam. ²⁰ C²⁰ talā-, C²¹ talākappaliyā. ²¹ B²¹ talākappaliyā. ²² B²² adī yakkhasa. ²³ B²³ sare, B²⁴ khittasaro.

²⁴ B²⁴ khīpiṭṭi. ²⁵ B²⁵ tesu tesu. ²⁶ B²⁶ sesadisā gate, B²⁷ dātā gate, catuttaro sara. ²⁷ B²⁷ khittam pi omittam saram. ²⁸ C²⁸ naddasaṃsuy, B²⁸ na addasa. ²⁹ B²⁹ dātā, ³⁰ B³⁰ ye me, B³¹ tam me. ³¹ B³¹ na arādhetiti. ³² B³² gura-. ³³ B³³ ahoṣi. ³⁴ B³⁴ tam. ³⁵ B³⁵ no. ³⁶ B³⁶ tam. ³⁷ C³⁷ līkhatā. C³⁸ līkhatā sar. ³⁸ B³⁸ -thā. ³⁹ B³⁹ hānābhanta, B⁴⁰ rakkhā. ⁴⁰ B⁴⁰ rakkhā-. ⁴¹ B⁴¹ hantabbo. ⁴² B⁴² adinnā dātā.

tabbani¹, kāmesa mīcchā² na caritabbani³, mūsā⁴ na bhaṇi-
tabbani⁵, majjaṃ na pātabbani⁶ ti, likhāpetvā⁷ ca pana „evam
sante pi maṃ⁸ na ārādheti, mātu me⁹ santi ke gacchathā¹⁰“ ti
āha. Duta rājānaṃ vanditvā tassā santikaṃ gantvā „devi¹¹,
tumhe kira¹² Kurudhammaṃ¹³ rakkhatha, taṃ¹⁴ no¹⁵ dethā¹⁶“ ti
vādīhaṃ. „Tāta¹⁷, sacc¹⁸ āhaṃ¹⁹ Kurudhammaṃ²⁰ rakkhāmi,
idāni pana²¹ me tattha kukkucesm uppannaṃ, na me²²
dhammo²³ ārādheti, tena vo dātum na sakka²⁴“ ti²⁵. Tassa
kira dva puttā, jetthe rāja kaṇṭṭhe uparājā. Ath²⁶ eko rāja
Bodhisattassa satasahasasagghanikaṃ²⁷ candanasāraṃ sabhaasag-
ghanikaṃ kañcanamālāṃ pesesi. So „mātaraṃ pūjessāmīti²⁸
taṃ sabbaṃ mātu pesesi. Sā cinte i: „ahaṃ²⁹ a³⁰ eva canda-
naṃ vilimpāmi na mālāṃ dhāremi, suñisaṃsaṃ dassāmīti³¹.
Ath³² assā etad ahoṣi: „jetthasoniṣā me³³ issarā aggamaheṣi-
ṭṭhāne ṭhitā, tassā savaggaṃmālāṃ dassāmi, kaṇṭṭhasoniṣā pana³⁴
duggatā, tassā candanasāraṃ dassāmīti³⁵ sā rāṇiṇo deviya su-
vaggamālāṃ datvā uparājabbhariyāya candanasāraṃ adāsi,
datvā ca³⁶ paṇ³⁷ assā³⁸ „ahaṃ Kurudhammaṃ³⁹ rakkhāmi,
etāsaṃ duggatāduggatabbhāvo mayhaṃ appamāṇaṃ⁴⁰, jettḥā-
pacāyikakammam eva⁴¹ pana kātun mayhaṃ anurūpaṃ, kacci⁴²
no kho⁴³ tassa akatattā⁴⁴ sīlaṃ bhūnaṃ⁴⁵ ti⁴⁶ kukkucesm ahoṣi,
tasmiṃ evam āha. Atha naṃ dūtā „attano santikaṃ nāma
yathārocīyā diyyati⁴⁷, tumhe ettakena pi⁴⁸ kukkucesm kuru-
mānā kiṃ aṇḍaṃ pāpakaṃ⁴⁹ karissatha, sīlaṃ nāma evarūpena

¹ Ck na di-. B¹ na adārabbe. ² B² mīcchānirā. ³ B³ -bhā. ⁴ B⁴ mūsavādo,
B⁵ -vado. ⁵ Ck B⁶ -bhā, B⁷ -bbo. ⁶ B⁸ pāyit-, B⁹ pārit-. ⁷ B¹⁰ likhāpetvā
likhāpetvā. ⁸ B¹¹ add sīlaṃ. ⁹ Ck mā tumhe. ¹⁰ B¹² gacchathā. ¹¹ Ck B¹³
devi. ¹² B¹⁴ ki tumhe pi. B¹⁵ kira tumhe pi. ¹³ B¹⁶ kurudhamma. ¹⁴ Ck ta.
¹⁵ Ck na. B¹⁷ me. ¹⁶ B¹⁸ tata. ¹⁷ B¹⁹ mātaraṃ. ¹⁸ B²⁰ guru-. ¹⁹ Ck mātā pana.
²⁰ B²¹ kurudhamma. ²¹ B²² sakkaṃti, B²³ sakkaṃti. ²² Ck -gacchakam. ²³ B²⁴
add āhaṃ. ²⁴ B²⁵ add na. ²⁵ B²⁶ ca. ²⁶ Ck paṇassa. B²⁷ pana. ²⁷ B²⁸ add
vata. ²⁸ Ck B²⁹ -kammam meva. ²⁹ B³⁰ kiṃci. ³⁰ B³¹ add me. ³¹ B³² akatā-
bhā. B³³ akatābhāti. ³² B³⁴ sīlaṃ na bhūnati, B³⁵ sīlaṃ bhūnati. ³³ Ck diyaṃ.
³⁴ B³⁶ etthakenaṃ. ³⁵ Ck pāpaṃ. B³⁷ pāpakaṃ eva to pāpaṃ.

- na bhijjati¹, detha no Kurudhamman² ti vatvā taasāpi santike³
 gahetvā⁴ suvaṇṇapaṭṭe likhimsu⁵. „Tātā⁶, evaṃ sante pi u'⁷
 eva mañ ārādheti⁸, suniā pana me suttā rakkhati, taasā
 santike gaṇhathā⁹ ti vuttā ca pana āggaṃaḥosiṃ upasaṃ-
 5 kamitvā purimaṇayen' eva Kurudhamman¹⁰ yācimsu. Sāpi
 purimaṇayen' eva vatvā „idāni mañ¹¹ sīlaṃ pārādheti, teṇa vo
 dātum na sakkā¹² ti¹³ āha. Sā kira akadivasaṃ siḥapaṇḍare
 tthitā rañño nagaram padakkhinam karontassa pacchato hatthi-
 piṭṭhe nisinnam uparājānam¹⁴ diavā lobham uppādetvā „ac-
 10 āham¹⁵ iminā saddhim saṇṭhavam kareyyam bhāta accayuna
 rajo patiṭṭhito mañ¹⁶ esa¹⁷ gaṇheyyā¹⁸ ti cintesi. Ath' asā
 „aham¹⁹ Kurudhamman²⁰ rakkhamaṇā sassāmi²¹ hutvā kile-
 savasena aññam purisam olekesi²², sīlena me bhīnnena bha-
 vitabbam²³ ti kukkucam āhosi, tasmā evam āha. Atha paṃ-
 13 dātā „aticāro nāma ayye cittuppādamattena na²⁴ hoti, tumhe
 ettakema pi²⁵ kukkucam karumāṇā vitikkamaṃ kiṃ karis-
 satha, na ettakema sīlaṃ bhijjati, detha no Kurudhamman²⁶
 ti vatvā taasāpi santike gahetvā suvaṇṇapaṭṭe likhimsu²⁷.
 „Tātā²⁸, evaṃ sante pi u' eva mañ ārādheti, uparājā pana
 20 suttā rakkhati, taasa santike gaṇhathā²⁹ ti vuttā ca pana
 uparājānam³⁰ upasaṃkamitvā purimaṇayen' eva Kurudhamman³¹
 yācimsu. So pana sāyam rājūpatthānam³² gacchanto ratheṇ'
 eva rājaggaṇam patvā sace rañño santike bhuñjivā tatth' eva
 sayitukāmo hoti rasmiyo ca patodanū ca antodhure³³ chaddeti³⁴.
 25 tāya saññāya jano³⁵ pakkamitvā punadivase pāto va ganivā
 taasa nikkhamamsi olekento va tiṭṭhati, sārathi³⁶ pi³⁷ ratham

¹ B¹ bhijjati. ² B¹ gura. ³ B¹ adda sa. ⁴ B¹ add te. ⁵ B¹ likhitsu. ⁶ B¹ tāta. ⁷ C¹ āradheti, B¹ āradhetiti. ⁸ B¹ -hāthā. ⁹ B¹ me. ¹⁰ C¹ sakkā
 B¹, B¹ sakkomiti. ¹¹ B¹ -rājem. ¹² C¹ saccāham. ¹³ B¹ omits mañ. ¹⁴ C¹
 amam. C¹ evassam corr. to amam. ¹⁵ C¹ -yyāsi corr. to -yyā. ¹⁶ B¹ āthas-
 sikhā. ¹⁷ B¹ add. ¹⁸ B¹ -kemi. ¹⁹ C¹ omits na. ²⁰ B¹ utthakompi. ²¹
 B¹ gaṇheyyāthā. ²² C¹ -rājā. ²³ B¹ gura, B¹ gura. ²⁴ C¹ B¹ rājā. ²⁵ C¹
 antepure. B¹ rathodhure. ²⁶ C¹ B¹ -si, B¹ chaletti. ²⁷ B¹ mahājano. ²⁸ C¹
 -thi. ²⁹ B¹ add tam.

gopayitvā¹ punadivase pāto va rātham² ādāya³ rājadvāre tiṭṭhati, sace tam khaṇam⁴ āeva⁵ niggantokāmo⁶ hoti rasmiyo ca patodañ ca antorathe yeva ṭhapetvā⁷ rājapattḥānam⁸ gacchati, jāno⁹ tāya saññāya¹⁰ „idān¹¹ eva nikkhamissatīti¹²“ rājadvāre yeva tiṭṭhati. So ekadivasaṃ evaṃ katvā¹³ rājanivesanūnam¹⁴ pāvisi, pavittḥamaṭṭhaas¹⁵ eva¹⁶ c¹⁷ assa devo pāvassi, rājā „devo vassuttīti¹⁸“ tassa niggantum¹⁹ na adāsi²⁰, so tatth²¹ eva bhuñjītvā²² sayi, mahājano²³ „idān²⁴ nikkhamissatīti²⁵“ sabbaṃ rattim²⁶ tementa²⁷ atthāsi, uparājā duiyadivase nikkhamitvā²⁸ temetvā²⁹ tṭitam³⁰ mahājanam³¹ disvā „āhañ Kurudhammam³²“ rakkhanto³³ ettakam³⁴ 10 janam³⁵ kilamesiñ³⁶, silopa me bhūnena bhavitabban³⁷ ti kukkaccam³⁸ āhesi, tena tesam³⁹ dūtānam⁴⁰ „sacc⁴¹ āham⁴²“ Kurudhammam⁴³ rakkhāmi, idāni⁴⁴ pana me kukkaccam⁴⁵ atthi, tena vo na sakkā⁴⁶ dātun⁴⁷ ti vatvā⁴⁸ tam⁴⁹ attham⁵⁰ ārocesi⁵¹. Ath nam⁵² dūtā „tumbhākam⁵³ deva ‘eto kilamanta⁵⁴’“ ti cittaṃ⁵⁵ n⁵⁶ atthi, acetana- 15 kam⁵⁷ kammam⁵⁸ na hoti, ettakena⁵⁹ pi⁶⁰ kukkaccam⁶¹ karontānam⁶² katham⁶³ tumbhākam⁶⁴ vitikkāmo⁶⁵ bhavissatīti⁶⁶ vatvā⁶⁷ tassa⁶⁸ pi⁶⁹ santike⁷⁰ aṭṭam⁷¹ gabetvā⁷² suvannapattē⁷³ likkhīsu⁷⁴. „Evam⁷⁵ sante pi⁷⁶“ n⁷⁷ eva⁷⁸ mañ⁷⁹ ārādheti, purohito⁸⁰ pana⁸¹ suṭṭhu⁸² rakkhati, tassa⁸³ santike⁸⁴ gaṇhathā⁸⁵ ti āha⁸⁶, vuttā⁸⁷ ca⁸⁸ pana⁸⁹ purohitam⁹⁰ upasam- 20 kamitvā⁹¹ yācīsuṃ. So pi⁹² ekadivasaṃ⁹³ rājūpattḥānam⁹⁴ gacchanto⁹⁵ ekena⁹⁶ rañño⁹⁷ tassa⁹⁸ rañño⁹⁹ pesitam¹⁰⁰ taruṇaravivannam¹⁰¹ ratham¹⁰² antarāmagge¹⁰³ disvā „kaasāyam¹⁰⁴ ratho¹⁰⁵“ ti¹⁰⁶ pucchitvā¹⁰⁷ „rañño¹⁰⁸ ābhato¹⁰⁹“ ti¹¹⁰ sutvā¹¹¹ „āham¹¹² mahallako, sace¹¹³ me¹¹⁴ rājā imam¹¹⁵ ratham¹¹⁶ dadeyya¹¹⁷ sukham¹¹⁸ imam¹¹⁹ āruya¹²⁰ vicareyyan¹²¹“ ti 25 cīntetvā¹²² rājūpattḥānam¹²³ gato¹²⁴ tassa¹²⁵ jāyāpetvā¹²⁶ tṭitakāle¹²⁷ rañño

¹ B¹ gūhīyitvā, B² āharitvā. ² B¹ tadā. ³ C¹ yeva. ⁴ B¹ ganto-, B² nikkhamanto-. ⁵ C¹ rājo-, B¹ rājūnam up-, B² rājo up-. ⁶ B¹ mahājano. ⁷ jāno pakhamitvā. --- tāya saññāya waiting in C⁴. ⁸ B² -matte yeva. ⁹ B¹ nikkhamam. ¹⁰ B¹ saññā. ¹¹ C¹ mahārājā no. ¹² B¹ add va. ¹³ B¹ guru-, B² guru-. ¹⁴ B¹ attha-. ¹⁵ C¹ -santi corr to -si. ¹⁶ B¹ saccham. ¹⁷ B¹ guru-. ¹⁸ B¹ -ceṭi. ¹⁹ C¹ etake pi, B¹ atthakentāpi, B² atthakentāpi. ²⁰ B¹ -to. ²¹ B¹ likkh-. ²² B¹ add aṭṭam. ²³ B¹ add aṭṭam. ²⁴ C¹ B¹ rājo-. ²⁵ B¹ amito tassa rañño. ²⁶ B¹ taruṇaravivannam. ²⁷ B¹ add va. ²⁸ C¹ B¹ rājo-. ²⁹ B¹ amito

ratham dassesuṃ¹. Rājā diavā „atīviya sundaro ayaṃ ratho,
 ācariyassa tam² dethā³“ ti āha. Purohito na icchati⁴, puṇa-
 puna⁵ vuccamāno pi na icchi yeva, kiṃkāraṇā: evaṃ kir⁶ assa
 ahosi: „ahaṃ Kurudhammam⁷ rakkhanto va⁸ parasaṃtako lo-
 5 bham ākāsiṃ, bhinnena me sīlena bhavitabban⁹“ ti so etam
 attham ālokkhivā „tāṭā¹⁰, Kurudhamme me kukkuccaṃ atthi,
 na maṃ¹¹ so dhammo ārādheti¹², tasmā¹³ na sakkā dātun¹⁴ ti
 āha¹⁵. Atha naṃ dūtā „na ayyo¹⁶ lobhuppādamaitena sīlam
 bhijjati, tumhe ettakena¹⁷ pi kukkuccaṃ karopā¹⁸ kiṃ vñikka-
 10 mam karissathā¹⁹“ ti vatvā tassāpi santike sīlam gabetvā su-
 vasaṇapātṭe likhīmau. „Evaṃ sante pi n’ eva maṃ ārādheti²⁰,
 rajjegāhakaṃmacco²¹ pana attṭhu rakkhati, tāssa santike gan-
 hathā²²“ ti vuttā ca²³ pana tam pi spaṇṇikamivā yācīmau.
 So pi ekadivasaṃ janapade khattam minanto²⁴ rajjam dandake
 15 bandhivā ekaṃ koṭṭim khattasāmikena²⁵ gāhāpetvā²⁶ ekaṃ
 attanā²⁷ aggahesi, tena gahitaraḥḥakoṭṭiyā baddhadandako²⁸
 ekassa kakkataḥḥassa²⁹ bilamaḥḥam pāpuni. So cintesi: „sace³⁰
 dandakaṃ bile otāressāmi³¹ autobile kakkatako nassissati, sace
 pana³² purato³³ karissāmi raṇṇo santakaṃ nassissati, sace
 20 orato karissāmi kuṭumbassa³⁴ santakaṃ nassissati, kiṃ nu kho
 kātabban³⁵ ti. Ath’ assa etad’ ahosi: „bile kakkatakena³⁶
 bhavitabban ti, sace bhavēyya paṇṇāyēyya, etth’ eva naṃ³⁷
 otāressāmi³⁸ bile³⁹ dandakaṃ⁴⁰ otāresi. Kakkatako kirīti
 saddam ākāsi. Ath’ assa etad’ ahosi: „dandako kakkata-
 25 piṭṭhe⁴¹ orisso bhaviṃssati, kakkatako mato bhaviṃssati, ahaṃ ca
 Kurudhammam⁴² rakkhāmi⁴³, tena me⁴⁴ bhinnena bhavitabban⁴⁵

¹ Bā dassuṃ. ² Bā tam. ³ Bā icchi. ⁴ Bā -nam. ⁵ Bā gurū. ⁶ Cā va. Bā omiṭṭa ca. ⁷ Bā tassa, Bā tāra. ⁸ Bā me. ⁹ Bā āroceti. ¹⁰ Bā adda ca. ¹¹ Bā omiṭṭa āha. ¹² Bā dūtā pana ayaṃ. ¹³ Cā attako, Bā vithako, Bā vithakena. ¹⁴ Bā -to. ¹⁵ Cā -gāhaṃmacco, Bā -kūmaṃmacco. ¹⁶ Cā va. ¹⁷ Bā minanto. ¹⁸ Bā -ka. ¹⁹ Bā gahā-. ²⁰ Bā -sāmikena gahā ti vatvā ekaṃ attano. ²¹ Bā ganha-dandako. ²² Cā Bā kakkataṃ. ²³ Bā ajja. ²⁴ Bā otari-. ²⁵ Bā omiṭṭa pana. ²⁶ Cā purahito. Bā purato. Bā karato. ²⁷ Bā kuṇṇipikassa. Bā adda pana. ²⁸ Bā adda na. ²⁹ Cā na. Bā otāressa, Bā eithamavam. ³⁰ Bā otāressāmi. ³¹ Bā adda tam. ³² Bā dandakaṃ. ³³ Bā -taka-. ³⁴ Bā adda ti. ³⁵ Bā adda otari-

ti so etam attham ācikkhivā „imā me kāraṇa Kuru-
dhamme¹ kukkucam atthi, tena vo na sakkā dātun² ti āha.
Atha naṃ dāta „tumhākaṃ ‘kukkatako maraṭṭ’³ ti eittam n’
atthi⁴, acetanakaṃ kammaṃ⁵ na hoti, tumhe ettakena pi⁶ kuk-
kucam karontā⁷ kim vitikkamaṃ karissathā⁸ ti vattā tassa a
pi⁹ santike sīlam gahetvā suvaṇṇapatte likhāsu¹⁰. „Evaṃ
sante pi n’ eva maṃ ārādheti, sārathī pana sotthu rakkhati,
tassa santike pi¹¹ gahathā¹² ti vattā ca pana tam pi¹³ upa-
sādhkamitvā yācīman. So ekadivasam rājānam rathena uyyā-
nam nesi. Rājā tattha divā¹⁴ kīṭivā sāyam nikkhamitvā¹⁵
ratham abhīruhi¹⁶, tassa nagaram asampattasā¹⁷ eva¹⁸ sūri-
yatthagamanavelāya¹⁹ meghe utthahi. Sārathī²⁰ raṇṇo temana-
bhāyena²¹ sindhavācam patodasaññam²² adāsi, sindhavā javena
pakkhandīsu, tato patthāya ca pana te uyyānam gacchan-
tāpi tato āgacchantāpi²³ tam thānam patvā javena²⁴ gacchanti²⁵,
kīmkāraṇa²⁶ tesam kīra etad ahoṣi: „imaṃ thāna paṭi-
sayena bhavitabban²⁷, tena no sārathī tadā patodasaññam
adāsi²⁸. Sārathissāpi etad ahoṣi: „raṇṇo temana vā atemana
vā mayham dōso n’ atthi, aham pana atthāso susikkhitasin-
dhavācam patodasaññam adāsi, tena me idāni aparāparaṃ
javantā kilamanti, ahaṃ ca Kurudhammaṃ²⁹ rakkhāmi, tena me
bhīṇena³⁰ bhavitabban³¹ ti so etam attham ācikkhivā „imā
kāraṇa Kurudhamme³² kukkucam atthi, tena vo na sakkā
dātun³³ ti āha. Atha naṃ dāta „tumhākaṃ ‘sindhavā’³⁴ kila-
mantā³⁵ ti eittam n’ atthi, acetanakaṃ³⁶ kammaṃ nāma na
hoti, ettakena pi³⁷ ca tumhe kukkucam karontā³⁸ kim vitikka-
maṃ karissathā³⁹ ti vattā tassa santike sīlam gahetvā suvaṇ-

¹ Bā gura-. ² Bā omits eittam atthi. ³ Bā adds nāma. ⁴ Cā atthā pi.
Bā atthakēnāpi. ⁵ all four MSS -to-. ⁶ Bā omits pi. ⁷ Bā likh-. ⁸ Bā
dixavā pi. ⁹ Bā omits sāyam n. ¹⁰ Bā -rūyhi. ¹¹ Bā -patta. Bā -pattava
yeva. ¹² Cā Bā -utthāsa-. ¹³ Bā tadā ā-. ¹⁴ Bā -pāna-. ¹⁵ Bā -vāna-. ¹⁶
Bā -saññam. ¹⁷ Cā omits tato āg-. ¹⁸ Bā javasāyena. ¹⁹ Bā adds āgacchanti.
²⁰ Bā -bbanti. ²¹ Bā add sīlena. ²² Bā add hūhi patodasaññam adāsi. ²³
Cā āgacchantamāsi. Cā acetanakkammam. Bā acetanakkammam. ²⁴ Cā atthā
pi, Bā atthakēnāpi. ²⁵ Bā -to.

napaṭṭe likhimsu'. „Evam sante pi n' eva maṃ āraḍheti,
 aṭṭhi pana suttu rakkhati, tassa pana² santiko ganhathā" 'ti
 vuttā ca pana tam pi³ upasāṃkamitvā yācimsu. So pi⁴ aka-
 divasaṃ gabbhato nikkhantasālisasā⁵ attano sālikhattam gan-
 5 tvā paccavekkhitvā olvattamaṇe „vihimālaṃ bandhāpessāmīti"⁶
 ekaṃ sīsamuttūhiṃ⁷ gāhāpetvā ihānāya⁸ bandhāpesi. Ath' assa
 etad ahoṣi: „imambhā kedārā mayā raṇṇo bhāgo dātabbo,
 ādinabhāgato yava ca⁹ me kedārato sālisasamuttūhi gāhāpito,
 ahaṃ ca Kurudhamme¹⁰ rakkhāmi, tena me bhinnena¹¹ bhavi-
 10 talhaṇa¹² ti so etam atthaṃ ācikkhitvā „imihā me¹³ kāraṇena
 Kurudhamme¹⁴ kukkucam atthi, tena vo¹⁵ na sakkā dātun"¹⁶
 ti āha. Atha naṃ dātā „tumlākam theyyacittam n' atthi,
 tena vinā ādināḍānaṃ nāma paññāpetum na sakkā, ettakena
 pi¹⁷ ca kukkucam karontā¹⁸ tomhe āññasantaṃ¹⁹ nāma kīṇ
 15 ganhisaathā²⁰ 'ti vatvā tassāpi²¹ santiko sīlam gaheṭvā suvaṇ-
 napaṭṭe likhimsu'. „Evam sante pi n' eva maṃ āraḍheti"²²,
 doṇamāpako²³ pana mahāpatta suttu rakkhati, tassa santiko
 ganhathā²⁴ 'ti vuttā ca pana tam pi²⁵ upasāṃkamitvā yācimsu.
 So kira ekadivasam koṭṭhāgāradvāre nisiditvā rājabhāge vihiṃ
 20 mināpento amitavihārāsito²⁶ vihiṃ gaheṭvā lakkhaṃ²⁷ ṭhapesi.
 Tasmīṃ khaṇe devo pāvasei²⁸. Mahāpatta lakkhāni²⁹ ganetvā³⁰
 „mitavihi³¹ ettakā³² cāma hontīti³³ vatvā lakkhavihiṃ³⁴ sakkā-
 ḍhitvā mitarāsimhi³⁵ pakkhipitvā regena gantvā dvārakoṭṭhako
 ṭhatvā eintesi: „kin nu kho mayā lakkhavihi³⁶ mitarāsimhi³⁷
 25 khittā³⁸ udāhu amitarāsimhīti³⁹. Ath' assa etad ahoṣi: „saco

¹ Bā likh- ² Bā omiṭi pana. ³ Bā omiṭi pl. ⁴ Bā add satti. ⁵ B' add
 dīva. ⁶ C' -māṭi, B' bandhāpessāmīti, B' bandhāpessāmīti. ⁷ B' tam sāli-
 sam uttūhi, B' ekaṃ sālisasamuttūhi. ⁸ Bā sālīya. ⁹ Bā omiṭi ca. ¹⁰ Bā pūru-
¹¹ Bā add sīlena. ¹² C' omiṭi na. ¹³ C' na. ¹⁴ C' attakā pl. Bā attakānāpi.
¹⁵ B' -to, Bā -ti. ¹⁶ C' amāna-, Bā para-. ¹⁷ Bā tassa. ¹⁸ Bā āraḍheti.
¹⁹ B' doṇamāpako, Bā doṇamāpako. ²⁰ C' -amo, B' -pīṇāsiya. ²¹ B' lak-
 khaṇa. ²² C' pāvasei, B' vasi. ²³ C' -ni, Bā lakkhaṇāni. ²⁴ B' gaheṭvā,
 Bā vaṭṭheṭvā. ²⁵ C' minavihi, C' amitavihi, Bā mitavihi. ²⁶ B' attakā, Bā
 attakā. ²⁷ C' -vhi, B' lakkhavihi. ²⁸ C' rāsimhi, C' rāsim. ²⁹ C' lak-
 khaṇi, B' lakkha, Bā lakkha. ³⁰ C' rāsimhi, C' mitavihi, Bā mita-
 -vhi. ³¹ Bā pakkhipitā.

me mitavibhāsimhi khitā¹ akāraṇa² eva raṇṇo santakaṃ vaj-
 jhitāṃ gaḥapatikānaṃ saṇṭakaṃ nāsitaṃ, ahaṃ ca Kurudham-
 maṃ³ rakkhāmi, tena me bhinnena⁴ bhavitabbu⁵ ti so etam
 atthaṃ ācikkhivā „iminā me kāraṇa Kurudhamme kukku-
 caṃ atthi, tena vo na sakkā dātu⁶ ti āha. Atha naṃ dūtā⁷
 „tunhākaṃ theyyacittaṃ n'atthi, tena viṇa adināḍānaṃ nāma
 paññāpetuṃ⁸ na sakkā, ettake⁹ pi¹⁰ ca¹¹ kukkucāyana¹² kiṃ
 tumbhe parasantakaṃ¹³ gaṇhathā¹⁴ ti vatvā tassa pi¹⁵ santihe
 ssaṃ gaḥetvā svaṇṇapatte likhimsu¹⁶. „Evaṃ sante pi n'eva
 maṃ ārādheti¹⁷, dovāriko paṇa suttu rakkhati, tassa santihe
 gaṇhathā¹⁸ ti vuttā ca paṇa tam pi¹⁹ upasahkamitvā yācimsu.
 So pi ekadivasaṃ nagaradvāraṃ pīḍhānaveḷāya²⁰ tikkhattuṃ
 saddaṃ unussāve²¹. Ath' eko daḍḍo²² manusso²³ attano
 kaṇṭṭhabhaginīya²⁴ saddhīṃ dārupannatthāya araṇṇaṃ gantvā
 nivattanto²⁵ tassa saddaṃ sotvā bhaginīṃ ādāya vegena sam-
 13 pāpuṃ. Atha naṃ dovāriko „tvam nagare raṇṇo atthi-
 bhavaṃ²⁶ na jānāsi, 'sakāssa' eva²⁷ imaṃsa nagarassa dvāraṃ
 pīḍhiyati²⁸ na jānāsi, attano mātugamaṃ gaḥetvā araṇṇe
 ratikkhīṃ²⁹ kilanto³⁰ vicarasāti³¹ āha. Ath' assa itareṇa³²
 „na me sāmi³³ bhariyā bhaginī me eṣā³⁴ ti vutte etad aho³⁵
 „akāraṇa³⁶ vata me kataṃ bhaginīṃ bhariyā ti vadaṇṇa³⁷,
 ahaṃ ca Kurudhammaṃ³⁸ rakkhāmi, tena me bhinnena³⁹ bhavi-
 tabbu⁴⁰ ti so etam atthaṃ ārocetvā⁴¹ „iminā me⁴² kāraṇa
 Kurudhamme⁴³ kukkucāṃ atthi, tena vo na sakkā dātu⁴⁴ ti
 āha⁴⁵. Atha naṃ dūtā⁴⁶ „tunhehi tathāsaṇḍāya⁴⁷ kathitaṃ, 25

¹ Bā pakkhijitā. ² Bā gura-. ³ Bā add aṇṇa. ⁴ Bā aṇṇa. ⁵ Bā aṇṇa. ⁶ Bā aṇṇa. ⁷ Bā aṇṇa. ⁸ Bā aṇṇa. ⁹ Bā aṇṇa. ¹⁰ Bā aṇṇa. ¹¹ Bā aṇṇa. ¹² Bā aṇṇa. ¹³ Bā aṇṇa. ¹⁴ Bā aṇṇa. ¹⁵ Bā aṇṇa. ¹⁶ Bā aṇṇa. ¹⁷ Bā aṇṇa. ¹⁸ Bā aṇṇa. ¹⁹ Bā aṇṇa. ²⁰ Bā aṇṇa. ²¹ Bā aṇṇa. ²² Bā aṇṇa. ²³ Bā aṇṇa. ²⁴ Bā aṇṇa. ²⁵ Bā aṇṇa. ²⁶ Bā aṇṇa. ²⁷ Bā aṇṇa. ²⁸ Bā aṇṇa. ²⁹ Bā aṇṇa. ³⁰ Bā aṇṇa. ³¹ Bā aṇṇa. ³² Bā aṇṇa. ³³ Bā aṇṇa. ³⁴ Bā aṇṇa. ³⁵ Bā aṇṇa. ³⁶ Bā aṇṇa. ³⁷ Bā aṇṇa. ³⁸ Bā aṇṇa. ³⁹ Bā aṇṇa. ⁴⁰ Bā aṇṇa. ⁴¹ Bā aṇṇa. ⁴² Bā aṇṇa. ⁴³ Bā aṇṇa. ⁴⁴ Bā aṇṇa. ⁴⁵ Bā aṇṇa. ⁴⁶ Bā aṇṇa. ⁴⁷ Bā aṇṇa.

ettha vo' sīlabbhedo n'atthi, ettake¹ pi ca tumhe kukkucceyyama
 Kurudhamma² sampajānamusāvādaṃ nāma kiṃ karissathā³ 'ti
 vatvā tassa pi' samīke sīlāni gahetvā savannapatte līkhimā⁴.
 „Evaṃ sante pi n' eva maṃ ārādheti, vaṇṇadāsaṃ pana sojju
 5 rakkhanti, tassa⁵ santike gahathā⁶ 'ti vuttā ca pana tam pi'
 upasaṃkamitvā yācimsu. Sāpi parimāṇayen⁷ eva paṭikkhīd,
 kīṃkāraṇā: Sakko kira devānaṃ indo „tassa⁸ sīlāni vimah-
 sissāṃitī⁹ mānavakuvannena āgantvā „ahaṃ āgamissāmitī¹⁰ sa-
 lassamī datvā devulokam eva gantvā tīpi saṃvaccharāni ud-
 10 gacchi¹¹, sā attano sīlabbhedabhayaṇa tīpi saṃvaccharāni ud-
 ḥassa purisassa hatthato tambūlamattam pi na ganhi, sā aṇṇ-
 kamena duggatā hutvā ciṇesi: „mayhaṃ sahasaṃ datvā gata-
 purisassa tīpi saṃvaccharāni nāgacchantassa¹² duggat' aṇhi¹³
 jāta, jīvitapavuttim¹⁴ ghatetum na sakkomi, ito dāni paṭṭhaya
 15 mayā vinicchaya mahāmatthānaṃ ārocetvā paribbayaṃ gahetum
 vaṭṭatitī¹⁵ sā vinicchayaṃ gantvā „āmi, paribbayaṃ datvā
 gatapurisassa me tīpi saṃvaccharāni, matabhāvam pi 'ssa¹⁶ na
 jānāmi, jīvitam¹⁷ ghatetum na sakkomi, kiṃ karomi sāmitī¹⁸ āha.
 „Tīpi saṃvaccharāni¹⁹ anāgacchante kiṃ karissasi²⁰, ito pa-
 20 ṭṭhaya paribbayaṃ ganhā²¹ 'ti'. Tassa laḍḍhavinicchayaṃ
 vinicchayaṃ nikkhamamānāya²² eva eko puriso sahasasabhan-
 ḍikam²³ upanāmesi, tassa gahaṇatthāya hatthānaṃ²⁴ pasāraṇ-
 kāle Sakko attānaṃ dassesi, sā disvā va „mayhaṃ saṃvac-
 charattayamatthake sahasadāyako puriso āgato²⁵, n' atthi me
 25 tava kāhāpāṇhi attho²⁶ ti hattham sammāḷesi²⁷, Sakko attāno
 sarīraṃ heva²⁸ abhinimminivā taruṇasuriyo viya jalanto ākūso
 atthasi, sakalanagaraṃ sammipati²⁹, Sakko mahājanamajjhe

¹ Bā omī ettha vo. ² Bā ettake. ³ Bā kurudhamma. Bā kurudhamma, Cā kurudhamma. ⁴ Bā omī pi. ⁵ Bā lakkh. ⁶ Bā omī pi. ⁷ Bā tassa, Bā kassā. ⁸ Bā ead vatvā. ⁹ Bā na gacchi. ¹⁰ Cā na ā-. Bā agacchantassa, Bā sūle. ¹¹ Cā duggatampi, Bā duggatā. ¹² Bā jīvitavuttim. ¹³ Bā ādāsa-
 māsā, Bā bhāvanā. ¹⁴ Cā gha-, Bā ghatitum. ¹⁵ Bā adde vāma. ¹⁶ Bā -ti. ¹⁷ Bā ganhānti, Bā ganhānti. ¹⁸ Bā nikkhamānāya. ¹⁹ Bā -thapāṇ-
²⁰ Bā hattham. ²¹ Bā adde vā. ²² Cā sammāḷesi, Bā sammāḷessesi, Bā sa-
 mmiḷesi. ²³ Bā eva. ²⁴ Bā sammipatitvā.

„aham etiassa vīrasūtasavayasaṇa saṁvacccharattayamatthake sa-
hassasū adāsīm, silaṁ rakkhantā nāma avarūpā kutvā rakkhathā“
”ti ovādam datvā tassā nivesasaṁ” sattahi ratanohi pūretvā „ito
paṭṭhāya appamattā hohīti“ taṁ anussāsītā devalokam eva
agamāsī”, iminā kāraṇena sā „aham gahitabhatim ajjāpetvā
evā aññena diyyamānāya bhatiyā hattham pasāresīm”, iminā
kāraṇena mama” silaṁ na ārādheti”, tena vo dātum na sakkā“
”ti paṭikkhipi”. Atha naṁ dūtā „hatthapasāraṇamattena si-
lāheda n” atthi, silaṁ nāma etaṁ” paramā” pārisuddhi” ho-
tīti” vatvā tassāpi santike silaṁ gahetvā suvaṇṇapattē likh- 10
ijhesu”. Iti te imesaṁ” ekādasasannā janānaṁ rakkhana-
silaṁ” suvaṇṇapattē likhitvā” Dantapurāṇ gantvā Kālīṅga-
raṇṇo suvaṇṇapattāṁ datvā taṁ pavattim ārocesuṁ. Rājā
tasmiṁ Kurudhammo” vattamāno” pañcasillāni pūresi. Tasmiṁ
kāle” sakala-Kālīṅgaratthe devo vassi, tīni bhayāni vāpasa- 15
nāni, rattham khemaṁ subhikkham ahoṣi. Bodhisatto” yava-
jivāni dānādini puññāni katvā saṅgarivāro” saggaṇṇaṁ” pūresi.

Satthā maṁ deṇṇam” āharitvā saetāni pakāsetvā jātakaṁ sa-
modhānesi (Soccapariyo-sāne keci sotāpinnā ahesuṁ keci sakadāgāmino
keci anāgāminho keci arāhantā” ti). Jātaka-samodhāno” paṇa 20

Gaṇikā Uppataraṇṇā eva Puṇṇo dōvārika tadā (Dhp. p. 417.)

rajjugāhu” eva Kaccāno” dōḥanātā eva Kullo”

Sāriputta tadā seṭṭhi Anuruddho eva sārathī

brāhminyo Kassapo therā upasājā Nandupandito

Mahesi Rāhulamātā Māyā devī janetiyyā” 25

Kurujā Bodhi-satto, evaṁ dhāretha jātakaṁ ti.

Kurudhammajātakaṁ”

1. Ch. - om. 2. Itā kg. 3. Itā - om. 4. Itā māt. 5. It - pl. 6. It sakkā.

7. It pari. 8. Ch - om. It - km. 9. It - om. 10. Ch pari. It vassuddhi. 11. Itā

hāso. 12. It It - km. It It - km. It dātā imesaṁ. 13. It adda gahetvā. 14.

Itā guro. 15. Itā pava. 16. It khato. 17. It adda ev. 18. It saṅgarivāro. 19.

It saṅgapūram. It sakkapūram. 20. It dhamma-de. 21. Ch - th. 22. It jva-

kaṁ. It - km. samodhāno. 23. Ch rajjuggā. 24. It kaccāpino. 25. It mag-

gaṇṇaṁ deṇṇamiko. It anaggaṇṇaṁ deṇṇamiko. 26. Ch janetiyyā. 27. It adda

chaṭṭamaṁ. It chetanaṁ.

7. Romakajātaka.

Vassāni paññāsa¹ 'ti. Idam Satthā Velurane dhamato²
vadhāya parikkhaṇam ārabhā kathe³. Paccuppannavattham
uttānam eva.

- 3 Attē pana Bārāṇasīyā Brahmadatte rajjam kē-
rente Bodhisatto pārāpato⁴ hurvā bahū⁵ pārāvatehi⁶
parivuto araṇṇe pabbataguhāya⁷ vāsam kappe⁸. Aññararo
pi kho tāpaso sīlasampanno tesam pārāpatāna⁹ vasaṇatthā-
oato avidūre ekam paccantagāma¹⁰ upanissāya assamapadam
10 māpetvā pabbataguhāya¹¹ vāsam kappe¹². Bodhisatto anta-
rantarā tassa santikam āgantvā sotabbhayuttikam sugāti. Tattha
tāpaso¹³ ciraṃ vasiṭvā pakkami. Ath¹⁴ añño kūtajati¹⁵ āgantvā
tattha vāsam kappe¹⁶. Bodhisatto¹⁷ pārāpataparivuto¹⁸ tam upa-
saṅkamitvā vanditvā paṭisanthāram katvā assamapade vicari-
15 tvā girikandarasaṃpe gocarāṃ gabetvā sāyaṃ attano vasa-
natthānaṃ gacchati. Kūjatāpaso¹⁹ tattha atirekapaṇṇāsava-
sāni²⁰ vasi. Ath²¹ assa²² ekadivasaṃ paccantagāma²³ vāsino²⁴
pārāpatamaṇisaṃ²⁵ abhiśaṅkharitvā adamaṇ. So tattha rasi-
taṇhāya taṇhūtvā „kiṃ maṇisaṃ nāṃ²⁶ etaṃ²⁷“ ti pucchitvā „pā-
20 rāpatamaṇisa u²⁸“ ti sutvā cintesi: „mayhaṃ assamapadam
bahū²⁹ pārāpatā³⁰ āgacchanti, te māretvā maṇisaṃ khāditoṃ vaṭ-
tatitī³¹ so taṇḍulasappīdadhīrakamaricādinī³² āharāpetvā³³
ekamanto thapetvā niggaraṃ civarakaṇṇena³⁴ paṭicchādetvā
pārāpatāna³⁵ āgamaṇaṃ olokeno paṇṇasāladvāre nisīdi.
35 Bodhisatto pārāpataparivuto³⁶ āgantvā tassa kūtajati³⁷ nesa³⁸ du-
tthakiriyaṃ oloketvā „ayaṃ dutthatāpaso aññenākāreṇa³⁹ ni-
sīno, kacci⁴⁰ na kho amhakaṃ samānajatīya⁴¹ maṇisaṃ
khādī⁴², parigaṇhissāmi na⁴³“ ti anuvāte thatvā tassa sarīra-

¹ It add vāgavato. ² It pārāva-. ³ It bahū. ⁴ It -ya. ⁵ It -ya. ⁶ It tāpaso tattha. ⁷ It add kūtajati. ⁸ It add pi. ⁹ It ku-. ¹⁰ It atirekapaṇṇāsavaṇ. ¹¹ It attha. ¹² It add maṇisaṃ. ¹³ It -ā. ¹⁴ It -āhīraparivato. ¹⁵ It khīrakaṇṇena. ¹⁶ It add petvā. ¹⁷ It āharitvā. ¹⁸ It civa-
kaṇṇa. ¹⁹ It -ā. ²⁰ It aññena kārēṇa. ²¹ It aññena kārēṇa. ²² It aññena. ²³ It khādī. ²⁴ It khādī.

gandham glāyitvā „ayam amhe māretvā mahasam khāditukāmo,
uāssa' sautikam' gantum vattatīti" pārapato' ādāya paṭikka-
mutvā¹ evarī. Tūpako taṁ anāgacchantam diṣvā „madhura-
katham tehi saddhim kathetvā viissāseṇa upagute māretvā
mahasam khāditum vattatīti" cintetvā purimā dve gāthā avoca: 5

1. Vassāci paññāsa samādhikāni²

vassimha selassa guhāya romaka³,

asārikamānā abhinibbutatī⁴

hatthattam' āyanti masu' aṇḍajā pure. 79.

2. Te dāni vakkaṇṇa⁵ kimattham⁶ ussukā⁷

vajanti⁸ aṇṇam girikandaraṁ diṇḍā,

nanū na maññanti mamam yathā pure

cirappavutthā athava na te ime ti. 80.

Tattha samādhikāni¹⁰ samādhikāni¹¹, romakā¹² 'n' rūmāya up-
pama¹³, sautikapavāsa¹⁴ samāgacchantapādatiya¹⁵ Bodhianta-paripatib¹⁶ 13
ālapati, asārikamānā ti evarī alīkapaññāsavassāni imassa paḍṣaṇṇāya
vassantam amheṇa ete aṇḍajā ekadivassam pi naṇṇi samam ekatvā abhinibbuta-
riti¹⁷ va¹⁸ 'hotvā pubbe mama hatthattam¹⁹ hatthoppasāraṇakāni²⁰ 20
choutti aṇṇo, te dāni te dāni, vakkaṇṇa²¹ 'n' Bodhianta ālapati, sabbe
pi jama paḍḍhāya uppatanāḍe gitaṁ vakkam katvā²² uppatanato vakkamā²³
ti vuccanti, kimattham²⁴ ti kiṁkāraṇa²⁵ sam, assamāni, ussukā²⁶ ti nibbāhita-
tasūpi kama, girikandaraṁ ti gitaṁ aṇṇam paḍṣaṇṇakandaraṁ, yathā pure
ti yathā pure²⁷ ete paḍḍhāya meḍ' guraṁ²⁸ katvā piyaṁ katvā maññanti taṁ²⁹
idam na³⁰ maññanti pubbe idam nīvuttatāpasa³¹ aṇṇe ayaṁ³² aṇṇe³³, evaṁ
aṇṇe³⁴ ete meḍ' maññanti dipeti, cirappavutthā³⁵ athava na te ime
ti kin na tho ime ete cirappavutthā diḍḍhāya saddhim upayena agatāḥ mam 35

¹ Bā na taṁ. ² Bā - ka. ³ Bā parāsa-. ⁴ Bā parakā-. ⁵ Bā samādhikāni,
Bā samādhikāni. ⁶ Bā - ka. ⁷ Bā - cippatitāni. ⁸ Bā - nibbutitāni. ⁹ Cā hatthar-
tham. ¹⁰ Cā hatthattam. ¹¹ Bā cakkāṇṇa. ¹² Bā vakkaṇṇa. ¹³ Cā - itta. ¹⁴ Bā
nāni. ¹⁵ Bā ussukā. ¹⁶ Bā ajanti. ¹⁷ Bā samādhikāni, Bā samādhikāni. ¹⁸
Bā nāni adhi. ¹⁹ Bā copakā. ²⁰ Cā rūmāya uppama, Cā rūmāya uppama.
²¹ Cā - jeta. ²² Bā - jeta. ²³ Bā - jeta. ²⁴ Bā - jeta. ²⁵ Bā - jeta. ²⁶ Bā - jeta.
²⁷ Cā - jeta. ²⁸ Bā - jeta. ²⁹ Bā - jeta. ³⁰ Bā - jeta. ³¹ Bā - jeta. ³² Bā - jeta.
³³ Bā - jeta. ³⁴ Bā - jeta. ³⁵ Bā - jeta.

so¹ yeva ayaṃ ti na saṅkhamā, udāhu ye amheva abhinibbutarā² na te luo,
 aṇṇo³ va āgantukapakkhito, ime kesa⁴ mānā na upasaṃkhamantīti pucchati⁵

Tam eva Bodhisatto paṭikkamīvā phito va tatiyaṃ gā-
 tham āha:

- 3 a. Jānāma tam, na mayam asma⁶ mūlā,
 so yeva⁷ tvaṃ⁸, te mayam asma⁹ mūlā¹⁰,
 cittaṃ ca te samīhi jāne paduttamaṃ,
 ājivika¹¹ tena¹² tam uttasāma¹³ 'ti. 8].

Tattha na mayam asma⁶ mūlā ti mayam mūlā¹⁰ pamattā na homa,
 10 cittaṃ ca te samīhi jāne paduttamaṃ¹⁴ ti¹⁵ tvaṃ so va¹⁶ mayam pi te
 yeva, na tam¹⁷ samjanāma, ap¹⁸ āhe para¹⁹ āva citraṃ samīhi jāne paduttamaṃ
 amhe mūlānti uppannam, ājivika¹¹ ti ājivabeta pabbajita paduttatāpasa²⁰
 tena tam uttasāma¹³ ti tena²¹ kāraṇena tam uttasāma bhāṣitva na upasaṃ-
 khamāma.

- 15 Kūṭatāpaso²² „ñāto ahaṃ imehīti“ muggaraṃ khūpīvā
 virajjhivā „gaccha tāva²³, tvaṃ viraddho 'mhitī“ āha. Atha nañ
 Bodhisatto „maṃ²⁴ tāva viraddho si, cattāro pana apāye na vi-
 rajjhasi“²⁵, sace idha vasissasi²⁶ gāmaṃvāsinaṃ²⁷ 'coro ayaṃ' ti
 ācikkhivā tam gāhāpessāmi²⁸, siḅhaṃ palāyessā²⁹ 'ti tam
 20 tajjevā³⁰ pakkāmi. Jaṭṭho³¹ tattha vasitum nāsaṅkhi³².

Satthā imam āhamaṃvāsinaṃ āharitvā jātakaṃ sammodhānesi:
 „Tadā tāpaso²² Devadatto āhosi, purimo āhavantatāpaso Sāriputto,
 pārāpatajetthako³³ pana aham evā“ 'ti. Romakajātakaṃ³⁴.

¹ Cā anāgatāti - . Bā agatāpaso. ² Bā -āvatti. ³ Bā tena. ⁴ Bā pucchā.
⁵ Bā sampā. ⁶ Bā ayaṃ in the place of so yeva. ⁷ Bā tvaṃ. ⁸ Cā Bā aha,
 Bā ayaṃ. ⁹ na aṇṇo. ¹⁰ Bā ājivika. ¹¹ Cā tena. ¹² Bā cittaṃ mayam
 mūlā. ¹³ Cā -am. ¹⁴ Cā cittaṃ ti. ¹⁵ Bā so yeva. ¹⁶ Bā tam na. ¹⁷ Bā
 add ca. ¹⁸ Bā add te. Bā te. ¹⁹ Bā ājiva. ²⁰ Bā -pavva, Bā -sapa. ²¹ Bā
 yeva. ²² Bā ku. ²³ Bā so. Bā hho. ²⁴ Cā maṃ. ²⁵ Bā viraddho si. ²⁶ Cā
 ayaṃ. Cā ayaṃ corr. to vasāsi, Bā vasissasi. ²⁷ Cā -āhama. Bā -aya. ²⁸ Cā Bā
 -am. ²⁹ Cā Bā tajjevā. Bā tajjevā. ³⁰ Bā kutaṃ. ³¹ Bā na. Bā add
 aṇṇantaṃ agamaṃ. ³² Bā kutaṃ. ³³ Bā -vatajevāko, Bā -vatajevāko. ³⁴
 Cā pārāpatā. Bā romajā. addling sattham.

8. Mahisajātaka.

Kimattam abhisandhāya 'ti idam Sattthā Jetavane
 vīharanto ekam lolamakkāṇaṃ ārabhha kuthesi. Sāvattthiyaṃ kī'
 ekasmin kāle eko posāraniyalolamakkāṇo' hatthiśālāṃ gantvā ekasmi
 silavahatthiassa' piṭṭhe nisīdivā uccārapassāvaṃ karoti piṭṭhiyaṃ sam- 5
 kumati. Hatthi' attano silavantatāya khantimāpadāya na kiñci ka-
 roti. Ath' ekadivasam tasma hatthiassa thāne añño duṭṭhahatthipoto
 aṭṭhāsi. Makkāṇo „so yeva ayaṃ" ti sannāya duṭṭhahatthiassa piṭ-
 ṭhiṃ' abhirūhi'. Atha naṃ' so saṃdāya gahetvā bhūmīyaṃ thāpetvā
 pādena akkamittvā samuncgesi. Sā paravati bhikkhusaṃghe pākāṇā 10
 jātā. Ath' ekadivasam bhikkhū' dhammasabbhāyaṃ katham' samat-
 thāpesum: „āvuso lolamakkāṇo kira silavahatthiśālānāya' duṭṭhahatthi-
 piṭṭhiṃ abhirūhi', atha naṃ so jīvitaṃ khamyaṃ pāpesi'. Sattthā āgan-
 tvā „kōya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya samāsinā" ti pu-
 cchitvā „amāya nāma" ti rutte „na bhikkhave idāṃ ev' evaṃ' lola- 15
 makkāṇo evamsiḷo". porāṇato piṭṭhāya evāsiḷo" yevā' ti ratvā
 attitaṃ āharī:

Attie Bārāṇasīyaṃ Brahmadatto rajjhaṃ karente
 Bodhisatto Himavantaṇapadeso mahisayoniyaṃ¹ nibbatitvā
 vayasappatto thāmasampanna mahāsarira pabbatapūḍapabbhāra- 20
 gīriduggavanaghaṭeso² caranto³ ekam phāsukam rukkhamaḷaṃ
 divvā gocaranti gahetvā divā tasmim rukkhamaḷe aṭṭhāsi. Ath'
 eko lolamakkāṇo rukkhā⁴ otarivā tassa piṭṭhiṃ abhirūhitvā⁵
 uccārapassāvaṃ katvā siṅgo⁶ gahitvā olambanto saṅgutthe
 gahetvā dalāyanto⁷ kiṃ. Bodhisatto khantimettānoddayasam- 25
 padāya⁸ tath' tassa anācāraṇi na manas' ākāsi'. Makkāṇo
 punappuna⁹ tath' eva karoti¹⁰. Ath' ekadivasam tasmim
 rukkhe adhivattā¹¹ devatā rukkhakkhando theṭṭvā naṃ¹² „mahi-

¹ B² -māyamaṇṇaṇo. ² B¹ -Bārāṇasīya, B² silavantassa, B³ silavantassa hatthiassa. ³ so id four MSS. ⁴ B¹ -ayaṃ. ⁵ C¹ -vatt, B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ⁶ B¹ add veyya.
⁷ C¹ omī bhikkhū. ⁸ B¹ silavantahatthiassa, B² silavantahatthi. ⁹ B¹ -vattā.
¹⁰ C¹ -Bārāṇasīya, B¹ -Bārāṇasīya, B² -Bārāṇasīya, B³ -Bārāṇasīya. ¹¹ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
¹² C¹ -vattā, B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ¹³ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
¹⁴ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ¹⁵ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
¹⁶ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ¹⁷ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
¹⁸ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ¹⁹ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
²⁰ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ²¹ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
²² B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ²³ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.
²⁴ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā. ²⁵ B¹ -vattā, B² -vattā, B³ -vattā.

sarāṇa', kasmā imassa duṭṭhamakkatassa avamānaṃ saṃsā,
niseddhehi na¹ ti vatvā etam atthaṃ pakāseṇti² purimā dve
gāthā avoca:

1. Kam attham³ abhisandhāya jahocittassa dūbhina⁴
sabbakāmaduhassa⁵va⁶ imaṃ⁷ dukkham itikkhasi. 82.
2. Siṅgena nibhaṇā⁸ etam⁹ padana¹⁰ ca adhiṭṭhāha¹¹,
bhīyyo bālā pakujjheyyum¹² no o¹³ assa¹⁴ paṭiseddhako ti. 83.

Tattha kam attham abhisandhāya¹⁵ 'O ko nu kho kārakaṃ¹⁶ paṭisa
kho sampasādana¹⁷, dūbhina¹⁸ ti¹⁹ mitta²⁰dūbhina²¹, sabbakāmaduhassa-
va²² ti²³ 'ti sabbakāmadādasā sādhasā viya, itikkhasi²⁴ adhiṭṭhe²⁵, pa-
10 dasā ca adhiṭṭhāha²⁶ ti²⁷ 'ti padana²⁸ ca²⁹ eam³⁰ itabakkuraggama³¹ puthā³² etā³³
eva maraṇi evaṃ akkamatha³⁴, bhīyyo bālā ti³⁵ sace³⁶ ki paṭiseddhako na bha-
veyya³⁷ bālā aññāsaṇṭi³⁸ pinnappa³⁹ kujjheyyum⁴⁰ gheyyum⁴¹ itheyyum⁴²
eva⁴³ ti⁴⁴ ti. 83.

15 Tam sutvā Bodhisatto „rukkhadevato, aac' āhataṃ iminā
jātigottahālādhi⁴⁵ avikkosa⁴⁶māno⁴⁷ imassa doṣaṃ na saṃhiesāmi
kathaṃ me manoratho upphattim⁴⁸ gamissatī, ayaṃ paṇa⁴⁹ madi
viya añña⁵⁰ pi⁵¹ mañña⁵²māno⁵³ evaṃ anācāraṃ karissatī, tato
yesaṃ caṇḍamahisānaṃ⁵⁴ esa evaṃ karissatī te yeva etam⁵⁵ va-
20 dhiesanti, sā etassa⁵⁶ aññehi⁵⁷ māraṇā⁵⁸ mayham⁵⁹ dukkha⁶⁰to⁶¹ ca
pāpātipātato⁶² ca pamutti⁶³ bhavissatī⁶⁴ vatvā tatīyaṃ gā-
tham āha:

3. Mam evāyaṃ mañña⁶⁵māno⁶⁶ añña⁶⁷ p' eva⁶⁸ karissatī,
te tam⁶⁹ tattha vadhissanti, sā me mutti⁷⁰ bhavissatīti. 84.
25 Katipāhuccayena paṇa Bodhisatto añña⁷¹attha gata, añña⁷² caṇḍa-
mahisa⁷³ tam⁷⁴ phāṇa⁷⁵ agantvā atthāsi. Duṭṭhamakkato⁷⁶ „so

¹ Bā mahisārajan. ² O' tan. ³ all four MSS. 81. ⁴ Bā kumattam. ⁵ Bā
dubbhi-. ⁶ Bā -rahassa. ⁷ Bā idam. ⁸ O' pūṭāhataṭṭhi, Bā cīpatā-vaṇṇa, Bā
pūṭāhataṭṭhi. ⁹ O' Bā -itthā. ¹⁰ C¹ sassa. ¹¹ Bā outi sam. ¹² O' dū-.
Bā dubbhi-. ¹³ O' outi d. ¹⁴ O' -am-, Bā -dubbhassa, Bā -dubbhina. ¹⁵ Bā
-rūpa-. ¹⁶ Bā -aeti. ¹⁷ Bā -hi. ¹⁸ Bā pāṭava. Bā pāṭava. ¹⁹ Bā ākha-
khurakkama. ²⁰ O' ākha, O' ākhamma. ²¹ Bā -amam, Bā -amam. ²² Bā
paku-. ²³ Bā ghe-. ²⁴ O' -yyam²⁵ yevā, Bā -yyam²⁶ mava. ²⁵ O' -dī, Bā -dīhi,
Bā -gottādhī. ²⁶ as C²; Bā ādhika-, Bā ārika-, O' ākkosayamam. ²⁷ O' outi
añña²⁸ pi. ²⁸ Bā outi as s. ²⁹ O' -na, Bā mamsam. ³⁰ Bā -amam
Bā -ippamam. ³¹ Bā āñña³²mava. ³² Bā -am, Bā -na. ³³ Bā -amam in the
place of 1. 76.

yeva ayan¹ ti aññāya tassā piṭṭhiṃ abhiruhitvā tatth² eva
anācārāṃ carī. Atha nam so vidhūnanto bhūmiyaṃ parivā
siṅgaṃ hadaya³ vūḍḍitvā padehi madditvā sahecuppaḥ.

Satthā immaṃ deśanāṃ āharitvā saccaṃ pakāsetvā jātakam sa-
mudhāreṇi: „Tadā dutthamaluṃ ayaṃ dutthahattū⁴ ahoṃ, duttho⁵ 3
duttamukkaṭṭo va⁶, sūlavamāharūjā⁷ paṇa ahaṃ evā⁸ ti. Mahi-
sajātakaṃ⁹.

9. Satapattajātaka.

Yathā māpavako paṇṭha ti. Idam Satthā Jetavana vi-
hāranta Paṇḍuka-Lehitake ārabhita kathaṃ. Chabbaggiyānaṃ hi 10
dve Janā Metṭiya-Bhummajaka¹ Nāgagahaṃ upanissāya viharāṇa. dve
Aṇṇaḷi-Pimāḷhasakā Kūḍāgiriṃ² upanissāya viharāṇa. Paṇḍuka-Lehitakā
twe paṇa dve Sāvatthiṃ upanissāya Jetavana viharāṇa. te dhammena
nibhāṇa adhikaraṇaṃ ukkhetvā, ye pi teṇa amodittāsamābhātā laṇḍi
teṇa upatthambhāṇa hutvā „na āvuso tathā ccehi jātiyā vā gottena 15
vā sōṇa vā nibhātara, aṇṇa tumbhe sīṭṭha gāhaṃ viṇaḍḍetvā vaḍḍha-
saraṃ va vā adhikāvasaṇṭhi³“ ādāṃ vatrā gāhaṃ viṇaḍḍetvā⁴ na
denti, teṇa⁵ bhaggaṇāṃ c⁶ eva⁷ kulahaviggahaṇevāda⁸ na vatranti⁹.
Bhikkhū etam aññāṇa bhagavato ārocetvā. Bhagavā¹⁰ etannaṃ ni-
dāṇa¹¹ etannaṃ pakāṇaṃ bhikkhū sammipāteṭvā¹² Paṇḍuka-Lehitake
pakkaṇapāteṭvā „saccaṃ kira tumbhe bhikkhave aññāpā¹³ adhikaraṇaṃ
akkosettha, aññesaṃ¹⁴ gāhaṃ viṇaḍḍetvā¹⁵ na detthā¹⁶ ti pucchetvā
„saccaṃ bhante¹⁷ ti vutte „evaṃ aṇṇa¹⁸ hi¹⁹ bhikkhave jumbhakaṃ
kiriya satapattamāgavasaṇa kiriya tiya hotthi²⁰ vatrā aññāṇa āharī.

Atha Bārāṇasiyaṃ Brahmaḍatte rajjaṃ kareṇte 25
Bodhiṇatto aññātaraṇaṃ Kāśyapa²¹ ekasmiṃ kuḷe nī-
hattitvā vāyappatto kaśīvanijjādhi²² jivikaṃ²³ akappetvā paṇ-

¹ Paṇḍu - paṇ. ² Paṇḍu - paṇḍu. ³ paṇḍu - paṇḍu. ⁴ paṇḍu - paṇḍu. ⁵ paṇḍu - paṇḍu. ⁶ paṇḍu - paṇḍu. ⁷ paṇḍu - paṇḍu. ⁸ paṇḍu - paṇḍu. ⁹ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁰ paṇḍu - paṇḍu. ¹¹ paṇḍu - paṇḍu. ¹² paṇḍu - paṇḍu. ¹³ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁴ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁵ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁶ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁷ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁸ paṇḍu - paṇḍu. ¹⁹ paṇḍu - paṇḍu. ²⁰ paṇḍu - paṇḍu. ²¹ paṇḍu - paṇḍu. ²² paṇḍu - paṇḍu. ²³ paṇḍu - paṇḍu.

casatamatte¹ core gahetvā tesam jetṭhako hutvā panthadū-
 bhannaandhlecchedādāni² karonta jivikam³ kappesi. Tada BA-
 rāpasiam⁴ eko kuṭumbiko⁵ ekassa jānapadassa⁶ sahasam ka-
 hāpāṇe⁷ datvā pana agahetvā va kalam akāsi. Ath⁸ asse
 5 bhariyā aparabhāge gilānā maraṇamañcako⁹ nipannā puttam
 āmantetvā „tāta¹⁰ pitā¹¹ te ekassa sahasam datvā ānāharā-
 petvā¹² va mato, sace aham pi marissāmi na so tuyham das-
 sati, gaccha nam mama¹³ jivantiy¹⁴ eva¹⁵ āharāpetvā gaphā¹⁶
 10 'ti āha. So „sādhū¹⁷ ti tattha gantvā kahāpāṇe labhi. Ath¹⁸
 asse mātā kālakiriyaṁ katvā puttasiṁheṇa tassa āgamana-
 magge opapāti¹⁹ eigālī²⁰ hutvā nibbatti. Tada so corajettṭhako
 maggapaṭipanne vilumpamāno sapariso tasmiṁ magge aṭṭhāsi.
 Atha sā eigālī putte aṭṭhāsi²¹ patte²² „tāta mā aṭṭhāsi abhi-
 rāhi, corā ettha thitā, te tam māretvā kahāpāṇe gaphissanti²³
 15 panappuna²⁴ maggaṁ ocbhindamānā²⁵ uivāreti. So tam kāraṇaṁ
 ajānanto „ayaṁ kālakappisigālī mayham maggaṁ ocbhindatī²⁶
 leḍḍhaḍḍam²⁷ gahetvā mātaraṁ palāpetvā aṭṭhāsi paṭipajji. Ath²⁸
 eko satapattasakuno „imassa purisassa hatthe kahāpanasahas-
 sam atthi²⁹, imam³⁰ māretvā tam³¹ kahāpanam gaphatha³² 'ti
 20 viravanto corābhīmukho paṭṭhanti. Mānava tena katakāraṇaṁ
 ajānanto „ayaṁ maṅgalasakuno, idāni me sotthi bhavissanti³³ cin-
 tetvā „vassa sāmi vassa sāmiti³⁴ aṭṭhalim³⁵ paggaṇhi. Bodhisatto
 saḍḍarūṭaṇṇo³⁶ tesam dvinnam kiriyaṁ diṅvā cintesi; „imāya
 sigālīyā etassa mātaraṁ bhavitabbam, tena sā imam māretvā
 25 kahāpāṇe gaphanti³⁷ bhayena vāreti, imāṁ pana satapattena
 paṇḍāmittena bhavitabbam, tena so³⁸ imam māretvā kahāpāṇe
 gaphatha³⁹ 'ti⁴⁰ ārocesi, ayaṁ pana etam attham ajānanto⁴¹

¹ C¹ -ita, C² -itam. ² C¹ -dūhana-, B¹ paṭṭhadūhana, B² paṭṭhādūhanaandhlecchedāni. ³ B¹ -kūb. ⁴ C¹ -ji-. ⁵ C¹ B² ja-. ⁶ B¹ omī ka-. ⁷ B¹ -ca. ⁸ C¹ -at. ⁹ C¹ omī pita. ¹⁰ B¹ -ā-. ¹¹ B¹ -mā-. ¹² B¹ mayl. ¹³ B¹ jivantiyā. ¹⁴ B¹ -hūti. ¹⁵ B¹ -dka; B² -tikā. ¹⁶ B¹ -āgāli. ¹⁷ B¹ -āha. ¹⁸ B¹ -am-
 patia. ¹⁹ B¹ -nam. ²⁰ B¹ ocbhijjāmanā. ²¹ B¹ ocbhijjanti. ²² B¹ leḍḍā-.
²³ B¹ -hūti. ²⁴ C¹ omī sūti manā. ²⁵ B¹ omī teḍḍ. ²⁶ B¹ -kāṭhā. ²⁷ C¹
 -tim. ²⁸ B¹ -pāṇasāli. ²⁹ B¹ -hissanti. ³⁰ C¹ omī so. ³¹ B¹ -āḍi andh-
 kati. ³² C¹ -āḍi etam attham.

atthakāmaṃ mātaraṃ tajjettvā palāpesi, anatthakāmaṃ sata-
 pattaṃ 'atthakāmo me' ti saññāya añjalim¹ pagganhāti, aho
 vatāyaṃ bhālo² ti. Bodhisattānaṃ hi evaṃ mahāporisānaṃ pi
 sataṃ parasantakagahanaṃ visamapaṭisaṇḍhigahanavasena³ hoti,
 nakkhattadosenā⁴ 'ti pi vadanti. Mānava āgantvā corānaṃ an-
 taraṃ pāpuni. Bodhisatto taṃ gāhāpetvā „katthavāsiko sīti“
 pucchi. „Bārāṇasivāsiko⁵ mhi“ ti. „Kahaṃ agamāsīti“. Ekas-
 miṃ gāmaṃ sahasaṃ laddhabbaṃ⁶ aṭṭhi, tattha agamāsīti⁷
 ti. „Laddhaṃ pana te“ ti. „Āma laddhaṃ“ ti. „Kena tvaṃ⁸
 pesīto sīti“. „Sāmi, pitā me mato, mātāpi me gilānā, sā
 'mayi matāya esa na labhissatīti' maññamānā pesesīti“. „Idāni
 tava mātā pavattim jānāsīti“. „Nā jānāmi sāmīti“. „Mātā
 te tvaṃ nikkhanta⁹ kālaṃ katvā puttasiṃheṇa sigālā hutvā
 tava maraṇabhayaḥhitā maggan te¹⁰ occhoditvā¹¹ vāreti, tvaṃ
 tajjettvā palāpesi, satapattasakuno paṇa te paccāmitta, so¹²
 'imaṃ māretvā kaḥāpane ganhathā' ti anāhakaṃ ācikkhi, tvaṃ
 attano bhātāya atthakāmaṃ mātaraṃ 'anatthakāmo' me' ti
 maññasi anathakāmaṃ satapattaṃ 'atthakāmo' me' ti, tassa
 tomhākaṃ¹³ kaṭaḡaṇo nāma n'atthi mātā pana te mahāḡaṇā¹⁴,
 kaḥāpane gaḥetvā gacchā¹⁵ ti viśeṣajjesi¹⁶.

Satthā imaṃ deṇaṇaṃ¹⁷ āharitvā¹⁸ ima gāthā avoca:

1. Yathā māgarako paṇṭhe¹⁹ sigālāṃ vnaḡoccurū
 atthakāmaṃ pavudanti²⁰ anatthakāmo²¹ ti maññati
 anatthakāmaṃ satapattaṃ atthakāmo ti maññati 85.
2. Evaṃ eva²² 'idh' ekacco puggalo hoti tāliso,
 hitthi²³ vacanaṃ vutto paṭigāḡhāti vāmato. 86.

¹ C¹ B¹ omī me. ² C² -lim. ³ B³ -pāṭisaṇḍha. ⁴ C⁴ -sivā. ⁵ C⁵ anāhaka
 laddha, B⁵ sahasaṃ laddhappaṇa, B⁵ sahasaṃ laddhappaṇa corr. to a. laddhaṃ?
⁶ B⁶ omī tvaṃ. ⁷ B⁷ nikkhanta. ⁸ B⁸ maggantare maggan. ⁹ B⁹ add
 taṃ. ¹⁰ C¹⁰ -gā, C¹⁰ -mā. ¹¹ C¹¹ -kī. ¹² C¹² tva. anāhaka. ¹³ C¹³ mātā,
 C¹³ mativā; B¹³ add ta saṇḍhāya sahasa. ¹⁴ B¹⁴ gacchāli. ¹⁵ B¹⁵ vica. ¹⁶
 B¹⁶ āhaṇṇaṇa. ¹⁷ B¹⁷ add anāhakaṃ vutto. ¹⁸ B¹⁸ paṇṭhe, C¹⁸ paṇṭe.
¹⁹ C¹⁹ -danti, B¹⁹ -danti. ²⁰ B²⁰ -maṇ, B²⁰ -mo. ²¹ C²¹ eva. ²² C²² tehi.

4. Ye ca kha nam pavasaanti bhayaṃ ukkamaṇṇanti ca¹
tam hi so maññate² mīṇam satapattam va māpara ti. 87.

Tatha hitakīti tehi³ vacchāhi⁴ lēbhakīhi⁵, varāṇam vatta⁶
dī⁷ hiṇṇakūhārahaṃ⁸ ovidānussānāṃ⁹ vatto¹⁰, paṭiggaḥāti¹¹ vāmaṃ
5 ti oṭṭam aggaḥatto¹² ayaṃ me na atthāvaḥo¹³ bodi¹⁴ anathāvaḥo me
ayaṃ ti paṇṇanto vāmato paṭiggaḥāti nāma, ye ca kha nam¹⁵ dī¹⁶ ye ca
kha tam¹⁷ atāno gāhaṃ gahetvā hitapuggalaṃ¹⁸ adhikāraṇaṃ gahetvā hita-
puggalaṃ adhikāraṇaṃ gahetvā¹⁹ hiteti nāma tumhāssaḥi bhavissheṇa ti pa-
ṇṇanti²⁰, bhayaṃ ukkamaṇṇanti ca²¹ ti mīṇam gāhaṃ vasaṭṭhaparāyaṃ tota-
10 hākam idaṃ e²² idaṃ ca bhayaṃ uppaṭṭhanti-mā vasaṭṭhāyittha na te²³ khīṇasacca-
kūlapari-vāṭṭhi tumhe sadāṭṭhāpanti evam vasaṭṭhāpaccarāya²⁴ bhayaṃ dā-
saviṃ ukkhiṇṇanti, tam hi so maññate mīṇam²⁵ ti ye evaṇupāṃ khaṇṇi tota
yaṃ khaṇṇi so akacce hitapuggalaṃ atāno bhāṭṭiya mīṇam maññetvā²⁶ ayaṃ me
atthakāmo mitto ti maññati, satapattam va māpara ti yathā anathāvaḥo
15 āva satapattam so²⁷ māpara vāto bhāṭṭiya atthakāmo me ti maññati²⁸, pa-
ṭṭo paṇṇa evaṇupāṃ²⁹ anuppiyaḥḥāti³⁰ mitto ti aggaḥatto dāro va tota³¹ vi-
vajjati³², teṇa vuttati:

Aḍḍadassakūharaṃ mitto ye ca mitto vaciparo

anuppiyaṃ ca ye kha³³ aplyāsa ca ye sakka

20 Kā amito vattāro ti viḍḍiya paṭṭito

āraḥ parivajjeyya maggaṃ paṭṭhāyanti yathā ti.

Saṭṭhā imam dhammadāsaṇaṃ viṭṭhāretvā³⁴ jātukam samodhānesi
„Tadā corajettāhako“ aham eva ahoṃ“ ti³⁵. Satapattajātukam³⁶.

10. Puṭadāsaka-jātaka.

25 Adhā hi āṇa mīgarājā ti. Idam Saṭṭhā Jevāraṇa vi-
haraṇto ekaṃ³⁷ puṭadāsakaṃ ārabhha kathesi. Sāvathijāṃ kir-
ako amacce Buddha-paniikkhaṃ saṃghaṃ³⁸ mamsatvā uyyāna nisi-

¹ Bā vā. ² Cā -ti. ³ Cā hito, Bā tehi. ⁴ Bā vacchāhi. ⁵ Cā -bho. ⁶ Cā
vattaṃ. ⁷ Cā bodi. ⁸ Cā hiṇṇakūhāraha. ⁹ Bā -m. ¹⁰ Cā adda khaṇṇ. ¹¹
Cā na me ti gahāhi. ¹² Bā adda pi. Bā ca. ¹³ Bā atthāvaḥo, Bā atthakāmo.
¹⁴ Cā ti. ¹⁵ Cā tam. ¹⁶ Cā vatto ti. ¹⁷ Cā vatto ye ca kha tam. ¹⁸ Bā
hitam. ¹⁹ Bā vatto hitapuggalaṃ + g. ²⁰ Bā vadanti, Bā vā vappanti.
²¹ Bā vā. ²² Bā eva. ²³ Bā vasaṭṭhāpaccarāya. ²⁴ Cā citāna. ²⁵ Bā maññanti.
²⁶ Bā vatto so. ²⁷ Bā maññittha. ²⁸ Bā -pa, Bā -pā. ²⁹ Bā anuppiyaḥḥāti,
Bā anu - - ti. ³⁰ Bā tam. ³¹ Bā vattāro, Bā vattāro. ³² Bā chu, Bā chu.
³³ Bā āharitā. ³⁴ Bā adda paṇṇa. ³⁵ Bā vā ti. ³⁶ Bā adda vattamam. ³⁷
Bā kumārāṇa. ³⁸ Bā bhikkhava.

dāpetvā dāmaṃ dadamaṃ antarākkhatte¹ „uyyāse vicaritukāma² vi-
carantaṃ³“ ti āha. Bhikkhū uyyānacārikam⁴ carimaṃ. Tasmān khage
uyyānapālo patisaṃpāpamānā rakkhān abhirūhivā mahantaṃmahantaṃ
patānā⁵ gahetvā „ayam pupphānaṃ bhaviṃsati ayam phalānaṃ“ ti
poṭe katvā rakkhamaṃle pāteṭi⁶, tassa putto dūruko patitaputtam⁷ 3
puttam viddhamseti. Bhikkhū tam⁸ atthaṃ Suttam⁹ ārocesum. Saethā
„na bhikkhave idān¹⁰ eva puttā p’esa putadāsako yevā“ ti eva
atitān āhosi:

Atite Bārāṇasīyam Brahmadatte rajjam kāraṇe
Bodhisatto Bārāṇasīyam ekaṃmim kule¹¹ nibbattivā vayaspatto 10
agāramajjhe vasaṃmaṃ¹² ekadivasaṃ kenacid eva karaniyena
uyyānaṃ agamaṃsi. Taṭṭha bahuvānarā¹³ vasaṃti. Uyyānapālo
luṇṇā va nayaṇa¹⁴ pute pāteṭi¹⁵, jetṭhakavānaro patitaputtā¹⁶
viddhamseti. Bodhisatto tam āmāntetvā „uyyānapāleṇa pati-
taputtānā¹⁷ putam viddhamsetvā¹⁸ manāpataraṃ kātukāma 15
maññesetī¹⁹“ eva vātvā paṭhamam²⁰ gātham āha:

1. Addhā hi nūna migarājā putakammassa korido,
tathā hi putam dūseti²¹, nūnaṃ nūna karissatīti. 88.

Taṭṭha migarājā ti makkaṭṭam tasmānto vadan, putakammassa ti
mūlīputakammassa, korido ti chako, ayam paṇ²² pūṭha saṃkhepatthetī²³ ayam 20
migarājā ekadivasaṃ putakammassa korido mañña, tathā hi puttāputam²⁴ putam
dūseti, nūnaṃ nūna tatra manāpataraṃ²⁵ karissatīti.

Tam eva makkaṭṭo dutiyam gātham āha:

2. Na me piṭā vā mātā vā²⁶ putakammassa korido,
katam katam kho dāseṇa, evaṃdhammam idam kolān 25
ti. 89.

¹ C¹ antarakkhatte. B¹ dāntakkhatte. ² B¹ emā vi. ³ B¹ -no-. ⁴ B¹ paṇṇant.
⁵ B¹ -si. ⁶ B¹ patitaputtamānā, B¹ patitān patto, B¹ patitān patitām. ⁷ B¹
stam. ⁸ B¹ khagevato. ⁹ B¹ brahmanakula. ¹⁰ B¹ apāram ajjhavesamāno.
¹¹ B¹ bahū bahuvā, B¹ bahuvā. ¹² B¹ nīyamāna. ¹³ B¹ puttāputte saṃpāpamānā.
¹⁴ C¹ puttāpatte, B¹ patte, B¹ patitaputtam. ¹⁵ B¹ emā pāṭi. ¹⁶ B¹
addi sūnaṃ sūnaṃ, B¹ aññaṃ. ¹⁷ C¹ B¹ maññesetīti. ¹⁸ B¹ imānā. ¹⁹ B¹
dūseti. ²⁰ B¹ amānā pāṭi. ²¹ B¹ addi putam. ²² B¹ mātā vā piṭā vā.

Taṃ sutvā Bodhisatto tatiyaṃ gātham āha:

a. Yesaṃ vo¹ ediso dhammo adhammo pana kīdiso,

mā vo dhammāni adhammāni vā addasāma kudācānaṃ H 90.

vattvā² ca pana vācaseti³ garahitvā pakkāmi.

2. Satthā imaṃ desanāṃ⁴ āharitvā jātakāni samodhānesi: „Taḍḍā⁵ vānaṃ⁶ putadūsakadārako ahesi, paṇḍitapuriṣo paṇo aham evā⁷” ti. Putadūsakajātakaṃ⁸. Araññavaggo tatiyo⁹.

4. ABBHANTARAVAGGA.

1. Abbhantarajātaka.

10 Abbhantaraṃ nāma dāmo ti. Imaṃ Satthā Jetavana viharanto Sāriputtattherassa Bimbādevītheriyā ambara¹adānaṃ ārabbhā kathesi. Sammāsambuddhamiṃ² hī³ pavattavarodhamma⁴ ekkhe⁵. Vesāhiyaṃ kūṭāgārasūlāyaṃ viharanto⁶ mahāpajāpati⁷ Go⁸ tamī pañcasākiyāsutāni⁹ ādāya gantvā pabbajjāṃ yācivā pabbajjāṃ e¹⁰ eva upasampadaṃ ca labhi. Aparabhaṃge tā pañcasatā bhikkhuniyo Nandakoraḍḍam sutvā arahattaṃ pāpuniṃsa. Satthū¹¹ pana Sāvatthi¹² yam¹³ upasāṣāya viharanto Rāhulamātā devī¹⁴ „sāmiko me pabbajjitvā sabhaṇṇūtaṃ putto¹⁵, putto pi pabbajjitvā tass¹⁶ eva¹⁷ saṅkhe vaseti¹⁸, ahaṃ agāraṃajjhe khīṇ karissāmi, aham pi pabbajjitvā Sāvatthiyaṃ¹⁹ 20 gantvā Sammāsambuddhaṃ ca puttāṃ ca nibbaddhaṃ paṇḍamāṇā ri²¹ harissāmi”ti²² sinitvā bhikkhunīupasaṃyaṃ gantvā pabbajjitvā ācariyu²³ pajjhāyehi²⁴ saddhig²⁵ Sāvatthiyaṃ²⁶ gantvā Satthāraṃ ca piyaputtaṃ²⁷ ca paṇḍamāṇā ekamiṃ bhikkhunīupasaṃye vāsaṃ kappesi, Rāhula²⁸ sāmanero gantvā²⁹ mātaraṃ paṇḍati. Ath³⁰ ekadivasaṃ theriyā udara-

¹ B¹ yasaṃ ca, B² yasaṃ ca. ² B³ evaṃ vattvā. ³ B⁴ kāpārasūlānaṃ, B⁵ kāpārasūlānaṃ. ⁴ B⁶ dhammaḍḍa. ⁵ B⁷ hī. ⁶ B⁸ add⁹ dānaṃ. ⁷ B⁹ add¹⁰ tassa¹¹ dānaṃ, paṇḍitapuriṣaggaṃ¹² ya kaccakapo totalitakā, rutiṃ gauridhammaṃ¹³ ca romakāṇaṃ mālāṇaṃ¹⁴ ca¹⁵ so satapattāṇaṃ pūṭadūsakam¹⁶ Araññavaggo H vasesati. ¹⁷ B¹⁷ add¹⁸ dānaṃ. ¹⁸ B¹⁹ pi. ¹⁹ C²⁰ ekkhe²¹ sur²² so ekkhe, B²³ pavattita²⁴ ekkhe. ²⁵ B²⁵ to. ²⁶ C²⁶ B²⁷ ti. ²⁷ B²⁸ ācariyaṇi, C²⁹ ācariyaṇi, C³⁰ ācariyaṇi. ³¹ so añ four MSS. ³² B³³ Bimbādevī. ³⁴ B³⁵ pajāpati. ³⁶ B³⁷ tassā. ³⁸ B³⁹ vasi. ⁴⁰ B⁴¹ yehi. ⁴² B⁴³ āgantvā.

vāto kuppi, putte¹ dapphūsi āgata tassa dassamuttahāya nikkhamitūn
 nāsakkhi, adā² va³ āgantvā aphāsukabhāvaṃ kathayimvū. So māta
 santikam gantvā „kiṃ vo⁴ laddhūn vaṭṭatīti“ pucchī. „Tāta āgāro-
 majjhe⁵ me sakkhariyojite⁶ ambharaṇe pite⁷ ndaravāto rūpasammati⁸,
 idāni pana⁹ piṇḍāya maritvā jīvikaṃ“ kappema, kuto na¹⁰ jāhisi-
 sāmā¹¹ ti. Sāmaṇero „labbanta āharissāmīti“ vatvā nikkhami. Tassa
 paṇḍayamatte upajjhāyo dhāmaṇḍapāti ācariyo Mahāmeggallāno cul-
 lapitā¹² Ananduttthero¹³ putā Sammasāmbuddho ti mahāsaṃpatti. Evaṃ
 ante pi sūpassa santikaṃ agantvā¹⁴ upajjhāyamaṃ santikam gantvā
 vanditvā dhammakhākāro kutvā atthāsi. Atha na¹⁵ therō „kiṃ vo kha-
 Rāhula dhammakho¹⁶ viyāseti“¹⁷ āva. „Māta me bhanta theriyā ndara-
 vāto kupite“ ti. „Kiṃ laddhūn vaṭṭatīti“. „Sakkhariyojiteṃ“ kira
 ambharaṇa phāsukaṃ¹⁸ hotīti. „Hoto labhissāmi, mā cintayāsi“¹⁹.
 so pumaḍṛase tam ādāya Sāvatthiṃ²⁰ pavasiṭṭvā sāmaṇeraṃ āsana-
 sālāya nissidāpetvā rājadvāraṃ agamāsi. Kosalarājā²¹ therasū maj-
 dāpesi. Tam khapun²² āvaṇṇapālō piṇḍipakkānaṃ madhura-
 ambhāsaṃ ekam putam āhari. Rājā ambānaṃ tassa upanetvā sak-
 kharaṃ pakkhiṇitvā sayam eva maditvā thesasa patam pūrevā
 adāsi. Therō rājanivasaṃ āsanasālāya gantvā sāmaṇerasa adāsi „hu-
 ritvā²³ mātā²⁴ dehitī“. So haritvā²⁵ adāsi. Theriyā paribhuttamatte
 yeva²⁶ ndaravāto rūpasami. Rājāpi manasse pesesi: „thero idha ni-
 sīditvā ambharaṇaṃ na paribhujjī, gaccha“²⁷ kassaci dhammahāvaṃ jāhī-
 hīti. So therena saddhūn āva²⁸ gantvā tam pavattim natvā āgan-
 tvā raḍḍho kuthesi. Rājā cinteti: „ace Satthā āgāraṃ“²⁹ ajjhāvaṇṇa³⁰
 cakkaravattirājā abhaviṇṇa³¹ Rāhulasāmaṇero paripāyakkaratanaṃ³² therō
 itthiratanasū cakkaṇi³³ cakkarālarajjaṃ³⁴ otesaṃ āvaṇṇa abhaviṇṇa. am-
 bho ete upajjhakantehi³⁵ caritāntam aṇṇa. Idāni pabbajitvā amhe upa-
 nissāya vasaṇṇaṃ na yuttam ambhākaṃ pamañjitaṃ³⁶ ti so tato paṇ-
 ḍāya theriyā nibbaddhūn ambharaṇaṃ dāpesi. Therena Simbhaddevitthe-
 riya³⁷ ambharaṇaṃ³⁸ dhammahāvo bhikkhusaṃghe pākaṇḍo jāto. Atha³⁹

¹ Puttā sa putte. ² C¹ adā. ³ Puttā. ⁴ Puttā adā. ⁵ Puttā. ⁶ Puttā. ⁷ Puttā. ⁸ Puttā. ⁹ Puttā. ¹⁰ Puttā. ¹¹ Puttā. ¹² Puttā. ¹³ Puttā. ¹⁴ Puttā. ¹⁵ Puttā. ¹⁶ Puttā. ¹⁷ Puttā. ¹⁸ Puttā. ¹⁹ Puttā. ²⁰ Puttā. ²¹ Puttā. ²² Puttā. ²³ Puttā. ²⁴ Puttā. ²⁵ Puttā. ²⁶ Puttā. ²⁷ Puttā. ²⁸ Puttā. ²⁹ Puttā. ³⁰ Puttā. ³¹ Puttā. ³² Puttā. ³³ Puttā. ³⁴ Puttā. ³⁵ Puttā. ³⁶ Puttā. ³⁷ Puttā. ³⁸ Puttā. ³⁹ Puttā.

ekādiraṇṇā¹ dhammasahhāyaṃ kathāṃ samuṭṭhāpesuṃ: „āruṇo Sāri-
puttaithero² kira Rumbādeviṭṭherim³ anubarasena santappesiṭṭi⁴. Sattā
āgacchitvā „kāyaṃ su ‘ttha bhikkhave saraṇhi kathāya sannalānā⁵“ ti
pucchutvā „imāya nāma⁶“ ti rutte „na bhikkhave idā⁷“ eva Rāhula-
mātē Sāriputteṇ⁸ anubarasena santappitā, pubbe p⁹ eva etan¹⁰ san-
tappesi yevā¹¹“ ti rutvā aññam āharī:

Atto Bārāṇasīyaṃ Brahmadatte rajjan¹² kārento
Bodhisaatto Kāsīgāmake¹³ brāhmaṇakule nibbattitvā vayas-
patto Takkaṇṭhīya sippāni oggāghitvā santhapitagharāvāso mā-
tāpīṭhūṇaṃ accayena isipabbajjan¹⁴ pabbajitvā Himavanta-parāse-
abbhīṇṇā ca samāpattiyo ca nibbattitvā isigaṇaparivuto gāṇa-
sattāḥa hutvā dighassa addhuno accayena lonambhāsevanattāya
pabbatapādā oṭaritvā cārikam¹⁵ caramāno Bārāṇasīyaṃ paṭvā
uyyāne vāsaṃ kappesi. Ath¹⁶ aṇṇa isigaṇassa silatejēna Sakka-
bhavaṇṇam¹⁷ kampi. Sakko āvajjamāno taṃ kāraṇaṃ haṇvā
„imessaṃ tāpasānaṃ āvāsāya¹⁸“ parisakkhissāmi¹⁹, atha²⁰ te bhā-
nāvāso upaddutā caramānā cūṭekaggam²¹ na labhissanti, evaṃ
me phāsu²² bhavissanti²³ cūṭetvā „ko su kho upāyo²⁴“ ti vi-
maṇisanto imam²⁵ upāyaṃ addasa: „majjhimayāmasamanantaro
rañño aggamahesīyā sīrigabbhaṃ paviletvā ākāse thātvā ‘bhaddhe
sacca tvaṃ abbhantaraṃ ambapakkam²⁶ khādeyyāsi puttam la-
bhissasi²⁷, so cakkavattirājā bhavissanti²⁸ ācikkhissāmi, rājā
deviyā kathāṃ sutvā ambapakkattāya uyyānaṃ pesessuti, atha
aham²⁹ ambāni antaradhāpessāmi, rañño uyyāne ambānaṃ
abbhāvaṃ ārocassanti, ‘ke³⁰ te khādanṭī³¹“ rutte ‘tāpesā khā-
danṭī³² vakkhanti, taṃ sutvā rājā tāpaṇo pothetvā nīharā-
pesanti, evaṃ ime³³ upadduta bhavissanti³⁴ so majjhimayā-
masamanantaro sīrigabbhaṃ paviletvā ākāse thāto attano de-
varājabbhāvaṃ jānāpetvā tāya saddhīm saṇṭapanto purimā dve
gāthā avoca:

¹ H¹ add bhikkhū. ² C¹ S¹ S¹thero. ³ H¹ S¹riyā thariyā. ⁴ H¹ S¹thattikereṇa.

⁵ H¹ S¹thattikereṇa. ⁶ H¹ S¹thattikereṇa. ⁷ H¹ S¹thattikereṇa. ⁸ H¹ S¹thattikereṇa. ⁹ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁰ H¹ S¹thattikereṇa. ¹¹ H¹ S¹thattikereṇa. ¹² H¹ S¹thattikereṇa. ¹³ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁴ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁵ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁶ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁷ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁸ H¹ S¹thattikereṇa. ¹⁹ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁰ H¹ S¹thattikereṇa. ²¹ H¹ S¹thattikereṇa. ²² H¹ S¹thattikereṇa. ²³ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁴ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁵ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁶ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁷ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁸ H¹ S¹thattikereṇa. ²⁹ H¹ S¹thattikereṇa. ³⁰ H¹ S¹thattikereṇa. ³¹ H¹ S¹thattikereṇa. ³² H¹ S¹thattikereṇa. ³³ H¹ S¹thattikereṇa. ³⁴ H¹ S¹thattikereṇa.

1. Abbhantaram nāma dūmo yassa dībbam idam phalam
bhutvā dokaṇṇi¹ nāri cakkavattim vijāyati. 91.
2. Tvaṃ ca bhaddo mahesi vi sū cāsi² patino piyā,
āharissati te rājā idam abbhantaram phalam ti. 92.

Tatha abbhantaram nāma dūmo ti imasā tsa phumamajjanapade- 3
dipapabbatāṇāṃ⁴ anussesa abbhantare ti vuttā kotalāṃ ekam abbhantaram
amburakkhaṃ khesi, yassa dībbam idam phalam ti yassa amburakkhaṃ
devatānaṃ paribhogaṃ dībbam phalam. Idam ti jano nipātāpattam eva,
dokaṇṇi⁵ u sūjātanūhā⁶ tvaṃ⁷ bhaddo mahesi⁸ cū tvaṃ sūbhana⁹
mahesi¹⁰ aśi, Attakathāyaṃ pana mahesi cū ti pi pāṇo, sū cāsi¹¹ patino piyā 19
ti¹² sūbhanaṃ devatānaṃ paribhogaṃ abbhantare saggamahesi¹³ cūti¹⁴ patino ca piyā ti
vuttho, āharissati¹⁵ te rājā¹⁶ idam abbhantaram phalam ti tvaṃ te
piyā saggamahesiya idam¹⁷ mayā vuttappakārapatham rājā āharissati. sū
tvaṃ tam¹⁸ paribhogaṃ cakkavattim cakkham lakkhissati¹⁹.

Evam Sakkā deviyā imā dvā gāthā vuttvā „tvam appa- 13
mattā hohi, mā papañcam akāsi, sva rañño ārocayyāsi“ tam
anussāsitvā²⁰ attino vasanatthānam eva gato. Sā punadvase
gilānālayaṃ dasservā paricāriṇaṃ²¹ sūḍḍaṃ dātvā nipajji.
Rājā samussaitasetacchatte alhāsano nisīno nātakāo passanto
devim adīsvā „kahaṃ devitī“ paricārikam²² pucchā. „Gilānā 16
deva“ ti. So tassā santikam gantvā sayanapase nisīdvā
pūthim parimajjanto „kim“ bhaddo aphāsukaṃ²³ ti pucchā.
„Mahārāja, sūḍḍo aphāsuko“ nāma n'atthi, dokaḇo pana me
uppanno²⁴ ti. „Kim icchasi bhaddo“ ti. „Abbhantaramba-
phalam deva“ ti²⁵. „Abbhantarambaṃ“ nāma kahaṃ at- 23
thitī. „Nāhaṃ deva abbhantarambaṃ jānāmi, tassā pana me
phale²⁶ lābhamānāya jīvitam atthi alabhamānāya n'atthitī“.
„Tena hi āharāpessānta“²⁷, mā cintayitī²⁸ rājā devim assāsetvā
atthāya gantvā rājapallabhke nisīno anacce pakkosāpetvā

¹ B14 -li. ² B14 -api. ³ C2 -padipa-. B14 -padāṇāṃ papasāḍḍānaṃ. ⁴ B14
add pi. ⁵ B14 -pe. ⁶ C2 omitt ti. ⁷ all four MSS. -si. ⁸ B14 -mahesi.
⁹ B14 add āharissati. ¹⁰ B14 -mah. ¹¹ B14 tam ca tvaṃ. ¹² all four MSS.
-ti. ¹³ B14 -saggā. ¹⁴ B14 -sūbhanaṃ, B14 -cūti. ¹⁵ B14 -ss. ¹⁶ B14 add te. ¹⁷
B14 alhāṃ aphāsukaṃ. ¹⁸ B14 omitt alhā - - ti. ¹⁹ C2 -li, B14 -tam am-
ham. ²⁰ B14 -tam. ²¹ B14 -m.

- „deviyā abbhantarambhe“ nāma dohaḷo uppanno, kiṃ kātabbha“
 ti pucchī. „Deva divinnam ambānam antaro tthito ambo ab-
 bhantarambho“ nāma, uyyānani pesetvā abbhantare tthitaambato
 phalo¹ āharāpetvā deviyā dāpema“² ti. Rājā „sādhā“³ ti
 7 „evarūpaṃ ambaṃ āharathā“⁴ ti uyyānani pesesi. Sakko at-
 tano ānubhāvena uyyāne ambāni khādītasadisāni katvā antara-
 dhāpesi. Ambatthāya gatā⁵ sakala uyyānam vicaritvā⁶ ekam
 ambaṃ pi alabhitvā gaṇtvā uyyāne ambānam abhāvam⁷ rañño
 kathayīṃsu. „Ke ambāni khādanti“⁸. „Tāpasā devā“⁹ ti.
 10 „Tāpase uyyānato pothetvā āharathā“¹⁰ ti. Manussa „sādhā“
 ti¹¹ sutvā¹² āharīṃsu. Sakkassa manoratho matthakam¹³ pāpuni.
 Devī ambaphalatthāya nibandham¹⁴ katvā nipaṭṭi yeva. Rājā
 kattabakicecam apassanto amacce ca brāhmane ca sannipāte-
 tvā¹⁵ „abbhantarambassa“¹⁶ atthibhāvaṃ jānāthā¹⁷ ti pucchī.
 15 Brāhmaṇā āhamsu: „deva, abbhantarambo“¹⁸ nāma devatānaṃ
 paribhogo¹⁹, Himavati²⁰ Kañcanaguhāya²¹ ante atthīti²² ayam
 no paramparāgato anussavo“²³ ti. „Ko tam“²⁴ ambaṃ āhari-
 tum sakkhissanti“²⁵. „Na sakkā tattha manussabhūtena gaṇ-
 tum, ekam sakapotakam²⁶ pesetum vaṭṭatīti“²⁷. Tena²⁸ sama-
 20 yena rājakulē oko sukapotako²⁹ mahāsarīro kumārakānaṃ yā-
 nakacakkānābhinnatto thāmasampanno³⁰ paññavaṃ upāyakusalo,
 rājā udi³¹ āharāpetvā „tāta sukapota“³², āhaṃ tava bahūpa-
 kāro³³, kañcanapañjare vasasi³⁴, savamatattake madhulāje³⁵
 khādasi, sakkharapānākaṇḍa³⁶ pivasī, layāpi ambākam ekam ki-
 25 cāṃ, nītharitam vaṭṭatīti“³⁷ āha. „Vadehi“³⁸ devā³⁹ ti. „Tāta,
 deviyā abbhantarambhe“⁴⁰ dohaḷo uppanno, so ca ambo Himā-
 vanto Kañcanapabbatantare atthī, devatānaṃ paribhogo, nā

¹ B¹ -rambo. ² C² B¹ -ra ambo, B² omits abbhantare. ³ B¹ -lath. ⁴ C²

dimamā, B² dāpethā. ⁵ B² add manussa. ⁶ B² -ranto. ⁷ B² matthakā-

⁸ B² paribhogitvā. ⁹ C² -kam. ¹⁰ C² āharathā. ¹¹ B² -dāpeta. ¹² B² -ra-

ambassa. ¹³ B² -rambo. B⁴ -rambā. ¹⁴ B² -pi. ¹⁵ B² -ranto. B⁴ -ranto

¹⁶ B² -yam. ¹⁷ B² ko pana tato. ¹⁸ B² suva. ¹⁹ B² add ca. ²⁰ B² mā-

mabala. ²¹ B² tam. ²² B² -taka. ²³ C² -karo, B² -karo. ²⁴ B² vaṭṭapoti.

²⁵ B² -jam. ²⁶ B² -pāna. ²⁷ B² kim. ²⁸ B² tere ambo.

sakkā tattha manussabhūtena gantvā, tayā tato phalaṃ¹
 āharitvā vaṭṭatīti². „Sādhu deva āharissāmīti³. Atha naṃ
 rājā svayanasatṭake madhulāje⁴ khādāpetvā sakkharodakāṃ⁵
 pāyevā sotapākatelena tassā pakkhantaraṇi⁶ makkhetvā obhoḥi
 hatthehi gahetvā abhapaṇjare⁷ thatvā⁸ ākāse vissujjesi. So
 pi rañño nipaccākāraṃ dassetvā ākāse pakkhanto manas-
 sapathāṃ atikkamma Nimavante⁹ paṭhame pabbatantare vasa-
 tānaṃ sukānaṃ santikāṃ gantvā „abbhantarambo¹⁰ nāma kattha
 atthi¹¹, kathetha me taṃ thānaṃ¹² ti pucchī. „Mayaṃ na jā-
 nāma, dutiye¹³ pabbatantare sukā jānissanti¹⁴. So tesāṃ¹⁵
 sutvā tato uppativā dutiyaṃ¹⁶ pabbatantarāṃ agamāsi. Tathā
 tatiyaṃ catutthaṃ pañcamaṃ chaṭṭhaṃ agamāsi. Tattha pi
 sukā „na mayaṃ jānāma, sattame pabbatantare sukā jāni-
 santi¹⁷“ āhamsu. So tattha pi gantvā „abbhantarambo¹⁸ nāma
 kattha atthi¹⁹“ pucchī. „Asukattāne nāma Kañcanapabba-
 tantare²⁰ ti āhamsu²¹. „Āhaṃ²² tassā phalatthāya āgato, naṃ
 tattha netvā tato me phalaṃ dāpetvā²³ ti²⁴. „So Vessavana-
 mahārājassa paribhogo, na sakkā upasāṅkamitvā, sakala-
 rukkho²⁵ mūlato paṭṭhāya²⁶ sattahi lohajālehi parikkhitto, koṭi-
 sahasā²⁷ kumbhaṇḍarakkhasā rakkhanti, tehi ditṭhasa sīvitaṃ²⁸
 nāma o’atthi, kappuṭṭhānaggāvicimāhānirayasadisaṃ²⁹ thānaṃ,
 mā tattha paṭṭhaṇaṃ kerīti³⁰. „Sace tume na gacchatha
 mayhaṃ³¹ thānaṃ acikkhathā³² ti. „Teṇa hi asukena ca³³
 asukena ca thāneṇa³⁴ yāhīti³⁵. So tehi acikkhitavasena³⁶ sut-
 tha³⁷ maggaṃ upadhāretvā taṃ thānaṃ gantvā divā attānaṃ³⁸
 adassetvā majjhimāyamasamanantare rakkhassānaṃ piddokka-
 manasamāya abbhantarambassa³⁹ santikāṃ⁴⁰ gantvā okena mū-
 lantareṇa saṅkamaṃ abhirūḍhitvā ārabhi, lohajālaṃ kilīti⁴¹ saddam

¹ Bā andaphalaṃ. ² Bā -jaṇ. ³ Bī -zapācakaṃ, Bā -rāpāca. ⁴ Bī pak-
 khante. ⁵ Bā thapovā. ⁶ Bī -tehi. ⁷ Bā -raambo. ⁸ Bā suthi. ⁹ Cī -ja.
¹⁰ Bā add vasaṇaṃ. ¹¹ Cī omite thānaṃ. ¹² Cī omite āhaṃ. ¹³ Bā add
 rutte taṃ sukagāṇā āhamsu samma. ¹⁴ Cī Bā -ekha. ¹⁵ Bā -ssa. ¹⁶ Cī
 Bā -sa. ¹⁷ Bā add tam. ¹⁸ Cī Bī omite oṃe asukena ca, Bā asuka. ¹⁹ Cī add
 ca. ²⁰ Bā -nava. ²¹ Bā suthaṃ. ²² Bā -taraṇa. ²³ Bā -ka. ²⁴ Bā kīru.

- akūsa, rakkhasā pabujjhivā ankapotakaṃ diavā „ambhacero“¹
 ti gahetvā kammakaraṇaṃ saṃvidahimsa. Eka „mukhe pak-
 khipitva gilissāmi naṃ“ ti āha, aparo „hatthehi maḍḍitvā puṇ-
 jivā“² vippakirissāmiti“³, aparo „dvedhā phaletvā aṅghresu
 5 paritvā khādissāmiti“⁴. So tesaṃ kammakaraṇasaṃvidhānaṃ
 sutvāpi asantaśśivā⁵ vā te rakkhase āmanetvā „ambho rak-
 khasā, tumhe kassa manussā“ ti āha. „Vessavaṇasaṃhā-
 rāḥassa“⁶ ti. „Ambho, tumhe pi ekassa raṇṇo vā manussā,
 ahaṃ pi raṇṇo vā manusso, Bārāṇasirājā maṃ abhihamas-
 10 baphalatthāya⁷ pesse⁸, av-āhaṃ⁹ tatthi¹⁰ eva attano taṇṇo jī-
 vituṃ datvā āgato, yo hi attano mātāpītaṃsaṃ c’ eva sūmi-
 kassa ca atthāya jivitaṃ pariccajati so deva-loke yeva nib-
 battati, taṃsā ahaṃ pi imambā tiracchānayoṇiyā mucčivā¹¹
 deva-loke nibhattissāmiti“¹² vatvā tatiyaṃ gātham āha:
 15 „Bhaddu atthe parakkanto yaṃ thāmaṃ adbhigacchati
 sūro uttapariccāzi labhamāno bhavām“¹³ ahaṃ ti. 93.

- Tattha bhadduratthe ti bhaddatthi bhaddaka paccanaka¹⁴ piṭṭaṃ sū-
 miko ca ti¹⁵ dvedhassa paccanaka¹⁶ bhaddu atthāya, parakkanto ti parakkha-
 maṃ karota vāyamaṇa¹⁷, yaṃ thāmaṃ adbhigacchati yaṃ sukkaḥimam
 20 yessam vā jibham vā saggupapattim¹⁸ vā adbhigacchati¹⁹, sūro ti abhira vā-
 kkaṃsaṃpūṇa, uttapariccāzi²⁰ kīye ca jittu vā nirepetkko hutu ssa²¹
 jivithassa²² pi bhaddu atthe²³ attano pariccajanto, labhamāno bhava-
 mahaṃ ti yaṃ so vācāro sūro devasaṃpattim vā manussasaṃpattim vā labhati
 idam pi²⁴ labhamāno bhavāmiti²⁵, taṃsā ahaṃ vā me sūro na tassa, kiṃ
 25 maṃ²⁶ tumhe tassakā²⁷ ti.

Evam so imāya gāthāya tesaṃ dhammaṃ desesi. Te
 tassa dhammaṃ²⁸ sutvā paṇanascitvā „dhammiko ssa, na sakka
 māretum, viasajjetha“²⁹ naṃ³⁰ ti vatvā ankapotakaṃ risaṃjjetvā
 „ambho ankapotaka, mutto si, amakkam hatthato sotthinaṃ

¹ Bā add. par. ² Bā bhupphutvā, Bā amavā. ³ Bā -mi naṃ ti. ⁴ Bā
 saṃtāpētvā. ⁵ Bā vānābhāṭṭhā. ⁶ Bā paccanaka. ⁷ Bā ahaṃ. Bā apam. ⁸ Bā
 carivā. ⁹ Bā bhaddu -vassāti tikkharitī bhaddupapaccanaka. Bā tatthi vācāro bhaddu-
 dhi bhaddupapaccanaka. ¹⁰ Bā piṭṭa sūmiko cakkati. ¹¹ Bā piṭṭi, Bā paccanaka.
¹² Bā omīta vāyamaṇa. ¹³ Bā saggam. ¹⁴ Bā -at. ¹⁵ Bā tassa. ¹⁶ Bā
 -sū. ¹⁷ Bā atthāya. ¹⁸ Cā ahaṃ pi na, Bā ahaṃ ti, Bā ahaṃ vā tam hi.
¹⁹ Bā -mi. ²⁰ Cā omīta maṃ. ²¹ Bā dhammasakkaṃ. ²² Bā vācājama

gacchā¹ 'ti āhāseu. „Mayham āgamanam mā tuccham ko-
 rothā, detha me ekam ambaphalam² 'ti'. „Savapotaṇṇa, tuccham
 ekam phalaṇ³ dātum nāma na bhāre, imasmiṇ paṇa rakkhe
 ambāni amketvā gahitāni, ekam phalaṇ asamente ambākaṇ
 jvītam⁴ n' atthi, Vessavapena hi kojjhivā⁵ sakkim olokite tat-
 takapalo pakkhittatillā viya kumbhandasahasāṇ⁶ bhijjivā vip-
 pakiriyati⁷, tena te dātum na sakkoma, labhanatthānam⁸ paṇa⁹
 acikkhāsāma¹⁰ 'ti. „Yo koci detu, phalaṇ¹¹ eva me attho,
 labhanatthānam¹² acikkhatha¹³ 'ti. „Evaṇa¹⁴ Kuṇḍanapabbata-
 jālasa antare Jutiraso nāma tāpaso aggāṇi juhamāno¹⁵ Kaṇḍana-
 patiya¹⁶ nāma paṇḍasādhya¹⁷ vasati Vessavapassa kuṭṭapako,
 Vessavago tassā nibaddham cattāri phalāni¹⁸ peseti¹⁹, tassā
 santikam gacchā²⁰ 'ti. So „sādhū²¹ 'ti sampattecchitvā tā-
 pasassa²² santikam gantvā vandivā ekamantam²³ āsīdi. Atha
 tam tāpaso „kato āgato sīti²⁴ pucchī. „Bārāpasirūṇṇo an-
 tikā²⁵ ti. „Kivattthāya āgato sīti²⁶. „Sāno, ambākaṇ rāṇṇo
 deviyā abhantarambapakke²⁷ dohaḷo uppanno, tadattham āgato
 'mhi, rakkhasā paṇa me sayam²⁸ ambapakkaṇ adatvā tam-
 hākaṇ santikaṇ pesesun²⁹ ti. „Tena hi nisīda, labhāsāsūti³⁰.
 Ath' assa Vessavago cattāri phalāni pesesi. Tāpaso tato dve
 paribhūjī, ekam sukapotakassa khādanatthāya adāsi, tena
 tasmiṇ khādite ekam phalaṇ sikkāya³¹ pakkhūpitvā sukassa
 givāya patimuṇḍitvā³² idāni gacchā³³ 'ti sukapotakaṇ viśaṇṇesi.
 So tam āharitvā deviyā adāsi. Sā tam khādītva dohaḷaṇ pa-
 tippeasantubhesi³⁴, tattonidānam paṇ³⁵ assā putto nāhosi.

32

¹ Bā gacchāhi. ² Cā - paṇa, omittung ti. ³ Bā ambaphalam. ⁴ so Cā. Cā
 - asamente - . ⁵ Bā ambāni gahitāni tād āgataṇ gahetvā na gahitāni ekasmi
 phalaṇ asamente jvītam, Bā assādi s. 1. 2. 3 na gahitāni s. ph 2 ambākaṇ
 jvītam. ⁶ Bā - asa. ⁷ Bā vippakiriyanti, Bā vippakiriyanti. ⁸ Cā - nam,
 Bā labhanatthānam. ⁹ Bā amhi paṇa. ¹⁰ Bā labhanatthānam, Bā nam na labhanat-
 thānam. ¹¹ Bā ohaṇa. ¹² Cā doha. ¹³ Bā - patiya. Bā kuṇḍanapabbata-
 jālasa. ¹⁴ Bā - paṇa. ¹⁵ Bā peseti. ¹⁶ Bā gacchāhi. ¹⁷ Bā tassā.
¹⁸ Bā - sayam. ¹⁹ Bā ambapha-. ²⁰ Bā peseti. ²¹ Bā gacchāhi. ²² Bā tassā.
²³ Bā - sayam. ²⁴ Bā mayham in the place of me sayam. ²⁵ Bā sikkāya.
²⁶ Cā pari-, Bā amhi s. 2 p. ²⁷ Bā gacchāhi. ²⁸ Bā patippeasantubhesi.

Satthā imam desanāṃ¹ āharitvā jātakam samodhānesi². „Tadā devī Rāhulamātā abosi, suke Ananto, umbapakkadāyuko tāpaso³ Sāriputto, oyyāne vutthatāpaso pama aham evā⁴“ ti. Abbhantarajātakam⁵;

2

2. Seyyajātaka.

Seyyamso seyyaso hoti⁶. Idam Satthā Jetavanā vihārato ekam Kesalasaṅghe amaccam ārabhha kathesi. So kira saṅghe bahupakāro sabbakiccupphādako⁷ abosi. Rājā „bahupakāro me ayun“ ti tassā mahantaṃ yasaṃ adāsi. Tam anahamaṇṇaṃ⁸ aṅgo saṅghe pesunṇaṃ upasāmiharitvā tam⁹ pariṭhodesam¹⁰. Rājā tesam vacanāṃ euddahitvā¹¹ dosakāṃ anupaparikkhivā¹² va tam silarantaṃ nid-dosakāṃ satikkhalikabandhanena¹³ bandhitvā¹⁴ bandhanāgāre pakkhipāpasi. So tattha ekako vasaṇto silarampattiṃ¹⁵ āsāya cūṭṭekaggatam¹⁶ labhītvā¹⁷ ekaggaritto satikkhāre sammāsitvā¹⁸ sotāpatti¹⁹ phalaṃ pāpuṃ. Ath²⁰ aya²¹ „rājā aparakkhāge²²“ niddesabbhūvaṃ²³ ūtva satikkhalikabandhanena²⁴ bhindāpetvā²⁵ purimayasaṇto mahantataraṃ yasaṃ adāsi. So „Satthāraṃ eadhesenūti“²⁶ bahum²⁷ gandhamālātīṃ²⁸ ādāya vihāraṃ gantvā Tathāgataṃ pūjetvā vanditvā²⁹ ekamantaṃ³⁰ vāsīdi. Satthā tena sad-dhūṃ patisaṃbhāraṃ³¹ kāromaṃ „anattā³²“ kira va³³ oppanno ti as-sumbhā³⁴ ti āha. „Aha bhanta oppanno“³⁵, aham pama tena anattāna³⁶ aṭṭhaṃ³⁷ akāsiṃ, bandhanāgāre³⁸ madditvā³⁹ sotāpatti⁴⁰ phalaṃ nibbatteṃ⁴¹ ti. Satthā „ma kho upāsaka itaṃ⁴² ñeva anattāna aṭṭhaṃ⁴³“ āhāri, porāṇakapuggatāpi attano anattāna aṭṭhaṃ⁴⁴ āhāri⁴⁵ yeva⁴⁶“ ti vattā tena yācīto aṭṭhaṃ āhāri.

23

Allo Bārāṇasīyaṃ Brahmādati⁴⁷ rajjam karente Bo-dhisatto tassā aggaṃahesiya⁴⁸ kucchismim⁴⁹ nibhattitvā⁵⁰ vayas-patto⁵¹ Takkaṣṭhīya⁵² sippāni⁵³ uggahetvā⁵⁴ pita accayena⁵⁵ rajje patitṭhāya⁵⁶ dasarājadhamaṃ⁵⁷ akopento⁵⁸ dānaṃ deti⁵⁹ siluḥ rak-

¹ Rāḍ dhammaṇḍe. ² Rāḍ teḍ. Rāḍ amāḍ tāpaso. ³ Rāḍ adāḍ pakkhamam, Rāḍ pa-
likhamam. ⁴ Rāḍ pana. ⁵ Rāḍ -kiccavinipphā-. ⁶ Rāḍ -kiccavinipphā-. ⁷ Rāḍ adāḍ
pana. ⁸ Rāḍ -bhindāpetvā. ⁹ Rāḍ satikkhalikā-. ¹⁰ Rāḍ bandhāpetvā. ¹¹ Rāḍ aṭṭha.
¹² Rāḍ adāḍ teḍ. ¹³ Rāḍ chattiāpetvā, Rāḍ cāḍiḍ. ¹⁴ Rāḍ bahū. ¹⁵ Rāḍ -mālātī-.
¹⁶ Rāḍ anattā. ¹⁷ Rāḍ te. ¹⁸ Rāḍ adāḍ ti. ¹⁹ Rāḍ anattāna. ²⁰ Rāḍ attan. ²¹ Rāḍ
sippattomhi. ²² Rāḍ anattāna aṭṭhaṃ. ²³ Rāḍ kucchismim. ²⁴ Rāḍ -yana. ²⁵
Rāḍ satthasippant. ²⁶ Rāḍ uggahetvā. ²⁷ Rāḍ -dhammaṇḍe rajjam karente. ²⁸
Rāḍ pakkhamam.

khāti uposatham¹ karoti. Ath' ass' eko² amacco antopure padhasi.
 Padamūlakādaya ūatvā „aṅkaamacco³ antopure paduttho⁴“ ti
 cūṇṇo ārocasam. Rājā pariganhāpento⁵ yathāsabbhāratō hatvā
 tam pakkosivā⁶ „mā mah' ito patthāya opatthahitū⁷“ nibbi-
 sayam⁸ akāsi. So gantvā aññatarasāmantarājānam⁹ opattha- 3
 hīti sabbham vattham heṭṭhā Mahāsīlavajātako kuthitasādisam¹⁰
 eva. Idhāpi so rājā tikkhatum vīmanasivā taesa amaccassa
 vacanam saddahitvā „Bārānastrajjam gaṇhissāmīti¹¹“ mahantena
 parivārena rajjesitum pāpuṇi¹². Bārānastrajjō janāsatā-
 mattā¹³ mahāyodhā tam pavattim hatvā „deva aṅko nāma 10
 kira rājā 'Bārānastrajjam gaṇhissāmīti' janapadam bhindento
 ācacehati, etth' eva nam gantvā¹⁴ gaṇhissāmi¹⁵“ ti āhaseu.
 „Mayham paravīhinēdaya¹⁶“ laddhena rajjena kiccam n' attā,
 mā kiñci karittha¹⁷“ ti¹⁸. Corarājā āgantvā nagaram parik-
 khipi. Pura amacco rājānam upasaṅkamitvā „deva, mā evam 15
 karittha, gaṇhāma ma¹⁹“ ti āhaseu. Rājā „na labbhā kiñci
 kātum, nagaradevārāṇa²⁰ vivaratha²¹“ ti vatvā sayam²² amacca-
 parivuto²³ mahānto pallamke nisīdi. Corarājā eṭṭasu dvīreṣu
 nimanasa²⁴ pārento²⁵ nagaram pavasitvā pāsadam abhiruṇṭha
 amaccaparivutam²⁶ rājānam gāhāpetvā saṅkhalikahi bāndhā- 20
 petvā bāndhanāgāre pakkhipāpesi. Rājā bāndhanāgāre nisīno
 va corarājānam mettāyaṇto mettājjhānam oppadesi. Taesa
 mettāsaṅkhalayā²⁷ corarājō kāye dāho²⁸ appajji, saṅkhalasatam
 yamakaṅkkaṇi jhāpiyamānam viya jātam, so mahādukkhā-
 bhūtuno „kin ma kho kāraṇam²⁹“ ti pucchī. „Tumho silavan- 25
 tam rājānam bāndhanāgāre khipāpettha³⁰, tem va idam³¹
 dukkham uppannam³² vharissatīti³³. So gantvā Bodhisattam
 khamāpetvā „tambākam rajjam tambākam evā hotu³⁴“ ti rajjam

¹ Itt' uposathakammam. ² C¹ aṅkaṇo eko, B¹ aṅkaṇo. ³ Itt' aṅkaamacco. ⁴ Itt' parigrahaṇto. ⁵ Itt' aṅgoparā. ⁶ C¹ Itt' apatthāsi. ⁷ Itt' nibbhatiyam. ⁸ Itt' toram. ⁹ Itt' khattham. ¹⁰ Itt' aṅgoparā. ¹¹ Itt' aṅgoparā. ¹² Itt' aṅgoparā. ¹³ Itt' aṅgoparā. ¹⁴ Itt' aṅgoparā. ¹⁵ Itt' aṅgoparā. ¹⁶ Itt' aṅgoparā. ¹⁷ Itt' aṅgoparā. ¹⁸ Itt' aṅgoparā. ¹⁹ Itt' aṅgoparā. ²⁰ Itt' aṅgoparā. ²¹ Itt' aṅgoparā. ²² Itt' aṅgoparā. ²³ Itt' aṅgoparā. ²⁴ Itt' aṅgoparā. ²⁵ Itt' aṅgoparā. ²⁶ Itt' aṅgoparā. ²⁷ Itt' aṅgoparā. ²⁸ Itt' aṅgoparā. ²⁹ Itt' aṅgoparā. ³⁰ Itt' aṅgoparā. ³¹ Itt' aṅgoparā. ³² Itt' aṅgoparā. ³³ Itt' aṅgoparā. ³⁴ Itt' aṅgoparā.

Sattā abhisambuddhe¹ hutvā tatiyam² gātham āha:

1. Idam³ vatvā mahārājā⁴ Kāśe Bārāṇasiggaho

dhannuṃ tinnā ca⁵ nikkhippa⁶ saññanam⁷ ajjhupagumhi. 2H.

Tattha mahanto rājā⁸ mahārāja, Kāśe ti tassa uttama⁹, Bārāṇasī
gabhesa ajjhavasanno Bārāṇasiggaho sa rājā idam¹⁰ vacanāni vatvā dhannuṃ¹¹
ca tinnā ca¹² nikkhippa¹³ pahāya¹⁴ chaldeta¹⁵ allaṃsiyamāni upagata¹⁶ jhāna-
uppadetva sparhita¹⁷ jhāna Brahmaaloka uppanno ti.

Sattā imāṃ dhammadesanāni āharitvā jātakaṃ samodhāesi:

„Tadā¹⁸ cormārājā Anando ahoṃ, Bārāṇasārājā¹⁹ pama alam²⁰ evā²¹ ti,
Seyya²² jātakaṃ²³.”

10

3. Vaṇḍhakaṇḍakajātaka.

Varam²⁴ varam²⁵ tvaṃ ti. Idam²⁶ Sattā Jetavana²⁷ viharanto
Dhannaggahatissattheraṃ²⁸ ārabha²⁹ kathesi. Pannadiraṇṇo³⁰ pitā
Mahākosala³¹ Bimbisāraṇṇo³² dbhāraṃ³³ Kosaladevīn³⁴ daḍḍamāno tassā
mahānaccappamūḥam³⁵ satatasa³⁶ utthāyikaṃ³⁷ Kāsigāmaṃ³⁸ adāsi. 13
Ajātasattuṃ³⁹ pama pitarī⁴⁰ mārīto Kosaladevī pi sokābhūhūtā⁴¹ kāmā
akāsi. Tato Pannadiraṇṇa⁴² eintesi: „Ajātasattuṃ⁴³ pitā mārīto. bha-
gini pi me⁴⁴ sāmāguteṃ⁴⁵ sokena⁴⁶ kālakatā⁴⁷ piṅghātakassa⁴⁸ corassa
Kāsigāmaṃ⁴⁹ na⁵⁰ dāssāmhi⁵¹ so tam⁵² Ajātasattuṃ⁵³ na⁵⁴ adāsi. Tato
gātham⁵⁵ nissāya⁵⁶ teṇaṃ⁵⁷ dīḥamaṃ⁵⁸ pi⁵⁹ kālena⁶⁰ kāmā⁶¹ yuddham⁶² hanti. 14
Ajātasattu⁶³ taruṃ⁶⁴ samattho, Pannadi mahallako⁶⁵ yeva. 15 abhikkha-
yam⁶⁶ parajjhāsi⁶⁷, Mahākosala⁶⁸ pi⁶⁹ mamassā⁷⁰ yebhoyyena⁷¹ parajjhā.
Attha⁷² rājā⁷³ „mayyā⁷⁴ abhigāma⁷⁵ parajjhāma⁷⁶”, Kiṃ⁷⁷ nu⁷⁸ kho⁷⁹ kātābhaṃ⁸⁰
ti⁸¹ mamece⁸² pucchā. „Deva, ayyā⁸³ nāma⁸⁴ mātasechekā⁸⁵ hanti. Jetavana-
viharā⁸⁶ bhikkhūnaṃ⁸⁷ kaṭham⁸⁸ setuṃ⁸⁹ vaṭṭatthi⁹⁰. Rājā⁹¹ „tena⁹² hitāyaṃ⁹³ 15
velāyaṃ⁹⁴ bhikkhūnaṃ⁹⁵ kathāsaṃlāpaṃ⁹⁶ supāthā⁹⁷ ti⁹⁸ carapucchā⁹⁹” ānāpesi.
Te¹⁰⁰ tato¹⁰¹ paṭṭhāya¹⁰² tathā¹⁰³ akāseu. Tasmā¹⁰⁴ pama¹⁰⁵ kālo¹⁰⁶ dya¹⁰⁷ mahallakatherā¹⁰⁸
viharapaccante¹⁰⁹ paṇḍasālāya¹¹⁰ vasanti¹¹¹ Utatthero¹¹² ca¹¹³ Dhannaggahatissat-

¹ H¹ vappasāma. ² H² mājhe. ³ H³ adde ti. ⁴ H⁴ add⁴ Bārāṇasiggaho ti.

⁵ H⁵ tam⁵ tvaṃ, and add⁶ samsakkhātāni⁶ tvaṃ tvaṃ. ⁶ H⁶ alāya. ⁷ H⁷ add⁷
pabbajito⁷ pabbajito⁷ sa⁷ pama. ⁸ C⁸ seyyam, H⁸ add⁸ aṇṇyaṃ. ⁹ H⁹ add⁹ tinnā.

¹⁰ H¹⁰ add¹⁰ viddhā¹⁰ nāma, H¹⁰ vedhā. ¹¹ H¹¹ add¹¹ -sammāsa¹¹ mātā. ¹² H¹² add¹² -nāmanā.

¹³ H¹³ add¹³ kāsigaṃ. ¹⁴ H¹⁴ p. Kāsigārājā. ¹⁵ H¹⁵ add¹⁵ Kāsigārājā¹⁵ teva. ¹⁶ H¹⁶ add¹⁶
Kāsigārājā. ¹⁷ C¹⁷ -sāma. ¹⁸ H¹⁸ parajjhā. ¹⁹ H¹⁹ add¹⁹. ²⁰ C²⁰ mayyā, C²⁰
Kāsigārājā. ²¹ C²¹ -sāma. ²² H²² parajjhā. ²³ H²³ add²³. ²⁴ H²⁴ -ya. ²⁵ H²⁵
mayyā, H²⁵ mayyā. ²⁶ H²⁶ parajjhā. ²⁷ H²⁷ add²⁷. ²⁸ H²⁸ -ya. ²⁹ H²⁹
mayyā, H²⁹ mayyā. ³⁰ H³⁰ add³⁰. ³¹ H³¹ -ya. ³² H³² add³².

³³ H³³ add³³. ³⁴ H³⁴ add³⁴. ³⁵ H³⁵ add³⁵. ³⁶ H³⁶ add³⁶. ³⁷ H³⁷ add³⁷. ³⁸ H³⁸ add³⁸. ³⁹ H³⁹ add³⁹. ⁴⁰ H⁴⁰ add⁴⁰. ⁴¹ H⁴¹ add⁴¹. ⁴² H⁴² add⁴². ⁴³ H⁴³ add⁴³. ⁴⁴ H⁴⁴ add⁴⁴. ⁴⁵ H⁴⁵ add⁴⁵. ⁴⁶ H⁴⁶ add⁴⁶. ⁴⁷ H⁴⁷ add⁴⁷. ⁴⁸ H⁴⁸ add⁴⁸. ⁴⁹ H⁴⁹ add⁴⁹. ⁵⁰ H⁵⁰ add⁵⁰. ⁵¹ H⁵¹ add⁵¹. ⁵² H⁵² add⁵². ⁵³ H⁵³ add⁵³. ⁵⁴ H⁵⁴ add⁵⁴. ⁵⁵ H⁵⁵ add⁵⁵. ⁵⁶ H⁵⁶ add⁵⁶. ⁵⁷ H⁵⁷ add⁵⁷. ⁵⁸ H⁵⁸ add⁵⁸. ⁵⁹ H⁵⁹ add⁵⁹. ⁶⁰ H⁶⁰ add⁶⁰. ⁶¹ H⁶¹ add⁶¹. ⁶² H⁶² add⁶². ⁶³ H⁶³ add⁶³. ⁶⁴ H⁶⁴ add⁶⁴. ⁶⁵ H⁶⁵ add⁶⁵. ⁶⁶ H⁶⁶ add⁶⁶. ⁶⁷ H⁶⁷ add⁶⁷. ⁶⁸ H⁶⁸ add⁶⁸. ⁶⁹ H⁶⁹ add⁶⁹. ⁷⁰ H⁷⁰ add⁷⁰. ⁷¹ H⁷¹ add⁷¹. ⁷² H⁷² add⁷². ⁷³ H⁷³ add⁷³. ⁷⁴ H⁷⁴ add⁷⁴. ⁷⁵ H⁷⁵ add⁷⁵. ⁷⁶ H⁷⁶ add⁷⁶. ⁷⁷ H⁷⁷ add⁷⁷. ⁷⁸ H⁷⁸ add⁷⁸. ⁷⁹ H⁷⁹ add⁷⁹. ⁸⁰ H⁸⁰ add⁸⁰. ⁸¹ H⁸¹ add⁸¹. ⁸² H⁸² add⁸². ⁸³ H⁸³ add⁸³. ⁸⁴ H⁸⁴ add⁸⁴. ⁸⁵ H⁸⁵ add⁸⁵. ⁸⁶ H⁸⁶ add⁸⁶. ⁸⁷ H⁸⁷ add⁸⁷. ⁸⁸ H⁸⁸ add⁸⁸. ⁸⁹ H⁸⁹ add⁸⁹. ⁹⁰ H⁹⁰ add⁹⁰. ⁹¹ H⁹¹ add⁹¹. ⁹² H⁹² add⁹². ⁹³ H⁹³ add⁹³. ⁹⁴ H⁹⁴ add⁹⁴. ⁹⁵ H⁹⁵ add⁹⁵. ⁹⁶ H⁹⁶ add⁹⁶. ⁹⁷ H⁹⁷ add⁹⁷. ⁹⁸ H⁹⁸ add⁹⁸. ⁹⁹ H⁹⁹ add⁹⁹. ¹⁰⁰ H¹⁰⁰ add¹⁰⁰. ¹⁰¹ H¹⁰¹ add¹⁰¹. ¹⁰² H¹⁰² add¹⁰². ¹⁰³ H¹⁰³ add¹⁰³. ¹⁰⁴ H¹⁰⁴ add¹⁰⁴. ¹⁰⁵ H¹⁰⁵ add¹⁰⁵. ¹⁰⁶ H¹⁰⁶ add¹⁰⁶. ¹⁰⁷ H¹⁰⁷ add¹⁰⁷. ¹⁰⁸ H¹⁰⁸ add¹⁰⁸. ¹⁰⁹ H¹⁰⁹ add¹⁰⁹. ¹¹⁰ H¹¹⁰ add¹¹⁰. ¹¹¹ H¹¹¹ add¹¹¹. ¹¹² H¹¹² add¹¹².

- thero sa. 'Tesa Dhammagāthasatthero paṭhamāyāmo pi¹ majjhimāyāmo
pi² niddāyāna³ paccchimāyāmo pabbaññitvā⁴ ummakkhāmi pothetvā⁵ aggaṃ jā-
letvā⁶ nisinnako⁷ āha: „Abhanto Utiattherā⁸“ ti. „Kiṃ bhante Tisattherā⁹“
ti. „Niddāyāsi un¹⁰ tran¹¹“ ti. „Aniddāyanta¹²“ kiṃ karissāmi¹³“ ti.
- 5 „Utiāya tāva nisīdathā¹⁴“ ti. So utiāya ulasavo taṃ Utiattheraṃ¹⁵
„ayam¹⁶ te lālo mahodara-Kosale sātinnattāḥ bhāṭṭaṃ¹⁷ eva¹⁸ pāṭha¹⁹
karoti, yuddhavicāraṇaṃ²⁰ pana²¹ kīlci²² na jānāti. parāṇito²³ parāṇito²⁴
tr-eva²⁵ dāpethi²⁶“. „Kiṃ pana kātum²⁷ vaṇṇasi²⁸“. Tasmā²⁹ khayo te
pana³⁰ carapariā³¹ tesāṃ³² kathaṃ³³ sagantā³⁴ utthāseva. Dhammagātho-
- 10 ſasatthero yoddhāṃ³⁵ vicāra³⁶: „Abhante, yuddho³⁷ añña³⁸ padamavayūho³⁹
cakkaryūho⁴⁰ akataryūho⁴¹“ ti tayo⁴² vyūhā⁴³ honti, Ajātasattū⁴⁴ gao-
hikāmena⁴⁵ aṅke⁴⁶ nāma⁴⁷ pabbatakucchiṃṇa⁴⁸ dvīṇa⁴⁹ pabbatabhittisa⁵⁰
manussa⁵¹ thapetvā⁵² parato⁵³ dabbalabhalā⁵⁴ dāsetvā⁵⁵ pabbatantāraṃ⁵⁶ pa-
vūṭṭhabhāraṃ⁵⁷ jāntvā⁵⁸ parivṛṭṭhamaggaṃ⁵⁹ occchinātvā⁶⁰ parato⁶¹ na pa-
- 15 dhato⁶² ca⁶³ udhova⁶⁴ pabbatabhittisa⁶⁵ vaggitvā⁶⁶ unnaṇṇitvā⁶⁷ khappe⁶⁸ paṇ-
tampaccāha⁶⁹ viya⁷⁰ antomaṇṇiṇyaṃ⁷¹ muddakapotaṇṇaṃ⁷² viya⁷³ ca⁷⁴ katvā⁷⁵
sakkā⁷⁶ aso⁷⁷ taṃ⁷⁸ gahetun⁷⁹“ ti. Carapariā⁸⁰ taṃ⁸¹ vannaṃ⁸² mūḷo⁸³
āroṇṇaṃ⁸⁴. Taṃ⁸⁵ sutvā⁸⁶ cājā⁸⁷ saṃgāmahāthero⁸⁸ pahārāpetvā⁸⁹ gantvā⁹⁰ sa-
kataryūhā⁹¹ katvā⁹² Ajātasattū⁹³ sivaḡāhaṃ⁹⁴ gāhāpetvā⁹⁵ attāva⁹⁶ dhū-
- 20 raṃ⁹⁷ Vajirakumārīṇ⁹⁸ bhāḡineyyasa⁹⁹ dātvā¹⁰⁰ Kāṇḡamakaṃ¹⁰¹ tava¹⁰² no-
hāmanūḷe¹⁰³ katvā¹⁰⁴ dātvā¹⁰⁵ uyyajesi. Sā¹⁰⁶ paratā¹⁰⁷ bhikkhusanghe¹⁰⁸ pākāṇi¹⁰⁹
jātā. Ath¹¹⁰ ekadivasaṃ¹¹¹ dhammasambhāyaṃ¹¹² kathaṃ¹¹³ saraṇṇihāseva¹¹⁴
„āruṇo¹¹⁵ Kosalarājā¹¹⁶ kiṃ¹¹⁷ Dhammagāthasāsa¹¹⁸ vicāraṇāya¹¹⁹ Ajātasattū¹²⁰
jūṭi¹²¹“. Saṭṭhā¹²² āgantvā¹²³ „kāya¹²⁴ nu¹²⁵ ttha¹²⁶ bhikkhave¹²⁷ etarahi¹²⁸ kathāya¹²⁹
30 sammā¹³⁰“ ti¹³¹ pucchitvā¹³² „māya¹³³ nāma¹³⁴“ ti¹³⁵ vutte „sa¹³⁶ bhikkhave¹³⁷ āḷo¹³⁸
eva¹³⁹ pubbe¹⁴⁰ pi¹⁴¹ Dhammagāthasāsa¹⁴² yuddhavicāraṇāya¹⁴³ cheko¹⁴⁴ yevā¹⁴⁵“ ti¹⁴⁶
ratvā¹⁴⁷ sūtaṃ¹⁴⁸ āha¹⁴⁹:

¹ C¹ omi pi. ² C² omi niddāyāna. ³ B¹ yoddhā. B² andhā. ⁴ B³ add

va. ⁵ B⁴ datta. ⁶ B⁵ kiṃ niddāyāna nistāva eva. B⁶ kiṃ niddāyāna eva.

⁷ B⁷ niddāyāna. B⁸ niddāyāna. ⁸ B⁹ kiṃ niddāyāna nistāva eva. B¹⁰ datta. B¹¹ datta.

⁹ B¹² pāṭha. B¹³ pāṭha. ¹⁰ B¹⁴ only one parajito. ¹¹ C¹⁵ tava.

¹² C¹⁶ tava. C¹⁷ tava. C¹⁸ tava. ¹³ B¹⁹ only one parajito. ¹⁴ B²⁰ tava.

¹⁵ B²¹ add tava. ¹⁶ B²² tava. ¹⁷ B²³ tava. ¹⁸ B²⁴ tava. ¹⁹ B²⁵ tava.

²⁰ B²⁶ add tava. ²¹ B²⁷ tava. ²² B²⁸ tava. ²³ B²⁹ tava. ²⁴ B³⁰ tava.

²⁵ B³¹ tava. ²⁶ B³² tava. ²⁷ B³³ tava. ²⁸ B³⁴ tava. ²⁹ B³⁵ tava.

³⁰ B³⁶ tava. ³¹ B³⁷ tava. ³² B³⁸ tava. ³³ B³⁹ tava. ³⁴ B⁴⁰ tava.

³⁵ B⁴¹ tava. ³⁶ B⁴² tava. ³⁷ B⁴³ tava. ³⁸ B⁴⁴ tava. ³⁹ B⁴⁵ tava.

⁴⁰ B⁴⁶ tava. ⁴¹ B⁴⁷ tava. ⁴² B⁴⁸ tava. ⁴³ B⁴⁹ tava. ⁴⁴ B⁵⁰ tava.

⁴⁵ B⁵¹ tava. ⁴⁶ B⁵² tava. ⁴⁷ B⁵³ tava. ⁴⁸ B⁵⁴ tava. ⁴⁹ B⁵⁵ tava.

⁵⁰ B⁵⁶ tava. ⁵¹ B⁵⁷ tava. ⁵² B⁵⁸ tava. ⁵³ B⁵⁹ tava. ⁵⁴ B⁶⁰ tava.

⁵⁵ B⁶¹ tava. ⁵⁶ B⁶² tava. ⁵⁷ B⁶³ tava. ⁵⁸ B⁶⁴ tava. ⁵⁹ B⁶⁵ tava.

⁶⁰ B⁶⁶ tava. ⁶¹ B⁶⁷ tava. ⁶² B⁶⁸ tava. ⁶³ B⁶⁹ tava. ⁶⁴ B⁷⁰ tava.

⁶⁵ B⁷¹ tava. ⁶⁶ B⁷² tava. ⁶⁷ B⁷³ tava. ⁶⁸ B⁷⁴ tava. ⁶⁹ B⁷⁵ tava.

⁷⁰ B⁷⁶ tava. ⁷¹ B⁷⁷ tava. ⁷² B⁷⁸ tava. ⁷³ B⁷⁹ tava. ⁷⁴ B⁸⁰ tava.

⁷⁵ B⁸¹ tava. ⁷⁶ B⁸² tava. ⁷⁷ B⁸³ tava. ⁷⁸ B⁸⁴ tava. ⁷⁹ B⁸⁵ tava.

⁸⁰ B⁸⁶ tava. ⁸¹ B⁸⁷ tava. ⁸² B⁸⁸ tava. ⁸³ B⁸⁹ tava. ⁸⁴ B⁹⁰ tava.

⁸⁵ B⁹¹ tava. ⁸⁶ B⁹² tava. ⁸⁷ B⁹³ tava. ⁸⁸ B⁹⁴ tava. ⁸⁹ B⁹⁵ tava.

⁹⁰ B⁹⁶ tava. ⁹¹ B⁹⁷ tava. ⁹² B⁹⁸ tava. ⁹³ B⁹⁹ tava. ⁹⁴ B¹⁰⁰ tava.

Attū Barānasīyaṃ Brahmadattā rājāṃ karento
 Bodhisatto araṇṇe rukkhadevatā hutvā nibhatti. Tada
 Barānasīm nissaya nivijjhā¹ vaddhakigāmakā. Eko vaddhaki²
 dandattakāya³ araṇṇaṃ gantvā āvāte patitaṃ sūkarapatakāḍi
 dīsvā⁴ gharāṃ netvā paṭijaggi. So vuḍḍhippatto⁵ mahāsārīro
 vanikadāṭho Acārasampanno ahoṣi, vaddhakinā puṭṭhattā⁶ pana
 vaddhakisūkaro tv-eva paññāyi. Vaddhakissa rukkhatacchana-
 kāle tuppasa rukkhāṃ parivatteti⁷ mukhena dasitvā vāsiphara-
 sūni khādanamuggare āharati kālāsuttakoṭṭiyāṃ gṛhṇāti. Attha
 so vaddhaki „Koci⁸ eva naṃ khādeyyā⁹“ ti bhayena netvā¹⁰
 araṇṇe vissajjesi. So pi araṇṇaṃ pavasiṭvā khemaṃ vasana-
 phāsukaṭṭhānaṃ¹¹ olokento: ekāṃ pabbatantaro mahantaṃ gūri-
 kandaraṃ addasa sampunnakandamūlaphalaṃ phāsukaṃ va-
 sanattṭhānaṃ. Anekasatasūkarā¹² taṃ dīsvā tassa santikaṃ
 agamīsen¹³. So pi te āha: „Ahaṃ tumhe va olokento ca-
 rāmi¹⁴“, tumhe ca¹⁵ mayā dīṭṭhā, idaṃ ca thānaṃ ramanīyaṃ,
 ahaṃ pi dāmi¹⁶ idh¹⁷ eva vasissāmīti¹⁸. „Saccaṃ imaṃ thānaṃ
 ramanīyaṃ, parissayo paṇ¹⁹ ettha atthīti²⁰. „Ahaṃ pi tumhe
 dīsvā etaṃ sūṭṭāsidi²¹, evaṃ gocarasampanno thāne vasantānaṃ
 tesāṃ²² sarīreṣu mamsalohitaṃ n’atthi, kiṃ²³ pana vo ettha
 bhayaṃ²⁴ ti. „Eko vyaggho²⁵ pūto va āgantvā dīṭṭhadīṭṭhaṃ
 yeva²⁶ galatvā gacchati²⁷. „Kiṃ²⁸ pana so²⁹ nibaddhaṃ gan-
 hāti udaha antarāntarā³⁰ ti. „Nibaddhaṃ ganhāti³¹. „Kati
 pana te vyagghā³² ti. „Ekako yeva³³ ti. „Etakā tumhe
 ekassa³⁴ na saṅkocā³⁵ ti. „Ama na saṅkamā³⁶ ti. „Ahaṃ³⁷
 taṃ ganhissāmi, kevalaṃ tumhe mama vacanaṃ karetha, so
 vyaggho³⁸ kaṇhaṃ vasatīti³⁹. „Etasmim⁴⁰ pabbate⁴¹ ti. So
 rattidhā heva sūkaro carāpetvā yuddhaṃ⁴² vicārento „yuddhaṃ

¹ Pāṇi nivijjha. ² Pāṇi A1. ³ Pāṇi dandattakāya. ⁴ Pāṇi add nā. ⁵ Pāṇi rohi-
⁶ Pāṇi paṭṭattā. ⁷ Pāṇi vatteti. ⁸ Pāṇi khemaṃ pana phāsa- ⁹ Pāṇi ca-
 sūṭṭāsidiṃ te āharati. ¹⁰ Pāṇi gantvā, Pāṇi āvāte. ¹¹ Pāṇi rāsa- ¹² Pāṇi
 aṭṭi ca netaṃ to the place of thūka ca. ¹³ Pāṇi dāmi. ¹⁴ Cā sūṭṭāsi. ¹⁵ Cā
 ro. ¹⁶ Cā tva. ¹⁷ Pāṇi by- ¹⁸ Pāṇi yeva eva tam vā. ¹⁹ Cā kim. ²⁰ Cā panasa,
²¹ Pāṇi add yuddhaṃ. ²² Cā aha. ²³ Pāṇi ekasmim. ²⁴ Pāṇi add heva.

nāma padumavyūhacakkavyūhasakajavyūhavasena¹ tividham
 hotīti² vatvā padumavyūhavasena³ vicāre⁴, so hi bhūmistasā
 jānāti, tasmā „imasmim̐ thāne⁵ yuddham vicāretum vajjatīti⁶
 sūkarapillake⁷ mātare⁸ ca tesam majjhathāne⁹ thapesi, tā¹⁰
 5 āvijjhivā¹¹ vajjhasūkariyo tā āvijjhivā¹² potasūkaro te āvijjhī-
 tvā¹³ daharasūkaro¹⁴ te āvijjhivā¹⁵ dighadāthasūkaro te āvijjhivā¹⁶
 yuddhasamatthe balavabalaavasūkaro¹⁷ dasadasavisativisatiṇa-
 tasim̐ thāne¹⁸ balagumbhān katvā thapesi. Attano thirathā-
 nasā purato ekam̐ parimandalam̐ āvātam khamāpesi, pacchato
 10 ekam̐ kullakasagghānam¹⁹ anupubbaniṇṇam̐ pabbhārasadissam̐.
 Tassa saṭṭhisattatimatte yodhasūkaro ādāya tasmim̐ tasmim̐ thāne
 „mā bhāyithā²⁰“ ti kammam̐ vicārenta²¹ eva vicarato²² arupam̐
 utthahi. Vyaggho²³ utthāya „kālo“ ti űatvā gacivā tesam sam-
 mukhā thito²⁴ pabbatarale thutvā akkhinī ummiletvā sūkaro
 15 olokesi. Vuddhasūkaro „paṭi-loketha²⁵“ nan²⁶ ti²⁷ sūkarānam̐
 saññam̐ adāsi. Te paṭi-lokesum̐²⁸. Vyaggho²⁹ mukham̐ nib-
 bethetvā³⁰ assasi³¹, sūkarāpi tathā karimāu. Vyaggho³² mut-
 tam̐ chaḍḍesi, sūkarāpi chaḍḍayimāu. Iti yam̐ yam̐ so karoti
 tam̐ tam̐ te paṭikarimāu. So cīntesi: „pubbe sūkarā mayā
 20 olokithakāle palāyanā palāyitum pi na sakkonti, ajja apalāyitvā
 mama paṭisattu³³ hatvā mayā katam̐ eva paṭikaronti³⁴, eka-
 smim̐³⁵ bhūmistasā thito eko neasm̐³⁶ saṁvidahako³⁷ pi³⁸ atthi,
 ajja mayham̐ tassa³⁹ jayo na paññāyatīti⁴⁰ so nīvatitvā
 attano vasaṇatthānam̐ eva agamāsi. Teus pana gahitamanu-
 25 sakhādako eko kūṭajajillo atthi, so tam̐ tucchabattam̐ eva āga-
 chantam̐ disvā tena saddhīm̐ sallapanto paṭhamam̐ gātham̐ āha:

¹ Bā - vyūha-. ² Bā add tem-. ³ Bā - pīto ca-. ⁴ Bā - so-. ⁵ Bā - te-. ⁶ Cā
 xxi-. ⁷ Cā - sū-. ⁸ Bā - jīvaṇ-, Bā - jaraṇ-. ⁹ Cā - balavabalaṇ-, Bā - balavata-
 raṇ-, Bā - phalavataṇ-. ¹⁰ Cā - dasadasavisatiṇaṇ-, Bā - dasavisatiṇaṇaṇ-, Bā
 - dasavisatiṇaṇaṇaṇ-. ¹¹ Bā - gumbhān-. ¹² Bā - kullakaṇ-. ¹³ Bā - kammam̐
 vīdanto, Bā - kammam̐ vicārento-. ¹⁴ Bā - by-. ¹⁵ Cā - ta-. ¹⁶ Bā - paṭi-. ¹⁷
 Bā add vicārento tasmā-. ¹⁸ Cā - nibbāthetvā, Bā - apādetvā, Bā - apādetvā. ¹⁹ Cā
 - assaṇ-. Bā - assaṇ-. ²⁰ Bā - paṭi-. ²¹ Bā - xii-. ²² Cā - atthim̐. ²³ Bā - tasmā.
²⁴ Bā add koḍi-. ²⁵ Bā - am̐ pi-. ²⁶ Cā - Bā - gataṇaṇ-.

1. Varasā varasā tvaṃ nihanasā purā carā¹
 asuṃsā padese abhikkhuyyā sūkare,
 āo dāni eko vyapegamma² jhāyāsi,
 balaṃ nu te vyaggha na o' ajja³ vijjassīti. 97.

Tattha varasā varasā tvaṃ nihanasā purā carā¹ asuṃsā padese²
 abhikkhuyyā sūkare³ ti ambho vyaggha⁴ tvaṃ⁵ pubbe⁶ imasmiṃ padese
 abhikkhuyyā abhikkhuyyā imasmiṃ sūkareṇ varasā tvaṃ nihanamāsi⁷ varasā⁸
 nihananto viraṇ, so dāni eko vyapegamma⁹ jhāyāsi¹⁰ so tvaṃ idāni
 asuṃsā sūkareṇ asuṃsā ekato¹¹ upagantaṃ jhāyāsi¹² balaṃ nu te
 vyaggha¹³ na tvaṃ vijjassīti ambho vyaggha ajja vijjassīti¹⁴ o' assīti. 97

Taṃ sntvā vyaggho¹ duttiyaṃ gātham āha:

2. Ime sudan¹ yanti disodhasā purā
 bhayadditā lenagavesino² potho,
 te dāni saṃgamma rasantī³ ekato,
 yathatthitā duppasah⁴ ajja⁵ me mayā ti. 98.

Taṃ sntvā sudan¹ ti upāto, ayaṃ paṇe sūkhopasāhe: ima sūkare² pubbe
 meṃ dāni bhāyāsi³ ajja⁴ pūṭhā⁵ sntvā lenagavesino⁶ potho⁷ dāni hutvā
 disodhasā⁸ yanti, taṃ taṃ dāni⁹ abhikkhuyyā¹⁰ pūṭhā¹¹ te idāni¹² sabbe
 pi saṃgantā¹³ ekato rasantī¹⁴ nadantī¹⁵ taṃ va bhāyāsi¹⁶ upagata, yatha-
 tthitā¹⁷ duppasah¹⁸ dummaddāyā¹⁹ ajja²⁰ me²¹ mayā ti. 98

Ath' aṇṇa usāṇhaṃ janento kūṭajattilo „mā bhāyi, gaccha
 tayaṃ naditvā pakkhandante¹ sabbe bhūtā bhijjivā paṭiyissan-
 titi² āha. Vyaggho³ tasmīṃ usāṇhaṃ janento sūro hutvā puna
 gantvā pabbatatale atthāsi. Vaddhakāsūkaro dvīpānāṃ āvātānāṃ
 antaro atthāsi. Sūkara „sāmi mahācoro punāgato⁴ ti āhaṇan. 99
 „Mā bhāyatha⁵, idāni aṇṇa⁶ gāṇhissāmi⁷“ Vyaggho⁸ naditvā
 vaddhakāsūkarasa⁹ upari¹⁰ pati¹¹. Sūkaro tassa attano upari-

¹ C¹ -rem. ² B¹ byagghamaggamma, B² byagghavyapegamma. ³ C¹ vājja. ⁴ B¹ by-
 by. ⁵ B¹ add pūṭhā. ⁶ B¹ pubbe. ⁷ B¹ -mam ek-. ⁸ B¹ byagghamag-
 gammā, B² byagghavyapegamma. ⁹ B¹ add va. ¹⁰ C¹ ākūṭa, C² nakkūṭa in the
 place of vyaggha, B¹ byaggha. ¹¹ B¹ imasmiṃ, B² imasmiṃ. ¹² B¹ lenag-
 gata. ¹³ C¹ rasantī, B¹ rasantī, B² rasantī. ¹⁴ B¹ asuṃsā, B² asuṃsā. ¹⁵ B¹ add ti.
¹⁶ C¹ -as. ¹⁷ C¹ -ā. ¹⁸ B¹ dāni. ¹⁹ B¹ rasantī, B² rasantī. ²⁰ B¹ chap-
 panti, B² nihanati. ²¹ so all four MSS. ²² B¹ dājjayā. ²³ B¹ me. ²⁴ B¹
 pakkanta. ²⁵ B¹ -yittha. ²⁶ B¹ pūṭhā nati. ²⁷ B¹ -assa upari. ²⁸ B¹
 pakkhandi.

paṭṭakāle¹ parivattitvā² vegena³ ujukam⁴ khataāvāto⁵ pati.
 Vyaggho⁶ vegam⁷ sandhāretum⁸ asakkanto⁹ upariṣparibbhāgena¹⁰
 gantvā¹¹ kollakamukhasa¹² tiriyaṃ¹³ khataāvātasa¹⁴ atiraṃbhādha-
 mukhaṭṭhāno¹⁵ pativā¹⁶ pañjakato¹⁷ viya¹⁸ abho. Sākaro¹⁹ āvāto
 5 uttaritvā²⁰ āsani²¹ vegena²² gantvā²³ vyaggham²⁴ antarasatthimhi²⁵ dā-
 ṭhāya²⁶ paharivā²⁷ yāva²⁸ vakkapadesā²⁹ phāletvā³⁰ pañcamadhura-
 mamsam³¹ dāṭhāya³² paliveṭṭetvā³³ vyagghassa³⁴ matthake³⁵ āviṇṇhi-
 tvā³⁶ „ganhatha³⁷ tumhākaṃ³⁸ paccāmittan³⁹“ ti⁴⁰ ukkhipitvā⁴¹ bhi⁴² āvāto
 chaddesi⁴³. Pathamāgata⁴⁴ vyagghamamsam⁴⁵ labhimhu, pac-
 10 chā⁴⁶ āgata⁴⁷ „vyagghamamsam⁴⁸“ kīdisam⁴⁹ boti⁵⁰ tesam⁵¹ mo-
 kkhāni⁵² upasiṃghanta⁵³ vicarimhu, sākara⁵⁴ na⁵⁵ tāva⁵⁶ taseanti.
 Vagghakīsākaro⁵⁷ tesam⁵⁸ āgitaṃ⁵⁹ diṣvā⁶⁰ „kin⁶¹ na⁶² kho⁶³ tumhe⁶⁴ na⁶⁵ tase-
 tha⁶⁶“ ti⁶⁷ āha. „Sāmi, kin⁶⁸ etena⁶⁹ vyagghena⁷⁰“ ghaṭitena⁷¹, āhā-
 15 dasa⁷² vyaggho⁷³ ānyanamasamattho⁷⁴ kūmajarilo⁷⁵ aṭṭhi⁷⁶ yevā⁷⁷ ti.
 „Ko⁷⁸ nāmi⁷⁹ eso⁸⁰“ ti⁸¹. „Eko⁸² dussilatāpaso⁸³“ ti. „Vyaggho⁸⁴
 pi⁸⁵ mayā⁸⁶ ghaṭito⁸⁷, so⁸⁸ me⁸⁹ kin⁹⁰“ jaha⁹¹ti, aha⁹² ganhissāma-
 nan⁹³ ti⁹⁴ sākara⁹⁵ghaṭāya⁹⁶ sādāhiṃ⁹⁷ pāyāsi. Kūtatāpaso⁹⁸ vyaggho⁹⁹
 cirāyanto¹⁰⁰ „kin¹⁰¹ na¹⁰² kho¹⁰³ sākara¹⁰⁴ vyaggham¹⁰⁵“ ganhissāma¹⁰⁶ ti¹⁰⁷ pati-
 patham¹⁰⁸ gacchanto¹⁰⁹ sākaro¹¹⁰ āgacchante¹¹¹ diṣvā¹¹² aittano¹¹³ parikkhā-
 20 raṃ¹¹⁴ ādāya¹¹⁵ palāyanto¹¹⁶ tehi¹¹⁷ ānubaddhiho¹¹⁸ parikkhāraṃ¹¹⁹ chaddetvā¹²⁰
 vegena¹²¹ udumbararukkham¹²² abhirūhi¹²³. Sākara¹²⁴ „idāmi¹²⁵ mha¹²⁶
 sāmi¹²⁷ natthā¹²⁸, tāpaso¹²⁹ palāyitvā¹³⁰ rukkkham¹³¹ abhirūjho¹³². „Kin¹³³
 rukkkham¹³⁴ nāma¹³⁵“ ti. „Udumbararukkham¹³⁶“ ti. So¹³⁷ „rūkarīyo¹³⁸
 udakam¹³⁹ āharanto¹⁴⁰, sākara¹⁴¹potakā¹⁴² khaṇanta¹⁴³, dighadāṭha¹⁴⁴ sākara¹⁴⁵
 25 mūlāni¹⁴⁶ chindantu¹⁴⁷, sesā¹⁴⁸ parivāretvā¹⁴⁹ rakkhaṇtū¹⁵⁰ ti¹⁵¹ saṃvīda-
 hitvā¹⁵² tesu¹⁵³ tathā¹⁵⁴ karontesu¹⁵⁵ sayasā¹⁵⁶ udumbarassa¹⁵⁷ ujukam¹⁵⁸ gata-

¹ Hst upariṣpataṇṇa. ² C¹ Hst -ka. ³ Hst khadanta āvāto. ⁴ Hst by-. ⁵ Hst omitt one upari. ⁶ C¹ khataṇṇa. Hst khagaṇṇa. ⁷ Hst -dha-. ⁸ Hst pañcāṇṇakato. ⁹ Hst antarasatthimhi, Hst omitta. ¹⁰ Hst -so. ¹¹ C¹ para-. ¹² Hst pattoṇṇhe-
 tvā. Hst pattoṇṇheṭvā. ¹³ C¹ kha-. ¹⁴ Hst -ti. ¹⁵ C¹ -tena. Hst pathamam-
 gata. ¹⁶ C¹ uka. ¹⁷ Hst kīdisam. ¹⁸ Hst mukkhāni. ¹⁹ Hst khāṭitena. ²⁰ Hst
 āhāṇa pana. C¹ āhāṇāṇa. ²¹ Hst āyagga. Hst āyaggha. ²² C¹ omitt ti. ²³ Hst
 -dha. ²⁴ C¹ āpi. ²⁵ Hst aha. ²⁶ Hst -ganhāya. ²⁷ Hst add te. ²⁸ Hst loma-
 dhito. ²⁹ Hst -rūjki. ³⁰ C¹ mha. Hst omitta mha. ³¹ Hst dāṭhā. Hst dāṭha. ³²
 Hst -royhi. Hst -rūjhi. ³³ C¹ -poti. Hst add potatā. ³⁴ Hst āra.

thūlamūlāṇ' pharasund paharanto viya ekappahāram eva' katvā
 odambarakkham pātesī. Parivāretvā thūtasūkarā kūṭajajūlam
 bhūmīyaṃ pātesvā khaṇḍakkhaṇḍaṃ' katvā yava atthito' khā-
 dītva vaddhakissūkarāṃ odumbarakkhandhe yeva nāsidāpetvā
 kūṭajajūlasa paribhogasamkheṇa odakaṃ āharitvā nābhāñcitvā
 rājānaṃ karimēu, ekaṃ ca tarunāsūkarīṃ abhisiñcitvā tassā
 aggamaheśiṃ akamaṃ. Tato patthāya kira yāv' ajjatānaṃ rā-
 jāso odumbarahaddapīṭhe nāsidāpetvā tūhi samkhehi abhi-
 siñcanti. Tasmīṃ vanasāṇḍe adhivāthā devatā paṇ' accha-
 riyaṃ dievā ekasmiṃ khaṇḍhavivaro' sākaraṇaṃ abhinikkhā 16
 hūvā ratiyaṃ gātham āha:

1. Nam' atthu saṃghānaṃ samāgatānaṃ,
 dievā sayam sakhyā' vadāmi abbhutaṃ
 vyagghaṃ' migā yattā jiniṃsu dāṭhina
 sāmaggīyā dāṭhabalesu muccaro' ti. 18

Tathā namatthi saṃghānaṃ ti epaṃ namaṃ namakkhīṃ samāgatānaṃ
 sūlasaṃghānaṃ atthu, dievā sayam sakhyā' vadāmi abbhutaṃ ti
 idam pubbe abbhūtoppanaṃ abbhūtaṃ sakhyāṃ¹ nābhāñcitvā sayam dievā va-
 dāmi, vyagghaṃ' migā yattā jiniṃsu dāṭhina ti yatra ti noma dā-
 ṭhina sūlasaṃ migā vyagghaṃ jiniṃsu² sayam eva vā pāṭm, sāmaggīyā dā-
 ṭhabalesu mūccaro³ ti yā eṇā dāṭhabalesu⁴ sūlasaṃ sāmaggī sāmaggī-
 saye⁵ ti āya⁶ teva sāmaggīyā te dāṭhatā paccamittam gahetvā ajjā maccā-
 bbsāṃ mūtā ti atthu. 20

Sattāṃ bhavaṃ devesuṃ⁷ āharitvā jātakam samodhānesi: „Tathā
 Dhaṃgghaṇḍaṇḍo vaddhakissūkaro nhesi, sukkhadevatā ahaṃ vā"⁸ ti. 23
 Vajjhakissūkarajātakaṃ⁹.

4. Sīrijātaka.

Tam uṇṇukā saṃgharantī¹⁰. Idam Sattā Jetaṇṇe
 vihamota ekaṃ siricoraṇḍrāhmanam ārabhā kathesi. Imasmiṃ

¹ Bā omī yata. ² Bā yeta. ³ Bā khāṇḍikam. Bā khāṇḍikkamāṇḍikam. ⁴ Bā
 aṭṭhā, Bā aṭṭhā. ⁵ Bā omī. ⁶ Bā āṭṭhāṇḍaṇḍa. ⁷ Bā sakkhyāṃ. ⁸ Bā by-
⁹ Bā mūccaro. ¹⁰ Cā sakhyāṃ, Bā sakkhyāṃ. ¹¹ Cā sakkhyāṃ, Bā khāṇḍi-
 kappāṇḍikkhyāṃ. ¹² Bā jetaṇṇa. ¹³ Bā mūccaro. ¹⁴ Bā omī mūccaro
 leṇu. ¹⁵ Cā sāmaggīyā pāṭm, Bā sāmaggīyā pāṭm. ¹⁶ Bā omī āya. ¹⁷ Bā āṭṭhā-
 mādā. ¹⁸ Bā āṭṭhā sakkhyāṃ. ¹⁹ Bā sakkhyāṃ, Bā sakkhyāṃ.

- jātake¹ pacceppamavattitvā heṭṭhā Khadiraṅga-jātake² vitthāritam eva-
lhbhāpi³ pana sū Anāthapiṇḍikassa gharo catutthe dārakoraḍḍake su-
sanakamicchādipphidevatā⁴ dandakammaṇa karuṇā catuppaṇḍasahiraṇṇa-
koṭṭiya⁵ āharitvā koṭṭhe pūetvā seṭṭhinā⁶ saḍḍhim⁷ sahāyikā⁸ abosi.
 5 Atha nam⁹ su ādāya Sattva¹⁰ suṭṭham¹¹ nesi. Sattvā tassā dhammanā¹²
desesi. Sā dhammanā¹³ sutvā¹⁴ sotāpanna¹⁵ abosi. Tato paṭṭhāya seṭ-
ṭhine¹⁶ yaṇe¹⁷ yathāparāme¹⁸ va jāto. Ath¹⁹ eko Sāvattihi-rāsi²⁰ sūlak-
khaṇabrāhmaṇo²¹ cintesi: „Anāthapiṇḍiko²² duggato²³ hitvā²⁴ pana²⁵ taṇno
jāto, yaṇe²⁶ sūnāhuna²⁷ daṭṭhukāme²⁸ viya²⁹ gantvā³⁰ tassā³¹ gharato³² siriṇ
 10 thenetvā³³ āgaccheyyam³⁴“ ti so tassā³⁵ gharuṇā³⁶ gantvā³⁷ tena³⁸ katasakkā-
rasammāno³⁹ sāmānyakathāya⁴⁰ vattamānāya⁴¹ „khamattham⁴² āgato⁴³ si“
vutti⁴⁴ „kahan⁴⁵“ nu⁴⁶ kha⁴⁷ siri⁴⁸ paṭṭiṭṭhā⁴⁹“ ti⁵⁰ okosi. Seṭṭhino⁵¹ ca⁵² saḍḍa-
setu⁵³ dhotasamkkaṇapāṭhāge⁵⁴ kukkuṭo⁵⁵ savaṇṇapaṇḍare⁵⁶ paṭṭhāpavā⁵⁷
ṭhapito⁵⁸ aṭṭho, tassā⁵⁹ cūḷāya⁶⁰ siri⁶¹ paṭṭiṭṭhān⁶². Brāhmaṇo⁶³ okosayamāno⁶⁴
 15 siriya⁶⁵ paṭṭiṭṭhābhāvaṇ⁶⁶ ātvā⁶⁷ „abam⁶⁸ mahāseṭṭhi⁶⁹ paṇḍaso⁷⁰ mācave⁷¹
manto⁷² vācama⁷³, akāḷarāvim⁷⁴“ ekam⁷⁵ kukkutaṇ⁷⁶ nissāya⁷⁷ te⁷⁸ ca⁷⁹ mayā⁸⁰ ca⁸¹
kīlāmāna⁸², ayaṇ⁸³ ca⁸⁴ kira⁸⁵ kukkuṭo⁸⁶ kāḷavāsi⁸⁷“, imasā⁸⁸ aṭṭhāya⁸⁹ āgato⁹⁰
„bhi⁹¹, dehi⁹²“ etam⁹³ kukkutaṇ⁹⁴“ ti⁹⁵ āha⁹⁶. „Gaḥḥa⁹⁷ brāhmaṇa⁹⁸, dem⁹⁹ te¹⁰⁰
kukkutaṇ¹⁰¹“ ti¹⁰², „demi¹⁰³“ ca¹⁰⁴ vuttakkhappe¹⁰⁵ yeva¹⁰⁶ siri¹⁰⁷ tassā¹⁰⁸ cūḷāto¹⁰⁹ apagan-
 20 tvā¹¹⁰ useṭṭake¹¹¹ ṭhapito¹¹² maṇḍikkhandhe¹¹³ paṭṭiṭṭhāsi¹¹⁴. Brāhmaṇo¹¹⁵ siriya¹¹⁶
maṇḍhi¹¹⁷ paṭṭiṭṭhābhāvaṇ¹¹⁸ ātvā¹¹⁹ maṇḍi¹²⁰ pi¹²¹ yaṇi¹²², „maṇḍi¹²³ pi¹²⁴ demi¹²⁵“
vuttakkhappe¹²⁶ yeva¹²⁷“ siri¹²⁸ maṇḍito¹²⁹ apaganvā¹³⁰ useṭṭake¹³¹ ṭhapito¹³² ārakka-
yaṭṭhiyaṇ¹³³“ paṭṭiṭṭhāsi. Brāhmaṇo¹³⁴“ tattha¹³⁵ paṭṭiṭṭhābhāvaṇ¹³⁶ ātvā¹³⁷
yaṇi¹³⁸, „gāhāpetvā¹³⁹“ gacchā¹⁴⁰“ ti¹⁴¹ vuttakkhappe¹⁴² yeva¹⁴³“ ca¹⁴⁴“ siri¹⁴⁵ tato¹⁴⁶
 25 apaganvā¹⁴⁷ Puṇṇalakkhaṇadeviyā¹⁴⁸ nāma¹⁴⁹ seṭṭhino¹⁵⁰“ agganadesiyā¹⁵¹ vire¹⁵²
paṭṭiṭṭhāsi. Sīricoma¹⁵³brāhmaṇo¹⁵⁴ tattha¹⁵⁵ paṭṭiṭṭhābhāvaṇ¹⁵⁶ ātvā¹⁵⁷ „ayasaṇ-
ḍiyabhaṇḍān¹⁵⁸“ etam¹⁵⁹ yaṇitva¹⁶⁰ pi¹⁶¹ na¹⁶² sakkā¹⁶³“ ti¹⁶⁴ cintevā¹⁶⁵ seṭṭhim¹⁶⁶“ tad
aroṇa¹⁶⁷: „mahāseṭṭhi¹⁶⁸ ohaṇ¹⁶⁹“ tumhākaṇ¹⁷⁰ gaha¹⁷¹ siriṇ¹⁷² thenetvā¹⁷³ gahācāmi¹⁷⁴
āgacchāmi¹⁷⁵“, siri¹⁷⁶ pama¹⁷⁷ te¹⁷⁸ kukkutaṇ¹⁷⁹ cūḷāya¹⁸⁰ paṭṭiṭṭhā¹⁸¹ abosi, taṇnaṇ¹⁸²
 30 mama¹⁸³ diṇne¹⁸⁴ tato¹⁸⁵ apaganvā¹⁸⁶ maṇḍhi¹⁸⁷ paṭṭiṭṭhāsi. Maṇḍhi¹⁸⁸ diṇne¹⁸⁹ ārakka-
yaṭṭhiya¹⁹⁰“ paṭṭiṭṭhāsi. ārakkhayaṭṭhiya¹⁹¹ diṇmāya¹⁹² tato¹⁹³ apaganvā¹⁹⁴ Puṇṇa-

¹ B¹ -āḷ- ² C² -u, B² kaṇṇi ³ B³ -paṭṭhāna- ⁴ B⁴ -saṇḍasā- ⁵ B⁵ add pūḍa- ⁶ C⁶ kaṇṇi, C⁷ kaṇṇi, B⁷ kaṇṇi, B⁸ amite kaṇṇi ⁷ B⁸ -kya- ⁸ B⁹ add tattha- ⁹ D⁹ add āha- ¹⁰ B¹⁰ -yaṇi- ¹¹ all four MSS. -vī- ¹² B¹² add na- ¹³ B¹³ amī āha- ¹⁴ B¹⁴ aḥḥa- ¹⁵ B¹⁵ taṇ- ¹⁶ B¹⁶ uḍḍhā- ¹⁷ B¹⁷ ārakkhaketuraya-, B¹⁸ -kattaraya- ¹⁸ B¹⁸ add siriya- ¹⁹ B¹⁹ add taṇ pi- ²⁰ B²⁰ gahāetvā- ²¹ B²¹ gacchāmi- ²² B²² amī ca- ²³ B²³ yaṇito- ²⁴ B²⁴ add khaṇḍiya- ²⁵ B²⁵ abhāsaṇḍiya- B²⁶ abhāsaṇḍiya- ²⁶ D²⁶ sakkoma- ²⁷ C²⁷ āgacchāmi, C²⁸ āgacchāmi, B²⁸ āgacchāmi ²⁸ B²⁸ -yaṭṭhiya-

takkhanadeviyā sīso patiṭṭhahā¹, idaṃ kho² ariṣṣajjīyabhaṇḍā³ si-
 lomā⁴ pi na na gahhaṃ, na uakkā tava sīrā theetvā, tava an-
 takam⁵ tar⁶ eva hotū⁷ ti ujjhāyāsuṇā pakkhāmi. Asāthapiṇḍika
 „Imaṃ kārūṇaṃ Saṭṭha kaṭṭhesānūti⁸ vihāraṃ gacvā Saṭṭhāraṃ
 pūjjetvā vauditvā ekamantaṃ nisīdno saṭṭhaṃ Taṭṭhagataṃ āroceti. 3
 Saṭṭhā taṃ sutvā „na kho gahapati“ aṇḍesaṃ sīri sūnātra⁹ gacchati,
 pubbe pi appapannāhehi uppāditaṃ¹⁰ paṇa paṇḍaravāṇānaṃ yeva¹¹ pāḍa-
 mūlaṃ¹² gūṇā¹³ ti vatvā tena yācito atitāṃ āhuti:

Atte Bārāṇasīyam Brāhmadatte rajjahā karente
 Bodhisatte Kāśiratthe¹⁴ brāhmanakule nibbattitvā vayap-
 patto Takkasilāyam sippāmi¹⁵ uggaṇḍitvā agāraṃ¹⁶ ajjhāva- 10
 santo mālāpitunnāṃ kālakiriyāya saṃviggo nikkhamitvā Hima-
 vantapadeso¹⁷ iṣṭipabbajjāṃ paṭi¹⁸ bajjitvā¹⁹ saṃpattiyo²⁰ uppādetvā
 dīghassa addhuno accayena lomambhāsaovanattthāya janapadāṃ
 gantvā Bārāṇasīraṇḍiṇo uyyāne vasitvā punadivāso bhikkhāṃ
 caramāno hetthācariyassa gharadvāraṃ agamāsi. So taṃsa 13
 cāre ca vihāre ca²¹ paṇaṇno bhikkhāṃ dātvā uyyāne vasāpetvā
 nīceṇa paṭijaggi. Taṃmiṃ kālā eko kaṭṭhabhāraṇko arañṇato
 dārūṇi ūharanto velāya nagaraṃ²² pāpūṇitūṃ nāsaṃkhi²³, „ā-
 yaṭṭi²⁴ kkaṃmiṃ devakule dārūkalāpam assāsako katvā nipajji.
 Devakule vissatthāpi²⁵ kho baho²⁶ kukkuṭaṃ taṃsaṃvidūre ekas- 20
 miṃ rakkhe sayiṭṭhaṃ, teṇaṃ upariṇaritatakukkuṭo pacceṇasakāle
 vacceṇa²⁷ pātento hetthāsayitakukkuṭassa sarīre pātesi, „kena
 me sarīre vacceṇa²⁸ pātitaṃ²⁹ ti ca vutte „mayā“ ti āha, „kim-
 kāraṇaṃ³⁰ ti ca vutte „anupadhāretvā“³¹ ti vatvā puna pi³²
 pātesi. Tato abho pi aṇḍamaṇḍhaṃ vatvā³³ „kiṃ te balāṇi“ 23
 kiṃ te balāṇi³⁴ ti kaṭṭhabhā karāṃso. Atha hetthāsayitakukkuṭo
 āha: „maṃ māretvā aṇḍāre pakkamamaṃsaṃ khādaṇto pāto va-

¹ B¹ -chāhi, B² -choti. ² B¹ add paṇa. ³ B¹ aṭṭhājjiya-, B² aṭṭhājjiya-. ⁴ so bodi;
 C¹ add nāmaṇa. ⁵ C¹ -ā. ⁶ B¹ add idāheva. ⁷ B¹ aṇḍasātha. ⁸ B¹ omiṭṭe yeva, B²
 -ānāheva. ⁹ B¹ -ā. ¹⁰ B¹ add kālāka-. ¹¹ B¹ appapam, B² appapāna. ¹² B¹ -re.
¹³ B¹ add paṇa aṇḍitūṃ ca aṭṭha. ¹⁴ B¹ add ca. ¹⁵ B¹ omiṭṭe ca aṭṭha ca,
 B² ca ca. ¹⁶ B¹ -radvāraṃ. ¹⁷ B¹ na-. ¹⁸ C¹ B² -vāsa. ¹⁹ C¹ B² baho.
²⁰ C¹ -cam. ²¹ B¹ -remi. ²² B¹ omiṭṭe pi. ²³ B¹ addhā ekakāṃ katvā in
 the place of vatvā. ²⁴ C¹ add balāṇi.

kahāpaggasahassam labhatīti¹. Uparisayitakukkuto āha: „am-
 blo, mā tvaṃ ettakena gaṇhi, mama thullamānasaṃ khādanto²
 rājā hoti bahimānasaṃ khādanto³ puriso⁴ ce⁵ senāpatitṭhānaṃ itthi
 ce⁶ aggamahesitṭhānaṃ labhati, atthimānasaṃ pana me khā-
 5 danto⁷ gihī ce⁸ bhaddāgarikatṭhānaṃ pabbajjito⁹ ce¹⁰ rājakulū-
 pakabbhāvūṃ labhatīti¹¹. Kattahārako tesaṃ vacanam sutvā
 „rājā patte sahasseṇa kīraṇaṃ n¹² atthīti¹³“ sapikam abhirūhiṇvā
 uparisayitakukkutaṃ gahetvā māretvā uccaṇige katvā „rājā
 bhavissāmīti¹⁴“ gantvā¹⁵ vivaṭṭadvāraṃ¹⁶ eva¹⁷ nagaraṃ¹⁸ pavisitvā
 10 kukkutaṃ nittacam katvā udaram sodhetvā „idaṃ kukkuta-
 manasaṃ sādhakam sampādetīti¹⁹“ pajāpatiyā²⁰ adāsi. Sā kuk-
 kutamanasaṃ ca bhattaṃ²¹ ca sampādetvā „bhūṇiṇṇessāmīti²²“ tassa
 upanāmesī. „Bhaddo, etaṃ manasaṃ mahāpabbhāvam, etaṃ
 khādītva ahaṃ rājā bhavissāmi, tvaṃ aggamahesi bhavissa-
 15 sīti²³“ taṃ²⁴ bhattaṃ²⁵ ca manasaṃ²⁶ ca sādāya Gaṅgātṭiraṃ²⁷ gantvā
 „mahāyitvā bhūṇiṇṇessāmīti²⁸“ bhattabhājanam tīro thapetvā ma-
 hānatthāya²⁹ otarīman. Tasmā khana vātena khubbhitam ada-
 kam āgantvā bhattabhājanam sādāya āgamāsi. Taṃ³⁰ nadiyā³¹
 soṇaṇa vuyhamānaṃ heṭṭhānadiyaṃ³² hatthi³³ nahāpento³⁴ eko
 20 hatthācariyo mahāmatto³⁵ diṇvā ukkhīpāpetvā „Atth³⁶ etthā³⁷“³⁸ ti³⁹
 pucchī. „Bhatta⁴⁰ e⁴¹“ eva⁴² kukkutamānasaṃ⁴³ ca sāmīti⁴⁴. So
 taṃ⁴⁵ pīḍāhāpetvā⁴⁶ lañchāpetvā⁴⁷ „yāva mayāṃ āgacchāma tāv⁴⁸
 imaṃ bhattaṃ mā vivura⁴⁹“ ti⁵⁰ bhariyāya⁵¹ pesesi. So pi kho
 kattahārako mukhato pavitthema vālukodakena⁵² siddhūmāta-
 25 ndaro⁵³ paḍāyi. Atth⁵⁴ eko⁵⁵ tassa⁵⁶ hatthācariyassa kulupako⁵⁷ dīb-
 hacakkhurūpaso „mayhaṃ upatṭhāko⁵⁸ hatthitṭhānaṃ⁵⁹ na vijahati,
 kadā nu sampattīti⁶⁰ sampāpugīssatīti⁶¹“ dībhacakkhūnaṃ upa-
 dhārento⁶² taṃ purisaṃ⁶³ diṇvā taṃ kāraṇam⁶⁴ sutvā⁶⁵ puretarāṃ
 gantvā⁶⁶ hatthācariyassa nivesanaṃ⁶⁷ nisīdi. Hatthācariyo āgantvā⁶⁸

¹ Bā idanto. ² Bā vasa, Cā aṇṇi ce. ³ Cā ca. ⁴ Bā vasa. ⁵ Cā ram.

⁶ Bā vasa. ⁷ Bā ce. ⁸ Bā bhūṇiṇṇessāmīti. ⁹ Bā taṇa. ¹⁰ Cā aṇṇi. ¹¹

Cā -naṃ. Cā Bā -i. ¹² Bā aṇṇi mahānaṃ, Bā aṇṇi. ¹³ Bā ca. ¹⁴ Cā

labhāpetvā, Bā labhāpetvā. ¹⁵ Bā aṇṇi tassa. ¹⁶ Bā pāpu. ¹⁷ Bā aṇṇi tassa.

vanditvā ekamantam nisinnā, tam bhattabhājanam āharāpetvā
 „tāpasam mamsoḍakena" parivāseṭhā" ti āha. Tāpaso bhat-
 tām gahetvā mamsoḍiyānāne" agahetvā ānāṃ mamsoṃ āhām
 vicāremīti" vatvā „vicāreṭhā bhante" ti vutte thālamasādhū
 ekekam kuṭṭhāsam kāretvā thālamasāṃ hatthācariyassa dā- 3
 pesi bahimamsam tassa bhariyāya, aṭṭhinamsam attanā pari-
 bhūjī. So bhattakiccāvasāne gacchanto „ayam ito tatiyadivase
 rājā bhavissasi, appamutto hohīti" vatvā pakkāmi. Tatiya-
 divase eko sāmantarājā āgantvā Bārāṇasim parivāresi. Bārā-
 nastrājā hatthācariyam rājavessam gāhāpetvā „hatthim abhira- 10
 hīva" yujjhā" ti ānāpetvā" soyam aṭṭhālakavessena senāya
 vicārento ekena mahāvegena sareṇa viddha tam khaṇam heva
 mari. So tassa matabbhāvaṃ ūtvā hatthācariyo bahū" kahā-
 pane niharāpetvā „dhamatthikā parato hutvā yujjhantā" ti
 bherīti" varāpesi. Balakāyo muhutteṃ" eva paṭirājānaṃ" jīvi- 15
 takkhaṃ paṇesi. Amaccaṃ raṭṭhā sarirālocaṇaṃ katvā „kaṃ"
 rājānaṃ karoma" ti mantayamānā" „rājā jīvamāṇa attano
 vesaṃ hatthācariyassa adāsi, ayam eva yuddham katvā rājjam
 gaṇhi, tassa" eva rājjam duṣṣamā" ti tam rājjena" abhihiṇ-
 cissa, bhariyam aṣṣa aggamaheṣim ākaṇṇa. Hodhisaṭṭo rāja- 20
 kalūpako ahoṣi.

Seiṭhā maṃsāṃ āhānaṃ" āharitvā abhisambodhā hutvā maṃsā-
 dve gāhā ahiṇāsi".

1. Tam osukā saṃgharanti" alakkhikā bahūṃ dhammā
 sippavanto auppā ca" Lakkhi va" tādā bhūṃjati. 100.
2. Sābhāṭṭha kutapamāṇassa atīr' aṭṭhā va" pāṇino
 appajanti bahū" bhogā app-aṇāyataneva pīti. 101.

Tattha jām osukā ti jama" dhammasaṃghatā" saṃghāto āpamaṃ
 ābhāṇṭhā kicchāṃ bahūṃ" dhammā saṃgharanti" ye osukā ti pī' pāṇino ye

1. Os - osukā, B - osukāna. 2. Os Bā dīya-, C - dīya-. 3. Bā - saṃghāṭṭha. 4. Bā
 yujjhāṭṭha. 5. Bā - paritā. 6. C - Bā - āha. 7. Bā - āharin. 8. Bā - āharitvā. 9.
 Bā - āha. 10. Bā - adā - āhānaṃ. 11. Bā - rājjā. 12. Bā - attanā. 13. Bā - adā
 āha. 14. Bā - āha. 15. C - samharatā, Bā - samharanti. 16. Bā - auppāṇā. 17. Bā
 lakkhiṭvā. 18. C - Bā - āhānaṃ. 19. Bā - yam. 20. B - āhānaṃ - āhānaṃ, Bā
 āhānaṃ, C - āhānaṃ - corr. to - seiṭhā. 21. B - ā, Bā - ā. 22. C - seiṭhā -
 corr. to - āhānaṃ, Bā - seiṭhā.

Idāni yesu Anāthapiṇḍikassa siri patipihā tāni ratanāni dassetuṃ
kakkujā¹ ā ādān āha:

1. Kakkujamāyaya² dāso³ thīyo⁴ ca pūṇḍalakkhaṇā

upparijanti apāpasa kutapūḍassa jantuno ti 102.

vaiṭṭhā⁵ puna jātakam samodhānesi.

Tathā dāso ti āraḍḍhāyettihā⁶ vāṇam. thīyo ti seṭṭhibhāriyaṃ
Pūṇḍalakkhaṇadāraṃ, sovaṃ ettha utānaṃ evā⁷ ti.

Jātakam samodhānesi: „Tadā rājā Anandattthero ahoṃ kulūpaka-
tāpaso⁸ Sammasambuddho⁹ ti”. Sirijātakam¹⁰.

5. Manjūkarajātaka.

10

Duriyā satthavassāṇi. Idāni Satthā Jetavane viharanto
Sundarimāraṇam¹¹ ārabha katheṃ. Tena kho paṃ samayam
Bhagarā iakkato hoti garakato hoti¹². Vattū¹³ Kaṇḍhake¹⁴ āg-
amāva, ayaṃ paṃ¹⁵ ettha amikkhepa: Bhagavato kiṃ bhikkhavaṃ-
ghassa puṇṇaṇam mahāmadānaṃ mahāghasallāsa jābhasakkhāre uppari-
hataḷābhasakkhāre aññatūthiyā sariyuggamānakkāle bhajjopapakaasaddā¹⁶
nippahā¹⁷ hutvā ekato samupattivā mantayimā: „mayā samapāsa
Gotamassa uppannakālato patthūya hataḷābhasakkhāre, na me¹⁸ keo
atthihāvaṃ pi jāṇāmi, keva na kho sandhīm ekato hutvā samāsaṃ
Gotamassa ayaṇam uppādetvā jābhasakkhāraṃ aṇṇaṃ ananādhāpoy-
yāma¹⁹ ti. Aha sovaṃ etad ahoṃ. „Sundariyā sandhīm ekato hutvā
sakkajjessāma²⁰ ti te ekadivasaṃ Sundariyā tittayārāmaṃ parivattvā
vanditvā (titaṃ) nālapimā. Sā punappuna²¹ sallapanti pi patiraco-
maṃ alābhitvā „api me ayyā²² keva viheṭṭhi²³ etthā” ti pucchā.
„Bhagini²⁴, samāsaṃ Gotamam aha viheṭṭhevā hataḷābhasakkhāre²⁵
karitvā²⁶ vīraṇṇaṃ na paṇṇasi²⁷. Sā²⁸ evaṃ āha: „mayā ettha
kiṃ kātum vattasāmi”. „Tvaṃ kho vī²⁹ bhagini oḷhārupā sutha-
gappatā, samāgataṃ Gotamassa ayaṇam ārupetvā mahājānaṃ taṃ

¹ Bā - ju. ² C¹ - māyaya, Bā² - jomāyaya. ³ C¹ - dāso. ⁴ C¹ - thyo, Bā² - thīyo.

⁵ Bā² - add. ca. ⁶ Bā² - āraḍḍhāyettihā. ⁷ C¹ - keva, Bā² - keva, Bā² - add. paṃ
akam. eva. ⁸ C¹ - amāti ti. ⁹ Bā² - add. samāsaṃ. Bā² - ca. vāṇam. ¹⁰ Bā² - rā-
māraṇam. ¹¹ Bā² - hoti, Bā² - omāti. hoti. ¹² ca. sū. fous MSS. ¹³ Bā² - man-
khandhājātaka. ¹⁴ Bā² - naki vya. ¹⁵ C¹ - omāti na. ¹⁶ Bā² - samāpāsaṃ.
¹⁷ Bā² - vāṇam. ¹⁸ Bā² - add. tūma. ¹⁹ Bā² - kiṃ bhagini. Bā² - kiṃ. pagāni. ²⁰ C¹ -
-rahi. ²¹ Bā² - karā. ²² C¹ - omāti ca. Bā² - omāti pi. evaṃ āha. ²³ Bā² - pi.

- katham gūhāpetvā katalābhānukkāraṁ karohi¹. Sā „śūdhā“² ti
 sampaticchitvā vaditvā jakkantā. Tato paṭṭhāya mālāgandharīlo-
 mukhappūrakaṇṭakapphalādīni gahetvā āyām mahājānena Saṁho-
 dhamaḍḍasūrahā sūtrā nagaram parivessakāḥ jetavanābhikṣukhā³
 5 gacchanti. „kahaṁ gacchamahi“⁴ ca paṭṭhā „sāmanassa Gotamassa sa-
 ttikāṁ“⁵, ahaṁ hi teṇa⁶ ekagandhakūṭiyāni vāsāmi⁷.“⁸ tatrā aṇṇa-
 tarasmiṁ tithiyārāmo vasitvā pūro ca Jetavanamaggam otaṭitvā na-
 garābhinukhā⁹ gacchanti. „kiṁ Sundarī, kahaṁ gacchasi“¹⁰ ca paṭṭhā
 „sāmanassa Gotamassa saddhā ekagandhakūṭiyāni vāsitrā tam kil-
 10 sarnhiyā mūhāpetvā āgā¹¹ mhihi“¹² vadati. Ahaṁ ahaṁ¹³ kutipāhacca-
 yeva dhutānāni khaṇḍapapa dātā gacchatha, Sundarīni mātretā ca
 manassa Gotamassa gandhakūṭiyāni¹⁴ mālākaṇḍavarantare alkkhipitvā
 oṭhā¹⁵ ti vadāmi. To tathā akāhaṁ. Tato tithiyā „Sundarīni m-
 15 passāmi“¹⁶ ti kolāhalaṁ katvā mūḍhā ārocetvā „kahaṁ va ānukhā-
 ti vattā“¹⁷ ahaṁ divaso¹⁸ Jetavanam¹⁹ gata²⁰ ti²¹. Tatrā ahaṁ pavattāmi ta-
 jñāmi²² ti vattā „teṇa hi gacchatha, na. vicinathā“²³ ti raṇṇā aṇṇa-
 ōṭā sthāna²⁴ apatthāhe²⁵ gahetvā Jetavanam gantvā vicinanti mālā-
 kaṇḍavarantare dātā mūḍhakaṁ āropetvā nagaram parivessitvā²⁶ „sa-
 20 manassa Gotamassa dātāḥ“²⁷ Sattihāra kutipāhaccamam²⁸ paṭicchā-
 dussāmi²⁹ ti Sundarīni mātretā mālākaṇḍavarantare alkkhipitvā³⁰ „d
 raṇṇā ārocayāmi³¹. Rājā „teṇa hi gacchatha, nagaram āhigatthā“³²
 ti āha. To nagaravijñāna³³ „passatha samapāṇāni Sakyaṇṭṭiyānaṁ
 kammaṇ“³⁴ ti āloli viraṭitvā³⁵ jama raṇṇā ārocanaḍḍavāraṇa āgamiṁsa³⁶.
 Rājā Sundariyā varirasi ānukāraṇḍoṇa oṭṭakam āropetvā rukkhāpasi.
 25 Sāvattherāṇaṁ bhupatā ariyasāraṇe ahaṁ yekbhayyena „passatha sa-
 manassa Sakyaṇṭṭiyānaṁ kammaṇ“³⁷ ti āloli tatrā notoungare³⁸
 bahhagat³⁹ „apavānaṇḍāṇaṁ bhikkhū alkkhetvā“⁴⁰ vicaranti. Bhikkhū
 tamo pavattāmi Tathāgataṇaṁ ārocetvā. Sattā „teṇa hi tuma“⁴¹ ca
 manassa evam pajjessithā⁴² ti⁴³ ti⁴⁴.
- 70 Abhinavādi utrayāni opeti (Ithp. v. 26.)
 yo vāpi⁴⁵ tatrā na karomhi vāha⁴⁶.

¹ B¹ add khamen. ² C¹ vāhi. B¹ vāhi. ³ B¹ vāhi. ⁴ B¹ add vā-
 dhi. ⁵ B¹ vāhi. B¹ vāhi. ⁶ so all four MSS. ⁷ B¹ vāhi. ⁸ C¹ vāhi. B¹ vāhi. B¹ vāhi. ⁹ B¹ vāhi. ¹⁰ B¹ vāhi. ¹¹ B¹ vāhi. ¹² B¹ vāhi. ¹³ B¹ vāhi. ¹⁴ B¹ vāhi. ¹⁵ B¹ vāhi. ¹⁶ B¹ vāhi. ¹⁷ B¹ vāhi. ¹⁸ B¹ vāhi. ¹⁹ B¹ vāhi. ²⁰ B¹ vāhi. ²¹ B¹ vāhi. ²² B¹ vāhi. ²³ B¹ vāhi. ²⁴ B¹ vāhi. ²⁵ B¹ vāhi. ²⁶ B¹ vāhi. ²⁷ B¹ vāhi. ²⁸ B¹ vāhi. ²⁹ B¹ vāhi. ³⁰ B¹ vāhi. ³¹ B¹ vāhi. ³² B¹ vāhi. ³³ B¹ vāhi. ³⁴ B¹ vāhi. ³⁵ B¹ vāhi. ³⁶ B¹ vāhi. ³⁷ B¹ vāhi. ³⁸ B¹ vāhi. ³⁹ B¹ vāhi. ⁴⁰ B¹ vāhi. ⁴¹ B¹ vāhi. ⁴² B¹ vāhi. ⁴³ B¹ vāhi. ⁴⁴ B¹ vāhi. ⁴⁵ B¹ vāhi. ⁴⁶ B¹ vāhi.

abho pi te jesaṃ sasiṃ bhavanti

nīhīnakkamāṃ mamajā paritthā ti

imaṃ gātham āha. Rājā „Sundariyā aññehi māññakabhāvaṃ jānethā”¹
 ‘ti puriso payojesi. Te pi kha dhutā tehi kuhāpazehi suram’ pi-
 vantā² aññamaññam kalahaṃ karonti, tatth’ eko evam āha: „Iraṃ³
 Sundariṃ ekappahāraṃ’ eva mūrtvā māññakavarantare nikkhi-
 pītvā tato laddhakahāpazehi suram’ pivasi”. „Hotu hotu”⁴ ‘ti’ rāja-
 purisā te dhutte gabetrā ruṇṇo dhaṇeṇ. Atha se’ rājā „tumbhehi
 māññā”⁵ ti pucehi. „Āma deṇā”⁶ ti. „Kehi mārāpiṭā”⁷ ti. „Añña-
 tittihīyehi deṇā”⁸ ti. Rājā tittihīyē pakkosaṃpetvā „Sundariṃ”⁹ ukkhi-
 pāpetvā gacchatha, tumbhe evam vadanti nagaram āluddhata: ‘ayam
 Sundari samapasaṃ Gotamassa avappaṃ āropetukāmehi amhehi nārā-
 piṭā, n’eva Gotamassa’ na Gotamaāvakānaṃ doko atthi¹⁰, amhākaṃ¹¹
 doko”¹² ti. Te tatthā akamse. Bālamahājano tadā suddha, tittihīyāpi
 purisavadhadaṇḍem¹³ palibuddhā. Tato paṭṭhāya Buddhānaṃ¹⁴ sak-
 kāro mahantatara¹⁵ ahoṃ. Ath’ ekadivasaṃ¹⁶ dhammasaṃbhāyaṃ
 katham samuttijhāpesuṃ: „āruṇe, tittihīyā ‘Buddhānaṃ kalakabhāvaṃ’¹⁷
 uppādesaṃ”¹⁸ ‘ti sayam kākakajātā¹⁹, Buddhānaṃ para mahantatara²⁰
 lāhasekkāro odapāditi²¹. Satthā āgantvā „kāyaṃ so’ ttha bhikkhave
 etarahi kathāya sunnissimā”²² ti pucchitvā „imāya nāma”²³ ‘ti vutte „na
 bhikkhave sakkā Buddhānaṃ sanikkheṇaṃ uppādetuṃ. Buddhānaṃ
 samkhiṭṭabhāvakaraggaṃ nāma jātimaṃso kilīṭṭabhāvakaraggaṃ
 pubbe jātimaṃso kilīṭṭhaṃ karissāma”²⁴ ‘ti vāyamaṇṭāpi nānakkhimaṃ
 kilīṭṭhaṃ kāru”²⁵ ‘ti vatrā tehi yācīte sūtiṃ āhāri:

Atte Bārāpasīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente²⁶
 Bodhisatto ekasmiṃ gāmeke brāhmaṇakule nibhattitvā vā-
 yappatto kāmese. Adinavaṃ diavā nikkhamitvā Himavanta-
 padese²⁷ tiseo pabbatārājiyo atikkamitvā tāpase hutvā paṇṇa-
 sālāya²⁸ vasi. Taṇasāvidūre²⁹ maniguhā ahoṃ, tattha timsamatthā
 sūkarā vāsanti. Guhāya avidūre eko sīho carati³⁰, tassa so

¹ C¹ jānethā. ² C¹ -ram. ³ B¹ ti. ⁴ B¹ te tumbhe ti in the place of hotu
 hotu ti. ⁵ B¹ te, B² kha. ⁶ B¹ adda maññe, B² maññe. ⁷ B¹ aññamaññam. ⁸
 B¹ amhehi atthi. ⁹ B¹ add yeva. ¹⁰ C¹ -dāḍḍana. ¹¹ B¹ -dhaṇa. ¹² B¹
 mahantatara lāhasekkāro. ¹³ B¹ add bhikkhu. ¹⁴ B¹ kilīṭṭha-, B² kilīṭṭha-. ¹⁵
 C¹ -kākak-, B¹ ti yam yam karonti tesaṃ kalakabhāva jāta. ¹⁶ B¹ mahantatara,
 B² mahanta. ¹⁷ B¹ -ppa-. ¹⁸ B¹ -lāyaṃ. ¹⁹ B¹ tassa a-. ²⁰ B¹ aha-

maṇimhi chāyā paññāyati. Sākarā¹ sñhacchāyaṁ disvā bhītā
utrāsā appamaññasālohitā ahesuṁ. Te „imassa maṇino vippa-
sannattā ayaṁ chāyā paññāyati, imāṁ maṇiṁ saṅkiliṭṭhaṁ
vivappaṁ karomā“² 'ti cintetvā avidūre ekaṁ saraṁ gantvā
3 kalala vaṭṭitvā³ āgantvā taṁ maṇiṁ ghaṁsanti. So sūkaralo-
mehi ghaṭṭiyamāno⁴ vippasannataro ahoṣi. Sākarā upāyaṁ
apassantā „imassa maṇino vivaṇṇakaraṇupāyaṁ tāpasāṁ puc-
chissāmā“⁵ 'ti Bodhisattāṁ upasāṁkamitvā vanditvā ekamantatā
thitā purimā dve gāthā udāharimisu:

- 10 1. Dāriyā sattavaṁsāni timsamattā vaṁsamase,
‘hañchema’⁶ maṇino ābhaṁ⁷ itī no mantitā⁸ aha⁹. 103.
2. Yāva yāva¹⁰ nighaṁsāmā¹¹ bhīyyo vodāyate maṇi,
brāhmaṇaṁ tv-eva¹² pucchāma: ‘kiṁ kīcaṁ idha mañ-
ñasitī’¹³. 104.

- 15 Tattha dāriyā ti maṇigubhāya¹⁴, vaṁsamase ti vaṁsā, hañchemā¹⁵ ti
haññāma¹⁶, idāṁ va dāni pucchāmā¹⁷ 'ti idāni mayam kama¹⁸ kīraṇena saraṁ
maṇi kīllesamāno¹⁹ vodāyati²⁰ idha taṁ pucchāma, kiṁ kīcaṁ idha
maññasitī²¹ imasmiṁ sñhe tvaṁ imāṁ kīcaṁ kin ti maññasā²².

Atha nesaṁ ācikkhanto Bodhisatto tatiyaṁ gātham āha:

- 20 1. Ayaṁ maṇi²³ veḷuriyo akāro vimalo subho,
nāssa sakkā sirim haṁsuṁ, apakkamatha sūkarā ti. 105.

Tattha akāro ti akāśaṇḍo, subho ti sobhano²⁴, sirim ti pabbhaṁ,
apakkamatha ti imassa maṇeṇa pabbā²⁵ nāstun na sakkā, tumba pana
imaṁ maṇigubhaṇḍo pabhāya alīnattha gacchatha²⁶ 'ti.

- 25 Te tassa kathāṁ sutvā tathā akāmsu. Bodhisatto jhānaṁ
uppādetvā Brahmaḷoka-parāyano ahoṣi.

Satthā imaṁ dāvaṇṇaṁ²⁷ āharitvā jātakaṁ samodhānesi: „Tadā
tāpaso²⁸ aham evā“²⁹ 'ti. Maṇisūkara-jātakaṁ³⁰.

¹ Bā add pl. ² Bā pavatuvā. ³ Bā phanṭiya-. ⁴ Cā hechemā, Cā hañjema? Bā haññāma. ⁵ Cā mantitāṁ, Bā mantitāṁ, Bā mantitvāṁ. ⁶ Cā aho, Bā aha. ⁷ Bā yāva. ⁸ Bā maṇi ghaṇṇāma. Cā Bā ghaṇṇā. ⁹ Bā idāṁ dāni in the place of brāhmaṇaṁ tvaṁ. ¹⁰ Bā -yaṁ. ¹¹ Cā hañchemā, Cā hañjema? Bā haññāma. ¹² Bā add mayam pl vivaṇṇaṁ karissāma. ¹³ Cā tena. ¹⁴ Bā kīllesāya-, Bā kīlṭṭāya-. ¹⁵ Bā -vati. ¹⁶ Bā -āhi. ¹⁷ Bā -gi. ¹⁸ Cā -na corr. to -no. ¹⁹ Bā -bhaṁ. ²⁰ Bā dhammaḍa-. ²¹ Bā add pana. ²² Bā maṇi-ghaṇṇa-jātakaṁ pabbamāṁ.

6. Sāṅkajātaka.

Mā sāṅkassa pihayid. Idam Satthā Jetavane viharanto
 thullakumārīkapalebhaṇaṃ¹ ārabhha kathesi. Tam Cullanāra-
 dukasupajātaka² āvibhaviṇṇati. Tam pana bhikkhū³ Satthā „suc-
 caṃ kira tvam⁴ bhikkhu ukkaṇṭhito⁵“ ti pucchitvā⁶ „evaṃ⁷ bhaṇte“⁸ 3
 ti „ko tam ukkaṇṭhāpeṇi⁹“ „thullakumārīkā¹⁰ bhaṇte“ ti. Satthā
 „esa te bhikkhu amattakārīkā, pubbe pi¹¹ tvam¹² etassa vivāhattāya¹³
 āgantapariṇāya uttaribhaṅgo nbesi¹⁴“ vatvā bhikkhūhi yāceto ati-
 taṃ āhosi:

Atthi Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjaṃ karenti 10
 Bodhisatto Mahālohitagano nāma ahoṣi, kaṇṭṭhabhātā paṇ¹
 assa Cullalohito nāma, ubbo pi gāmaḥ ekasmiṃ kule kammaṃ
 karonti. Tassa kulassa ekā veyappattā kumārīkā atthi, tam
 aññaṃ kulam vāresi. Atha naṃ kulam² „vivāhakāle“³ uttari-
 bhaṅgo⁴ bhaviṣṣatīti⁵ Sāṅkassa nāma sūkaraṃ yāgubhattena 15
 paṭijaggi, so heṭṭhamaṇṇo sayati. Ath' ekadivasam Cullalo-
 hito⁶ bhātaraṃ āha: „bhātika, mayam imasmiṃ kule kammaṃ
 karoma, aṃhe nissāya imam kulam jīvati, atha ca paṇ⁷ ime
 manussā amhākaṃ tipapalālamattaṃ⁸ denti, imam pana sū-
 karaṃ yāgubhattena posenti, heṭṭhamaṇṇo sayāpenti, kin 20
 nām⁹ esa¹⁰ etesam karissatīti¹¹. Mahālohito „tāta, mā tvam
 etassa yāgubhattaṃ patthayi¹², etassa¹³ kumārīkāya vivāhadiva-
 saṃ¹⁴ etam pana uttaribhaṅgaṃ kātukāma¹⁵ eto mamessa¹⁶
 thullabhāvakaraṇattham¹⁷ posenti, katipāhaccayena tam passa¹⁸
 heṭṭhamaṇṇato nikkhāmetvā¹⁹ vadhitvā khaṇḍākkhaṇḍikaṃ 25
 chinditvā āgantukabhattam kayiramānaṃ²⁰ ti vatvā purimā dve
 gāthā samuttāpeṇi:

¹ B⁴ add bhikkhū. ² B⁴ add. ³ B⁴ add pakkasāpeva. ⁴ B⁴ omīti bhik-
 khu. ⁵ B⁴ add et. ⁶ B⁴ pucch. ⁷ C⁴ evaṃ. ⁸ C⁴ -ti. ⁹ B⁴ -kāya.
¹⁰ B⁴ omīti pi. ¹¹ B⁴ vivāhakāleṇeva. B⁴ -kāle. ¹² B⁴ kule. ¹³ C⁴ -te.
¹⁴ B⁴ -ga. ¹⁵ B⁴ -palāsa-. ¹⁶ C⁴ kinto in the place of stundāsa. ¹⁷ C⁴
 pattha, B⁴ patthāhi. ¹⁸ amhākaṃ tva -- aṃheṇi wanting in B⁴. ¹⁹ B⁴ -sa.
²⁰ B⁴ marha. ²¹ B⁴ paratāma. ²² B⁴ nikkhāmetvā. B⁴ nikkhāmetvā?

1. Mā Sālākassa pihayī, āturannāni¹ bhuñjati,
appossukko bhussam khāda², etam dighāyinalakkhaṇam. 105.
2. Idāni so idhāgantvā atithi yuttasevako,
atha dakkhasi Sālākam sayantam musaluttaram³ ti. 107.

3. Tatāyān⁴ sammhapattho: sāta tvaṃ mā Sālākakāra-bhāvaṃ patthayī,
ayam hi āturannāni⁵ maraṇabbhojanāni bhuñjati, yāni bhuñjtvā paccaṇṇa⁶ eva
maraṇaṃ piṇṇapleṇa⁷, tvaṃ pana appossukko niralayo hutvā attano laḍḍham
idam⁸ palāṇamāsaṃ⁹ bhussam khāda, etam dighāyubbhārasa¹⁰ lakkhaṇaṃ sañ-
jāmanam nimittam, idāni katipāhasa¹¹ eva so¹² vēvāhikapuriṇa¹³ mahattiyā pari-
10 sāya yutto¹⁴ yuttasevako idha atithi hutvā āgato bhāṇasmi, ath' etasā Sālākam
musaluttarāna¹⁵ uttarajjhena samannāgata¹⁶ musaluttaram¹⁷ māritvā¹⁸ sayantam
dakkhasi ti.

Tato katipāhasa¹⁹ eva vēvāhikesu²⁰ āgatesu²¹ Sālākam māre-
tvā uttarajjhāgam²² akāmsu. Ubho²³ gonā tam tassa pavat-
15 tih²⁴ diavā „amhākaṃ bhussam eva varan“ ti mantayimāsu²⁵.

Sattā ahiṇṇambuddho hutvā tadutthajotakam²⁶ tatthiāṃ gūtham āha:

1. Vikanṭam²⁷ cūkaruṃ diavā sayantam²⁸ musaluttaram²⁹
jaraṅgavāsa³⁰ cintesum³¹: var' amhākaṃ bhussam ivā 'ti. 108.

Tattha bhussamivā 'ti bhussam eva³² amhākaṃ varan³³ uttamān ti.

20 Sattā imam dhammadexanum āharitvā saṇḍāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Saccapariyosāna so bhikkhu sotāpattiṇaḥ patitthabhi)
„Tadā thollakumārīkā etarāhi thollakumārīkā“, Sāṅko ukkanthi-
saldhikkā ahesi³⁴. Cullalahito Araṇḍo, Mahālahito pana aham evā³⁵
'ti, Sālūka-jātakam³⁶.

25 7. Lābhagarahajātaka.

Nānūmmatto ti. Idam Sattā Jetavane rāhanta Sāci-
pattattherussa anddhivihārīkaṃ ārabhu kathesi. Therassa kira

¹ C¹ - rannāni. ² vadhiru - - - khāda wanting in B¹. ³ B¹ musa. ⁴ B¹
tattāyān. ⁵ C¹ B¹ - rannāni. ⁶ B¹ imam. ⁷ B¹ palāṇa. ⁸ B¹ omi so.
⁹ B¹ cūkaruṃ. ¹⁰ B¹ yuttayutta. B¹ yuttatth. ¹¹ so C¹ B¹; C¹ varitvā.
¹² B¹ rivāhe, B¹ rivāhake. ¹³ B¹ āgato. ¹⁴ B¹ - gam. ¹⁵ B¹ add ti. ¹⁶ B¹
vipattiṇ. ¹⁷ B¹ chutayimāsu. ¹⁸ C¹ - thān. ¹⁹ so B¹; B¹ vikanṭa, C¹ vika-
tāni. ²⁰ C¹ sayam. ²¹ B¹ - vācintā. ²² B¹ idha. ²³ B¹ add ahesi. ²⁴
B¹ omi ahesi. ²⁵ B¹ adda gāthamān. B¹ gātham.

suddhivihāriko therāṃ upasaṃkhamitvā suadditā ekamanāsam piṇḍo
 „lābhupattipapaṇḍaṃ me bhante kuthetha“, kiṃ karonto cīvarādānam
 lābhā hotīti“ pucchī. Ath assa thero „evam, catub“ aṅgehi sammasā-
 gātaṃ lābhasekkhāro appajjati, attam abhivante lūhī“ bhinditvā
 „sammāṇam pahāya sammattena“ eva amattena viya bhavitabham,
 piṇḍaṃ vārā vuttabbā, natvadisena bhavitabham, vikkapaṇḍo kutū-
 habhena bhavitabham“ ti imam“ lābhupattipapaṇḍam kathesi. So tam
 paṇḍam garahitvā uttāya pakkanto. Therō Saṅghāraṃ upasaṃ-
 khamitvā“ tam pavattim ālekki. Saṅghā „am“ o Sāriputta bhikkhu
 idāṃ“ eva lābham garahi“ pubbe pi garahi“ yerā“ ti vatrā therena
 yāceto aññam āharī:

Attā Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rājāṃ karento
 Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā veyyapatto soḷasa-
 vaśsakāle yeva tiṇṇaṃ vedānaṃ¹ aṭṭhārasannaṃ² sippānaṃ
 pariyosānaṃ³ patvā disāpāmekkhaścariyo⁴ hūtvā pañcamāyava-
 kasatāni sippāni vācasi. Tatr' eko māyavo silācārasampanno
 ekadivasaṃ ācariyaṃ upasaṃkamaṭvā „kathaṃ imesaṃ satta-
 naṃ lābho uppajjati“ lābhapaṭipadaṃ pucchī. Ācariyo
 „tata imesaṃ sattānaṃ satthi“⁵ kāranehi lābho uppajjati“
 vtvā pathamaṃ gātham āha:

1. Nānammatto nāpisuṇo uḍaṇṭo nākutūhala
mūlhaṇa lābhare lābhaṇa, eṣā te anasāsavīti. 109.

Tattha anummattito si na anummattito, idam vuttam hoti: yañhi an-
ummattako ukka lithiparijandarako diva tesam vattikkakkhaddhāni vīṭṭappi tato tato
maṇḍamāṇapāvūḍhiṃ baṭṭakāraṃ gahveṭṭa bhāḍeti evaṃ¹¹ evaṃ¹² gāhikāto 23
ajjhātibhaddhāsamupphāṇam hīroṭṭappam pakāya kusalikkusāṇaṃ agaveṭṭa nī-
rayabhayaṃ abhayaṃ loḍḍhakkhaddhāni pariyādinnacitto¹³ kāmāṇaṃ paṇaṇṇaṃ an-
dheccchaddhāni aññāṇakāmmāni karoti, pabbajito pi hīroṭṭappam¹⁴ pakāya kusa-
lakkusāṇaṃ agaveṭṭa nīrayabhayaṃ abhayaṃ Sattihāṇaṃ pāṇiāṇaṃ akkakkhaddhāni
maḍḍantaṃ loḍḍhāṇaṃ akkakkhaddhāni pariyādinnacitto¹⁵ cīvarāḍḍimāṇaṃ nīlaya aññāṇaṃ
samaññaṃ vijjhāti paṇaṇṇaṃ vājjakammāḍḍakāmmāni karoti vīṭṭikkāni
nīlaya jīvaṇaṃ¹⁷ kappeti¹⁸, yañhi anummattito pi anummattacittāto anummattito

1. *hi* kathahiti. 2. *C*² hiraṃ, *hi* hiraṭṭappā. 3. *hi* idāhi. 4. *hi* add² vā-
 diva. 5. *hi* -kari. 6. *hi* pūbba pūka garahati. 7. *hi* add² ca. 8. *hi* -vāsaḍḍa.
 9. *hi* nipphattipati-. 10. *C*² *hi* -kkhā se-. 11. *hi* -kkhā se-. 12. *hi* lakkhappatti-
 pati-. 13. *hi* -ūhi. 14. *hi* oṃti vāra. 15. *hi* oṃti yo. 16. *C*² -dinnā-
*C*² -dinnā- cora. to -dinnā-. 17. *C*² hīroti-. 18. *hi* -tāhi. 19. *C*² -āhi.

nāma, evaṇiṇassa khīppam lābho uppajjati, yo pana evaṇo na ummaṭṭo¹ lajji
 kukkuccako esa mūlhesu² apajjissu³ purisena lābham na labhati, tamā la-
 bhatthikena ummatikena⁴ eṇa bhavissamānā ti, nāpiyuno ti tathāpi⁵ yo⁶
 piṇṇo hoḍi arukena idam nāma katan ti rājakulo pesuṇhāsi, upasacchharati so
 5 aṇṇasath yasmā aocchindivā attano ganhāti, rājāno pi nāh⁷ apadā anheva sa-
 neho ti⁸ uccā thāne thapenti, amaccādayo pi⁹ esa syam so rājakulo parikkha-
 deyyā ti bhayena dātabbhāsi maṇḍanti. evaṇi etarahi piṇṇassa lābho uppajjati,
 yo pana apīṇṇo so na mūlhesu lābham labhati¹⁰. evaṇi attā vedissabbo, nā-
 nāto ti lābham uppādettona natena eṇa bhavissamānā, yathā nato hīrotappam¹¹
 10 pāhāya uccagatavādītihi kīṇam katvā dhanam sakharati evaṇi eva lābhatthikena
 hīrotappam¹² bhindivā¹³ (tthipuriādirakānam¹⁴)¹⁵ eṇṇasābhayena eṇa kutvā nā-
 nappakkāram kējīm karontena vicaritabbam. yo evaṇi suṇo so mūlhesu lābham
 na labhati, nākutūhalo ti kutūhalo nāma vippakīṇavāso, rājāno hi amaccā-
 parivutā amaccā pucchanti: ankaṭṭhine kīṇa manussā mātā gharāṇa vīuttam
 15 parassāhi dīrā padhanatā ti ayyati, kessam na āho idam kammam ti¹⁶ tattha
 sesu¹⁷ akkheṇṇam yeva vīṭṭhāsi¹⁸ suko so¹⁹ suko so nāma²⁰ ti vadati²¹.
 ayyam kutūhalo nāma. rājāno tassā varanera so purise parivutvā²² piṇṇasvā
 imam nissāya na nataram uccorāṇa jātā ti tassā mahantam yasmā denti, amāpi
 janā ayyam na rājapurihehi²³ puriṇe ayyuttam²⁴ dhyuttam²⁵ kassayya²⁶ ti bha-
 20 yena tassā eva dhanam denti²⁷, evaṇi kutūhalassa lābho uppajjati, yo pana ku-
 tūhalo esa na mūlhesu labhati lābham, esa so anussāsanāti esa anāhāsi
 santikā toyham lābhissatthi²⁸.

Antevāsiko ācariyassa katham suttvā lābham garahanto

3. Dhi-r-attho tam yasalābham dhanalābham²⁹ ca brāhmaṇa
 45 yā vutti vinipātena adhammacaraṇena³⁰ vā. 110.
 1. Api ce pattam ādāya anāgāro paribbaje
 esa va jivikā seyyā yā cūḍhammena esaṇā ti 111.
 gāthādvayam³¹ āha.

Tamha yā vuttā yā jivitarutti, vinipātenā³² ti attavinipātena³³ adham-
 50 macariyāya³⁴ vā³⁵ ti adhammacariyāya³⁶ viśammakariyāya³⁷ vadhaḍḍhaṇa-
 garahādīnā³⁸ attānaṇ³⁹ vinipātena adhammam caritvā yā vutti taḍ so yasmā

¹ Bā amummatto in the place of na u. ² Bā amūlhesu, Bā amūlhesu. ³ Bā pa-
 pa-. ⁴ Bā eṇṇāpi. ⁵ Bā add pana. ⁶ Bā tam, Cā omīti pi nam. ⁷ Bā hoḍi,
 Bā hoḍi. ⁸ Bā labhati lābham ti. ⁹ Bā hīrot-. ¹⁰ Bā -dīrādirakānam, Bā
 -dīrādirakānam. ¹¹ Bā adda rutte. ¹² Cā sesu. ¹³ Cā omīti ca. ¹⁴ am-
 nussā -- vadati wanting in B. ¹⁵ Bā -suttvā. ¹⁶ Cā rājapariyutthi, Cā
 rājapurihehi. ¹⁷ Bā rājapurihehi, Bā rājapurihehi ti corr. to rāja-. ¹⁸ Bā -ta.
¹⁹ Bā ayya-. ²⁰ Bā -yyāsi. ²¹ Cā tassava parāṇāti, Cā tassava vadenti. ²² Bā
 lābhāsi am-. ²³ Bā -cariyāya. ²⁴ Cā lābhāsi-. ²⁵ Bā attānaṇ vi-. ²⁶ Cā
 -yāsi. ²⁷ Cā tā. ²⁸ Bā add vinipātakariyāya. Bā ca bandhana-. ²⁹ so Cā
 Bā attāni, Bā attā.

dhammābhikkhū va abban dhr̥i athu niddhāsi garahāmīti¹, na me etena² attā ti
 adhippāyo. pettamādayā³ 'ti bhikkhābhūjanam gahetvā, anāgāro pariḥhāse
 ti agāho⁴ pabbajito hūvā⁵ vācariyā, na ca sappuriso kāyaduccarīti⁶ dāṭṭhāvuso
 adhammarariyā⁷ cācariyā; kikkāraṇā: esā va jivikā ceyyā yā ciddham-
 mena⁸ saana⁹ ti yā esā¹⁰ adhammena jivikapariyesana¹¹ tado esā patibhatthasena¹² 5
 parakulesu bhikkhūcariyā va ceyyā satagapeva sahasasagunena sundarataṛā
 ti dasseti.

Evam mānava pabbajjāya guṇam vānetvā nikkhamitvā
 isipabbajjam pabbajitvā dhammena bhikkham pariyesanto sa-
 mūpattiyo¹³ nibhattetvā Brahma-loka-parāyano abhosi. 10

Sattā imā dhammadesanāṃ āharitvā jātakāṃ samodhānesi:
 „Tadā mānava lābhagarahikabhikkhū¹⁴ abhosi, ācariyo paṇa aham evā¹⁵
 'ti. Lābhagarahajātakam¹⁶.”

8. Maechuddānajatāka.

Aggheṇī maechā ti. Idam Sattā Jeyyano viharanto 15
 ekaṃ kūjarāṇijam ārabhva kathesi. Vattum heṭṭhā kathi-
 tam eva.

Attē Bārāṇasīyam Brahma-datte rajjam kārento
 Bodhisatto kuṭimbikakole¹⁷ nibhattitvā viññātam patto¹⁸
 kuṭumbam saṇṭhapesi. Kaṇṭṭhabhūtarō¹⁹ pi 'ssa attā. Tesam 20
 aparabbhāge pitā kālakato²⁰. Te ekadivasam „pitu santakam
 vohāraṃ sādheggāma²¹” ‘ti ekaṃ gāmaṃ gantvā kahāpaṇa-
 sahasaṃ labhitvā āgacchantā naditīthe nāvam patimānento²²
 purabhattam bhuñjissu. Bodhisatto atirekabhattam Gaṇḍāya
 macehanam datvā nadidevatāya pattim adāsi, devatā pattim 25
 anumoditvā yeva ca²³ dibbena yasena vaḍḍhitvā attano yasa-
 vaḍḍhiṃ²⁴ āvajjamānā tam kāraṇam aññāsi. Bodhisatto pi

¹ Bā - ml. ² Bā eten. ³ Bā anāgāho, Bā anāgāho. ⁴ Cā adhammam, Bā - yaṇ.

⁵ Cā - ca - adh. ⁶ Bā saana, Bā saana. ⁷ Cā - kati. ⁸ Cā - ka, corr. to kām, Bā - ta. ⁹ Bā - taṇ. ¹⁰ Cā patu. ¹¹ Cā patu - corr. to patu. ¹² Bā abhikkhāsamī-

¹³ Cā - hīti, Bā - garahābhi. ¹⁴ Cā - garahābhi, Bā - gahetvā. ¹⁵ Bā add suttamam.

¹⁶ Bā kuṭumbiya. ¹⁷ Bā - sappatto. ¹⁸ Bā - bhā, Bā - bhikkhū. ¹⁹ Bā pīṭhi -

sa. ²⁰ Bā - karahāma. ²¹ so Cā; Bā pāṭimānento. ²² Bā omīti ca. ²³ Bā - vutti, Bā - vaḍḍhi.

vālukāya¹ uttarisaṅgaṃ paṭharitvā nīpanno niddam okkamī.
 Kanīṭṭhabhātā paṇ² assa thokam corupakatiko, so te kahā-
 pane Bodhisattassa udatvā sayam eva gaṇhitukāmo³ tāya
 kahāpanabhaddikāya sadisam⁴ ekam⁵ sakkharābhaddikam⁶ kutvā
 5 dve pī bhaddikā ekato thapesi. Tesam⁷ nāvaṃ abhirāhīva
 Gaṇḍā-majjhagatānaṃ⁸ kanīṭṭho nāvaṃ koṭṭhetvā⁹ „sakkhara-
 bhaddikam¹⁰ udake khipissāmi¹¹“ sahasasabbhaddikam¹² khipitvā
 „bhātika sahasasabbhaddikā udake patitā, kiṃ tī karomā¹³“ ti
 āha. „Udake patitāya kiṃ kariessāma, mā cintayīti¹⁴“ nadi-
 10 devatā cintesi „ahaṃ iminā dinnam¹⁵ pattim¹⁶ anumoditvā dib-
 bayasena vaḍḍhitā¹⁷, etassa santakam¹⁸ rakkhissāmi¹⁹“ attano
 ānubhāvena taṃ bhaddikam²⁰ ekam²¹ mahāmekkam²² maccham
 gilāpetvā sayam ārakkham²³ gaṇhi. So pī kho cōro geham²⁴
 gantvā „bhātā me vaṇcito“ ti bhaddikam²⁵ mocento sakkharā²⁶
 15 passitvā hadayena sussantena mañcassa aṇaṇiṃ²⁷ upagūhitvā²⁸
 nīpajjī. Tada²⁹ kevattā maccham³⁰ „gahayattāya jāle³¹“ khipiṃsu.
 So maccho devatānubhāvena jālam³² pāvīsi. Kevattā taṃ ga-
 hetvā³³ vikkīñṭum³⁴ nagaram³⁵ pavittā. Maṇṇesā mahāmaccham³⁶
 diṣvā mūlam³⁷ pucchanti. Kevattā „kahāpāṇasahasasā ca satta³⁸“
 20 māsake datvā gaṇhathā³⁹ ti vadanti. Maṇṇesā „sahasaggha-
 nakamaccho⁴⁰“ pī no diṭṭho⁴¹ ti parihāsaṃ karonti. Kevattā
 maccham⁴² gahetvā Bodhisattassa gharadvāraṃ gantvā „imam⁴³
 maccham⁴⁴ gaṇhathā“ ti āhaṃsu. „Kim⁴⁵ assa mūlam⁴⁶“ ti.
 „Satta māsake datvā gaṇhathā“ ti. „Aññesam⁴⁷ dadamāṇā⁴⁸
 25 katham⁴⁹ detthā“ ti. Aññesam⁵⁰ sahasasena ca satta⁵¹hi ca māsā-
 kehi⁵² doma, tumhe pana satta māsake datvā gaṇhathā⁵³ ti.
 So tesam⁵⁴ satta māsake datvā maccham⁵⁵ bhuriyāya pesesi. Sā
 macchassa kucchim⁵⁶ phālayamāṇā⁵⁷ sahasasabbhaddikam⁵⁸ diṣvā

¹ C¹ vāḷu-, B¹ vāḷāyāṃ, B² vāḷukāyaṃ. ² B¹ -ma. ³ B¹ -ra. ⁴ B¹ -jhe-, B² -jhe-. ⁵ C¹ koṭṭhetvā corr. to koṭhe-, B² kholhetvā. ⁶ sakkharābhaddi-
 kam --- emendyitū waiting to B¹. ⁷ B¹ -iva. ⁸ B¹ -ram. ⁹ B¹ -attan, B²
 -attan. ¹⁰ B¹ -guyho-. ¹¹ B¹ macchi, B² maccha. ¹² B¹ -lom. ¹³ C¹ omāḷe
 gahetvā. ¹⁴ B¹ add ca. ¹⁵ B¹ agghanti. ¹⁶ C¹ -saka-, B² -saka-. ¹⁷ B¹
 phālayā, B² phālayamāṇā.

Bodhisattassa ārocesi. Bodhisatto tam oloketvā attano lañ-
cham¹ diṣvā sakabhāvaṃ² ūtvā „idāni ime kevaṭṭā imāni
macchaṃ aūḍesam dadamānā sahasseva c'eva sattahi ca³ mā-
sakehi, denti umhe pana datvā sahasseva⁴ amhākaṃ santa-
kattā satti⁵ eva māsaṃ gahetvā adāmaṃ, idam antaram aja-
nantam na sakkā kañci⁶ saddahāpetuṃ⁷ ti cintevā paṭhamam
gātham āha:

1. Agghanti macchā udhikaṃ sahasseva,
na so atthi yo ima⁸ saddabheyya,
mayhaṃ ca assu⁹ idha satta māsa,
aham pi tam macchuddānam¹⁰ kinēyyam ti. 112.

Tamā udhikaṃ ti aūḍesi pucchitā kevaṭṭā suttamāddhikam sahasseva
agghanti idanti¹¹, na so atthi yo ima⁸ saddabheyyā ti so puriso n'atthi¹²
yo ima⁸ āraṇṇam parakkhato ajānanto mama verahem saddabheyya, ettakaṃ
vā¹³ macchā agghanti¹⁴ yo ima⁸ saddabheyya so n'atthi, tamā yeva te aūḍesi¹⁵
na sakkā ti pi¹⁶ attho, mayhaṃ ca assu⁹ ti mayham pana¹⁷ suttamasakā
āmaṃ, macchuddānam¹⁸ ti macchavaggam¹⁹, tena hi maccheva saddhū
aūḍe pi macchā ekato laddhā, tam²⁰ sakalam pi macchuddānam²¹ vandhāy
etam vuttaṃ, kinēyyam ti kināseva²², satti⁵ eva māsaṃ datvā āmarachamattaṃ²³
gacchi ti attho.

Evāṃ ca pana vatvā idam²⁴ cintesi²⁵: „kin nu kho aiseṣya
mayā eto kahāpasa²⁶ laddhā²⁷ ti. Tasmiṃ khaṇe padīdevatā
ākāse añjasamānarūpā²⁸ thatvā „aham Gaṇḍādevatā, mayā
macchānam atirekabhattaṃ datvā mayham paṭṭi²⁹ dinnā, tena-
ham tava santokaṃ rakkhanti³⁰ āgatā³¹ ti dipayamānā

2. Macchānam bhojanam datvā mama dakkhiṇam ādasi³²,
tam dakkhiṇam sarantiyā kassam apacitīm taya³³ ti. 113.
gātham āha.

¹ C¹ lañjam. ² B¹ lañcham. ³ B¹ sakasantakabbh-. ⁴ B¹ amha ca. ⁵ B¹
-sattiya, B² -satti. ⁶ B¹ khañci. ⁷ C¹ B¹ jmetu. ⁸ C¹ B¹ assu. ⁹ B¹ mar-
chaddānam. ¹⁰ B¹ -am. ¹¹ B¹ na atthi. ¹² B¹ amhā ca. ¹³ B¹ māt pi. ¹⁴
B¹ panassa. ¹⁵ B¹ macchuddānam. ¹⁶ C¹ -egā. ¹⁷ B¹ vandhamam. ¹⁸ B¹
sakalamacchuddānam. ¹⁹ C¹ āmaṃ, B¹ kiṃ. ²⁰ B¹ attikaṃ macchavaggam.
²¹ B¹ imaṃ. ²² B¹ mantesi. ²³ C¹ B¹ -na, C¹ -na cetr. to -na, B¹ -na. ²⁴
C¹ -rūpaṃ, B¹ ānjasamānarūpā. ²⁵ C¹ paṭṭi. ²⁶ all four MSS. -ti. ²⁷ C¹
-tiyā kassā. ²⁸ B¹ ādasi.

Tattha dakkhiṇaṃ ti imasmāhi tikkhe patidānaṃ dakkhiṇa¹ nāna jātam,
kataṃ apacittāṃ taya ti taṃ taya mayham katasapacittā² carantiyā³ idam⁴
tava dhanam rakkhitaṃ ti aṭṭho.

Idam vatvā⁵ pana sā devatā taesa kanitṭhena kataṃ⁶
5 kūṭakammaṃ sabbaṃ kathetva „eso dāni⁷ hadayaṇa sussaṇ-
tena piṇṇaṇṇo, dutṭhacittassa vaddhi⁸ nāma n'atthi, aham pana
tava santakaṃ mā nassitī⁹ dhanam te āharitvā adāsiṃ, idam¹⁰
tava kanitṭhacorassa adatvā sabbaṃ tvaṃ āeva gaṇhāhī¹¹
vatvā tatiyaṃ gātham āha:

10 a. Padutṭhacittassa na phāti¹² hoti,
na cāpi taṃ devatā pūjayaṃti
yo bhātaraṃ pettikaṃ sūpateyyaṃ
avañcayī¹³ dukkatakkammakārī¹⁴. 114.

15 Tattha na phāti¹⁵ hoti¹⁶ evarūpeṣa puggaleṣa idhaloke vā papaloke
vā vaddhi¹⁷ nāma na hoti, na cāpi taṃ¹⁸ ti taṃ puggalaṃ taesa santakaṃ
rakkhamaṇā devatā na piṇṇaṇṇa.

Iti devatā mittadūbbhacorassa¹⁹ kaḥāpane na²⁰ dātukamā²¹
evam āha. Bodhisatto pana „na sakkā evaṃ kātun²² ti²³ taesa
20 pi pañcasatāni pesesi yeva.

Ḍaṭṭhā imam deṇṇam²⁴ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam so-
modhaneṣi: (Saccapariyosāṇe vāṇṇo sotāpattiṇhale patitṭhahi) „Tadā
kanitṭhahhātā idāni kūṭavāṇi²⁵, jetṭhabhātā pana aham eva²⁶ ti.
Macchuddānājātakaṃ²⁷.

23

9. Nānacchandajātaka.

Nānacchandā²⁸ mahārājā²⁹ ti. Idam Saithā Jetavana
viharante āyasmato Anandassa aṭṭhavarasālabhūṃ ārabhita ka-
thesi. Vatthum Ekādasasūpāte Juhajātaka āvibhavesanti.

¹ Bā - nam. ² taṃ dakkhiṇam - - - apacittāṃ wanting in B¹. ³ Bā add mayā
⁴ Bā imam. ⁵ Bā add ta. ⁶ Bā kata, Bā kata. ⁷ Bā idāni. ⁸ C¹ vaddhiṃ,
B¹ vaddhi. ⁹ Bā nassitī. ¹⁰ Bā imam. ¹¹ Bā gaṇhathā ti. ¹² C¹ pāṇi,
B¹ pāṇi. ¹³ C¹ -pi, B¹ -si, B¹ bhavaṇṇaṇṇa. ¹⁴ Bā dukkaṇṇa. ¹⁵ C¹ pāṇi. ¹⁶
Bā vaddhi. ¹⁷ C¹ pan. ¹⁸ C¹ -bhi-, Bā -dubbhi-. ¹⁹ Bā nam. ²⁰ Bā
add-. ²¹ taṃ puggalaṃ - - - kātun ti wanting in B¹. ²² Bā dhammedesanaṃ
²³ Bā macchadāna-, and add aṭṭhamāni. ²⁴ Bā nānacchandā.

Atte pama Bodhisatto Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍaṭṭa-
 rajjaṃ karento tassa aggamabesiyā kucchimhi nibbattitvā va-
 yappatto Takkaṣellāyaṃ ippānī' nggahetvā pitu accayena raj-
 jaṃ pāpuni. Tassa thānato apanito pitu purohito atthi, so
 duggato hutvā ekasmiṃ jarūgeho' vasati. Ath' ekadivasam
 Bodhisatto aññātakavesena rattibhāge nagaraṃ parigaṇhanto
 carati. Tam enaṃ katakammacorā ekasmiṃ surāpāne suraṃ¹
 pīvitvā aparaṃ pi ghaṭeṇodāya attano gehaṃ gacchantā antara-
 vithiyaṃ dīsvā „are kho si tvaṃ" ti vatvā paharitvā uttari-
 sātakam gahetvā ghaṭaṃ ukkhipitvā² tāsentā³ gacchissu. So
 pi kho brāhmaṇo tasmīṃ khage nikkhamitvā antaravithiyaṃ
 thito nakkhattaṃ olokeno⁴ rañño amittānaṃ⁵ batthagata-
 bhāvaṃ ātvā brāhmaṇaṃ āmantesi. Sā „kiṃ ayyā" ti vatvā
 vegena tassa santikaṃ āgatā⁶. Atha naṃ sā āha: „bhoti
 amhākaṃ rājā amittānaṃ vasaṃ gato" ti. „Ayya, kio te rañño
 santike pavattiya"⁷, brāhmaṇo jānissantiti⁸. Rājā brāhma-
 ṇassa saddaṃ sutvā thokaṃ gantvā dhuṭṭe āha: „duggato 'mihi
 sāmi"⁹, uttarāsāṅgaṃ gahetvā vissajjetha maṃ" ti. Te pu-
 nappuna¹⁰ kathentaṃ¹¹ kāruṇṇena vissajjesuṃ. So tesam va-
 sanagehaṃ sallakkhetvā nivatti. Brāhmaṇo¹² pi „bhoti am-
 hākaṃ rājā amittabattthato mutto"¹³ ti āha. Rājā tam pi
 sutvā¹⁴ pāsādaṃ abhirūhi¹⁵. So vibhātāya rattiyā brāhmaṇe
 pakkosāpetvā „kiṃ ācariyā rattim nakkhattaṃ olokayitthā" ti
 pucchī. „Āma devā" ti. „sobhanaṃ" asobhanaṃ¹⁶ ti.
 „Sobhanaṃ" devā¹⁷ ti. „Koci gāho" n'atthāti¹⁸. „N' atthi
 devā" ti. Rājā „asukagehato brāhmaṇaṃ pakkosathā" ti
 purāṇapurohitaṃ¹⁹ pakkosāpetvā „kiṃ ācariya rattim te

¹ Bāḍ asbhasi-. ² Bāḍ jara-. ³ Cā suraṃ. ⁴ Bāḍ ukkhipēpetvā. ⁵ Cā Bā-jo.
⁶ Bāḍ -kareti. ⁷ Bāḍ amitta. ⁸ Cā āgantvā cora. to āgata, Bā gantvā, Bā āgato.
⁹ Cā -jāsi, Bā pavattiya, Bā pavattaya. ¹⁰ Cā sāmi, Bā sāmīti. ¹¹ Bā -naṃ.
¹² Bā -na. ¹³ Bā attha purāṇakapachito brā-. ¹⁴ Cā acentro. ¹⁵ Bā adda tam
 pi gehaṃ sallakkhetvā, Bā tassa gehaṃ. ¹⁶ Cā -rūhi, Bā -rūyhi. ¹⁷ Cā
 -dahi, Bā kiṃ sobhanaṃti, omitting asobhanaṃ ti. ¹⁸ Cā -no, Cā -no, Bā -naṃ.
¹⁹ Bā vīgraho. ²⁰ Bā purāṇakapa-

nakkhattam diṭṭhan" ti pucchī. „Ama devā" ti. „Atthi koci
gāho" ti. „Ama mahārāja, sjarattim tamhe amittavassam
gantvā muhatten' eva muttā" ti. Rājā „nakkhattajānanakena
nāma evarūṇena bhavitabban" ti sesabrāhmaṇe nikkaddhā-
3 petvā „brāhmaṇa paṣaṇṇo 'emi, te varaṃ gaṇhā" ti āha.
„Mahārāja puttadārena saddhim montetvā gaṇhissāmīti".
„Gaccha mantetvā ehīti". So gantvā brāhmaṇiṃ ca puttāṃ ca
supisaṃ ca dāsiṃ ca pakkosivā¹ „rājā me varaṃ deti", kiṃ
gaṇhāmīti" pucchī. Brāhmaṇi „mayhaṃ dhenusataṃ āocchīti"
10 āha. Putto chattamāṇavo nāma „mayhaṃ kumodavannehi²
sindhavēhi yuttam ājaṇṇarathan" ti. Supisā „mayhaṃ man-
kupḍalam ādim³ katvā saḷbālaṃkāraṃ" ti. Puṇṇā nāma dāsi
„mayhaṃ udakkhalamusalaṃ c' eva suppaṇ cā" ti. Brāh-
maṇo paṇa gāṃavarāṃ gaḥetukāme raṇṇo santikaṃ gantvā
15 „kiṃ brāhmaṇa pucchito te dāro" ti. „Putṭho⁴ āma mahā-
rāja", pucchitā⁵ na paṇ' ekacchanda⁶ ti vatvā paṭhamam
gāthadvayam⁷ āha:

1. Nānacchanda⁸ mahārāja ekāgāre vasāmasa,

ahaṃ gāṃavarāṃ icche, brāhmaṇi ca gavaṃ satam, 115,

20 2. Chatto⁹ ca ājaṇṇarathan, kaṇṇā ca manikupḍalaṃ,

yā c' eṣa Puṇṇikā jammī udakkholaṃ abhikamkhanti¹⁰. 116.

Tattha icche ti icchāmi, gavaṃ satam ti reliṇṇam¹¹ guṇṇam¹² as-
sam, kaṇṇā ti antas, yā eṣa ti yā eṣa amhāsaṃ gacce Puṇṇikā nāma dāsi
eṣa jammikā lantā suppasasāhi¹³ asādhim udakkholaṃ abhikamkhanti¹⁴
25 icchāmi¹⁵.

Rājā „sabbesam icchūicchitāṃ detthā" ti āpāpento

¹ Itd daggaho. ² Itd -lāhi. ³ Itd -āpetā. ⁴ Itd daddhi. ⁵ Itd adda catthi.
⁶ Itd adl. ⁷ dhenusataṃ --- dāsi mayham wanting to It. ⁸ It pucchitā te
puttadāra, It te puttadāro putṭho. ⁹ It omite putṭho. ¹⁰ Itd devā ti in the
place of mahārāja. ¹¹ It -te, O¹² -ia. ¹² Itd anācchanda in the place of
suppasāhi. ¹³ It¹⁴ gātham. ¹⁵ C¹⁶ nānācch. Itd nānācch. ¹⁶ Itd putṭho. ¹⁷
C¹⁸ -khanti. ¹⁸ It dhenusa, It khira. ¹⁹ It guca. It guṇṇam. ²⁰ It -iti.
²¹ It -ati.

1. Brāhmaṇassa gāmvaram detha brāhmaṇiyyā gavaṃ sataṃ
Chattassa ājāṇṇarathasū¹ kaṇḍāya manikundalaṃ,
yaṇ² c' etaṃ Puṇṇikaṃ jammim paṭipādetha sdukkhalaṃ
ti 117.

gātham āha.

Tathā yaṇceetan³ ti yaṇ⁴ etaṃ Puṇṇikaṃ ti vadati tam jammān⁵ sdukkhalaṃ paṭipādetha sampaccāhādethā ti.

Iti rājā yaṇ⁶ brāhmaṇena paṭthitaṃ⁷ taṃ ca aññaṃ⁸ cā
mahantaṃ yasāṃ datvā „ito paṭṭhāya amhakaṃ kattabba-
kiccesu usukkaṃ āpajjā⁹“ ti vatvā brāhmaṇaṃ attano san-
tike akāsi.

Sattihā imāṃ desanāṃ¹⁰ āhuritvā jātakaṃ samudbhāvesi: „Tadā
brāhmaṇo Anando abosi, rājā paṃ aham evā¹¹“ ti. Nānucchanda-
jātakaṃ¹².

10. Silavimamsajātaka.

13

Silaṃ kireva kalyāṇaṃ ti. Idam Sattihā Jetavane viha-
ranto ekasū silavimamsakabrāhmaṇaṃ ārabhākatheṣi. Vatthosaṃ
paṇa paccuppannam pi aññam pi heṭṭhā Ekasipāte Silavimamsajātaka
vūthāritam eva, āha paṇa

Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatto rājasaṃ karento tassa so
purohito „attano silaṃ vīmaṃsīssāmīti“ heraṇḍakaphalakato¹
dve divase ekekaṃ kahāpanaṃ gahā. Atha naṃ tatiyādivase
ceto ti gahetvā raṇḍo santikaṃ nayimān. So antarāmagge
ahigandhiko sappanā kīḷapento² addasa. Atha naṃ rājā diāvā
„khaṃ³ evarūpaṃ⁴ akāsi⁵“ pucchā. Brāhmaṇo „attano silaṃ es
vīmaṃsītukāmatāya⁶“ ti vatvā⁷

1. Silaṃ lir⁸ eva kalyāṇaṃ silaṃ loke anuttaraṃ,
passa ghoravieso nāgo silavā ti na haṇṇāti. 118.

¹ C¹ -asijāḷha-, B¹ pūnassa aṇa-. ² B¹ add ca. ³ B¹ omi yaṇ. ⁴ C¹
paṭṭhaṇ, C² paṭṭhi, B² paṭ, B³ paṭṭhi. ⁵ B¹ -jāḷh. ⁶ B¹ dhamma-. ⁷ C¹
nānācch-, B¹ nācch-, P¹ nānācch-, B² add navamāsi. 10. Cfr. L. Puer in J. As.
1875 T. 6 p. 295. ⁸ B¹ hi-, B² kiraṇḍajāṇa-. ⁹ B¹ kīḷayanto, B² kīḷayanto. ¹⁰
B¹ rāja kaṇḍā evarūpaṃ. ¹¹ B¹ add imāṃ gātham āha.

1. So 'haṃ sīlaṃ samādisseṃ loke anumataṃ sivaṃ
ariyavuttisamācāro yena vuccati sīlavā. 119.

2. Nātināṃ ca piyo hoti mītesu ca virocati
kāyassa bhedaṃ sugatīṃ upapajjati sīlavā ti. 120.

3 āha'.

Tattha sīlaṃ ti zeṃro kīṭā¹ ti anusavattittho utpāto, kalyāṇaṃ ti sabbha-
gati², sīlaṃ kira³ kalyāṇaṃ ti evaṃ paṇḍitā vadanti⁴ attho, passā⁵ ti attānaṃ
eva vadati, na bahūtatīti paraṃ pi na viheṣeti⁶ paraṃ pana⁷ na viheṣīyati,
samādisseṃ ti samādiyaṃ⁸, anumataṃ sivaṃ ti khamā⁹ nibbhayaṃ ti
10 evaṃ paṇḍitāhi sampetlochitāṃ, yena vuccatīti yena sīlena sīlavā puriso
ariyanaṃ buddhādīnaṃ paṭipattīṃ samācāranto ariyavuttisamācāro ti vuccati
tam ahaṃ samādiyaṃ¹⁰ attho, virocati¹¹ pabbatamatihāso agglāhaṃ¹²
tiya virocati.

Evam Bodhisatto tīhi gāthāhi sīlavaggaṃ pakāseṃto rañño
15 dhammaṃ desetvā „mahārāja mama gehe pito santakaṃ māto
santakaṃ attanā uppāditaṃ tayā dinnāṃ ca bahudhanāṃ¹³ atthi
pariyanto na paññāyati, ahaṃ pana sīlaṃ vīmaṃsaṃto heraṇṇi-
kato¹⁴ kahāpape gaghāṃ, idāni mayā imasmīṃ loke jātīgotta-
kulapadesūnaṃ¹⁵ lāmakabbhāvo sīlassa¹⁶ eva ca¹⁷ jettīhakabbhāvo
20 nāto, ahaṃ pabbajissāmi, pabbajjāṃ me¹⁸ anujānāhi¹⁹“ anu-
jānāpetvā raññaṃ punappuna yāciyamāno pi nikkhamma līma-
vantaṃ pavāpītvā isipabbajjāṃ pabbajjītvā²⁰ sammāpattiyo²¹ nib-
battetvā Brahmaloḥa-parāyano ahoṣi.

Sattāhi imāṃ desanāṃ²² āharitvā jātakaṃ samodhānesi: „Tadā
25 sīlavīmaṃsaṃto purohitabrāhmaṇo²³ ahaṃ evā²⁴ ti. Sīlavīmaṃsa-
jātakaṃ²⁵. Abbhantaravaggo catuttho²⁶.

¹ C² -vatti, B¹ -vatti; ² B¹ omīti āha. ³ C² -naḥ. ⁴ B¹ kira. ⁵ B¹ perehi pi. ⁶ B¹ -da-. ⁷ C² bahū-. ⁸ B¹ hiraṇṇaḥhalakato. ⁹ B¹ jātikula-
gotta-. ¹⁰ B¹ omīti ca. ¹¹ B¹ me pabbajjāṃ. ¹² B¹ abhiññā ca. ¹³ B¹
add ca. ¹⁴ B¹ dhammaḥ-. ¹⁵ B¹ -to-, and add para. ¹⁶ B¹ add desanāṃ.
¹⁷ B¹ add tassuddhānaṃ: abbhantaravaggaṃ vādhakāṃ uttījānāṃ manī sū-
kara sīlakaṃ lābhaparaka narehādīnaṃ nīnāchandaṃ sīlavīmaṃsaṃto abbhā-
ntaravaggo ti vuccati.

5. KUMBHAVAGGA.

I. Bhadracharajātaka.

Sabbakāmadadaṃ kumbhaṃ ti. Idam Satthā Jetavane
 viharante Anāthapiṇḍikassa bhāgiṇeyyaṃ ārabhita kathesi.
 So kira mātapitunnasā santakā¹ cattālisahrasāṇakoṭiyo pāṇavyasanena² 5
 nāsetvā seṭṭhinaṃ santikaṃ agamāsi³. So pi 'ssa 'rohāraṃ karohi'⁴
 sahasaṃ adāsi, tam pi nāsetvā puna agamāsi. Puna tassa⁵ paṇa
 satāni dāpesi, tāni vināsetvā puna āgataṃ dra thūlasāṇake dāpesi,
 te pi nāsetvā āgataṃ⁶ gīrāya⁷ gahetvā⁸ niharāpesi. So anātho hutvā
 parakuddaṃ⁹ nāsiya kālān akāsi. Tam enaṃ kaḍḍhetvā¹⁰ havi chaḍ- 10
 ḍesum¹¹. Anāthapiṇḍiko viharāṃ gantvā sabbam idam bhāgiṇeyyassa
 parattin Taḥāgataṃ ārecesi. Satthā¹² 'tvam etaṃ¹³ katham an-
 tappesvāsi yam ahaṃ pubbe sabbakāmadadaṃ kumbhaṃ datvā¹⁴ an-
 tappetum nāsakkhin¹⁵ ti ratvā tena yācito nittam āhosi:

Atiṭṭe Bārāṇāsīyaṃ Brahmaḍatte rajjam kārente 15
 Bodhisatto seṭṭhikulo nibbattivā¹⁶ pitu accayena seṭṭhi-
 ṭṭhānaṃ labhi. Taṃsa gehe bhūmīgataṃ eva cattālisakoṭidha-
 naṃ ahoṣi. Putto pan' assa eko yeva. Bodhisatto¹⁷ dānādini
 puṇṇāni katvā kālakāto¹⁸. Sakko devarājā hutvā nibbatti.
 Ath' assa putto vithim āvaritvā¹⁹ maṇḍapaṃ kāretvā mahā- 20
 janaparivuto nisiditvā suraṃ²⁰ pātum ārabhi. So laṅghanaḍḍhā-
 vanagltanaccāddoi²¹ karontānaṃ sahasaṃ²² dadamāno itthisoṇ-
 ḍasurāsoṇḍamahasasopphādibhāvaṃ āpajjitvā 'tvam²³ gītaṃ
 tvam²⁴ naccam tvam²⁵ vāditaṃ²⁶ ti samajjattiko²⁷ pamatto²⁸
 hutvā āhippānto nācirass' eva cattālisakoṭidhapaṃ²⁹ upahboga- 25

¹ C² 31. ² C² pana-. B² pinabya-, B² pinabye-. ³ B² āg-. ⁴ B² punasa.
⁵ B² punagataṃ. ⁶ B² -yaṃ, C² jivā. ⁷ B² gahetvā. ⁸ C² -koṭiṭṭhāni.
⁹ B² -kutaṃ, B² -kuttāni. ¹⁰ B² -tiṭṭa, B² ākaṭṭhitvā. ¹¹ B² chaḍe-, B² chaḍḍe-.
¹² B² adda kira, B² kin. ¹³ C² akāsi. ¹⁴ B² adda pavā, B² pi. ¹⁵ C² nibbatti.
¹⁶ B² add pana. ¹⁷ B² kālaka-. ¹⁸ as C², C² āvaritvā, B² vithi vāritvā.
¹⁹ B² vithiyam āvaritvā. ²⁰ C² surā. ²¹ in the place of gift, B² has ābharaṇa,
 B² suraṇa. ²² B² repeat sahasaṃ. ²³ B² kva. ²⁴ B² kva. ²⁵ C² B²
 samajji-. ²⁶ B² vasaṇitṭe. ²⁷ C² satānisakkoṭi-, C² satānisakkoṭi-.

paribhogupakaraṇāni' ca' nāsetvā duggaṭṭo kapaso pilotikaṃ
 nivāsetvā vicari. Sakko avajjanto' tassa duggatabhāvaṃ natvā
 pattapāmenāgautvā' sabbakāmadadaṇṇaṃ kumbhaṃ datvā „tāva
 yathāyaṃ' kumbho na bhijjati tathā naṃ rakkeḥ, imasmiṃ te
 5 sati dhanassa paricchedo nāma na bharissanti, appamatto ho-
 hīti" ovaḍitvā' devalekaṃ eva gato. Tato paṭṭhāya' pīvanto
 vicari'. Ath' ekadivasaṃ matto taṃ kumbhaṃ ākāsa khīpītvā'
 paṭicchanto' ekavāraṃ virajjhi'. Kumbho bhūmiyaṃ paṭitvā
 bhijji. Tato paṭṭhāya puna daliddo butvā pilotikaṃ nivāsetvā
 10 kapālahatto bhikkhaṃ caranto parakuḍḍhaṃ' nissāya kā-
 lam akāsi.

Satthā imaṃ atītaṃ āharitvā

1. Sabbakāmadadaṇṇaṃ kumbhaṃ kuṭṭhaṃ¹² luddhāna dhotṭako
 yāva so¹¹ anupāleti tēva so sukhaṃ edhati. 121.
 2. Yadā matto sa dīto¹³ ca pamāda kumbhaṃ abbhida
 tadā¹⁴ naggo ca potṭho¹⁵ ca pacchā bālo vihaṇāti. 122.
 3. Evaṃ eva yo dhanassa luddhā amatto¹⁶ paribhojati
 pacchā tappati¹⁷ dummedho kuṭṭhaṃ¹⁸ bhūno¹⁹ va dhotṭako ti 123.
- imaṃ abhiṃsambuddhagāthā ratvā jātakaṃ sammādhāresi:

- 40 Tato sabbakāmadadaṇṇaṃ ti sabbe vatthukāme dītaṃ sammāhaṃ kum-
 bhaṃ, kuṭṭhaṃ²⁰ ti kumbhavaraggaṃ, yāva²¹ ti yattakaṃ kālam, anupāleti
 yo koṭi evarūpaṃ labhītvā yāva rakkeḥ tēva so sukhaṃ edhati ti attho,
 matto sa dīto²² ca ti surāmodena matto dappena dīto²³, pamāda kum-
 bhaṃ abbhida ti pamādena kumbhaṃ bhīndi²⁴, naggo ca potṭho²⁵ ca ti
 25 kadāci potṭhakatpilotikāya nivāsetti²⁶ potṭho, evameva ti evaṃ evaṃ²⁷,
 amatto²⁸ ti appamāṇa²⁹, tappati ti roṇṇi.

„Tadā bhadrāghaṭṭabhedako" dīto satthibhāgiyeyya āheṣi.
 Sakko pana ahaṃ evā" ti. Bhadrāghaṭṭajātakaṃ³⁰.

¹ Cā -gagāhara-, Bā -gagūpāhara-, Bā -gupakaraṇāṇi-. ² Bā -si-, Bā -pi-. ³ Cā -jjanto-. ⁴ Bā -na -ga-. ⁵ Cā yathā, Bā yathā -eyya-, Bā -nāma yathā-. ⁶ Bā -nāma yathā-. ⁷ Bā -add -suraṇ-. ⁸ Bā -tati-. ⁹ Cā -pepaṭṭa khīpītvā-. ¹⁰ Bā -kappa-. ¹¹ Cā Bā -rajjhi-. ¹² Bā -kuṭṭhaṃ, Bā -kuṭṭhaṃ-. ¹³ Cā -kā-, ¹⁴ Bā -nāma-. ¹⁵ Bā -rūpa-. ¹⁶ Cā -tato-. ¹⁷ Bā -potṭho-. ¹⁸ Bā -pamatto-. ¹⁹ Cā -tappati-. ²⁰ Cā -kā-, ²¹ Cā -so Cā-, Bā -luddhā-, Bā -phāla-. ²² Bā -yāvaṃ-. ²³ Cā -bhijji-. ²⁴ Bā -potṭho-, Bā -bhikkho-. ²⁵ Cā -nivāsetti corr. to -vatthanti-. ²⁶ Bā -eva-. ²⁷ Cā -tiā-, Bā -pamatto-. ²⁸ Cā -nāma-, Cā -nāma corr. to -nāma-, Bā -pamādena-. ²⁹ Bā -suraṇṇaṃ-. ³⁰ Bā -add -pathamaṃ.

2. Suputtajātaka.

Hārāḡasam mahārājā 'ti. Idam Saithū Jeyavane vi-
haranto Hambādaviyā Sāriputtatharena dimarahitamaccharasam' uva-
ghatamissakam' ālībhattam ārabbes kathesi. Vatthum heitthā
kathita-Allobhantara-lātake' vatthusadiyam era. Tadāpi' theriyā udara-
vāto kuppi. Hābulalhallo therasu āoskhhi. Thero tam ānne-
sālāya nēdāpetvā Kosalarnāde, nirvanam gantvā tolhitamaccharasam'
navanappimissakam alībhattas ābaritvā tasm adāsi. So āharitā
mānu theriyā adāsi. Tassā bhuttamatūya udaravāto paṭipposamhhi.
Hājā purisa peretvā parigaṇhāpetvā tato patthāya theriyā lathārūpadā
khattasi adāsi. Atā ekadivasaṃ dhammasahbhāyase kabbhe samut-
thāpetabbe; „Avuso dhammasenāpati therim' ovarāpena nāma bhaya-
nena santuppesidhi". Saithū āganitvā „kāya me 'tiho bhikkhave
stirahi lathāya sammāssaṇā" ti pucchitvā „amāya māmā" ti vutto „so
bhikkhave mān' era Sāriputte Hākulaniātāyo patthannā deti, pulhe
pi adāsi yevā" ti ratvā sūtāni āhari:

Attu Bārāṇasīyam Brahmadaṭṭe rajjam kareṇte
 Bodhisatto kakkuyaniyam nibbattiṭṭā vaṇappatto ashiyā
 kakkasassānam jetthako Supatto nāma kakkarājā ahoṣi, ugga-
 mahesi pana" Sphusaṣṣā" nāma kakkī ahoṣi, saṇapati Sumakho
 nāma. So ashiṭṭakassasassāhi" parivuto Bārāṇasīn upanāyā
 vasi. So akāḍivasaṇṇ Sphusaṣṣam" ādāya gocarāṇ pariyesa-
 mātto" Bārāṇasiraṇṇo mahānaṇamatthakeṇa agamāsi. Sōdo
 raṇṇo ānāmaṇṇaṇṇasavikaliparivārahhojanam" sampādattvā
 thoḥam bhūjanāṇi vivarittvā esumaṇ palāpento sithhāsi. Su-
 phusaṣṣā" macchanamagandham" ghāyittvā rājabhōjanam bhū-
 jittokāṇi huttvā taṇ divasaṇ akathettvā" dutiyadivasaṇ, ahi
 bhaddo gocarāya gamiṣṣāmā" ti vutta" „tunhe gacchatha,
 mayham eko dokaḥo sithhīti" vattvā „kiddiso" dokaḥo" ti vutte
 „Bārāṇasiraṇṇo bhōjanam bhūjittokāṇ' amhi". aṇ kha pana

[illegible]

sakkā mayā tam laddhuṃ, tasmā jīvitaṃ pariccājissāmi devā¹
 'ti āha. Bodhisatto cintayamāno nisīdi. Sumukho āgantvā
 „kiṃ mahārāja anattamaṇo sīti“ pucchī. Rājā tam attama
 āroesi. Senāpati „mā cintayi mahārāja“ 'ti te abbo pi asā-
 5 setvā „ajja tumhe lāh' eva hotha, mayam bhattaṃ āharissāma“
 'ti vatvā pakkāmi. So kāke sannipādetvā tam kāranaṃ ka-
 thetvā „ettha bhattaṃ āharissāma“ 'ti kākahi saddhiṃ Bārā-
 10 pālā² pavasiṭvā mahānasaasāvidūre³ kāke vagge vagge katvā
 tasmim tasmim thāne ārakkhathāya⁴ thepetvā sayam attāhi
 kākayodhehi⁵ saddhiṃ mahānasaacchadanaṃ nisīdi. Rañño
 bhattaharanakālam ullokayamāno⁶ te ca kāke āha: „aham rañño
 bhatte hariyamāne bhājanāni pātesāmi, bhājanānaṃ⁷ patiteva
 mayham jivitaṃ o' attāhi, tumheva cattāro janā mukhapūraṃ
 bhattaṃ cattāro macchamāsaṇaṃ gahetvā⁸ sapajjāpatikaṃ kākā-
 15 rājānaṃ⁹ bhojetha, 'kamaṃ senāpatiti' vutte¹⁰ 'pacchato ehiṭi'¹¹
 vadeyyāthā¹² 'ti. Atha sūdo¹³ bhōjanavikatiṃ satopādetvā
 kājena¹⁴ gahetvā¹⁵ rājakulaṃ pāyāsi. Tassa rājāṇapaṇi¹⁶
 gatakāle kākasenāpati kākānaṃ sūlānaṃ datvā sayam uppa-
 20 tīvā bhattahārakasaṃ¹⁷ ure nisīditvā nakhapaṇḍarena¹⁸ pahari-
 tvā kapayaggaṇṇena¹⁹ tūḍena nāsaggaṇṇaṃ assa abhihantvā²⁰
 ujjhāya dvīhi padehi²¹ mukham assa pidahi. Rājā maharale
 caṃkamanto mahāvātapaṇṇena oloketvā tam kākasaṃ kiriyam
 djevā bhattahārakasaṃ²² saddam datva „bho bhattahāra²³, bhā-
 25 janāni²⁴ chaḍḍetvā²⁵ kākam eva ganha²⁶ 'ti āha. So bhā-
 janāni chaḍḍetvā²⁷ kākam dāhaṃ ganhi. Rājā paṇa²⁸ „ito
 ehiṭi“ āha. Tasmim khapa²⁹ kākā āgantvā attano pahonakam

¹ Bā - atyam. ² Bā - asasa vā. ³ Bā ārakkhathāya. ⁴ Bā kākayodhehi.
⁵ Bā olokayamāno. ⁶ Bā add. paṇa. ⁷ Bā add. nava, Bā navaṃ patta. ⁸ Bā
 -rājānaṃ. ⁹ C¹ add. ca. ¹⁰ Bā add. mama. ¹¹ C¹ ehiṭi, Bā ehiṭi. ¹² Bā add
 rañño. ¹³ Bā kākasa. ¹⁴ Bā gahetvā. ¹⁵ Bā - ure, Bā - ca. ¹⁶ Bā - ārakasaṃ.
¹⁷ Bā - pāṇḍarena. ¹⁸ Bā kākayaggaṇṇena. ¹⁹ C¹ - ganha, Bā abhihantam.
²⁰ Bā pakkhapa. ²¹ Bā - ārakasa. ²² Bā - āraksa, Bā - āraksa. ²³ Bā bho-
 takā. ²⁴ C¹ chaḍḍetha. ²⁵ Bā - add. ²⁶ Bā rājāni tam. ²⁷ Bā add. va.

bhoṇḍitvā sesaṃ vuttanīyāmena' gahelvā agamamha¹. Talo
 sesā āgantvā sesaṃ² bhoṇḍiṃha³. Te pi attha jaṇā gantvā rā-
 jānaṃ saṃajāpatikaṃ bhojesuṃ. Saphassāya dohaḷo⁴ vāpa-
 sauto⁵. Bhattahārako kākaraṃ ruṇṇo upanesi. Atha naṃ rājā
 pucchi: „bho kāka, evaṃ mamaṃ ca na lujji bhattahārakassa
 ca nāsaro khaṇḍesi bhattabhājanāni ca bhīdī⁶ attano ca jīvitaṃ
 na rakkhī, kasmā avarūpaṃ kammam akāsi⁷“. Kāko „mahā-
 rāja, amhēkaṃ rājā Bārānassīṃ upanissāya vasati, ahaṃ aśa-
 senāpatī, tassa Saphassā nāma bhariyā dohaḷaṃ tumhākaṃ bho-
 janam bhoṇḍitukāma, rājā tassa dohaḷam mayham ācikkhi,
 ahaṃ tatth' eva mama jīvitaṃ pariccajīvā āgato, idāni me
 tassa bhojanam pesitaṃ, mayham manoratho matthakaṃ patto,
 iminā kārapena mayā evarūpaṃ katan⁸“ ti dīpento

1. Bārānassam¹ mahārāja kākaraṃ nivāsiko

acitīyā sahassehi Supatto parivārīto. 124.

2. Tassa dohaḷini bhariyā Saphassā maccham² icchati
 raṇṇo mahānase pakkam paccaḡghaṃ rājābhojanam. 125.

3. Tho³ Ahaṃ pahito dūto raṇṇo c' amhi idhāgato,
 bhatto apacitīṃ kummi, nāsāyam akaram vappa ti 126.

Taula Bārānassan¹ ti Bārānassīyam, nivāsiko² ti nivāsadharmas-
 cakko, pakkam ti nānappakarena sampattāna, parivārīto ti sajjhayanti, pa-
 ccaḡgham³ ti accuḡgham⁴ apavāḍaḥkam⁵, maccham⁶ macchikkāḥam⁷ vā pacche-
 parikkammettemahoggham⁸ ti paccaḡgham, apakkam pahito dūto raṇṇo
 camhi idhāgato ti soṇṇam ulldhānaṃ ti ahaṃ dūto soṇṇakare raṇṇo⁹ ti
 amhi¹⁰ pahito, tamo idha āgato ti atthe¹¹, bhatto apacitīṃ kummīti av-
 āham aṇṇam āgato¹² attano bhatto apacitīṃ saḷḷārasamānaṃ karom, nāsā-
 yam¹³ akaram vappa ti mahārāja iminā kārapena tumhe va attano sajjhānaṃ
 apavayyisi¹⁴ bhattabhājanam¹⁵ pāḷipetam bhattahārakassa nāsāya amhākaṃ pesitaṃ¹⁶
 vanaṃ akāsiṃ, mayā attano raṇṇo opacitī kati, idāni tumhe paṇa lekhatha, tam
 dānāya¹⁷ karoti¹⁸ ti.

¹ Bā - anassan. ² Bā - indhan. ³ C¹ Bā sesa, B¹ sesa. ⁴ C¹ - jam. ⁵ Bā -
 pakkam. ⁶ Bā idd kammam. ⁷ B¹ - anayam, B² - anayam. ⁸ B¹ tamittam. B²
 bhakkhittam. ⁹ B¹ - anayam, B² - anayam. ¹⁰ C¹ - saku. ¹¹ C² paccaḡgham,
 B² paccaḡgham. ¹² C² abhānaḥam, B² abhānaḥam. ¹³ B² samparivāḍitāṃ, B²
 samparivāḍitam. ¹⁴ C² - anāha, B² omī oṇa parakkā. ¹⁵ B² raṇṇo. ¹⁶ B²
 va amhi. ¹⁷ C² attano, B² attano. ¹⁸ B² āgato, B² - nāsāya. ¹⁹ C² apav-
 hayā, B² apavayā. ²⁰ B² - bhojanam. ²¹ C² B² - nāpakkāna. ²² B² danta.

Rājā tassa vacanān sutvā „mayān tva manusabbhūtānaṃ mahantaṃ yasaṃ datvā ambhakaṃ subhaje kātum¹ na sakoma, gāmadāni dadamānāpi ambhakaṃ jivitadāyakaṃ na labhāma, ayaṃ kāko samāno attano rañño jivitaṃ pariccajati²“
 5, ativiya sappurisa madhuraśaro dhammiko³“ ti guṇesu paṭi-
 tivā taṃ ca⁴ setacchattena pūjesi. So attano laddhena cchat-
 tena⁵ rājanam eva pūjettvā Supattassa⁶ guṇa⁷ kathesi. Rājā
 taṃ⁸ pakkosāpetvā dhammaṃ sutvā ubhinnaṃ⁹ pi¹⁰ tesam
 attano bhogaṇanīyāmena bhattaṃ paṭṭhapesi, sesakākānaṃ
 15, devasikāṃ ekaṃ¹¹ taṇḍulammanam pacāpesi¹², soryā ca Bo-
 dhisattassa ovādo thadvā saḥbaanittānaṃ abhiyaṃ datvā pañ-
 cesallāni rakkhhi¹³. Supattakākovādo¹⁴ sattavassasatāni pavatti¹⁵.

Sattā imāṃ āśanaṃ¹⁶ āhuritvā jātakaṃ amodhānesi: „Tadā
 rājā Ananda ahesi, senājēti¹⁷ Sāriputto, Suphassa¹⁸ Bāhulamātā. So-
 10, patto paṇṇ¹⁹ aham evā²⁰“ ti. Supattajātakaṃ²¹.

3. Kāyaviccīhodajātaka.

Paṭṭhassa me ti. Idam Sattā Jetavana viharanto añña-
 taraṃ purisaṃ ārabha kathesi. Sāvatthiyaṃ kīra āko²² puriso
 paṇḍurogasa ajjito²³ vājesi paṭikkhitto. Paṭṭadāro pi²⁴ eva „Ko imam
 20, paṭṭijaggitoṃ sakkoṭṭi²⁵ cintoṃ. Tassa²⁶ etad ahesi: „so²⁷ āham
 imambhā rogā vyūḥhasāmi²⁸“ pubbañjissāmi²⁹. So katipāḥu³⁰ eva kīṇi
 sappāyaṃ lebhittvā ārogo³¹ hutvā Jetavanaṃ gaṇtvā³² paḥajjāṃ yūci.
 So Sattāṃ vantike paḥajjāṃ ca upasampadaṃ ca lebhittvā pacīma³³
 eva arabbhattaṃ pāpuni. Ath³⁴ ekaḍḍivasaṃ bhikkhū dhammasabbhāṣyaṃ
 25, kathaṃ samuṭṭhāpesum: „Araso asuko uṇṇa paṇḍurogo³⁵ imambhā rogā
 vyūḥhito pubbañjissāmi³⁶“ cintetvā paḥajjito c³⁷ eva arabbhattaṃ eva paṭi³⁸
 ti. Sattā āgātvā „kāyaṃ na³⁹ uṇṇa bhikkhave oṭṭaṃhi kathaṃ sanni-

¹ B¹ subhaje tum. B² subhaje tum. ² D¹ -je. ³ B¹ dhammakāhito, B² dhammakāhito. ⁴ B¹ taṃ, teccing sut. va. ⁵ B¹ setaḥ. ⁶ C¹ supattassa. B² bodhisattassa. ⁷ B¹ guṇe. ⁸ B² taṃ. ⁹ B¹ -naṃ. B² -naṃ. ¹⁰ C¹ -ti. ¹¹ B¹ ekadasi. ¹² B¹ pāpesi. ¹³ C¹ -naṃ, B² rakkhati. ¹⁴ B¹ add pona. ¹⁵ B¹ pavatti. ¹⁶ B¹ dhammaḥ. ¹⁷ B¹ samuṭṭhāsa. ¹⁸ C¹ paṭi pona. ¹⁹ B¹ add jātakaṃ. ²⁰ C¹ kīra āko. ²¹ C¹ āhāsa. ²² B¹ maddhaṃ. ²³ C¹ B² -je. ²⁴ B¹ add vattānaṃ.

sinā" ti pucchitvā „imāya nāmā" ti vutte „na bhikkhave" ayam
era, pubbe paṇḍitāpi evam vatvā rogā vutthāya pabbajitvā atthaco
vaḍḍhim ahameu" ti vatvā uttam āhāri:

Attie Bārāṇasīyaṃ Brahmadaṭṭe rajjam kārenti
Bodhisatto brāhmaṇakule nibbattitvā veyappatto kṇum-
bam saṅghapetvā vasaṇto paṇḍuroḃi ahoṣi. Vajjāpi paṭijaggi-
tunā nāsaṅkhiṃsu, puttadāro pi¹ vippaṭisāri ahoṣi. So „imambhū
rogā vutthito pabbajissāmīti" cintetvā kiṃcid era sappāyaṃ
labhitvā ārogo² hūtvā Himavantaṃ pavasiṭvā laṣṭapabbajjāṃ pab-
baji³. So samāpattiyo ca abhiññāyo ca⁴ uppādetvā jhāna-
sukhena viharanto „ettakaṃ kālaṃ evarūpaṃ sukhaṃ" nālat-
than⁵ ti udānāsi udānento

1. Putthassa⁶ me aññatarena vyādhina
rogeṇa lāṣṭhanā dukkhūtaṣṣa ruppato
parisaṇṇati khippam idaṃ kalebaram⁷ 15
2. Ajaññāṃ jaññasamkhātunā asociṃ socisaṇṇamataṃ
nānākuṇapaparipūraṃ jaññarūpaṃ apasato, 127.
3. Dhu-r-attho taṃ āturaṃ pūtikāyaṃ
jagucchīyaṃ⁸ asociṃ vyādhidhammaṃ
yattha-ppamattā⁹ adhīnucchitā pajā
hāpentī maggaṃ sugatūpapattiyaṃ ti 129.

ima gāthā abhāsī.

Tattie aññatarena¹⁰ ti ajānāvatūya rogeṇa ekas paṇḍurogavyādhina.
rogeṇa¹¹ ti rujanasamkhāroṇa evaṇiladdhena nāmena, ruppato ti ghaṭṭiyasāṇaṇa 25
piṭṭamānaṇa, paṇḍuroṇi¹² ārogo katan ti yathā vūṭṭapana¹³ tassa-
ṭṭhāya ṭṭhapiṇṇaṇa, sukhamāraṇa¹⁴ pupphāṇa paṭisaṇṇeṇṇa evaṇa parisaṇṇeṇṇa¹⁵ ti aṭṭho.
ajaññāṃ jaññasamkhātunā¹⁶ ti paṭikkulāṇa¹⁷ amāpāṇa era lāṣṭhanā mād-
paṇa ti sukhaṇa gāṇa, nānākuṇapaparipūraṇa ti kasaṭṭhā dvaitiṇṇeṇṇa
kuṇapāṇa paripannaṇa, jaññarūpaṃ apasato ti apasantaṇa suññatāṇa- 30

¹ B'd add jhānena. ² B'd pīṇa. ³ C' ar-. ⁴ B'd -jivā. ⁵ B'd abhiññāyo ca
samāpattiyo ca. ⁶ B'd add nāma. ⁷ B'd na laddhaṇ. ⁸ B'd pūṇ-. ⁹ C' B'd
kale. ¹⁰ B'd kathaṇam. ¹¹ C' paṇḍuroṇi. ¹² B'd ji-. ¹³ B'd paṭṭhapaṇa. ¹⁴ C'd
B'd paṭṭhapaṇi. ¹⁵ B'd paṭṭhapaṇi. ¹⁶ B'd ārogo. ¹⁷ B'd paṭṭhapaṇi.
¹⁸ B'd paṭṭhapaṇi, B'd paṭṭhapaṇi.

poṭṭhujānassa¹ manupamā eḍḍhatūpani paribhogasabbharam² hutvā upaṭṭhā,
akkhambhā akkhiḍḍhā³ u ālīnā nuyyasa pakkatā⁴ ssa⁵ sabbhāra bhāṇam⁶ upa-
ṭṭhā, āturan⁷ u miccapāṇasā, addhimesucchitā⁸ u kilemmasucchaya sūriya
mucchitā, paṭṭi⁹ u andhatūlapputhujānā, bhāse¹⁰ maggaṃ sugatūpapat-
tiyā¹¹ u manamāṇā pūthikāye laṅṅalagga¹² hutvā apāyamaṅgaḃ pārenti¹³ dera-
manussasabbhediya sugatiupapattiyā maggaṃ parihāyanti¹⁴.

Iti Mahāsatto nānappakārato asucibhāvaṃ niccātura-
bhāvaṃ ca parigrahananto kāye nibbinditvā yāvaṭṭvaṃ cattāro
brahmanivāse bhāvetvā Brahmāloka-parāyano ahosi.

- 10 Satthā imam dhammasaṃsaṃ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakam
samodhānesi: (Bāhujaṇā sotāpattiphalādini pāpuṃsasu) „Tadā tāpaso
pama aham eva ahoṃ¹⁵ ti. Kāyaviechinda¹⁶ jātakam¹⁷”.

6. Jambukhādakajātaka.

- Ka 'yaṃ bhūduccaro¹⁸ vaggū¹⁹ ti. Imam Satthā Veju-
15 raso²⁰ viharanto Devadatta-Kokālīke ārabbhā kathesi. Tadā hi
Devadatte parihīnaśībhasakkhāre Kokālīke kulāni upasamākaṇṭhā „Devā-
dattattīhera Mahāsammuta-paveṇiyā²¹ Okkāka-nāyasaṃso jāto asambhūto
khattiyavaṃso raḍḍhito tīpṇako²² jhamaṭṭhū muthurukatho dhamma-
kathiko, deṭṭha karottha²³ therassa²⁴” ti Devadattassa vaggūni bhāseti.
20 Devadatto pi „Kokālīke miccābrāhmaṇakulā²⁵ nikkhamitvā pubbaḥito
bahussuto dhammakathiko, deṭṭha karottha Kokālīkassa²⁶” ti Kokālīkassa
vaggūni bhāseti. Iti²⁷ to aññamaññassa vaggūni bhājetvā kulagharasu
bhuñjantā vicaranti. Ath' ekadivasaṃ dhammasabbhayaṃ²⁸ katham
samutthāpevaṃ: „āvuso Devadatta-Kokālīkā aññamaññassa alidhā-
25 gūṇaṃ²⁹ kathetvā bhuñjantā vicaranti”. Satthā āgantvā „kāyaṃ nu
'attha bhikkhave etarahi kathāya sammāṇaṃ³⁰” ti pucchitvā „māya
nāma³¹” ti vutte „ma bhikkhave idāṃ ev' ete abbūtagaṇṇā³² kathetvā
bhuñjanti, pubbe p' evaṃ bhuñjāmaṃ yevā³³” ti vuttvā aññam āharī:

- Atte Pārānasīyaṃ Brahmādevatte rajjam karente
30 Bodhisatto aññataraṃsīm jambusaṇḍa³⁴ rukkhadevatā

¹ B¹ omā. andha. ² C² paribhogasabbharam. C³ sukhasabbharam. ³ B⁴ aso-
bhāsa, B⁵ asattha. ⁴ B⁶ pūreṭvā. ⁵ B⁷ -am. ⁶ B⁸ aham eva, omittāṇ
ahosi. ⁷ B⁹ kāyaviechinda-, and add tāpaso. ⁸ B¹⁰ bhūduccaro. ⁹ B¹¹ jātaraso-
¹⁰ C¹² -paveṇiyā. ¹¹ B¹³ tīpṇakathako. ¹² B¹⁴ omā. karottha. ¹³ B¹⁵ omā. hi.
¹⁴ B¹⁶ add bhikkhu. ¹⁵ B¹⁷ -gūṇakatham. ¹⁶ B¹⁸ jambusaṇḍaṇḍa.

hutvā nibbatti. Tatṛ' eko kāko jambusākkhāya nisinnō jambu-
pakkāni khādati. Ath' eko sigālo āgantvā uddham' olokento
kākam' diṣvā „yan' nūnāham' imassa abhūtagunah' kathetvā
jambūni khādeyyan" ti tassa vaṇṇam' kathento imah' gā-
tham' āha:

1. Ko 'yam' bindussaro vaggu pavadantānam' uttamo,
accuto jambusākkhāya moracchāpo va kūjaṭṭi. 130.

Tattha bindussaro ti bindum' avatāna¹ pūṭṭhena² accuto sammā-
gato, vaggu³ ti madhumadhurasaddo⁴ ti, accuto ti az euro suntemmo⁵, mo-
racchāpo va kūjaṭṭi tarunamoro va manūpeṇa sareṇa⁶, ko nām' aro kū- 10
jaṭṭi vadati.

Atha nañ' kāko paṭipussamsanto⁷ dutiyam' gātham' āha:

2. Kulaputto va⁸ jānāti kulaputte⁹ pasamsitum',
vyagghacchāpasarivaṇṇa¹⁰ bbonṇa samma dadāmi te ti. 131.

Tattha vyagghacchāpasarivaṇṇa¹¹ ti teṇ' mayham' vyagghapota- 15
samānavaṇṇo khāyati¹², teṇ' teṇ' vadāmi: aṇṇhe vyagghacchāpasarivaṇṇa¹³
bbonṇa samma dadāmi te ti vayasā pavadattham' jambupakkāni khāda,
āhan' te dadāmi.

Evañ ca pana vatvā jambusākkham' cāletvā phalāni pātesi.
Ath' asmiñ¹⁴ jamburukkhe nibbattadevatā¹⁵ te ubho pi abhū- 20
tagunakatham' kathetvā jambūni khādanto diṣvā tatiyam' gā-
tham' āha:

3. Cīrassam' vata passāmi musāvādi¹⁶ samāgate
vantādanah' kuṇapādañ' ca añṇamañṇam' pasamsake ti. 132.

Tattha vantiṇa ti pāssam' vantibhattakkhādakam' kām, kuṇapādañ' 25
pa¹⁷ ti kuṇapakkhādakam' ti sigālā ca.

Imaṇ' ca pana gātham' vatvā sū devatā bharavarapāram-
maṇam' dussētvā te tato palāpesiti.

¹ B⁴ - guṇakāṭham. ² B⁴ sammānam, B² saravāṇānam. ³ B⁴ avatāna, B² abhi-
sādhana. ⁴ B⁴ omīta pūṭṭhena. ⁵ C² madhumadh-, C⁴ madumadh-, B² ma-
dhumadh-, B⁴ madhumasaddo. ⁶ B⁴ sunnānno. ⁷ B⁴ accuto. ⁸ B² paṭi-
passamsanto. ⁹ C² paṭipposanto. ¹⁰ B⁴ pa. ¹¹ B⁴ - ṇam. ¹² C² - ṇo, B⁴ vyag-
ghyacchāpasarivaṇṇa, B² - sarivāṇa. ¹³ C² - ṇo, B⁴ vyagghyacchāpasariva-
ṇṇa. ¹⁴ B² khādati. ¹⁵ B⁴ vyagghyacchāpasarivaṇṇa, C² vyagghacchā-
pasarivaṇṇa. ¹⁶ B⁴ aha namī. ¹⁷ B⁴ adhvata-. ¹⁸ all four MSS. -di. ¹⁹
C² - mīdanakam, B⁴ - khādakam.

Sattāha imāhi dhammasaṇṇaṃ āharitvā jātakāni samodhānesi.
 „Tadā āgālo Deradatta āhesi. kāko Kokāliko, rukkhadevatā pana
 eham evā” ti. Jambukhādakajātakaṃ¹.

5. Antajātaka.

- 8 Uṣabhaṣṣa² eva te khaṇḍho ti. Idam pi Sattāha tatth³ eva
 viharanto⁴ te yeva dve jaṇe ārabha kathesi. Paccuppannavattham⁵
 purimāsaṇḍhaṃ eva.

Atiṭṭhe pana Bārāṇasīyaṃ Brahmaḍatte rojjaṃ kā-
 reṇte Bodhisaṇṇe ekasmiṃ gāmūpacāre eraṇḍarukkhade-
 10 vatā hutvā nibbatti. Tada ekasmiṃ gāme⁶ mataṃ jaraggavāṇa
 nikkaḍḍhitvā gāmadvāre eraṇḍavane chaḍḍesamh. Eko sigālo
 āgantvā tassa maṃsaṃ khādi. Eko kāko āgantvā eraṇḍo ni-
 hīno tam diṣṇā „yaṃ nūnāhaṃ etaṃsa abhiṭṭagaṇakathasā” kethe-
 tvā maṃsaṃ khādeyyaṃ” ti cintetvā paṭhamāṃ gāthāṃ āha:

- 15 1. Uṣabhaṣṣeva te khaṇḍho sihaṣṣeva vijambhitam,
 migarāja namo ty-atthu, api kiñci labhamase ti. 133.

Tattha namo ty atthū ti namo te attha.

Tam eva sigālo dutiyāṃ gāthāṃ āha:

2. Kulaputto va⁷ jānāsi kulaputto⁸ pasameṭṭam,
 20 mayūragivasamkāsa⁹ ito pariyaḥi vāyasa¹⁰ ti. 134.

Tattha ito pariyaḥiṃ eraṇḍato utaritvā ito yakkhaṃ taṇḍantaṃ maṃ-
 saṃ khādi ti vadati.

Tam tesam kīriyaṃ diṣṇā sā¹¹ rukkhadevatā tatiyaṃ gā-
 tham āha:

- 25 3. Migānaṃ kōttbako¹² anto pakkhivaṃ¹³ pana vāyaso
 eraṇḍo anto rukkhānaṃ, tayo antā samāgatā ti. 135.

Tattha anto ti kiṃo kīṃako.

¹ C¹ -vāḍaka, B¹ jampukkhādajā, B² jampukkhādajā, B³ add cetuttham.
 B⁴ idam. tattha jaravāṇo viharanto. * B⁵ -vattha. * B⁶ gāmaṃ. * B⁷ pa-
 * B⁸ -puttaṃ. * B⁹ -sā. * B¹⁰ omā sā. * B¹¹ āgālo. * B¹² -inaṃ.

saṅghe¹ sakupasaṅghe vārento² carati³. Tam diṅvā samudda-
devatā pathamaṃ gātham āha:

1. Ko n' āyaṃ lonatoyasmim samantā paridhāvati,
macche makara ca⁴ vāreti āmisa⁵ ca vihaññatīti. 136.

2. Tatha ko āyaṃ ti ka sa āyaṃ.

Tam sutvā samuddakāko dutiyaṃ gātham āha:

2. Anantapāyī⁶ sakuno atitto tidisānto
samuddam patum lochāmī sāgarāṃ saritam⁷ patin⁸ ti. 137.

Tato⁹ attito: aham anantam¹⁰ sāgarāṃ patum lochāmī tau amhi anan-
10 tapāyī¹¹ nāma sakuno, mahatiyo pana¹² apūranjyatanubhāya samenthagatattā
atitto ti pi aham diṅvanto tisseṇto pākato, evāham sakupasamuddam sun-
darīnaṃ ratanākam khatattā¹³ sāgarena vā¹⁴ khatattā¹⁵ sāgarāṃ saritānaṃ¹⁶
patibhāvena saritam patib¹⁷ patum lochāmīti.

Tam sutvā samuddādevatā tatiyaṃ gātham āha:

3. So ayaṃ¹⁸ bhāyati c' eva pūrat' eva¹⁹ mahodadhi,
nāssa bhāyati²⁰ pitatto²¹, apeyyo kira sāgaro ti. 138.

Tatha ayaṃ²² ti so ayaṃ, bhāyati: eva²³ ti mahāssa caṅkhanavaleya
bhāyati nikkhamanavaleya pūrat, nāssa bhāyatīti aha mahāsamuddāssa aha
pi aha sakato²⁴ loka pīreyya tathāpi ito etakam nāma udakam pitatvā²⁵ peri-
20 yanto na pañhāyati, apeyyo kira²⁶ ti eva²⁷ kira sāgaro na sakko kenaci
udakam thepessā patum ti.

Evāñ ca pana vatvā²⁸ bharavarūpācāmmapaṇṇaṃ dāsesutvā
samuddakākāṃ palāpesi.

Śatthā imam devaṇam²⁹ āharitvā jātakaṃ samodhānesi. „Tadā
25 samuddakāko Upasānodo ahuṃ, devatā pana aham evā³⁰ ti. Samud-
dājātakaṃ³¹.

¹ C² -ghe. ² B¹ supanta vārento. ³ B² carati. ⁴ B¹ makarante, B² makara.
⁵ B² ammisu. ⁶ C² -yi, B¹ anantapāyī, B² ānantapāyī. ⁷ B² saritam. ⁸ all
four MSS. patī. ⁹ B¹ ananta-, B² ananta-. ¹⁰ B¹ anantapāyī, B² anantapāyī.
¹¹ B² pi. ¹² C² ākhatā, B¹ āgatatā, B² āgatatā. ¹³ B¹ ca, B² amhi vā.
¹⁴ B¹ khatattā, B² khatattā. ¹⁵ B¹ pati-. ¹⁶ B¹ saritam patitam, B² sarī-
patitam. ¹⁷ C² evāyāṃ. C² āyāṃ corr. to āyāṃ, B¹ so āyāṃ, B² āyāṃ.
¹⁸ C² pīratama. ¹⁹ so all four MSS. ²⁰ so C²; B¹ pīraṇto. ²¹ B¹ so ayaṃ,
B² āyaṃ. ²² C² -to, B² -ja. ²³ so C²; B¹ pīratanti, B² pīratoti. ²⁴ B²
so. ²⁵ B² add aḥ. ²⁶ B² āhammahe-. ²⁷ B² add chetuk.

T. Kāmarūpajātaka.

Ucce sakuna¹ omānā² 'ti, Idam Saethā Jetavana vi-
haranto purāṇadutiyaikapalobhanam ārabhā kathesi. Paṇḍu-
pāṇavarāṇāṃ Puppārattajātaka āvāhaṇīya³. atitam Indriyajātaka
āvāhaṇīya⁴.

Tam pana purisaṃ jīvasūle⁵ uttāsesuṃ⁶. So tattha ni-
sinno ākāseṇa gacchantam⁷ kākam⁸ disvā tāva kharam pi tam⁹
vedanūti aganetvā piyabhariyāya sāsanam pesetum¹⁰ kākam
āmantento imā gāthā āha:

1. Ucce sakuna¹¹ omāna¹² pattayāna¹³ vihaṅgama¹⁴ 10
vajjasi¹⁵ kho tvaṃ vāmuruṃ¹⁶, ciraṃ kho sū karissasi¹⁷.
139.

2. Idam kho sū na jānāmi asim¹⁸ sattiṃ¹⁹ ca oḍḍitam,
sū²⁰ caṇḍi²¹ kāhati kodham, tam²² me tapati²³ nō idha.
140. 15

3. Esa²⁴ uppalaṣaṇṇāho nikkham assisake²⁵ kataṃ
kāsiyaṃ²⁶ ca mudun²⁷ vattham, tappatu²⁸ dhanakāmiyā²⁹
ti. 141.

Yenka omānā³⁰ 'ti caranūka³¹ gacchamāsa³², pattayāni³³ 'ti tam vva
dhepi, taṃ vihaṅgama³⁴ 'ti, so hi pata³⁵ yāmaṃ katvā gamanato pattayāna
ikkhaṃ gamanato vihaṅgama, vajjasi³⁶ vadeyyāsi, vāmuruṃ³⁷ 'ti kadallikkha-
dhanamāsaṇṇaṃ mama aṇe piṇṇaṇṇāyaṇe vadeyyāsi, ciraṃ kho sū karis-
sasi³⁸ sū imam pavattim ajānāmi mama āgamanam ciraṃ karissasi³⁹ ciraṃ
me gamanasa⁴⁰ piyasaṃ na ca⁴¹ āgacchasi⁴² aṇe cintessasi⁴³ atthe, asim⁴⁴
sattiṃ⁴⁵ 'ti piṇṇamāsaṇṇāya⁴⁶ sattiṃamāsaṇṇāya vva sūtam vva sandhāya vadasi, 15

1. Bā - na. 2. B' amā, B4 amānā. 3. so C²; B4 kathitam. 4. B' jivanto, B4
jivanto. 5. B' utte, B4 uttāsesuṃ. 6. B4 āga. 7. B' ākākam, B4 āka-
kākam. 8. B4 khirampillam. 9. B4 adda tam. 10. B4 dahanā, B4 dhanā. 11
B4 - na. 12. B4 - na. 13. B4 - si. 14. B4 cimo-. 15. B4 sarissasi. 16. C² B4
ati. 17. B4 satti. 18. C² yā. 19. C² B4 - i. 20. B4 tam. 21. B4 tappati. 22
B4 esā. 23. B4 nikkhamāsaṇṇā, B4 nikkhamāsaṇṇakātam. 24. B4 - ka. 25. B4
- dā. 26. B4 tappatu. 27. C² - mika, B4 - kāpiya. 28. C² B4 - na. 29. C² B4
- na, B4 tattha tattha dappamaṇa (B4 dappamaṇa) gacchamāsa in the place of
cira - -. 30. B4 pattihi, C² pattihi. 31. B4 cimo-. 32. B4 kīrissasi, B4 sa-
rissasi. 33. B4 sarissasi, B4 sarissasi. 34. so C²; B4 gaccha, B4 gaccha. 35
C² sū na, B4 outi nara. 36. B4 āgacchasi. 37. C² B4 aṇ. 38. B4 adda ca.

tam¹ ki tassa uttāsanatthāyo oḍḍham (bapliam, bapditi kodhanā kodhan²
 u attārajyatini³ mayi⁴ kodhanā kartassati, tam⁵ me tapasi⁶ u⁷ tam tassa ko-
 jhasam mām tapati, na idha⁸ 'u idha paha idam sūlāh mādā va tapati⁹ di-
 vasi, eva¹⁰ uppalasannāho¹¹ u dūthi ghara mātaka bapliam attano bhandam kēk-
 5 khatti, tattha uppalasannāho u upalo va¹² sannāho¹³ uppalasaddo karā¹⁴, so
 ca¹⁵ sannāhasajjo¹⁶ e¹⁷ e¹⁸ u attito, nikkhañ cā¹⁹ u²⁰ pañcahi suvatthi katthi
 sūgaleyyakam²¹, kāsikañ ex mudun²² vattān u mudun kāsikañtakay-
 gam²³ sandhāyāha, etakam kira tene²⁴ osetta nikkhittam, tappam²⁵ dha-
 nakkam²⁶ u²⁷ u²⁸ tam sabbam gaherā e²⁹ sama pajā dhanatthikā imā dhanen
 10 tappatu³⁰ parā³¹ mthā³² imā u.

Evam so paridevamāno va kālam kutvā nirayo nibbatti.

Sattā imam deham āharitvā accāni pakāseivā jātakañ
 samudhasevi: (Saccapariyosāne ukkanthitabhiḥkhu sotāpatijhale pa-
 tiṭṭhahi) „Tadā bhariyā¹ etarahi bhariyā va², yena pana³ Jara-
 15 puttena tam kāraṇam dīḍham so aham evā⁴ u. Kāmarūpā-
 jātakañ⁵.

8. Udumbarajātaka.

Udumbarā cime¹ pakka² u. Idam Sattā Jetavane vi-
 haranto aṇṇatarān bhikkhūn ārabbhā katthesi. So kira aṇṇatarā-
 20 mū paccantagāmaske viharān kareivā vasati, ramañño viharo pūṭhi-
 pāsāne nirijjho, mandasannamajjanatthāmanā³ odakaphāso⁴, gues-
 gāmo na⁵ dūre⁶, sampāyāsamānā manussā bhikkhūn denti. Ath⁷
 eke bhikkhū cārikam⁸ caramāno tam viharān jāpomi, uvvākattharo⁹
 tassāganakavattam¹⁰ kutvā pumodhāso tam ādāya gāman piḍḍāya
 25 pāvino, manussā tassā¹¹ bhikkhūn datvā evātanāya nimantayimā,
 āgantako¹² katipīḍam bhūñjivā cintesi: „eken¹³ upāyena¹⁴ bhikkhūn

¹ B¹ tam. ² C¹ kodhanā kodhanam, C² kodhanā kodhan. ³ B¹ capdī kī-
 māt kodhanā etā. B² ak vanṭu kodhanā katthi kodhan u arā. ⁴ B¹ may-
 ham. ⁵ B¹ tam. ⁶ B¹ tappo. ⁷ B¹ eka. ⁸ C¹ B¹ ca. ⁹ B¹ add va uppa-
 lasannāho. ¹⁰ B¹ kālā. ¹¹ C¹ eva, B¹ yoca. ¹² B¹ sannāhapakko, B¹ sannā-
 haka. ¹³ C¹ nikkhittam. ¹⁴ B¹ āgantimadditkam, B¹ moddikam. ¹⁵ B¹ ad-
¹⁶ B¹ mudakam u sikkā. ¹⁷ B¹ dhanam. ¹⁸ B¹ tappam. ¹⁹ B¹ -pāyā.
²⁰ B¹ parato, B¹ pāreto. ²¹ B¹ mulhasantāka, B¹ sannāhik. ²² C¹ B¹ dham-
 mado. ²³ B¹ add va, B¹ ca. ²⁴ B¹ omī va and add abho. ²⁵ C¹ omī pava-
²⁶ B¹ add sattamam. ²⁷ B¹ rama, C¹ cime. ²⁸ B¹ upodappasam-, B¹ upo-
 dappam-, ²⁹ B¹ -sukam. ³⁰ B¹ nā. ³¹ B¹ add niccaṇṇasamāno, B¹ nic-
 cānan. ³² B¹ -kañ. ³³ B¹ -atto. ³⁴ B¹ tassā ag-. ³⁵ B¹ pantham.
³⁶ B¹ va āgantā. ³⁷ B¹ add tam.

vañceṭṭā nikkatṭhivā¹ imam vihāraṃ guṇhissāmi². Atha nam
therūpaṭṭhānaṃ āgataṃ³ pucchā: „kim⁴ āraṃ Buddhūpaṭṭhānaṃ⁵
akkāsi⁶“. „Shante imam vihāraṃ paṭṭhaggaṃā⁷ n'atthi, ten⁸ amhi
na gatapubba⁹“ ti. „Yeva traṃ Buddhūpaṭṭhānaṃ¹⁰ gantvā āga-
chaṃ¹¹ tārāhaṃ paṭṭhaggaṃāmi¹²“. „Sādhū bhante¹³ ti verāṃko „yeva
mamāgamaṇā there mā paṇṇijjāthā¹⁴“ ti manussānaṃ vatvā pakkāmi.
Tato paṭṭhāya āgataṃko „mā verāṃkassa ayaṃ eṃyaṃ¹⁵ ca doto¹⁶“ ti
vatvā te manasse parikkhāmi. Itaro pi Saṭṭhāraṃ¹⁷ sanditvā paṇḍato.
Ath' ayaṃ so senānaṃ na¹⁸ adāsi. So ekamhi thāṃaṃ¹⁹ rasitvā puna-
divase piṇḍāya gāmaṃ pāvāsi. Manussaṃ sammiccamattaṃ²⁰ pi na karissā.
So vipaṭṭhāsi²¹ hutvā puna Jetavanaṃ²² gantvā taṃ kārāṇaṃ bhikkhūnaṃ
ārovesi. Te²³ ārammaṇābhāyaṃ kaṭham²⁴ samuṭṭhāpesuṃ: āraṇaṃ²⁵ aṇḍo
kīraṃ bhikkhū aṇḍam bhikkhū vihāraṃ nikkadḍhivā²⁶ sayam tattha
rasatthi²⁷. Saṭṭhā āgataṃ „āyaṃ na²⁸ ittha bhikkhūnaṃ²⁹ etarāhi ka-
thāya sammiccam³⁰“ ti pucchitvā „imāya nāmi³¹“ ti vutte³² „na bhik-
khāre idāṃ³³ era pubbe³⁴ pi so imam vasaṇaṭṭhānaṃ³⁵ nikkadḍhi yevā³⁶“ ti
vatvā asitaṃ āhosi:

Aste Dārāṇasiyaṃ³⁷ Bruhmadatte³⁸ rajjāṃ³⁹ karente
Bodhisatto⁴⁰ araṇṇe⁴¹ rukkhadevatā⁴² hutvā nibbanti. Tattha
vassaṇe⁴³ sattasattāraṃ⁴⁴ devo⁴⁵ vassi. Ath' eko rattaṃ⁴⁶ mukhakhud-
damakkato⁴⁷ ekiesā⁴⁸ anovaasikāya⁴⁹ pāsāmadariya⁵⁰ vasaṃmaṇo eka-
divasaṃ⁵¹ daridvara⁵² atemaṇaṭṭhāna⁵³ sukkena⁵⁴ nisīdi. Tatth' eko
kālamukhamahāmakkato⁵⁵ tinto⁵⁶ sīteṇa⁵⁷ piṇḍamāno⁵⁸ vicaranto
taṃ⁵⁹ tatthā⁶⁰ ninaṇṇaṃ⁶¹ disvā⁶² „upāyena⁶³ taṃ⁶⁴“⁶⁵ uharitvā⁶⁶ ettha
vaṇṇaṇḍo⁶⁷ cintetvā⁶⁸ kucchiṃ⁶⁹ olambitvā⁷⁰ suhātākāraṃ⁷¹ das-
sento⁷² tassa⁷³ purato⁷⁴ thavā⁷⁵ paṭṭhamāṃ⁷⁶ gāthāṃ⁷⁷ śha:

1. Udumbarā c' ime⁷⁸ pakkā nigrodhā⁷⁹ ca kapithānā⁸⁰.

chi nikkhama⁸¹ bhuṇḍassa⁸² kiṃ⁸³ jighacchāya⁸⁴ miyāsi⁸⁵. 142.

¹ B¹ paṭṭhaggaṃā. ² B² āgataṃ. ³ C³ kim. ⁴ C⁴ B⁵ Buddho. ⁵ B⁶ nā-
kkaṃ. ⁶ B⁷ āgataṃ. ⁷ C⁸ āgataṃ. ⁸ C⁹ āgataṃ. ⁹ B¹⁰ ca ayaṃ.
¹⁰ C¹¹ B¹² amhi na. ¹¹ B¹³ add bhikkhū. ¹² B¹⁴ vatte. ¹³ B¹⁵ āgataṃ.
¹⁴ C¹⁶ B¹⁷ āgataṃ. B¹⁸ āgataṃ. ¹⁵ B¹⁹ āgataṃ. C²⁰ āgataṃ. ¹⁶ B²¹ āgataṃ.
C²² āgataṃ. ¹⁷ C²³ āgataṃ. ¹⁸ B²⁴ āgataṃ. ¹⁹ B²⁵ āgataṃ. ²⁰ B²⁶ āgataṃ.
C²⁷ āgataṃ. ²¹ B²⁸ āgataṃ. ²² B²⁹ āgataṃ. ²³ B³⁰ āgataṃ. ²⁴ B³¹ āgataṃ.
C³² āgataṃ. ²⁵ B³³ āgataṃ. ²⁶ B³⁴ āgataṃ. ²⁷ B³⁵ āgataṃ. ²⁸ B³⁶ āgataṃ.
C³⁷ āgataṃ. ²⁹ B³⁸ āgataṃ. ³⁰ B³⁹ āgataṃ. ³¹ B⁴⁰ āgataṃ. ³² B⁴¹ āgataṃ.
C⁴² āgataṃ. ³³ B⁴³ āgataṃ. ³⁴ B⁴⁴ āgataṃ. ³⁵ B⁴⁵ āgataṃ. ³⁶ B⁴⁶ āgataṃ.
C⁴⁷ āgataṃ. ³⁷ B⁴⁸ āgataṃ. ³⁸ B⁴⁹ āgataṃ. ³⁹ B⁵⁰ āgataṃ. ⁴⁰ B⁵¹ āgataṃ.
C⁵² āgataṃ. ⁴¹ B⁵³ āgataṃ. ⁴² B⁵⁴ āgataṃ. ⁴³ B⁵⁵ āgataṃ. ⁴⁴ B⁵⁶ āgataṃ.
C⁵⁷ āgataṃ. ⁴⁵ B⁵⁸ āgataṃ. ⁴⁶ B⁵⁹ āgataṃ. ⁴⁷ B⁶⁰ āgataṃ. ⁴⁸ B⁶¹ āgataṃ.
C⁶² āgataṃ. ⁴⁹ B⁶³ āgataṃ. ⁵⁰ B⁶⁴ āgataṃ. ⁵¹ B⁶⁵ āgataṃ. ⁵² B⁶⁶ āgataṃ.
C⁶⁷ āgataṃ. ⁵³ B⁶⁸ āgataṃ. ⁵⁴ B⁶⁹ āgataṃ. ⁵⁵ B⁷⁰ āgataṃ. ⁵⁶ B⁷¹ āgataṃ.
C⁷² āgataṃ. ⁵⁷ B⁷³ āgataṃ. ⁵⁸ B⁷⁴ āgataṃ. ⁵⁹ B⁷⁵ āgataṃ. ⁶⁰ B⁷⁶ āgataṃ.
C⁷⁷ āgataṃ. ⁶¹ B⁷⁸ āgataṃ. ⁶² B⁷⁹ āgataṃ. ⁶³ B⁸⁰ āgataṃ. ⁶⁴ B⁸¹ āgataṃ.
C⁸² āgataṃ. ⁶⁵ B⁸³ āgataṃ. ⁶⁶ B⁸⁴ āgataṃ. ⁶⁷ B⁸⁵ āgataṃ. ⁶⁸ B⁸⁶ āgataṃ.
C⁸⁷ āgataṃ. ⁶⁹ B⁸⁸ āgataṃ. ⁷⁰ B⁸⁹ āgataṃ. ⁷¹ B⁹⁰ āgataṃ. ⁷² B⁹¹ āgataṃ.
C⁹² āgataṃ. ⁷³ B⁹³ āgataṃ. ⁷⁴ B⁹⁴ āgataṃ. ⁷⁵ B⁹⁵ āgataṃ. ⁷⁶ B⁹⁶ āgataṃ.
C⁹⁷ āgataṃ. ⁷⁷ B⁹⁸ āgataṃ. ⁷⁸ B⁹⁹ āgataṃ. ⁸⁰ B¹⁰⁰ āgataṃ. ⁸¹ B¹⁰¹ āgataṃ.
C¹⁰² āgataṃ. ⁸² B¹⁰³ āgataṃ. ⁸³ B¹⁰⁴ āgataṃ. ⁸⁴ B¹⁰⁵ āgataṃ. ⁸⁵ B¹⁰⁶ āgataṃ.
C¹⁰⁷ āgataṃ. ⁸⁶ B¹⁰⁸ āgataṃ. ⁸⁷ B¹⁰⁹ āgataṃ. ⁸⁸ B¹¹⁰ āgataṃ. ⁸⁹ B¹¹¹ āgataṃ.
C¹¹² āgataṃ. ⁹⁰ B¹¹³ āgataṃ. ⁹¹ B¹¹⁴ āgataṃ. ⁹² B¹¹⁵ āgataṃ. ⁹³ B¹¹⁶ āgataṃ.
C¹¹⁷ āgataṃ. ⁹⁴ B¹¹⁸ āgataṃ. ⁹⁵ B¹¹⁹ āgataṃ. ⁹⁶ B¹²⁰ āgataṃ. ⁹⁷ B¹²¹ āgataṃ.
C¹²² āgataṃ. ⁹⁸ B¹²³ āgataṃ. ⁹⁹ B¹²⁴ āgataṃ. ¹⁰⁰ B¹²⁵ āgataṃ. ¹⁰¹ B¹²⁶ āgataṃ.
C¹²⁷ āgataṃ. ¹⁰² B¹²⁸ āgataṃ. ¹⁰³ B¹²⁹ āgataṃ. ¹⁰⁴ B¹³⁰ āgataṃ. ¹⁰⁵ B¹³¹ āgataṃ.
C¹³² āgataṃ. ¹⁰⁶ B¹³³ āgataṃ. ¹⁰⁷ B¹³⁴ āgataṃ. ¹⁰⁸ B¹³⁵ āgataṃ. ¹⁰⁹ B¹³⁶ āgataṃ.
C¹³⁷ āgataṃ. ¹¹⁰ B¹³⁸ āgataṃ. ¹¹¹ B¹³⁹ āgataṃ. ¹¹² B¹⁴⁰ āgataṃ. ¹¹³ B¹⁴¹ āgataṃ.
C¹⁴² āgataṃ. ¹¹⁴ B¹⁴³ āgataṃ. ¹¹⁵ B¹⁴⁴ āgataṃ. ¹¹⁶ B¹⁴⁵ āgataṃ. ¹¹⁷ B¹⁴⁶ āgataṃ.
C¹⁴⁷ āgataṃ. ¹¹⁸ B¹⁴⁸ āgataṃ. ¹¹⁹ B¹⁴⁹ āgataṃ. ¹²⁰ B¹⁵⁰ āgataṃ. ¹²¹ B¹⁵¹ āgataṃ.
C¹⁵² āgataṃ. ¹²² B¹⁵³ āgataṃ. ¹²³ B¹⁵⁴ āgataṃ. ¹²⁴ B¹⁵⁵ āgataṃ. ¹²⁵ B¹⁵⁶ āgataṃ.
C¹⁵⁷ āgataṃ. ¹²⁶ B¹⁵⁸ āgataṃ. ¹²⁷ B¹⁵⁹ āgataṃ. ¹²⁸ B¹⁶⁰ āgataṃ. ¹²⁹ B¹⁶¹ āgataṃ.
C¹⁶² āgataṃ. ¹³⁰ B¹⁶³ āgataṃ. ¹³¹ B¹⁶⁴ āgataṃ. ¹³² B¹⁶⁵ āgataṃ. ¹³³ B¹⁶⁶ āgataṃ.
C¹⁶⁷ āgataṃ. ¹³⁴ B¹⁶⁸ āgataṃ. ¹³⁵ B¹⁶⁹ āgataṃ. ¹³⁶ B¹⁷⁰ āgataṃ. ¹³⁷ B¹⁷¹ āgataṃ.
C¹⁷² āgataṃ. ¹³⁸ B¹⁷³ āgataṃ. ¹³⁹ B¹⁷⁴ āgataṃ. ¹⁴⁰ B¹⁷⁵ āgataṃ. ¹⁴¹ B¹⁷⁶ āgataṃ.
C¹⁷⁷ āgataṃ. ¹⁴² B¹⁷⁸ āgataṃ. ¹⁴³ B¹⁷⁹ āgataṃ. ¹⁴⁴ B¹⁸⁰ āgataṃ. ¹⁴⁵ B¹⁸¹ āgataṃ.
C¹⁸² āgataṃ. ¹⁴⁶ B¹⁸³ āgataṃ. ¹⁴⁷ B¹⁸⁴ āgataṃ. ¹⁴⁸ B¹⁸⁵ āgataṃ. ¹⁴⁹ B¹⁸⁶ āgataṃ.
C¹⁸⁷ āgataṃ. ¹⁵⁰ B¹⁸⁸ āgataṃ. ¹⁵¹ B¹⁸⁹ āgataṃ. ¹⁵² B¹⁹⁰ āgataṃ. ¹⁵³ B¹⁹¹ āgataṃ.
C¹⁹² āgataṃ. ¹⁵⁴ B¹⁹³ āgataṃ. ¹⁵⁵ B¹⁹⁴ āgataṃ. ¹⁵⁶ B¹⁹⁵ āgataṃ. ¹⁵⁷ B¹⁹⁶ āgataṃ.
C¹⁹⁷ āgataṃ. ¹⁵⁸ B¹⁹⁸ āgataṃ. ¹⁵⁹ B¹⁹⁹ āgataṃ. ¹⁶⁰ B²⁰⁰ āgataṃ. ¹⁶¹ B²⁰¹ āgataṃ.
C²⁰² āgataṃ. ¹⁶² B²⁰³ āgataṃ. ¹⁶³ B²⁰⁴ āgataṃ. ¹⁶⁴ B²⁰⁵ āgataṃ. ¹⁶⁵ B²⁰⁶ āgataṃ.
C²⁰⁷ āgataṃ. ¹⁶⁶ B²⁰⁸ āgataṃ. ¹⁶⁷ B²⁰⁹ āgataṃ. ¹⁶⁸ B²¹⁰ āgataṃ. ¹⁶⁹ B²¹¹ āgataṃ.
C²¹² āgataṃ. ¹⁷⁰ B²¹³ āgataṃ. ¹⁷¹ B²¹⁴ āgataṃ. ¹⁷² B²¹⁵ āgataṃ. ¹⁷³ B²¹⁶ āgataṃ.
C²¹⁷ āgataṃ. ¹⁷⁴ B²¹⁸ āgataṃ. ¹⁷⁵ B²¹⁹ āgataṃ. ¹⁷⁶ B²²⁰ āgataṃ. ¹⁷⁷ B²²¹ āgataṃ.
C²²² āgataṃ. ¹⁷⁸ B²²³ āgataṃ. ¹⁷⁹ B²²⁴ āgataṃ. ¹⁸⁰ B²²⁵ āgataṃ. ¹⁸¹ B²²⁶ āgataṃ.
C²²⁷ āgataṃ. ¹⁸² B²²⁸ āgataṃ. ¹⁸³ B²²⁹ āgataṃ. ¹⁸⁴ B²³⁰ āgataṃ. ¹⁸⁵ B²³¹ āgataṃ.
C²³² āgataṃ. ¹⁸⁶ B²³³ āgataṃ. ¹⁸⁷ B²³⁴ āgataṃ. ¹⁸⁸ B²³⁵ āgataṃ. ¹⁸⁹ B²³⁶ āgataṃ.
C²³⁷ āgataṃ. ¹⁹⁰ B²³⁸ āgataṃ. ¹⁹¹ B²³⁹ āgataṃ. ¹⁹² B²⁴⁰ āgataṃ. ¹⁹³ B²⁴¹ āgataṃ.
C²⁴² āgataṃ. ¹⁹⁴ B²⁴³ āgataṃ. ¹⁹⁵ B²⁴⁴ āgataṃ. ¹⁹⁶ B²⁴⁵ āgataṃ. ¹⁹⁷ B²⁴⁶ āgataṃ.
C²⁴⁷ āgataṃ. ¹⁹⁸ B²⁴⁸ āgataṃ. ¹⁹⁹ B²⁴⁹ āgataṃ. ²⁰⁰ B²⁵⁰ āgataṃ. ²⁰¹ B²⁵¹ āgataṃ.
C²⁵² āgataṃ. ²⁰² B²⁵³ āgataṃ. ²⁰³ B²⁵⁴ āgataṃ. ²⁰⁴ B²⁵⁵ āgataṃ. ²⁰⁵ B²⁵⁶ āgataṃ.
C²⁵⁷ āgataṃ. ²⁰⁶ B²⁵⁸ āgataṃ. ²⁰⁷ B²⁵⁹ āgataṃ. ²⁰⁸ B²⁶⁰ āgataṃ. ²⁰⁹ B²⁶¹ āgataṃ.
C²⁶² āgataṃ. ²¹⁰ B²⁶³ āgataṃ. ²¹¹ B²⁶⁴ āgataṃ. ²¹² B²⁶⁵ āgataṃ. ²¹³ B²⁶⁶ āgataṃ.
C²⁶⁷ āgataṃ. ²¹⁴ B²⁶⁸ āgataṃ. ²¹⁵ B²⁶⁹ āgataṃ. ²¹⁶ B²⁷⁰ āgataṃ. ²¹⁷ B²⁷¹ āgataṃ.
C²⁷² āgataṃ. ²¹⁸ B²⁷³ āgataṃ. ²¹⁹ B²⁷⁴ āgataṃ. ²²⁰ B²⁷⁵ āgataṃ. ²²¹ B²⁷⁶ āgataṃ.
C²⁷⁷ āgataṃ. ²²² B²⁷⁸ āgataṃ. ²²³ B²⁷⁹ āgataṃ. ²²⁴ B²⁸⁰ āgataṃ. ²²⁵ B²⁸¹ āgataṃ.
C²⁸² āgataṃ. ²²⁶ B²⁸³ āgataṃ. ²²⁷ B²⁸⁴ āgataṃ. ²²⁸ B²⁸⁵ āgataṃ. ²²⁹ B²⁸⁶ āgataṃ.
C²⁸⁷ āgataṃ. ²³⁰ B²⁸⁸ āgataṃ. ²³¹ B²⁸⁹ āgataṃ. ²³² B²⁹⁰ āgataṃ. ²³³ B²⁹¹ āgataṃ.
C²⁹² āgataṃ. ²³⁴ B²⁹³ āgataṃ. ²³⁵ B²⁹⁴ āgataṃ. ²³⁶ B²⁹⁵ āgataṃ. ²³⁷ B²⁹⁶ āgataṃ.
C²⁹⁷ āgataṃ. ²³⁸ B²⁹⁸ āgataṃ. ²³⁹ B²⁹⁹ āgataṃ. ²⁴⁰ B³⁰⁰ āgataṃ. ²⁴¹ B³⁰¹ āgataṃ.
C³⁰² āgataṃ. ²⁴² B³⁰³ āgataṃ. ²⁴³ B³⁰⁴ āgataṃ. ²⁴⁴ B³⁰⁵ āgataṃ. ²⁴⁵ B³⁰⁶ āgataṃ.
C³⁰⁷ āgataṃ. ²⁴⁶ B³⁰⁸ āgataṃ. ²⁴⁷ B³⁰⁹ āgataṃ. ²⁴⁸ B³¹⁰ āgataṃ. ²⁴⁹ B³¹¹ āgataṃ.
C³¹² āgataṃ. ²⁵⁰ B³¹³ āgataṃ. ²⁵¹ B³¹⁴ āgataṃ. ²⁵² B³¹⁵ āgataṃ. ²⁵³ B³¹⁶ āgataṃ.
C³¹⁷ āgataṃ. ²⁵⁴ B³¹⁸ āgataṃ. ²⁵⁵ B³¹⁹ āgataṃ. ²⁵⁶ B³²⁰ āgataṃ. ²⁵⁷ B³²¹ āgataṃ.
C³²² āgataṃ. ²⁵⁸ B³²³ āgataṃ. ²⁵⁹ B³²⁴ āgataṃ. ²⁶⁰ B³²⁵ āgataṃ. ²⁶¹ B³²⁶ āgataṃ.
C³²⁷ āgataṃ. ²⁶² B³²⁸ āgataṃ. ²⁶³ B³²⁹ āgataṃ. ²⁶⁴ B³³⁰ āgataṃ. ²⁶⁵ B³³¹ āgataṃ.
C³³² āgataṃ. ²⁶⁶ B³³³ āgataṃ. ²⁶⁷ B³³⁴ āgataṃ. ²⁶⁸ B³³⁵ āgataṃ. ²⁶⁹ B³³⁶ āgataṃ.
C³³⁷ āgataṃ. ²⁷⁰ B³³⁸ āgataṃ. ²⁷¹ B³³⁹ āgataṃ. ²⁷² B³⁴⁰ āgataṃ. ²⁷³ B³⁴¹ āgataṃ.
C³⁴² āgataṃ. ²⁷⁴ B³⁴³ āgataṃ. ²⁷⁵ B³⁴⁴ āgataṃ. ²⁷⁶ B³⁴⁵ āgataṃ. ²⁷⁷ B³⁴⁶ āgataṃ.
C³⁴⁷ āgataṃ. ²⁷⁸ B³⁴⁸ āgataṃ. ²⁷⁹ B³⁴⁹ āgataṃ. ²⁸⁰ B³⁵⁰ āgataṃ. ²⁸¹ B³⁵¹ āgataṃ.
C³⁵² āgataṃ. ²⁸² B³⁵³ āgataṃ. ²⁸³ B³⁵⁴ āgataṃ. ²⁸⁴ B³⁵⁵ āgataṃ. ²⁸⁵ B³⁵⁶ āgataṃ.
C³⁵⁷ āgataṃ. ²⁸⁶ B³⁵⁸ āgataṃ. ²⁸⁷ B³⁵⁹ āgataṃ. ²⁸⁸ B³⁶⁰ āgataṃ. ²⁸⁹ B³⁶¹ āgataṃ.
C³⁶² āgataṃ. ²⁹⁰ B³⁶³ āgataṃ. ²⁹¹ B³⁶⁴ āgataṃ. ²⁹² B³⁶⁵ āgataṃ. ²⁹³ B³⁶⁶ āgataṃ.
C³⁶⁷ āgataṃ. ²⁹⁴ B³⁶⁸ āgataṃ. ²⁹⁵ B³⁶⁹ āgataṃ. ²⁹⁶ B³⁷⁰ āgataṃ. ²⁹⁷ B³⁷¹ āgataṃ.
C³⁷² āgataṃ. ²⁹⁸ B³⁷³ āgataṃ. ²⁹⁹ B³⁷⁴ āgataṃ. ³⁰⁰ B³⁷⁵ āgataṃ. ³⁰¹ B³⁷⁶ āgataṃ.
C³⁷⁷ āgataṃ. ³⁰² B³⁷⁸ āgataṃ. ³⁰³ B³⁷⁹ āgataṃ. ³⁰⁴ B³⁸⁰ āgataṃ. ³⁰⁵ B³⁸¹ āgataṃ.
C³⁸² āgataṃ. ³⁰⁶ B³⁸³ āgataṃ. ³⁰⁷ B³⁸⁴ āgataṃ. ³⁰⁸ B³⁸⁵ āgataṃ. ³⁰⁹ B³⁸⁶ āgataṃ.
C³⁸⁷ āgataṃ. ³¹⁰ B³⁸⁸ āgataṃ. ³¹¹ B³⁸⁹ āgataṃ. ³¹² B³⁹⁰ āgataṃ. ³¹³ B³⁹¹ āgataṃ.
C³⁹² āgataṃ. ³¹⁴ B³⁹³ āgataṃ. ³¹⁵ B³⁹⁴ āgataṃ. ³¹⁶ B³⁹⁵ āgataṃ. ³¹⁷ B³⁹⁶ āgataṃ.
C³⁹⁷ āgataṃ. ³¹⁸ B³⁹⁸ āgataṃ. ³¹⁹ B³⁹⁹ āgataṃ. ³²⁰ B⁴⁰⁰ āgataṃ. ³²¹ B⁴⁰¹ āgataṃ.
C⁴⁰² āgataṃ. ³²² B⁴⁰³ āgataṃ. ³²³ B⁴⁰⁴ āgataṃ. ³²⁴ B⁴⁰⁵ āgataṃ. ³²⁵ B⁴⁰⁶ āgataṃ.
C⁴⁰⁷ āgataṃ. ³²⁶ B⁴⁰⁸ āgataṃ. ³²⁷ B⁴⁰⁹ āgataṃ. ³²⁸ B⁴¹⁰ āgataṃ. ³²⁹ B⁴¹¹ āgataṃ.
C⁴¹² āgataṃ. ³³⁰ B⁴¹³ āgataṃ. ³³¹ B⁴¹⁴ āgataṃ. ³³² B⁴¹⁵ āgataṃ. ³³³ B⁴¹⁶ āgataṃ.
C⁴¹⁷ āgataṃ. ³³⁴ B⁴¹⁸ āgataṃ. ³³⁵ B⁴¹⁹ āgataṃ. ³³⁶ B⁴²⁰ āgataṃ. ³³⁷ B⁴²¹ āgataṃ.
C⁴²² āgataṃ. ³³⁸ B⁴²³ āgataṃ. ³³⁹ B⁴²⁴ āgataṃ. ³⁴⁰ B⁴²⁵ āgataṃ. ³⁴¹ B⁴²⁶ āgataṃ.
C⁴²⁷ āgataṃ. ³⁴² B⁴²⁸ āgataṃ. ³⁴³ B⁴²⁹ āgataṃ. ³⁴⁴ B⁴³⁰ āgataṃ. ³⁴⁵ B⁴³¹ āgataṃ.
C^{432</}

Taṁha kaṇṭṭhānā¹ n' bhikkhā², ehi³ nikkhamā⁴ 'ti eṭṭe udumbarasāya phalabhāranamitā⁵, ahaṁ pi khādītva⁶ sūhito⁷ āgato⁸, tvaṁ pi gaucha⁹ bhū-
jassā¹⁰ 'ti

So pi tassa vacanam¹¹ saddahitvā phalāphalāni¹² bhujjitu-
kāmo¹³ uikkhamitvā tattha tattha¹⁴ vicaritvā kiñci alabhanto
puna āgantvā¹⁵ taṁ antodariyaṁ¹⁶ pavasiṭvā nisinnāṁ diṭṭvā
„vañcessāmi¹⁷ naṁ“ 'ti tassa purato¹⁸ jhatvā dutiyasā¹⁹ gātham āha:
„Evaṁ so“²⁰ sūhito²¹ hoti yo vaddham²² apacāyati-
yathāham²³ ajja sūhito²⁴ dumāpakkāni-m-āsito²⁵ 'ti. 143.

Tattha dumāpakkāni²⁶ māsiṇo²⁷ di²⁸ udumbarasāya²⁹ sukka³⁰, kaṇṭhā³¹ khādītva³²
sūhito³³ dūhito³⁴ sūhito³⁵.

Tam sutvā mahāmakkato³⁶ tatiyaṁ gātham āha:

„Yaṁ vanejō vanejassa³⁷ vañceyya³⁸ kupino³⁹ kapi“⁴⁰
daharo⁴¹ pi tam⁴² na saddheyya⁴³ na hi jhūpo⁴⁴ jarākapiti. 144.

Tass⁴⁵ attho: jath⁴⁶ vane jātō kapi⁴⁷ vane jātassa kupino⁴⁸ vañcanam⁴⁹ ka-
reyya⁵⁰ tam⁵¹ daharo⁵² pi⁵³ tva⁵⁴ sūhito⁵⁵ pi⁵⁶ vanejo⁵⁷ na saddheyya⁵⁸, māsiṇo⁵⁹
puna jhūpo⁶⁰ jarākapī⁶¹ mahāmakkato⁶² na hi saddheyya⁶³, antikkhatto⁶⁴ pi
bhagavantassa⁶⁵ tumbhāseṇa⁶⁶ na saddheyya⁶⁷, tvaṁso⁶⁸ padure⁶⁹ sabbam phalāpha-
laṁ⁷⁰ vassena⁷¹ khammā⁷² patitvā⁷³, puna tara⁷⁴ tvaṁ⁷⁵ jhūnam⁷⁶ u'tthi⁷⁷ gaucha⁷⁸ n-

So tato⁷⁹ vā pakkāmi.

Sattthā⁸⁰ tvaṁ⁸¹ deṇṇam⁸² āharitvā⁸³ jānkaṁ⁸⁴ samodhāre⁸⁵: „Tadā
khuddamakkato⁸⁶ perūsiṇo⁸⁷ āhosi, kāpumahāmakkato⁸⁸ āgantuko, ruk-
khaḍeyvā⁸⁹ pana⁹⁰ utam⁹¹ evā“ 'ti. Udumbarajātakaṁ⁹².

¹ C¹ -a, B¹ mibhikkhū, B² mibhikkhūku. ² B² nikkhamā. ³ B² -bhikkhāramā. ⁴ B¹ -aham¹ sūhito. ⁵ B¹ adda si, B² amita. ⁶ B² add¹ sūhito. ⁷ B² phalāni. ⁸ B² khādītu. ⁹ C¹ B¹ only one tattha. ¹⁰ B² purāḍa. ¹¹ B² amaphalānāda-. ¹² B² tattha. ¹³ B² sūhito. ¹⁴ B² vaddham. ¹⁵ C¹ B¹ sūhito. ¹⁶ B² gaucha, C¹ dhammā. ¹⁷ B² gūti sūhito. ¹⁸ C¹ B¹ kapiṇ. ¹⁹ B² gūti tana. ²⁰ C¹ jhūpa, C² jhūpa. ²¹ B² jhūpa. ²² B² kapiṇa. ²³ C¹ evaṁso, C² vassena. ²⁴ C¹ vassena. ²⁵ B² sūhito. ²⁶ C¹ sūhito. ²⁷ C¹ sūhito. ²⁸ C¹ sūhito. ²⁹ C¹ sūhito. ³⁰ C¹ sūhito. ³¹ C¹ sūhito. ³² C¹ sūhito. ³³ C¹ sūhito. ³⁴ C¹ sūhito. ³⁵ C¹ sūhito. ³⁶ C¹ sūhito. ³⁷ C¹ sūhito. ³⁸ C¹ sūhito. ³⁹ C¹ sūhito. ⁴⁰ C¹ sūhito. ⁴¹ C¹ sūhito. ⁴² C¹ sūhito. ⁴³ C¹ sūhito. ⁴⁴ C¹ sūhito. ⁴⁵ C¹ sūhito. ⁴⁶ C¹ sūhito. ⁴⁷ C¹ sūhito. ⁴⁸ C¹ sūhito. ⁴⁹ C¹ sūhito. ⁵⁰ C¹ sūhito. ⁵¹ C¹ sūhito. ⁵² C¹ sūhito. ⁵³ C¹ sūhito. ⁵⁴ C¹ sūhito. ⁵⁵ C¹ sūhito. ⁵⁶ C¹ sūhito. ⁵⁷ C¹ sūhito. ⁵⁸ C¹ sūhito. ⁵⁹ C¹ sūhito. ⁶⁰ C¹ sūhito. ⁶¹ C¹ sūhito. ⁶² C¹ sūhito. ⁶³ C¹ sūhito. ⁶⁴ C¹ sūhito. ⁶⁵ C¹ sūhito. ⁶⁶ C¹ sūhito. ⁶⁷ C¹ sūhito. ⁶⁸ C¹ sūhito. ⁶⁹ C¹ sūhito. ⁷⁰ C¹ sūhito. ⁷¹ C¹ sūhito. ⁷² C¹ sūhito. ⁷³ C¹ sūhito. ⁷⁴ C¹ sūhito. ⁷⁵ C¹ sūhito. ⁷⁶ C¹ sūhito. ⁷⁷ C¹ sūhito. ⁷⁸ C¹ sūhito. ⁷⁹ C¹ sūhito. ⁸⁰ C¹ sūhito. ⁸¹ C¹ sūhito. ⁸² C¹ sūhito. ⁸³ C¹ sūhito. ⁸⁴ C¹ sūhito. ⁸⁵ C¹ sūhito. ⁸⁶ C¹ sūhito. ⁸⁷ C¹ sūhito. ⁸⁸ C¹ sūhito. ⁸⁹ C¹ sūhito. ⁹⁰ C¹ sūhito. ⁹¹ C¹ sūhito. ⁹² C¹ sūhito.

9. Kumāyaputtajātaka.

Pure tavan¹ u. Idam Saithā² Pabbāraṃ³ viharanto
 keṣisilako⁴ bhikkhū ārabha⁵ kathesi. To kira bhikkhū Saithari
 uparipāsāde viharanto hotthāpāsāde dīghanatādinī⁶ kathanā⁷ kalaha⁸
 na paribhāsā⁹ na kathanā¹⁰ nisīdimā. Saithā Mahāmoggalāna¹¹ 5
 āmantetvā „ahi¹², bhikkhū sarāvejhehi¹³“ āha. Thero ākāse uppatitvā
 pādāṅgutthakena¹⁴ pāsādatthūpikā¹⁵ paharivā yāra¹⁶ uḥkapariyanta¹⁷
 pāsādam¹⁸ kappesi. Te bhikkhū mahāpahayabhūtā¹⁹ nikkhamitvā bahi
 ajjhamu. Tesaṃ so keṣisilakutbhāro²⁰ bhikkhūna²¹ pākāḍe jāto. Ath²²
 ekadivasa²³ dhammasabbhāsa²⁴ kathaṃ samuṭthāpesuṃ: „āvuso ekacce 10
 bhikkhū evaṃpe²⁵ nuyyānikasāne²⁶ pabbajitvā²⁷ keṣiṇā²⁸ hutvā carantu²⁹,
 anāsaṃ dukkhaṃ anuttā³⁰ ti vipassanāya kamhuṃ³¹“ na karonti³².
 Saithā āgantvā „kāya³³ na³⁴ ttha³⁵ bhikkhave³⁶ etarahi³⁷ kutthāya³⁸ samu-
 sinu³⁹“ ti pucchitvā „āsiyā⁴⁰ nāma⁴¹“ ti vutte „na⁴² bhikkhave⁴³ idā⁴⁴ eva
 pubbe⁴⁵ pi⁴⁶ keṣiṇakā⁴⁷ ye⁴⁸“ ti eva⁴⁹ uttara⁵⁰ āhuro. 15

Atto Bārāṇasīya⁵¹ Brahmadatto⁵² rajjam⁵³ kārento
 Bodhisatto⁵⁴ ekasmin⁵⁵ gāmahe⁵⁶ brāhmaṇakule⁵⁷ nibbatti.
 Kumāyaputta⁵⁸ ti nam⁵⁹ sañjānīhu. So aparabbhāge⁶⁰ nikkhamitvā
 isipabbajjam⁶¹ pabbajitvā⁶² Himavanta⁶³ padese⁶⁴ vasi. Ath⁶⁵ aññe⁶⁶ keṣi- 10
 lakā⁶⁷ tāpa⁶⁸ Himavanta⁶⁹ padese⁷⁰ assamaṃ⁷¹ māpetvā⁷² vasiṃsu, ka-
 śinaparikamma⁷³ mottam⁷⁴ pi⁷⁵ nesam⁷⁶ n⁷⁷ atthi, araññato⁷⁸ phalāphalāni
 aharitvā⁷⁹ khādītva⁸⁰ hasamā⁸¹ nānappakārāya⁸² hūṇi⁸³ viti-
 nāmentī. Tesaṃ⁸⁴ santike⁸⁵ makkato⁸⁶ atthi, so⁸⁷ pi⁸⁸ keṣisilako⁸⁹
 va⁹⁰ mukhavikarādini⁹¹ karonto⁹² tāpa⁹³ dāna⁹⁴ nānāvidhanā⁹⁵ keṇi⁹⁶
 dasseti. Tāpa⁹⁷ tathā⁹⁸ ciraṃ⁹⁹ vasitvā¹⁰⁰ loṇambila¹⁰¹ senuatthāya¹⁰² 15
 manussapatha¹⁰³ āgamiṃsu. Tesaṃ¹⁰⁴ gatakalato¹⁰⁵ paṭṭhāya¹⁰⁶ Bo-
 dhisatto¹⁰⁷ tam¹⁰⁸ ṭhānam¹⁰⁹ āgantvā¹¹⁰ vasaṃ¹¹¹ kappe¹¹²si. Makkato
 tesaṃ¹¹³ viya¹¹⁴ tassāpi¹¹⁵ keṇi¹¹⁶ dassesi. Bodhisatto¹¹⁷ accharaṃ
 paharitvā¹¹⁸ „susikkhitapabbajitānaṃ¹¹⁹ santike¹²⁰ vasa¹²¹tena¹²² nāma

¹ O¹ tavan. ² H² Jetavana. ³ C³ āpā, H⁴ keṣiṇa, B⁵ keṣiṇa. ⁶ H⁶ karonti.
⁷ H⁷ eva. ⁸ B⁸ -vāpikā. B⁹ -bhūmānā. ⁹ H⁹ keṣisilabbhāro. ¹⁰ B¹⁰ add
 bhikkhū. ¹¹ H¹¹ add bhikkhū. ¹² H¹² vasiṃsu. ¹³ H¹³ kammaphānaṃ. ¹⁴ B¹⁴ pete.
¹⁵ B¹⁵ keṣiṇa. ¹⁶ B¹⁶ keṣiṇa. ¹⁷ H¹⁷ -ppa-. ¹⁸ C¹⁸ vasaṃsā, C¹⁹ hasamāpāṭ
 B¹⁹ Laddamā, B²⁰ bhāyamā. ²¹ B²¹ keṣiṇa, B²² keṣiṇāya. ²² B²² add ako.
²³ B²³ keṣi-. ²⁴ B²⁴ so. ²⁵ B²⁵ keṣi. ²⁶ B²⁶ panti.

ācārasampannena kāyādihī suṇaṇṇatena¹ jhāne² sayuttena³
bhavitun⁴ vattatitī⁵ tassa ovādaṃ adāsi. So tato paṭṭhāya
sīlavā ācārasampanno⁶ ahesi. Bodhisatto pi tato aṇṇattha
agnimāsi. Atha to tāpasā lonambhāni sevītva taṃ thānam
agamiḥsu⁷. Makkato pubbe viya tesam⁸ kelhū⁹ na dassesi.
Atha naṃ tāpasā „pubbe” āvuso/ambhākaṃ purato kelhū¹ karosi
iddhū na karosi, kiṃkūraṇṇā¹⁰ tī pucchunto¹¹ paṭhamam¹² gātham āha:

1. Pure tvaṃ¹³ sīlavataṃ sakāse¹⁴
okkandikam¹⁵, kiṃcī¹⁶ asāmanhi,
karoh¹⁷ are¹⁸ makkatīyāni makkata,
na taṃ mayam¹⁹ sīlavataṃ ramāma²⁰ ti. 145.

Tatha sīlavataṃ sakāse¹³ ti kakkāṇam¹⁴ ambhākaṃ aṇṇattha, ok-
kandikam¹⁵ ti mūḷa¹⁶ viya okkandikarū¹⁷ ājāhi, karohāre¹⁸ ti karohi¹⁹ are²⁰
ti²¹ āpamas, makkatīyāni²² ti mukhamakkatīyāni²³ ālāsaḥkhalāni²⁴ mukha-
viharāni²⁵, na taṃ mayam¹⁹ sīlavataṃ ramāma²⁰ ti²⁶ yaṃ pubbe tvaṃ kakkāṇam
kakkāṇaṃ ca taṃ mayam¹⁹ etarahi na ramāma²⁰ nikkāṇamaṃ, ivam²⁷ pi na na
ramāma²⁰, kiṃ na kha²⁸ kāraṇaṃ ti.

Tasā sutvā makkato dutiyaṃ gātham āha:

2. Suta²⁹ hi mayham³⁰ paramā³¹ viśuddhi³²
Kamāyaputtassa bahusevassam,
mā dāni³³ mām³⁴ māni³⁵ tvaṃ³⁶ yathā pure,
jhānāniyuttā viharāma āvuso ti. 146.

Tatha mayham³⁰ ti kakkāṇaṃ sampadānam, viśuddhi³² ti jhāna-
viśuddhi³³, bahusevassam³⁴ ti bahunnam³⁵ kammappakkāmaṇānaṃ sikkhānaṃ ca
samipparikkam³⁶ sutta³⁷ e vev³⁸ paṭividdhatti na bahusevassam³⁴, tvaṃ³⁶ ti taṃ sām³⁹
tāpasā āpamaso lālu⁴⁰ mām³⁴ mām³⁴ pure viya⁴¹ sikkhā⁴² nāhaṃ purimasevassam⁴³
āvuso na⁴⁴ iḍḍha⁴⁵ ti āpota.

¹ B¹ suṇaṇṇatena. ² B² ādātena ādārena. ³ B³ sayuttentena. B⁴ sayutta-
payuttena. ⁴ B⁵ sīlavāpāraṇa. ⁵ B⁶ āgamaṇa. ⁶ C⁷ kelhū, C⁸ kelhū vatt-
to kelhū, B⁹ kelhū, B¹⁰ kelhū. ⁷ B¹¹ add. tam. ⁸ C¹² kelhū vatt. to kelhū, B¹³ kelhū.
⁹ C¹⁴ pucchanti vatt. to -ti. ¹⁰ B¹⁵ vasaṇavāsaṇa, B¹⁶ pakkaṇa. ¹¹ B¹⁷ -vatt-
¹² C¹⁸ -hato, B¹⁹ na karomareti, B²⁰ karopāre. ¹³ B²¹ pakkaṇa, B²² sīlavasevassam.
¹⁴ B²³ kelhū. ¹⁵ B²⁴ okkandikamūḷa in the place of okkandikantūḷa. ¹⁶ B²⁵
okkandareti. ¹⁷ B²⁶ karomāre. ¹⁸ B²⁷ omūḷa karohi. ¹⁹ B²⁸ omūḷa karohi are.
²⁰ B²⁹ kelhū. ²¹ B³⁰ -ā. ²² C³¹ kelhū, B³² kelhū. ²³ B³³ -vattinī. ²⁴ C³⁴ mām.
B³⁵ omūḷa. ²⁵ C³⁶ B³⁷ -mam. ²⁶ C³⁸ B³⁹ -dāhū. ²⁷ C⁴⁰ vatt. ²⁸ C⁴¹ pubbe - - dāni
wanting in B⁴². ²⁹ C⁴³ -mū, B⁴⁴ -dāhū. ³⁰ C⁴⁵ -ā. ³¹ C⁴⁶ ājāhi, B⁴⁷ aṇṇattha.

caranto tatthe tetha patitani poṇaṅkūṭāni divā pucchitvā tam añham
 totā „bhikkhava teneṇa añha bhikkhūnaṃ vatassamādanā”¹ acariy-
 jhikam vakassa² uposathakammamādanā añhe”³ vassā añham āharo

Añte Bārāṇasīyam Brahmaḍatto ruffaṇa kārento
 5 Bodhisatto Sakko devarājā añho. Ath’ eko vako⁴ Gaṅ-
 gātīre pāsānapitthe vasati. Atha Gaṅgāya himodakam āgantva
 tam pāsānam parikkhipi. Vako⁵ abhūṭhitvā pāsānapitthe
 nipajji, n’ ev’ aṇṇa gocharo añhi na gocharāya gamanamaṅgo,
 adakam pi vadḍhat’ eva, so cintesi: „mayham n’ eva gocharo
 10 añhi na gocharāya gamanamaṅgo, „nikkamassa⁶ pana’ nipaj-
 jātato” uposathakammamāṇaṃ varaṇ”⁷ ti manasā va uposatham
 añhiṭṭhāya añāni samādiyitvā⁸ nipajji. Tada Sakko Avajjamāno
 tassa tam dubbalaṇṇamādanam āitvā „etaṃ vakam’ vihethe-
 sāmhi”⁹ añakarūpena āgantvā tassāvidure¹⁰ thitvā añtānam
 15 dassesi. Vako tam divā „aññasamhi divase uposathakammamā-
 jāṇissamhi”¹¹ añṭhāya tam gahitum pakkhandi¹². Elako pi ito
 c’ ito ca pakkhanditvā¹³ añtānam gahetum na adāsi¹⁴. Vako
 tam gahetum asakkonto nivattitvā āganna „uposathakammamā-
 ṭṭha me na bhijjati”¹⁵ tatth’ eva puna nipajji. Sakko Sak-
 20 kabbhāven’ eva ākāse thitvā „tādisassa dubbalaṇṇasayassa
 kim uposathakammameva, tvaṃ mama”¹⁶ Sakkabhāvaṃ añjānanto
 añakamamsam khāditukāmo añhe”¹⁷ tam vihetthetvā garahitvā
 devalokam eva gato.

1. Parapāparodhā jivanto mamaśatadabhojano¹⁸

22 vako¹⁹ vatoṃ samāhiy’²⁰ upapajji uposatham. 148.

2. Tassa Sakko vatoṃ āya añjarūpen’ upāgami.

ritatapo²¹ añḍhapputte bhāṇi²² lohitapo tapam. 149.

¹ B¹ dhotāṇṇasāho. ² B² ba. ³ B³ ba. ⁴ ee C². C¹ nikkamassa car-
 to -mamaṇṇa. B⁵ niggaṇṇantaṇṇi, B⁶ nikkamantaṇṇi. ⁵ C³ B⁴ aṇṇa pana. ⁶
 B⁷ añṇajjanato, B⁸ añṇajjanato. ⁷ B⁹ varatama, B¹⁰ varantaram. ⁸ B¹¹ -dayitvā.
⁹ B¹² viṇṇasāṇṇamhi. ¹⁰ B¹³ añto 14., B¹⁴ tassa añto. ¹¹ C⁴ parāṇṇi, B¹⁵ pak-
 khandi. ¹² B¹⁶ pakkha. ¹³ B¹⁷ añto. ¹⁴ B¹⁸ maṇṇa. ¹⁵ C⁵ B¹⁹ mamaṇṇa. ¹⁶
 B²⁰ -āya. ¹⁷ B²¹ ritatapo, B²² viṇṇatapa. ¹⁸ B²³ bhāṇi. B²⁴ bhāṇi.

4. Eram evam¹ idh² ekacce samādānassim³ dubbhā

Intum karonti attanāṃ vake⁴ va ajakkāraṃ te⁵ 150.

1130. pi abhikkamūddhagāhā.

Tathā upasāji upasāthan⁶ n⁷ upasathvāṃ upagato, vatāṃsikkhā⁸ tam dubbhavaratam aññhe⁹ vīratapo¹⁰ vīlakkappatto¹¹ o vīratatapo¹² kuto upagato, tam khāditum¹³ pakkhanto¹⁴ n¹⁵ ettha, lobhitapo¹⁶ n¹⁷ lohitapīy¹⁸, arāṇo n¹⁹ tso²⁰ attano samādānāṃ tapam²¹ bhūṃti.

Sattāṃ naṃ dānaṃ āharitvā jātakam samodhānesi. Tathā Sakko²² aham etā²³ 'n. Yaka-jātakaṃ²⁴. Kumbhavaggo pañcama²⁵. Tikaṇṭipāta vaṇṇanā²⁶ sūthitā²⁷.

10

¹ Eram = 4. ² idh = 200. ³ Eram = 4. ⁴ Eram = 4. ⁵ Eram = 4. ⁶ Eram = 4. ⁷ Eram = 4. ⁸ Eram = 4. ⁹ Eram = 4. ¹⁰ Eram = 4. ¹¹ Eram = 4. ¹² Eram = 4. ¹³ Eram = 4. ¹⁴ Eram = 4. ¹⁵ Eram = 4. ¹⁶ Eram = 4. ¹⁷ Eram = 4. ¹⁸ Eram = 4. ¹⁹ Eram = 4. ²⁰ Eram = 4. ²¹ Eram = 4. ²² Eram = 4. ²³ Eram = 4. ²⁴ Eram = 4. ²⁵ Eram = 4. ²⁶ Eram = 4. ²⁷ Eram = 4.

See vol I

3. Cats
2/2/77

Ne

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI

Please help us to keep the book
clean and moving.